

CANDELA.

Jurnalū bisericescū-literariū.

Apare ũă-dată pe lună.

Nr. I.

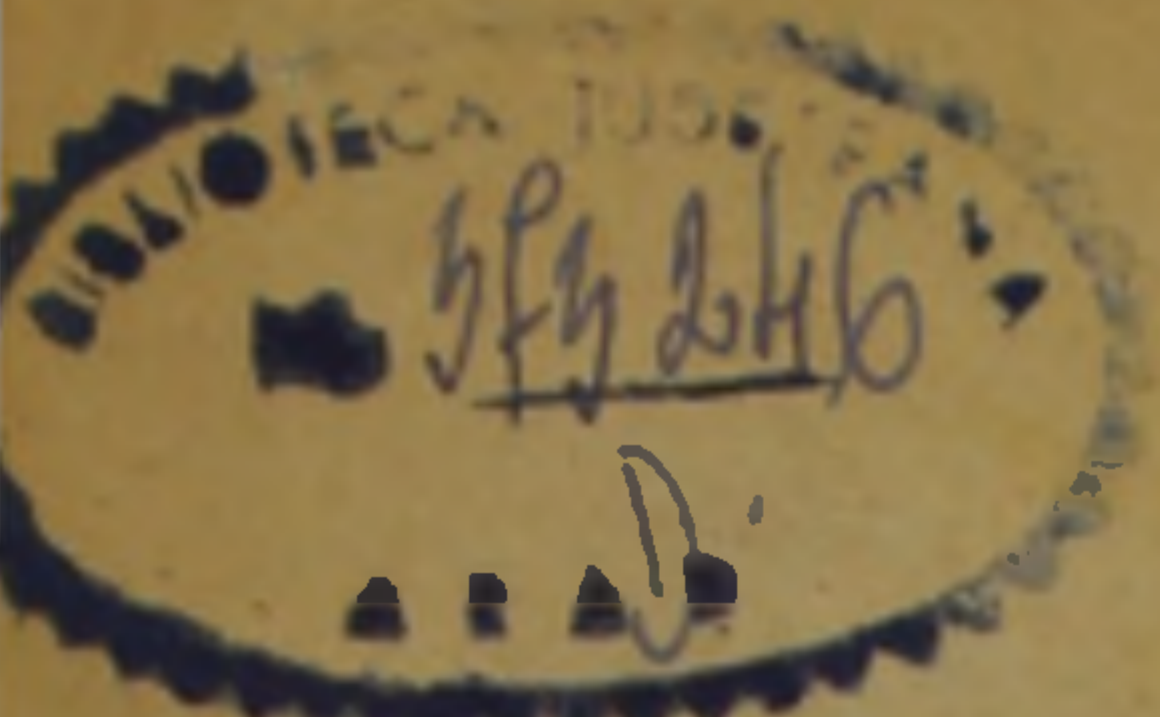
Cernăuți, 1. Ianuariū 1883.

Anul II.

Cătră onorabiliī lectori ai nostri!

Intrândū Candela cu anul 1883 în alū doile anū alū esistenței sale, și apărēnd deja cu Ianuariū primul numărū alū ei, credem de necesitate a comunică onorabililor nostri lectori, cumcă la edarea ei și în acestū anū ni va fi îndreptariū regulământul, publicatū în numărul ântâiū din anul espiratū. Așijderea profită Redacțiunea de acēstă ocasiune, spre a esprimă via sa mulțemită onorabililor colaboratori, carii aū bine-voitū a o sprijeni pēnă acuma cu elaborate relative și a-ī rugă, ca acestū sucursū să bine-voescă a-ī acordă și în anul viitoriū. Éră Administrațiunea se adresēză cătră acei abonenți numeroși, carii âncă sūnt în restântă cu prețurile abonământului pentru partea anului espiratū cu rugămintea, ca să bine-voescă a le trimite acestea câtū de curēndū, parte spre a evita ori-ce eventualitate neplăcută, ce ar putē resări din atari neregularități pentru edarea fōei conformū regulământului acesteia, parte și spre a facilita amplificarea cuprinsului ei, aceea ce se doresce seriosū și ce depinde în mare parte numai de la împlinirea exactă a oblegămintelor din cestiune.

Redacțiunea și Administrațiunea.

Ce-va despre mersul și dezvoltământul culturii teologice și clericale în Bucovina.

Cine nu-și cunoșce trecutul, ca din el să tragă învățatură, nu-și va ști pune la cale prezentul, pentru ca să-și asigure viitorul. Adevărul constătat atâtu la individul singuritu, câtu și la soțietăți întregi. „Nosce te ipsum“ s'a dișu încă din bătrâni. Din temeiul acesta am creduțu deci de folosu, după câte date mi-a fostu de îndemână, de a cercă mersul și dezvoltământul culturii teologice și clericale aici la noi în decursul seculului, de cându adecă Bucovina este încorporată la monarhia Austriei. Știu prea bine, că scrierea acêsta va avé destule defecte, dară mă mângâiu cu speranța, cumcă precum se întâmplă adese, așa și acêsta încercare debilă va provocă lucrări mai depline, ceea ce dorescu din totu sufletul ca câtu de curêndu să urmeze, căci materia o merită.

Trecêndu deci la obiectu, se nasce mai întâiu întrebarea : care a fostu starea culturii teologice și clericale la noi pe timpul încorporării patriei nôstre la staturile Austriei ? Răspunsul la întrebarea acêsta ni-l dă Enachi Cogălnicenu în cronica sa la a două domnie a lui Constantinu Maurocordatu ¹⁾ dicêndu : „Era Constantinu „Vodă în Moldova domniă cu pace, apucându-se de capul preoților „să-și învețe carte, frământându-și în totu chipul. Poruncitu-a de „aș adusă și cărți pe înțelesu din țera Românescă, căci în Moldova „nu se află Evangeliu, Apostoli și Liturgii, dându poruncă Mitropolitul, acele cărți să le cetescă pe'nțelesu pe la biserică ; mai poruncindu Domnul Mitropolitului și Episcopilor, să facă tipografie „fiă-care la Eparchia lui, ca să se tipărescă cărți pe înțelesu „A mai datu Vodă poruncă prin toate ținuturile, ca să cerceteze „Ispravnicii ținuturilor pe preoți, diaconi, carii vor fi fără de biserică, nesciindu și carte, adecă orânduela bisericii, pe unii ca aceia „să aibă voia, a-și pune în biru cu țeranii, ca să plătescă și ei biru „ca și altă țera. Și așa de mare frică, ce aveau bieții preoți și diaconi,

¹⁾ 1741—1743, contimpurênu alu Episcopulur Dositeiu Herescul.

„căci începuse Constantinū Vodă a orânduî preoți învețați, de âmbli
 „prin tôte ținuturile și prin tôte satele, ca să vedă ce felu de ce-
 „tanie facu pe la biserici, la care nu putem scrie, ce frică trăgeau
 „bieții preoți, că se apucau la bătrânețe să învețe carte“. ¹⁾ Érá la
 domnia a treiă a acestuî Domnu ²⁾ mai adauge : „Érá Domnul s'a
 „apucatū érá de evlavia lui cea vechiă, că puneá preoții de intrau
 „la biserica curții la trei césuri de nópte și eșiau la șapte ceasuri
 „din di, și se apucá de divanū, de-î ținea pēná la nouē ceasuri din
 „di. Mai dedese poruncă de stringeá toți preoții, diaconii orașului
 „la biserica curții și după ce-î băgaū deminēta în biserică, puneá
 „ciuhodari la ușă și nu lăsá nici pre unul sa éśă afară, puindu-le
 „unū preotū, ce-1 aveá Măria Sa învețatū la carte grecéscă și ro-
 „mânéscă, de se suiá în amvonū, de le cetiá după cum se cade a
 „sci fiesce-care preotū orōnduēla bisericii și a botezului și a ispove-
 „daniei, de care fōrte se spāriarā preoții ; și care nu prea sciá carte,
 „se apucá de înveță de alū doilea carte, măcar că dedese mare po-
 „runcă Mitropolitului și Episcopilor să cerceteze pre cei ce vor să
 „se preoțéscă séu să se diaconéscă și să vedă, că de vor sci darul
 „deplinū și așá să le dee darul preoției și alū diaconiei“. ³⁾

Prin cuvintele aceste se caracteriséză pe deplinū starea cul-
 turei teologice și clericale de pe timpurile acele triste. Sub dom-
 nința derăpănătorîă a Grecilor fanarioți decădú țera întrégă pēná mai
 la totala apunere, cum puteá deci unica stare preoțéscă să prospe-
 reze ? Pe cândū deci la clerul seculariū în timpurile acele afară de
 cunoscînța cetirii și încătū-vă a rōnduelii bisericesci nu întimpinăm
 altă cultură, în mōnăstiri, cari în trecutū produseră pre unū „Do-
 siteiū, Varlaamū“ și alții se mai adăpostiá âncă câte ce-va înveță-
 tură mai naltă. Așá se află la anul 1778 în mōnăstirea „Putna“
 ūă scólă, în carea se înveță „Ceasoslovul, Psaltirea, Octoichul, Ca-
 techisisul“ moldovenesce și rusesce, „alcātuirea scrisorilor“ moldo-
 venesce, „Psaltichia“ după melodia grecéscă, „Gramatica, Geografia“
 cea talmăcită de Episcopul Amfilochie după Bufier, „Retorica. Pétra
 scandalii“ asupra despărțirii bisericilor, „epistola Archiepiscopului
 Eugenie, istoria bisericii după Eusebie și alți istorici“ de la înce-
 putul crestinității pēná la vécul alū nouēle și pēná la soborul din

¹⁾ Cronicile României séu Letopisețele Moldaviei și Valahiei, a doua
 edițiune de M. Cogălnicēnu, Bucuresei 1874, Tom. III. pag. 203—204.

²⁾ În anii 1747—1748.

³⁾ Cronicele Rom. Tom. III. pag. 213.

Florența și „ună prescurtare a filosofiei platonice“. ¹⁾ Dară când și de cine a fost întemeiată acea școală, ce învățatori au funcționat la ea, câtă ținea cursul și până când a existat, acum nu se mai știe. Dicu bătrânii, cumcă învățatoriul din urmă să fiă fostu Grecu, carele pentru nisece fapte necuviincioase, temându-se de „stăpânirea nouă (austriacă), trecu cordonul“ și așa se desființă și școla. De altmintrele, puțina învățatură, de carea se bucură clerul în genere în părțile aceste, eră meritul Episcopilor și alu mânăstirilor, cari îngrijiău, și alu preoțimeii, carea contribuă pentru școlele de bună sēmă nu multe, câte se afla. ²⁾ Așa stă lucrurile pe aici pe timpul încorporării și după acesta până la anul 1784. În anul acesta, după ce au fostu premersu ore-cari pertractări între Episcopul de atunci „Dositeru Herescul“ și administratoriul militariu alu țerii, generalul „Enzenberg“ pentru întemeierea unei școle pentru creșterea clerului tineru și anume a unui gimnasiu în schitul desrîdicat „Horecea“, se îndreptă numitul generalu cătră consistoriul episcopesc cu înștiințarea, cumcă „Consiliul belic“ pe lângă îm-

¹⁾ Datele aceste sânt scose dintr'unu documētū remasū în originalu între hărțile fericitulu Episcopu Isaia Băloșescul și carele mi se împărțăși din parte amicală. Elu sună din cuvētū în cuvētū precum urmēză: „Smeritul Archimandritu Mânăstirii Putni Varftolomeu Mazeranul, mēdulariu alu „academicii Theologii Chievulu și îndreptătoriu școlelor domnescei, episcopesci și mânăstirescei a Moldaviei; Așijderea eu Ilarionu Ieromonachū, mēdulariu alu filosofilor Patmosulu și învățatoriu Psaltichiei școlelor Moldaviei dăm adeverință cu acēstă carte a noastră, cumcă tinerelul „Ionu fiul preotulu Georgie Vasileviu Băloșescul de aici s'a ținutu în grija noastră de la firea lui cea de cinei până acum la vârsta lui cea de doisprădece ani, și s'a învățatu de noi și prin ai nostri vătavii ai școlei de aici Ceasoslovul, Psaltirea, Octoichul, Catechisisul moldovinesce și rusesce, Alcătuirea scrisorilor moldovenesce, „Psaltichia după melodia grecescă, Gramatica, Geografia cea talmăcită de Episcopul Amfilochie după Bufier, Retorica, Pratra Scandeliu asupra despărțirii bisericii resăritulu de a apusulu, Epistolia Archiepiscopulu Eugenie, Istoria bisericii după Eusevie și alți istorici de la începutul creștinătății până la vechul alu nouēlea și până la soborul din Florenția, și scurtata Theologhie Platonescă, tote bine, unele și de rostū și cu înțelegere. Și astă di cu voia tatălul său disu mai susu și a mamei sale Anastasiei născută Gherle, și cu Blagoslovenia părinților duhovnici Ghermanu și Zenovie s'a îmbrăcatu în cinul monachicescu și s'a pusu numele din cinu Isaie. Așa dacă și este elu în vērștă mică, dar în pricepere bună îl afiorisim noi pentru cinul Ierodiaconiei, ca după aceea să fiă și alu doile dascalu în școla de aici. S'a scrisu în Mânăstirea Putna la 1. Aprilie 1778. Archimandritu Varftolomeu Mazeranu m. p. Ilarionu Ieromonachū Mēdulariu alu filosofilor Patmosulu. m. p. Am vedutu, „blagoslovim și întărim Dosoŭteu Episcopu Rădăuțulu. m. p.“

²⁾ Așa ni spune ună însemnare păstrată în actele Consistoriulu arhiepiscop. scrisă românesce, după cum se pare în a. 1804. Ea nu are nici subsciere, nici datu, ci numai suprascrierea germăna: Kurze Beschreibung über

prejurarea, că scóla proiectată încă nu se înființase, ar dá de înțeles, că ar fi consultu, de a se trimité ómeni tineri séu la mônăstirea „Schitú“ în Galiția,¹⁾ séu la „Carlovětú“, pentru de a se cresce pentru starea preotéscă.²⁾ Episcopul însă dinpreună cu consistoriul său nu se învoí la acésta, ci remaseră statornici pe lângă cererea lor de mai 'nainte, ca să se înființeze scóla clericală proiectată aice în țeră, și anume în mônăstirea Horecea, situată în apropiarea „Cernăuțului“, în care orașu erá acum strămutatú „scaunul episcopiei Rădăuțului“.³⁾ În scóla acésta să învețe tinerii clerici mai alesú principiile dogmelor legii și rónđuéla bisericéscă, érá ea motive în contra trimiterii în Galiția séu la Carlovětú aduseră înainte greutățile materiale pentru cei ce ar fi să se trimită afară de țeră, apoi necunoscinta limbei rusesci și împrejurările de pe atunci, cari nu permiteau, de a îngriji pentru úă cultură mai 'naltă a clerului.

die Entstehung der allhiesigen Klerikalschule, dann ihren Fortgang. Întru acésta se dice următoarele: În vremile cele mai înainte de întrarea acestei țeri supt milostiva moscenire a Sale întru tot prea înaltei Împărătesei mării, calugării, preoții mirenesci, diaconii și alte cinuri duhovnicesci se așéau din candidații acei, cari din scólele de rónđu erău învățați în sciința cetirii, scrisorii, cântărilor și orónđuirilor, rugăciunilor și slujbelor bisericesci, unú micú catechisis, testaméntul nou și din parte celú vechiú.

Scólele pentru acéstú felú de învățături eră la Episcopie, pre la mônăstiri, pre la tîrguri și la câte-va însemnate sate.

Pentru cheltuéla ținerii acelor de la Episcopie, de prin tîrguri și sate, eră obiceiuită dajde, după care fiesce-care preotú de mirú și diaconú erá dătorú a dá la eparchialnicul Episcopú câte 4 fl. 30 creșari pe anú, din cari bani Episcopul țineá aceste scóle și aveá privighiure asupra lor.

Érá pentru cele mônăstiresci scóle, ele (mônăstirile) singure purtá grijă.

¹⁾ Mônăstirea „Schitul mare“ (Vanțav) în cereul Stanislăului în Galiția, carea aparțineá mônăstirii Sucevița. S'a desființatú, ca și cele lalte 20 de mônăstiri și schituri din țeră.

²⁾ În nota din 9. Apr. 1784 dice generalul administrătorú: Schon zu verschiedenen mahlen hat man mit dem Hochwürdigem Consistorium wegen der von Hohen Orten angetragenen Unterweisung junger Poppen aus der Bucowina in höheren Studien und Wissenschaften das gemeinschaftliche Einvernehmen gepflogen, ohne dass man diesen Gegenstand zu erschöpfen vermochte.

Selbst das Hochwürdige Consistorium hat vor genauer Zeit zu diesem Endzweck für derley junge Geistliche in dem reducirten Skitten Kloster Horeeze ein Gymnasium aufstellen zu wollen den Antrag geäußert, aber dieser Antrag steht noch in der Erwartung der Erfüllung.

Nun hat der Hoch. Löbl. Hofkriegsrath unter'm 13ten vorigen Monats durch das Galliziensche Graf: Commando unter'm 27ten dati nicht nur diesen Gegenstand betrieben, sondern auch zugleich zu erkennen gegeben; ob nicht derley junge Leute zum nöthigen Unterricht in das Kloster Skitt nach Gallizien oder nach Carlowitz zu schicken dieser hohen Absicht fürträglich wäre.

Man ersuch demnach etc. Entzenberg m. p.

³⁾ În urma Preanaltului ordinu din 12. Decemvre 1781.

Din cauza acésta din urmă mai adauge Episcopul, cumcă crearea unei scóle mai 'nalte clericale, stândü acésta în strînsă legătură cu regularea generală a dieceseî, va trebui amânată pênă la efectuarea regulării.¹⁾ Vedeá adecă Episcopul „Herescul“ preá bine după esperiința tristă, ce și-o câștigase în timpul archipăstoriei sale, că precum casa fără temelie firmă nu póte să fiă durabilă, și nici nu începe nimene de a o construi începëndü de la acoperemëntü; asá și cultura teologică nu va prinde rădęcini în eparchia sa, dacá preoțimea va remáne în privința subsistinței în aceeași stare tristă, în care se află de faptü; dacá preotul și de acum înainte va trăi ca și celü din urmă muncitorü numai și numai din agonisita palmelor sale, dacá nemijlocitü de la córnelé plugului séu de la sapă va páși înaintea altariului. A disü cine a disü, că „plenus venter non studet libenter“, dará acela cu anevoiă va fi cercatü însu-și și estremul contrariü, că adecă cam câtü de bucurosü se studieză și cu unü pântece totü-dea-una desertü. Destulü, că Episcopul căută de a pune basă solidă nu numai culturei, dará totü üă dată și subsistinței clerului său, ceea ce mai târdiü într'adeverü se și făcú prin „planul regulativü alü preoțimei“ (geistlicher Regulierungsplan), la care conlucrase și elü însu-și. Comanda generală din Leovü, de și

¹⁾ În nota sa din 13. April st. v. 1784 îndreptată cătră administrațiunea militară a țerii se dice în privința acésta: La acésta despre partea Consistoriului avem aceste a respunde, precum arétă mai josu. De vreme ce că la 13. Ghenar acestü anü pre largü am-înseiințatü cătră einsticia administrație tóte principiile, pentru care de trebuință este, să se așede scóla clirosului la rîdicata mônăstirea Horecea, cu tóte aceste aflăm érá-și, că este mai de folosü să rëmânem la acésta hotărîre, decätü după înalta înseiințată poruncă să trimitem preoți tineri de aice aîure pentru acestü scoposü, fiindücă despre üă parte acestü felü de ómenî tineri, cariî voescu să între la rónduéla duhovnicéscă, trebuie mai 'nainte să fiă însurați și acestora va face multe și neîncunjurate mari cheltuele, când va trebui să facă üă călătorie ca acésta, séu să fiă depărtați atâta multă vreme de gospodăria lor, érá despre altă parte și mai alesü de acestü felü de ómenî aleși, ce vor să între la slujba duhovnicéscă, sînt cei mai mulți moldoveni, cariî nu sciü rusesece, nici alte limbî obiécuite, și asá învătătura acestora prin limbă stréină va avé prea încétă purcedere.

Mai lipsesece să adăugem, cumcă la însemnarea pentru aședarea scólei clirosului la mai susü numitul locü, a fostü scoposul și socotința nóstră, să învețe într'aceste scóle cei tineri din clirosü, mai alesü „începuturile dogmelor legii și temelul învătăturii crestinescei și rónduelile besericescei“, fiindücă pentru împrejurările și starea cea de acum nu este cu putință să se póte grijă pentru învătăturile cele înalte, și érá-și fiindücă aședarea cea mai susü deplinü arétată scóla clirosului, cu tóte rónduelile a părții duhovnicesci, care are să se facă aice în țéră, are nedespărțită legătură. Pentru acésta însu-și din sine urméză, că aceste osebite aședări nu potü fi mai 'nainte isprăvite, pênă cu nu va fi aședată rónduéla întrégă.

nu se învoi cu mărginita întindere a învățăturilor, cu carea s'ar fi multămită autoritatea bisericăscă, ca să fiă introdusă la scóla clericală, totuși în cele lalte consimți, amânându inființarea ei pênă la regularea generală a clerului eparchială.¹⁾ În urmă sosi în anul 1786 și această regulare aseptată, carea puse temelie dezvoltării noastre bisericesci și îndeosebi culturei clerului nostru. Marele și neuitatul împărată Iosif II. întru înțelepciunea sa cunoscú îndată, că în această țără a sa nouă sânt tóte condiciunile date, pentru a îndrumă ũă stare înfloritóriă a bisericii prin luminarea pe câtă a clericilor, pe atăta și a credincioșilor lumeni. Elă o pricepú și o și făcú această, pentru aceea „Numele Lui“ va fi neuitatú, pe câtă va esistá și biserica, pre care o a pornitú pe calea progresului. Întinsele moșii mônăstiresci, eari de fericitii ctitori fuseseră menite pentru atătea scopuri salutarie, schimbându-se împrejurările și cu acestea și ómenii, cărora erau încredințate, nu se folosiaŭ întocma și totă-dea-una amăsuratú intenționi marimimoșilor dăruitori. Clerul precum celú lumenú, așa în partea cea mai mare și celú monasticú erá decădutú în ignoranță și sărăcie. Neuitatul împărată Iosifú luà deci de la mônăstiri moșiile, dară nu în folosul statului, nici spre scopuri străine, și chiarú într'acéstă își aretá „mărimea și nobleța sufletului său“, ci în înțelesul intenționi fericitilor ctitori ai mônăstirilor spre rîdicarea bisericii noastre, spre înaintarea religiunii și spre

1) Nota administrătorului țării, din 3. Maiă 1784, prin care împărtășese Consistoriului în privința acéstă decisiunile comanderi generale din Leovú sună: Man hat die von dem Hochwürdigem Consistorium unter'm 13. vorigen Monats in Ansehung der von demselben nach Horecze angetragenen Klerisey Schule hiehergegebenen Nota dem galizischen General Commando unterleget, worauf dasselbe unter'm 24. praet. verordnet hat, dass, da der Entwurf über die allgemeine geistliche Regulirung, wie zu vermuthen ist, nun bald zu Stande kommen dürfte, mit solchem auch der dahin den Einfluss nehmende Gegenstand wegen Unterrichtung einiger jungen Geistlichen in höheren Studien und Wissenschaften, sonderheitlich in der Theologia morali dergestaltten zu erledigen seyn, dass die darunter obwaltende hohe Absicht auf eine oder andere Art gewiss erreicht, und nicht wie das Consistorium gesinnet zu sein scheint, der Antrag von dem Unterricht derley junger Leute in dem Gimnasio, oder der sogenannten Klerisey Schule zu Horecze lediglich auf die Beibringung der ersten Religions Begriffe, Lehrgründe, und Kirchengebräuche, die ohnehin einem jeden Geistlichen zustehen, beschränket, folgsam die wahren Mittel und Weege zur Erziehung solcher gelehrten Individuen, an denen es in der Bucowina noch durchgängig manglet, in Vorschlag gebracht werden.

Man hat demnach die Ehre, das Hochwürdige Consistorium in der Absicht von dieser hohen Anordnung zu verständigen, womit selbes bei Verfassung der allgemeinen Regulirung nach dieser Weisung vorgehen wolle. Entzenberg. m. p.

binele omenimii. Din moșiile mănăstirilor formă. Elu fondul religiu-
nariu gr. or. al Bucovinei, modestu întru începuturile sale, devenitu
grandiosu după unu seculu, luându-1 sub scutul și puternica Sa apē-
rare.¹⁾ Prin planul de regulământu se dispune, ca din veniturile
fondului prin creare de scōle să se pōrte grijă pentru crescerea po-
porului preste totu,²⁾ mai alesu însă pentru cultivarea candidaților

¹⁾ Definițiunea fondului religiuarū, care stă în fruntea planului de
regulământu sună în textul originalu autenticu din 1786 precum urmēză: Unter
dem Namen „Religionfond“ ist das zur Aufrechthaltung der Religion gewid-
mete ganze Vermōgen einbegriffen.

Dieses Vermōgen des Religionfond besteht im baaren Gelde, oder in
Realitāten. unter die letzteren gehōren alle beweg- und unbeweglichen Klōster-
und Geistliche Gūter.

Die Einkūnfte davon fliessen in eine dazu bestimmte Religions Kasse
ein, und werden überhaupt nach Abzug des ausgemessenen Unterhalts für die
Geistlichen Personēn, und für die Schulen blos und allein zum wahren Besten
des Klerus, der Religion und der Menschheit verwendet. Der Landesfürst, wel-
cher die Sorge für die allgemeine Wohlfahrt auf sich hat, ist der Schutzherr
des Religionfond, die Verwaltung, Aufbewahrung und Verwendung desselben
für die Geistliche und für das Schulwesen, wozu er „einzig und allein gewid-
met ist“, hängt bloss von seiner Anordnung ab.

Die nōthigen Vorkehrungen zur Besorgung des Religionfond sind be-
reits durch Errichtung einer Religionskasse und Aufstellung Landesfürstlicher
Verwalter von Seiner Majestāt getroffen worden.

Die Angelegenheiten dieses Religionfond sind durchgehends officiose
Geschäfte und seine Gerechtsame werden von den Landesfürstlichen Beamten
vertreten, daher alle Urkunden, Obligationen, Briete und was immer für an-
dere Schriften, die zum Beweis der Rechten oder sonstigen Gebrauch dienen,
und auf die Angelegenheiten des Religions-Fond einen Bezug haben können,
der aufgestellten öffentlichen Aufsicht und respective der Landesstelle zuzu-
kommen haben, und in der Religions Kasse aufzubehalten sind.

²⁾ Geistl. Regulirungs-Plan pag. 2—3.: zur Erlangung der „Erziehung
ist unter andern hauptsächlich nothwendig die Einführung gut eingerichteter
Schulen, in welcher Absicht einstweilen in der Buccowina zwei Normalschulen
(în Cernăuți și în Suceva) für die teutsche und moldauische Sprache errichtet
sind, und diese mit 6 anderen Bezirks- und Nationalschulen für die mol-
dauische Sprache zu vermehren verordnet worden sind. (la Sirete, Zastavna,
Câmpulungul mold. și Vașcăuți) la care în cap. V. §. 18. se mai adauge :
In den bereits errichteten und respective noch zu errichten kommenden Nor-
mal- Bezirks- und Trivialschulen, ist der Unterricht nur in der teutschen und
moldauischen Sprache zu ertheilen. Erā în §. 19. Hingegen ist nebst der
teutschen und moldauischen auch die lateinische und die griechische Sprache,
für deren Einführung in den Schulen, sobald es die Umstände verstaten, eben-
falls gesorget werden muss, weil die Unterrichts-Veranlassung in der griechi-
schen und lateinischen Sprache und die mit der Einführung des einen und des
anderen verknüpfte Errichtung eines Lycaeam einen sehr vortheilhaften Ein-
druck auf die Gemüther der Landes-Einwohner und noch mehr auf die benach-
barte Moldauer und andere Fremde wirken und insbesondere das gute nach
sich ziehen kann und wird, dass Herüberkunft Moldauischer Jugend zur
Unterweisung in der Buccowina sich hoffen lässt.

de preoție. „căci nemicu nu e în stare, de a ridicá vada religiunii așa, cu unu cleru luminatú și modelú de virtute“. ¹⁾ Dară pentru că fondul religiunariu nou creatú încă nu se aflá în acea stare, ca după intențiunile marinimosului împăratú să pótá suportá spese mari pentru culturá mai înaltá a clerului, de ăă-cam-datá se ordineză, ca spre înstruirea candidaților de preoție să se denumescă ca învățătorii unu preotú, care să fiă propusú de către domnul Mitropolitú alú Carlovețului, căruia diecesa Bucovinei a fostú supusă în cele strínsu dogmatice. Acestui învățătorii i se determină pe anu unu salariu de 300 fl. (val. Vien. = 123 fl. v. A.), 24 fl. ca ecúivalentú de lemne (pentru 12 stânjini), și locuință liberă, avându de a se aședá acolo, unde guvernul țerii în înțelegere cu Episcopul ar aflá mai oportunú, atâtú pentru împlinirea chiámării noului învățătorii, câtú și pentru în emánarea învățăceilor. Amésuratú împrejurărilor de pe atunci cere planul regulativú de la viitorii candidați de preoție pe lângă cunoșcința scrierii, a computului și a catechismului, ca să fiă versați în s. scripturá a testământului nou și ve hiú cu espicarea ei, să aibă cunoșcința prescriptelor sínódelor și ale părinților bisericesci, pentru ca din aceste să învețe a cunoșce și detorințele sale păstorale și să fiă în stare a deosebí ce este în lege ființialú și ce accidentalú. Mijlócele de învățaturá și de calificare să li se procure învățăceilor pe spesele fondului. Înainte de chirotonie să aibă candidații de preoție, de a se supune din obieptele numite unu esamenú în feta consistoriului în pleno. Făcându-l cu succesú bunú, să li să testeze acésta prin unu atestatú, care dinpreună cu atestatul de moralitate, datú de Episcopul, să-l înainteze guvernului, carele avându înțelegere prealabilă cu Episcopul, candidatul se va admite la chirotonic. ²⁾ Dară pentrucă atâta nu se părú destulú pentru cultivarea teologică a clerului, se ordineză, ca în scopul creșcerii unor

1) Totú acolo pag. 3: Die Fähigkeit der Klerisey, ihre Glaubensgenossen in den Pflichten der Religion zu unterrichten, setzt ihre selbsteigene Bildung als den Gegenstand der öffentlichen Vorsorge voraus. „da nichts der Religion mehr Glanz verschafft, und ihren Lehren einen grösseren Nachdruck gibt als wenn der äussere Wandel derjenigen, welche an dem Altar stehen, von innerer Ueberzeugung einen Beweis ablegt“, mithin ihre der Klerisey Handlungen, mit dem übereinstimmen, was ihr durch den Mund an das Volk gehender Unterricht in sich begreift. „angegen“ nichts so sehr Sie, die Klerisey abwürdiget und ihre Unterweisung entkräftet, als ein Widerspruch der Worte und des Wandels.“

2) Geistl. Reg. P. §. 81. Weil der zum Besten des Klerus, zur Aufrechthaltung der Religion und zur Unterweisung der Jugend in der Buccowina

bărbați harnici să se alégă dintre tinerii, cari vor fi absolvatū scōla normală, patru dintre cei mai de frunte și să se tremită pe spesele fondului la Leovū in Galiția, unde pe atunci învățământul eră destul de 'naintatū, pentru ca să invete acolo umanioarele și filosofia. După aceea să absolvēze in Cernăuțū, de cumva pēnă atunci aice se va fi întemeiatū ũă scōlă clericală definitivă, eră de nu, apoi in Carlovēțū, cursul teologicū. Dispusēțiunea acēsta să o vestēscă mai adese nu numai preoții de pe amvonū ei și guvernul țērii cu acelū adausū, că acei părinți, cari acum de întâia-și dată vor cere, ca fii săi să fiă trimiși in scopul numitū la Leovū, să capete de la administra-

errichtete Religionsfond noch nicht zureichend ist. von nun an durch Errichtung eines förmlichen Lycaeam der Klerisey im Lande selbst zur Erlernung der für die Seelsorger nöthigen Kenntnisse und Wissenschaften. als da sind. die humaniora. die Philosophie, und die Theologie. die Gelegenheit zu verschaffen, so muss gleichwie für's gegenwärtige indessen eine denen jetzigen Umständen angemessene Vorsehung bereits besteht auch für's künftige eine der Absicht entsprechende zeitliche Anstalt getroffen werden.

§. 82. Für's gegenwärtige ist zur Unterweisung der angehenden geistlichen in der Buccowina ein von dem Herrn Karlovitzer Metropolit hierzu vorgeschlagenen Geistlichen angestellet, der einen Gehalt von jährl. 300 fl. und neben diesen jährl. 24 fl. als ein Holz Äquivalent zu beziehen, seinen beständigen Aufenthalt dort, wo es von der Stelle und von dem Herrn Bischoff nach seiner Widmung am besten, und für jene Schüler am bequemsten befunden wird, zu nehmen hat, und allda mit der ohnentbehrlichen Wohnung samt einem Zimmer zum Unterricht versehen sein muss. wofür der Zinss, gleich wie der dieses Geistlichen halber nöthige erst bemerkte anderweite Aufwand aus dem Religionsfond zu bestreiten ist.

§. 83. Nach den dermaligen Umständen des Landes, sollen angehende Kandidaten des Schreibens, Rechnens und des Katechismus gut kundig, in dem alten und neuen Testament nebst den Auslegungen bewandert, auch in den besonderen Vorschriften der Kirchen-Konzilien und Väter, welche Sie in die Känntniss der vorzüglichsten Stücke der Theologie, der Kirchengeschichte und ihrer Pastoralpflichten setzen, unterwiesen seyn, damit Sie, was in der Religion wesentlich und was zufällig ist, unterscheiden, und hiernach dem Volk einen gegründeten Unterricht in den Religionspflichten ertheilen können.

§. 84. Die zu ihrem Unterricht und zur Qualification für die Priesterweihe nöthigen Bücher sollen aus dem Religionsfond herbeigeschafft und abgereicht werden.

§. 85. Vor Ueberkommung der Priesterweihe hat sich jeder Kandidat der Prüfung aus den obbesagten Gegenständen in pleno Consistorio zu unterziehen.

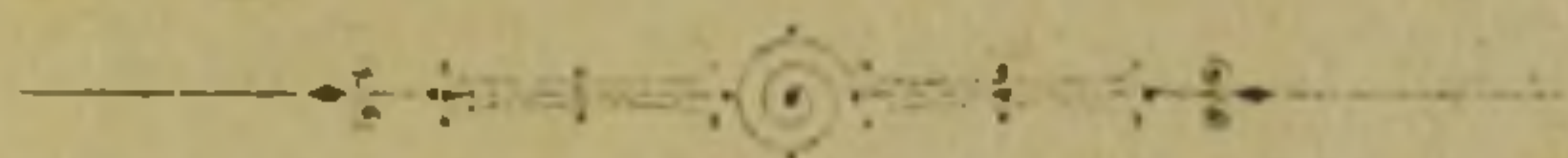
§. 86. Ueber die ausgestandene Prüfung müssen die Kandidaten von den Examinatoren und respective von dem ganzen Consistorium das Zeugnis der ersten Classe haben.

§. 87. Ausser dem haben sie über ihr sittliches Betragen von dem Herrn Diöcesan Bischoff eine von ihm ausgefertigte Empfehlungsschrift beizubringen.

§. 88. Diese Zeugnisse werden der Landesstelle zur Einsicht vorgelegt und nach denselben gepflogenen Einverständniss mit dem Herrn Bischoff wird von dem letzteren zur nöthigen Weisung des Kandidaten fürgeschritten.

țiunea districtuală ăa remunerațiune de 60 fl. Tinerii cei dintâi, carii vor fi absolvatü într'acestü modü întregul cursü alü teologiei să se facă preoți și după împrejurări să se înalțe la protopopie, fiindü scutiți de tôte taxele și spesele decretelor. ¹⁾

(Va urmă.)

¹⁾ Totu acolo §. 89. In Absicht auf den künftigen Zügel tüchtiger und überhaupt wohl qualificirter Geistlichkeit sollen furohin nach vollendeter Normalschule, wenn gleich überzählige Weltgeistliche noch vorhanden wären, von denen sich dem Weltpriester-Stand widmen wollenden Bukowinaer Jünglingen 4 derselben, welche in den Anbetracht des gesetzlichen Unterrichts und ihres sonstigen guten Betragens die fähigsten dazu sind, nach Lemberg als den nächsten Ort, wo jetzt das Schulwesen bereits auf einen guten Fuss eingerichtet ist, auf Kosten des Religions-Fonds geschickt werden, um dort die humaniora und die Philosophie zu hören, sodann aber in Tschernowitz, falls bis dahin eine ordentliche Klerikal Schul allda errichtet wäre, oder in diessfälliger Ermanglung zu Karlowitz die Theologie absolviren.

Diese Anstalt muss von nun an öfter, und zwar nicht allein, wie es bereits geschehen ist, durch die Pfarrer öffentlich von der Kanzel, sondern auch von der Landesstelle allgemein, und mit der Versicherung bekannt gemacht werden, dass diejenigen Aeltern, welche der Zeit am ersten ihre Söhne zu der angedeuteten gemein erspriesslichen Absicht zu widmen und nacher Lemberg zu schicken, das Ansuchen machen, eine Belohnung von 60 fl. mittelst der Bukowinaer Districts-Administration erhalten werden.

§. 90. Sobald die solchergestalten am ersten ad studia abgehende für den Weltgeistlichen Stand geeignete Kandidaten den ganzen Kurs der Gottes Gelchrtheit vollendet, und die Prüfung ausgestanden haben, werden sie zum Priesterstand erhoben, nach befund und Umständen auch gleich zu Bezirks-Protopopen befördert, und für ihre sammentliche Anstellungs Decreten von allen Taxen und Unkosten befreyet, welche Vorthelle ebenfalls von Zeit zu Zeit auf die kurz vorher benannte Art von den Kanzeln und durch die Landesstelle öffentlich kundzumachen sind.

Esistența Dumnezeului personal.

(Finit.)

Și nu numai în natură, dară și în istoria omenimei întimpinăm o ordine admirabilă și o țintă către un scop mai înalt. La cugetarea aceasta n'a fost în stare a se înălța antichitatea, pentru că nici nu-și visă, că în vinele tuturor oamenilor circulă un sânger, că cu toții au o unică origine și sânt frați între oalaltă, uniți prin aceeași legătură a amoriei, că străinul nu este inamicul, ci aprópele nostru, că un plan guvernăză destinele popórelor și ale statelor. Tocma creștinismul a îmbinat cu învățătura Mântuitorului Christos despre un D-deu, creatorul și părintele tuturor oamenilor și cugetarea despre o istorie a întregii omenimi, carea țintese în un mod admirabil către un scop înalt: realizarea imperiului lui Dumnezeu.

Acastă cugetare a spiritului creștin este foarte sublimă. Ce este mai încălțit, mai multiplic și așa dicându mai contradicțoriu, decât istoria popórelor pământului? La prima privire se înfățișeză ea ca un ghim mare și încălțit de evenimente și fapte omenesci. La privirea a două apare ea ca o repetire constantă de înălțare și decădere, de înflorire și disolvare. Dară cunoscătorului serios și adâncu apare istoria nu numai ca un ghim încălțit și repetire constantă, ci totu-oă-dată și ca o țesătură admirabilă, compusă din toate acele fire multiple, cari se torcu și se lungescu neconținut după legi morale determinate. O ordine morală și o dreptate înaltă direge și guvernăză toate, pășind înainte neconținut către realizarea scopului prefăptit: imperiul lui D-deu.

Linile prime pentru această cugetare le-a trasă însași s. scriptură în modu foarte determinat. Așa în cartea lui Daniil: „Fia numele lui D-deu binecuvântat din vecu și pênă în vecu, că a lui este înțelepciunea și înțelegerea. El schimbă timpurile și vécurile, strămută împărățiile și le întemeiază, dă înțelepciune celor înțelepți și înțelegere celor ce știu înțelegere.”¹⁾ Celu prea înalt

¹⁾ Daniil 2, 20.

domnesce preste împărățiile oamenilor și cui va vre o va dá pre ea.¹⁾ Tu dómne guvernezi toate cele din ceriú și de pe pământú : de féta ta se cutremurá totú împératul și totú némul ; de la tine este avuția și mărirea, tu pre toți stăpânesci Dómne, cá esti Domnul a totá domniá, și în mâna ta este totá puterea și domnia și în mâna ta Atotú-țiitoriule este a mări și a întári tóte“. ²⁾ Érá apostolul Paulú serie în epistola sa cátrá Romani 13, 1 : „Totú sufletul să se supună domniilor celor mai înalte, cá nu este domnie, fără numai de la D-deú, și domniile, cari sânt, de la D-deú sânt rónduite“.

Acéstá ideá o exprimá Apostolul în mai multe locuri ale epistolelor sale, în modú deosebitú însá în pedica sa, ținută înaintea Areopagului din Atena despre necunoscutul D-deú. ³⁾

În acordú cu s. scripturá aú exprimatú adevérul acesta și s. părinți și învățatorii bisericesci. Așá d. e. Augustinú în opul său : de civ. Dei 11, 18 serie : „Deus ordinem saeculorum tanquam pulcherrimum carmen honestavit“. De totú frumosú exprimá s. Efremú realitatea unei ordine și dreptăți înalte precum în întregul universú, așá și în specialú în istoria popórelor, în tratatul său „despre cercarea de sine însu-și și despre mărturisire“ : „Vedú creaturele și facú conclusiune la creatoriul. Vedú lumea și cunoscú provedința. Vedú cum se innécá corabia, dacá lipsește cârmaciul, cunoscú, cumcá lucrurile oamenilor rămânú de nemicá, dacá nu le îndréptá D-deú ; vedú orașe și constituțiunea cea diferită a comunităților civile și cunoscú, cá tóte se ținú prin dispuseciunea dumnedescá. De la păstori depinde turma, érá de la D-deú tóte ce crescú pe pământú. Apele vinú din isvóre, érá legile de la atotú-înțelepciunea lui D-deú. Pământul produce fructe, érá dacá nu vine plóia din ceriú, elú nu póte să producá nemicá de la sine singurú. Diua cuprinde în sine ființa luminii, érá cátrá perfecțiunea sa are lipsá de sóre ; așá și faptele oamenilor se producú prin ómeni, dará se aducú la perfecțiune prin D-deú“. Acéstá ideá o exprimá și biserica nóstrá dreptú-măritóriá în epistola patriarhilor orientali, art. 5. prin următóriele cuvinte : „Noi credemú, cá tóte ce esistá, vedibile și nevedibile se conducú de provedința dumnedescá. Cele rele însá ca rele le prevede D-deú, și numai le admite, dará nu prevede pentru ele, chiar așá, precum D-deú nici n'a creatú réul. Érá réul proesítú acu se

¹⁾ Dan. 4, 22.

²⁾ I. Paralip. 29, 11.

³⁾ Fapt. Ap. 17, 16—32.

îndreptă cătră ce-va bunū prin bunătatea cea mai înaltă, carea singură nu face răul, ci numai îl îndreptă cătră ce-va mai bunū, câtū este acésta posibilū“.

Esistința unei ordine morale și a unei ținte cătră unū scopū mai înaltū în istoria popórelor aū recunoscutū și istori.ii serioși, și nu unul a cunoscutū în Isusū Christosū centrul istoriei omenimei, cătră carele aū fostū îndreptate tóte firele ei de mai 'nainte și de la care decurgū tóte cele următórie. ¹⁾

Uă ordine morală în lume aū recunoscutū și filosofi, cari alt-felū nu voescū a sci .nemică despre esistința unui D-đeu personalū, precum : Fichte, Strauss ateistul celū decisū. — Póte însă să existe ũă guvernare neconsciută a lumii după legi morale determinate ?

Și precum în istoria omenimei, ast-feliū și în viéța de tóte dilele póte fiă-care simți și cunósce mâna cea provedetóriă a lui D-đeu, numai dacă voesce a crede ceea ce vede și ce esperiază de multe ori spre a sa cea mai mare rușine.

Acésta întăresce s. scriptură în nenumerate locuri, arătându,

¹⁾ Intre alți: Johannes v. Müller. Elū serie cătră amicul său Carolū Bonnet : Seit ich in Kassel bin, las ich die Alten, obne auch nur Einen auszunehmen, nach der Zeitordnung, in welcher sie lebten : und sobald mir irgend eine bemerkenswerthe Thatsache aufstiess, machte ich mir Auszüge. Ich weiss nicht, warum es mir vor zwei Monaten in den Sinn kam, einige Blicke in das Neue Testament zu thun, ehe meine Studien zu der Zeit vorgeschritten waren, in welcher es geschrieben ward. Wie soll ich Ihnen ausdrücken, was ich darin fand ! Ich hatte es seit vielen Jahren nicht mehr gelesen, und ehe ich es zur Hand nahm, war ich gegen dasselbe eingenommen. Das Licht, welches Paulus auf der Reise gen Damascus blendete, war für ihn nicht wunderbarer, nicht überraschender, als für mich, da ich plötzlich entdeckte : die Erfüllung aller Hoffnungen, die höchste Vollkommenheit der Philosophie, die Erklärung aller Revolutionen, den Schlüssel zu allen scheinbaren Widersprüchen der physischen und moralischen Welt, das Leben und die Unsterblichkeit. Ich erblickte das Wunderbarste durch die kleinsten Mittel vollführt. Ich erkannte die Beziehungen aller Revolutionen Asiens und Europas auf das elende Volk, bei welchem die Verheissungen niedergelegt waren, wie wenn man wichtige Papiere Jemanden anvertraut, der sie weder lesen, noch verfälschen kann. Ich sah die Religion in dem für ihre Erscheinung günstigen Augenblick zu Tage treten, und in der Weise, welche die geeignetste für ihre Annahme war . . . Die ganze Welt schien dazu nur geordnet, die Religion des Erlösers zu begünstigen, und wenn diese Religion nicht die eines Gottes ist, so verstehe ich nichts mehr. Ich habe kein Buch darüber gelesen : bisher aber fehlte mir bei meinen Studien der früheren Zeiten immer Etwas, und erst seit ich unseren Herrn kenne, ist Alles klar vor meinen Augen, mit ihm gibt es Nichts, was ich nicht zu lösen vermöchte“. W. W. 15, 315, ff. (după Luthardt, apol. Vort. I. p. 258.

că D-deu conservă pre fiă-care omū în decursul vieții sale ¹⁾ și sprijinesce pre ómenī în genere și pre fiă-care omū în specialū în activitatea sa, ²⁾ că însu-și D-deu determinéză timpul vieții și activității fiă-cărui omū. ³⁾

Noi aflăm în urmă pre D-deu și în însu-și spirítul nostru. A cugetá pre D-deu este deprinderea cea mai sublimă a omului, dară totū-ūă-dată și ūă necesitate a spiritului său. Omul trebuie să cugete pre D-deu, ființa cea mai înaltă, cea mai perfectă, căci idea despre D-deu ca atare o află elū în sine însu-și. De la realitatea acestei idei în spiritul nostru și de la necesitatea internă a cugetării ei, trebuie numai decâtū să conchidem și la realitatea cuprinsului ei afară de noi. A cugetá deci pre D-deu însemnă: a fi sigurū și despre esistența lui, séu: noi nu putem a nu cugetá pre D-deu, și cugetându-l, nu-'l putem cugetá altū-feliū, decâtū ca esistente și în realitate.

Acésta este arguméntul ontologicū a teologului occidentalū Anselm ep. d. Canterbury. ⁴⁾

Kant dreptū că a obiectatū, că de la lumea ideilor nu duce nici ūă punte la cea a realităților și a ilustratū obiექtiunea sa prin următorul esemplan: eū imi pot cugetá ūă sută de taleri în busunariul meū, dară ce folosū, dacă nu-'i amū. Acestū esemplan este adevăratū, comparațiunea însă nu. Căci noi trebuie să facem deosebire între închipuiri, fantasii arbitrare și între ūă idee necesariă a spiritului, carea pentru că-'i necesariă, trebuie să fiă și espresiunea unei realități.

De la idea acésta necesariă trebuie să ducă ūă punte și la realitatea ei, alt-feliū i-ar lipsi cugetării nóstre totū adevărul și siguritatea obiectivă.

Wenn ich nothwendiger Weise denken müsste — srie Schenach — es seien 200 Thaler in meiner Tasche, dann wären sie auch. Sonst wäre ja die ganze Einrichtung unseres Denkvermögens falsch, wir könnten uns in unseren Gedanken auf nichts verlassen.

¹⁾ psl. 21, 20; fpt. Ap. 17, 24; I. Tim. 6, 17; I. Petru 5, 7. ș. a.

²⁾ psl. 102, 2; 28, 11; 126, 1; prov. 20, 24; 21, 2; 16, 1. ș. a.

³⁾ Iovū: 14, 5. ș. a.

⁴⁾ Convincitur etiam insipiens, esse in intellectu aliquod, quo majus cogitari non potest. Et certe id, quo majus cogitari nequit, non potest esse in intellectu solo. Si enim vel in solo intellectu est, potest cogitari esse et in re, quod majus est. Existit ergo procul dubio aliquid, quo majus cogitari non valet et in intellectu et in re. Proslogion. 2.

Ist nun aber der Gedanke: Gott ist ein solcher, der gedacht werden muss, dem also Realität, Existenz zukömmt? Ja, u. z. darum, weil es ohne Gott keine Wahrheit, Wissenschaft und Erkenntniss gäbe... Wahrheit, Wahrdenken, Erkennen ist also nur möglich, wenn die absolute Wahrheit, wenn Gott ist. ¹⁾

Cunoscința lui D-deu, câștigată în modu aprioristicu este așa dară causa și fundămentul sigurității tuturor cunoscințelor noastre. Și numai atunci e posibilu a dovedi armonia între spiritul cunoscătoriu și obiectele esterne, numai atunci potu pretinde și cunoscințele noastre sigurătate obiectivă, dacă e posibilu a cunoște a priori și pre D-deu, autoriul atâtu alu spiritului nostru, câtu și alu tuturor obiectelor esistinte. ²⁾

Ast-feliu tôte în lume testeză despre esistința unui D-deu personalu, și cugetarea lui este uă necesitate a spiritului omenescu. Celu ce negă esistința lui, negă uă sigurătate, pre care o purtăm în spiritul nostru. A negă pre D-deu este uă rătăcire a spiritului, pre care o desamnă Lichtenberg cu următoriele cuvinte: „Unsere Welt wird noch so fein werden, dass es ebenso lächerlich sein wird, an Gott zu glauben, als heutzutage an Gespenster. Und dann wird die Welt noch feiner werden: dann werden wir nur noch an Gespenster glauben. Wir selbst werden sein wie Gott“. ³⁾ Érá s. scriptură serie: „Disu-a celu nebunu intru inima sa: nu este D-deu“. ⁴⁾

Acele cuvinte profetice pronunțate de învătătul Lichtenberg s'aũ implinitu cu adevăratu în teoria panteismului modernu. Ideile lui fundămentale sũnt următoriele: D-deu este însă-și viața cosmică, rațiunea universală în tôte formele universului, ființialu nediferitũ de universu. D-deu și universul sũnt numai două numiri ale aceluia-și obiectu, două părți ale lui, adecă: cea internă și cea externă. Așa dară acea viță cosmică, acea rațiune universală în tôte formele universului este D-deu. Elu nu este unũ D-deu personalu, condiunatũ și determinatũ.

Acéstă teorie panteistică nu este unũ produsu exclusivũ alũ timpului presântũ, ea a esistatũ acu în secolele antecrestine, servindũ religiunilor păgâne de fundămentũ. În Grecia a esistatũ și uă scólă filosofică — cea eleatică — spre propagarea acestei teorii. Dară filosofi cei celebri ai aceluĩ timpũ, Aristotele și Plato aũ fostũ necesitați a postulá esistința numai a unui D-deu personalu.

¹⁾ Schenach, Metaphysik, p. 103.

²⁾ teol. fundam. de Schwetz, p. 22.

³⁾ Lichtenberg's vermischte Schriften, Bd. 1. p. 166.

⁴⁾ psl. 13, 1.

În evul noŭ a fostŭ Spinoza (unŭ Iudeŭ portugisŭ în Olandia, † 1677) reprezentantul și apărătorul celŭ mai de frunte alŭ panteismului. Elŭ învătă, că numai substanța, carea este eternă, este substratul realŭ a totŭ, ce există în natură. Din sinul acestei maice se nascŭ din eternŭ ființele și obiectele singurite, spre a fi înghițite érá-și de marea vieții. Precum undele mării se redică și cadŭ, așa se redică și vieța singulară, spre a căde și a se cufundă érá-și în vieța universală; universul cu tóte formele sale există numai spre a fi cufundatŭ érá-și în abisul substanței absolute.

În seculul nostru fŭ teoria panteistică desvoltată mai departe prin Schelling și Hegel. Fundământul a rămasŭ și la ei totŭ acela-și, și suma înțelepțiunii panteistice se cuprinde în: „totul το πάλυ — este D-deŭ, și D-deŭ este totul — το πάλυ”.

Câtŭ de rétăcită este teoria panteistică, se cunoșce acuma din consecințele ei cele practice. Aceste sŭntŭ: nemicirea religiunii, negarea libertății voei, a moralității, pedepsei, dreptății și istoriei, — concepute, pe cari s'aŭ băsatŭ și se baséză tóte referințele omenimei din tóte timpurile și locurile, și cari sŭntŭ atâtŭ de înredăcinate în consciința nóstră, în câtŭ și panteistii, cu tóte că le négă, nu se potŭ desđice de ele.

Dară panteismul stă în contradicere perfectă și cu rațiunea, consciința și inima omului.

În contradicere perfectă cu rațiunea omului, căci D-deul panteismului este infinitul, érá acesta își are realitatea sa numai în finitŭ. Dară cum póte fi infinitul totŭ-ŭă-dată și finitŭ? Cum póte unŭ ce în sine neprodusŭ, nefinitŭ, eternŭ să se cugete totŭ-ŭă-dată și ca mărgin tŭ, produsŭ și finitŭ? Panteistii ni respundŭ: finitul finindu-se, încétă a mai fi finitŭ și trece în infinitŭ. Bine, dară numai spre a apăre érá-și în ŭă altă formă a finitului.

Ast-feliŭ nu mai eșimŭ nici când din lumea finitului în cea a infinitului, nici nu putem dá de unŭ infinitŭ după teoria panteistică.

Mai departe este D-deul panteismului ori natura, din care se nasce spiritul, ori spiritul, care se nasce din natură. Natura însă este neconsciută, pe când spiritul este consciutŭ de sine; cum decí póte produce neconsciința consciința de sine? Noi scim, că după regulele logice, produsul nu póte să conțină în sine alta, decâtŭ numai aceea, ce aŭ existatŭ acuma în principiul, în cauza lui. Necon-

sciința și conștiința de sine sînt cu totul diferite una de alta ; cum pôte deci să producă una pre alta ?

După Hegel este D-deu „Absolutul“. Cugetându și cunoșcîndu omul pre D-deu, se cugetă și se cunoșce D-deu însu-și pre sine. Însă cum pôte fi conștiința omului despre D-deu identică cu conștiința lui D-deu despre sine însu-și ? După care regulă logică să afe acêsta locu ? — Și dacă este imposibilu, că conștiința omului despre D-deu să fiă realitatea corespundetoriă a Absolutului, carele după Hegel trebuie să fiă subiectu, atunci trebuie să admitem, că acestu subiectu — D-deu — este nemărginitu, mai înaltu, decâtu subiectul omenescu, unu subiectu suprafirescu, unu Spiritu conștiutu de sine, așa dară personalu, mai pre susu de totă realitatea universului.

Noi scim mai de parte, că tôte în natură țintescu cătră personalitate, și acêsta țintă a vieții cosmice se pôte urmări de la trépta cea mai josă a esistenței pênă în susu la omu, în carele devine ea realitate — omul de abie este personalitate. De unde acêsta țintă a vieții, dacă nu ar fi ea uă lege a naturei ? Și apoi de unde acêsta lege, dacă principiul ei, dacă legislătoriul ei este unu ce nepersonalu ?

Ast-feliu este cugetarea cea sănătósă și nepreocupată necesitată, a postulă numai de câtu personalitatea Absolutului — D-deu. Mai departe stă teoria panteistică în contradicere perfectă și cu conștiința omului. Esistența conștiinței în omu, carea nu se pôte negă,¹⁾ recere și esistența legilor morale, érá aceste din urmă presupunú numai decâtu și esistența unui D-deu nu nepersonalu, ci personalu.

Cumcă legile etice fundéză pe uă autoritate mai înaltă, decâtu cea omenéscă, adică pe autoritatea cea mai supremă, dumnedéscă, acêsta ni o șoptesce conștiința nóstră și o întăresce credința tuturor popórelor din tóte timpurile.²⁾ Dreptul civilu pôte fi produsul voei schimbăcióse a omului, legea etică însă esistă din eternu și trebuie să aibă și unu urzitoriú supraomenescu, eternu. Acêsta și este ceea, ce-’i întipăresce legii etice prețu și demnitate nedispu-

¹⁾ Epist. c. Rom. 2. 14, 15.; 2. c. Cor. 1. 12. ș. a. locuri.

²⁾ Acêsta a fostu totu-dea-una convingerea tuturor bărbaților în adevéru înțelepți. Așa a disú acuma Cicero — că legea morală n’a fostu uă iscoditură a ómenilor, nici n’a fostu întrodusă de popóre, ci că ea este eternă, dupre ea are să se reguleze întréga lume. Acêsta lege e așa de vechiă, ca și spiritul lui D-deu însu-și. Pentru aceea este legea pe care se băséză tóte obligațiunile nóstre în adevéru spirital dumnedetății supreme. Cicero, de leg. II. 4. De republ. I. 3.

tabilă. Omul este deci necesitată, a postula oă dreptate ultimă ca cea mai înaltă, carea să nu pótă rétăci ca cea omenéscă, a postula oă instanță ultimă, la carea nevinovatul să pótă apelá, și de carea celú vinovatú să nu pótă scăpá.

Dară póte că însa-și consciința omulú este legislatoriul și judecatoriul supremú? Bine, însă ce va fi atunci, dacă însu-și legislatoriul și judecatoriul supremú, consciința, va fi întunecată, slăbită și tâmpită? Unde va remâne atunci dreptatea, carea este dóră fundământul întregei vieți pământesci? Dacă să fiă numai consciința legislatoriul și judecatoriul supremú, atunci trebuie să ni fiă ea oă consciința, carea să steie mai pre susú de tótă rétăcirea și înduplecarea, sau ea trebuie să ni fiă consciința absolută. Acésta póte fi numai D-deul nostru personalú, carele este consciința supremă a universulú.

Ast-feliú recere și consciința omulú esistența unui D-deú personalú, pre care'l negá panteistii, contradicéndú prin acésta înse-și consciinței omulú.

Nu mai puținú contradice panteismul și inimii omulú. Omul este creatú spre credință, iubire, sperânță și fericire. Aceste însă sânt referințe personale. Și ce póte fi obiectul demnú alú credinței, iubirii și fericirii nóstre!? Lumea? ea este schimbăciósă. Cum vom puté fi cu ea deplinú împăcați, deplinú fericiți? Dară póte că omul va fi obiectul iubirii, credinței și fericirii nóstre!? Dreptú că iubirea ómenilor între oă-laltă este ce-va frumosú și sublimú. Însă acéstă frumsetă și sublimitate nu este alta, decâtú numai icóna unei iubiri și mai frumoase, și mai sublime, adecă a iubirii lui D-deú, carea singură îl face pre omú deplinú fericitú, căci este netrecetóriă și duréză în eternú, pentrucă D-deú singurú este eternú. ¹⁾

Iubirea este oă referință personală, prin urmare și iubirea lui D-deú cere esistența unui D-deú personalú. Dacă am negá personalitatea lui D-deú, am trebui să negám și ceea, ce este mai frumosú, mai bunú și mai sublimú în noi, adecă: credința, sperânța, iubirea și așa dară și fericirea nóstră, și în locul lor ar páși resignațiunea, nu supunerea plină de iubire sub voea lui D-deú, ci oă resignațiune rece, carea se plécă și se supune, nu pentrucă voesce, ci pentrucă-'i necesitată, nu iubirii, ci puterii órbe. — Panteismul nemicesce însa-și personalitatea nóstră, pentrucă nemicesce personalitatea lui D-deú, și se pune prin acésta în contradicere perfectă cu rațiunea, consciința și inima omulú — scurtú cu însa-și ființa internă a lui.

Calistratú Coca.

¹⁾ Vedr: D. Chr. Er. Luthardt. Apolog. Vort. über Grundw. d. Christenth. I. p. 50 51.

Псалтирь

ВЪ ДРЕВНОЙ ХРИСТИАНСКОЙ ЦЕРКВИ.

(Конецъ.)

Отвѣтное пѣніе псалмовъ. Въ IV. вѣкъ были уже напѣвы для псалмовъ, то есть, одинъ возглашалъ часть стиха, а прочіи за нимъ припѣвали. По словамъ св. Василія Великаго: „одному предоставити начинати псаломъ, а прочимъ — подпѣвати.“¹⁾ И св. Афанасій говоритъ о себѣ: „оставаясь на съдалицѣ я приказалъ, чтобы діаконъ читалъ псаломъ, а народъ отвѣчалъ.“²⁾ Св. Златоустъ³⁾ пишетъ: „въ церкви всегда долженъ быть одинъ голосъ, поелику она есть одно тѣло. Посему и чтець одинъ читаетъ, и пѣвецъ одинъ поетъ, хотя всѣ за нимъ повторяютъ, какъ будто голосъ выходитъ изъ однихъ устъ.“ И въ другомъ мѣстѣ⁴⁾ Златоустъ говоритъ, что священники начинаютъ псаломъ, а народу слѣдуетъ отвѣчати. Созоменъ,⁵⁾ описывая перенесеніе гробницы мученика Вавилы изъ Дафны въ Антиохію, говоритъ: „Христіане, несшіе гробницу, всѣ вмѣстѣ, мужчины и женщины, юноши и дѣвы, старцы и дѣти, побуждая другъ друга, совершали весь путь съ псалмопѣніемъ; предназначали же пѣніе тѣ, которые лучше другихъ знали псалмы, — и потомъ за нимъ пѣлъ весь народъ единогласно. А припѣвомъ былъ стихъ: „да постыдятся вси кланяющіеся истуканамъ, хвалящіеся о идолахъ своихъ.“ (Пс. 96, 7.)

При отвѣтномъ пѣніи, повторяли или окончаніе псалма, или стихъ изъ середины псалма, или же концы различныхъ отдѣленій его.

¹⁾ Въ посл. къ Неокесар.

²⁾ Eriphan. histor. tripart. lib. 5. cap. 2. 3.

³⁾ Правouc. послѣ 36 бесѣд. на посл. Коринѣ. 20—23.

⁴⁾ Злат. на Пс. 137. на Пс. 41 и 145.

⁵⁾ Sosom. Церк. Истор. кн. 5. гл. 19.

Пѣніе псалмовъ было простое и нотное. Простое было въ употребленіи въ Александріи во время св. Аѳанасія, и по свидѣтельству Августина¹⁾ во всѣхъ африканскихъ церквахъ. Оно походило больше на чтеніе нежели на пѣніе, было нынѣшнимъ речитативомъ. „Для мене,“ говоритъ Августинъ, „лучше всего то, что говорили мнѣ объ александрійскомъ епископѣ Аѳанасіи, который такъ настроилъ чтеца пѣть псалмы, что тотъ и пѣлъ и читалъ.“ Бл. Августинъ, услышавъ въ первый разъ пѣніе въ александрійской церкви, проливалъ слезы отъ глубокаго умиленія. „Тогда“, писалъ онъ св. Аѳанасію, „якъ трогательныи звуки поражали мой слухъ, истина, заключавшаяся въ нихъ, глубоко проникла въ мое сердце и возбуждала благочестіе.“²⁾ Аріане послали воиновъ къ св. Аѳанасію съ тѣмъ, чтобы они схватили его и представили на судъ. Воины вошли въ церковь, гдѣ былъ св. Аѳанасій. Пастырь велѣлъ пригласити народъ къ молитвѣ и приказалъ пѣти псаломъ: яко въ вѣкъ милость Его. Стройное пѣніе псалмовъ огласило храмъ, воины ужасались и то спасло Аѳанасія отъ рукъ враговъ его.³⁾

Нотное пѣніе, разомъ съ простымъ, было употребленно преимущественно въ итальянскихъ церквахъ. Августинъ такъ отзывался о немъ: „доставляя удовольствіе слуху, въ слабости духъ оно возбуждаетъ жаръ благочестія, если только не выходитъ изъ предѣловъ.“⁴⁾

Нотное пѣніе выходило и за свои предѣлы, и подобало пѣнію театральной музыки, — и тому отцы церкви сильно возставали противъ такого злоупотребленія въ особенности Іеронимъ и св. Златоустъ.⁵⁾

Въ памятникахъ христіанскихъ древностей находимъ указанія коли и какіи употреблялися псалмы. Изъ постановленій апостолскихъ, изъ писаній отцевъ и учителей церкви и другихъ церковныхъ писателей, изъ установъ нѣкоторыхъ монастырей и на конецъ изъ соборныхъ постановленій — видимъ, что псалмы спѣвались

а) ежедневно — на вечернемъ и утреннемъ Богослуженіи, на церковныхъ часахъ — 1, 3, 6 и 9 и на литургіи и

¹⁾ Cont. lib. X. cap. 33.

²⁾ ibidem.

³⁾ Theodoret. lib. 11, cap. 20—26.

⁴⁾ Cont. lib. X. cap. 33.

⁵⁾ Толков. на посл. къ Евес. 5, 19.

б) въ дни воскресныя и праздничныя и при всѣхъ другихъ духовныхъ торжествахъ. Во всѣхъ службахъ древней христіанской церкви псаломныя занимало важную часть.

1. Въ составъ вечерняго Богослуженія древней христіанской церкви входитъ постоянно 140 псаломъ: „Господи, возвахъ къ Тебѣ, услыши мя.“ Который и нынѣ употребляется въ тое время въ церкви. Въ Постановленіяхъ Апостольскихъ говорится: „при наступленіи вечера да созываетъ епископъ церковь, и по произнесеніи свѣтильничнаго или вечерняго псалма, діакопъ да произноситъ молитву объ оглашенныхъ, бѣсноватыхъ и просвѣщенныхъ.“¹⁾ Въ той самой книжѣ говорится: „ежедневно вечеромъ произносите 140 псаломъ.“²⁾ Св. Златоустъ говоритъ: „Псаломъ той (140) всѣ знаютъ и во всякомъ, возрастѣ и поютъ его ежедневно.“³⁾ „По окончанію дня“, говоритъ св. Василій Великій, „должно благодарити Бога за все, а также приносить покаяніе, — почему и сказано: размыслите въ сердцахъ вашихъ и на ложахъ вашихъ умилитесь (Псал. 4, 5)⁴⁾ Св. Григорій Нисскій говоритъ: „голосъ поющихъ призывалъ мене къ вечернему псалому. — и я въ мѣстѣ съ сестрою Макриною послѣ вечера и домашней бесѣды ходилъ въ церковь для принесенія вечерняго благодаренія.“⁵⁾ Теофилъ Александрійскій говоритъ: „что въ нихъ поются гимны и псалмы предъ зажженною лампадою.“⁶⁾

2. Въ составъ утренней службы древней христіанской церкви входили псалмы 50, 62, 89, 118, 148, 149 и др. Начиналось утреннее Богослуженіе обыкновенно 62 псалмомъ: „Боже, Боже мой, къ Тебѣ утреннюю.“ Въ Апостольскихъ Постановленіяхъ говорится: „соберайтесь утромъ на молитву и произносите 62 псаломъ.“⁷⁾ Св. Златоустъ говоритъ, что: „отцы установили той псаломъ произносить яко духовную пѣснь и врачество для истребленія нашихъ грѣховъ, для возбужденія въ насъ любви къ Богу и духовной радости и веселія.“⁸⁾ Св. Аѳанасій Великій го-

¹⁾ Апост. Пост. кн. 8, гл. 35.

²⁾ Апост. Пост. кн. 2, гл. 59.

³⁾ Бесѣд. на псал. 140. Бесѣд. 14. на I. посл. къ Тимоѳ. гл. 17.

⁴⁾ Наст. инок. пр. 37. Четвертый псаломъ, присвоенный св. Василиемъ вечернему Богослуженію, нынѣ читается въ великомъ повечеріи.

⁵⁾ De vit. S. Macrin.

⁶⁾ Въ писм. на Пасху.

⁷⁾ Кн. 2, гл. 59.

⁸⁾ Толков. на псал. 143 и 62.

ворить: „по утру произносите 62 псаломъ.“¹⁾ Св. Амвросій Медіоланскій показуєть употребленіе въ утренней службѣ псалма 118. Онъ говоритъ: „умилостивляй Бога молитвами и не засыплай безъ пѣнія... утромъ поспѣшай въ церковь, приноси начатки благочестиваго обѣта и не забудь говорити: „предваристь очи мои ко утру, поучатися словесемъ Твоимъ (Пс. 118, 148), — и ты счастливо выйдешь на свои занятія.“ Арновій младшій говоритъ, что псаломъ 148 ежедневно чути на утренней службѣ. „Мы“, пишетъ онъ, „воскликнемъ хвалу Богу тимъ псалмомъ, которымъ каа доднєвно съ появленіемъ утренней зари, вся вселенная, все, что на небѣ и на землѣ, славить Бога.“²⁾

Часы 3, 6 и 9 имѣли въ себѣ воспоминаніе великихъ событій. Въ Апостолскихъ постановленіяхъ такъ объясняются часы: „совершайте молитвы по утру въ часъ третій, шестый и девятый, въ вечеру, и въ полночь, по утру благодаря, что Господь разгналъ ночь, осіялъ насъ днемъ, въ часъ третій ибо Господь въ сей часъ осужденъ былъ Пилатомъ; въ часъ шестый, ибо въ оный распятъ на крестъ; въ часъ девятый, ибо все, по³⁾ распятіи Господа содрогнулось, ужаснувшись безумія.“ Св. Аѳанасій говоритъ инокинямъ: „Имѣте псалтирь и изучайте псалмы. Восходящее солнце да видитъ книгу въ рукахъ вашихъ, послѣ третьяго часа продолжайте молитву, рано якъ и въ третій, — въ шестый часъ совершайте молитву съ псалмами и слезами, поелику въ сей часъ Іисусъ Христосъ распятъ на крестъ; девятый часъ зновъ проводите въ гимнахъ и хваленіяхъ Бога.“⁴⁾

3. Псалмы входили въ составъ литургіи оглашенныхъ и вѣрныхъ. Въ Апостольскихъ постановленіяхъ предписуется впередъ читати чтеніе изъ ветхаго завета, потомъ пѣти псалмы съ подпѣваніемъ народа, дальше чтеніе изъ Апостола и Евангелія.⁵⁾

Псалмы употреблялись такожь во время причащенія святыхъ тайнъ и послѣ причащенія, такъ н. пр. „вкусите и видите яко благъ Господь“; „Спаси Боже люди Твоя...“; „Да исполнятся уста наша хваленія Твоего“ и др.

4. Кромъ употребленія ежедневнаго — на вечерней и утрен-

1) Писм. къ Маркел. и въ кн. о „дѣвствѣ.“

2) In psalm. 148.

3) Апост. Пост. кн. 8, гл. 34.

4) О „дѣвствѣ.“

5) Кн. 2, гл. 5.

ней службъ, на часахъ: 1, 3, 6, 9, на литургии, псалмы составляютъ важную часть Богослуженія и въ праздники.

„Мы“, говоритъ св. Ефремъ Сирень:¹⁾ „мужи и жены, весь совокупно будемъ честовати праздники по христіански, во псалмъхъ и пѣнїихъ и пѣснѣхъ духовныхъ (Ефес. 5, 19). Св. Григорій Нисскій говоритъ: „есть ли якая либо дѣйствительная молитва, которой бы не подкрѣплялъ Давидъ? Есть ли якое празднество, котораго бы не дѣлялъ свѣтлымъ сеи пророкъ?“

Псалмонѣніемъ торжествовали перенесеніе мощей св. мучениковъ. При перенесеніи мощей св. Вавилы, епископа антиохійскаго, говоритъ Феодоритъ: „Шли Христіане съ веселымъ расположеніемъ духа; когда гробница, поставленная на колесницу, запряженную двумя конями, подвигалась къ своему мѣсту, — многіи шли напередъ ея толпами, воскликая и поя псалмы Давида, и присоединяя къ каждому стиху окончаніе: „да расточатся вси кланяющіися истуканнымъ,“ и въ такомъ порядкѣ сопровождали до города св. останки.“²⁾

Якъ св. защитники вѣры Христовой освобождались изъ заточенія или темницы, то и при ихъ возвращеніи пѣли псалмы. Даконтъ Маркъ въ жизнописаніи св. Порфирія упоминаетъ, якъ граждане Маіумы при возвращеніи его изъ темницы, вышли къ нему на встрѣчу поя псалмы.³⁾ „Съ псалмонѣніемъ встрѣчали насъ на пути, — и изъ города, когда услышали объ насъ, вышли къ намъ на встрѣчу съ знаменіями креста и съ псалмонѣніемъ.“

При совершеніи крестныхъ ходовъ пѣлись также псалмы. Однимъ изъ древнихъ обычаевъ церкви были общественныя моленія, сопровождаемая ихъ торжественными ходами. Въ 308 году случилось землетрясеніе. Народъ молился, — и продолжалъ крестныя ходы такъ часъ и послѣ землетрясенія. Св. Іоаннъ Златоустъ по болѣзни не могъ явиться, но послѣ говорилъ онъ къ народу. „Вы совершали такое трудное бдѣніе! Шествіемъ ногъ вашихъ святыхъ вы очистили весь городъ; хожденіемъ измѣрили площадь и воздухъ освятили. Такъ, и воздухъ стаетъ святымъ отъ псалмонѣнія... Поющіе для васъ утрудились, а вы бодры; поющіе для васъ ослабли, а вы крѣпки.“⁴⁾

¹⁾ Твор. св. отц. Т. 16. стр. 138. Въ словѣ „о покаяніи.“

²⁾ Церк. Истор. кн. III, гл. 10.

³⁾ Apud. Bolland. Т. III. pag. 649.

⁴⁾ Бесѣд. послѣ землетрясенія.

Св. Амвросій пишетъ въ своемъ посланіи къ Θεодосію: „напрасно валентиніаце заставили Христіанамъ путь, который они продолжали по древнему обычаю: поя псалмы, для прославленія мучениковъ Маккавеевъ.“

5. Псалтирь была молитвенникомъ древной церкви не лише въ ея радостныхъ случаяхъ, но она была органомъ во дни скорбныхъ событій, якъ на пр. во время погребенія усопшихъ. Псалмы пѣлись въ домахъ надъ умершими, пѣлись и при проходахъ умершихъ на кладбища.

Изъ повѣствованія Григорія Назіанзина о погребеніи Констанція узнаемъ, что при тѣлѣ его совершались ночныя бдѣнія, которыя состояли изъ псалмопѣнія.¹⁾ Описывая погребеніе св. Василія Великаго св. Григорій Назіанзинъ замѣчаетъ, что его сопровождали съ пѣніемъ псалмовъ. Григорій Нисскій, разказывая о смерти сестры своей Макрины такъ описуетъ ея погребеніе: „Мѣсто, гдѣ стояло тѣло умершей, оглашалось звуками псалмопѣнія, которое совершали дѣвы, и ихъ рыданіями. И якъ при пѣніи псалмовъ совершенно было ночное бдѣніе и наступило время разсвѣта, тогда изъ всѣхъ сосѣднихъ мѣстъ стеклось множество мужей и женъ, которые своими рыданіями перерывали пѣніе псалмовъ. Послѣ тѣхъ псалмопѣній надъ гробомъ умершей священнослужители, составили изъ себе три лика, сопровождали одръ съ пѣніемъ псалмовъ въ храмъ; якъ же пришли въ храмъ, пѣніе псалмовъ замѣнено было молитвою и потомъ вновь спѣвали псалмы.“

Св. Епифаній говоритъ, что пѣсни Давида пѣли при провожденіи умершихъ для облегченія печали. Августинъ описуя погребеніе своей матери, говоритъ: „Еводій взялъ псалтирь и началъ пѣти псаломъ (100. 1 ст.), которому мы отповѣдали всѣмъ домомъ: „милость и судъ воспою, Тебѣ Господи.“ Златоустъ въ одной бесѣдѣ приводитъ самыя псалмы нѣкоторыхъ псалмовъ, которыя пѣто при погребеніяхъ, якъ то: „Ты еси прибѣжище мое отъ скорби, обдержанія мя“ (Пс. 31. 7); обратися, душе моя, въ покой твой (Пс. 114. 6); не убоюся зла, яко Ты со мною еси. (Пс. 22. 4.)

По предписанію постановленій Апостолскихъ совершалось погребеніе съ псалмопѣніемъ якъ читаемъ: „погребая умер-

¹⁾ Gregor. Nazianz. orat. IV. in Julian II.

шихъ, возносише ихъ съ псалмами, если они были вѣрными въ Господь: ибо честна предъ Господомъ смерть преподобныхъ Его.“¹⁾ Пространное описываетъ псалмопѣніе и молитвы при погребеніи Діонисій Ареопагитъ.²⁾

При погребеніи спѣвалось разомъ съ псалмами: „Аллилуія.“ „При погребеніи св. Фавіоны³⁾ звучали псалмы“, говоритъ бл. Іеронимъ, громкое „Аллилуія“ раздавалось на высотѣ на позлащенныхъ крышахъ храмовъ.“

Псалмы спѣвались и по погребеніи.

По смерти, до погребенія надъ умершими пѣли псалми чрезъ три дни и ночи, — послѣ чего совершивши таинство Евхаристіи, погребали тѣло.⁴⁾ Послѣ погребеній, въ опредѣленные дни девятый и сороковый положено было совершати молитвы и псалмопѣнія. Въ постановленіяхъ Апостолскихъ говорится: „Совершайте молитвы, псалмопѣнія и чтенія по умершихъ въ дни: третій, девятый и сороковый.“ Въ продолженіе трехъ дней мы“, говоритъ Евдокій въ псалмѣ къ бл. Августину, „прославляти Господа, когда погребали юношу.“ Подобно пишетъ Тертуліанъ, Палладій, Юстиніанъ и др. Изъ всего сказаного видимъ, какъ всеобще было въ древней церкви псалмопѣніе и яку высокоу цѣнность мала псалтирь.

При концѣ моей статьи псалтири чувствуюсь одолженъ еще одное и другое томъ важномъ предметъ объяснить.

Псалтирю называется ветхо-завѣтная священная книга, собраніе псалмовъ и гимновъ, которыи Духомъ святымъ вдохновленный израильскій царь и пророкъ Давидъ написалъ. У евреевъ называется та книга „Сеферъ-тегилимъ.“ книгою хваленій. Греческіи переводчики назвали гимны Давидовы псалмами, ψάλμοι, а собраніе ихъ Псалтирю, ψάλτηριον. Слово псаломъ означаетъ удареніе (ψάλλειν), или бряцаніе по струнамъ музыкальнаго инструмента, который какъ намъ вже извѣстно псалтиріономъ назывался и потому то и собраніе тѣхъ гимновъ 70 переводчиковъ назвали псалтирю.

¹⁾ Кн. 6, гл. 30.

²⁾ Діон. Ареопагитъ: церк. іер. „о погребеніи.“

³⁾ Іерон. Epist. Fabiol.

⁴⁾ Apud. Bolland. Tom. III. pag. 333.

Число псалмовъ не лишь въ еврейской Библии но и во всѣхъ переводахъ одное, именно — 150 псалмовъ.

Касательно писателя псалмовъ истнують различные мнѣнія межи толкователями слова Божія. Одни приписують весь 150 псалмовъ Давиду; другіи уступають ему лише одну часть псалмовъ и говорятъ, что одни писаны 1500 лѣтъ, а другіи 150 лѣтъ до Рождества Христова. Мнѣніе о принадлежности всѣхъ псалмовъ Давиду господствовало въ древныхъ временахъ такъ у евреевъ, якъ и у первыхъ Христіанъ и св. Отець. Тое доводятъ и позднѣйшіи писатели.¹⁾

Царь Давидъ не далъ псалтири порядокъ и видъ въ якомъ она нынѣ находится. Первоначальный сборникъ псалмовъ заключалъ въ себѣ 71 псалмовъ. Потомъ изъ псалмовъ, хранившихся у Асафа, Еоама, Идиоума, сыновъ Кореевыхъ и у другихъ лицъ, составилъ второй сборникъ; изъ всего того образовалась псалтирь, якъ мы теперь ея видимъ и читаемъ. Но во всякомъ случаи, собраніе всѣхъ 150 псалмовъ составилось раньше перевода 70 и съ вѣроятностію можетъ быти приписано Ездру, якъ не древнѣйшему времени.

Раздѣленіе псалтири на двадцать каѳизмъ принадлежитъ отцамъ древней восточной христіанской Церкви; оно неизвѣстно ни евреямъ, ни церкви западной. Древне-іудейская синагога раздѣлила псалтирь на пять частей, можетъ быти, въ соотвѣствіе пяти книгамъ Мойсея.

Въ надписаніяхъ псалмовъ показуется или ихъ содержаніе, или способъ изложенія, или поводъ къ написанію псалма, или музыкальный инструментъ, игрою на которомъ слѣдуетъ сопровождать пѣніе псалма. По содержанію, псалмы носятъ названія: Хвала — *tehilah*, молитва — *tephilah*, поученіе — *maskil*, благодареніе — *todah*. По вѣншему виду, или способу изложенія, псалмы называются или стихотвореніе — *mismor*, или пѣснь — *schir*, или пѣснь свободно переходящая по разнымъ тонамъ — *schiggaion*, или пѣснь отличающаяся правильнымъ чередованіемъ повышенія и пониженія тоновъ — *miktab*, по

¹⁾ Ceillier, Histoire générale des auteurs sacrés. Tom. 1, pag. 219—225. Bunsen, Bibelwerk. Tom. 6. Abth. 2. pag. 564.

славянски „столпописаніе“ (Псал. 15, 56, 57, 18). Мѣстцами кажется въ надписаніяхъ поводъ къ изложенію псалма, различные случаи въ жизни Давида и пр. гоненіе отъ Саула, или Авессадома, побѣда надъ врагами и пр. Былъ псаломъ назначенъ для пѣнія, то надписывался „начальныку хора“, *Iampazecha*, по славянски въ конецъ. Родъ музыкальныхъ инструментовъ означался въ надписаніяхъ: „на духовыхъ инструментахъ“ — *ei hanti toth*. (Псал. 5), „на струневыхъ орудіяхъ“, *kinmonoth* (Псал. 6 53). Мелодія или тонъ пѣнія показуется въ надписаніяхъ: „по геѳски“, по славянски о точилъхъ (Псал. 8, 80, 83), „печальнымъ тономъ“, по славянски о Маелеѳъ (Псал. 87), „тонкимъ, высокимъ голосомъ“, по славянски, о тайныхъ (Псал. 45), „на осмиструнномъ орудіи,“ о осмомъ (Псал. 6 и 11). Нѣкоторые надписанія объявляютъ церковное употребленіе псалма. на пр. „въ воспоминаніе“, „въ память“, „на суботній день“, „на освященіе дома Давидова“ и пр.

Въ серединѣ гдѣкоторыхъ псалмовъ видно надпись „села“, по гречески *δίαφαλα*; она, по объясненію св. Іоанна Златоуста означаетъ передачу сѣбву отъ одного хора на другій; по мнѣнію другихъ — усиленіе звука, или пынѣшное музыкальное *ff.* = *fortissimo*.

Тутъ же и конецъ моей статьи, которой задачею было употребленіе псалтири въ древней церкви описать. Якъ менѣ сей трудный вопросъ — всегда опираючись на наилучшіи источники — отвѣтити удалось, тое не знаю, судъ нехай творятъ ученые богословы. Одно я лише знаю, что псалтирь, преславная книга псалмопѣвца, пророка и царя Давида не лише, дякови, не лише священнику но и каждому христіанину повинна драгоценнымъ сокровищемъ быти. въ ней бо, въ ей солодкихъ и поетичныхъ словахъ каждый найдетъ нотьшеніе въ печалахъ, скорбахъ, смутахъ и бѣдствіяхъ, правдиву молитву вѣрнаго сердца, надежду воскресенія и гимны спасенія отъ всѣхъ лукавыхъ, яростныхъ и кровожадныхъ враговъ.

Изъ словъ псалтири, которыи падутъ въ твое сердце якъ балзамъ изцѣлительный, вычитаешь, что милость и челоуколюбіе Господа Бога конца не маеть, что Господь Богъ для твоего спасенія Мессію, Іисуса Христа на землю послалъ, что-бъ онъ тебе божественной истины научалъ, за тебе страдалъ, за тебе на крестѣ умеръ. Изъ псалмовъ вычитаешь черты Царя-жениха и Царицы Церкви Божіей, изъ словъ безсмертнаго псалмопѣвца ста-

нетъ тебѣ передъ очи гроза суда Божяго и потѣшительная икона твоего спасенія; въ той краснорѣчивой поезіи выдишь, якъ Господь Богъ свою помощь даетъ малому стаду благочестивыхъ людей противъ нечестивыхъ, и вщепляетъ въ ихъ сердца благоговѣйную любовь къ отечеству, къ своему народу и къ своей церкви и вѣроисповѣданію.

Псалтирь есть книга мудрости, поученія и наставленія, каждый просвѣщенный чловѣкъ долженъ ею имѣти и потѣшительными словами псалмопѣвца царя Давида всегда наслаждаться.

ИСИДОРЪ ВОРОБКЕВИЧЪ,
протоіерей и ц. к. профессоръ.

Despre luminarea poporului.

(Finită.)

Să vedem în fine, ce are a se observă de aceia, cari voescă cu succesă a răspândi luminarea mai alesă între ómenii de stări inferióre? Maxima fundămentală în privința acésta este, a esamíná, ori de e aceea, ce voim a răspândi ca adevărú, în realitate adevărú, și așa dară nemică să nu primim de adevărú, ce póte numai în timpul nostru se ține de adevărú.

De câte-ori se tragú la îndoélă din principii raționale adevăruri istorice saú se négă fapte istorice, pênă acuma prin atâtea secole necombătute! De câte-ori se resucescú, se derídú fapte, esperiințe, adevăruri după óre-carile opiniuni filosofice, necercate cu temeiú! De câte-ori se ține de luminare aceea, că se bramarbaseză despre lucruri, în carile credeaú antecesorii nostri, și în carile credem și noi, cari acelora li eraú luceferi, ce li stréluciaú în călétoria acestei vietii! De câte-ori se ține de luminare aceea, că se atacă datine bisericesci și poporale, carile i-aú trecutú poporului în sânge și carile nu sânt nici în contra buneii cuviiințe, nici a religiosității și moravității! Dacă acésta ar fi luminare, atunci feréscă-ne geniul minții omenesci de așa úă luminare! Dară luminătoriul înțeleptú se va ferí de acéstă mască, sub carea adese-ori se ascunde ignoranța ori supraficialitatea.

Altă maximă fundămentală a luminătoriului înțeleptú este, că luminarea morală și religiósă nu începe cu dărémarea, ci cu edificarea, susținându-li-se ómenilor prin óre-carele timpú aceea, pe ce ei își întemeéză moralitatea și ce li póte servi ca lucéférú conducătoriú și spiritú invioșitoriú în timpuri și în pozițiuni grele. Omul care nu e cu totul cufundatú în vietă animală, are óre-carea credință despre meniciunea sa, despre urzitoriul meniciunei sale și despre calea, pe carea se póte ajunge acésta. Elú s'a conformatú cu óre-carile ideii, cu cari se linescesce, se mângăie, se întăresce în nenorocire, cu cari póte adese-ori s'a întăritú deja. Ore-carile maxime morale i-aú trecutú lui în datină și acestor maxime li urméză elú în

viată cu mai multă sau mai puțină consecință. Acestă cercă de idei, de adevăruri și opinii subiective este péna, care-l pune în mișcare. lumina, carea-i dă direcțiunea, când el între viforii pasiunilor vislează înainte, sarea, care-l feresce de putregiunea morală. Póte să fiă, că între aceste idei și opinii se vor aflá unele, cari nu sânt tocma bine întemeiate, sau cari se potú privi numai ca mijlocú, de a-l deprinde pre omú la lucrare confórmă legii, nu însă și ca isvorú alú moralității. Luminătoriul cugetă așa dară a îndreptá, a corege cele esistente, a deduce moralitatea din isvorú mai curatú, și așa dară a o asigurá și pentru timpurile rațiunei mature și pentru totú viitoriul. Acésta o face elú cu totú dreptul, însă în acéstă afacere să nu pășescă elú cu dărémarea violentă a edificiului de religiositate și moralitate, ce esistă deja, ci cu edificarea succesivă a unui edificiu mai solidú, elú să pășescă aprindéndú în locul întunereculú lumină, prin carea numai decâtú va dispáre întunerecul. Dărémarea violentă a edificiului esistente de religiositate și moralitate ar fi úă crimă în contra prudenței, a moralității și a umanității. În contra prudenței, căci cu câtú mai bunú, mai independinte și mai firmú e omul, care are a se luminá, cu atátú mai multú se va revoltá elú, atacându-i-se sanctuariul spiritului și alú inimii sale, atacându-i-se aceea, ce l'a condusú așa de adese-ori, ce l'a susținutú pe calea cea bună, l'a întăritú, l'a consolatú și l'a înălțatú asupra pământului și supra întêmplărilor sinistre ale lui. Elú trebuie să se revólte chiarú pentru aceea, că e omú bunú, care acele maxime religiose și morale nu voesc să le întrebuinteze numai pentru discussiune, ci pentru nutrireá spiritului și întărirea inimii sale.

Și dacă luminătorii violenți prin așa úă pășire vor rescu-lá în contra sa pre toți ómenii mai buní, mai consecinți, dacă acestia îi vor ținé de stricători ai religiosității și moralității, dacă ei îi vor ținé de dușmani ai religiunii, și după opiniunile lor numai că vor trebui să-i țiiă de atari, dacă ei apoi vor perde încrederea mulțimei și influința asupra ei, dacă ei nu vor mai poté lucrá nemică, căci fiă-carele din poporú va aflá în lucrările lor pericole pentru religiune; cine altul va fi cauza acestei calamități, de nu imprudența lor, de nu dărémarea și surparea lor nesocotită și nechibzuită? Și dacă acuma totú aceea, ce se numesce luminare, va deveni suspiciosú și nimene nici nu va voí să audă despre dinsa, dacă din cauza acésta prin timpú îndelungatú va trebui să rămâiă

multu' aluatü vechiü, și multe lucruri bune și mai corespundetorie, nu se vor puté realisá — cine va fi cauza acestor retropășiri, de nu ei, cari voescü să culégă acolo, unde n'aü séménatü, cari stîngü luminările, pentru ca mai de curênd să resară lumina dîlei?

Darä acésta nu e daüna cea mai mare, ce resare din üä luminare nechibzuită, pripită. Între ömenii, cari aü să se lumineze, adese-ori se vor aflá și ömeni ușori la minte, ömeni, cari cu virtutea și moralitatea sînt legați numai cu fire fôrte suptiri. Impresiunile din copilărie, învêțămêntul religiunariü din tinerețe, esêmplul părinților și alte de asemenea împrejurări li-aü făcutü aceste fire neatăcabile, sânte. Darä acuma audü ei, cumcä unele, în ce credeau ei mai 'nainte, sînt lipsite de temeiü; autoritățile, pe cari se răzimă credința lor, se slăbescü; aceea, ce li erá lor sântü, li se face acuma ridiculü. De acésta se prinde mintea saü mai vêrtosü ușurătatea mintii lor cu plăcere. Ei încheie, că dacä acelü unicü momêntü, în care credeau ei, nu e adevêratü, atunci nu sînt adevêrate și cele lalte. Dacä te înșelau ei în celü unul, atunci te vor fi înșelatü și în cele lalte. Dacä se oböră acéstă autoritate, de ce să aibă valöre altele? Deci fiä aceste închieeri adevêrate saü nu, destulü, că ele se facü, căci zace în interesul simțualității, alü pasiunei, ca să se facă. Și dacä acuma astü-feliü de ömeni rumpü tóte legăturile moralității, pentrucä üä sémă din ele se rupseră de luminătorii lor, dacä acuma lepădă ei de totü credința religiósă, pentrucä lor li se arêtä lipsă de temeiü a unor mominte ale ei, desceptându-se astü-feliü scepticismul lor, cine e cauza acestei nefericiri, de nu luminătorii cei imprudinți, cari subsăpară unü fundămêntü slabü, mai 'nainte de ce se puse altul mai tare? Lucru naturalü, că apoi edificiul întregü a trebuitü să se surpe!

Adese-ori pecătuescü luminătorii imprudinți și în contra umanității. Fiä-carele omü are și trebuie să aibă ce-va, de ce se ține la nenorocire, ce-va, ce-'l întăresce la întêmplări grele, ce-va, ce-'l ridică, dacä îl apasă öre-carile greutăți ale vieții. Elü are lipsă de asă ce-va, ca și de üä casă, spre a se apărá în acésta de plóia și frigü. Ori de-'l pôte acésta sustiné și întări pre fiä-carele, despre acésta nu e aici întrebarea, ci ori de-'l întăresce pre öre carele omü determinatü? Pôte că i s'ar puté dá ce-va mai bunü, darä acésta ar trebui să fiä într'adevêrü mai bunü, ar trebui să fiä ce-va, ce are mai multă putere și tinóre launtrică. Ce bine-făcetoriü alü genului

omenescu, care-î pôte dá aşá ce-va, şi-î sí dá! Din contra ce tiranie, mai ântâiū a luá omului aceea, ce-'l susţineá, îl întăriá, li redicá pênã acuma, fără de a-î dá ce-va mai bunū. sau fără de a fi convinsū, că aceea, ce-'i dá, e într'adevărū mai bunū! Ce ne'ndurare, a rēsipí cui-va căsuţa sa cea răū ziditã, şi a-'l espune ploei, vântului şi fortunei! Construiţi-'i mai ântâiū ūã casã mai solidã, mai bine întocmitã, băgaţi-'l în ea, şi arętaţi-'i soliditatea şi comoditatea ei. Apoi aflându-se elū în casa cea nóŭã, faceţi cu căsuţa cea răū ziditã, ce voiţi. Elū nu vi se va opune, şi nime nu va avé aici nici ūã perdere.

Altã maximã principala a luminãtorului înteleptū este, a nu dá prea multū de ūã datã. Adevărul e ca şi lumina, şi spiritul ca şi ochii nostri. Prea multã luminã de ūã datã prinde de ochi, şi se vede la ea mai puţinū, decâtū mai 'nainte. Sã observãm numai, in ce modū s'aŭ luminatū popórele şi ţerile în privinţa religiósã. Cãtū de îndelungatū timpū şi câte feluri de mijlóce aŭ fostū de lipsã, spre a popularisã óre-carile puţine adevăruri principale, precum e şi adevărul fundãmentalū alū fiã-cãrii religiuni, razimul moralitãţii: Esistinţa unui Dumnedēū, şi cu ce îngrijire se susţinū acestū adevărū la poporul iudaicū! Cãtū de încetū e progresul de la întunerecū la luminã şi prin câte fase se conduce elū! Sã cercãm modul înteleptū, cum Mântuitorul lumii, învęţatorul celū mai mare alū ei a rēsânditū lumina cunoscinţei de D-deŭ, a meninţei omului, şi cu ce sinceritate a disŭ elū cãtrã învęţaceii sãi: Âncã multe am a dice vouē, darã acum nu le puteţi purtã. Însã gradul luminãrii depinde de la ideile, cunoscinţele şi adevărurile esistinte la óre-carii ómenī. Dacă cunósce luminãtorul suma şi felul cunoscinţelor religióse şi morale ale ómenilor, pre carii voesce ai luminã, precum şi usul, ce-'l facŭ de dinsele; atunci, darã şi numai atunci este elū în stare, a nimeri acelu gradū alū luminãrii, prin carea devine omul într'adevărū mai luminatū.

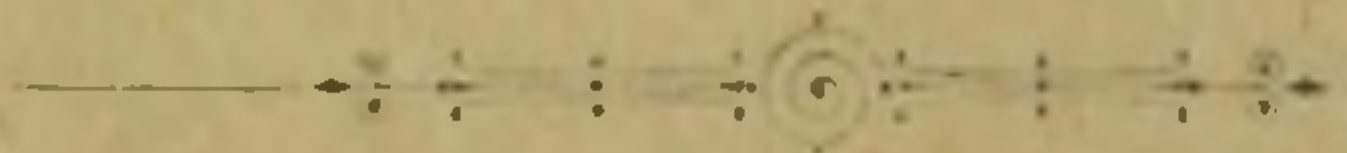
Altã împrejurare, carea pretinde considerare din partea luminãtorului este acęsta, cã la obięptele luminãrii sã se observe proporţiune adevęratã, pentruca pe lângã cultura spiritului sã nu se trecã cu vederea cultura inimii, pentruca gustul şi sîmţul esteticŭ sã nu se cultive pe sęma minţii. Cu cãtū mai multū se desvóltã prin luminare puterile spirituale ale omului, cu cãtū mai multū este cineva consciutŭ de superioritatea sa spiritualã asupra altora; cu

atâtă mai multă va fi necesariu, ca elă acelor puteri să li deie direcțiune bună, pentruca să se descepte în elă aceea, ce-l va pute conduce la întrebuintare dreptă și umană a lor. De altămintrea îl va face chiară această luminare și puterea potențată prin ea cu atâtă mai periculosă. Elă în astă-feliu de stare pôte să strice mai multă, și va și strică prea lesne, dacă pasiunea ațită, iubirea de onóre și egoismul nu se va înfréná prin óre-carea lege mai superióră. În decursul timpurilor aú și fostă ómeni, cari lipsiți de principii firme religióse și morale aú causatú daune individilor și soțietăților prin timpú îndelungatú, căci ei prin spiritul lor cultivatú scieaú a se susține în pozițiunile lor de influință, și prin luminarea lor multilăaturală se făceaú de neapărată trebuință.

Totú așa este necesariu, ca luminarea să observe proporțiune acurată între stări și sexe; ca nici úă stare proporționatú să nu rămâă îndărăptú în cultură, și nici una proporționatú să nu fiă prea cultivată. Proporționatú, căci se înțelege de sine, că persónele de pe la oficii publice, de pe la scóle și de la óre-carea ocupăciune sciințială determinată aú trebuință de úă cultură mai multilăaturală, decâtú altele. Așijderea e naturalú, că lă batul e mai multă aplecatú la cugetare, decâtú femeia, și așa dară trebuie și mai multă exercitatú în cugetare. Dară nici úă stare, nici unú sexú, și nici clasa cea mai de josú a poporului să nu se trecă cu totul cu vederea, dacă este, ca luminarea să producă acele efecte, ce se ascéptă de la ea. Rémânú d. e. preoții îndărăptú în privința culturei, atunci se disprețuescú nunumai ei, dară dinpreună cu ei și religiunea, și moralitatea. Chiarú mărgăritariul îl primim cu plăcere dintr'úă mână curată, spălată. Rémâne sexul femeescú îndărăptú în cultură, atunci creșterea pruncilor, care mai că exclusivú e în mâna maicelor n'are multă valóre. Bărbații, neaflândú în acestú casú a casă soțietate confórmă lipsei și plăcerii lor, caută a se desdăună afară de casă prin jocuri de cărți, prin beutură și prin petreceri de altú-feliu spre dauna copiilor și a familiei întregi. Rémânú clasele inferióre ale poporului prea tare îndărăptú în cultură, atunci poporul adeseori n'are nici ideă despre intențiunile cele bune ale guvernului, elú le defăimă și li se opune, unde numai pôte. Statul e atunci ca și unú omú, alú cărui capú e sănėtosú și aptú pentru funcțiunile normale, dară ale cărui mâni și picióre de abie se potú mișcă. Elú va face puține progrese și nu va poté esecutá aceea, ce ar voi să ese-

cuteze. Dară și din contra, dacă clasele inferioare se vor încărcă cu științe, cari în starea lor viitoare nu li pot aduce folos, atunci se vor afla între membrii lor mulți semiînvętați, cari se vor ține de mai înțelepți, decât deasemenii lor, închipuindu-și a pute jua roluri de învățatori, ori de amploiați, căci știu vorbi superficialu despre lucruri, carile cadu în sfera de activitate a acestora. Unu statu cu de astu-feliu de civi va fi asemenea unui corp, alu carui picioare se vor ține prea bune pentru amblatu, fiindcă ele sunt ornate cu păpuți cusuți cu firu. Lăsați-li acestor omeni botinile lor cele de piele, și atunci vor ști ei, că ce li e chiămarea lor. Cea mai multă purtare de grijă să aibă cultură acelor stări, carele au vocațiunea, a cultivă și a lumina pre alții, și de cea mai mare momentuositate e în privința acesta starea preoțescă și cea învățătorească. Preoții și învățatorii să fiă luminați despre acele obiecte, în privința carora se asceptă de la dînșii lumina pentru alții; ei să știe, careamăsură de cunoștințe să se împărtășască fiă-cării clase de omeni și individitor singuriți pe fiă-carea treptă a culturii și după împrejurările lor ei să știe, ce li va folosi lor acuma; și ce li va pute folosi de-abie mai târziu, pôte după mulți ani?

În fine trebuie să viă luminării întru ajutoriu personala încredere, și fiă-carele să caute a-și câștigă încredere, mai 'nainte de ce va pași la afacerea luminării. Omenii suspecti cu dreptul său cu nedreptul să nu se încerce a înrîuri asupra altora, spre a-'i lumina, căci nimene să nu cugete, că la mulțime va pute isprăvi ce-va numai prin argumente raționale. A ceea, ce în privința religioasă și morală are să ne lumineze, să ne cultive și să ne coregă, vine de la acela, carele a știut a-'și câștigă iubire, adorațiune și încredere nemărginită și carele în generalu a știut a cuprinde inima și simțimintele omului. Și acestu modu e celu mai siguru, celu mai ușoru și mai naturalu pentru lumina și coregerea altora.

IV.

Protocolul

despre ședința a patra a congresului bisericesc ortodox-oriental al Bucovinei, ținută într'a 28. Iuliu (9. Augustu) 1882.

Ședința se deschide la ora a unsprădecea fără unu pătrariu înainte de amedă-di sub președința Eminenței Sale Archiepiscopului și Mitropolitului Dr. Silvestru Morariu. Preșenți au fostu treideci și noue de membri congresuali, lipsindu cu concedii domni proto-presviteri: Artemiu Berariu, Petru de Andruhoviciu și Vasiliu Popescul, er' fără concediu domni: Dr. Mateiu Lupu, Emilianu Cozubu, Ionu Cocinschi, Niculaiu Cechovschi, Dr. Niculaiu cav. de Grigorcea și protopresviterul Dimitriu Seleschi.

Comisariu imperătescu a fostu președintele țerii Ilustritatea Sa Br. Alesani, Notariul dl. Ionu Sbiera, provocatū de Eminența Sa președintele. cetesce protocolul ședinței a treia din 27. Iuliu (8. Augustu) 1882, carele se verifică fără de nici ũă observare.

Fiindū la ordinea zilei desbaterea asupra Regulămētului de alegere pentru congresul bisericesc Eminența Sa președintele în vită pre domni reportatori Eusebiu Popoviciu și Br. Niculaiu Mustata a-și ocupă locurile. Reportatoriul dl. Eusebiu Popoviciu face ũă paralelă între dispozițiunile legii electorale din 9. Augustu 1871 și cele primite în proiectul de fētă și arētă, că acestū proiectū despărtesce mai cu dreptate pre alegatori în corpuri și colegii electorale, că li asigurēzā mai bine libertatea în alegere și că păstrēzā mai exactū caracterul bisericesc alū congresului, că în genere acestū proiectū de Regulămētū de alegere se diferesce în ori-ce privință în modū favoritoriu de fōsta lege electorală, și de aceea îl recomāndā prea venerabilului congresū bisericescū cu totū adinsul spre primire.

Deschidēndu-se discusiunea generală și neluāndū nime cuvēntul, se trece la discusiunea specială.

Domni reportatori Eusebiu Popoviciu și Br. Niculaiu Mustata cetescū, celū dintāiu textul românescū, er' celū de alū doile textul

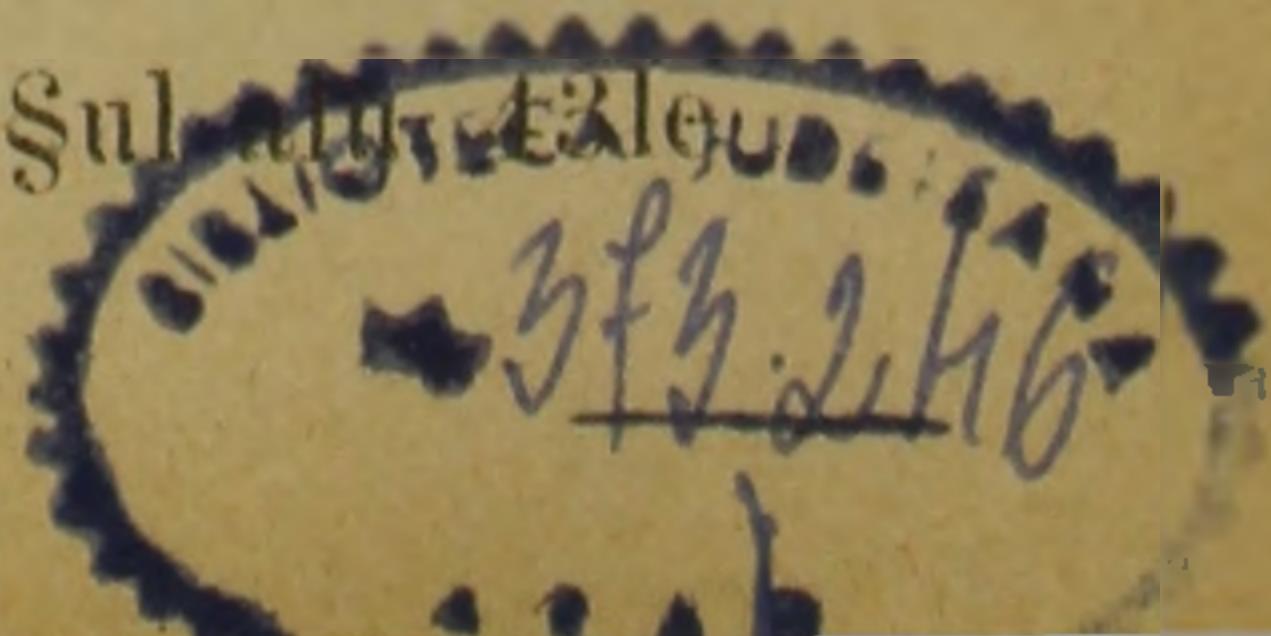
germânescu din proiectul de Regulământu de alegere. Paragrafi de la celu dintâiu pênă la alu șesesprădecele inclusivu și titlul I. se primescū după proiectu fără discusiune cu unanimitate.

La paragraful alu șeptesprădecele, dl. adiunctu Vasiliu Morariu propune: „Prea venerabilul congresu binevoescă a decide: 1. Să se ștergă din alineatul b) cuvintele: „sau supuse procedurii de învoelă“, și 2. să se formuleze §. 17. lit. b. în modul următoriu: b) persoanele asupra averii cărora s'a deschisū concursu, în timpul duratei procedurii, și după finirea lui, dacă nu au fostu achitate. = b) Personen über deren Vermögen der Concurs eröffnet wurde, in solange die Concursverhandlung dauert, und nach Beendigung der Verhandlung, wenn sie nicht für schuldlos erkannt worden sind.“ Acéstă propunere a fostu sprijinită în de ajunsu. Reportătoriul dl. Br. Niculaiu Mustata cere suspensiunea ședinței pe cinci minute, spre a se puté consulta și rostí comitetul în privința acestui améndaméntu. Acésta se încuviintéză. La redeschiderea ședinței reportătoriul dl. Br. N. Mustata comunică, că comitetul nu admite textarea alineatului propusū de dl. adiunctu Vasiliu Morariu, ci luându ânsă de la acéstă propunere, a decisū a modifică întregū paragraful alu 17le din proiectu; însă pentrucă comitetul n'a finitū âncă textarea definitivă a acestui paragrafū, propune a se continuá cu discutarea și votarea paragrafilor următori, ceea ce se și încuviintéză.

Titlul II., paragrafi de la alu 18le pênă la alu 30le, titlul III. și apoi paragrafi de la alu 31le pênă inclusivu la paragraful alu 42le se primescū după textul proiectului fără discusiune cu unanimitate.

La §ul alu 43le dl. oficialu Leonu de Reiu propune améndaméntul: „Alegerea să se facă înainte de amédă-di de la óra a nouă pênă la óra a dóuesprădecea, ér' după amédă-di de la óra a treia pênă la óra a șesea, fără încetare: = Die Wahl soll von 9 bis 12 Uhr Vormittags und von 3 bis 6 Uhr Nachmittags ohne Unterbrechung stattfinden.

Dl. Br. N. Mustata propune, ca din alineatul ântâiu alu §lui alu 43le să se ștergă cuvintele: „de la începutul alegerii = seit Beginn der Wahlhandlung“, și în locul lor să se dică: „decând s'a datū votul celu de pe urmă = seit der letztabgegebenen Stimme“. După ũă scurtă discusiune, la carea iaū parte dl. Archimandritu Mironu Calinescu și reportătoriul dl. Ens. Popoviciu propunerea dlui oficialu Leonu de Reiu, adusă la votare, se respinge, ér' améndaméntul propusū de dl. Br. N. Mustata se primesce cu majoritate și dinpreună cu elu și §ul

după proiectu în celelalte părți nemodificate. După acésta paragrafii de la alu 44le pênă inclusivu la alu 52le din preună cu titlul IV. se primescū după proiectu fără discussiune cu unanimitate.

Rèportătorii propunū açuma în numele comitetului pentru paragraful alu 17le din proiectu următórea textare: „§. 17. Dreptul de a alege și de a fi alesu nu-l aū:

a) persónele, asupra averii càrora s'a deschisū concursul, pe timpul câtu durezá pertrătarea concursuală;

b) acele persóne, carile sūntū condamnate la vre uă pedépsă pentru uă crimă, saū pentru uă contravențiune de furătură, de defraudare, de participare la acestea, saū de înșelăciune (§§. 460, 461, 463, 464 din codicele penalu). Acéstă consecință a condamnării are să înceteze de-ūădată cu finea pedepsei la crimele numerate în §. 6 Nr. 1—10 alu legii din 15. Noemvre 1867 F. l. imp. Nr. 131, ér' la cele lalte crime de-ūădată cu decursul de dece ani, dacă inculpatul a fostū condamnatū la uă pedépsă de celū puținū cinci ani, altū-mintrea de-ūădată cu decursul de cinci ani; însă la contravențiunile numerate mai susū de-ūădată cu decursul de trei ani după finea pedepsei.

Dacă legislativa penală ar publicá în privința acésta alte dispozițiuni, prin carile s'ar statuí, ca în urma unor condamnări să se pèrdă pentru totū dea-una saū numai pentru unū timpū determinatū dreptul de a alege și de a fi alesu în reprezentanța comunală, atunci acele dispozițiuni vor avé valóre și în privința dreptului de a alege și de a fi alesu în congresul bisericescū“. =

§. 17. Von dem Wahlrechte und der Wählbarkeit bei den Wahlen in den Kirchenkongress sind ausgeschlossen:

a) Personen, über deren Vermögen der Concurs eröffnet worden ist während der Dauer der Concursverhandlung; b) diejenigen Personen, welche wegen eines Verbrechens, oder wegen der Uebertretung des Diebstahls, der Veruntreuung, der Theilnehmung hieran oder des Betruges (§§. 460, 461, 463, 464 St.-G.-B.) zu einer Strafe verurtheilt worden sind. Diese Folge der Verurtheilung hat bei den im §. 6 Z. 1—10 des Gesetzes vom 15. November 1867 R.-G.-B. Nr. 131 aufgezählten Verbrechen mit dem Ende der Strafe, bei andern Verbrechen mit dem Ablaufe von 10 Jahren, wenn der Schuldige zu einer wenigstens fünfjährigen Strafe verurtheilt wurde, und ausserdem mit dem Ablaufe von fünf Jahren, bei den oben an-

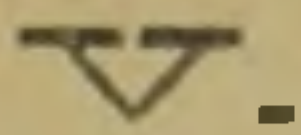
geführten Uebertretungen aber mit dem Ablaufe von drei Jahren nach dem Ende der Strafe aufzuhören.

Werden durch die Strafgesetzgebung neue Bestimmungen darüber getroffen, in Folge welcher strafrechtlicher Verurtheilung und für welche Dauer das Wahlrecht und die Wählbarkeit zu Gemeindevertretungen verloren geht, oder nicht ausgeübt werden darf, so haben die nämlichen Bestimmungen auch hinsichtlich des Wahlrechtes und der Wählbarkeit in den Kirchenkongress zu gelten.“

Acastă textare a §. 17le, adusă la votare, se primesce cu unanimitate, după ce mai înainte dl. adiunctu Vasiliu Morariu și-a retrasu propunerea în favorea acestei textări.

În fine „dispozițiunea finală“ și titlul principalu din proiectul de Regulământu de alegere se primesc nealterate fără discusiune cu unanimitate.

Eminența Sa președintele propune și prea venerabilul congresu adoptă, ca cetirea din urmă a Regulământului de alegere și votarea lui în totalu să se pună la ordinea zilei pe mâne. După acêsta Eminența Sa președintele închieia ședința la óra a dóuă fără unu patrariu după amédă di anunțându pre cea viitóriă pe mâne joi într'a 29. Iuliu (10. Augustu) 1882 la óra a decea înainte de amédă-di.

Protocolu

despre ședința a cincia și de închidere a congresului bisericescu ortodoxu-orientalu alu Bucovinei, ținută într'a 29. Iuliu (10. Augustu) 1882.

Ședința se deschide la óra a unsprădecea înainte de amédă-di sub președința Eminenței Sale Archiepiscopului și Mitropolitului Dr. Silvestru Morariu.

Preșenti au fostu treideci și noue de membri congresuali, lipsindú cu concedii domni: A. Berariu, P. de Andruhoviciu și I. Popescul, ér' fără concedii domni! Emilianu Cozubu, Ionu Cocinschi, Niculaiu Cechovschi, Dr. N. cav. de Grigorcea. Dr. M. Lupu și D. Seleschi.

Comisariu împărătesc a fostu președintele țerii Ilustritatea Sa dl. Br. Alesani. Notariul Iónu Sbiera, provocatù de Eminența Sa președintele, cetesce protocolul ședinței a patra din 28. Iuliu (9. Augustu) 1882, carele se verifică fără de nici ăă observare. La învitarea Eminenței Sale președintelui, reportătorii domni Eusebiu Popoviciu și Br. Niculaiu Mustata își ocupă locurile. Reportatoriul dl. Eus. Popoviciu propune: să se cetescă în âmbele texturi, românesc și germânesc numai paragrafi alu 17le și al 43le, cari s'a votatù cu modificări în ședința de ieri, ér' ceialți paragrafi din Regulâmântul de alegere să fiă aduși la votare în totalu, fără de a mai fi cetiți încă ăă dată. Dl. Br. Victoru Stîrcea însă propune, ca nici paragrafi alu 17le și alu 43le să nu se cetescă, ci Regulâmântul de alegere să se voteze în totalu fără de cetire după paragrafi.

Propunerea dlui Br. Victoru Stîrcea, adusă la votare, se respinge, ér' propunerea reportatoriului dlui Eus. Popoviciu se primesce.

Domni reportatori cetescă românesce și germânesce paragrafi alu 17le și alu 43le și se adoptă la votare așa după cum au fostu cetiți fără de discusiune cu unanimitate. De asemene și Regulâmântul întregu de alegere, adusù la votare în totalu, s'a primitù fără discusiune cu unanimitate.

Finindu-se ordinea zilei, Eminența Sa președintele, printr'unu discursu bine cugetatù și aduncu simțitù, dechiară, că congresul constituantu bisericescù prin votarea Statutului și a Regulâmântului de alegere și-a finitù lucrările, și finesce dicendù, că vorbesce din inima tuturor, dacă acum ea și la începutu strigă: să trăescă! hoch! și *многая лета!* Majestatea Sa prea bunul și prea iubitul nostru Împeratù Franciscu Iosifu Ântâiu! La acêsta a respunsù întregu congresul bisericescù cu însuflețire: Să trăescă! hoch! și *многая лета!* Domnul Archimandritu consistorialu Arcadiu Ciupercoviciu mulțemesce cu căldură și în aplausele unanime ale congresului, comisariului împărătesc Ilustrității Sale dlui Br. Alesani pentru cooperarea sa plină de sacrificii și de bunăvoință atâtù la deliberările plenarie ale congresului bisericescù, câtù și la ale comitetului acestuia.

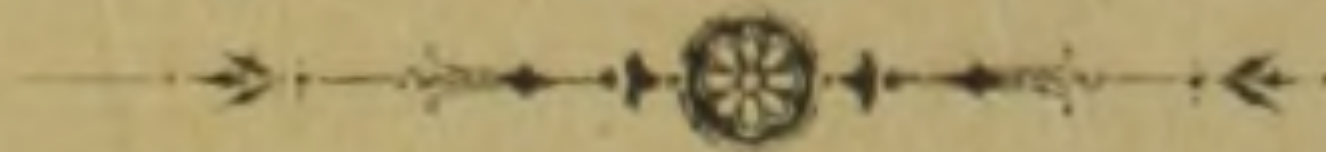
Ilustritatea Sa dl. Br. Alesani respunde mulțemindù pentru simpatia, ce a aflatù-o la toți membri congresului și spune, că unanimitatea, cu carea s'a votatù legile fundâmëntale ale congresului bisericescù, Statutul și Regulâmântul de alegere, este dovadă sigură, că ele vor aduce pe viitoriù fructe mânóse, și în fine promite sub aplau-

sele congresului, că și Ilustritatea Sa va sprijini cu totă căldura conclusele prea venerabilului congres, la care a aderat și însuși, și că va întreveni cu totu adinsul la locurile competente, ca aceste două legi fundamentale să primescă prea înalta sancționare.

Dl. Br. Victoru Stîrcea, printr'ună cuvântare alésă și aduncă simțită, mulțemesce sub aplausele unanime ale congresului Eminentei Sale Archiepiscopului și Mitropolitului Dr. Silvestru Morariu pentru înțelepta conducere a desbaterilor atât în plinul congresului, cât și în comitetele alese de dînsul; pentru neobosita activitate, ce a arătat-o în decursul tuturor lucrărilor, la care a participat cu ună abnegare admirabilă; pentru prudința și spiritul de pace și de învoelă, de carele a fost necurmatu însufletit, precum și pentru amorea adevărată creștină, cu carea a îmbrățișat, pre toți membri congresului; apoi arătă, că dintre inițiatorii și susținătorii luptei pentru autonomia bisericii noastre, puțini numai au rămas în viață, și în fruntea acestora se află ca ună veghie credincioasă, și de aceea strigă: să trăescă Eminentă Sa Archiepiscopul și Mitropolitul Dr. Silvestru Morariu întru mulți și fericiți ani! La care strigare a răspuns congresul cu însufletire de repetite ori: Să trăescă!

Notariul Ionu Sbiera, provocat de Eminentă Sa președintele, cetesce protocolul ședinței de astăzi de închidere într'a 29. Iuliu (10. Augustu) 1882, carele se verifică fără de nici ună observare.

După acésta comisariul împărătescu Ilustritatea Sa dl. Br. Alesani la ora a douăsprădecea și jumătate după amedă-și dechiară congresul constituantu bisericescu de închis.

Cuvântare^{*)}

la tăierea împrejură a Domnului nostru Isus Christos și anul nou politic.

Întreită este serbătorea, ce o serbăm astă-di, căci astă-di vedem pre facătorul legii Christos Mântuitorul nostru plecându-se și supunându-se legii prin tăierea împrejură, pentruca să-î rescumpere pre cei de sub lege; astă-di serbăm amintirea unui mare și sântu părinte alu bisericii, diua sântului și marelui ierarchu Vasilie, care cu lumina învățaturii, zelul credinței și sântenia vieții sale a strălucitu atât de frumosu în biserica lui Christos: astă-di serbăm și începutul anului nou politic.

Vesellie și bucurie strălucesc astă-di iubiților mei pe fețele vóstre, căci din tóte părțile ve resună urări de anu nou fericitu, ve resună cuvinte, cu cari se salută crestini unii pre alții, de câte-ori se asedă unu anu în marea nemărginită a veciniciei și ne desceptăm la zorile pline de speranță dulce a altuia. Anu nou fericitu cu pace și bine la tóte, aceste sânt cuvintele, cu cari ve salutú și eu din acestu locu sântu în această di însemnată, plină de bucurie și vesellie pentru tineru și bătrenu, pentru soțu și soție!

Anu nou fericitu cu pace și bine la tóte vóue bătrênilor! a cărora frunți s'aú încrețitu de lungimea timpului și a cărora perú s'a albitu de mulțimea anilor, bucurați-ve de fericirea copiilor și a nepoților vostri. Dați mulțemită lui Dumneđu, că v'a ajutatú a ajunge unu anu nou, pășiți și în acestu anu pe calea faptelor bune, împlinindú cu acurăteta detorințele vóstre cătră Dumneđu, cătră aprópele și cătră voi însi-ve, și făcendu-ve mustre și esemple tuturor acelora, cari petrecú împrejurul vostru.

Anu nou fericitu cu pace și bine la tóte vóue părinților și vóue căsătoriților! Păstrați credincioșia și dragostea, ce ați juritu unul altuia la închiăiarea căsătoriei, purtați dinpreună suferințele și bucuriile vieții cu răbdare crestină și cu frica lui D deú și închipuiți în petrecerea vóstră legătura armoniei, ce esistă între Christos și

^{*)} Acéstă cuvântare s'a compusú sub conducerea profesorului teologiei practice și s'a propusú de auditoriul de teologie din anul alu 4. Georgiu Volcinschi în paraclisul seminariálú in anul 1880.

biserica sa. Căci astă-feliū sună porunca Domnului prin Apostoliū săi: Femei plecați-vă bărbaților vostri ca Domnului, pentrucă bărbatul e capū femeii, precum și Christosū capū bisericii, și ecesta e mântuitorū trupului. Ci precum se supune lui Christosū biserica, așa și femeile bărbaților săi întru tóte. ¹⁾ Femeile să petrecă uă vieță curată și neprihănită, podóba lor să nu fiă împletiturile părului cele din afară și înfășurăturile cu aurū sau îmbrăcăminte a hainelor, ci omul celū ascunsū alū inimii întru nestricăciunea spiritului celui blândū și linū, carele este înaintea lui D-deū de multū prețū, că așa uă dinióră și sântele femeii, cari sperau întru D-deū se împodobiau pre sine, plecându-se bărbaților săi. ²⁾ Era bărbații să iubească femeile sale, precum și Christosū a iubitū biserica, și pre sine s'a datū pentru dinsa; ³⁾ ei să nu se amărăscă asupra lor, ⁴⁾ și să le onoreze ca și pre cele împreună moscenitórie darului vieții. ⁵⁾

Căsătoriții dea-pururea să aibă în vedere cuvintele înțeleptului Solomonū: „Mai bună este bucățica de pâne uscată mâncată în pace și linește, decâtū uă casă plină de cărnuri pregătite cu cértă“. ⁶⁾ Pacea iubitorilor mei, pacea să domnescă în mijlocul vostru, căci ce este ea, de nu starea fericită a ordinei, a îndestulării sufletești, ce este ea de nu a viețui în armonie cu sine însu-și, cu casnicii săi? Dumneđeu vă dă darul și ajutoriul său, ca să puteți purtá sarcina unul altuia, și a împliní dătorințele vóstre de ómeni căsătoriți și de părinți. Iubirea curată, bunăînțelegerea și încrederea împrumutată nici când să nu lipsescă din casele vóstre, ci frica lui D-deū, iubirea nefetărită, îndelunga răbdare să vă însoțescă în tóte dilele vieții vóstre, ca astă-feliū mai cu ușurătate să puteți urmá calea, ce aveți a percurge pe acestū pământū.

Anū nou fericitū cu pace și bine la tóte voue tinerilor și voue feciórelor! cari sunteți sperânța viitoriului comunei și a națiunei, voi mlădițe tinere, cari acuma petreceți anii cei mai frumoși ai vieții, cari acuma sunteți în flórea vârstei omenesci! Nu uitați nici-când a împliní dătorințele vóstre cătră Dumneđeu și cătră părinții voștri. Flórea tinereței, ce lucește pe fețele vóstre să fiă oglinda neminciunosă a flórei virtuților și a fap-

¹⁾ Efes. 5, 22.

²⁾ 1. Petru 3, 3.

³⁾ Efes. 5, 25.

⁴⁾ Colos. 3, 19.

⁵⁾ 1. Petru 3, 7.

⁶⁾ Proverb. 17, 1.

telor bune, cari cresc în sufletul vostru, și curăția feței vóstre să fie icóna nefetărită a inimii vóstre curate și nepătate! Voi súnteți în aceea vėrstă, în carea mai lesne se învingū puterile sufletesci de patimile trupesci, în carea mai multū decâtū ori-când súnteți supuși la ispitele diavolului viclénū și ale lumii înșelătorie, în carea mai multū aveți lipsă de darul și ajutoriul celui atotputernicū. Nu încetați dreptū aceea diūa și nóptea, deminéța și séra a năzuí la îndurarea lui, ceréndū darul și binecuvíntarea lui, ca astū-feliū întrarmați cu ajutoriul darului dumneđescū să puteți învinge tóte patimile, susținéndū lupta cu neprietenul nostru comunū „care âmblá ca unū leū rãcnindū cãutândū pre cine să-'l înghiță“. ¹⁾ Iubiți și onorați pre părinții vostri, cari v'au crescutū pre voi și se îngrijescū de bună starea și fericirea vóstră, ascultați de mai marii vostri, cereați cu totū adinsul faptele vóstre, îmbrăcați-vē cu arma luminii, ca diūa cu cuviință să âmblați, nu în ospete și beți, nu întru desfrénare și întru fapte de rușine, nu întru cėrtă și pismă, ci vē îmbrăcați în Domnul nostru Isusū Christosū, și plăcerea trupului să nu o faceți întru poftē. ²⁾ Feriți-vē de ocasiunile cele rele și plántați în grădina inimii vóstre flórea cea drăgálașă a nãravurilor bune, a curăției, carea e un mirosū de bună mirésmă înaintea lui Dumneđeū. Greșitū-ați însă încat-va și nu ați urmatū poruncilor dumneđesci, atunci timpul de fėtă, începutul anului noū în viēța pãméntescă să vē îndemne, ca să îndreptați pașii cei greșiți, bágéndū în sémă, că anii rēū petrecuți mărescū numai numărul pecatelor și aducă asupra omului respunderea cea mai grea înaintea judecãtoriului celui prea dreptū. Dreptū aceea siliți-vē a învăță și a cunósce credința nóstră cea crestinéscă, siliți-vē a cunósce tóte dētorințele cãtră Dumneđeū, cãtră voi însi-vē și cãtră deaprópele, âmblați adese-ori la s. biserică, luați parte la servițiul dumneđescū, și vē depliniți întru cele bune prin ascultarea cuvēntului dumneđescū și prin împãrtășirea cu sãnteles taine.

Anū noū fericitū cu pace și bine la tóte vóuē tuturor ascultãtorilor mei! Anū noū fericitū prea iubiților mei frați și fi, cari vați adunatū în acestū sãntū locașū, spre a petrece aici dinpreună cu mine ũă partē din acéstă di sãntă și alésă, înãltândū rugăciuni ferbinti la atotputernicul D-đeū, care ne-a susținutū în trecutū, și de la care asceptăm totū charul și ajutoriul și în viitoriū. Aduceți-vē

¹⁾ 1. Petru 5. 8.

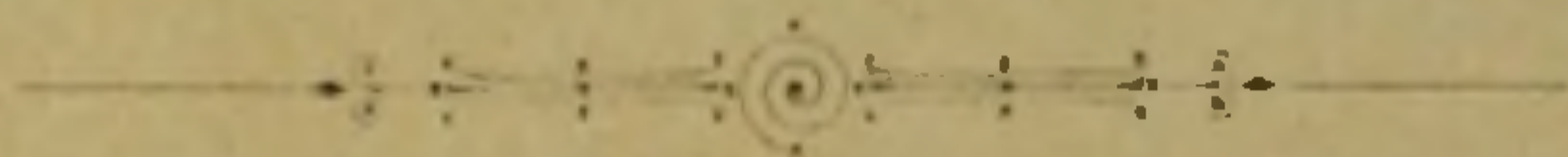
²⁾ Rom. 13. 12.

aminte în acésta di, că precum a trecutū anul celū vechiū cufundându-se în intunerecul veciniciei, astū-feliū trecū tóte dīlele vieți nóstre una după alta, și aceste dīle să căutăm iubiților mei a le petrece în fapte bune, împăcați fiindū cu Dumneđeū, cu noi înși-ne și cu aprópele.

Lumea este marea inverșunată, prin a cărei valuri avem a călători la lim nul celū aseptatū, la fericirea timpurală și vecinică, la care vom ajunge numai viețuindū cu ũă laltă în pace; căci unde domnesce ura, intriga, invidia, dușmânia, cërta între locuitorii aceleia-și case, ai aceleia-și satū, ai aceleia-și cetăți, ai aceleia-și țeri, acolo începū a merge lucrurile pe dosū, și se rumpe temelia a tótă fericirea și prosperarea. Să avem tóte lucrurile plăcute, cari sūnt în lume, avere, sănătate, copii, casă, părinți, servitori, pământuri, țeră, ce nī-ar ajutá tóte acestea, dacă nī-ar lipsi aceea, prin ce singurū devine gustarea lor dulce, dacă nī-ar lipsi pacea? Ce este plóea lină, recori-tóriă pentru pământul uscatū, aceea este pacea pentru inima omenéscă.

Bucurați-vē deci fraților în acéstă di plină de sperânță dulce pentru totū crestinul, bucurați-vē împreună cu casnicii vostri, cu copiii vostri, și precum incepeți acestū anū noū cu consciință lineștită, cu inima împăcată, așa să-l și petreceți pēnă la capătul său. Siliți-vē în acestū anū noū începutū și intru toți anii, cari vē va dăruí Dumneđeū, a petrece în fapte bune, în premărirea lui Dumneđeū; năzuiți a fi totū mai deplinī, avēndū inaintea ochilor cuvintele Mântuitoriului nostru Isusū Christosū: „fiți deplinī, precum și Tatăl vostru celū cerescū deplinū este”.¹⁾ Petrecēndū astū-feliū, mâna cea tare a părintelui cerescū și charul de susū nī va fi sprijinū și conducētoriū în calea cătră limanul fericirii, la care este dētoriū a ținti fiă carele crestinū adevēratū.

Éră tu o dómne dă-ni nóūe tuturoră, ca anul acestū noū, peste alū căruī pragū pășim astă-di, să-l petrecem în pace și în îndestulare sufletéscă și trupéscă, lumineză-ni mintea, ca să cunoșcem, cum trebuie să întrebuințăm timpul, acestū darū neprețuitū alū tăū spre folosul nostru, și astū-feliū căștigāndū adevērata fericire pământéscă și implinindū legea ta cea sântă să ajungem la tine, isvorul bunătăților, făcēndu-ne părtași de fericirea cea ceréscă. Aminū.

¹⁾ Mat. 5. 48.

CRONICĂ.

Serbarea de 600 de ani a înființării dinastiei domnitorie a Habsburgilor în Austria se petrecu de confesiunii nostri în toate părțile Bucovinei cu manifestațiuni de loialitate, de bucurie și de mulțumire. Înaltă Preasânția Sa p. Archiepiscopu și Mitropolitu Silvestru anunță prin unu cerculariū emisū cu timpū amesuratū mai înainte, că duminică în 12/24. Decemvre 1882 se va celebra din această ansă în biserica catedrală din Cernăuți și prin bisericile ortodoxe ale eparchiei Bucovinei s. liturgie și doxologia solemnă cu rugăciuni și cereri pentru prea înalta și glorioasă dinastie imperială, aceea ce se și întâmplă, precum se vede din reporturile de pe alocurea. Îndeosebi ce se atinge de biserica catedrală, începū aici liturgia la 9 ore de deminătă, celebrându-se de însuși înaltū Preasânția Sa în soborū cu înaltū Preacuvioșiile Sale Archimandritul-Mitroforū consistorialū Arcadiū Ciupercovici și cu Archimandritul-Mitroforū Veniaminū Iliuți, apoi cu unū protosincelū, unū protopresbiterū și doi diaconi. Înainte de începerea doxologiei se lămurī credincioșilor presenți însemnănța serbării prin următorea cuvântare festivă, pronunțată din mijlocul bisericii de Preacuvioșia Sa Archimandritul-Staūroforū Mironū Calinescu :

Dreptcredincioșilor crestini!

În munții Alpilor, în ocolul vulturului, Aargau din Helveția staū ruinele unū castelū străvechiū, numitū Habichtsburg seu Habsburg. Această cetățuiă durată pe stâncă adăpostia ūă viță germană, ce-și numără strămoșii de pi'n suta a VII. după nascerea Mântuitoriiului nostru Isusū Christosū. În primă-véra anului 1218 răsări din această viță nobilă ūă vlăstare alésă. în 1. Maiū se născū Rudolfū Graf de Habsburg.

În acele timpuri fortunóse, timpuri de tristă memoriă, pe când domniă dreptul de pumnū, pe când celū tare erá și mare, erá dreptatea se părea a fi ștersă de pe fêța pământului, în acele timpuri de jafū și tirănie, pe când cei mari și tari întrecându-se în lupte fără capetū, năvăliaū din cuiburile sale întărite și devastaū și pradaū

totu ce li venia in cale, in acele timpuri ale intunerecului si ale noptii anarchice, deveni Rudolfu de Habsburg abia in virsta de 22 ani stapanu pe moșiile parintesci, perdendu-și tata-sau vieta in cruciata pornita asupra Saracenilor.

Junele Rudolfu de statu 'naltu, de chipu frumosu, de tarie straordinaria, din fire inzestratu cu minte agera, cu inima nobila si cu vointa neinfrangibila, nu-și putea afla placere in traiul cavalerilor jafuitori; din contra sufletul sau se ingrozi de cruda anarchie si elu isi croi cale propria pentru cursul vietii sale, facendu-se aparatoriu energicu alu celor slabi si scutu puternicu pentru oraseni si terani jafuiti si asupriti.

Incurendu se destinse Rudolfu prin intelepciune, cumpetate si dreptate, si prin marinimea, energia si vetejia sa dobindindu-și respectul celor tari si mari, catu si dragostea celor mici si slabi, deveni elu unul din cei mai puternici Grafi ai timpului sau. Virtutile cele alese si rare ilu redicara peste toti contimpurani sai, si in 23. Septevre 1273 fu elu alesu de rege alu Germanilor, er' in 24. Optovre incoronatu in Aquisgranum (Achen) de impertu alu santului imperiu romanu.

Impertul Rudolfu I. aflandu in urma interregnului demnitatea impertului discreditata si prin anarchia generala despectata, restabilu prin intelepciunea, dreptatea si barbatiia sa gloria demnitatii imperiale si prin multele sale fapte strelucite se areta vrednicu de coronu impertescu. Mare ca impertu pote fi Rudolfu I. modelu pentru domnitorii tuturor timpurilor, ce privesce implinirea chiamarii lor ca stapanitori.

Puterea geniului sau si-o adeveri Rudolfu I. si prin idea conceputa de elu dupa unu planu maretu, idea de a crea ua dinastie domnitoria, la a caria realizare isi incorda elu tota atentiunea si staruinta sa, fara a nesocoti drepturile altora. In dieta imperiala din Augusta Vindelicorum (Augsburg) in 27. Decevre 1282 investu impertul Rudolfu I. pre fii sai Albertu si Rudolfu cu terile Austria de susu si de josu, Stiria, Carniolia si Marca-vendica, teri feudale devenite pe atunci fara domnitori.

Prin instituirea fiilor sai in terile frumoase dintre Thaya si marea adriatica, precum si prin indrumarea eventualei mosceniri a regatelor Boemia si Ungaria cu terile adnexe fundu impertul Rudolfu I. dinastia habsburgica, carea si astadi dupa 600 de ani domnesce in

marele imperiū austro-ungarū, ce s'a cristalisatū in decursul secolelor prin înțelepciunea, stăruința și perseveranța glorioșilor domnitori habsburgici, demni și credincioși urmași ai prototipului genialu.

Acastă taptă memorabilă a nemuritoriului fundatoriū alū glorioșei dinastii habsburgice se sərbază acuma nu numai în țările conferite de împăratul Rudolfū I. filor săi, ci și în toate țările, a cărora sorte condusă de providința dumnezească se alipí de destinele vechiei dinastii habsburgice.

Sərbare adevăratū dinastică, pornită spontanēu din adâncul sufletului consciutū de binefacerile nenumărate, revărsate asupra popórelor din „fericita Austrie“ de către descendinții nemuritoriului împăratū Rudolfū I., de către odrasla scumpă și neprețuită a glorioșei dinastii habsburgice, de către Maestatea Sa Împăratul nostru Franciscū Iosifū I., carele prin generositate, liberalitate, simțū vioiū de dreptate, precum și prin de-asemene iubire către toate popórele împreunate sub gloriosul său sceptru, 'și-a fundatū încă unū monumētū netrecătoriū în inimile tuturor popórelor din imperiul austro-ungarū, însufletindu-le prin aceste calități strălucite și mai tare de iubire cordială și de credință neclintită și alipindu-le mai puternicū către prea luminata și augusta sa persónă, către juna sa odraslă, prea 'nălțatul principe ereditariū Rudolfū și către glorioșa și vechia dinastie imperială.

Și noi iubiților crestini, noi carii sūntem sudiți credincioși ai prea 'nălțatului nostru împăratū și ne fericităm cu deosebita îngrijire părintească a Maestății Sale, noi carii ne îndulcim de mari și multe binefaceri revărsate asupra țării și bisericii noastre din prea 'nalta grație a bunului și prea iubitului nostru împăratū, și noi cu viiă bucurie ne însoțim la această sərbare memorabilă a glorioșei dinastii habsburgice. Dinpreună cu toate popórele marelui imperiū vom să o sərbăm din totă inima, precum se cuvine crestinilor credincioși.

Cătră împăratul ceriurilor să ni rēdicăm cu toții inimile noastre, și cătră tronul celū mai pe susū de ceriuri să ni îndreptăm rugile noastre ferbinți: Domnul puterilor să ni susțină pre prealuminatul împăratul nostru Franciscū Iosifū I. întru sănătate deplină și întru zile îndelungate spre fericirea popórelor monarchiei. Prea bunul Dumnezeu să-'l umbrască cu mila sa, să-'l întărească cu darul său și să-'l scutască cu puterea sa întru toate zilele vieții lui. Érá asupra prea-'nălțatei case împărătesci, asupra glorioșei dinastii habsburgice să

reverse Dumnezeuul îndurărilor binecuvântările sale nemărginite, ocrotindu-o cu scutul puterii sale. Amin.

După această cuvântare se făcú doxologia, și după cântarea de: Mulți ani pentru Maestatea Sa Împăratul Franciscu Iosifü I. și întreaga casă imperială se esecută imnul poporalü. La această sêrbare solemnă și edificătóriă luară parte tóte autoritățile c. r. publice superióre din Cernăuți civile și militare, capitanul țerii, primariul comunei, Rectorul Universității cu decanii facultăților, unü numărü însemnatü de profesori ai Universității, ai scólelor mijlocie și ai altor scóle și unü publicü numerosü din tóte clasele soțietății. făcëndü atätü sêrbarea liturgică, câtü și cuvântarea festivă asupra celor pre-senți üă impresiune fôrte plăcută și însufletitóriă.

Maestatea Sa c. r. bine-voí prea grațiosü a conferí parochului bisericii catedrale din Cernăuți și protopresbiterului titularü Leonü Popescul prin prea înalta decisiune din 6/18. Decembre 1882 crucea de aurü de merite cu corónă mai alesü pentru meritele câștigate în păstoria sufletéscă militară subsidiariă, de-órăce Venerabilitatea Sa la lipsa unui preotü militarü a împlinitü funcțiunile relative necesarie în garnisóna Cernăuților prin 16 ani cu abnegațiune rară și démnă de deplină recunoscință. Dară cu aceste merite ale p. protopresbiterü ținü cumpêna și meritele Venerabilității Sale din păstoria sufletéscă, pentru carea e anume chiămatü și în carea pênă acuma a fostü activü cu succesele cele mai bune, mai ântăü ca preotü ajutorialü la biserica parochială a s. Paraschieve și apoi ca parochü la biserica s. Niculaü, resp. la biserica catedrală a pogoririi Spiritului s. din Cernăuți prin timpü de 20 ani. Mai alesü merită în conduita și activitatea pastorală a numitului protopresbiterü deosebită amintire caritatea lui cătră poporenii săi, acea caritate, carea rabdă îndelungü, se îndură, nu pismuesce, nu se îndărăticesce, nu se mândresce, nu se pórtă cu necuviință, nu caută ale sale, nu se întărâtă, nu cugetă réul, nu se bucură de nedreptate, ci se bucură de adevêrü. În urmarea acestei calități pastorale ia numitul protopresbiterü vióia parte la sórtea poporenilor săi, ajuto-rându-í și sprijinindu-í la tótă ocasiunea cu sacrificare de timpü și chiarü și de mijlóce materiale. Alta nu mai puținü lăudabilă calitate pastorală a numitului protopresbiterü e zelul său întru împlinirea detorințelor chiămării sale mai alesü în învățarea și luminarea

poporenilor săi în biserică și la totă ocaziunea prin predice și catechese. Cu toate, că parochia numitului protopresbiteru e împrăsciată, cu toate, că felurite referințe speciale îi punu în cale uă mulțime de obstacule, a sciutū elū a înduplecă junimea relativă la frequentare regulată a catechesațiunilor sale, sēmēnându aici uă sēmēntă, carea la timpul său va aduce fructe însutite. Pentru aceste calități laudabile și activitate eminentă și-a câștigatū numitul protopresbiteru stimă și recunoscință generală nunumai la coreligionarii și conaționali săi, dară și la locuitorii de alte confesii. Poporeni săi în semnū de recunoscință și încredere îl alegū pre numitul protopresbiteru de 14 ani încōce ne'nteruptū ca reprezentante alū lor în consiliul comunalū alū Cernăuților. Și scaunul spiritualū a apretuitū meritele părintelui Leonū Popescul, împărtășindu-'i mai ântâiū destincțiunea brăului roșiu, cră în anul 1880 conferindu-'i înaltū Preasânția Sa p. Archiepiscopū și Mitropolitū Silvestru titlul și chirotesia de protopresbiteru. Felicitându așa dară din totă inima pre destinsul protopresbiteru, îi dorim nunumai, ca însu-și și de acuma înainte totū astū-feliū să pășescă în activitatea sa în viaa Domnului, bucurându-se în acēsta de succesele cele mai strălucite prin mulți ani; ei și să afe între păstoria de suflete mulți imitatori ai activității sale neobosite, ai zelului și ai carității poporenilor săi. Decorațiunea menționată se predecē numitului protopresbiteru joi într'a 16/28. Decembrie 1882 în sala consistorială de înaltū Preasânția Sa p. Archiepiscopū și Mitropolitū Silvestru cu uă cuvēntare confōrmă împrejurărilor, luândū parte la acestū actū solemnū toți membri Consistoriului arhidiececanū, personalul bisericii catedrale și protopresbiterul actualū din preună cu ceia lalți preoți din păstoria sufletescă a Cernăuților.

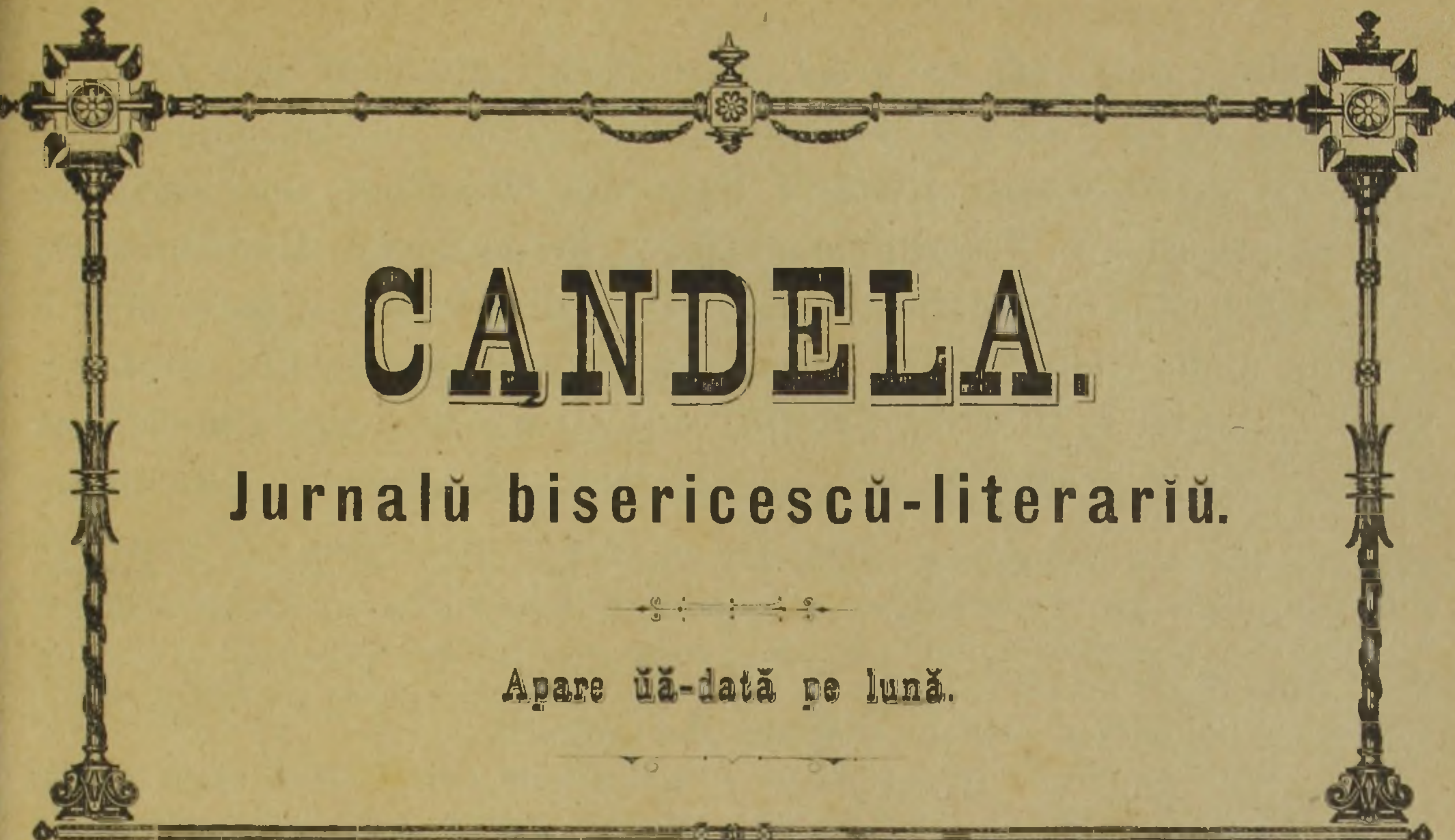
De la neobositul literatū bisericescū, Prea sântitul Episcopū de Romanū Melchisedecū eșiră în timpul ultimū la lumină două broșure întitulate: *Înscricțiua de la mōnăstirea Resboeni și Biografia Prea sântitului Dionisie Romano.* Episcopul de Buzeu, la carile atragem atențiunea p. t. lectorilor nostri.

Redactoriū primariū responsabilū :
 Profesoriū de Universitate la facultatea teologică
Dr. Vasiliū Mitrofanovici.

Redactoriū alū doile pentru textul slav.-rusescū
 Profesoriū de cântarea corală
Isidorū Vorobchievici.

Administratoriū și editoriū: Archimandritul-Mitroforū
Arcadiū Ciupercovici.

Tipografia W. Kerekjarto, Cernăuți, strada capitală.

CANDELA.

Jurnalū bisericescū-literariū.

Apare ūă-dată pe lună.

Nr. 2.

Cernăuți, 1. Fevruariū 1883.

Anul II.

Ce-va despre mersul și desvoltămêntul culturei teologice și clericale în Bucovina.

(Urmare.)

Într'aceea încă din anul 1785 începuseră corespondințele între președintele consiliului de curte belicū „contele de Hadicū“ și Episcopul „Herescul“ de ūă parte și Mitropolitul Carlovățului „Moisi Putnicū“ de altă parte, ca pe lângă împrejurarea, că în Bucovina pe acele timpuri nu se află nici ūă persoană însușită, spre a luă asupra sa instruirea clericilor tineri, cestū din urmă să cerce a află în clerul său unū individū aptū pentru scopul acesta. După ūă scrisore a Mitropolitului de Carlovățu din 25. Iuniū 1785 îndreptată cătră Episcopul „Herescul“ greutatea aflării unū atare individū stă într'aceea, că între bărbații aceia din clerul serbescū, carii ar fi fostū în stare să ocupe postul de învățatoriū, nu se află nici unul, carele să cunóscă limba „moldovenésca“. Totuși fiindū aice trebuința de unū atare bărbatū atâtū de mare, contele Hadicū îl provocă pre Mitropolitul, ca cu tóte aceste totuși să trimită pre cine-va, căci unū bărbatū priceputū în scurtū timpū își va câștigá cunoscința limbei aceleia și așa din ce în ce se va face totū mai folositoriū. ¹⁾ După

¹⁾ Hochwürdig Wohlgeboren. Vermög des von Euer Excellenz an den Bukkowiner Herrn Bischofen erlassenen Antwortschreibens vom 25. Juni 1785

mai multe cercări află în urmă Mitropolitul „Putnicu“ unu bărbatū, carele de și nu cercetase scóle mai 'nalte, totuși poședeá cunoscințele cerute și învățase între Români Banatului temeșianū, între cari ser-vise ca parochū (în Petrovoselo) și puținelū românesce. Bărbatul acela fū ieromonachul și vicariul mōnastirei „Coviliū“ din diecesa Baciū Daniilū Vlahovicū. ¹⁾ Pre acesta ilū propuse Mitropolitul spre de-numire cerându-'i 300 fl. salariū și pe lângă quartirū liberū încă 12 stânjenī de lemne pe anū și desdăunarea speselor de călătorie.

stili vet. liegt die Schwierigkeit der bei Euer Excellenz angesuchten Herbei-schaffung eines zur Unterweisung angehenden Geistlichen in denen nöthigen Kenntnissen wohlbewanderten Mannes nicht in dem gänzlichen Mangel eines dergleichen Individuums, sondern in der Unwissenheit der Euer Excellenz unter-stehenden Geistlichen in der „moldauischen“ Sprach.

Da aber ein sonst geschickter Mann sich in einer Zeit in dieser Sprach leicht unterrichten lassen. und für die Zukunft immer noch mehr brauchbar machen wird;

So giebt sowohl dieser, als der weitere Umstand, dass in der Bukko-wina wohl unterwiesene geistliche Personen ganz und gar ermangeln, mithin die Gegenwart eines solchen Mannes in der Buccowina höchst nothwendig ist. mir den Anlass. Euer Excellence um die baldige Dahinschikung einer der-gleichen qualificirten Person und um die beliebige Nachrichten dem diessfäl-ligen Erfolg zu ersuchen der ich mit vollkommenster Hochachtung zu beharren die Ehre habe, Euer Excellenz Gehorsamer Diener A. Gr. v. Hadik. m. p. A. S. E. Mr. l'Archeveque et metropólite de Putnik.

¹⁾ Rěspunsul datū contelui „Hadicu“ de cătră Mitropolitul „Putnicu“ sună: Carlovicz den 16. January 1786. An 8 ne. des Herrn Hof-Kriegs-Raths Praesidenten's Grafen v. Hadik Excellenz.

Nachdem aus Anlass meines noch unter'n 25. Juny Stili Veteris an den Bukkowiner Herrn Bischofen mit der Aeusserung erlassenen Antwortschrei-bens, dass jenes Geistliches Individuum, welches in diesseitigen Gegenden aus-findig, die Candidaten des Weltpriesters-Standes in dem Bukkowiner Bezirk in denen nöthigen nach der Höchsten Vorschrift erforderlichen Wissenschaften zu unterrichten fähig wäre, durch die Unwissenheit der Moldauischen Sprache von sothanen Unterrichters Amte abgehalten wird, Euer Excellenz mittels Hoch-gnädiger Zuschrift vom 15. October 1785 mir den hohen, die baldige Abschi-ckung nach Bukkowina einer dergleichen qualificirten Person, und die darüber mittheilende Nachricht von dem diesfälligen Erfolg betrefenden Auftrag aus den Bewegursachen zu eröfnen geruhet haben, dass in der Bukkowina wohl unterwiesene Geistliche Personen ganz und gar ermanglen, und dass ein sonst geschickter Mann sich in einer Zeit in der Moldauischen Sprach leicht unter-richten lassen. und für die Zukunft immer noch mehr brauchbar machen wird.

So habe mich. um diesen hohen und für die Bukkowiner Pfarrgeist-lichkeit wichtigen Auftrag in den gehörigen Vollzug zu bringen, auf das mög-lichste bestrebet, einen dergleichen Mann auszufinden, wie mir auch wütrklich geglücket einen Geistlichen des Klosters Kovilly Bacer Dioeces Nahmens „Daniel Vlahovich“ hiezu zu ersehen und zu bestimmen, welcher zwar die hö-heren Schulen nicht besucht, auch ausser der Illyrischen ansonsten keiner anderen Sprache kundig ist, allein zur Zeit, da ich noch das Bacer Bistum innen gehabt und für die junge Geistlichen wie auch die Candidaten einen Lehrer in der Person Ioann Raics nunmehrigen Archimandriten des genannten

Tóte propunerile aceste se acceptară și în 10. Maiñ 1786 sosí aice și nouñ numitul învățatoriũ. Dintru începutũ 'i se determinase ca locũ de aședare Rădăuțul, unde atâtũ locuința sa, câtũ și locul scólei avea să fiã în edificiile episcopiei, darã de curëndũ se aflã, cã nici noul învățatoriũ, nici învățaceii lui într'unũ satũ, precum erã pe atunci Rădăuțul, nu vor puté subsiste, cãci nici pe banĩ gata nu se puteãũ cãpëtã cele de rëndul vieții. În Cernãuți nu se putũ aședã scóla din cauza lipsei de încăperi, se reflectã deci la Sucévã și acésta cu atãta mai multũ, cu câtũ erã pe atunci orașul celũ mai însemnatũ, și se aflã acoló și locașurile trebuincióse în vechia mitropolie. Afarã de acésta vorbiã pentru Sucéva și motivul acela, cã tinëndu-se în biserica Mitropoliei servițiile dumneșeesci în tóte ðilele, li erã clericilor datã putința, de a se deprinde și a se perfectiunã și într'aceste. Aședãndu-se deci nouñ denumitul învățatoriũ în Sucévã, îndreptã consistoriul cu datul din 12/24. Maiñ 1786 unũ circulariũ cãtrã toți protopopiĩ, prin care, aducëndu-li spre eunosciñtã cele ce se decretézã în §§. 81—88 ai planului regulativũ în privința candidaților de preoție, 'i se demãndã fiã-cãruia : „ca să aĩbi „purtare de grijã cu âmblarea prin protopopiatũ a cãutã, ca să afli ori

Klosters Kovilly unterhielte, vor allen übrigen Zuhörern des geistlichen Standes, als schon damaliger Pfarrgeistlicher in Erlangung derer für die Geistliche nöthigen Kenntnissen den Vorzug hatte. Ohnerachtet nun dieser Kloster-Geistlicher Vlahovich, seitdeme er sich dem Kloster Leben gewidmet, die Ausübung seiner erlangten Wissenschaft ausser Acht gesetzt, so hat er seit ihm bekannt gemachten meiner Ansinnung, Ihn als einen Lehrer nach Bukkowina für die dortigen Geistlichen abzuschicken, das Vergessene ziemlich nachgeholt, und sich noch immer befleissiget vollkommener zu werden, auch sich getrauet, dem Amt eines Unterrichters umsomehr vorstehen zu können, als er etwas Wallachisch nach hierländiger Redens Art spricht, mithin auch die Moldauische Sprache desto leichter zu erlernen anhofet.

Aus der Ursach demnach, damit dem erwehnten Kloster Geistlichen Vlahovich eine Zeit zugelassen würde, sich zum dem antretenden Unterrichters Amte für die Bukkowiner Geistlichkeit gefasst und vollkommener zu machen, habe die zu Folge des hohen Auftrags mir obliegende, und von Euer Excellenz hochgnädig gewärtigte Nachricht bis nun aufgeschoben, mittels gegenwärtiger Anzeige aber Ihn Geistlichen Vlahovich als einen nach Bukkowina für die Candidaten, und die Geistlichen bestimmten Lehrer Euer Excellenz umsomehr unterthänig-gehorsamst vortragen solle, als Er sowohl über den unmassgeblich in 300 fl., dann freyen Quartier und wenigstens 12 Klaffer Brennholzes vorgeschlagenen jährlichen Gehalt, als auch über die zu verrechnen und gut zu machen habende Reise Unkosten die allerhöchste Begnehmigung gewärtiget und nach deren Erhaltung allsogleich nach Bukkowina abzureisen bereitwillig ist.

Wie ich auch um sothane allerhöchste Bewilligung bei Euer Excellenz unterthänig-gehorsamst, einzukommen mich unterfange, mit der tiefsten Ehrfurcht beharrend. Asemene răspunsã dede numitul Mitropolitũ și Episcopului Hereseul.

„din dascalii, ori și din diaconi, cari vor fi în stare și vor fi avându
 „darurile mai susū dize, ¹⁾ și câți vei află și vor vré să învețe cele
 „mai susū arătate (§§. 81—88), ca să pótă fi preoți, anume ai cui
 „feciori sūnt și unde ședū, să însciințezi încóce, și lor să li spui, ca
 „să fiă gata, când le va veni de aice poruncă în scrisū, să mērgă
 „la mitropolia din Sucévă, ca să învețe la mai susū numitul ieromo-
 „nachū (Vlahovich) catichisisul și cele ce sūnt de trebuință la celū
 „ce va să fiă preotū“. Dară lucrul nu merse nici așa curēndū,
 nici așa ușorū, după cum ar fi doritū Consistoriul, deci în 10. Iuniū
 1786 îndreptă ūă provocare mai aspră cătră fiă-care protopopū în-
 dētorindu-’l: „ca, dacă se află în protopopiatul cucernicieii tale diaci
 „și feciori de preoți, cari sciū carte și nu vor să se primēscă, ca
 „să mērgă la învățatura acēsta, pe toți unii ca acela, adecă ce se
 „numescū diaconi, dascalii, feciori de preoți, dieci, anume să-’i iaī în
 „scrisū, adecă să faci de dînșii isvodū și să trimiți fără zăbavă aici
 „la Consistorium.“ Într’aceea administrațiunea militară cu datul din
 26. Maiū a. a. ceruse prin Consistoriū de la învățatoriul Vlahovicū
 planul învățamēntului, după carele aveā de cugetū a procede la în-
 struirea clericilor. Acesta ilū și propuse îndată după patru dile.
 Pentru curiositate ilū împărtășim din cuvēntū în cuvēntū: „Preosfin-
 țite . . . și ciostitū Consistorium.“

„Învățatura acēsta este împărțită în cinci capete a voróvei
 seū grairi de înțelesū prin întrebări și respunsuri, din care dar

- 1) „ne învățăm pentru făptura a cunoșce pre făcētoriul făpturi-
 „lor și de acolo purcedem cătră descoperirea dumnedēscă
 „adecă: sfințitelor scripturi, care întru temelie altor voróve
 „puindū, așijderea întru a
- 2) „voróvă de ale credinței ne învățăm. unde a simbolului cre-
 „dinței cei fără prichană de amēruntul putere a totū cuvēntul
 „din scripturi a lumină cu unirea sfinților părinți aū fostū
 „sîrguință.
 „Numai de vreme că credința fără fapte bune este mórtă de
 „Apostolul se socotesce. ²⁾ érá faptele cele bune și rele cu-
 „noscute sūnt însu-și prin lege, ³⁾ dreptū aceea a
- 3) „voróvă pentru cele făcute aședată este, că într’insa legea

¹⁾ Se reflectēză la §. 78 și 70 ai plan. regul. ca adecă să fiă su-
 puși austriaci și când se vor înfēțișă la chirotonie să fiă de 25 de ani trecuți.

²⁾ Iacovū cap. 2, s. 26.

³⁾ Rîmleni c. 5, s. 20.

„de dece cuvântătorie și putere ei adecă, ce poruncesce
„Dumnezeu a face și ce opresce a lucra, pentru asemenea și
„de unu glas scripturii câte sunt cu putință se închipuesce.
„În scurtu dicându întru aceste două vorove pentru ale cre-
„dinței și a facerii dragoste către D-zeu și către aproapele ne
„învățăm, care sunt a credinței și a faptelor bune învățatură
„aflăm îndestulă.

„Numai și acesta fără cuvântu de protivire fiesce-căruia
„sciutū este, precum noi pentru sine nici a gândi ce-va bunū
„ca de la sine fără de îndestularea noastră de la D-zeu după
„mărturia aceea-și scrisori ¹⁾ și acela este lucrându întru noi
„și a vré și a lucra pentru bună vrere ²⁾ mai vêtosū că și
„insa-și credința este darū dumnezeescū. ³⁾ Rămâne dar
„nouă a ne rugă Domnului, ca și credința întru noi a în-
„demnă și a întări și putere a dăruī pentru ea să facemū
„cele bune plăcute înaintea lui. Dreptū aceea a

4) „vorovă pentru rugăciuni întinde cuvântul, întru care pentru
„capete aședate este cea mai desevêșitū de la însu-și Domnul
„grăita rugăciune „Tatăl nostru“, și așa toate cerute de noi
„acolo luminatū înainte se pune. La sfîrșitū din scripturi și
„de acesta ne însciințăm, că întru totū bunul Dumnezeu, ne-
„vedutul darul său prin vedutele semne a obicinuitū a dá și
„a întări ómenilor și a tipări în inimile lor. Er' semnele a-
„ceste vedute și nevedute a darului lui D-zeu obicinuitū este
„a se chiamá taine, căci cea mai de pre urmă și a

5) „vorovă pentru tainele legii nouē încheiă învățatura“.

„Era învățatura aceea după orônduēla Excelenției Sale D-lui
„Archiepiscopū și Mitropolitul de acum Moisi Putnicū atunci eparchia
„acesta ⁴⁾ îndreptându-o ca episcopū, de bună câștigare am fostū noi de
„nou începătorii clerici, diaconii și preoții prin Iónū Raici ca învățatorii,
„ce este acum domnul archimandritū „Covilschi“ în trei clasuri câte
„pe trei luni veniá de învăță, adecă de la di antăia a lui Octomvrie
„până la sfîrșitul lunii lui Iunie. Era în trei luni Iulie, Augustū și Sep-
„temvrie pentru nevoia lucrurilor iconomicesci se lăsá. Numai cei
„ce puteá veni, și mai de aproape, Ustavul bisericescū a Ceremonii-

¹⁾ 2. Cor. cap. 3. s. 5.

²⁾ Filip. c. 2. s. 13.

³⁾ Efes. c. 2. s. 8.

⁴⁾ a Bacîului.

„lor și a rînduelilor s'aũ învățatũ, care învățatură în patru ani se „putea aduce spre sfîrșitũ“.

„Pentru care și eũ după dĕtoria mea „planul acesta“ a în-
„vĕțaturii, ce se cere de la mine de cãtră prea 'naltele locuri, dacã
„se cĕrcã pentru materia, în scurtũ arĕtũ, ĕrã dacã este pentru în
„ce chipũ sã fiã așã precum mai susũ s'aũ arĕtatũ, imi pare a fi
„de bin și când ar fi cum este aice neobicinuiților ómeni a se în-
„vĕțã și slabilor întru ținere li s'ar face ũã chivernisĕlã de ajutoriũ,
„pĕnã când întru obicinuintã și simțire vor veni, și mai pe puținã
„vreme a petrecerii lor în scólã după vointã sã pótã face rînduelã.
„Lângã care rĕmãnu și lãsãndu-mĕ la milã sũnt a Preosfintĕiei tale
„și a cinstitului Consistorium în Cernãuți 19/30 (31). Maiũ 1786
„prea plecatũ Daniilũ Vlahoviciũ m. p. ieromonachũ“.

Consiliul belicũ de curte însã prin emisul din 8. Iuliũ 1786
ilũ respinse planul acesta considerãndu-l numai ca ũã schițã și cerũ,
ca sã compunã în înțelegere cu Episcopul unũ planũ formalũ detã-
iatũ, dãndũ și îndrumãrile cuvenite, ca planul acesta sã fiã în con-
formitate cu prescriptele planului regulativũ.

Ieromonachul învățatoriũ Vlahoviciũ însã îndatã după așĕda-
rea sa în Sucĕvã își începũ scólã sa clericalã „catechicĕscã“, darã
cu auditoriũ îi merse dintru începutũ cam greũ. Nu numai preoții,
darã și întregũ poporul de pe atunci la tóte înnoirile priviaũ cu
neîncredere, cu atãta mai multũ li eraũ cu prepusũ tóte întroduserile
nóue în bisericã, la carea țineaũ ca la odorul sãũ celũ mai scumpũ.
Nici nu este acĕsta de mirare după unũ trecutũ atãtũ de tulburĕ,
precum ilũ avũ patria nóstrã prin timpuri îndelungate. Neîncrederea
chiarũ cãtrã mĕsurile cele mai binevoitórie pe terenul bisericescũ
își aveã-însã atunci și altũ temeũ deosebitũ. Âncã pe timpul îna-
inte de încorporare se lățise p'în Moldova, ĕrã mai alesũ pe margi-
nile ei apusene între locuitorii faĩma despre trecerea cum diceãũ ei
la „pãpistãșie“ a Rușilor din Galiția și a Romãnilor din Transil-
vania și Ungaria, pe cariĩ mai 'nainte îi scieãũ, cã se țineaũ de
biserica nóstrã. De la aceia, cariĩ din cauza credinței își pãrãșiaũ
patria, ¹⁾ audirã despre „unie“ multe drepte și nedrepte. Ce erã

¹⁾ Așã trecurã în parțile nóstre pe timpurile acele, precum și mai târziu
multe familiĩ din parțile Transilvaniei, precum între altele: Bĕndea, (astãzi
Bendevschi) Lemeni (Lĕmni), Maerĕnũ ș. a. ĕarã din învecinata Galiția nu numai
familiĩ, dar' chĩar sate întregi, precum Verencĕnca, Balcãuțul, Rogojesciĩ, Chindesciĩ,
partea cea mai mare a Orașenilor (acĕsta cu preotũ cu totũ) ș. a.

dară mai firescū, decâtū, aflându-se după încorporare fătă în fătă cu „unia“, să li se descepte în ale bisericii cătră ori-ce măsuri nôie neîncrederea și prepusul în gradul celū mai mare. Numai câte-va capete mai luminate, între cari și Episcopul „Herescul“, pricepură prea bine, că arma cea mai bună pentru apărarea credinței strămoșesci în împrejurările de fătă nu puteă fi alta, decâtū cultura, celū puținū a clerului, și statură deci vârtosū, ca pe calea alesă să se pășescă înainte fără șovăire. Și într'adeverū, de nu se făceă cu scolirea clerului începutul atunci, de nu arū fi desvoltatū Episcopul Herescul întrū sprijinirea întreprinderii acesteia destulă energie. cine scie, fătă cu ignoranța clerului nostru de atunci, ce s'ar mai n pututū alege din biserica nôstră. Episcopul Herescul deci observându rēcēla și sfiēla, cu care se întimpină scōla acēsta nôuă, nu lipsi, după cum s'a arētatū mai susū, neajutându îndemnările binevoitōrie, de a întrebuintă și mijlōce mai aspre, provocându pre protopopi, ca să tragă la „isvodū“ pre cei apți din protopopiatele sale și consemnăciunile acele să 'i le înainteze lui. Însă și rezultatul dispuseciunii acesteia nu fū prea însemnatū, căci pēnă la primul esamenū trilunariū (Sept. 1786) — după cum le întrodusesē Vlahoviciū dintru începutū — s'au fostū înscrișū numai șapte inși. Episcopul nu întârđiă deci de a se îndreptă prin unū cerculariū „cătră tōtă partea duhovnicēscă și politicēscă din e. c. Bucovină“, prin care espune diecesanilor săi motivele și modalitățile înființării scōlei acesteia și se nevoesce, de a împrăsciă prepusurile și neîncrederea, cari amerințaū prosperitatea ei. Cerculariul acesta, este unū documētū strălucitū despre duiōsa îngrijire pentru turma sa și despre zelul inflăcărātū pentru binele ei. ¹⁾

¹⁾ Cerculariul acēsta dātātū din 2 (?)/13. Sept. 1786 sună: Prin acēstă scrisōre a nôstră facem scire cum la tōtă partea duhovnicēscă, asă și la partea politicēscă, precum Prea Înălțatul și Preamilostivul nostru împēratū spre folosul și aducerea părții duhovnicescē din Eparchia nôstră la mai bună sciință și luminaie întrū învățaturī, ca să pōtă păstoriī, adecă preoții a pricepe tâlcuirea sfintelor scripturi și sfintele dogme a pravoslavnicē credinței și legii nôstre, a sfintei sobornicesē biserici a rēsăritului, și pricepēndū ei să pōtă descoperi și la norodū temeiturile credinței și cuvēntul lui Dumneđu, bine a voitū Împērătēscă Sa mărire a porunci, de s'au trimisū pentru trebuincōsū lucrul acesta uă duhovnicēscă persōnă, anume D a n i i l ū V l a h o v i e ū, cu cinul Ieromonachū de la Sirmia, dintru uă mōnăstire din eparchia Excelenției Sale Archiepiscopului și Mitropolitului de Carlovētu, Pe care cuviosū Ieromonachū s'a așēdatū la Sucevă în Mitropolie, ca să învețe pe totū clirul celū cu vērsta mai tīneră din eparchia nôstră, adecă: pe diacii ce vor să se facă preoți, pe diaconi, âncă și pe preoții cei mai tineri, catechisisul și tâlcuirea

De aici înainte în mersul învățământului, după cum îl plănuise și începuse Vlahoviciu, nu se întâmplă nici o schimbare. Se arătă însă, că Vlahoviciu din toate puterile sale, pe lângă cunoștințele, câte le avea, se nevoia, ca școala, care o începuse, să prospereze, căci Consistoriul episcopesc ceru cu datul din 23. Aprilie 1788, de la comanda generală din Leovă, ca acesta să-și ridice salariul și totu

catechisisului și alte trebuințose învățături, adică *B o g o s l o v i a* pravoslavniciei credinței a s. bisericii a răsăritului.

Deci vedându și cunoscându noi, precum mai mare folos și luminare a părții duhovnicesti și politicesci, ce se va căpăta d'intru acesta preamilos-tivă rânduială a împărătescii mării, ce se face pentru învățatură, după datoria Noastră păstorască nu lipsim, a Vă da scire pentru acesta și împreună a ve incredință, „ca nimene să nu aibă vre-ua îndoială seă vre unu rău prepusă,“ (precum cei slabi în știință și întunecați întru dobitoceșca necunoștință, ca să acopere nesciința și neînvățătura lor, se obișnuiesc a huli învățăturile cele folositoare, urăscu folosul altora): „Precumcă această învățatură ar fi în protiva legii noastre, nici decum o preoți și creștini, nici decum! Ci totă Bogoslovia și învățăturile aceste nu spre vre uă stricăciune, ci spre tare întărire și întemeierea legii noastre sânt. Să nu socotiți voi, cumcă noi n'am avé purtare de grijă în totă vremea a apără și a feri dogmele sfintei credințe de vre uă vătămăre. Că de apurarea d'uchul nostru priveghiéază pentru întemeierea legii și mântuirea sufletelor vóstre.“ Deci érá-și vă sfătuescú, să nu vă îndoiiți pentru aceste folositoare învățături, adică catechisisul cu tâlcuirea lui bogoslovéscă, care este să învețe cei ce vor să fiă preoți, de la numitul mai susú cuviosú Ieromonachú. Pentru care spre desevrșita desrădicare a îndoelii vóstre dicú: „pentru totă vătămărea și stricăciunea seă slabirea temerilor noastre, ce ar fi întru învățăturile aceste, adică: să dicem după înțelegerea vóstră: dacă nu vor fi bune, ci nefolositoare și stricăciose de lege aceste învățături, de la noi și de la sufletul Nostru să ceră dreptul judecătorú Dumneđu răspunsul înaintea strașnicului său județu“; și acesta pentru aceea dicú, pentrucă cunoscú și știú, și voi să știți, cumcă forte de mare trebuință și datoria fiesc-căruia preotú este, ca să știă învățăturile aceste. Că dacă se numesce și este preotú, trebuie și știință să aibă mai multă, decâtú cei proști. Că cum pôte să fiă învățătorú altora, celú ce singurú este neînvățatú și în țera acesta pentru aceea pênă acum s'au înălțatú la darul preoției pe ómeni slabi întru învățatură, pentrucă am fostú sub uă stăpânire nestatornică, și sub uă împărăție păgânéscă a fostú lipsă de ómeni învățați, și numai pre câtú a fostú cu puțință, ca nu de totú să se întunece pravoslavnicia credința noastră, pre ómeni cu învățatură mai slabă cum s'a pututú aflá și precum a pututú fi, s'a apărátú și s'a ținutú. Eră de acum înainte, de vreme că ne-a datú milostivul Dumneđu sub uă stăpânire și împărăție stătornică și „plină de milostivire și de bunătate“, „Să știți că nimene fără învățatură Bogoslovicii mai susú disă nici uă dată aice în țerile împărătesci nu vor fi înălțați la darul preoției“.

Dreptú acesta fiesc-care, care este pravoslavnicú crestinú să dea slavă milostivului Dumneđu și prea înălțatului împératú, pentrucă vreme a venitú, „ca să fiă scosă și acesta séracă patriă a noastră de sub întunecatú nourú alú nesciinței și alú neînvățaturii.“ Și nici câtú de puțină îndoială, cumcă ar fi înprotiva legii, să nu aveți. Ci bucurându-vé toți împreună pentru luminare cu mai bună cunoștință a dogmelor credinței și cu știința cărării, care duce cătră drépta pocăință, prin care să luați bună nădejde pentru mântuirea sufletelor și câștigarea împărăției cei ceresci, care și pe noi și preamilostivul Dumneđu a o mosceni împreună cu toți voi să ne învrednicéscă întru nesfârșiți veci, aminú.

ună dată să mijlocască, ca Mitropolitul de Carlovățu, să-î conferască demnitatea de archimandritu. Amândouă cererile însă din cauza scurtului timp de serviciu nu avură succes. De altă parte și sfaturile Episcopului îndreptate către diecesanii săi începură a produce efectele dorite, căci pe lângă numărul învățăcelilor, care totu creștea, și care în anul 1788 ajunsese numărul de 33, se arătă trebuința și de alte puteri învățătoresci. Se ceru deci denumirea a doi ajutători scii preparanți și anume a lui „Georgiū Popoviciū“ (devenitū mai târziu igumenū alū Putnei sub numele Genadie Platenki) ¹⁾ și „Petre Vlahoviciū“ fiul învățătorului ieromonachū Daniilū Vlahoviciū. Acestia ca ajutători aveau de a repeti studiile și a se prepara pentru cariera învățătorescă. De asemenea se ceru încuviințarea, ca 8 învățăceli, cari-și absolvaseră studiile, să fiă chirotoniți întru preoți. Răspunsul, ce-î căpeta Consistoriul nu va fi fostu celū asceptatū, căci de la Leovū veni provocarea, ²⁾ ca Consistoriul între altele să arete, ori de candidații propuși pentru chirotonie aū depusū în înțelesul §§. 85 și 86 alū plan. reg. examenul înaintea Consistoriului plenariū; ori de aū ei cunoscințele prescise în §. 83 și cum vine, că acesti 8 candidați numai după doi ani de învățatură se dicitū absolvați, pe când cursul întregū se stătorise 3 ani.

Afară de aceste se provoca Consistoriul, de a aduce la cunoscința guvernului propria durată a studiului teologicū după metoda lui Vlahoviciū, începutul și finitul anului scolariū, împărțirea, care se observă în fiă-care anū a obiectelor prescise prin §. 83 a plan. reg. și care cunoscințe preparatorie aducū cu sine candidații scolei clericale. Mai întrebă guvernul și aceea, că cu privire la trebuința de preoți pentru diecesă, câți din candidații, ce se primescū la scolă ar fi de împărțășitū cu ajutorințe din fondul religiunariū.

La tôte aceste rēspunse Consistoriul cu datul din 19. Iuliū 1788

¹⁾ Acestū G e o r g i e P o p o v i c i u de locū din Hotinū în consemnăciunea învățăcelilor din semestrul de la 1. Oct. 1788—31. Mart. 1789 se dice fiū alū lui Antonie Ilieviciū igumenū din Dragomirna, pe când numele adevăratū alū familiei lor cră Platenchi, pe care îlū și purtă mai târziu. Dară schimbări de aceste arbitrare ale numelor de familiă, și anume de a și-î luă de la numele de botezū alū părintelui, adăugându cătră acela terminul „viciū“ cră așa dicitū regulă. Așā de es. aflămū în aceeași consemnăciune: Paisie Ioanoviciū — mai târziu igumenū alū Putnei — fiū alū lui Ioanū Diaconū din Sucévă; Andreiū Timoteeviciū fiū alū lui Timoteiū Teodoroviciū; Efremū Gavriloviciū fiū alū lui Gavrilū Ciobotariū din Sucévă ș. a. m.

²⁾ dto. 8. Marū 1788 Nr. 9871.

dicându, cumcă ce se ține de esamenul înaintea Consistoriului plenariu, acela după asigurarea învățătorului clericesc se va face cu finitul semestrului curgătoriu nu numai de cei 8 candidați propuși pentru chirotonie, dară și de alți 7, cari cu semestrul acela absolvéză studiile; cumcă toți acestia posedú cunoscințele cerute de § 83. afară de computul; și cumcă învățătorul, spre a atrage la scólă pre mai mulți prin diligință îndoită a căutatú de a încheiatú învățaturile în doi ani. De asemenea supuse și de multe ori întetitul planú alú învățământului, carele pe lângă unele adausuri se observá și în timpul următoriu. Acesta dându-ne úă icóna deplină despre stadiul de atunci, pênă la care se desvoltase învățământul în scóla acésta tineră catechetică clericală, îlú lăsămú să urmeze cuvântú de cuvântú :

„Învățătura acésta cea clericescă póte să se sfîrșescă în trei „ani, érá începutul cursului celui viitoriu, adecă alú clericilor, cari „vorú să viă la scólă de isnovă pentru învățatură, póte să fiă la 1. „Optomvrie. Începutul anului acestuia în 1788, érá sfîrșitul anului „la anul următoriu la sfîrșitul lui Augustú va fi. Septemvrie rămâne „pentru vacație după obiceiú. . . . Érá lucrul seú învățătura fiesce- „căruiă anú intru deosebirea cursului celui viitoriu este ca acestú „felú :

În cursul anului celui din tâiú este acésta:

VORBA ÂNTĂIĂ.

- Cap. 1. „Pentru cunoșcerea de D-deú cea firéscă“.
- „ 2. „Pentru descoperirea cea dumnedescă, carea este s. scriptură“.
- „ 3. „Pentru aceea, că de mare trebuință e s. scriptură în biserică“.
- „ 4. „Pentru strălucirea sfințitelor scripturi întru începuturile mântuirii“.
- „ 5. „Pentru sevêșirea scripturii“.
- „ 6. „Pentru tălmăcirea s. scripturii pre alte limbi și cetirea a- celeia tuturor neapărată“.
- „ 7. „Pentru părțile și pravila sfințitelor scripturi“.
- „ 8. „Pentru sobóre și a lor vrednicie“.
- „ 9. „Pentru dările înainte seú predaniile bisericesci“.
- „ 10. „Pentru vrednicia scripturii sfinților părinți“.
- „ 11. „Pentru cele bogoslovesci întemeieri și începuturi“.
- „ 12. „Pentru catichisisú“ ; și

VORBA A DOUA.

„Pentru cele ce se crede seú pentru dogmele credinței, adecă a simbolului de la Niceea“.

„Șapte capete, adecă : capul celū din tãiu pentru Dumnedeu Tatãl și pentru zidirea și purtarea de grijã a lui sêu pronie, era cele lalte șese pentru Dumnedeu Fiiul și rãscumpãrarea nôtrã“.

Èrã învãțatura anului de alũ doile este într' acestũ felũ.

„Pentru cinci capete cele rãmase de dogmatele credinței. adecã“ :

1. „Pentru Dumnedeu Duchul de viêtã făcãtoriũ“.
2. „Pentru sobornicãsca bisericã“.
3. „Pentru îndreptarea omului celui pãcãtosũ înaintea lui D-deũ“.
4. „Pentru mórtea și înviãarea nôtrã“.
5. „Pentru viêtã vécului ce va sã fiã, adecã : a slavei și a muncii“; și

VORBA A TREIA.

„Pentru cele ce se lucrãzã sêu pentru învãțatura nãravului“.

Cap. 1. „Pentru lege sêu dreptãțile de obsce“.

„ 2.—5. Pentru dece porunci a lui Dumnedeu. Întru deosebire și pentru dragostea cãtrã D-deũ“.

„ 6—11. „În ce chipũ a iubi pre aprópele sãũ, adecã pre toți ómenii“.

„ 12. „Pentru pãcatele și cugetul omenescũ“.

Lucrul sêu învãțatura anului celui de alũ treilea este :

VORBA A PATRA.

Cap. 1. „Pentru rugãciunea de obsce“.

„ 2. „Pentru rugãciunea domnãscã de obsce, era cele 7 capete pentru șapte cereri a rugãciunii aceia“.

„ 10. „Pentru încheiãrea rugãciunii domnesci“ ; și

VORBA A CINCIA.

Cap. 1. „Pentru tãinele besericesci de obsce“.

„ 2. „Pentru botezũ“.

„ 3. „Pentru ungerea mirului“.

„ 4. „Pentru eucharistie“.

„ 5. „Pentru pocãințã“.

„ 6. „Pentru preoție și dãtoriile ei“.

„ 7. „Pentru nuntã“.

„ 8. „Pentru sfințirea maslului, și pentru tãinele de obsce adecã, care dreptũ slujescũ cãtrã mântuire sêu fãrã de care nu e cu putințã a se mântui și care nu sũnt dreptũ vina mântuirii (nu sũnt numai decãtũ de trebuințã pentru mântuire“.)

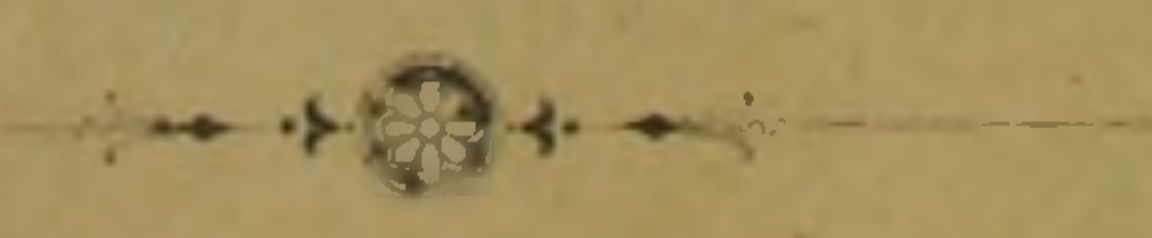
După acestu planu, după cum se exprimă învățatoriul Vlahoviciu se ținuse elu și mai 'nainte.

Cătu despre cunoscintele preparătorie se răspunse prin supunerea unei înfetișări tabelarie, din carea se arëtă, cumcă cei mai mulți candidați intrară în scôla catechetică-clericală sciindū ceti și scrie și întrebuintă cărțile bisericesci, alții érá-și absolvaseră scôla normală (poporală de 3 clase) și așa dară sciaū și din computu cele patru specii. Dintre toți se află numai unul, carele aveá și dóue clase absolvate la gimnasiul din Buciaciu în Galiția. ¹⁾ Se propuseră și mai mulți candidați spre a fi împărtășiți cu ajutórie din fondul religiunariu.

Pe temeiul rezultatelor satisfăcétórie ale examenului ținutū cu finitul anului scolariu 1788, Episcopul Herescul se îndreptă de a dóua órá cătră Mitropolitul „Putnicu“ din Carlovëtū cu rugămintea, ca acésta considerându diligența învățatoriului Vlahoviciu, să-'i esopereze rîdicarea salariului la 600 de fl. și totu ũă dată să-'l destingă cu demnitatea de archimandritu. În privința salariului, Mitropolitul în răspunsul său ilu asigură pre Episcopu de întrevenirea și sprijinul său, érá încātu priviá cererea a dóua, 'i dëdú facultatea, de a-'l înaintă însu-și pre „Vlahoviciu“ la trépta de archimandritu, de cumva la vr'ũă mônăstire de aici din țéră s'ar întimplă unū locū de aceste deschisū.

Pênă acum fusese scôla numai de ũă clasă, pentrucă așa o începuse Vlahoviciu atâtū din cauza numărului mărginitū, în care se înfetișau dintru începutū învățaceii, cătu și din lipsa de învățatori. Prin decretul guvernului de la Leovū din 16. Optomvre 1788, se dispuse însă, ca scôla să consteie din 3 clase amësurațū cursului întregū de trei ani și în scopul acesta se încuviință și cererea făcută mai 'nainte, de a se denumi doi ajutători, ceea ce se și făcú în persóna celor doi preparandi propuși.

(Va urmă.)

¹⁾ Ionu Nichitorofocu.

Insemnătatea religiunii crestine în viața popórelor.

Fiindú scopul religiunii crestine a cresce și a nutri cetățeni pentru patria ceréscă, n'a pututú ea rămáne fără însemnătate fórté mare și pentru întreaga vieță a omului aici pe pământú. Este dóră vieța pământéscă timpul séménăturii, érá cea viitóriă timpul secerișului.

Pentru aceea de-abie a prinsú rėdăcină pe pământú și îndată a rennoitú și de atunci și pėnă astă-đi rennoesce ea necontentitú fėța lui, împoporându-l cu fapte nobile și frumóse, cari facú gloria omenimei. De atunci și pėnă astă-đi lucréză și innăintéză ea neîntreruptú pacea și fericirea familiilor, sustarea și infflorirea statelor, învățându pre ómeni necontentitú a fi părinți, cetățeni și vecini buní, amici ajutători în lipsă și nenorociri, superiori drepti și activi pentru binele comunú; érá pre fií, ca să fiă ascultători, sírguincioși și cu iubire cătră părinții, învățătorii și binefăcătorii lor.

Binecuvėntările religiunii crestine în viața popórelor sânt immense și noi putem astă-đi dice — fără de frică, că póte ni se va contrariá, — că totú ce avem, totú ce sântem este fructul ei. Ea se află nu numai în textul cărților sante, nu numai în viața și predicele Apostolilor și învățaceilor lor, ci și în tóte institutiunile nóstre soțiale, în legislațiune, în moravuri, în sciințele și artele nóstre, și în tóte lucrările și opiniunile spiritului nostru; ba ea pėtrunde și pėnă în defăimările contrarilor săi, cari nu sciú a o combate cu alta, decâtú dóră cu idei și binefaceri primite chiarú de la dėnsa, și nu sciú a pune alta ce-va în locu-'i, decâtú dóră ceea ce au pututú împrumutá de la dėnsa, saú a creá dupre mustrul ei.

Ceea ce a đisú s. Apostolú Paulú despre D-đeu înaintea Areopagului din Atina, putem dice și noi despre religiunea crestiná: „în ea viețuim și ne mișcăm și sântem“.¹⁾

Dară tocma pentru aceea, că sântem prea deprinși cu binefacerile ei, perde ea la unii din prețul ei celú adevėratú, și mulți

¹⁾ Fapt. Apost. 17, 28.

mergū în superbia, ce li însuflă posesiunea binefacerilor ei așa de departe, că credū, cumcă aceste n'ar fi alta, decâtū unū fructū alū geniului și activității lor proprie. Ba, ce este încă mai multū, ei credū, că religiunea noastră ar restrânge chiarū viața naturală a omului! Și de ce?!? Pentrucă țintindū ea la ũă lume nevidibilă, prin acēsta dicū ei, ne-ar înstrēinā, ne-ar scōte așa dicēndū afarā din lumea acēsta vidibilă, în carea viețuim și avem ce implinitū ca ōmeni dētorințele nōstre!...¹⁾

Darā ea sǎ cunōscem rētăcirea acestor opiniuni, ajunge a ne strēpune cu spiritul — pre câtū ni va fi posibilū — în golitatea nōstră de mai înainte și anume înainte de venirea Mântuitorului nostru Isusū Christosū, și apoi din acēsta stare a percurge măcar pe scurtū sublimitatea religiunei crestine, influința și însemnătatea ei cea de totū mare și unică în felul său în viața popōrelor, și anume în ordinea morală, soțială și intelectuală.

A fostū unū timpū, când superstițiunea cea mai ridiculă erā răspândită preste tōtă fēța pāmēntului; unū timpū, în care în nes-ciința ōrbă erā disprețuitū totū aceea, cu ce astă-dī ne mândrim, și din contra adoratū aceea, de ce astă-dī trebuie sǎ ne rușinām. A fostū unū timpū, în care conceputele cele mărețe despre unū D-đeu spiritualū, despre sufletul nemuritorū, despre prevedința divinā și dreptatea viitorā, despre pēcatul originalū — cheia pentru înțelegerea adevērată a relelor morale — curăția consciinței s. a. concepute cunoscute astă-dī și copiilor brudii și întrebuintate de ei în modū practicū nu eraū alta, decâtū abisuri ale întunerecului și desperării chiarū și pentru bărbații cei mai lamināti.

Virtutea credinței, a sperânței și a amōrei lui D-đeu, virtutea umilinței, a îndurării, a amōrei aprōpelui, a sacrificării, a sērăciei de bună voie, a lepădării de sine, a supunerii sub voia lui D-đeu, a căinței — virtuți, cari aū ornatū totū-dea-una și ornēzǎ și astă-dī pāmēntul cu atâtea fapte nobile și frumōse, — atunci n'aveaū nici numele lor.

A fostū unū timpū, în care mai multū de dōne triițe a genului omenescū gemeaū sub catenele sclaviei, maltrătate mai rău decâtū animalele din partea ōmenilor celor mai brutali.²⁾ Sāngele

¹⁾ Vedr: D. Chr. Er. Luthardt, apol. Vort. I. p. 123.

²⁾ Plutarch. vita Catonis: Seneca, de Clementia I. 24.: Plinius, lib. IX. 39.

acestor nefericiți curgea în șiroie nu spre altu scopu, decâtu spre a delectă pre cei puținî liberi în amfiteatrele și locurile lor de petrecere. ¹⁾ „Iugulantur homines“ — scrie Seneca — și óre spre ce scopu? „ne nihil agatur“. ²⁾

Atunci copiii erau lăsați în arbitriul părinților, cari aveau dreptul a-î și omorî, ³⁾ érá cei mai vîrstnicii sacrificați patimilor celor mai bestiale. ⁴⁾ Femeea și căsătoria disprețuită ⁵⁾ și cei sêraci și nenorociți lăsați fără de ajutoriũ și fără de îndurare, pradă sortii lor nefericite.

Între instituttele publice ale timpului păgânũ nu se află nici unul, pre care l-ar fi fundatũ servitorii religiunei saũ propușii regimului cu scopu, de a aduce mângâiare și ajutoriũ celui bătrânũ, celui sêracũ și nenorocitũ.

Atunci resbelul nu cunoscea nici grația nici pardonũ; popó-rele fără dreptũ comunũ, opiniunea uã sclavă mută a puterii, și óre-care monstru sub nume de „Cesarũ“ D-deũ.

Și ce să mai dicem despre tóte cele lalte desfrênări ale moravurilor păgâne?! Dacă ne-am strépune în acele timpuri ale păgânismului căruntũ și am resuflá tótă miseria, credũ că ni s'ar înnáduși sufletul, atátũ de negru érá întunerecul moralũ, atátũ de de-

¹⁾ Juvenal., sat. III, X.; Tacitus. Annal. lib. VII.

²⁾ Seneca. Ep. 7.

³⁾ „Die eben geborenen Kinder, die Rothgesprenkelten, wie man sie nannte, wurden tagtäglich ausgesetzt, dass sie vor Kälte und Hunger umkämen; man warf sie neben die Wege, und Schaaren von Wölfen kamen alle Nächte von den Abruzzen herab, sie zu verschlingen“. Nicolas I. p. 253. trad. germ. d. Silv. Hester.

⁴⁾ „Transeo puerorum infelicium greges, quos post transacta convivia aliae cubiculi contumeliae expectant“. Seneca, Epi. 95.; Juven. sat. II. IX.; Salvian., de gubern. Dei, lib. VII: „Viri in semetipsis foeminas profitebantur, et hoc sine pudoris umbraculo, sine ullo verecundiae amictu; ac, quasi parum piaculi esset, si malo illo malorum tantum inquinarentur auctores, per publicam sceleris professionem fiebat etiã scelus integrae civitatis. Videbat quippe haec universa urbs, et patiebatur: videbant iudices et acquiescebant: ac sic diffuso per totam urbem dedecoris scelerisque consortio, etsi hoc commune omnibus non faciebat actus, commune omnibus faciebat assensus“.

⁵⁾ „Die Frauen wurden unter dem geringsten Vorwande aus der Ehe verstossen, selbst bevor sie noch vollendet hatten ihre Frucht zu tragen; die Ehe war nichts Anderes, als ein gesetzmässig erlaubtes Preisgeben des Leibes zur Unzucht und Schändung: ja nicht einmal um diesen Preis verlangte man nach ihr, und der Ehebruch wurde angerufen als eine Erleichterung vom ehelichen Joche“. Așá serie A. Nicolas despre moralitatea căsătoriilor păgâne în opul său: Studiũ fil. asupra Chrest. I. p. 253. trad. germ. de Silv. Hester. Paderborn. 1872.

gradată natura, atât de josă căderea omului. ¹⁾ Altă-feliu nici n'a putut fi!

După ce se întunecară și se perdură în decursul secolelor conceputele adevărate despre Dumnedeu, sufletul omului și referința reciprocă între Dumnedeu și om și se înlocuiră cu fantasii mitologice, se perdură cu aceste și totu simțimentul nobil și frățietatea între oameni, uită omul și de destinul său. Înjosirea spiritului a trasă după sine totu felul de desfrânări și a adusă soțietatea omenescă și în privința materială aprópe de disolvare.

Roma, centrul lumii civilizate, deveni și centrul corupțiunii morale, de la care se transferă împreună cu cultura la toate popórele învinse de dinsa. Și dacă privim la cele lalte popóre de atunci, nu aflăm ăă stare mai îmbucurătoră religioasă morală, și de și corupțiunea nu ajunsese încă la culme, ele totuși se aflău pe cale sigură cătră acesta.

Filosofia grecescă dreptu că se încercase prin mai multu seculi a regeneră starea religioasă morală a popórelor; dară ea amorțise acuma demultu în încercările sale, fără să-și fi putut ajunge scopul dorit. Ba, ce este mai multu, ea însa-și a preparatú în mare parte acea stare miseră a popórelor, precum o aflăm scurtu înainte de sosirea Mântuitorului Christosú pe pământu.

Despre starea lucrurilor de atunci scrie unú apologetú fórté renumitú alú seculului nostru A. Nicolas în următorul modú: „Es war wirklich, alls sollte damals Alles zusammenkommen, um den Tod des Menschengeschlechtes vollständig zu machen. Denn eines Theils fand sich dasselbe zum ersten Male seit seiner Zerstreuung zu einer einzigen Körperschaft vereinigt unter der römischen Herrschaft, deren Verderbniss, wie ein giftiges Geschwür, sich über all' ihre Glieder in scheusslicher Ansteckung verbreitete; anderen Theils kamen die Wogen von Barbaren, die an den Grenzen sich drängten — wie wilde Thiere, die nicht warten können, bis man ihnen den Kampfplatz öffnet — um über die Welt herzufallen und im Streite um deren Besitz sich gegenseitig zu zerreißen, ohne dass irgend ein Element von Gesittung oder irgend eine oberste Hand bei dieser

¹⁾ „Videre est in ipsis templis, cum publico gemitu, miseranda ludibria viros miliebria pati, et hanc impuri et impudici corporis tabem gloriosa ostentatione detegere“. (Firmic. Matern.) „Sua cuique deus fit dira cupido“. — (Virgil. Aeneid. lib. IX.)

Verwüstung sich in's Mittel legen, die Besiegten den Siegern entreissen und die Sieger selbst in ihrer Wildheit bezähmen konnte“.¹⁾

Lumea antică trăgea de mörte. Aici vrëndü nevrëndü ni vine a întrebá: óre ce s'ar fi întîmplatü cu ómenii, dacá religiunea crestiná n'ar fi apáratü tocma în acelu timpü de cea mai mare decădere morală? Fantasia se înfiorézá la cugetarea acésta. Și dacá considerám — cu istoria în mână — ce fructitate a desceptatü spiritul religiunii crestine în mijlocul acelor ruine, cum a făcutü, ca acea lume învechită și coruptă să se descepte a prin unü farmecü din somnul de mörte, în care erá cuprinsă, să se elibereze de elementele stricáciose și să se împle de totü felü de virtuți pêná atunci necunoscute, páșindü cu bărbăție pe calea cea adevérată a civilisațiunii, pe carea se aflá și astă-di, după aprópe de 19 secole; apoi de aici numai decátü trebuie să conchidem, că acele 19 secole de cultură și progresü ar fi fostü fără de religiunea lui Christosü, fără de influința ei binefăcétóriă, totü atâtea secole de disolvare și peire.

Pe timpul acela, cândü se aflaü nu numai păgânii, ci și Iudeii în starea corupțiunei celei mai mare; pe timpul acela, când omenimea doriá și asceptá ferbinte ajutoriü, prin care să se pótá eliberá din întunerecul rétăcirii și din abisul corupțiunei morale, — étá că în Vifleemul Iudeei, în mijlocul unui poporü dis rețuitü, se nasce Isusü Christosü din üă fecióră sêracă. Elü își petrece timpul juneții sale într'unü orașü micü — în Nazaretul Galileii, — și primesce acea cultură spirituală, ce i-o putü dá unü teslariü sêracü — Iosifü.

În vêrstă de 30 de ani esă elü din obscuritatea și retragerea sa în publicü, strêbate tótă Iudea și Samaria, învêțândü pretutindene, vindecândü pre cei bolnavi și mângâindü pre cei întristați. Se anunță ca învêțatoriul universalü alü omenimei, ca solü dumnezeescü, ba multü mai multü: elü se anunță ca însu-și Fiiul lui Dumneđeü, venitü din sînul Tatălui pe pământü, ca să mântuéscă omenimea din sclăvia pécaturü, din rétăcirea întunericului, spre a întemeiá unü imperiü universalü — imperiul lui D-deü.

Și anunțându-se ca atare, dice elü cu autoritate blândă:

„Veniți la mine toți cei osteniți și însărcinați, și eü vë voiü

¹⁾ Studii fil. as. Chrestinismului, I. p. 261, 262. trad. germ. d. Silv. Hester. — Vedt și Döllinger. Heidenthum und Judenthum. 1857.

odihni pre voi. Luați jugul meu preste voi și ve învățați de la mine, că sunt blând și umil cu inimă, și veți afla odihnă pentru sufletele voastre. Că jugul meu este bun și sarcina mea este ușoară“.¹⁾

„Fericiti — dice el mai departe către poporul adunat — fericiti sunt cei seraci cu spiritul; că a lor este împărăția cerurilor! Fericiti sunt cei ce plâng, că aceia se vor mângâia! Fericiti cei blândi, că aceia vor mosteni pământul! Fericiti cei ce flămâdesc și însetează de dreptate, că aceia se vor sătura! Fericiti cei milostivi, că aceia se vor milui! Fericiti cei curați cu inimă, că aceia vor vedea pe D-deu! Fericiti sunt făcătorii de pace, că aceia fiii lui D-deu se vor chema! Fericiti sunt cei persecutați pentru dreptate, că a lor este împărăția cerurilor! Fericiti veți fi când ve vor ocari pre voi pentru mine, și ve vor persecuta, și ve vor dice totu cuvântul rău pentru mine! Bucurați-ve și ve veseliți, că plata voastră este mare în ceruri“.²⁾

Și redicându astu-feliu la ceru ceea, ce era călcat în picioare, proumază a dice:

„Să nu cugetați, că am venit să desfintez legea sau profetii; nu am venit să-î desfintez, ci să-î îndeplinesc“... Dară: „dicu voue, de nu va întrece dreptatea voastră cu multu pre cea a cărturarilor și a fariseilor, nu veți intra întru împărăția cerurilor“.³⁾

Desarmază apoi egoismul și trage pentru consciința omului în următorul modu cercul celu nou alu dătorințelor:

„Ați auditu, că s'a disu celor de demultu: să nu uciți; și cine va ucide, vinovat va fi judecării. Era eu dicu voue, că totu celu ce se mânie asupra fratelui său fără causă, vinovat va fi judecării; și cine va dice fratelui său: raca, vinovat va fi sindriului; dară cine va dice: nebunule, vinovat va fi focului gheennei. Deci de-ți vei aduce darul tău la altariu, și acolo i-ți vei aduce aminte, că fratele tău are ce-va contra ta, lasă acolo darul tău înaintea altariului, și dute mai întâi de te împacă cu fratele tău, și atunci vino, și adă darul tău... Ați auditu, că s'a disu celor de demultu: să nu faci adulteru. Era eu dicu voue, că totu celu ce caută la femeie, pofindu-o, a făcutu acu adulteru cu dēnsa întru inima sa... Era-și ați auditu, că s'a disu celor de demultu: să

¹⁾ Mat. 11. 28—30.

²⁾ Mat. 5. 3—12.

³⁾ Mat. 5. 17—20.

nu juri strimbū, ci se dai Domnului jurămintele tale. Érá eū dicū vóuē: nu te jurá nici decum . . . ci cuvântul vostru fiă: așa, așa! nu, nu! că ceea ce este mai multū decâtū acésta, de la celū rău este . . . Ați auditū. să s'a ȡisū: ochiū pentru ochiū și dinte pentru dinte. Érá eū dicū vóuē: nu vė opuneți celū rău; ci de te va lovi cineva preste falca cea dreptă. întórce-'i și pre cea stângă. Și celū ce voesce să se judece cu tine, și să-'ți iae haina ta lasă-i și cămeșa" . . .¹⁾

Și după ce a desarmatū astū-feliū egoismul pēnă în adâncul inimii, a voitū a'l preface în amóre, și pentru aceea a și rostitū elū următoriele cuvinte:

„Ați auditū, că s'a ȡisū: să iubesci pre aprópele tăū, și să urăscī pre dușmanul tăū. Érá eū dicū vóuē: iubiți pre dușmanii vostri, binecuvântați pre cei ce vė blastēmă pre voi: faceți bine celor ce vė urėscū, și vė rugați pentru cei ce vė vatēmă și vė persecută, ca sė fiți fii părintelui vostru celū din ceriuri; că elū resare sórele său preste cei răi și preste cei buni, și plóuă preste cei drepti și preste cei nedrepti“²⁾

Și întrebându-l ũadinióră Petru: „Dómne! de câte ori imi va greși fratele meū, și-'i voiū ertá? aū dóră pēnă de șapte ori? — i-a răspunsū Isusū: Eū nu-'ți dicū pēnă de șapte ori, ci pēnă de șapte-deci de ori câte șapte“³⁾

Érá altă dată întreatū fiindū de unū legiuitoriū: „Care este aprópele meū?,“ a răspunsū Isusū cu parabola cea prea frumósă despre Samarinenul celū îndurătoriū.⁴⁾

Tóte aceste porunci ale amórei le-a concentratū Isusū scurtū înaintea patimilor și morții sale în unū ordinū, ȡicēndū cătră invēțaceii săi: „Ordinū noū dau vóuē: ca să vė iubiți unul pre altul, precum eū v'am iubitū, ca și voi să vė iubiți unul pre altul. Întru acésta vor cunósce toți, că sūnteți invēțaceii mei, de veți avė dragoste între voi“⁵⁾

Și îndreptându pe de ũă parte privirea și inima omului cătră bunurile netrecătorie și eterne. i-a însuflatū acestuia pe de altă parte încredere fiéscă în prevedința divină cu privire la bunurile cele pământesci și trecătorie.

1) Mat. 5, 21—41.

2) Mat. 5, 43—46; Luca, 6, 27, 35.

3) Mat. 18, 21, 22.

4) Luca. 10, 25—37.

5) Iónu. 13, 34, 35.

„Nu vă îngrijiți „dice d-deescul nostru Mântuitoriiu,“ de viața voastră, ce veți mânca și ce veți be, nici de corpul vostru, cu ce veți îmbrăca. Aũ nu este viața mai mare, decâtũ hrana, și corpul decâtũ îmbrăcăminte? . . . Scie părintele vostru celũ cerescũ, că aveți trebuință de tóte aceste. Căutați mai întâiũ împărăția lui D-deũ și dreptatea lui, și tóte celelalte se vor adauge vouẽ.“¹⁾ Și ẽrã-si: „Nu vă adunați comori pe pãmẽntũ, unde molia și rugina le stricã, și unde furii le sapã și le furã. Ci ve adunați comori în ceriũ, unde nici molia, nici rugina le stricã, și unde furii nu le sapã, nici le furã.“²⁾

A rãdicatũ cãsãtoria la trãpta unei tãine prin aceea, că a aședatũ-o ẽrã-si pe fundãmẽntul ei celũ vechiũ prin sãmplele cuvinte: „Aũ nu ați cetitũ, că celũ ce i-a fãcutũ din începutũ, i-a fãcutũ bãrbatũ și femeia? . . . Drept aceea nu mai sũnt doi, ci unũ trup. Deci ce a împreunatũ D-deũ, omul sã nu despartã.“³⁾

A eliberatũ pre copilũ din starea cea miserã a nepãsãrii, cãrãia ẽrã lasatũ și l'a pusũ ca modelũ a dóue virtuți pãnã atunci necunoscute, adecã: a simplicitãții și a umilinței. Întrebatũ fiindũ de invetãceii sãi: „cine este mai mare întru împărăția ceriurilor?“ a chiãmatũ Isusũ la sine pre unũ pruncũ și punẽndu-l în mijlocul lor, a disũ: „Adevẽrũ dicũ vouẽ: de nu ve veți întorce, și sã fiți ca pruncii, nu veți intrã întru împărăția ceriurilor“. Deci cine se va umili ca acestũ pruncũ, acela este mai mare întru împărăția ceriurilor“⁴⁾ A invetãtũ supunerea sub puterea împãratului, și supunẽndu-o pre acẽsta sub potestatea cea mai înaltã a lui D-deũ, a pusũ prin acẽsta întregul fundãmẽntũ pentru dreptul publicũ și libertatea cea adevẽratã, pentru cari aveã sã curgã atãtũ de multũ sãnge în seculi urmãtori. „Dați împãratului cele ce sũnt ale împãratului — a disũ Isusũ — și lui Dumneđeũ cele ce sũnt ale lui Dumneđeũ“⁵⁾ „Și nu ve temeți de cei ce ucidũ corpul, darã sufletul nu potũ sã-l ucidã, ci temeți-ve de celũ ce póte sã pãrdã și sufletul și corpul în gheenã“⁶⁾ Consciința acestei libertãții sãnte a întãritũ-o Isusũ prin consciința egalitãții și a frãțietãții ducẽndũ astũ-feliũ în omenime ẽrã-si spiritul adevẽratũ alũ familiei și alũ unitãții: „Èrã voi sã nu

1) Mat. 6, 25—33; Luca. 12, 25. ș. c. 1.

2) Luca. 12, 33. 34; Mat. 6, 19—20.

3) Mat. 19, 4. 6.

4) Mat. 18, 1—10.

5) Mat. 22, 21.

6) Mat. 10, 28; Luca. 12, 4.

ve numiți rabi, că unul este învățătorul vostru, adecă Christosul :
era voi toti sunteți frați. Și să nu numiți pre nime pe pământu
părinte, că unul este părintele vostru celu din ceruri“. ¹⁾

A predicatū virtutea credinței și i-a atribuitū unū prețu de
totū mare, și acesta din cauza, că ea conține în sine colturile tutu-
ror celor lalte virtuți. Pentru aceea dice elū cătră învățaceii săi :
„De ați avé credință ca un grăunte de mustariū, ați dice du lului
acestuiā : ridicăte, și te aruncă în mare ; și v'ar asculta“. ²⁾ Și
pentru virtutea acesta s'a pusū elū însu-și pre sine probă, cerendū
credința în mai multe misterii, ale căror obiectū a fostū elū însu-și.
așa : că elū este cu adevăratū D-deu, perfectū și asemenea Tatălui
după ființă, Mântuitorul genului omenescū, ș. a.

A învățatū virtutea elemosinei, pre carea a curățitū o de totū
motivul egoisticū. Christosul i-i detrage chiar și testimoniul mânei,
din carea a eșitū, lăsându-ī ca impulsū numai inima și ca sciutorū
numai pre D-deu. „Luați aminte, — dice elū, — să nu faceți milostenia
voastră înaintea ómenilor, ca să fiți veduți de dênșii ; altmintrele
nu veți avé plată de la părintele vostru celu din ceruri. Deci când
faci milostenia ta, să nu trîmbiți înaintea ta, precum făcū fățarnicii
în sinagoge și în ulițe, spre a fi lăudați de ómeni. Adevărū dicū
vóue, că-și iaū plata lor. Era tu când faci milosteniā, să nu scie
stânga ta, ce face drepta ta ; ca să fiā milostenia ta într'ascunsū,
și părintele tau celū ce vede într'ascunsū iți va dá la arétare“. ³⁾

A combătutū apoi cu cea mai mare asprime simțulalitatea și
egoismul, isvorul tuturor relelor pe pământū, le-a combătutū și ată-
catū cu spiritul abnegațiunii de sine și alū sacrificării, cerendū nu
mai puținū decâtū ură cătră totū ce ar periclitā viéta eternā, chiar
și contra sa însu-și. Și spre a ni aréta, câtū de salutarie ni sînt
preceptele sale, ni-a mersū însu-și înainte cu esemplu, ca și când ar
fi avutū lipsă de acesta. De repetite ori a disū Isusū cătră mulți-
mea poporului adunatū : „Ori cine voesce să vină după mine, să se
lepede de sine, și să-și iae crucea sa și să vină după mine
căci cine își va perde sufletul său pentru mine îl va aflā Că ce ar
folosí omulū, de ar dobândí tótă lumea, și își va perde sufletul său?
Său ce va dá omul schimbū pentru sufletul său . . . “ ⁴⁾

¹⁾ Mat. 23, 8, 9.

²⁾ Lucă, 17, 6 ; Mat. 17, 20 ; 13, 31, 32.

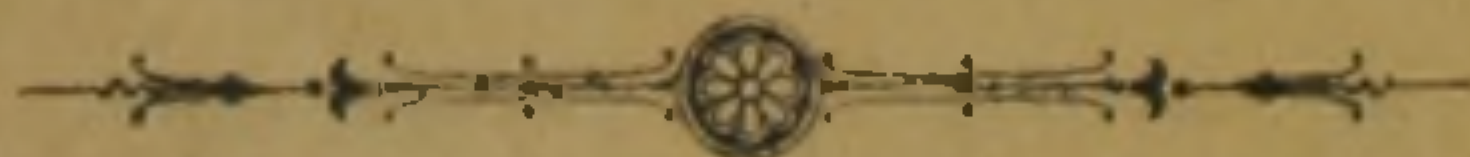
³⁾ Mat. 6, 1—4.

⁴⁾ Luca. 9, 23—25 ; 14, 27 ; Iónu, 12, 25 ; Mat. 8, 34—37.

A atăcatu apoi cu aceea-și asprime sântă fătăria și superbia ascunse sub mantia religiosității, reducându o pre acesta din urmă érá-și la rangul virtuților celor adevărate. „Vai vouă! — eschiamă Christosū, — vai vouă, cărturarilor și fariseilor fătărnici! că voi înghiți casele văduvelor, și la arătare faceți rugăciuni lungi; dreptu aceea veți primi mai mare osîndă... Vai vouă cărturarilor și fariseilor fătărnici! că deciuți mintă și mărariul și chiminul, și ați lăsatu cele mai grele ale legii — dreptatea și îndurarea și credința; aceste se cădeá a le face, și acele să nu le lăsați. Conducătorilor orbi! cari strecurați țintariul și înghițiți cămila. Vai vouă cărturarilor și fariseilor fătărnici! că voi curățiți partea cea din afară a paharului și a blidului; érá din lăuntru sânt pline de răpire și de nedreptate...“¹⁾

În urmă, tóte preceptele sale cu privire la D-deū, la aprópele și persóna nostră propriă, le-a concentratū Isusū în dóuë mandate prea însemnate, adecă: „Să iubesci pre Domnul D-deul tău cu tótă inima ta, și cu totū sufletul tău, și cu totū cugetul tău. Acesta este cea din tătū si cea mai mare poruncă. Érá a dóuă, asemenea acesteia este: Să iubesci pre aprópele tău, ca însu-ți pre tine. Într'aceste dóuë porunci atirná tótă legea și prorocii“.²⁾

(Va urmă.)

¹⁾ Mat. 23, 14—25; Luca, 11, 52; Mrc. 12, 40; L. 20, 47.

²⁾ Mat. 22, 37—40.

ГДѢ ПОЧИВАЮТЪ МОЩИ СВ. О. НИКОЛАЯ МУРЪ-ЛУКІЙСКАГО ЧУДОТВОРЦА?

Между святыми и угодниками Божиими, которыхъ православный міръ высоко почитаетъ, занимаетъ первое мѣсто великій Святитель и Чудотворецъ Николай.

Розсмотрѣтся Христіане по цѣлому міру, гдѣ православное вѣроисповѣданіе процвѣтаетъ, между стома церквами найдете пятьдесятъ сему Святителю посвященныхъ. Воистину знакъ высокаго почитанія сего великаго угодника! Во всѣхъ концахъ сего свѣта зачете такъ въ мраморныхъ базиликахъ якъ якъ и въ скромныхъ деревянныхъ церквахъ хвалебныя пѣсношнія въ честь Святителя Николая, зачете милозвучный спѣвъ акафиста: „радуйся Николае, великій чудотворче!“

Убога вдова, съдѣй старикъ, юноша и невеста все утѣшно, усердно и благовѣйно складываютъ свою ленту передъ иконою св. Николая великаго чудотворца и наслушаютъ внимательно на потѣшательныя слова: „Ты, св. Николаю, врачемъ недугующихъ, находящихся въ бѣдахъ избавителемъ грѣшниковъ заступникомъ, нищихъ сокровищемъ, скорбящихъ утѣшителемъ, путниковъ путешествующихъ и въ морѣ сущихъ правителемъ!“¹⁾

Колѣ вся вселенская Церковь великаго Святителя и Чудотворца Николая такъ высоко почитаетъ, то должностію каждаго Христіанина есть знати: гдѣ св. Николай жилъ, гдѣ его св. мощи похоронены были и гдѣ они нынѣ почиваютъ?

Святитель Христовъ Николай, архієпископъ Муръ-Лукійскій объявившій свою тверду вѣру во Христа разными понесенными мученіями и въ гоненіе Ликинія обличившій на I. Вселенскомъ Соборѣ въ Никей 365 г. лжеученіе Арієво, прославившійся без-

¹⁾ Стихъ на хвалит. Слава гласъ 5 изъ службы 6-го Декабря.

численными чудесами¹⁾ представился въ половинѣ IV. вѣка, мѣсяца декабря въ 6 день 343 или 345 года.

Мощи Спасителя были погребены въ великой соборной Церкви города Муръ, въ Лукіи, гдѣ его паства находилось. Тутъ почивали многовѣково его св. мощи и источали многоцѣлебное муро.

Когда греческая имперія отъ магометанскаго ига поколебалась, когда жестокой Исламъ опустошалъ огнемъ и мечемъ города и села, Церкви и монастыри, тогда не минула горкая судьба опустошенія и городъ Мұры: свѣршиствовалъ тутъ лютой Бѣсурманъ, якъ ему Коранъ повелѣвалъ; Церкви пламенею небо озаряли, а кровь изъ христіанскихъ сердець струями льялась, краснѣлибагрѣнѣли холмы и травы, города и села.

Но чтобы мощи такого свѣтильника не остались безъ подобающаго почитанія, подобалось Господу Богу, чтобы они перенесены были съ востока на западъ, въ городъ Баръ, который въ тое время, по свѣдѣтельству многихъ, народонаселеніемъ и православынымъ благочестіемъ процвѣталъ.

Городъ Баръ (Bari) лежитъ въ Италіи, надъ берегомъ адриатическаго моря и его съ давныхъ давнѣ Греки основали. Время его основанія неизвѣстно, но тое знаемъ, что подъ часъ римскаго владѣнія той городъ уже существовалъ. Горацій говоритъ,²⁾ что той городъ (Barium) торгуетъ рыбами. Область, гдѣ находится той городъ въ древности называлась Певкетією (Peucetia) съ часомъ сновъ Апулією (Apulia).

Въ середніе вѣка Баръ-градъ былъ театромъ постоянныхъ войнъ и переходилъ изъ однихъ рукъ въ други. Найдолшій часъ владѣли тутъ Греки. Баръ-градъ служилъ мѣстомъ пребыванія намѣстникамъ византійскѣхъ императоровъ, названныхъ к а т а п а н а м и и жившихъ въ домъ Corte del Catapano т. е. дворъ катапановъ, или также Publico praetorio, — общественная преторія, или также Corte domicinale, дворъ владичій.

Герцоги Беневентскіе не разъ подчинили той городъ подъ свое владѣніе; въ IX. столѣтію находятся тутъ вже сарацены, но

¹⁾ Leonis imperat. orat. gr. prod. Tolos. 1644. Andreae Cretensi's inter cuiusdem orationes lat. ed. Combeffis, Vita e Metafraste et aliis collecta a Leonardo Justiniano Tom. I. ap. Lipom. et ap. Surium 6 Dec; Nicolai Studitae in Tom. II. Auctar. novi Combeffis; Fabricius. Bib. Gr. ed. Harl. X. pag. 298, Tellemont, Memoirea VI, pag. 760, 765, 952!

²⁾ Сатир. 1, 5.

не долго пануютъ они надъ Баръ-градомъ, — 871 г. прогоняютъ ихъ Греки. 1070 г. завладѣлъ тымъ городомъ герцогъ нормандскій Робертъ Гвискардъ. Еще разъ овладѣли Греки Баръ-градомъ, но 1156 г. раззорилъ Вильгелмъ „злый“ той городъ и положилъ на всегда конецъ греческому владѣнію.

До 1588 г. находился Баръ-градъ въ рукахъ разныхъ владѣтельныхъ герцоговъ; съ 1587 г. онъ присоединенъ былъ къ Неаполю, нынѣ належитъ онъ къ королевству италіянскому.

Городъ Баръ нынѣ производитъ большую торговлю съ Далмаціею и Триестомъ; въ древнихъ часахъ сносились барскіи купцы съ разными сторонами Востока, и въ сію цвѣтущую пору торговли барскихъ купцовъ совершилось событіе перенесенія честныхъ мощей Святителя Николая Чудотворца изъ Муръ-лукійскихъ въ Баръ-градъ.

Якъ тое перенесеніе сдѣлалось стоитъ дословно въ запискахъ путешественника „в о с п о м и н а н і я о Б а р ъ - г р а д ѣ“ слѣдующее:

„Въ исходъ XI. столѣтія, во времена греческаго императора Алексія Комнена (1081—1118) и патріарха царградскаго Николая III. (1084—1111) прозваннаго Граматикомъ, именно въ началѣ 1087 года, Святитель Христовъ явился ночью одному благочестивому презвитеру барскому и повелѣлъ передати согражданамъ, чтобы они шли въ Муръ, взяли тамъ мощи его и положили ихъ въ настоящемъ городѣ, ибо такова воля Божія. Народъ узналъ отъ презвитера о бывшемъ ему видѣніи, съ радостію принялъ повелѣніе Святителя и немедленно снаряжены были три корабли, которыи и отправлены были тогда-же 60 человеками, 47 городскихъ клириковъ и гражданъ и 13 изъ окрестныхъ жителей за мощами. Посланные, чтобы не встрѣтити препятствія въ исполненіи своего намѣренія, нагрузили корабли пшеницею, сами обвѣсь купцами, и сначала отправились въ Антиохію. Тутъ встрѣтили они венеціанскихъ купцовъ, отъ которыхъ узнали, что и тѣ поелѣдніе также имѣли намѣреніе. по окончаніи своихъ дѣлъ въ Антиохіи, отправиться въ Муръ, чтобы увезти оттуда мощи Святителя Николая. Желая предупредити венеціанцевъ, баряне поспѣшили въ Андриаку, служившую тогда портовымъ городомъ Лукійской области, и прибывъ туда, немедленно послали въ Муръ одного переодѣтаго человека, чтобы развѣдати о мощахъ. Узнавъ отъ возвратившагося посланнаго, что въ церкви, гдѣ покоились мощи святителя, находятся три или че-

тыре сторожа, они, оставивъ изъ среды своей лишь нѣсколько чело-
вѣкъ для охраненія судовъ, сами вооружились, якъ на войну, и
отправились въ Муры. Прійдя въ церковь, узнали они, что вожде-
льнная святиня покоится подъ помостомъ церковнымъ, а прину-
дивъ угрозою и силою церковныхъ сторожей отказаться отъ вся-
кой попытки къ противодѣйствию, подняли помость и вскрыли
мраморную гробницу съ мощами Святителя. Гробница была полна
благоуханнаго мвра, которое баряне вылили въ сосуды, а затѣмъ
одинъ изъ нихъ, по имени Матеей, войдя въ гробницу, вынулъ
оттуда „кости святителя, одну за другою.“ Положивъ св. мощи въ бѣлую одежду бывшаго въ числѣ барянъ
священника, пришельцы перенесли оныя на одинъ изъ ожидав-
шихъ ихъ кораблей, гдѣ, завернувъ ихъ въ бѣлѣйшій покровъ,
положили ихъ въ деревянную вазу, или ящикъ. 20. апрѣля 1082 г.,
отплыли баряне изъ Андїаки, и въ субботу 8. мая того-же года
пристали къ портовому городу св. Георгїя, находившемуся въ
разстоянїи небольшихъ пяти миль отъ Баръ-града. Въ время
означеннаго путешествїя они сколотили особый деревянный ящикъ,
въ которомъ и помѣстили вазу съ мощами. 9-го мая того-же
года, въ воскресенье, во время вечерни, жители города Бара съ
священнымъ воржествомъ стрѣтили безцѣнный даръ Божїй, св.
мощи угодника, перевезенныя въ той день изъ порта св. Георгїя
на судахъ же. При самомъ, однако-же, внесенїи св. мощей въ
городъ послѣдовало несогласїе съ одной стороны между моряками,
привезшими сію святиню съ востока и давшими обѣтъ соорудить
благолѣпный храмъ въ честь св. Николая, а съ другой стороны
мѣстнымъ духовенствомъ, желавшимъ, чтобы мощи святителя по-
ложены были въ кафедральномъ соборѣ города. Народъ принялъ
участїе въ томъ дѣлѣ и раздѣлился на двѣ части. Дошло даже
до кровопролитїя, и примирити враждующихъ удалось только
игумену монастыря св. Венедикта Плин, который далъ совѣтъ
поставити св. мощи на время въ бывшую въ то время въ озна-
ченномъ монастырѣ церковь во имя преподобнаго Венедикта.
Тутъ пробыли св. мощи три дни. Во вторникъ, въ четвертомъ
часу, моряки вынесли изъ той церкви черезъ особную дверь св.
мощи и перевезли ихъ въ мѣсто, которое по ихъ мнѣнїю пред-
ставлялось безопаснымъ отъ всякихъ попытокъ со стороны мѣст-
наго духовенства захватити св. мощи въ свое вѣдѣнїе, — Corte
del catapano; зданїе то въ то время уже принадлежало герцогу

нормандскому Рожеру, сыну и наследнику Роберта Гвискарда. Перевозеніе св. мощей совершено было на быкахъ и на томъ самомъ мѣстѣ, гдѣ были у входа въ Corte del Catarano остановились, положено было водрузити престолъ, подъ которымъ въ послѣдствіи времени должны были быти положены св. мощи, гдѣ они до нынѣ почиваютъ. Архіепископъ города Баръ Урсонъ, придя туда въ сопровожденія духовнаго нства, уговорилъ народъ поставить св. мощи въ подобающемъ мѣстѣ, и потому онѣ были тогда же поставлены въ находившейся въ самомъ зданіи Corte del Catarano небольшой церкви во имя св. мученика Евстаѳіа. Моряки же не успокоились, приставили къ церкви той стражу изъ вооруженныхъ воиновъ „для защиты ея отъ архіепископа.“ Начались работы перестройки зданія Corte del Catarano, которое тогда же пожертвовано было герцогомъ Рожеромъ, съ тѣмъ, чтобы оно было обращено въ храмъ во имя Святого Христова Николая. Вѣроятно, во время то перестройки вышенамянутая церковь во имя св. Евстаѳіа была уничтожена, такъ что въ непродолжительномъ времени мощи св. Николая перенесены были въ временную церковь, въ коей находился алтарь во имя св. первомученика Стефана. Для надзора надъ ходомъ постройки храма и для сбора пожертвованій избранъ былъ названный уже выше игумень Илія. При немъ построеніе храма шло такъ успешно, что чрезъ два года именно въ 1089. году, совершено уже было папою Урбаномъ II (1088—1099) лично освященіе нижней церкви, т. е. той самой, въ которой мощи Святого почиваютъ о понынѣ. Освященіе то послѣдовало 1. октября, при чемъ папа Урбанъ собственноручно переложилъ въ устроенную подъ предстоломъ и существующую понынѣ мраморную гробницу „кости св. Николая.“ Верхняя же церковь могла быти освящена не ранѣе, якъ 22. Юня 1197. года епископомъ вюрцбургскимъ Конрадомъ, съ разрѣшенія папы Келестина III (1191—1198).

По смерти архіепископа барскаго Урсона, послѣдовавшей незадолго до освященія нижней церкви во имя св. Николая Чудотворца, въ преемники ему, согласно общему желанію, поставленъ былъ папою Урбаномъ II. 30. Сентября 1089. г. игумень Илія, которому тогда же папа далъ титулъ „архіепископа барскаго, игумена церкви св. Николая.“ Илія и по своемъ возвышеніи ревностно продолжалъ устраивати храмъ

св. Николая. При немъ устроенъ близъ церкви госпиталь (Ospidale) или пріютъ (ospitio) для помѣщенія бѣдныхъ странниковъ. Тая страннопріимница существуетъ и понынѣ. Иностранцамъ дозволяется оставатися въ ней безплатно три дня, туземнымъ же богомольцамъ одинъ день. При немъ же установлено совершати ежегодно 9. Мая крестный ходъ по городу.

По смерти Іліи, послѣдовавшей въ 1105 году, преемникомъ его по управленію храмомъ св. Николая былъ Евстаѳей, украсившій церковь мраморами и мозаикою. По смерти его избранъ былъ на его мѣсто пріоръ монастыря „Всѣхъ Святыхъ“ Мелю, и съ того времени настоятели храма св. Николая Чудотворца именуются пріорами (gran priore).

(Конецъ слѣдуетъ.)

Omilie pentru duminica vameşului şi a fariseului.

Luca 18. 10—14.

Precum ostaşul, care voesce să plece la răsboi, se pregătesce pentru acesta cu cele trebuincioase, luându-şi armele şi aruncându de la sine totu aceea, ce l-ar pute împedea şi îngreuiá: aşá şi biserica, apropiindu-se postul învierii Mântuitorului nostru Isus Christos, pregătesce pre fii săi pentru acéstă luptă mare, înzestrându-í cu armele spirituale trebuincioase şi delăturându toate pedicele, ce li-ar pute face greutatea în acéstă luptă. Érá cea mai mare pedică a faptelor celor bune şi a mijlócelor cătră acestea e mândria, căci acésta íl seduce pre omú la rétăcire înveninându asemenea unei bóle molipsicioase toate puterile lui sufletesci. Nu se nasce din mândrie iubirea de sine nemesurată, poftă de onóre, nepreţuirea lui Dumnezeu şi dispreţul ómenilor, certa şi nepacea, eresul şi desbinarea? Nu e celú mândru cuprinsú de sine însu-şi şi lipsitú de cugete dumnezeesci? Şi cum să se facă pãrtasú de darurile dumnezeesci acela, care pãtrunsú de poftă nemesurată de onóre nu caută acele daruri? În ce felú să ajungă acesta la cunoştiinţá de sine însuşi, la căinţá şi îndreptare? Pentru aceea şi Mântuitorul, cunoscéndú reútatea mândriei, ni dá amână unú mijlocú în contra ei, adecă umilinţa, dicéndú: Aşá şi voi când faceţi toate cele ce s'au poruncitú voué, diceţi, servitori netrebnicí sântem, căci ce am fostú dători a face, am făcutú. ¹⁾ Şi pentru aceea şi biserica, începéndú de astă-đi pregătirea pentru lupta cea mare a timpului de postú şi de căinţá ni pune înaintea ochilor pilda despre fariseul celú mândru şi vameşul celú umilitú, voindú prin ea a ni arétá uriciunea mândriei şi preţul celú mare alú umilinţei. Să petrecem aşá dará în cuvântarea de astă-đi cuprinsul acestei pilde, spre a ne folosí de ea amesuratú scopulú bisericii!

Dis'a Domnul pilda acésta: Doi ómení au intratú în biserică să se roge, unul fariseú, şi altul vameşú. Fariseii erau ómení, cari se ocupaú

¹⁾ Luca 17. 10.

cu cercarea legii, fătărindă împlinirea ei chiar și întru amănuntele ei. În totă ziua ei din tîi în biserică, se reversau ei înaintea lui Dumnedeu în rugăciuni lungi; din afară arătau ei lepădare de sine și căință și în vorbele lor amestecau ei neconținut regule de bună cuviință și morală. Astu-feliu scieau ei asu câștigă la popor veda, carele îi numia învățatori, dându-li în sinagoge și la ospete locurile cele din tîiu. Vameșii însă aveau îndetorierea, a redică birurile împărătesci și pentru acesta îi urgisia poporul cu atatu mai vertos, că ei la redicarea birurilor făceau multă strâmbătate. Vameșul era în ochii poporului jidovesc asemenea unu omu de nemică, reutaciosu, și fariseii aflară în Isusu mare vină, că elu primia vameșii și mânca cu ei. Unu fariseu asa dară și unu vameșu intrară în biserică să se roge, și cum se roga ei? Aduce fariseul lui Dumnedeu, datatoriului sau de bine celui mai înaltu laudă și mulțemită, sau năzuesce elu la Dumnedeu cu cerere umilită? Este fariseul unu sufletu pătunsu de dragoste frătescă, bine-voitoriū, linu, blăndu, înduratoriū? Nu! Căci pe cātu de bun se arătau fariseii în ochii omenilor, pe atatu de rei erau ei în lăuntru lor. Ei erau fătarnici, nedrepti, plini de disprețu cătră confrății lor, îngîmfându-se feta cu acestia, apesându-'i, defăimându și prigonindu pre toți aceia, cari li stă în contra. Pentru aceea dice Isusu despre dînșii, că pe din afară se areta omenilor drepti, era din lăuntru sînt plini de fătărie și fără de lege; ¹⁾ îi asemena cu mormintele cele spoite, cari din afară se areta frumoșe, era din lăuntru sînt pline de osele morților și de totă necurația; ²⁾ și-'i numesce șerpî, pu de viperă, povetui-tori orbi, cari mănăncă casele veduvelor, ³⁾ cari cureta păharul și blidul din afară, era din lăuntru sînt plini de jefuiri și de nedreptate, ⁴⁾ cari lega sarcini grele și cu anevoe de purtat și le punu pe umerile omenilor, era ei nici cu degetul nu voescu a le clinti, ⁵⁾ cari deciuescu isma, și mărariul, și chiminul, și lasă cele mai grele ale legii, judecata, și îndurarea și credința, ⁶⁾ cari strecură țintariul și înghiță cămila, ⁷⁾ cari cu buzele îl onoreză pre D-deu, era inima lor e departe de elu. ⁸⁾ Și asa unu fariseu e și fariseul din evangelia de astă-di, precum cetim mai departe:

¹⁾ Mat. 23. 28.

²⁾ Mat. 23. 27.

³⁾ Mat. 23. 14.

⁴⁾ Mat. 23. 25.

⁵⁾ Mat. 23. 5.

⁶⁾ Mat. 23. 23.

⁷⁾ Mat. 23. 24.

⁸⁾ Mat. 15. 8.

Fariseul stând, așa se ruga întru sine: Dómnne, mulțemescu-ți, că nu sânt ca ceia lalți ómenî, jefuitorî, nedreptî, prea curvarî, saũ și ca acestũ vameșũ, postescũ de dóũe orî pe sêptemânã, daũ deciuelã din tóte, câte am. Fariseul în locũ de a propune lui Dumneđeũ la rugãciune cererile sale, a-'i mulțemî, a-'l lãuda și a-'l premãri, defãimã pre alți ómenî. Elũ dicendũ: Mulțemescu-ți Dómnne, că nu sânt ca ceia lalți ómenî jefuitorî, nedreptî, prea curvarî, respicã, cumcã toți ceia lalți confrãți ai sãi sânt rõi și numai elũ singurũ e dreptũ. Însã cine cugetã rëu despre alții, de nu chiar acela, la carele se aflã rëul, ce-'l imputã altora întocma așa ca și omul, care suferindũ de ametelã își închipuesce, cumcã tóte cele de p'în prejurul lui se mișcã, pe când acestea staũ locului, și numai sângele lui celũ tulburatũ îi înfêțișezã mișcarea? Și dacã într'adeverũ ar fi confrãții fariseului așa de rõi, precum îi ține elũ, cine îi dã dreptul la rostirea judecãții asupra lor celei atãtũ de aspre mai alesũ la rugãciune? Nu ar trebui sã cunóscã elũ legea, carea se întemeezã și în mintea omului și în pãțela cea de tóte dillele: Nu judecați, ca sã nu vë judecați, că cu ce judecatã veți judecã, vã veți judecã, și cu ce mësura veți mësura, se va mësura vóũe. Darã mãndria cunoscutã a fariseilor îl domnesce sí pre acestũ fariseũ, și elũ așa darã se înalțã peste tóte legile, aflã numai la sine bunãtãți și deplinãtãți, erã la alții numai rëutate și lipse și crede a fi îndreptãtitũ, pre alții a-'i defãimã, erã pre sine și numai pre sine însu-și a se ține de dreptũ și bunũ. Și apoi afarã de furtușagũ, de nedreptate, de prea curvie nu sânt și alte pëcate? Ce este gelosia, iubirea de onóre peste mësura, pisma și disprețul altor ómenî, sânt aceste mai puținũ ce-va, decãtũ furtul, decãtũ prea curvia, decãtũ nedreptatea? La bietul vameșũ se uitã fariseul cu disprețũ și acêsta nu în felũ firescũ, ci numai peste umere, dicendũ: Și ca acestũ vameșũ. Elũ pre vameșul îl numãrã între pëcãtoși, îl dejudecã numai dupã pãrere și nu recugetã, cumcã și inima celui mai pëcãtosũ se póte înfrãnge și póte aflã charũ înaintea îndurãrii lui Dumneđeũ. În urmã dice fariseul: Postescũ de dóũe orî pe sêptemânã, daũ deciuelã din tóte, câte am. Ce te laudi tu cu postul și cu deciuela ta? Aũ dórã nu te cunóscce Dumneđeũ? Ba cu adevãratũ, Dumneđeũ te cunóscce prea bine, cunóscce mãndria ta nesuferitã, inima ta cea rea, pismãtarețã, dejudecarea și osîndirea cea nedreptã a confrãților tãi, pëcatele și fãrã de legile tale ascunse de naintea ómenilor, te cunóscce prea bine pre tine, mormêntule spoitũ!

Ce dicituți iubitorilor despre așa ăă rugăciune? Acăsta nu e rugăciune, veți dice, ei ăă laudă de sine însu-și, acăsta e mândrie, fătărie, pecatū. Așă este, căci rugăciunea fără de canăscerea smintelor năstre, fără de umilință și părere de reū pentru pecatele năstre, fără de dragostea aprăpeluī, nu e rugăciune. Dară e rugăciunea multor crestini mai bună, decătū cea a fariseuluī? Multī crestini vinū la biserică, dară ei caută locurile cele mai de 'nainte, spre a fi veduți de alții, și inima lor cea desertă nu scie a se rugă; căci ei tôte ce le aū, credū a le avé, de la sine însi-și, și nu se simțescū îndetoriți la multemită cătă dătătoriu celū prea bunū; căci ei tôte ce dorescū a le avé, ascéptă de la sine însi-și, și nu se simțescū aplecați, a le cere de la isvorul a totū binele. Și ce să dicem despre vorbele unuia cu altul ale multor crestini în biserică, despre împrăsciarea cugetelor lor chīar la lucrările cele mai însemnate ale s. liturgii? Multī crestini pašindū la mărturisirea pecatelor nu află ce mărturisi! dicendū, că n'aū furatū, n'aū înșelatū, n'aū făcutū acăstă și acea fără de lege, ce aū făcutū-o alții. Nu e acăsta și vorba fariseuluī din s. evanghelie de astă-di? Dară sūnt acei crestini fericiti și de pecatele ascunse ale pismeī, ale urei și rēsbunării? Și împlinescū ei detorințele dragostei aprăpeluī ale păcii și împăcării, ale îndurării, își împlinescū ei detorințele ca părintele, ca părinți, ca soți, ca copii? În sfirșitū sūnt multī crestini, cariī în vieța cea de tôte dilele se îngimfă, se măndrescū fătă cu aprăpele său. Și pentru ce se măndrescū acei crestini? Pentru faptele lor cele bune? Dară acestea chīar prin mândrie perdū prețul lor. Pote se potă laudă ei, ca și fariseul din s. evanghelie de astă-di, că nu sūnt jefuitori, nedrepti, prea curvari? Ach! omul pote să nu fiă tôte acestea, și totuși să fiă mare pecatōsū. Pote că ei postescū de dōue ori pe sēptemână? Dară postescū ei și cu ochii, și cu urechile, și cu limba, și cu cugetele și cu simțirile? Sau ei se măndrescū pentru frumșeta lor cea trupescă? Dară pote frumșeta trupescă să acopere uriciunea sufletuluī? Pentru nascerea lor din nēmū bunū? Dară ce întăitāti dă nascerea din nēmū bunū, dacă acăsta nu strălucesce prin însusietāti alese ale mintii și inimii? Pentru diregetoria lor? Dară cum o pōrtă ei? Pentru averea lor? Dară cum o întrebuinteză ei? Și în urmă, ce ai tu omule ce n'ai fi primitū, érá de ai primitū, ce te laudī, ca când n'ai fi primitū? ¹⁾ Cu cātū mai multe și mai mari

¹⁾ 1. Cor. 4. 7.

daruri am primită noi, cu atât mai mult se va cere de la noi. Noi așa dară n'avem cauză, a ne lăuda și a ne mândri fătă cu aproapele pentru aceea, ce am primită. Decă o crestine! căcâte însu-ți ca să afli, câtă de tare ești prinsă în lațurile iubirii de tine însu-ți, a mândriei și aflându această, caută a te descurcă din ele, căci numai atunci vei aduce roduri demne de viața de veci. Dară să vedem mai departe, cum s'a rugat vameșul?

Eră vameșul stându de departe nu voia nici ochii să rēdice la ceriū, ci-și bătea peptul dicēndū: Dumneșeule fii înduratū mie păcătosului! Vameșul stă la ușa bisericii, spre a ocupa locul celū de pe urmă, pentru că elū se ține pre sine dintre toți cei de fătă de celū mai păcătosū. Elū se cunoșce pre sine însu-și, cunoșce starea sa cea păcătosă, nedreptățile, strâmbătatea făcută; decă pētrunsū de rușine pentru tōte acestea, nu cutēză nici ochii să rēdice la ceriū. Și de unde vine această cunoșcință de sine însu-și, ce este isvorul ei? Isvorul cunoșcinței de sine însu-și e umilința. Unde domnesce umilința în inimă, acolo se vede ea și întru cele din afară. Ea nu caută a se arētă, căci astū-feliū n'ar fi ea umilință, ci mândrie sub masca umilinței. Pentru aceea celū adevēratū umilitū nu dă la ivelă umilința sa întocma așa ca și cele lalte virtuți. Dară precum umbra urmēză trupului, așa și umilința are semne, cari nu se potū ascunde, adecă ore-care rușinare modestă, carea regulēză tōte mișcările și faptele omului și-l zidesce pre acesta. Umința face, că omul la rugăciune pētrunsū de frica lui D-deū se aruncă la pământū, spre a arētă josomea sa fătă cu D-deū. Umința făcū, că și vameșul, rānitū în adūncul inimii sale de durerea păcatelor, își bate peptul și se învinovătesce ca păcătosū. Dumneșeule dice elū, fii înduratū mie păcătosului! Uă rugăciune scurtă, dară plină de credință și încredere în D-deū. Și ce e sfirșitul ei? Isusū îl arētă în s. evangeliu de astă-đi, dicēndū mai departe:

Că s'a pogoritū acesta mai îndreptatū la casa sa, decâtū acela. Lui Dumneșeule i-a plăcutū păcătosul vameșū, care se umileșce entru păcatele sale, mai multū, decâtū fariseul mândru, care se laudă cu faptele sale cele bune. S. Iōnū gură de aurū dice, că fără de umilință omul înzādar se rōgă, înzādarū postesce, înzādar face elemozină, pentrucă acestea și de asemeni fapte bune fără de umilință nu folosescū nemică, pe când tōte acelea, ce se făcū în spiritul umilinței

sunt lui Dumnezeu plăcute. ¹⁾ Deci și rugăciunea cea umilită și plină de căința a vameșului a aflat mai mult har înaintea îndurării lui Dumnezeu, decât cea a fariseului celui mândru și îngimfat. Nu desperă așa dară păcătoșii pentru păcatele tale, dară și speră numai atunci, când ai inima vameșului. Și toate cele discuse le încheie Mântuitorul cu cuvintele :

Că totu cel ce se înalță umili-se-va. Eră cel ce se umilește înălța-se-va. Celu ce se înalță se va umili mai atâtu de Dumnezeu însu-și și anume adese-ori acuma în viața acesta trimițendu Dumnezeu asupra lui sărăcie, bôle ș. d. a., eră de siguru în viața cea viitoare, osîndindu-l la muncile cele vecinice. Omul celu bogatu nu-l învredniciă pre săracul Lazaru nici de uă căutatură, dară după ce muri. în ce înjosire și umilire îl vedem! Celu ce se înalță se va umili și dse oameni. Omenii, vătemați prin mândria și aroganța lui îl vor urî, îl vor degradă înaintea altora. îi vor pune feluri de curse, spre a-l strică și prin acesta îl vor aduce la cădere, adecă îl vor umili. Dară din contra celu ce se umilește se va înalță și anume mai atâtu de Dumnezeu însu-și. Celu umilitu e unu sufletu iubitoru, evlaviosu, suferitoru. Dumnezeu așa dară va luă locașu la el, il va face templul său, și așa il vă înalță acuma aici, eră ore-când il va premări la sine în viața vecinică. Dară nu destul, și oamenii cei buni vor înalță pre celu umilitu. Ei vor iubi pre umilitul celu linu, prietenosu, bine-voitoru, il vor scote la feța altora, cu bucurie îi vor încredința diregătorii și demnitați și chiar și contrarii il vor judecă cu blândete. Și dacă și n'ar fi toate acestea, n'ar purta celu umilitu înalțarea sa în sine însu-și? Neinteresarea, dragostea, linătatea, îndelungă răbdarea, supunerea lui nu sunt ele tot-ură-dată înalțarea lui și fără de alte adausuri? Cu adevăratu, omul celu umilitu e unu sufletu mare, unu sufletu nobilu demnu de laudă, demnu de urmare din partea celora, ce pörtă numele lui Christosu!

Etă iubitorilor însemnanta pildei din s. evanghelie de astă-di pentru timpul pregătirii postului celui mare! Să ne folosim de învățăturile cuprinse în ea și să ne sîrguim a ne ferî de mândria fariseică și a urmă umilinței vameșului. O Dómne! Ajută-ni în lupta cea mare cu mândria vieții. Mulți au biruitu întru sine patimile rele, dară una n'au pututu ei birui, dragostea nemăsurată de sine

¹⁾ Hom. 31. in evang. Iónu.

însu-și. Ba, pôte chiar acea biruință i-a sedusă la iubire de sine însu-și nemăsurată. Că ei nu sînt ca alți ómeni, acésta a fostă lauda, triumful, dară tot ũă dată și mândria, și prin urmare și căderea lor. Pentru aceea o Dómne, zidesce întru noi inimă curată, mântuesce-ne de rēul celū mare alū mândriei vieții, și ni dă umilinta cea sântă. Lepădându deci spiritul mândriei, și pregătindu-ne în spiritul umilinte pentru sântul și marele postū, și petrecēdu-’l în acestū spiritū, cu bucurie sufletéscă vom întimpiná diūa învierii Domnului și ne vom face părtași de rodurile și harurile ei cele mari cu îndurarea prea bunului Dumneđeu, căruia se cuvine onóre și mărire în vecii vecilor. AMINŪ.

Dr. V. Mitrofanovicī.

Омилія

О БЛУДНОМЪ СЫНѢ.*)

Православныи Христіяне!

Иисусъ Христосъ, Спаситель нашъ, которого отецъ небесный для нашего спасенія на землю послалъ, научаючи народъ употреблялъ часто притчы или приповѣсти. Межи весьма приповѣстями сына Божіею имѣеть первенство приповѣсть о блудномъ сынѣ;¹⁾ она бо есть найчувствительнѣйшою и найприроднѣйшою, она выражаетъ нравоученіе Іисуса Христа поучительно и ясно. Въ ней не находимъ тую загадку, въ якую Спаситель убиралъ часомъ свою божественную науку: не находимъ тую таинственную заслону, которою Онъ передъ очима безстыдныхъ жидовъ глубину своей мудрости закрывалъ. Образъ въ ней выраженный легко понятный, нѣтъ въ немъ ничего чуждого, искусственного, все развивается само отъ себе, каждый видитъ въ той притчѣ ясно изображено свою власную исторію.

Но такъ какъ притча сія проста и для каждого зрозумѣла, такъ и нравоученіе происходящее изъ ней ясное и полезное, но разомъ и глубокое. Що за подивленія достойный составъ то страшныхъ, то пріятныхъ образовъ, то засмущающихъ, то развлекающихъ мыслей! Зъ одной стороны видимъ горькіи плоды пристрастія, страшныи послѣдствія беззаконія, безконечныи пропасти, въ которыи блудъ чловѣка приводитъ; зъ другой же стороны невыразимую радость по поводу поворота грѣшного чловѣка, неподдѣланое покаянiе; зъ одной стороны пожалнiя достойныи заблужденія грѣшника и происходящiи изъ нихъ нужды и бѣдствiя, зъ другой стороны взрушительный образъ неизмѣрной доброты Божіей.

*) Сія омилія сочинена и оголошена въ параклисѣ духовного сѣменища въ Черновцахъ подъ руководствомъ профессора пастырского Богословія, богословомъ года 4. Героеемъ Федоровичемъ.

¹⁾ Св. Еванг. Лук. 15, 11—32.

Приступимъ же, мои любезныи, до точнѣйшаго объясненія сейже преровѣсти, которая кождого чловѣка поучаетъ и новою надѣею наполняетъ. „Рече Господь причту сию: Чловѣкъ нѣкій имѣ два сына. И рече юнѣйшій ео отцу: Отче, даждь ми достойную часть имѣнія, и раздѣли има имѣнїе.“

Чловѣкъ сей, то самъ Господь Богъ. Богъ есть отцемъ всѣхъ и кождого, онъ любитъ всѣхъ одинаково, кождому все даетъ, чего справедливо отъ него просить, Онъ наша единственная помочь, опѣка и потѣха. Старшій сынъ представляетъ намъ справедливыхъ, молодшій же грѣшныхъ людей. Желаніе, щобы отецъ маетокъ роздѣлилъ, означаетъ хотѣнїе людей, не быти отъ нѣкого зависимыми, поводитьись только самовольствїемъ; а маетокъ есть то даръ души и тѣла, который кождый отъ Господа Бога получилъ.

Не представляетъ ли, любезныи мои, жизнь молодшаго сына житїе кождого грѣшника, а особливо буйной молодежи нашихъ часовъ? Нерозвага, легкомысленность, непостоянность, склонность до грѣха и рознусть, не суть они свойствами большой части молодежи? Стережися, юности, тысячи пронастей окружають тебе! Великій то блудъ, если ты думаешь, що красныи лѣта молодости уживати треба безжурбно, легкомысленно!

Чи сила молодого тѣла, воля молодого ума, огонь буйного сердца, быстрота чувствъ лишь для роснуста и сваволи? „Треба молодыи лѣта добре уживати,“ говоритъ молодежь, а забываетъ, що молодость подобна цвѣту, который рано еще въ полной красотѣ стоитъ, а вечеромъ вже совялый и уничтоженный. О молодосте, твоя краса, твои золотыи мечты минаются скоро, якъ той сонъ, лише беззаконїе и вредныи навички остаются, а дорогое для твоего спасенія время уникаетъ безъ слѣда! Несчастная молодеже, якъ легко ты ся ошукнешь! Нѣтъ у тебе столько слезъ, щобы ты твои безконечныи безумства, которыи тебе зъ правой дороги зводять и въ пронасть тручаютъ, оплакати могла!

„И не по мнозѣхъ днехъ собравъ все мнїи сынъ, отиде на страну далече и ту расточи имѣнїе свое, живый блудно.“ Далекій край, то нашъ широкій свѣтъ; земля, которая жителей своихъ полыкаетъ; мѣстце беззаконія, на которомъ взаимно суета съ нуждою почивають; сторона, где никто недоволенъ.

Старшій сынъ остается при отцѣ и есть всегда вдячнымъ чадомъ; молодшій же доставши часть имѣнія, отходитъ отъ отца,

который для него такъ добрымъ и щиримъ былъ, который его такъ любилъ; опускаетъ домъ отцевскій, гдѣ ему досы такъ добре велось; забаглось ему вольнымъ и независимымъ здѣлаться. Въ чужину онъ идетъ, бо нехочетъ, щобы его ктось изъ своихъ видѣлъ, хочеть онъ самолюбиво въ свѣтъ жити и въ сладоу и безнравственности сего свѣта уживати. Онъ и достунилъ того, чего такъ горячо желалъ: немаеть уже онъ кого бояться, надзоръ отца его не клопочеть, можетъ онъ со своимъ маеткомъ все сдѣлати, що ему только угодно. Въ чужомъ краю началъ онъ строитися, веселитися, шукалъ собѣ пріятелей, которые его легкомыслиемъ лише пользовалися.

Вотъ страшный, ужасный образъ грѣшника, мои любезныи! Онъ зрываетъ всякую связь съ Господомъ Богомъ, прогонитъ изъ своего ума въ мысли, которые бы его назадъ къ Богу навести хотѣли, онъ отдаляется отъ добрыхъ прикладовъ въ далекую даль, онъ сторонитъ отъ изцѣляющихъ совѣтовъ правдивого пріятеля, отца, отъ поученій святой церкви, отъ своей религіи, яко злочинець крыется передъ ними; онъ самъ себе боится, его искреннѣйшимъ стараніемъ есть, безнравственными дѣлами и беззаконіями голосъ совѣсти заглушити, и такъ отворяетъ вѣчную пропасть между собою а Господомъ Богомъ.

Чего блудный сынъ желалъ, все осягнулъ; своевольно жилъ онъ на суетномъ свѣтъ и неопамтался, що въ таковой жизни беззаконія умножаются, въра безсильною, дѣлается, голосъ совѣсти нѣмѣеть, а душа постепенно даже чувство о безнравствахъ своихъ губить. Съ каждымъ днемъ погружается онъ глубше въ безодню грѣховъ, ходитъ незнакомыми, погубными стежками, ходитъ блудомъ, якъ той проклятый Аасверъ, по роспустъ сердца слѣдуетъ роспустъ души; наконецъ наступаетъ темная ночь, въ которой онъ безъ свѣтла ходитъ, въ безконечное заблужденіе, а наконецъ въ страшенную безодню закаменѣлости впадаетъ.

„Изжившу же ему все, бысть гладъ крѣпокъ на странѣ той и той начатъ лишатися. И шедъ прильхися единому отъ житель тоя страны: и посла его на села своя пасти свинія.“ Несчастіе блудного сына стается чѣмъ разъ болшимъ: зъ найболшой нужди переходитъ онъ въ рабство, а яку службу маеть онъ у своего господина? Мерзкую, огидную! Онъ стережетъ найподлѣйшій и найнечистѣйшій скоть — свини. Якое униженіе! Чи думалъ

онъ коли о томъ, що одна пропастъ произведеть другую, и що все заблужденія безумной молодости его колись до сего безмѣрнаго стыда приведуть? Вотъ страшный зновъ образъ крайного пониженія! Состояніе, въ якомъ ся знаходитъ блудный сынъ, есть состояніемъ каждого грѣшника, который ласку Божу утратилъ.

Такой грѣшникъ, любимыи мои, терпитъ муку великую, безмѣрную, бо не имеетъ спокойной и чистой совѣсти. Онъ служитъ дьяволу и хотячи быти вольнымъ стается невольникомъ, не хотѣвши слухати Бога, слухаетъ дьявола. Ажъ теперь познаеть онъ, що все только обманъ очей, що все, о чемъ онъ мечталъ, самая ложь, познаеть, що пріятельство то невѣрность, що утѣха его лише зрадливый гомонъ заглушающій горе, що все пріятности кончатся скоро и сумно, що скарбы его никого неусчастливили. Якоежь то униженіе? спытаетеса може. Пониженіе добрыхъ свойствъ и налоговъ душевныхъ. Грѣшникъ може народилъ ся былъ въ славу и честь своей родины; доброта сердца, смиренность, хорошии налоги все предсказовало въ немъ высокое назначеніе его; но жалко, сіе все зникло. Несчастное пристрастіе затьмило все то: зъ всѣхъ драгоценныхъ даровъ, которыми природа его обдарила, не остается ему лише стыдная похота, душа безъ внутренней силы и горькое покаяніе за такъ многи зникшии надѣи. Вторая покора, то пониженіе чувствъ. Передъ чѣмъ грѣшникъ на передъ дрожалъ, то его теперь даже и не взрушитъ, и подобно блудному сыну, который бруднымъ кормомъ насытитися желалъ, заходитъ онъ такъ далеко, що даже скотамъ завидуетъ, которые лише природнымъ своимъ похотямъ и слѣпому побужденію слѣдуютъ; ба еще больше, онъ стается правдивымъ скотомъ, и придушивши въ собѣ послѣднюю искру челоуѣчества не стыдается онъ назвати гидныи свои поступки добрымъ житьемъ. Онъ понижаетъ свою честь, стается челоуѣкомъ, котсрого самое имя уже стыдомъ есть. Здоровье и маетоуъ его поишли марно, тѣло его мертве вже за жизни, онъ носитъ на собѣ стыдъ, черное пятно грѣха своего; понижаетъ отже и тѣло свое.

„И желаше насытити чрево свое отъ рожець, яже ядыху свинія: и никтоже даяше ему.“

Сынъ жившій у отца своего въ выгоды и достатку, хотѣлъ бы теперь насытитися хотя тѣмъ, що тѣ брідкіи скоты мають, но и того не можетъ достати.

То уже послѣдній ступень грѣшника, любимыи мои. Зѣ разу неслухалъ Господа Бога, по тому не уважалъ на людей, а теперь хотѣлъ бы уже такъ жити, якъ нечистый скотъ, радъ бы якъ онъ, въ грязи валятися, а на конецъ такъ якъ они загинути, то есть загинути на вѣки. И ктожъ бы помыслилъ, що человекъ такъ о собѣ забыть, такъ дуже понижитися можетъ? А все оно такой такъ бываетъ. Видите отже, якъ то дуже уже первого грѣха стерегчися треба, видите дальше якъ уникати треба дороги грѣшной, бо куда она провадитъ, видимъ на блудномъ сынѣ!

„Въ себе же пришедъ рече: колико наемнековъ Отца моего избывають хлѣбы, азъ же голодомъ гиблю.“

Блудный сынъ опамятался, зачалъ чувствовати величину своего несчастія и сжахался передъ кайданами грѣха. Поки былъ независимъ и богатъ, былъ онъ слѣпый, но скоро его заскочила крайняя нужда, прозрѣлъ онъ, нарзумился. Теперь ажъ узрѣлъ онъ, якій свѣтъ, и розмышляетъ, якъ горько онъ ошукался. „О я безумный!“ говоритъ онъ самъ до себе, „що я наробилъ? Я думалъ найти трвалую пріятность въ непостоянности, вольность въ рабствѣ. О кобы я зналъ былъ свѣтъ лучше, нѣмъ я въ него ступилъ, сколько бользней и печаль были бы менѣ незнаны оставили!

Сія переменна грѣшного человека есть послѣдствіемъ доброты Божіей! Она приводитъ его передъ самого себе, она показываетъ ему мерзкій его образъ, она силуеть его, абы самъ себе зненавидѣлъ, она открываетъ ему дивное состояніе души его, она отслоняетъ передъ нимъ глубину пропасти, въ которую его втрутилъ беззаконіе; милость Отца небесного пробудила въ немъ вразъ съ чувствомъ нужды такоже и желаніе, сему вже разъ конецъ поставити. О счастливая душа, которая еще въ состояніи, опамятатися и сей внутренний голосъ учути: „О человекъ,“ говоритъ пророкъ, „обернися до сердца твоего!“

„Воставъ иду ко отцу моему и реку ему: Отче, согрѣшихъ на небо и предъ тобою.“

До теперь были всѣ старанія блудного сына даремны, но въ скорѣ робить умъ его первый поступъ на доброй дорожѣ. Передъ всемъ пробужаеть ся въ немъ тоска за домомъ, въ которомъ родился. „О доме отеческій!“ взываетъ онъ; „счастливое прибѣжище, высокая святине добродѣтели, когда, ахъ когда тебе сновъ зобачу? Коли отпочну я тамъ отъ блудовъ моихъ? Опустивши тебе, я лише

бѣдствіи на семь свѣтъ зазналъ. Дни дѣтинства, дни покою, волности, утѣхи и невинности вернуться мнѣ хотя въ милыхъ снахъ еще разъ назадъ! Кто мнѣ вернетъ тѣ дни радости, которыя я на лонѣ моей матери пережилъ?! Каждый слуга моего отца счастлившій отъ мене, онъ всего маеть, а я тутъ зъ голоду гину; нечесть и стыдъ суть моею пищею. Пойду, верну до моего отца, упаду ему до ногъ! Но якъ мнѣ до него вертати, коли я его такъ дуже засмутилъ, заблужденіями моими обезчестилъ, моею невѣдчностію, моими грѣхами, моими беззаконіями такъ тяжело оскорбилъ, а може вже и въ могилу загналъ. Знаю я его добре сердце и его неизчерпаемую доброту; слезы, которыя онъ при моемъ отходѣ проливалъ, которыя мене якъ тая грань некутъ, заручаютъ, що онъ мене зновъ ласкаво въ свой домъ прійметъ. Мои давныя пріятели може и родной мой братъ мене отрекутся, но отецъ родной, отецъ мой проститъ мнѣ всѣ заблужденія. Такъ иду, вертаю просто безъ боязны и проволоки до моего отца.

Такъ, православныя христіяне, долженъ каждый грѣшникъ сказати, который сровнаеть свою нужду, въ какой жіетъ съ супокоемъ и гарадомъ, якого дознавалъ, нѣмъ отъ Бога отступилъ. Только людей, скажетъ онъ, брідятся грѣхомъ, служатъ вѣрно Господу Богу, исполняютъ его волю, и въ надѣи вѣчной надгороды жіють спокойно, счастливо, лише я отступилъ отъ Господа Бога, погордилъ дарами его и пустился дорогою грѣха въ погибель вѣчну. Загину, на вѣки пропаду, если не вернуся до Господа моего. И якъ блудный сынъ безъ проволоки до отца своего вернулся, такъ долженъ каждый грѣшникъ сдѣлати, до всещедрого Бога, до своего небесного отца вернуться. И чему бы упованіе грѣшника не было таке, якъ вѣра блудного сына? Немалъ ли и сей тысячи причинъ передъ своимъ отцемъ скриватися, его гнѣва боятися? Не уразилъ онъ досыть горько блудами отца своего? А такойъ слѣдуетъ онъ своему чувству и ошдаеть прощенія за чрезмѣрныя беззаконія свои. А коли блудный сынъ такъ крѣпко уповаетъ на доброту отца своего тѣлесного, о сколько больше можемъ мы уповати на доброту отца небесного, который есть отцемъ надъ всѣми отцами, которого милосердіе немаеть границъ.

„И уже нѣсмь достоинъ нарецца сыномъ твоимъ: сотворимъ яко едина отъ наемникъ твоихъ.“

Правдивое покаяніе одушевляетъ блуднаго сына, съвѣститъ онъ до своего отца и самъ себе обвиняетъ. Щиро признается, що вже даже не есть достойный, назватися солодкимъ и милымъ именимъ сына.

Блудный сынъ не нарѣкаетъ, любимыи мой, ни на молодость свою, ни на пріятелей, которыи ему соблазнь давали, онъ узнаетъ только себе самого виновнымъ, и познаетъ, якъ тяжело онъ согрѣшилъ. А мы грѣхами нашими стягнувши на себе несчастіе, чижь такожь такъ дѣлаемъ? Мы другихъ обвиняемъ, а о нашихъ грѣхахъ и не спомнемъ! О, любимыи христіяне, не нарѣкаймо на никого, лише на насъ самихъ, обвиняймо лише себе самихъ, наша вина, нашъ грѣхъ пусть будутъ нашимъ жалемъ и плачемъ.

„И воставъ иде ко отцу своему. Еще же ему далече сущу, узрѣ его отецъ его и милъ ему бысть, и такъ нападе на шюю его и облобиза его.“

Отець блуднаго сына съ журбою и смуткомъ мыслилъ о своей дѣтинѣ, вызиралъ его день и ночь. Въ такомъ покои, является ему его сынъ. О якъ быстры очи отеческой любви! Змѣненная тварь, совялая молодость, подертая одежь незмѣнили образъ роднаго сына въ сердць отца; узрѣвши его, выбѣгаетъ онъ ему на встрѣчу, промовляетъ до него со слезами радости, обнимаетъ его и стискаетъ до сердца своего.

Якъ блудный сынъ, такъ должны и все грѣшники дѣлати. Скоро лише замыслятъ поправитися, найже въ той хвилѣ, ненадумуючися долго, перестануть грѣшити; бо если долго будутъ розсуждати, то зъ ихъ замысла слабый плодъ произвидется. Вернувшихся Отець небесный прійметъ, якъ отецъ блуднаго сына, бо любовь Его черзмърна, а милосердіе Его безконечне. Ставшихъ же зновъ сынами Божиими, стараймося тѣмъ усерднѣйше Ему служити, Ему во всемъ повиноватися, Его больше не опускати и Его яко начало и источника всякого добра любити.

„Рече же ему сынъ: отче, согрѣшихъ на небо и предъ тобою и уже нѣсмь достоинъ нареци ся сынъ твой. Рече же отецъ къ рабомъ своимъ: изнесите одежду первую и облицыте его и дадите перстень на руку его и сапоги на нозъ: и приведше телець ушитаный заколите, и ядше веселимся: яко сынъ мой сей мертвъ бѣ и оживе, и изгиблъ бѣ, и обрѣтесе. И начаша веселятися.“

Блудный сынъ еще нестигль объявити свое покаяніе и желаніе прощенія, а отецъ вже повелѣваетъ слугамъ, абы его прі-

одѣли и оздобили. Радость его велика. Слугамъ повелѣваетъ онъ, абы принесли найкрасшюю одежь, которая его въ пору невинности украшала, абы натягли ему на палець перстень яко знакъ свободы и заможности. Справиль онъ радостное торжество, звуки инструментовъ объявляли цѣлої околичности, що проминуло время плачу, що сынъ, который мертвымъ былъ воскресъ, который згубился былъ. найденъ. Блудный сынъ находится вже при конци своихъ страданій, зъ орудія стыда и ганьбы робится орудіе чести и славы.

Вотъ вамъ, любезныи мои, состояніе чловѣка, который по напрасной буре житія своего найшолъ тихій супокій добродѣтели, который удовлетвориль воли Божіей и примирился съ собою самымъ. Отець небесный радуется и веселится разомъ съ ангелами надъ покаянїемъ и поправою грѣшника.

„Бъже сынъ его старвій на селъ: и яко грядый приближися къ дому, слыша пѣніе и лики: и призвавъ единаго отъ отрокъ, вопрошаше, что убо сія суть; онъ же рече ему, яко братъ твой прїиде, и закла отецъ твой телца упитана, яко здрава его прїять. Розгнѣвався же и не хотяше внити: отецъ же его изшедъ моляше его.“

Старшій братъ блудного сына прїишовши зъ поля, пытается слуги, що дѣется въ хать, а довѣдавшися о всемъ, розгнѣвалъ ся и не хочеть войти въ домъ. „Якъ“, кажетъ онъ, „можна для недячного, которого лише нужда назадъ припровадида такое торжество справляти? Чи то надгорода за его марнотравство и безстыдное житіе?“ Старшій сынъ забиль, що утѣха зъ причины поворота такъ велика, якъ боль розлуки, и що каждый о много больше ся тѣшитъ, найшовши то, що було згублено, якъ тѣмъ, що посьдаеть. Такъ и несподѣванное возвращеніе блудного сына прогнало жаль, усушило слезы, усторонило тугу отца.

Не поступаймо, мои любимыи, якъ старшій сынъ, но весельмся всегда, если увидимъ поворотъ грѣшника на путь истины и добродѣтели!

„Се толико лѣтъ работаю тебѣ и николиже заповѣди твоя преступихъ, и мнѣ николиже далъ еси козляти, да со други своими возвеселился быхъ. Егдаже сынъ твой сей изядый твое имѣніе съ любодѣйцами прїиде, заклалъ еси ему телца питомага“.

„Сей грѣшникъ“, кажетъ старшій сынъ, „змарновать отче, твой маетокъ. жилъ безбожно, забиль на твои старыи лѣта и на

боль сердца твоего, въ розпустъ провадилъ онъ безстыдное житіе, а ты однакожь больше его любишь, якъ мене, который всегда тебе слухалъ и шановалъ, для тебе только жилъ и трудился? “ Не говоримъ ли и мы неразъ подобно, правовѣрныи христіане? Не одинъ зъ насъ кажетъ въ души своей: я жию побожно, не сварюся, не пью, не краду, хожу до церкви, иду до сповѣди, а однако не даетъ менѣ Богъ до чогось доробитися; други же сварливы, пияки, безбожны, не постятъ, не сповѣдаются, а однако мають всего по достаткомъ и суть счастливыми.”

Не нарѣкаймо, но потѣшаймося мыслею, що намъ Господь Богъ якъ не на семь, то безпечно на тамтомъ свѣтъ по заслузъ безконечную надгороду приподасть.

„Онъ же рече ему: чадо, ты всегда со мною еси и вся моя твоя суть. Возвеселитижеся и возрадовати подобаже, яко братъ твой сей мертвъ бѣ и оживе: и изгибъ бѣ и обрѣтесе.“

А що на то добрый отецъ? „Сынъ мой любезный, не смутися тѣмъ, що я пріймилъ назадъ брата твоего и его до моего сердца пригорнулъ, все мое есть твое, но сердце мое не можетъ погубити сына, который былъ мертвый, а теперь воскресъ, который позналъ свой блудъ, который жалуется за свой грѣхъ и масть добрую волю поправитися. Тутъ еровнюется грѣхъ со смертію, а возвращеніе грѣшника съ воскресеніемъ.“

Знаете, любимыи мои, о различныхъ степеняхъ грѣховъ блудного сына; видѣли вы также и различные степени нужды и гибели его. Слышали вы, якъ онъ зъ одного беззаконія въ другое переходилъ, зъ одной пронасти въ другую впадалъ. Видѣли вы также, якъ онъ свой блудъ позналъ и на дорогу истины вернулся принятый радо милостивымъ отцемъ, который ему не только все его прогрѣшенія ласкаво простилъ, но даже торжественно въ свой домъ принялъ, гдѣ покаявшійся найшоль долго вже нечувствованое счастье.

Вернемся и мы, любезнѣйшии, чѣмъ скорше съ сокрушеннымъ сердцемъ, съ истиннымъ покаяніемъ къ нашему Отцу небесному, а Онъ яко многомилостивъ и долготерпѣливъ прійметъ насъ радо въ свой домъ, который изготвила Его всемогущая рука своимъ вѣрнымъ для жизни, якои ухо не слышало, око не видало, и которая тревати будетъ во вѣки вѣковъ. Аминъ.

Cuvântare

ținută de Arhim. Miron Calinescu la înmormântarea protopresbiterii Iulia Berariu în biserica din Căhoru la 9. Ianuaru 1883.

Ne-amu adunatu în jurul acestei racle, în care s'a pusă uă fiică iubită, uă soție credincioasă, uă maică duiosă. Cu câtu mai bine cunoscem noi acéstă ființă cu inimă blândă și cu simțiminte nobile, acéstă femeia înțeleptă și cu minte destéptă, acéstă preotésă demnă de totu respectul și multu simpatică, și cu câtu mai multu ne légă stima, amórea și amicéța cătră acéstă familiă alésă, cu atâta mai adâncu simțim noi și jalea, ce a pëtrunsu sufletul multu iubitorului părinte, durerea, ce sfâșiă inima soțului sdrobitu, plânsetele copiilor rëmași fără mamă, suspinurile adânci ale venerabilei bunice, pre care nu o au trecutú nici acestu păharu de amărăciune, întristarea unicului frate perdéndu-și unica soră, doi ochi prea iubiți ai prea duiosului părinte.

Omului i se potu răpi multe, ce-î facu durere, care-'l pëtrundú pênă în adâncul inimii: dintr' uă stare de avuție, de belșugú, póte elú cãde în sërăcia cea mai amară, de pe culmea mării și a strélucirii póte elú picá în ocară și osînda cea mai adâncă; năzuințele sale cele mai nobile póte să le védă rëstâlmăcite, intenționile sale cele mai bune zădărnícite, lucrările sale cele mai mărețe nemi-cite; tótă vieța sa i se póte amări prin ură și nemulțemire, prin prigoni și supărări; ba și ultimul razimú de sperânță i póte răpi nevoea și scirba; — și totu-și mai durerósă decâtú tóte acestea este durerea despărțirii pãméntene. Căci cu câtu mai mânósă, mai duiosă și mai norocită este vieța în iubire, cu atâta mai sécă, mai desértă și mai lipsită de bucurii este ea fără de aceea, și cu atâta mai mare și mai durerósă trebuie să fiă perderea iubiților noștri. Câte sperânțe frumóse, câte ilusium desfătóse, câte bucurii din cele mai curate nu se îngropă dinpreună cu iubiții noștri, și câtu de tristă și urită ni se face calea vieții, dacă nu-î mai avem pe lângă noi.

Îndreptățită este deci jalea căruntului părinte, carele își vede perdutú odorul său, își vede sperânțele și bucuriile bêtrânetelor sale pe jumătate nemicite.

Cu dreptu este tanguirea soțului, căruia i-a răpitu mórtea pre credincioasa sóță a vieții sale, pre duioasa și grijilia mamă a filor și ficelor sale. Ce durere póte să fiă mai mare decâtu durerea inimii sfășiate, decâtu durerea crâncenă a soțului, ce-'și vede sdrobită tótă fericirea vieții sale pământene. Plânge frate! căci de la inima ta ți s'a răpitu iubita ta consórtă, plânge și te tânguesce, căci fericirea a părăsítu casa ta, inima, ce ți-a îndulcítu viéta nu se mai bate, mâna dragălașă, ce ți-a stersu sudórea feței tale nu se mai mișcă, versul dulce, ce te-a mângâiatu și te-a desfátatú nu mai resună! Tristă, tristă este viéta singuratică, fără plăcere, fără bucurie, că-'i fără iubire. Și voi copiilor plângeți, că scumpa vóstră mamă nu vė va mai încăldí la sínul său, plângeți, că iubirea mamei s'a trecutú pentru voi.

Da iubiților! nu-'i durere, ca durerea despărțirii, nu-'i durere mai amară, decâtu dacă inima se desface de inimă, nu-'i rană mai crâncenă, decâtu ceea ce ni o face cruda mórte.

Inima rănítă se sbuciumă de dureri, din adâncul sufletului isbucnescú amare oftări, dară totu-și nu desperăm ca cei necredincioși, ci cu credința ne îndreptăm cătră Domnul ceriului și alú pământului, cătră D-đeul nostru celú mare și tare, carele intru înțelepciunea, mila și dragostea sa nemărginită direge sórtea nóstră, și după planurile sale nepětrunse ni numără đilele vieții nóstre. Credem și mărturisim, că D-đeul milelor ni voesce numai binele nostru și că tóte mijlócele întrebuintate de înțelepciunea sa sânt numai cele mai bune. Nu ne tânguim fără mângâiare ca păgâni, căci credința ni spune, că adormiții în Domnul se aședă în pace, îi plângem pre morții, dară cu dulcėtă, dice înțeleptul Sirachú (22, 10.), pentrucă ei aú repăusatú, îi și fericítăm, pentrucă ei trecú într'úă stare mai 'naltă, neasemenatú mai bună.

Acésta-i sperânța cea mare și multú mângâitóriă a crestinismului: mórtea ne duce la viéta, dincolo de morméntú aflăm altă țeră multú mai frumósă, unde nu va mai fi nici plânsú, nici tanguire. Acéstă sperânță ni-a plântat-o însu-și Dumneđeú în inima nóstră, căci elú ni-a đisú: „Viú sânt eú și voi veți fi vii“. De aceea noi ca crestini fericim pre prunci, cari fără a fi cunoscutú pėcatul, fără a fi esperitaú necazurile, ispitele și înșelăciunile lumii acesteia, aú trecutú dincolo, unde nu-'i mai ațiță poftete simțuale, nu-'i mai înșelă seducerea, nu-'i încătusezá fără-de-legea. De aceea fericim noi pre repăusații, cari aú adormítu în vėrstă 'naintată, dară cu spe-

rântă viă în Mântuitoriul lumii, precum aș și viețuită cu credință firmă în Domnul nostru Isus Christos. carele învingendă mórtea și deschidendă mormântul, ni-a premersă nouă și aședându-se de-a drepta Tatălui ni-a gătită dincolo lacașuri, ca și noi să fim acolo, unde este elă. La elă să ni redicăm ochii, pre elă să-'l preamărim, căci elă ni-a renăscută sufletele nóstre spre speranță netrecetóriă și nevestedită. La elă să ne îndreptăm cu cântări de laudă și mulțemită, căci elă va primă cu milă pre iubiții nostri adormiți și întru îndurarea sa nemărginită îi va adună în jurul tronului său.

Éră pre cei ce și-au plinită cursul, să-'i fericim, căci lor li e bine ; să-'i fericim, căci sufletele lor se'nalță liberă întru preamărare, trecendă din întunerecă la lumină, din mórte la viेतă, din luptă la victoriă, din credință la privirea feței lui D-deu. Și D-vóstră, cari v-'ați perdută acestă odoră, acestă ființă nobilă și bună, redicați-vă inimile cătră Domnul puterilor, carele rănesce și tãmaduesce, dobórá și redică ; îndreptați-vă sufletele cătră Dumneđeul milelor, carele împune sarcini, dară dă și ajutoriă a le suportă. Elă e Dumneđeul celă tare, carele ajută întru tóte, elă e Domnul multă îndurată, carele mântue și de mórte. Cătră Tatăl celă cerescă îndreptați-vă tóte eugețele, căci elă a preamărită pre scumpa-vă adormită, elă a condus-o grațiosă prin viेतă, elă i-a fostă mângâiare la morte, elă a chămat-o la pacea sa, elă a luat-o la fericirea sa. AMINU.

CRONICĂ.

În 2. Ianuariu a. c. sãrbã înaltu Prea sãntia Sa p. Archiepiscopu și Mitropolitu Silvestru diua sa onomasticã, celebrãndu-se din acẽstã ansã atãtu în biserica catedralã, cãtu și în biserica seminarialã din Cernãuți pe lângã s. liturgie și doxologia, în biserica catedralã de protopresbiterul-stauroforu și consiliãrul consistorialu Dr. Ionu Zurcanu, erã în biserica seminarialã de înaltu Prea cuviosia Sa p. Archimandritu-Mitroforu Arcadiu Ciupercovici cu soboru de mai multu preoti. Dupã rugãciunile bisericesti se adunã întregul cleru alu Cernãuților, dinpreunã cu ampoliații consistoriali în sala reședinței, aducẽndu-ı înaltu Prea sãntiei Sale felicitãrile sale adũncu simțite de vietã îndelungatã și sãnetate netulburatã, exprimate într-ũã cuvẽntare cãldurõsã de înaltu Prea cuviosia Sa, numitul Archimandritu. Înaltu Prea sãntia Sa primĩndũ aceste felicitãri cu bunãvoințã pronunțã și din partea sa din ansa anului nou dorințe cãldurõse pentru binele tuturorã. Mai târziu se înființarã în reședința arhiepiscopalã și alți adorãtori numeroși ai înaltu Prea sãntiei Sale, spre a-ı exprimã din ansa sãrbãrii amintite felicitãrile sale.

Joı în 6 Ianuariu a. c. se petrecu în Cernãuți sãrbearã arẽtãrii Domnului nostru Isusu Christosu cu tõtã solemnitatea rececutã de însemnẽtatea acestei sãrbãtori și de demnitatea bisericii ortodoxe prin liturgiã solemnã în tõte bisericile din capitalã numitã, prin comunã procesiune bisericescã de la biserica catedralã la fõntãna domnescã și prin sãntirea apelor. La 9 ore deminẽtã se începũ liturgia solemnã în biserica catedralã, careã se celebrã de înaltu Prea sãntia Sa în soboru de archimandriți, protopresbiteri și diaconi; erã la 10½ ore plecã procesiunea bisericescã de la biserica catedralã la fõntãna domnescã, unde dupã ritualul prescrișu se făcũ sãntirea apei celei mari. La întõrcerea procesiunei spre biserica catedralã se stropi totũ una cu aghiasmã poporul și locuințele de lângã strãdele, prin cari treceã procesiunea, erã anume se stropi cu aghiasmã palatul gubernialu, palatul comunalu și scõla realã, spre

care scopu se opri puțin procesiunea pe piața capitală și în crucile stradelor lângă scóla reală. Unu despărțemintu de óste c. r. comandată pentru sêrbare dinpreună cu musica militară la mersul procesiunalu de la biserică la fântâna și îndărăptu a deschisú, și altul a închisú convoiul bisericescú procesiunalu; érá pe timpul sântirii apei amêndóuê despărțemintele de óste se postará pe podul de pétră din strada turcésca, de unde descárcará trei salve la actul sântirii apei. La acéstă sêrbare atátu în biserică catedrală, câtú și la fântâna luá parte ca represêntante alu guvernului c. r. alu țerii domnul consiliariu guvernialu Eugeniú baronú de Stírcea dinpreună cu alți consiliari și amploiați ai guvernului țerii și ai diregătoriilor c. r., capitanul țerii, antistele comunalu, comandantul regimentului de infanterie și alu celui de husari cu unu numêru mare de oficeri, facultatea teologică cu insigniile academice, directorii și profesorii scólelor mijlocie și unu numêru mare de nobilități orășene și de poporú credinciosú.

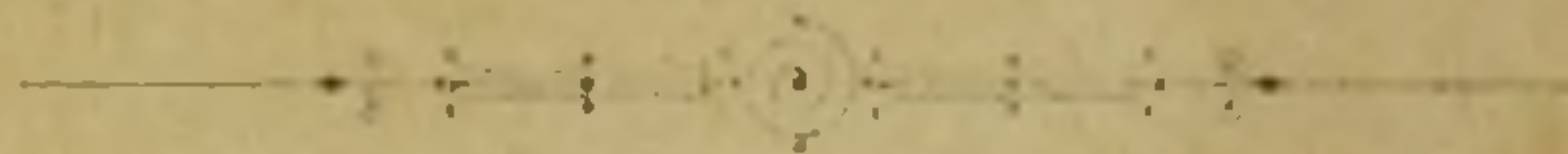
Cruda mórte rupse firul unei vieți scumpe, carea produse adúncă întristare și condurere. Joi în 6. Ianuariú a. c. după 2 óre după amédă-dí repăusá în Domnul Iulia Berariú, soția protopresbiterului și parochului din Céhorú Artemiú Berariú după úă bólă îndelungată și durerósă în etate de 38 de ani. Repăusata escelá prin spiritú agerú și luminatú și simțiminte nobile, fiindú modelú de soție, de maică, de fică și prin calitățile atinse câștigându-și în viețá adevêratá stimă și simpatie nu numai între cunoscuții săi mai de aproape, ci și în cercuri mai depărtate. În mormêntarea osemintelor repăusatei se făcú duminică în 9. Ianuariú a. c. în Céhorú, la carea luá parte înaltú Prea sântia Sa p. Archiepiscopú și Mitropolitú, duiosul părinte alu repăusatei, mulți preoți și notabilități laice din Cernăuți și din vecinătate cu familiile lor și poporú cu sutele nu numai din satul Céhorú, ci și din sate învecinate. În mormêntării premerse s. liturgie, celebrată de înaltú Prea cuviosoia Sa p. Archimandritú-Mitroforú Arcadiú Ciupercovici în soború cu p. Archimandritú-Stauroforú Mironú Calinescu, cu protosincelul Iuvenalú Stefanelli, cu alți preoți și cu unu diaconú; érá la 1 órá după amédă-dí începú rónduéla în mormêntării, celebrată de înaltú Prea cuviosoia Sa p. Archimandritú-Mitroforú în soború cu 12 preoți și 2 diaconi. În biserică tinú p. Archimandritú-Stauroforú Mironú Calinescu cuvêntarea funebrală de la pagina 98 a acestui jurnalú. La ținterimú mai tinú

ună cuvântare prof. de religione la scóla reală Calistratú Coca, în carea întonă perderea durerósă prin mórtea repăusatei pentru familia și pentru cunoscuții ei și în fine rostí p. Archimandritú-Mitroforú în cuvinte petróndetórie ertăciuni de-asupra morméntului, adresându-se mai întâiú cătră înaltú Prea sântia Sa, ceréndu-i binecuvéntarea părintéscă și archieréscă, și apoi cătră întristatul soțú, cătră copii, cătră venerabila bunică, cătră unicul frate și alte rudeni, cătră toți amicii și cunoscuții repăusatei și cătră poporenii satului Céhorú, unde repăusata a fostú născută și unde a petrócutú pênă la mórte. Trista funcțiune se termină cu unú imnú anume compusú din ansa acestei întâmplări, carele imnú că și cele lalte cântări funebrale corale se esecutară de corul seminarialú din Cernăuți. La rugăciunea bisericii: Eterna amintire! se însoțescú pe lângă stimabilele rude ale scumpei și neuitatei repăusate numeroșii ei amici și cunoscuți și eschiamă la morméntul ei din profundul inimii: Fiă-i țerna ușóră și să păuseze în pace!

Jurnalele germáne din Cernăuți din luna trecută aduseră scirea, cumcă aici s'a cumpératú realitatea domnului Alexandru de Petrovici dinpreună cu grădina spre scopul, de a se deschide în ea unú institutú femeescú de creștere sub conducerea ordinului monasticú femeescú romano-catolicú alú Ursulinelor. Cu acestú institutú de creștere să se îmbine mai târđiú și úă casă de orfaní și de bolnavi. Totú úă-dată se descopere și tendința acestui institutú, între cari să fiă și redicarea catolicismului la rangul unei confesiuni domnitórie în țeră și se dice, că înființarea acestui institutú însémná alterarea equilibriului confesiunalú și a păcii, carea a esistatú la noi pênă acuma, provocându-se lá precauțiune toți cei interesați în acéstă direcțiune. Încátú privesce la noi, noi nu împărtășim temerile pronunțate relative la alterarea equilibriului confesiunalú mai întâiú, pentrucă noi nu putem privi de necontestabilă și de constătată tendința espresă a institutului din cestiune și apoi, pentrucă firmitatea caracterului religiosú alú confesiunalilor nostri nu admite suposițiunea, ca când acestia ar puté când-va adauge pe séma bisericii nóstre la alterarea equilibriului confesiunalú indegetatú. Totuși va trebui clerul ortodoxú să fiă la pază, întărindú totú una pre credincioșii săi în credința bisericii prin învățături potrivite, prin predice și catechese și sustinéndú între sine și între acestia relațiunile reciproce de bună înțelegere și de armonie prin purtare adevératú părintéscă.

Éră relativă la pacea cu alți confesiionali, biserica ortodoxă din Bucovina și clerul ei va observa și de acum înainte față cu alte confesiuni și instituțiuni confesionale din țară toleranță deplină și aceea măsură de dreptate și de moderațiune, carea susține pacea între membrii diferitelor confesiuni și va conduce și pre credincioșii săi la acesta; dară va pretinde și pentru sine și pentru biserica sa stima cuvenită și dreptate și la lipse în privința acesta va se a apără drepturile și interesele bisericii sale, dându-și în această direcțiune amână destule mijlôce statul de dreptă, în care viețuim și sub alu cărui scutu și legi înțelepte și juste pôte esistă fără scirbire a intereselor sale și a-și împlini misiunea sa fără conturbare ori-ce soțietate legală recunoscută.

In Bucuresci a începută a apăre sub direcția Arhiepiscopului Calistratū Orleu cu începutul anului 1883 unū diariū eclesiasticū sub titlul „Biserica română“, care va esī în fiă-carea duminică, avându ținta: I. Susținerea drepturilor bisericesci în genere și a preoților în specialū și II. Luminarea preotului atâtū în privința înaintării sale intelectuale și morale, câtū și în privința legăturii, ce esistă între statū și biserică, sau între clerū și soțietatea civilă. Numărul I. alū acestui diariū cuprinde următoarele: 1) Programul diariului, 2) Trebuința, ce se simte, ca și clerul românū să înainteze cu progresul timpului, 3) Congresul preoților și 4) Lucrările s. sinodū alū României. Urăm diariului nou prosperare și succesū strălucitū pe terenul luptelor, ce va întimpină în decursul timpului.

La pagina 16 din anul curinte s'a elăsatū din trecere cu vederea în șirul 30 după cuvintele unū Dumneđu personalū, cuvintele : ei unū Dumneđu nepersonalū ; decī onorabili lectori să bine-voescă la cetire a supleni aceste cuvinte.

Redactoriū primariū responsabilū :
• Profesoriū de Universitate la facultatea teologică
Dr. Vasiliū Mitrofanovici.

Redactoriū alū doile pentru textul slav.-rusescū :
Profesoriū de cântarea corală
Isidorū Vorobchievici.

Administratoriū și editoriū : Arhimandritul-Mitroforū
Arcadiū Ciupercovici.

Tipografia W. Kerekjarto, Cernăuți, strada capitală.

CANDELA.

Jurnală bisericescă-literară.

Apare odată pe lună.

Nr. 3.

Cernăuți, 1. Martie 1883.

Anul II.

Ce-va despre mersul și dezvoltământul culturii teologice și clericale în Bucovina.

(Urmare.)

Tot în timpul acela făcu Vlahoviciu dinpreună cu învățaceii săi pași la Episcopu și la consistoriu pentru strămutarea școlii de la Sucevă la Cernăuți. Dară de și necesitatea strămutării la noul scaun al episcopiei eră necunoscută, totuși din cauza timpurilor neliniscite de pe atunci ea se amână pe alte timpuri.¹⁾ Provedința dumnezească însă dispuse altfel. În 2. Fevr. 1789 Episcopul Herescu se mută la cele eterne, cră învățatoriul de la șola clericală, ieromonachul Daniil Vlahoviciu, pre'n Prea'nalta rezoluțiune împărătească din 23. Aprile alu aceluiași anu, se denumi de Episcop alu Bucovinei. Într'acestu felu celu ce, după repetite cereri.

¹⁾ Resoluțiunea consist. din 29. Dec. 1788 (9. Ian. 1789) sună: . . . Eră fiindcă aici în Cernăuți nici o casă deșertă nu se află și nu numai ca să fiă pentru șola clerică, dară încă pentru adunarea de ostași și altu-felu de persoane, nici pentru unu omu singuru nu se pôte afla casă. Decu-noscutu este, cum într'altu felu nu se pôte, fără dacă s'ar face casă pentru șola clerică cu cheltuélă din vesteria legii; dară se scie bine, cumcă întru acesta vreme a răsmitelilor nu pôte să se facă din fundații vre o cheltuélă cu faceri seu zidiri și nici nu putem îndrăzni a pomeni cătră înaltul gubernium pentru acesta, că scim cu adevăratu, că nu se va da voia. ci încă vom căpeta mare bănatu.

nu se împărtăşise încă nici de demnitatea de archimandrită, la care aspiră, se vedu de ăă dată inaintatū la ăă treptă, la care — celū puţinū după unū timpū aşă de scurtū — de bună samă nu se aseptase. Strămutându-se ieromonachul învăţatoriū ca Episcopū nou nūmitū la scaunul său la Cernăuţi, se numi de cătră consistoriū de învăţatoriū şi conducătoriū interimalū alū scōlei prepărandul George Popoviciū (Platenchi), carele dinpreună cu alū doilea prepărandū, Petru Vlahoviciū aveă cāte 9 fl. salariū lunariū de unul. Primulū său învăţatoriū îi urmă curēndū şi scōla clericală, căci pe la finea anului 1789 o aflăm acum aşēdată în Cernăuţi în reşedinţa episcopēscă. În anul urmatoriū începură între Episcopul Vlahoviciū şi între guvernul din Leovū pertrătările pentru aşēdarea definitivă a unui învăţatoriū. Episcopul ilū recomāndă pre învăţatoriul interimalū George Popoviciū. Guvernul însă prin emisul său din 28 Sept. 1790 rēspunse alternativū, adecă : seū să se propună George Popoviciū, dacă poşede pe deplinū cunoscinţele recerute, seū Episcopul la ocasiunea călētoriei sale, ce aveă să o facă la Carlovēţū în scopul alegerii unui Mitropolitū, să cerce unū individū mai aptū. Totū-ăă-dată însă se provōcă consistoriul, ca să propună unū planū, pentru reorgānisarea scōlei. Episcopul în scrisōrea sa din 20 Optomvre 1790 aduce spre cunoscinţa guvernului, cu că din cause sānitare la alegerea de Mitropolitū nu se va duce, ēră cātū de cercarea unui învăţatoriū în părţile mitropoliei Carlovēţului, acēsta a făcutū-o atātū cāndū cu călētoria sa pentru primirea chirotoniei, cātū şi mai târđiū în scrisū, cu-tōte-că în tōte rōndurile fără succesū. Din causa acēsta şi pe lângă împrejurarea, că învăţatoriului interimalū Popoviciū i-ar mai trebui încă ce-va praxă, pēnă să pōtă fi recomādatū la denumire de învăţatoriū definitivū. Episcopul propune, ca încă unū anū să se lase numitul învăţatoriū interimalū a funcţionă în clasa 1a şi a 3a, ēră prepărandul Vlahoviciū în a 2a, „dară amēndoī precum şi intrēga scōlă să aibă a stă sub nemijlocita sa conducere şi priveghiare“. Mai departe cere, ca pentru aşēdarea scōlei să se zidēscă unū edificiū amēsuratū, ēră învăţatoriul Popoviciū, carele şi acum trăiă numai din cei 9 fl. pe lună, pentru ameliorarea stării materiale să fiă primitū într'ăă mōnăstire, ca pe lângă mica sa plată învăţatorēscă să mai căpete şi salariul de călugērū. Tōte aceste, afară de zi irea unei case anume, le incuviinţă guvernul. Cu datul din 10. Decemvre 1791 supuse consistoriul şi planul cerutū

pentru reorganizarea scólei catechetice clericale. Acela constá din 2 capete cu 30 de §§. și conțineá cam urmátóriele :

„Pentru scólá sá se zidescá unú edificíu anume, amésuratú numérului învêțaceilor, și învêțatorilor“.

„În scóla acésta sá se primescá numai tineri din diecesa acésta și anume, cu privire la trebuința de atunci, numai câte dece pe anú“.

„Primirea sá atérne de la consistoríu. Cei ce vor voi sá între, sá fiá absolvatú celú puținú scóla normalá“.

„Cei dece primiți în fiá-care anú sá aibá din fondul rel. pêná la absolvare câte unú stipendiú de 6 fl. pe luná și érá dupá finitul anului alú treilea sá li se deie și câte unú rôndú de îmbrácáminte preotescá. ¹⁾ În decursul celor trei ani sá aibá și locuința liberá în edificiul scólei, ce ar fi sá se zidescá“.

„Priveghiiarea asupra scólei sá o aibá Episcopul, carele va purtá de grijá, ca învêțaceii sá aibá și creștere bună clericalá, precum o cere chiámarea lor viitóriá“.

„În scólá sá se propuná dogmatica, morala și omiletica. Pe lúngá totala lipsá de cărți, învêțatorii sá se încunjure cu mijlócele de pêná acum (scripte), dará dacá în Cernáuți s'ar tipári istoria bisericescá seu alte opuri teologice, atunci de acele îndatá sá se cumpere pe spesele fondului“.

„Învêțatoriú sá fiá numai unul, ca și pêná acum, dará sá aibá doi prepárandi de ajutoríu ș. a.“

Materia învêțáméntului dupá planul acesta aveá sá rêmâná cam totú aceea, ca și pêná acuma, dará, ca ce-va nou, se arétá în elú tindința Episcopului Vlahoviciú, de a-și creá unú internatú clericalú și asá aruncá símburele, din care rêsári mai târđiú sémnariul clericalú, ce esistá și astá-di.

Planul acesta guvernul ílú împártáși consedului de studie (Studienkonsens) spre a-l esaminá și a-și dá socotința. Acésta și urmá prin rëportul din 11 Dec. 1792 alú corporaciunei numite, esprimându-se, cá planul propusú nu e corëspundëtoríu, căci totul se márginesce la memorarea mechanicá a unor obiepte teologice, și asá dará într'acestú modú e peste putința, de a cresce învêțatori apti pentru poporú. Se propune asá dará, ca în internatul seu sã-

¹⁾ Se dá stipendiú de 6 fl. pe luná, precum și unú rôndú de îmbrácáminte áncá de la a. 1789. dará de cine și când se vor fi încuviințatú aceste, n'am aflatú.

minariul (scóla) proleptatū nici într'unū cadū să nu se priméscă nici unū candidatū, care n'ar fi absolvatū celū puținū cele trei clase ale scólei normale. În anul 1iū alū scólei de înființatū să se propună de cătră unū învățatoriū prin 8 lunj „filosofia teoretică și practică“, érá prin trei luni „fisica“; în anul alū doile de altū învățatoriū în sēestrul primū „dogmatica“, în alū doile „morală“; érá în anul alū 3le de alū treilea învățatoriū „păstorala și catechetica“. Începutul să se facă în celū mai de aprópe anū scolarīū, deschidēndu-se numai anul ântâiū, în care să se propună filosofia după „Baumeister“ și fisica după „Wolf“.

Se mai adauge, cumcă, pentru de a cresce învățatori harnici pentru viitoriū, să se trimetă trei tineri, cari vor fi absolvatū celū puținū scóla normală și aū cunoscința limbei rutene, la universitatea din Leovū. Acolo să asculte teologia în limba ruténă, afară de materia, ce trătéză de „autoritatea papei de la Roma“ și de „purederea spiretului sântū și de la fiul“. Subserisū Potocki, Rector.

Din tóte aceste de ūă cam dată nu se alese nemică. Episcopul demustră prin lipsa de învățatori cualificați neputința, de a introduce la scóla catehetică-clericală filosofia și fisica după autorii arētați. Mai adause și aceea, că înnoiri de aceste nu le póte face fără consimțimēntul Mitropolitului carlovēțénū și alū întregului sinodū episcopescū de acolo. Cătū pentru trimiterea a trei tineri la universitatea din Leovū, elū se apēră de acēsta prin resimțul poporului de aice, carele din cause relegiunarie e în contra a totū ce e galițianū, sustinēndū, cumcă de bună sémă la acēsta nu se va decide nici unul, precum nu se decise nici pentru de a merge, și a studiá la Leovū umaniorele și filosofia, cu-tóte-că administraciunea militară cea desființată aū fostū scrisū pentru părinți unū premiū de 60 de florini. Și chiarū în cadul, când acei trei tineri s'ar aflá și ar absolvá și filosofia și teologia în Leovū, n'ar resultá pentru țéră și biserică nici unū folosū, căci nimene nu și-ar mai trimete fiū săi la ūă scólă clericală cu învățatori de acestia. Cumcă de bună sémă s'ar întēmplá așa, o spune numitul Episcopū băsatū pe esperiința sa propriă făcută la venirea-și în Bucovina, când adecă, fiindū elū venitū din altă țéră și avēndū îmbrăcăminte străină, numai cu greū îi succese Episcopului Herescul, a împrăscia temerile și neîncrederea, ce o manifestá poporaciunea în contra sa.¹⁾ Episcopul propune deci, ca

¹⁾ Respunsul Episcopului pórta datul din 6. Marte 1793 și conține

scóla clericală să rămână în starea, în care se află, pênă atunci, pênă cându seü se vor creá în „Temisórá seü în Carlovětü“ institute mai nalte pentru cultura clerului, seü, ceea ce ar fi mai de folosü, se va deschide aici în Cernăntü unü liceü, după cum e prevēdütü prin cap. 5 §. 19 alü planului regulativü.

Rēspunsul acesta datü guvernului, ilü împärtăşi Episcopul şi Mitropolitului de la Carlovětü, spre sciintă, cerēndu-i în causa acēsta şi instructiuni mai de aprópe.

Mitropolitul de pe atunci Stefanü de Stratimiroviciü prin scrisórea sa din 12. Aprile 1793, îndreptată cătră Episcopul Vlahoviciü, apróbă toţi paşi Episcopului acestuia, prin urmare şi rēspunsul datü guvernului şi în specialü împärtăşesce şi elü temerile în ceea ce priviá trimeterea a 3 juni la universitatea din Leovü. Şi elü este de acordü cu Episcopul, că din cauza lipsei de învăţatori neputēndu-se face aici în țeră cele dorite de guvernü, lucrul să rămână după cum este, pênă ce se va rădicá institutul (liceul) prevēdütü de planul regulativü. Mai dá de recugetatü Episcopului, ori

între altele din cuvēntü în cuvēntü următóriele: . . . Um dieses in der Zukunft desto gehöriger ausführen zu können, drei fähige der ruthenischen Sprache kundige Jünglinge, die wenigstens die 3 Klassen der bürgerlichen Schulen zurück geleet hätten, deren sich allhier mehrere vorfinden, an die Lemberger Universität anweisen um durch Hörung der Philosophie und Theologie in ruthenischer Sprache mit Auslassung der zwey strittigen Punkten „vom Ansehen des römischen Pabstes“ und „Ausgehen des heil. Geistes vom Sohne“ für die drey Lehrämter ausgebildet zu werden; So würden ausser denen mehreren strittigen Religionspunkten, die man hier mit Stillschweigen übergeht, noch die folgende Schwierigkeiten entstehen, dass

a) sich kein dem Priesterstand zu widmen gesonnener Jüngling nach Lemberg auf die dortige Universität zu gehen herbeylassen wird, welches die Erfahrung beweisset, weil allschon in dem allhiesigen und von hohen Orten unterm 9. April 1786 bestätigten Geistl. Regulierungsplan Cap. 1 §. 89 die Vorsehung getroffen war, von denen sich dem Weltpriesterstand widmen wollenden Zöglingen 4 Jünglinge, blos um nur alldorten die Humaniora und Philosophie zu hören, auf Kosten des Religionsfondes abzuschicken, und noch denen Aeltern, welche am ersten ihre Söhne zu dieser erspriesslichen Absicht nach Lemberg abzusenden das Ansuchen machen würden, eine Belohnung von 60 fl. zugesichert. So hat sich dennoch Niemand hierzu beygelassen, obsehon diese heilsame Absicht durch die bestandene Militar Administration zu wiederholtenmalen im Land publiciret worden ist; bis endlichen die Absendung dieser 4 Jünglinge nach Lemberg mittels Hohen Gubernialdekret vom 8. Februar 1787 Nr. 2603 insolange, bis zu Temesvar die neu zu errichtende Lehr- und Bildungsanstalt für nicht unirte geistliche Kandidaten zu stande kommen werde, wiederum eingestellet wurde. Falss aber

b) sich dennoch 3 fähige Jünglinge finden sollten, die nach Lemberg abgiengen und bei der dortigen Universität die Philosophie und Theologie absolvirten, und nachhero zu Klerikallehrern angestellet würden, welcher Priester

de nu ar fi cu cale, ca cei câți-va tineri aleși să se trimetă la ūă academiă din Rusia. ¹⁾

Scóla clericală rēmase deci și de acum înainte cu doi prepārândi ca învățatori, dară totū sub nemijlocita conducere a Episcopului. Ca prepārândi îi aflăm în timpul acesta pre George Popoviciū (Platenchi), carele, întrându în clerul monasticū, luase numele Genadie, și unū alū doile George Popoviciū, ambii totū numai cu plata de 9 fl. pe lună. Se vede, că pe atunci, pe lângă scólele înființate la țeră de către guvernū pe spesele fondului, se vor fi formatū ici colo, precum susține și tradițiunea poporală, și unele scóle private, căci prin unū emisū guvernialū din 10. Aprile 1794 se dă ordinul, ca la primirea în scóla clericală să aibă preferință aceia, ce funcțiunaseră ca învățatori de țeră. Învățătorii acestia erau normalisti cu două seu trei clase și instruiău numai în cetire și scriere, căpetându ūă plată modéstă de la părinții învățaceilor săi. Din scólele aceste se trăgeau puținii cărturari bătrâni, cari înainte de 30—40 de ani se aflău pe la sate, precum și mulți dintre vechii dascalī (cantori) bisericesci.

oder Landes Insass würde wohl sodann seine Kinder in die Klerikalschule schicken? und würde sich nicht gefertigter Bischof bei dem allhiesigen äusserst misstrauischen Volk in die grösste Verlegenheit, ja sogar einer ohnabweichlichen Gefahr aussetzen?

Dass dieses so geschehen würde, gründet sich eben auf die Erfahrung, massen gefertigter bei Antritt seines Lehramtes, weil er nicht allhier gebürtig, und eine andere Art Kleidungen truge, viele Schwierigkeiten fand, und es dem verstorbenen Herrn Bischofen Dositheus Hereskul, der doch ein hiesiges Landekind, und über 30 Jahre Bischof war, diesen irrigen Verdacht zu benehmen, sehr viele Mühe kostete, bis sie sich herbeyliessen, ihre Söhne in diese Klerikalschule zu schicken.

Unterzeichneter wäre dahero des ohnmassgeblichsten Dafürhaltens, dass diese Klerikalschule dermahlen und in solange in ihren jetzigen Stand zu verbleiben hätte, bis entweder die Lehr- und Bildungsanstalten für nicht unirte geistliche Kandidaten in T e m e s v a r oder K a r l o w i z zu stande gebracht, oder aber, welches noch viel besser und für die Bukowina ersprieslicher wäre, das in dem Geistl. Regulirungsplan Cap. 5. §. 19 angetragene Lycaeam errichtet sein werde etc.

¹⁾ Weit bedenklicher würde es aber seyn, wenn man die Jünglinge die Theologie auf der Universität (zu Lemberg) zu lernen zwingen möchte. Anf gegründete Erfahrung gestützt, fühle ich mich verpflichtet, diesen gefährlichen Schritt um so mehr zu widerrathen, als E. B. Hochwürden selbst bemerken, dass das dasige Volk gegen solches Verfahren sehr misstrauisch ist und es also nicht ohne Grund zu befürchten wäre, dass dadurch ein Uebel gestiftet werden könnte, dessen traurige Folgen kaum in der zweiten Generation ausgerottet werden können. Diesem allen demnach weislich vorzubeugen und dennoch die hierbey zum Zweck gesetzte Absicht zu erreichen, wäre am rathsamsten, solche Jünglinge lieber gerade in eine russische Akademie zu schicken.

Locul de învățatori nu era așezat definitiv nici în anul 1798, căci aflăm funcționându totu numai pre doi prepărăndi și anume pre Genadie Popoviciu și pre unu George Athanisieviu (Popoviciu?), căruia însă în același anu îi urmă Paulu Ioanoviciu. Învățăcei se aflău în anul acesta 36, dintre cari 30 stipendiați. Dară cu-tôte-că scôla acum devenise mai cercetată și constă din trei ani, totuși nu aveă mai multe încăperi spre dispozițiune, decâtu ũă singură despărțitură în reședința episcopescă, așa încâtu nici ũă dată învățământul nu se puteă împărțâși în același timp la mai multu, decâtu unu singuru anu. Abia în anul 1801 se încuviință și a două casă, întocmindu-se cu cele trebuincioșe. De ôră ce însă lipsa de localități amesurate se simția încă de la timpul strămutării scôlei acesteia, Episcopul și consistoriul făcuse de pe atunci în mai multe rânduri la guvernă pașii cuviincioși, ca seŭ să se zidescă unu edificiu anume pentru scôlă, seŭ ũă reședință nouă episcopescă, era cea vechia să se lase cu totul scôlei. Rășultatul repetitelor petiționări fŭ, că guvernul convingându-se de trebuința unui localu cörșpundetoriu pentru scôlă, de și nu încuviință zidirea unui edificiu nou, totu-și dispuse închiriarea unei case cu încăperi deajunse. Diregëtoria cercuală deci încheiă în anul 1804 contractu de închiriare cu proprietariul Semaca, a cărui realitate se află în nemijlocita apropiare de reședința episcopescă.¹⁾ Aice rămase scôla clericală pênă la desființarea și înlocuirea ei cu institutul teologicu. Frecuentarea scôlei se adause în timpul din urmă într'atâta, încâtu în anul 1804 aflăm înscriși în clasa întâia 56, dintre cari cu stipendiū 3; în clasa a două 44, dintre cari cu stipendiū 12, era în clasa a treia 41, între cari cu stipendiū 16; peste totu așa dară 141 de învățăcei, dintre cari 31 de stipendiați. Nefindū în țeră alte institute mai nalte de învățământu, scôla clericală nu se cercetă acum numai de cei ce voiaŭ a se devotă carierei preotesce, dară și de mulți alți tineri, cari după absolvare îmbrățișiaŭ alte stări. Dară și candidații de preoție se înmulțiră într'atâta încâtu stipendiații se oblegaŭ prin reversu, de a servi și ca cantori bisericesci, de cum-va după absolvarea lor din lipsa de parochii n'ar puté fi preoțiți.

În locul învățătorilor de pênă acum, în anul 1805 îi aflăm pre Ignatie Hacmanu²⁾ și pre Serafimū Lemni (Lemenyi) era

¹⁾ Chiria anuală 180 fl.

²⁾ Devenitū mai târđiŭ archimandritu alu Dragonirni, unchŭ alu röpăusatului Archiepiscopu Eugeniū Hacmanu.

pe lângă aceștia și un învățătoriu de cântări în persoana lui Constantin Tempoviciu,¹⁾ carele, intrându în mănăstire, îi făcu locu lui Chifan Popoviciu. Învățătorul Ignatie Hacmanu pe lângă ce absolvase școala normală și cea clericală, mai înainte de a fi numit învățătoriu provizoriu la școala clericală, servise doi ani și ca învățătoriu în Lucavețu. În anul 1807 ceru acesta așezarea ca învățătoriu definitivu, cu atâtu mai multu, căci prin propria-și diligență, căștigându-și cunoștințe în teologia morală și pastorală, călătorî pe spesele sale la Leovu, și depuse la universitatea de acolo înaintea directorului studiilor teologice cu succesu bunu examenul din aceste discipline. Dară cu tôte că postul de învățătoriu eră vacantu încă de la anul 1789, cu tôte că atâtu consistoriul, câtu și în specialu Episcopul Vlahoviciu sprijiniră cererea lui Hacmanu cu cea mai mare căldură, totuși denumirea definitivă nu urmă. Guvernul adecă nu se îndestulă nici decum cu starea și așezămintul școlii, precum fusese pînă acum, și stă, am pute dice, necontentit în corespundență cu Episcopul, ca să o rădice la uă treptă deasemene cu institutele teologice ale bisericii apusene din Austria. Lucrul acesta însă nu eră tocma ușorū, căci pe de uă parte stă pedecă susceptibilitățile confesiunale, pe de alta însă lipsa de profesori cūalificați de confesiunea gr. or. nu numai la noi, dară și în totu cuprinsul monarhiei austriace. Chiar și în anul 1807 se îndreptă în Decembrie guvernul de la Leovu cătră Episcopul, ca acesta în scopul înaintării școlii sale clericale să se pună în înțelegere cu Mitropolitul Carlovățului și să facă propunerile cūviinciose.

În anul 1808 muri alu doile învățătoriu Serafim Lemni, eră în locul lui se numi monachul Melchisedec Lemni.²⁾ Dară pentru că esperiența arătase, că doi învățători, după cum eră școala acum, erău prea puțin, afară de aceea ântâiul învățătoriu Hacmanu mai avendu asupra sa și catecheta la gimnasiul c. r. de curend deschisū, se concesse și alu treile locu de învățătoriu interminalu, pentru care se denumi ieromonachul din Putna Manase Dracinschi. În anul 1809 mai ceru învățătorul Hacmanu denumirea definitivă, dară și acuma fără succesu, cu tôte că Episcopul îl denumise de la sine, ceea ce guvernul nu voi să recunoască. În locul lui Manase

¹⁾ La intrarea sa ca elevu în școala clericală, precum arătă catalocele, purta numele *Tempescul* și eră de locu din Sucăvă.

²⁾ Acesta în a. 1814 se făcu capelanu la cele două batalione ușore de voluntari, formate de măzilimea din Bucovina.

Dracinschi, carele trecu în altu serviciu, se denumi de învătătoriu interimalu ierodiaconul Veniamin Zaharovicu. Cu înmultirea învătătorilor urma însă și lărgirea planului de învățământ, carele până acum nu fusese altul, decâtu celu vechiu alu lui Vlahovicu. Învățătoriu Hacmanu fu însărcinatu (1809), ca pe lângă catechismu, carele până acuma formase unicul obiectu de învățătură, să propună „morală și pastorală“ ca discipline deosebite. Totu-ua-dată se introduseră și prelegeri de „filosofie“ și mai apoi și de „fizică“, cu cari se însărcină învățătoriu gimnasialu Ozurewicz. În anul următoriu veni de la guvernul din Leovu întrebarea, că, de orăce numărul destulu de însemnatu alu expectanților de preoție, precum și alu elevilor, cari cercetă atunci scola clericală, asigurăză împlinirea lipsei de preoți pe mai mulți ani înainte, ori de n'ar fi consultu, ca de acum înainte primirea la scola aceea să se sisteze, până ce mai mulți tineri gr. or. vor fi absolvatu studiile gimnasiale.

Consistoriu prin raportul său din 16. Noemvre 1810 răspunse negativu, susținendu trebuința scolei clericale în starea, în care se află.¹⁾ Acesta până la ua decisiune mai naltă, ce se

¹⁾ Prelegerile, cari se țineau pe timpul acesta la scola clericală precum și împărțirea și ordinea lor eră:

Filosofia propusă elevilor din clasa întâia în totă ziua atară de duminica, de la 2—3 așa dară prin 6 ore pe săptămână, de Toma Ozurevicu.

Teologia catechetică (catechismul) în clasa întâia, 18 ore pe săptămână adevă în fiă-care di de la 8—10 și de la 3—4, de Veniamin Zaharovicu.

Totu aceea elevilor din clasa a doua prin 12 ore pe săptămână și anume în totă ziua de la 8—9 și de la 2—3 ore, de Melchisedec Lemni. Teologia Morală în clasa a doua prin 8 ore pe săptămână și

Teologia pastorală în clasa a treia prin 9 ore.

Morală se propunea după autorul Antonie eșitu în limba rusescă și după „Lauber“, eră pastorală după Gittschütz, precum și după ua carte rusescă: Dătorile unui preot, toate aceste însă traduse în limba rom.

Comisiunea aulică de studii mai dispuse prin decretul din 29. Aug. 1812, ca la prelegerile din pastorală să se folosescă mai multu manualul de Reichenberger. Decretul acesta îi dedit Episcopulu însă, de a-i da învățătorulu protosincelu Ignatie Hacmanu cu datul din 25. Fevr. 1814 în privința folosirii autorilor pre-seriși următoră instrucțiune:

Măcar că de la înaltele locuri (și mai alesu după înaltul decretu alu studiumulu comision de curte din 29. Aug. 1812) cu milostivire s'au bine voitū a numi cărți, după care să se țiră învățatura Moralnicei și Pastoralnicei Bogoslovii la acesta scola clericescă a Bucovinei din Cernăuți, adevă: ca Moralnica Bogoslovie să se de din cartea supt titlul „Antoine“ și Pastoralnica teologie să se de mai multu după autorul „Reichenberger“; și măcar că autorii aceia trebuie să fiă bun, dar' nici după rânduela religiei noastre, nici după obiceiurile ceremonii după aședările și predaniile sfinților părinți ai bisericii noastre nu pôte să fiē. Pentru aceea despre partea iscălitulu ca eparchialni-

asceptă, se și concese, însă se îndetori consistoriul, ca la viitoriele primiri să înrîurască asupra celor ce se vor înfățișa la primire, să îmbrățișeze mai ales studiile gimnasiale. Învățătorul Melchisedec Lemni trecându în altă servitū, se denumi în locul lui la anul 1811 diaconul Iacobū (Iosifū) Cazieviciū.

În urma decretului gubernialū din 9. Opt. 1812 Nr. 35.979 se întruni în Cernăuți o comisiune constătoria din Episcopul Daniilū, archimandritul Iesaia Balasescul, căpitanul cercualū de Platzer, directorul scōlei normale de Marchi și secretariul cercualū Isecescul ca notariū, cari aveau a delibera și a face propunerī, ori de n'ar fi să se prepăreze învățaceii scōlei clericale și pentru cariera învățătorască și apoi în ce modū s'ar putē înainta studiul filosofiei și alū teologiei la scōla clericală, și cum ar fi de acum înainte să se împărtescă cele 30 de stipendii, sistemisate pentru aspiranții la preoție, între acestia și studintii bravi de la gimnasiū. Comisiunea întrunită în 12. Noemvre 1812 făcu propunerile sale. În înțelesul lor se oblegară elevii clasei a treia a învăța și pedagogia, cu a cărei propunere fū însărcinatū directorul scōlei normale Anton de Marchi, carele ca născutū Ardelēnū cunoșcea bine limba românească. Dintre cele 30 de stipendii cincisprădece rămasese pentru clerici, era 15 se determinară pentru gimnasiaști. Cursul pedagogicū se începū de prima oră în 15. Aprile și dură pēnă la 15. Sept. 1814.

În privința regulării nōue a studiului teologicū supuse Episcopul Vlahoviciū abia în 14. April 1814 unū proiectū, care însă privia mai multū înființarea și orgānisarea unui seminariū. În privința studiului teologicū, Episcopul amēnă supunerea propunerilor pēnă la

cescū Episcopū și ca directoratul scōlei clericesci întru acestū chipū și se poruncesce, ca pēnă ce se va putē căpētă cărțile cele deplinū cuviincioșe pentru ținerea Bogoslovicescilor sciințe după rōnduēla Pravoslavnicēi biserici, să arbi a dā învățatură pastoralnică din cartea, ce se numesce: „Carte pentru dētoriile presviteresci” tipărită în Sāncipetersburg în anul 1779, și era și în crăescul universitet din Buda de esnōū tipărită la anul 1801, era pentru cele lalte sciințe a păstoriei din Entwurful (schita) Excelenției Sale D-lui Mitropolitū alū nostru ot Carlovētū care în anul trecutū din 3 oct. și am trimisū în copie bine te vei povēțui, din ce cărți ar să și învățatura pastoralnică.

Și pentru morālnica Bogoslovie de oă dată măcar și din auctoriul „Antoine” să dai învățatură la clericī, ajutorându-te totū după povēțuirea Entwurfului Excelenției Sale Domnului Mitropolitū de susū numitū, însă cu acea adaugere, ca tōte cele ce vei culege prin oă osebită silință măcar și din străini auctori spre zidirea bisericii nōstre ceī Pravoslavnice precum la Bogoslovicesci, așa și la Catechicesci dări de învățatură, tōte să fiă potrivite cu catechisisul teologicescū cu înțelegerea iscălitului, care tōte acele spre oă bună recomandție și vor slugi Preacuvioșiei tale. Daniilu.

aceste vor fi încuviințate de Mitropolitul de la Carlovețu și de sinodul episcopesc de acolo. Totu într'acestă ană introduse Episcopul la scóla clericală și studiul sistematicu alu teologiei dogmatice după opul archimandritului din Rusia Macarie. ¹⁾

De la anul 1815 învățământul pedagogic ilu împărtășia clericilor directorul scólei normale Aloisiu de Beöthy (transilvanenu), carele ocupase postul lui de Marchi, devenitu inspectoriu scolariu. Era prelegerile asupra filosofiei le tinu de la 1816 profesorul gimnasialu Ferd. de Milbacher. Dară dilele scólei clericale erau acum numerate. Comisiunea aulică de studii voia numai decatu să rădice studiul teologicu aici în țera la înalțimea, unde se află elu în provinciile apusene ale imperiului, și pentru că procederea Episcopului și a consistoriului său în acésta privință, de și prea justificată de împrejurări, i se părea prea trăgănătoria, comisiunea aulică de studii făcu capetu la tóte pertractările îndelungate prin unu act, de carele nu se asceptá nimeni, cu atātu mai puțin Episcopul. Prin decretul din 15. Martu 1816 ordină comisiunea aulică de studii desființarea scólei clericale, însă treptatú așa, că cu finitul anului 1816 avea să înceteze clasa întâia, cu finea anului 1817 clasa a două, era cu a anului 1818 clasa a treia. Desființarea fú motivată cu aceea, că cātu de curéndu este de introdus unu studiu teologicu formalu, la care se vor admite numai tineri, cari vor fi absolvatú studiile gimnasiale și filosofice. ²⁾

¹⁾ Ordinațiunea episcopescă respectivă sună: Cătră clericescul învățatoru Ignatie Hacmanu Protosingelu. Cu acésta se poruncesce Preacuvioșiei Tale, ca prin cea binecunoscută nouă rîvnă a Preacuvioșiei Tale să pu și aciuă osebită sîrguință, și să deosebesci Dogmaticésca Bogoslovie de la teologicescul Catechisisu și cu începutul cursului anului curgătoru după auctorul „Macarie“ Archimandritu, tipărită carte în Moseva la anul 1786 să începă a dá însu-și acea Dogmatică Bogoslovie la clasul alu doilea, care spre uă bună recomandție îți va sluji Sfinției Tale. Cernăuți 26. Decemvrie 1814. Daniilu Vlahovicu.

²⁾ Intimatul guvernului galițianu din Leovu sună: Z. 16475. Bucovinaer gr. n. u. Consistorium. In Gemässheit eines hohen Studienhof-Comissions-Dekretes vom 15. v. M. wird dem Consistorium bedeutet, dass mit Ende des heurigen Schuljahres die erste, mit Ende des Schuljahres 1817 die zweite, und mit Ende jenes von 1818 die dritte Klasse der Klerikalschule gänzlich aufzuhören habe.

Nunmehr wird nach Einführung des ordentlichen theologischen Studiums, worüber das chestens die höchste Genehmigung eingeholt werden wird, jeder, der demselben obliegen und folglich zur Priesterweihe zugelassen werden will, über die vollendeten Gymnasial- und philosophischen Studien sich auszuweisen haben

Hievon wird das Consistorium zur genauesten Darnachachtung mit dem Auftrage in Kenntniss gesetzt, das Verzeichniss der im v. J. zu Priestern Geweihten ungesäumt vorzulegen. Lemberg, 19. April 1816.

De și Episcopul Daniil Vlahoviciu în totu timpul păstoriei sale nu se arătase contrariu progresului pe câmpul învățământului și anume alu celui teologicu, ci din contra îl doriá și-l sprijiniá după câtu i ertaú puterile și împrejurările, totuși elu și cugetase dezvoltarea studiului teologicu pe'ncetul progresivú pe basa deja câstigată, și anume lărgindú și completândú planul de învățământú la scóla clericală, precum se și făcea de la anul 1809 încóce. Scopul Episcopului erá deci acela-și ca alu înaltului regimú, numai căile eráu diferite și dintr'aceste alese regimul calea cea mai scurtă. Episcopul deci, părându-'i rău să deie ceea ce aveá în mână pe ceea ce nu cunoscea și de care nu sciea, încátu va fi corespúndetoriú și de folosú bisericei sale, făcú cu datul din 25. Iuniú 1816 cătră guvernul galițianú, érá în 25. Sept. alu același anú cătră comisiune aaulică de studii úă remustrare, în care pe lúngă multămita cea mai căldurósă pentru marnimósele intenționi ale regimului, de a respândi lumină și deseptare în clerul țerii acesteia, se nevoesce a demustrá, că desființarea scólei clericale în împrejurările date, ar fi nu numai neoportună, dară chiarú și împreunată cu urmări stricăcióse neevitabile atâtú pentru bserică, câtú și pentru statú. Remustrarea Episcopului rămase însă fără succesú. Conformú cu decretul desființării nu se mai înnoi nici contractul de închiriare a localităților scólei, ci se decise de cătră guvernú, ca de la începutul anului scolarú 1817 cele dóue clase rămase să se așede în noul edificiu licealú, în care din cauza, că se începuse numai anul ántâiú alú cursului filosoficú, se afláu dóue despărțituri disponibile. La acésta însă se opuse Episcopul cu tótă energia sub cuvântú, că nu póte și nu voesce a lăsá clericii depărtați și scoși de sub nemijlocita sa priveghiare. De órá ce însă fondul nu mai dá spesele închiriării pentru localul scólei de pênă acum, elú oferí pentru cele dóue clase încăperi în reședința sa. Cu acésta se învoi în urmă și guvernul, și așa rămase lucrul pênă la finitul anului scolarú 1818. Cu esamenul de véră alú acestui anú apuse scóla clericală, după ce sustase unú réstimpú de 32 de ani. ¹⁾ De și, mai alesú la începutú, modestă, mărginindu-

¹⁾ Din catalógele, câte se mai află păstrate, se vede, că au absolvátú învățătorele la scóla acésta

în anul 1788 primăvéra	8,	în anul 1800	14,	în anul 1811	21
.. .. 1788 tóamna	7,	1812	14
		1804	42,	1813 21

se învățământul predat numai la catechism, școala acesta avu pentru diecesa noastră urmările cele mai binecuvântate. Ea începú a împrăscia grosul întunerecú, care se aședase greú asupra părții acestei de țeră și desceptându. învățându. luminându, arètà folosul și trebuința învățătorei nu numai în clerú ; școala clericală rupse și netedí calea spre progresú prin cultură, cale, care pe aici devenise necunoscută și cu atâtú mai puțin âmblată.

După desființarea școlei clericale guvernul c. r. din Leovú prin emisul său din 6. Decemvre 1816 împărtășesce Episcopului, cumcă de mai multí aní esistă dispozițiunea Maestății Sale, că se trimitú din tóte diecesele pe spese publice tineri în convictul de la Viena, pentru ca să capete cultură temeinică teologică și întorcându-se în patriă, să pótă fi folosiți cu succesú ca profesori de teologie séú să ocupe posturi mai 'nalte bisericescú ; cumcă prin prea naltul decretú alú cancelăriei aulice din 7. Noemvre a. a. a decisú Maestatea Sa a întinde binefacerea acésta și asupra clerului gr. n. u. alú Bucovinei. Se provóacă așa dară Episcopul, ca să propună câți-va din cei mai talentați tineri, aspiranți la starea preoțesca, carii să aibă celú puținú studiile gimnasiale absolvate, érá propunerea să o facă celú târđiú pênă la 15. Ian. 1817, pentru ca în privința trimeterii lor să se pótă dispune cele de trebuință.

De și se pare, cumcă Episcopul în moméntul dintâiú fétă cu emisul acesta érá cam la îndoelă, totuși recugetându și cumpenindú lucrul bine primí fără pregetú grația împērătescă cu multemire și amésuratú provocării, și propuse tinerii, carii doria să-í trimită. Dară precum se deprinsesé a nu face nimicú fără scirea Mitropolitului din Carlovétú, căruia i érá supusú în cele dogmatice, așa îl însciință și de acestú actú de Preanaltă bunăvoință împērătescă. În Carlovétú însă scirea acésta ațiță nelinisce descep-

în anul 1794	11,	în anul 1805	42,	în anul 1814	15
.. .. 1795	9, 1806	57, 1815	20
.. .. 1796	10, 1807	54, 1816	15
.. .. 1797	11, 1817	9
.. .. 1798	11, 1809	43, 1818	9
.. .. 1799	15, 1810	12,		

tându diferite temeri în privința ortodoxiei. Mitropolitul deci îi desmintă pre Episcopul Vlahovicu de la trimiterea tinerilor, îndegătându-'i pericolele, ce ar poté să resară de aice pentru biserică și-'i dă sūatul, că dacā 'i e aminte de învățatură și are mijloce, apoi să trimita câți-va tineri în scopul învățaturii la Carlovetu. Concede Mitropolitul, că tinerii din Bucovina nu vor aflā în Carlovetu ceea ce ar aflā în Viena, darā pentru aceea nu se vor espune la pericole și de ūā datā, ca începutu, se potū mulțemi și cu atāta.¹⁾ Episcopul însă rămase stātornicu pe lūngā decisiunea sa de mai 'nainte și urma arētā, cumcā nu făcū reū. Totuși pentru liniscea consciinței sale, supuse regimului scrisōrea Mitropolitului. Pe acēsta deci, pe lūngā recunoscerea increderii manifestate în intențiunile binevoitōrie ale guvernului, 'i se împārtāși în copii reportul datū regimului de către directorul convictului de statū de Viena, care arētā, că tōte temerile esprimate de Mitropolitul Carlovetului sūnt fără temeiu, căci în anii cei doi dintāiu, în carii se trātezā studiul biblicū aiū amēndurilor testaminte, de dogme nu se face vorbā. Totū asā și în anul alū patrule, ērā în alū treilea, în care se propune dogmatica, clericii gr. n. u. când se prélege despre doctrinele, ce diferescū de ale bisericei orientale, se potū depārtā, și cere

¹⁾ Woher einzusehen ist, dass wenn diese Jünglinge nach vollendeten Studien in ihr Vaterland zurückkehren, und den ihnen anvertrauten Klerus unserer rechtgläubigen Kirche unterweisen sollten, sie denselben zu dem Ritus und den Grundsätzen fremder Kirche verleiten würden, und so wäre statt Vervollkommnung unserer Kirche, eine Störung in der Ausübung der Kirchengebräuche und somit auch andere Unruhe hervorgebracht, was der Allerhöchsten Willensmeinung unseres allergnädigsten Monarchen zuwider — und unserer rechtgläubigen Kirche nachtheilig wäre, für den Staat selbst aber eine unangenehme Folge verschaffen möchte.

Dieses also in Erwägung genommen, können wir nach unserer Pflicht und Gewissen nicht einwilligen, dass Eure Hochwürden einige Jünglinge ihrer Diözese und Aspiranten zum geistlichen Stande in das Wiener Seminarium abschicken sollten, sondern rathen und empfehlen, dass Eure Hochwürden für die Allerhöchste Gnade Ser. Majestät den schuldigsten Dank abstatten sodan aber in einer geziemendsten Vorstellung und nach dem Sinne der vorgegangenen Beurtheilung sich zu äussern, dass es nach den Grundsätzen und der Forderung unserer Mutterkirche nicht thunlich ist, dass die Jünglinge unserer rechtgläubigen Kirche in den römisch-katholischen theologischen Lehranstalten für den geistlichen Stand unserer Kirche gebildet werden sollen.

Wenn es Euer Hochwürden gefällig ist, einige hoffnungsvolle Kleriker hieher zu schicken, und Mittel zu ihrer Erhaltung haben, so können sie, wie man Euer Hochwürden unter einem geschrieben hat, mit Nöthigem versehen, hieher geschickt werden etc. etc. Carlovitz den 4. Jänner. Stratinirowicz m. p.

înstruire în această materie, precum și în ritualū de la parochul grecescū. Deasemene sūnt îndetoriți clericii de confesiunea acesta. a cercetá biserică grecescă.¹⁾

(Va urmá.)

1) Dem hohen Auftrage vom 10./15. d. M. zufolge muss ich zur Beruhigung des Herrn Erzbischofes und Metropolitens Stephan Stratimirowicz melden, dass seine Besorgniss ganz ungegründet ist. Im k. k. Convicte befindet sich nichts, wodurch die Zöglinge der nicht unirten griechischen Kirche von ihrem Ritus abwendig gemacht werden könnten; denn von Liturgie und Ritus wird weder auf der Universität, noch im Convicte ein Vortrag gehalten, sondern die Kleriker des latein. Ritus, welche einen Unterricht in der Liturgie zu erhalten wünschen, besuchen in dieser Absicht das erzbischöfl. Alumnat, die Kleriker des griechischen unirten Ritus lassen sich hierin von dem griechisch unirten Pfarrer unterrichten und verrichten ihre Andachtsübungen in der griechisch unirten Kirche. Die griechischen nicht unirten Kleriker sind angehalten, ihrem Gottesdienste in der griechischen nicht unirten Kirche abzuwarten, wie schon vormals der gr. n. u. Kleriker und Zögling des k. k. Convicts Hossu ebenfalls beobachtet hat. Was den Unterricht in der Liturgie und Ceremonien belangt, so kann ihnen denselben der n. u. griechische Pfarrer und Archimandrit ebenso ertheilen, wie der unirte gr. Pfarrer es mit unirten gr. theologischen Zöglingen des k. k. Convicts thut.
Ich sehe nicht, wo hier nur ein Schein einer Intoleranz oder eines Zwanges gemuthmasset werden könne. Ob den n. u. griechischen Klerikern nur die geringste Veranlassung gegeben werde, sowohl von Seite des Convicts, als der Universität, darüber mögen sie selbst befragt werden, und ich bin mir ihrer Antwort gewiss. Von Seite des Convicts wird bei ihnen gleich den übrigen Klerikern darüber gewacht, dass sie ihrem Gottesdienste nach ihrem Ritus genau abwarten, dass sie sich in Sitten so betragen, wie es künftigen Seelsorgern als Vorbildern der Gemeinde anständig ist und dass sie in den Wissenschaften einen guten Fortgang machen. Wie wenig von Seite der Universität eine Abwendigmachung zu besorgn sey und besorgt werde, erhellet unter anderem auch daraus, dass schon oft und wirklich auch gegenwärtig vier nicht unirt Griechen aus Siebenbürgen sich hier auf der Universität befinden, um die theologischen Studien zu hören. Wien, am 16. Dezember 1817. Franz Schönberger m. p., Director.

Insemnătatea relegiunei crestine în vieța popórelor.

(Urmare.)

După ce a desfășurat astu-feliu Christosū întréga sa doctrină, care am îndus'o aice în trăsături principale, se provócă, bāsându-se pe d-deitatea ei, la esperiința, modul celū mai sigurū și mai decidătoriū alū tuturor argumētărilor, dicéndū: „De voesce cineva să împlinéscă voia părintelui meū, va cunósce, orī de învățatura mea este de la D-deū, saū orī de eū vorbescū de la mine.“¹⁾

Éră spre a ni înlesní acéstă esperiința, ni dă însu-și unū esēmplu sublimū de amóre cătră părintele său și cătră ómeni; elū se sacrifică pentru noi dreptății lui D-deū, vătēmată prin pēcatele nóstre, mijlocesce astu-feliu împăcarea nóstră. și ne unesce și érá-și cu D-deū, dupre cum dice în rugaciunea sa cea mijlocitoriă cătră parintele seū: „Ca toți să fiă una, precum tu părinte întru mine și eū întru tine, ca sí ei să fiă una întru noi; ca să crédă lumea, că tu mai trimisū.“²⁾

Ce doctrină sublimă! ce morală, sântie și nobilare a genului omenescū! Aū avutū dreptate servitorii archiereilor și ai fariseilor a li respunde că: încă nici uădată nu a vorbitū omū așa, ca acestū omū.³⁾

Dară sí ce revoluțiune între ideile spiretului de atunci, ce străformare a întregēi nature omenesci! Cum? cei sēraci fericiți!? toți una? cum? toți frați?! copilul mai multū decâtū filosoful, și vamesul decâtū fariseul și cărturariul? A ertă celor ce ni greșescū, a iubi chiar pre inimiciī săi așa ca însu-și pre sine? apoi a se umilí, a purtá crucea, a-și perde sufletul, spre a-l mântuí? a lăsá tóte, spre a posedé tóte?!

Întru adevērū! a tot putința și înțelepciunea divină nu s'a revelatū în modū mai evidente și mai strălucitū atunci, când a facutū să éśă din chaosul primū lumea acésta frumosă, de cum atunci,

¹⁾ Iónū. 7. 17.

²⁾ Iónū 17, 21.

³⁾ Iónū. 7, 40.

cându a descinsu pe pământu, cându a luatü chipü de robü și a făcutü să ăsă din chaosul corupciunii morale lumea morală, ăă în-timitate frătescă ca a creștinilor nu vėduse ăncă lumea păgăună. ¹⁾ „Vide, inquit, ut invicem se diligent, et ut pro alterutro mori sint parati.“ ²⁾ „Ei se iubescü unul pre altul mai 'nainte de ce se cunosc!“ ăice păgăunul Ceciliu. ³⁾ Chiar Iulianü apostatul vorbesce cu admirare de vieța sântă și iubirea frătescă a creștinilor. ⁴⁾ Și chiar unü Lucianü, care a făcutü pre păgăuni să rıdă de doctrinele creștine, a trebuitü totuși să admire, cum se ajuturaü creștinii unul pre altul în nevoi și nenorociri, că cei mai mulți nu sânt în stare a filosofă, și totuși viețuescü ca filosofi. ⁵⁾ „Ce mueri aü creștinii“ a schiămatü Libaniü plinü de admirare — când i-a istorisitü Iönü gură de aurü de maica sa Antusa. ⁶⁾

Spiretul relegiunii creștine fu, care făcú, ca acea lume învechită și coruptă să se descepte ca prin unü farmecü din somnul de mörte, de care eră cuprinsă, și să se împoporeze cu totü felul de virtuți necunoscute pėnă atunci.

Nu esistă nici unü rėu, fiă cätü de seducėtorü și de atrăgėtorü pentru natura omenescă, care n'ar fi omul în stare de a-l încunjură și depărtă de la sine cu ajutoriul moralei creștine; și nu esistă nici unü bine, fiă ori cätü de sublimü, care nu l'ar poté ajunge creștinul prin celü, ce a ăisü: cutezați, căci eü am învinsü lumea! Natura omenescă a devenitü prin relegiunea Mântuitorului nostru Isusü Christosü cu totul alta, încätü noi nu mai avem causă a schiămă cu Ovidiü: „Video meliora proboque, deteriora sequor“, ci din contra putem ăice cu apost. Paulü: tôte le putem în celü, ce ne întăresce“.

Și întru adevėrü, dacă cercăm istoria timpurilor creștine, — ce esemple de curăție și innocință nu aflăm noi la atâtea feciöre creștine! câte esemple de vitejie și putere morală la atăți martiri! Câte minuni de zelü și sacrificare pentru dreptü și adevėrü la atăți apostoli, mărturisitori și invėțători! Ce esemple de penință și îndreptare morală la nenumėrați pėcătoși! Și în urmă câte minunate acte de amóre și sacrificare pentru pacea și mângăierea omenimii,

¹⁾ Vedr: A. Nic. II. p. 305—320.

²⁾ Tertul. apol. 39. — Stirn, p. 239.; Schmidt, p. 289.

³⁾ Caecilius in Octav. a lui Minucius Felix. c. 9.

⁴⁾ Iulian.: Ep. 49. ad Arsacium. pontifex Gaulatiae.

⁵⁾ Lucian: de morte Peregrini.

⁶⁾ Chrisost. ad. viduam junior. c. 2. I. p. 340.

la atâți preoți, muert sânte și creștini din tôte stările! Ce spectaculu ni s'ar înfetișá, dacá am puté privi cu ochii nostri paméntesci în lumea sufletelor și enumerá tôte virtuțile, câte au înflorit, și tôte relele, câte s'au înádușit prin doctrina creștinismului în unú timpú aprópe de 19 seculi de ani! —

Darâ relegiunea creștină nu și-a restrînsú influința sa binecuvéntată numai la membrii săi singuriți; ea a curáțitú și a îndreptatú și consciința publică, la carea participézá chiar și cei, ce nu se află sub influința nemijlocită a evangeliului. Creștinismul a adusú în lume érá-si unú aerú curatú și sánátosú, și a influințatú în modú minunatú asupra naturelului soșietáților omenesci. Legile lor ínstituțiunile, moravurile și tôte relaciunile lor súnte corese și prelucrate dupá evangeliú.

Astú-feliú a triumfatú creștinismul, deși dupá lupte mari și crâncene asupra corupciunii morale págâne, și bárbarismul popórelor a începutú a scadé totú mai multú și a se perde cu totul. În ordinea morală așá darâ, relegiunea creștină a fostú, este și va fi pentru tôte timpurile de cea mai mare ínsemnătate în vieța popórelor, și noi avem totú dreptul, a afirmá susú și tare, cá relegiunea lui Christosú, necum să réstrîngá vieța naturală a omului, mai vértosú a rédicat-o din starea cea miseră, în care a fostú trasá de rétácirile spiretului omenescú ínstráinatú de D-deú, isvorul a tôte, și a nobilat-o facéndú-o démnă de omú, coróna fápturelor pá-méntesci.

Coregera și nobilarea naturei omenesci prin influința relegiunei creștine, în ordinea morală, n'a pututú avé altú resultatú, decâtú nobilarea vieței popórelor și în ordinea soșială; căci moraletatea cea adevérată este pétra fundáméntală și a civilisaciunei celei adevérate.

De influința și ínsemnătatea relegiunii creștine în vieța popórelor au scrisú fórté ínteresante opuri între alții: Villemain,¹⁾ Montesquieu,²⁾ Guizot,³⁾ A. Nicolas,⁴⁾ Luthardt⁵⁾ ș. a. Darâ opul celú mai completú și mai ínteresantú în privința acésta este alú lui Balmes, ínțitulatú: „Protestantismul aseménatú cu Catholicismul în referințele lui cătrâ civilisăciunea europénă.“ Dupá ce a docu-

¹⁾ Nouveau Melanges, t. II. și Du Polythéisme (dupá A. Nicolas: Studii filosoifice asupra Creștinismului, IV. p. 457).

²⁾ Esprit des lois VIII, 9.

³⁾ L'église etc. (dupá A. Nicolas și Luthardt).

⁴⁾ Studii filos. asupra Creștinismului t. IV.

⁵⁾ apolog. Vortr. t. I. p. 124 s. c. u.

mântatū autoriul în tomul primū prin arguminte nedisputabile, că numai mâna creștinismului a dărîmatū înștitutul sclăviei, a întemeiatū libertatea omenéscă, și a datū omului înderept prețul și demnitate, ce i se cuvine, ni înfetișeză în tom. II. edificiul întregū alū civilisaciunei mai nóue, ziditū de aceea-și mână, ce i-a datū și prima pétră fundăméntală. ¹⁾

Creștinismul n'a schimbatū ordinea esternă a ómenilor, ci a întrodusū unū spiretū nou în tóte referințele vieței lor. A învetatū, că și sclavul este fratele nostru, și așa a trebuitū să cadă înștitutul sclăviei. A rădicatū pozițiunea femeiei la demnitate, ce i se cuvine în soșietatea omenéscă, și a eliberatū prunciū de arbitriul părinților brutali, cari aveau dreptul a-í omorí înainte seū și după nascerea lor, și i-a dechiaratū prin s. misteriu alū botezului de fi ai lui D-deū și ereditari ai imperiului cerescū. A prefăcutū dragostea, carea o aflase într'ũa formă, ce nu o putem numí, într'ũa putere nobilă și fină a vieții sufletesci și a creatū ũă vieța familiară cu totul nóuă, plină de dragoste, íntimitate și libertate. ²⁾ De-abie din timpul creștinismului esistă dragostea aprópelui în íntelesul celū adevératū alū cuvéntului, și de-abie cu elū a íntratū în lume umanitatea și s'a esercitatū virtutea îndurării. Íngrijirea pentru cei sěrmani și morboși, carea dispune de ũă istorie atátū de avută și de frumósă în lumea creștina, nu este de câtū unū fruptū alū relegiunii creștine. Spiretul amorii și alū sacrificării, ceea ce este mai frumosū și mai sublimū în vieța morală a omului, elū este așijderea unū produptū alū creștinismului. Totū elū a dărîmatū păreții, ce despartíau popóarele și statele de ũă laltă și a sanșionatū drepturile, pe cari se băsézá íntreaga vieța soșială. Că istoria nu este unū resbelū alū tuturor contra tuturor, că dreptul și legea formézá fundăméntul vieței popórelor, de carea este condiciunată cultura universală a omenimei, acésta avem de mulțamitū asemenea numai relegiunii creștine.

Și cu puterea dreptului a ímpreunatū ea și spiretul blândetei și ni-a adusū a minte, că și celū cădutū este încă totū omū, și așa dară obieptul îndurării nóstre, pentru că-í obieptū și alū îndurării lui D-deū, care voesce, ca toți ómenii să se mântuéscă și să vină la cunoscința adevéruului. Érá cu dreptul persona-

¹⁾ Comp. A Nicolas, t. IV. pag. 458 s. c. u.

²⁾ Comp. Libaniū la Iónū Chrisost. ad. viduam junior. c. 2. I, p. 340. Hettinger p. 758. Stirn p. 270.

lității, care l-a sancționat, ni-a adus și libertatea conștiinței. Și nu numai atât, dară ce este încă mai mult, ea ni-a adus și mângâierea conștiinței și pacea sufletului, căci ne-a eliberat de simțimentul vinei înaintea lui D-deu și ne-a făcut siguri de grația divină pe temeiul sacrificiului, adus de Christos pe altarul crucii ca o satisfacere de un preț neîmăsurabil înaintea lui D-deu, a cărui dreptate am vătămât-o prin păcatele noastre.

Pacea conștiinței și liniștea sufletului, aceste sunt medicinile adevărate contra durerilor și neașturilor vieții pământesci, dară totu-odată și puterea morală cea adevărată pentru întreaga noastră activitate. Prețul vieții noastre constă în activitate, dară activitate plină de bucurie este posibilă numai pe lângă conștiință bună și sigură de ertarea păcatelor sale înaintea lui D-deu.

Vom dice, că numai religia creștină a fost cea ce a făcut să crească tot ce există astăzi sub nume de civilizație în moravuri, în instituții, în lege și așa dicându, în natura societăților noastre. Egalitatea în lege, toleranța în moravuri, amoroarea dreptății în instituțiile noastre și toate trăsăturile generale pentru umanitate, frățietate și unire, care caracterizează timpul nostru, au fost lucruri curat creștine mai înainte, de a fi obiecte legale, civile și sociale. ¹⁾

¹⁾ În privința ideilor moderne despre libertatea conștiinței, umanitate etc. în referința lor către religia creștină scrie Hundeshagen în opuscul său: „Beiträge zur Kirchenverfassungsgeschichte und Kirchenpolitik u. s. w. 1864 p. 474 în următorul mod: Die Doktrinen und Forderungen, welche von der Aufklärungsperiode aufgestellt wurden, gehören ihrem besten Ursprung nach dem Christenthum an; in manchen ist sogar in der Entartung noch ein christlicher Zug zu erkennen. . . . Vom Staat ohne Schutz, von der Kirche ohne ausreichende Pflege gelassen, sind gewisse Theile der christlichen Gedankenwelt, anstatt innerhalb der Kirche und durch das Medium derselben in der christlichen Menschheit sich auszuwirken, in das ausserkirchliche, ja widerchristliche Gebiet gerathen, wie verwaiste und verlorene Kinder heimatlos umhergeirrt und in der Verwarlosung nicht nur mannigfach entartet, sondern auch um das Bewusstsein ihrer Abstammung gekommen und so zuletzt in eine feindliche Stellung getreten zu dem Mutterschoß, der sie geboren. Die Ideen von der Freiheit des Glaubens, von der wechselseitigen Duldsamkeit in religiösen Dingen, ferner die Ideen von Freiheit und Recht im gesellschaftlichen Menschenleben, von reiner Menschheit und Menschenwürde, endlich der Apparat von socialen Gedanken, um deren Verwirklichung seit 1789 ein Kampf begonnen hat, welcher die christlichen Völker beider Hemisphären bis auf diesen Tag noch in leidenschaftliche Bewegung versetzt — sie sind im tiefsten Grunde nichts anderes als solche heimatlos gewordene und in der Heimatlosigkeit vielfach verkommene und verwilderte Sprösslinge des christlichen Hauses, niemals sich über ihre eigene Natur klar geworden und in dieser Selbstentfremdung in die Dienstbarkeit des natürlichen Menschenherzens gerathen, und zuchtlos, wie sie

Nu există nici o trebuință a naturii noastre, nici o nenorocire în viața noastră, căruia nu i s'ar fi dat prin religia lui Christos ajutorul și mângâierea dorită, și anume cu o plenitudine, cu o încredințare și sacrificare, la alii căror rezultat privește de multe ori cu invidiă inimicii ei. Ba chiar și binele, ce-l face societatea prin întreprinderi filantropice, nu numai că este însuflat de moravurile creștine, dară ca să poată pătrunde cu perseverență până la relele, ce voesc să le combată și delature, trebuie să treacă prin focul amorii creștine, prin mâna Apostolilor ei. Și pe lângă relele, ce le alină societatea în modul acesta, există încă o mulțime de neajunsuri, ce zac afară de terenul ei bine-făcătoriu, cari le urmăresc unica religie creștină cu un zel neobosit, turnându balsam alinătoriu în ranele, ce le cauză ele oamenilor. Ceea ce se spune în scriptură de Dumnezeu, putem spune și noi de religia creștină, ea totu-dea-una își deschide mâna sa și satură tot ce este viu; ea este ochi pentru cel ce nu vede, picior pentru cel ce nu poate merge, ureche pentru cel surd; ea este educatoarea pruncului, conducătorul bărbatului, rașul bătrânului, vizitatorul celui captiv, tatăl orfanilor și alii săracilor, îngrijitorul bolnavilor, apărătorul celor asupriți și ertătorul plin de îndurare alii vinovați.

Afară de relele acestea, cari formează așa zicându bunul comun alii naturii omenești, există încă și altele, condiționate de evenimente străordnare, de împrejurările timpurilor și ale locurilor, pentru a căror alinare se vindecă a lucrat și lucră religia creștină cu zel admirabil. Așa a fost ea timp foarte lung adăpostirea călătorilor, eliberatorul celor duși în captivitate și în sclăvie. Ceea ce este și a fost religia noastră în timpurile înfricoșate ale războaielor, o știm cu toții.¹⁾

Deci vom spune, că religia creștină, decum a intrat în lume a și devenit izvorul unei puteri morale cu totul nouă și necunoscute până atunci, care, revărsându-se, a fructificat, a dezvoltat și a nobilitat întreaga viață religioasă-morală și socială a omenirii. Este adevărat, că în numele religiei creștine s'a făcut în decursul secolelor și multe nedreptăți . . . dară toate au fost și

selbst geworden, von diesem aufgestachelt und gemissbraucht zu zuchtlosem Widerstand gegen vernünftig menschliche, gegen geheiligte göttliche Ordnungen, ja zum Frevel gegen den heiligen Gott selber. —

¹⁾ Comp. A. Nicolas, t. IV. p. 460 s. c. u.

sunt în contradicere deplină și direptă cu ființa ei, și ea pentru toate faptele acelea n'a purtat și nu poartă nici cea mai mică vină. Totu așa-i de adevărat, că lumea creștină a vădută și timpuri de decădere și rătăcire morală; dară nu se poate nega, că ea s'a redescoperat totu-dea-una din acele rătăcirii morale și a documentat prin redescoperire acesta în modu foarte chiaru, că religiunea creștină posedă putere de viață nesecabilă, prin carea îlu poate redica pre omu și din starea cea mai decădută. ¹⁾ Într'insa locuesce viața, ce isvoresce din isvóre eterne, prin carea a fostu în stare a deveni pentru omenime puterea unei viețuirii cu totul noue.

Dară însemnătatea religiunii creștine în viața popórelor nu se finesce aici — influința ei binefăcătóriă a pëtrunsu multu mai departe. Căci ea a re'nnoit, a fructificat și a dezvoltat și întreaga activitate spirituală a omenimei atât în sciință, câtu și în artă. Dacă dice Apostolul, (că în Isusu Christosu sunt ascunse toate tesauerele înțelepciunii și ale cunoștinței, ²⁾ nu voesce alta să dică, decâtu că, aflându omul în Isusu Christosu mântuirea sufletului său, începe cu totul altu-feliu a înțelege lumea și cursul ei. De-abie de aici începe a-și pricepe în modu adevăratu viața, destinul și opera providinței lui Dumnezeu în istoria omenimei.

Părinții apostolici au amblat destul la scóla înțelepciunii eline, spre a puté cunoșce, că ea s'a apropiat încátu-va de unele adevăruri; dară adevărurile acele n'au fostu, decâtu numai câte-vá stele împrăștiate pe cerul întunecosu. Sórele însă, care a adusu lumina dilei ni-a resăritu de-abie în Isusu Christosu: Elu este calea, adevărul și viața, și învățătura lui este filosofia cea adevărată, prin care ni s'a datu răspunsul la întrebările cele mai adânci ale vieții omenesci și ale esistenței universale, învățându-ne a cunoșce, care este D-đeul celu adevăratu, destinul omului și ținta ultimă a istoriei universale.

Cu religiunea creștină i s'a datu spiretului omenescu uă lume de cugetări și priviri cu totul noue, și unu materialu nou și de totu

¹⁾ Goethe scrie în privința acesta în următorul modu: „Der christlichen Religion gebührt das grösste Lob, da sie ihren reinen, edlen Ursprung immertot dadurch bethätigt, dass nach den grössten Verirrungen, in welche sie der dunkle Mensch hineinzog, ehe man sich's versieht, sie sich in ihrer ersten lieblichen Eigenthümlichkeit als Mission, als Hausgenossin und Brüderschaft zur Erquickung des menschlichen Bedürfnisses immer wieder hervorthut.“ Stirn p. 193.

²⁾ Colos. II. 3.

inbielșugatū pentru reînnoirea, fructificarea și progresul științific. Acuma adevărurile fundamentale despre unitatea lui D-deu și unitatea genului omenescū au trebuit să producă ūă revoluțiune completă spiretele de pe atunci. Cum cu totul altū-feliū a trebuit să se privescă lumea, cunoscându-se ca ūă operă liberă a amorii părintelui cerescū, care susține și guvernază toate cu puterea înțelepciunii și amorii sale nefinite, înaintea căruia nu este nemică depărtatū, nemică câți-vă și neînsemnatū, care nu are între omeni numai câți-vă favoriți, ci pre toți îi cuprinde cu aceeași amóre și bunătate, purtându grijă nunumai pentru viața lor esternă, ci și pentru mântuirea sufletelor lor. Că în vinele tuturor omenilor circulează același sânge, că cu toții suntem frați într'ualaltă, uniți prin una și aceeași legătură a credinței, a sperânței și amorei, că străinul nu este inimicul, ci aprópele nostru, că egoismul și superbia sunt viciile fundamentale ale omului, érá amórea și umilința virtuțile lui principale, că unū planū guvernază destinele popórelor și ale statelor, că există ūă unică istoriă a omenimii, care luându-și începutul în timpū, progreséză necontenitū cătră ūă țintă, cătră imperiul lui D-deu, în care să fiă uniți toți omenii, că acestū imperiū alū lui D-deu este fundatū pe fundăminte eterne: dreptatea și grația divină, și de celū, ce este centrul istoriei: revelaciunea vieței, a luminei și amorii lui D-deu, revelaciunea lui D-deu însuși — Isusū Christosū aceste au fostū idei, de cari n'a visatū nici filosoful celū mai profundū, nici spiretul celū mai genialū alū timpului anticū, cu atâtū mai puținū să le fi fostū cugetatū, cunoscutū, exprimatū, sau să le fi fostū adusū la cunoșcința poporului și să le fi fostū prefăcutū în ūă putere a inimei și a vieței.

Astă-di însă îlū întrebă biserica pre tēnerul crestinū: de unde este? elū scie; — în cotro merge? elū scie; cum își va ajunge destinul său? elū scie. Ea îlū întrebă pre acestū bietū copilașū, care în viața sa n'a avutū încă timpū a cugetá: la ce-i aice și ce va fi după mórtea lui? și elū dá rēspunsū sublimū. Biserica îlū întrebă: cum și la ce s'a creatū lumea? și elū rēspunde: D-deu a creatū lumea cu toate plāntele și animalele. Ea îlū întrebă: cum s'a impopuratū pământul, de unde-î feliurimea limbelor, de unde-sū bólele, necadurile, patimele, mórtea? — elū aceste toate le scie. Originea lumii, originea genului nostru, destinul omului în viața acésta și în cea viitóriă, referința omului cătră D-deu, cătră sine însu-și și

cătră aprópele său, dreptul său la lume . . — nemică nu-'i este necunoscută. Și dacă a devenit mare, cunoșce principiile dreptului naciunală, ale dreptului popórelor; căci acestea tóte resultă din învățământul său. În adevărú relegiune mare este relegiunea Mântuitorului nostru Isusă Christosă, carea scie a dá la fiăcarea întrebare a omului ună răspunsă sublimă. ¹⁾

Prin relegiunea crestină aă devenitú așa-dară ideile cele mai sublime ună bună comună ală tuturor ómenilor, și ori unde s'a respânditú ea, a devenitú maica civilisaciunei, ²⁾ desceptândú ună impulsă și zelú deosebitú pentru cultivarea sciinței în tóte ramurile ei. ³⁾ Acésta se adevereșce și în timpul nostru la tóte popórele neculte, la cari pētrunde ea încă și acuma aducēndu-li s. scriptură în limbă propriă și cu acésta și începutul unei literature; ea devine începutul culturei lor.

Dreptú că relegiunea crestină este înainte de tóte ună obieptú ală credinței, dară: *fides praecedit intellectum, credo ut intelligam*. Tóte relegiunile antecrestine aă avutú numai mitologii, cari le-a dissolvatú în urmă sciința; unica relegiune crestină poșede úă teologie, úă sciința relegiósă și trebuie să o poședă, pentrucă nu este numai ună obieptú ală simțimēntului, precum o credú unii, ei și úă lume de cugetări și cunoșcinte, pentrucă ea este relegiunea cuvēntului, carea se adreséză la mintea și voința omului. Crestinismul a produsú teologia, érá teologia a purtatú în sīnul său cele-lalte sciințe, le-a cultivatú, le-a desvoltatú, pēnă aă ajunsú la gradul de perfectiune.

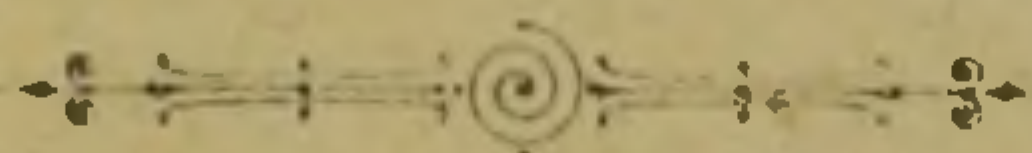
¹⁾ Vedr: Jouffroy, *Melanges philos.* p. 424 (după Hettinger II. 3. p. 136.)

²⁾ Guizot, *L'eglise etc.* p. 153 s. c. u. — Opul lui Balmeș citatú mai susú — A. Nicolas t. I. și IV.

³⁾ „Die Religion — observă de Maistre (*Abendstunden von St. Petersburg* II p. 224) — ist die Mutter der Wissenschaft. Das Scepter der Wissenschaft gehört Europa nur darum, weil es christlich ist. Nur darum ist es zu einem so hohen Grade von Civilisation und Kenntnissen gelangt, weil es mit der Theologie angefangen, weil die Universitäten anfänglich nichts anderes waren, als Schulen der Theologie, und weil alle auf diesen göttlichen Stamm gepropften Wissenschaften dessen göttlichen Saft durch eine unermessliche Fruchtbarkeit geoffenbart haben“. (după F. Hettinger II. p. 197.) „Astronomie, die geographischen und die damit verbundenen Wissenschaften verdanken der Kirche einen mächtigen Aufschwung . . . Religion und Kirche waren es, welche das Gebiet der Erdkunde erweiterten. (Hettinger II. p. 206.) Archäologie und Sprachenkunde, vor Allem die vergleichende Sprachwissenschaft, dieser Stolz des neunzehnten Jahrhunderts, wurden in der Kirche sorgfältig gepflegt, letztere geradezu durch sie zuerst begründet“. *ibid.* p. 211. M. Müller, *Wissenschaft der Sprache.* p. 115.

încâtă astă-dî potă ține cale lor propriă de desvoltare. ¹⁾ Dară ele sînt și acuma legate cu sciințele teologice, atătă prin acela-și interesă morală și sciințifică ală adevărului, cătă și prin aceea-și metodă și mijlóce sciințifice. ²⁾

(Va urmă.)

¹⁾ Das Christenthum hat auch die Philosophie begründet — serie A. Nicolas — weil es ihr statt jenes lockeren und sandigen Bauplatzes der Systeme, wo die alte Philosophie bei jedem Schritte einsank, einen festen und fruchtbaren Boden gab. Da in unserem Verstande Alles sich bindet und zusammenhält, so hat das Christenthum durch die Befestigung seiner Hauptwahrheiten auf der Basis des Glaubens auch alle übrigen Wahrheiten von niederer Ordnung sichergestellt. Es legte in die menschliche Seele ein Princip der Gewissheit, das alle Schichten, welche die Vernunft aufbaut, dicht und dauerhaft macht. Indem es diese Wahrheiten unter das Volk brachte, liess es nicht bloss alle einzelnen Menschen ohne Unterschied an deren Nutzen Theil nehmen, sondern es schuf dadurch auch die sogenannte öffentliche Vernunft, diese gewaltige Fackel, die allen Verirrungen der Vernunft des Einzelnen vorbeugt oder abhilft und die gleichsam die Seele der neueren Gesellschaft ist. — Studiū filós. asupra Chrestin. t. 4. p. 432, 433. — Importanța bibliiei — serie V. A. Urechă în tratatul său despre influința bibliiei asupra elocuțiunei române apare în mai tóte ramurile activității umane. . . Elocința, poesia, arta, filosofia își au sborul din paginile bibliiei. Albina Pindului an. 1868 p. 140.

²⁾ Comp. Stirm, p. 210. — În privința legăturai între teologie și celelalte sciințe serie între alții Luthardt în următorul modă: „Die Theologie ist an die anderen Wissenschaften gewiesen, an die Sprachwissenschaft, an die Geschichtskunde und an die Philosophie. Denn von daher holt sie die Mittel, mit denen sie arbeitet. So sind sie beide, das Christenthum mit seiner kirchlichen Wissenschaft der Theologie und die weltlichen Wissenschaften, an einander gewiesen, im Bunde mit einander zu stehen. Diesen Bund stellen unsere Universitäten dar, an welchen die Theologie in der Reihe der übrigen Fakultäten steht. Unsere Universitäten aber sind ein Vorzug Deutschland vor den andern Ländern und ein gerechter Stolz unserer Nation. Ihr Wesen aber besteht in dem Bunde der verschiedenen Wissenschaften. Es würde ein Unglück für beide sein, für die kirchliche Wissenschaft, wie für die übrigen Wissenschaften, wenn man das Band zerreißen wollte, welches sie mit einander verbindet“. Apolog. Vort. III. p. 172. s. e. u.

ГДѢ ПОЧИВАЮТЪ МОЩИ СВ. О. НИКОЛАЯ МУРЪ- ЛУКІЙСКАГО ЧУДОТВОРЦА?

(Конецъ.)

Мало церквей на западѣ, которыя бы пользовались такимъ великимъ и всеобщимъ уваженіемъ какъ церковь св. о. Николая Чудотворца въ Баръ-градѣ. Папа Урбанъ II. почти вслѣдъ за положеніемъ въ ней мощей св. Николая изъялъ ея изъ зависимости отъ мѣстной епархіальной власти и подчинилъ ея непосредственно папскому престолу, что подтверждено было папою Пасхалиемъ II (1099—1118). Тутъ у мощей св. Николая молился въ 1094. году знаменитый проповѣдникъ крестовыхъ походовъ Петръ Пустынникъ и подвигъ герцога Бормунда, подняти оружіе для освобожденія гроба Господня отъ рукъ невѣрныхъ. Въ томъ же именно храмѣ папа Урбанъ II. въ Октябрѣ мѣсяцѣ 1098. г. убѣждалъ созванныхъ изъ нижней Италіи духовныхъ Грековъ, признати римское ученіе объ исхожденіи Святого Духа.¹⁾ И владѣтельныя особы и простой народъ соревновали въ оказанію благоговѣнія своего къ Чудотворцу. Жители Барграда, сдаваясь войскамъ, осаждавшимъ ихъ городъ, всегда выговаривали себѣ у побѣдителей условіе, чтобы мощи ихъ св. заступника оставлены были при нихъ. Герцоги Апуліи Робертъ, Рожеръ, Бодмундъ принимали на себе званіе защитниковъ церкви св. Николая. Императоры, короли, герцоги и князи, а также частныя лица обогатили тотъ храмъ щедрыми вкладами и приношеніями. Благочестивыя богомольцы не престають и доселѣ скитатися на поклоненіе св. мощамъ въ большомъ количествѣ.“

Изъ записокъ путешественника подъ заглавіемъ „Воспоминанія о Баръ-градѣ“ читаемъ далѣе о Баръ-градѣ о церкви, гдѣ св. мощи Святителя Николая почивають, и о таможенной торговли съ св. муромъ слѣдующее:

„Прибывъ я въ Баръ-градъ повздомъ желѣзной дороги изъ Анконы. Городъ большій, торговый, на берегу Адриатическаго

¹⁾ Conciliengeschichte. nach Quellen bearbeitet von D. Carl Joseph Hefele. V. Band, I. Abtheilung. S. 225—227.

моря. Церковь во имя св. Николая Чудотворца (S. Nicolo) есть довольно большое зданіе, но безъ купола и креста; съ нѣкоторыхъ сторонъ пристроены къ нему дома, съ другихъ имѣется весьма небольшой проѣздъ. Церковь тая основана въ исходѣ XI. вѣка, по поводу перенесенія мощей св. Николая изъ Муръ-Лукійскихъ въ Баръ-градъ. Алтаремъ своимъ обращена она къ востоку. Мощи Святителя Николая почиваютъ въ нижней церкви, устроенной въ восточной части храма. Спускаются въ ту церковь по 21 каменныхъ сходахъ, она сама устроена ниже поверхности земной подъ сводами, которые поддерживаются 28 круглыми столбами изъ сѣровато-краснаго мрамора. Долга она 30, широка 12 метровъ. На восточной же стѣнѣ повѣшенъ ящикъ деревянный, рѣзной изъ ореховаго дерева, на немъ вырѣзанъ рельефно орелъ австрійской имперіи, а сверху ящика стоитъ небольшая рѣзная изъ того же дерева статуя св. Николая. Въ боковой сторонѣ сего ящика просверлено 10 круглыхъ небольшихъ дырочекъ для того, чтобы можно было видѣти находящіеся внутри означеннаго ящика „остатки того подлиннаго ящика, въ которомъ привезены были честныя мощи св. Николая изъ Муръ-Лукійскихъ въ Баръ-градъ.“

Средѣ церкви стоитъ каменный, состоящій изъ двухъ ступеней; на помостъ стоитъ главный престолъ нижней церкви. На престолъ стоятъ ковчегъ для св. даровъ и на семъ послѣднемъ поясной бюстъ, изображающій Святителя Христова Николая съ открытою головою, окруженною сіяніемъ, правою рукою преподающаго благословеніе, а въ лѣвой держащаго Евангеліе закрытое и на ономъ три шара.

Непосредственно подъ славнымъ престоломъ стоитъ гробница изъ бѣлаго мрамора. Изъ церкви она не видна, бо находится подъ церковнымъ помостомъ. Въ той то гробницѣ почиваютъ мощи св. Николая, источающія изъ себя мнѣзлебное муро, или по мѣстному названію, „м а и н у“. — Никому изъ богомольцевъ, къ какой бы націи они ни принадлежали, не возбраняется поклониться мощамъ св. Николая. Усердствующіе обращаются къ мѣстному священнослужителю, который облачившись въ эпитрахиль, прочитаетъ предъ престоломъ нѣкоторыя молитвы и растворяетъ въ передней доскѣ престола двустворчатыя дверцы. Во внутрь престола, которой совершенно пустой, ставится свѣча для свѣта. Богомолецъ, подойдя къ самому престолу, и вставъ на колѣни,

пропускаетъ свою голову и часть своего туловища до пояса внутрь престола, чрезъ вышеномянутыя дверцы. Опустивши голову къ низу, онъ видитъ круглое отверстіе, оно сдѣлано въ верхней крышкѣ гробницы съ мощами св. Николая, надъ которою и стоитъ главный престоль. Чрезъ то отверстіе видно и другое сдѣланное во внутренней крышкѣ гробницы, богомолецъ видитъ при помощи маленькой восковой свѣчи, опускаемой предварительно на цѣпочкѣ во внутрь гробницы, — лежащія на днѣ той гробницы святыя кости угодника Божія, перевезенныя изъ Муръ-Лукійскихъ. Тутъ православный поклонникъ можетъ прочитати для себе тропарь и кондакъ праздника:

„Приснѣ день свѣтлаго торжества, градъ Барскій радуется и съ нимъ вселенная вся ликовствуетъ, пѣсньми и пѣньми духовными: днесъ бо священное торжество, въ перенесеніе честныхъ и многоцѣлебныхъ мощей Святителя и чудотворца Николая: якоже солнце назаходимое возсія свѣтозарными лучами, разгоняя тьму искушеній же и вѣдѣ отъ вѣнующихъ вѣрно: спасай насъ, яко предстатель нашъ, великій Николае!“ (Трон. гл. 4).

„Взыде яко звѣзда отъ востока до запада, твоя мощи Святителю Николае, море же освятися шествіемъ твоимъ, и градъ Барскій пріемля тобою благодать: насъ бо дѣля явился еси чудотворецъ изящный, предивный и милостивый.“ (Конд. гл. 3).

Муро получается слѣдующимъ способомъ: Чрезъ упомянутыя выше отверстія, находящіяся въ двухъ крышкахъ той гробницы, опускается въ сѣю послѣднюю губка, для того, чтобы она могла напитаться священной влаги; затѣмъ губку ту выжимаютъ надъ особнымъ сосудомъ, въ которомъ ризничій обязанъ хранить манну, и изъ котораго манна преподается всемъ просящимъ. Получается манна богомольцами бесплатно, конечно, но съ соблюденіемъ одного условія: въ церкви стклянокъ для полученія манны не даютъ; каждый обязанъ, принести свою стклянку. Чтожъ тутъ удивительнаго? спросите вы. Отъ что. Если принисете простую, чистую стклянку, то въ нее вамъ манны не нальютъ, а вы обязаны, идя въ церковь, запасатись стклянками, особо для той цѣли продаваемыми въ лавкахъ, не подалеку отъ самой церкви; на тихъ стклянкахъ находится изображеніе св. Николая Чудотворца. И въ томъ кажется, нѣтъ ничего страннаго на первый взглядъ. Но пождите. Стклянки ти продаются въ большомъ количествѣ. По-

ищите однако же хочъ одну, на которой бы Святитель Николай изображенъ былъ такъ, якъ привыкли видѣть его изображаемымъ не только на нашихъ православныхъ иконахъ, но даже и на большей части западныхъ иконъ, — и не найдете ни одной въ цѣломъ городѣ. Рѣшительно на всѣхъ здѣшнихъ стеклянкахъ, точно также якъ на нѣкоторыхъ западныхъ иконахъ Святитель изображается въ облаченіи и съ посохомъ епископа не восточной, а латинской Церкви, не смотря на то, что въ той же церкви св. Николая имѣются весьма древнія иконы сего Святителя, которыя уже по самой древности своей должны были бы служить образцами для иконописцевъ, и на которыхъ Святитель изображается въ одѣяніи епископа восточной церкви.

Къ тому прибавимъ еще одну особенность, касающуюся тѣхъ же стеклянокъ. Всѣ они хотя и недороги, но весьма низкой работы, и изображеніе на нихъ св. Николая даже болѣе-чѣмъ жалкое.

Мало-мальски порядочныя стеклянки можна имѣти лишь въ одной только лавкѣ Трифона Діаспарро (Trifone Diasparro), но той послѣдній, пользуясь конечно тѣмъ обстоятельствомъ, что прочіе продавцы не въ состояніи съ нимъ конкурировать, съ нимъ въ дѣлѣ приготовленія стеклянокъ, беретъ за свои издѣлія цѣны непомерныя. Впрочемъ, минати лавку Трифона Діаспарро трудно. Каждый, кто получаетъ св. манну, желаетъ привезти ея въ даръ своимъ знакомымъ. Единовременно же получить въ церкви большое количество ея въ одни руки неудобно, съ одной стороны потому, что просящихъ бываетъ всегда слишкомъ много, а съ другой, влага извлекается изъ гробницы со св. мощами каждый разъ лишь въ такомъ количествѣ, якимъ можетъ напитаться опускаемая туда губка. Трифонъ Діаспарро удовлетворяетъ въ томъ случаѣ желанію богомольцевъ. Онъ единственный торговецъ, уполномоченный отъ мѣстной духовной власти, имѣть у себя въ лавкѣ св. манну, которую и можно получить у него въ весьма маленькихъ особно для сего приготовленныхъ пузырькахъ; послѣдніе, уже наполненные нѣсколькими каплями манны продаются весьма дешево, такъ что сотно такихъ пузырьковъ можно купить за 4 франковъ.

Привелось менѣ слышати отъ нѣкоторыхъ лицъ о странномъ явленіи, нерѣдко совершающемся: многіе изъ притекающихъ на поклоненіе мощамъ св. Николая иногда сподобляются видѣти честныя кости Святителя, почивающіи на днѣ гробницы подъ пре-

столомъ, иногда же не удостоиваются сей чести, и якъ ни напрягаютъ они свое зрѣніе, но рассмотреть, содержится ли чтолибо въ той гробницѣ, не могутъ; другимъ же иногда не приходится видѣти своими очами святыню, сколько бы разъ ни приходили для поклоненія ей въ церковь.

Позады главнаго престола находится дверь, ведущая въ ризницу настоящей нижней церкви; въ ризницѣ хранится книга, въ которую всѣхъ богомольцевъ просятъ вписати свои имена. Тутъ желающіе могутъ получить:

1) Фотографическія изображенія св. Николая Чудотворца; святитель представленъ на нихъ до пояса, безъ митры, облаченнымъ въ фелонъ длиннаго древнаго покроя и въ омофоръ; въ лѣвой руцѣ онъ держитъ жезлъ съ двумя рожками, загнутыми къверху по обычаю восточному, и съ крестомъ на верхней его оконченности; правая же рука приподнята для благословенія и персты но оной сложены и менословнымъ перстосложениемъ. Изображенія тія суть снимки съ иконы угодника Божія, находящійся въ той церкви.

2) Литографированныя изображенія внутренности церкви св. Николая Чудотворца, гдѣ почиваютъ его мощи; изображенія тія продаются по волю пожертвовавшаго ихъ одного русскаго богомольца по 1 франку за экземпляръ, въ пользу бѣдныхъ.

Въ сокровищницѣ церковной, ходъ въ которую не изъ нижней церкви, о которой мы досель говорили, а изъ верхней, хранится пожертвованная пріѣзжавшимъ въ самомъ началѣ XIV. столѣтія въ Баръ-градъ на поклоненіе мощамъ св. Николая православному владѣтельному сербскимъ княземъ Урошемъ, икона сего Святителя, которая по древности своей, весьма чтится и выносятся изъ сокровищницы лишь на время крестнаго хода, совершаемаго 9. Мая, по западному стилю. На той иконѣ вмѣстѣ съ самомъ Святителемъ изображены: Господь Іисусъ Христосъ на облакахъ небесныхъ, вручающій угоднику Евангеліе, Божія Матерь, вручающая ему святительскій омофоръ, а также и самъ князь Урошь и его супруга, стоящіе на колынахъ предъ Святителемъ. Доступъ въ нижнюю церковь, въ коей почиваютъ мощи св. Николая Чудотворца, не во всякое время свободенъ. Церковь та отворена лишь утромъ съ 6. до 11. часа и отъ 2-хъ до 3-хъ часовъ пополудни. Въ прочее время дня и ночи она постоянно за-

перта и помимо случаевъ чрезвычайныхъ богомольцамъ рѣдко уда-
ется въ нее войти въ неуказанные часы. Празднованіе угоднику
Божію римская церковь какъ и православная совершаетъ въ годъ
6. Декабря и 9. Мая. Послѣдній праздникъ считается большимъ
не лишь въ Баръ-градъ, но и вообще на всемъ западѣ. У насъ
православныхъ, какъ извѣстно празднованіе перенесенія честныхъ
мощей Святителя Христова Николая изъ Муръ-Лукійскихъ въ
Баръ-градъ установлено почти одновременно съ самымъ событіемъ
сего перенесенія, потому что онъ уже означенъ существующимъ
въ мѣсяцесловѣ при Евангеліи 1144 года.¹⁾

Въ Муръ-Лукійскомъ жилъ и наставлялъ свое словесное
стадо Архіепископъ Николай, тутже долговѣково почивали его св.
мощи; нынѣже почиваютъ св. мощи Святителя и Чудотворца Ни-
колая, который былъ „образъ кротости, учитель
воздержанія и правило вѣры“ на Западѣ въ Ита-
ліи, въ городѣ Баръ.

ИСИДОРЪ ВОРОБКЕВИЧЪ,
протоіерей.

¹⁾ Смотри Исторію Русской церкви Макарія. Том. II. стр. 191.

Despre conviețuirea frățescă a preoților într'ună laltă și conlucrarea armonică în chiămarea lor.

Nici ũă idee morală nu află consimțimânt ũ și recunoscință atât ũ de generală, ca amórea frățescă și concordia. Poetii, vorbind ũ de prețul concordiei, se revarsă în expresiunile cele mai întusia-
stice și-l rădică pēnă la ceri ũ. Istoricii, înfēțișându ideile folositorie
vieții popórelor și statelor, însemnă concordia ca basa fiă-cării
desvoltări sánatóse. Ritorii, cuvēntându de fericirea ómenilor, de-
chiară concordia, armonia și conlucrarea tuturoră spre unul și
acela-și scop ũ comun ũ de condiciunea necesariă a fiă-cării acțiuni
binecuvēntate; și în întréga istoriă, de la Meneni ũ Agripa cu
fabula sa cunoscută despre stomach ũ și despre cele lalte membre
ale corpului omenesc ũ pēnă la ritorii moderni aflăm în privința
acēsta nenumērate esēemple.

Concordia împreună puterile imprăsciiate într' ũă putere și
produce efecte admirabile. Unde vócea celui singuritu trece pe
lângă inima mulțimii fără de rēsunet ũ, acolo pētrunde vócea impreu-
nată a bărbaților înteligiinți, relegioși și marinimoși în adũncurile
ei; unde puterea singurită sacă în încordare zădarnică, acolo
reesă puterea împreunată; ce nu póte realisá cel ũ singuritu, cresce
și sporesce prin conlucrarea celor mulți; unde derimă discor-
dia, acolo adună concordia și produce rezultatele cele mai imbu-
curátorie.

Acēstă consunare a spiritilor în lauda concordiei, a armoniei,
a conviețuirii frățesei și a conlucrării armonice la unul și acela-și
scop ũ comun ũ se adeverește și față cu starea preotescă și se póte
susține, că amórea frățescă între preoți și armonia, ce resultă din-
tr'insa e un ũ factori ũ însemnat ũ în activitatea chiămării preotesce.
Cu cât ũ mai mult ũ se însoțesc ũ preoții într' ũă laltă în afacerile re-
legiunei și ale moralității, cu cât ũ mai mult ũ se conforméază unul
cu altul în cugete și în simțiri, în unitatea credinței, a speránței și
amorii, cu cât ũ mai mult ũ cresce încrederea reciprocă și in-

timitatea lor cu câtu mai multu pășescu în chiâmarea lor în bună înțelegere și armonie; cu atâtu mai multu cresce puterea lor comună, cu atâtu mai siguru sporesce lucrul lor, cu atâtu mai îmbucurătoriu e succesul activității lor, cu atâtu mai bine se consolidează sanctuariul relegiunei și alu moralității fătă cu pericolele și furtunele timpului.

Amorea frățescă se pôte negrijii și vătămă în măsură mai mică sau mai mare. Lipsa, negrijirea ori vătămarea ei e în regulă urmată de izolaciune. Preoții se retragū unul de altul, celū puținū conversăciunea mai intimă se restrânge numai la casurile, cari le aduce necesitatea împrejurărilor. Dreptu, că singurătatea are și ūă parte bună, ea stă chiarū în rēportū nemediatū cu deplinătatea morală, și produce caractere tari, de cari se află în istoria bisericēscă multime. Dară de altă parte e totū așa de sigurū, că singurătatea și izolaciunea nu e scutită de pericole pentru omul, care e lipsitū de nesce călități speciale. Între împrejurări de rōndū are omul lipsă de conversăciune soțială, de comunicaciune amicală, de conviețuire confidințială cu alții. Lipsindu-i acestea de totū, se încuibă în viēta lui cea spiretuală prea lesne ore-care neplăcere, nemulțemire, care e urmată de felurite dispuseciuni bolnăviciōse, ale căroră efluxe se descărcă asupra acelora, ce vinū în atingere cu dīnsul în oficiul lor. Cumcă acēsta e pentru preotū unū pericolū insemnatū, e învederatū, dacă mai cumpenimū, că elū, ca solū alū amorii și alū păcii, e îndētoritū, între tōte împrejurările, a observă fătă cu poporenii săi răbdare, linisce, blândete, calități, cari sporescū fōrte multū activitatea preoțescă și în a căroră lipsă căpētă acēsta lovituri de mōrte.

Totū așa îi trebuie preotului adese-ori recreăciune, desceptare și îmbărbătare în afacerile chiâmării sale. De câte-ori se întâmplă, că preotul în activitatea sa dă de greutăți și pedice străordinarie, cari îl facū să pērdă curagiul și energia necesariă; decâte-ori e cuprinsă inima lui de întristăciune, ce-i părăliséză zelul și-i curmă tōtă plăcerea pentru lucrare neobosită. În astū-feliū de împregiurări află preotul în conversăciunea confidințială cu alți preoți aceea, ce-i lipsește, adecă ocađiune și locū, unde își pôte rēvērșă inima și unde din consiliile și învățaturele amicilor bine-voitori și sperimentați îi respiră ușurare sufletescă și îmbărbătare. Aceea, ce dice s. Ambrosiū de folosul amicului bunū, află într'ūă pusēciune

ca acesta deosebită aplecare și chiar și înțelesu : Fără de amici cugetarea noastră devine îngrețoșare, lucrul nostru încordare zădarnică, lumea acesta străinătate, viața greutate; a vieții fără de mângâierea lor este a muri. Este mângâiere frumoasă în viața, a avea pre cine-va, căruia să-i poți deschide inima, împărtăși secretele, depune în peptul lui lăuntru tău. Tinde a afla pre bărbatul fidel, care să-ți ajute a purta bucuria și întristarea, care te îndemne la cele bune și te reține de la cele rele. ¹⁾ Prin amicitie devine norocirea mai dulce, nenorocirea mai ușoară : dacă cu nenorocirea se însoțește mângâierea amicului, atunci devine ea suportabilă. ²⁾ Asemene vorbește de prețul amicului și înțeleptul Sirachū : „Amicul credinciosu e acoperimentu tare, și cel ce l'a aflatu, a aflatu comoră. Cu amicul credinciosu nu se pôte asemena nemică, și nu e măsură bunătății lui. Amicul credinciosu e lécul vieții și cei ce se temu de Domnul îl voru afla. ³⁾

Însă și în viața, ce se petrece fără de încredință neplăcutu adaugă conviețuirea frățească cu alți preoți la sporirea zelului în activitate folositoare. Zelul și entuziasmul observat la alții dă de rușine propria neactivitate, descéptă emulăciune și împinge la acea lucrarea, în privința căreia consumăm cu alții și care o aflăm laudabilă vedendu-o la alții.

Dară conviețuirea frățească a preoților într'ună laltă are deosebită importanță pentru luminarea și propășirea lor în știință. Afară de aceea, că astu-feliu de conviețuire provocă la continuarea studiilor și lățirea științelor, îi oferesce ea preotului și ocaziunea, de a auzi de la alții și a învăța multe, din cari fără de îndoelă pôte trage nemărginitu folosu în starea activității sale. Apoi astu-feliu se pôte feri preotul și de acea stâncă periculoasă în științe sale, de care s'aun lovitu mulți, adecă de unilăturalitate. În comunicăciunea reciprocă a cunoștințelor se frânge unilăturalitatea, comunicăciunea întregesce lipsa concepțiunii și corege neacurăteta, nechiărătatea și defecuositatea.

Ferice deci de poporul, ai căruia preoți viețuiesc în armonie și amore frățească. Unu preotū caută să-lū sprijinescă pre cela l'altū în aspirațiunile chîmării sale, unul caută să-i vină în ajutoriū celui l'altū, cerendū împrejurările. Tôte întreprinderile cele

¹⁾ Ambros. l. III. De off.

²⁾ Id. De sum. bon.

³⁾ 6. 14—16.

bune le realizează ei lesne, căci toți sunt petrunși de o dorință și toți conlucră la unul și același scop. Nimăru-i a nu-î da în cap, a vorbi de rău de confratele său înaintea altora se în pe din dos, a ataca modul activității lui, a-l avea în prepus, a-l defăimă. Fia-carele privesce interesul public de interesul său propriu, privire, care, din punctul de vedere al întregului, corespunde adevărului. Preoții cu plăcere petrec între o și l'altă, se consultă, se informează unul dela altul și se fac și atenți reciproc la smintele, ce ar fi avându fără a se ofensa. Cei mai perfecti dintre ei știu a purta neajunsurile celor mai slabi cu răbdare. Ei se iubesc într'oa laltă cu sinceritate frătească, discrederea nu li e cunoscută, și dacă când-va se și întâmplă vr'oa ne'ntelegere, rãpede o delatură. La preoți de acestia se adevăresc pe de plin cuvintele profetului, carele schiamă: „Etă acuma ce e bun se e frumos, fără numai a loci frații împreună“. ¹⁾ Ținându acesti preoți onora preoțescă și edificarea credincioșilor mai pe sus de tote, nu între-lasă nici oa dată a areta unul altuia respectul convenit în feța altora. Și poporul admiră armonia și conviețuirea frătească a preoților săi, îi stimă, li areta și în publică stimă, și această stimă și aplecare se intinde peste tota starea preoțescă. De-ora-ce acesti preoți împărtășindu-și desopiniunile, consună în principii și în tota concepțiunea vieții pastorale, pe cât e posibil feța cu vârietatea individualităților, pentru aceea în regulă se reprezintă în spiretul, în cuvântul și în activitatea lor cea mai deplină unitate. Astu-feliu corespunde activitatea și spiretul preoților demândului Apostolului, care dice: „Pliniți bucuria mea, ca una să cugetați, oa dragoste avându, cu oa voie fiindu, una întelegându. Nemică cu prigonire, sau cu mărire deserta, ci cu umilința unul pre altul socotindu a fi mai de onora de cât pre sine“. ²⁾

În acestu modu întăriti cu deplină autoritate preoțescă, care, ferindu-se de pete morale, e în ochii creștinilor oa putere considerabilă, și încă sprijiniți de taria, ce zace în concordie, lucră astu-feliu de preoți, chiar și între greutăți și pedice mari, cu succes și sunt în stare, a conduce pre poporenii totu mai multu la ținta cea înaltă a chiămării lor. Înzadar se rescola, în contra

¹⁾ Psalmu 132, 1.

²⁾ Filip s. 2. 3.

acestei unități bine închiegate, reutatea ómenilor și puterea iadului. Pe când celū singurیتū, desbinatū de ceia laltī, lesne se întemideză și e învinsū, ținēndū la unū locū elemintele cele ostile sūnt preoțī, cari lucră cu puteri unite și află razimū în stima și amórea poporenilor săi, ca ūă cetate, ce nunumai că resistă fiă-cărul atacū, ci forméază și unū centru de putere, din care cu succesū se potū combate tóte cursele și lovirile felīuriților dușmani. Acésta o arétă nunumai speriința, ci se esprimă și de s. scriptură în modul celū mai determinatū cu cuvintele: „Frate de frate ajutatū, e ca ūă cetate rare și înaltă și domnesce ca ūă împērăție întemeiată“. ¹⁾

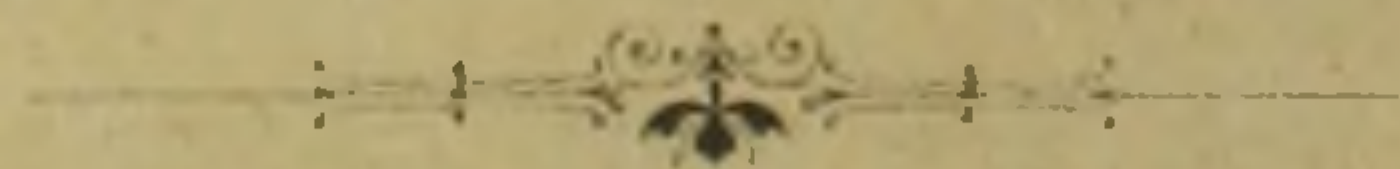
Dară să privim și féța contrariă a acestui tablou. Aceea ce se represēntă aici, nu e îmbucurătorīū pentru inima omenéscă, căci e mai multū sau mai puținū contrariul purtării descrise mai 'nainte. Aici în viéța privată, lipsindū comunicăciunea spiuetuală, conversăciunea confidențială, alipirea unuia de altul, fiă-carele âmblă pe căi proprii, străine altora. Totū așa de puțină armonie și conțelegere se află la acesti preoți isolați în cele ce privescū viéța și activitatea lor publică, s. liturgie, predica, păstoria sufletéscă și tóte aspirațiunile lor pentru binele comunei. Sprijinirea reciprocă se restrînge în regulă la mēsura, ce e dictată de prudința și privirea, că óre-când ar poté veni timpul de cerutū sprijinul și ajutorul altuia. Adese-ori se aparū contraste, ce sūnt pronunțate fără sfielă, contraste nunumai în principii, ci chiarū și în modalitățile lucrării publice. Ba unii lasă la ūă parte privirile stării și ale bunei cuviințe pēnă într'atātū, încātū critică lucrarea acésta fără cruțare înaintea membrilor comunei, facū asupra purtării vecinilor observăciuni nepotrivate și lipsite de amóre frățéscă, espuindu-și astū-feliū véda și autoritatea la pericole necălcabile. Și urmarea discordanței acesteia e paralisarea puterilor, cari celū singurیتū lesne le-ar poté aplecă spre a sporí binele comunū. Dacă la unū carū direpciunea puterilor, ce punū în mișcare unū carū, nu e identică, atunci carul nu merge înainte; séū dacă aceste puteri se încórdă în direpciune contrariă, atunci carul după ūă lege naturală nu se urnesce din locū, ci póte să se sfarme, de nu cum-va tária construcțiunii lui va fi în starea a resistá la ūă trăiare ca acésta. Acestū esēmplu se póte aplecă și la ūă comună, în carea preoții nu conc lucră la unul și acela-și scopū și nu sūnt legați cu córdele

¹⁾ Pild. Salom. 18. 19.

amorii frătești, ei p^ote lucra unul contra altuia, se combat^u își sfășie numele cel^u bun^u, se prigonesc^u. Plato dice în înv^{et}ătura sa despre vi^{et}a statului: „Într'un^u stat^u nu e nemică mai stricăcios^u, decât^u discordia și neunirea, și de altă parte nu e alta ce-va, ce i-ar folosi mai mult^u, decât^u comuna pace a tuturoră.“ ¹⁾ În mod^u clasic^u se exprimă acesta-și adev^{er}u în propuseciunea cunoscută a celor vechi: „Concordia parvae res crescunt, discordia maximae dilabuntur.“ S. scriptură exprimă ac^{est}ă ideă tot^u așă de ch^{iar} prin cuvintele: „T^otă împ^{er}ăția desbinându-se întru sine se pustiesce, și t^otă cetatea s^eu casa, despărțindu-se întru sine, nu stă.“ ²⁾

Așă dară nu numai pentru vi^{et}a preotului, ci și pentru binele comunei și ch^{iar} și pentru interesul relegios^u în general^u nu p^ote fi de mai mare însemn^{et}ate ca am^orea frătească și concordia preoților într'ună laltă. Acest^u adev^{er}u are val^ore între t^ote împrejurările, între t^ote referințele și în tot^u timpul. Pentru aceea și Isus^u Christos^u obligă la am^ore pre s. Apostoli în ultima sa cuv^{ent}are dic^{en}d^u: „Poruncă nouă dau v^ou^e, ca să v^e iubiți unul pre altul, cum v'am iubit^u eu pre voi, și voi să v^e iubiți unul pre altul. Întru ac^{est}a vor cunosce toți, că sunteți ai mei înv^{et}ăcei, de veți av^e dragoste între voi.“ ³⁾ Éra pentru unitate se r^ogă păstoriul suprem^u în rugăciunea sa solemnă cătră Dumned^eu Tatăl cu cuvintele: „Ca toți să fiă una, precum tu părinte întru mine și eu întru tine, ca și ei întru noi una să fiă.“ ⁴⁾

(Va urmă.)

¹⁾ De republ. l. 4.

²⁾ Mat. 12. 25.

³⁾ I^onu 13. 35.

⁴⁾ I^onu 17. 21.

Слово

въ праздникъ благовѣщенія пресвятой Богородицы.

„Посланъ бысть ангель Гавріиль отъ Бога, въ градъ галілейскій, емуже имя Назареть къ дѣвѣ и вшедь къ ней ангель, рече: радуйся благодатная: Господь съ тобою, благословенна ты въ женахъ.“

Лука 1, 26—28.

Православныи Христіане!

Отъ самого утра благовѣстятъ намъ звоны церковныи день радости, великій и многозначный день свята владычицы нашей, пресвятой Богородицы! Божое солнце еще несойшло, а вже благовѣстили милозвучныи церковныи пѣсни, що излылась нынѣ на цѣлый православный міръ благодать Божая.

Солнечныи лучи освѣчаютъ ярко нашу церковь, храмъ Божій; горять якобы дорогоценныи алмазы, мовъ рубины и смарагды скромною бляхою покритыи куполы и кресты еи, а внутрь храма горять лампады и свѣци, благовонь кадила взнимается хмарою, а благоговѣйныи, армонѣйныи співы и пѣсни, которыи изъ щирого сердца мовъ изъ чистого жерела прутся, розносятся по всей святини, — все, все намъ вѣститъ, що нынѣ на насъ излылась милость и благодать Божая.

Птицы, которыи по долгой розлуцѣ изъ далекихъ сторонъ, зъ подъ вѣчно синяго неба, пекучого солнца до насъ зновъ вернули, здоймаются высоко въ облаки и утѣшнымъ привѣтомъ щебечуть: „Нынѣ праздникъ благовѣщенія пресвятыя Богородицы и присно дѣвы Маріи!“

Цѣлая воскресшая природа своею все оживляющею силою, бростомъ и травами, тысячами голосовъ благовѣститъ: „Ликуй и веселися, весь христіанскій свѣте; бо нынѣ больше якъ осем-

нацять соть лѣтъ, якъ архангелъ Гавріиль, небесныхъ безчисленныхъ чиновъ преславный архистратигъ пречистой дѣвѣ Маріи благовѣстивъ: Р а д у й с я б л а г о д а т н а я , Г о с п о д ь с ь т о б о ю , б л а г о с л о в е н н а т ы в ь ж е н а х ь .

Долго, цѣлыми вѣками томилися потомки нашего праотца Адама зъ причины переступленого нимъ повелѣнія Божіею въ непрозримой темнотѣ и мрацѣ, въ печальномъ грѣсѣ и неописанныхъ заблужденіяхъ; ужасный огненный мечъ, которымъ архангелъ нашихъ прародителей изъ свѣтлого раю выгналъ, висѣлъ непристано грозно и ужасно надъ головами ихъ потомковъ, все отчаивали, не было надежды на спасеніе, на улучшеніе ихъ горькой, печальной судьбы.

Но тутъ, въ крайній нуждѣ, наибольшомъ бѣдствію спѣшитъ архангелъ отъ воротъ небесного раю въ похилый, убогий домъ въ городокъ Назаретъ, щобы пречистой дѣвѣ Маріи возвѣстити, що она породитъ сына, который сыномъ Божимъ наречется.

День благовѣщенія есть, православныи христіяне, началомъ спасенія цѣлого рода человѣческаго, предвѣчный сынъ Божій оставляетъ свой великолѣпный небесный престолъ и воцаряется для нашего спасенія подъ сердцемъ пречистой дѣвы Маріи, всемогучій сынъ Божій, другое лице пресвятой и животворящей Троицы, стаетъ человекомъ. О непонятное, неисповѣдимое таинство воплощенія сына Божіею! Богъ человекомъ дѣлается, отъ лона Отца на землю сходитъ, щобы человѣчскій родъ, погибавшій черезъ грѣхъ и подверженый проклятію, отъ вѣчной смерти избавити, его беззаконія своею дорогоцѣнною кровію отерти и всѣхъ по подобію Божомъ сотворенныхъ снова съ Господомъ Богомъ совокупити и участниками вѣчного блаженства сдѣлати!

Передъ такимъ таинствомъ безмѣрной Божіей любви изумляются небеса, а человекъ отличающійся мудростію, остроуміемъ вѣтается якъ той невзрѣчный червь въ пыли!

Понеже нынѣ все православное Христіянство архангелскимъ благовѣщеніемъ радуется и неизмѣримое веселіе въ своихъ сердцахъ чувствуетъ, тому есть и моею должностію, нынѣ лише о семъ важномъ празднику говорити, щобы вамъ, правовѣрныи Христіяне, показати:

- 1) Кто былъ тѣмъ ожидаемымъ благовѣстникомъ,

- 2) кому а
3) кого онъ благовѣстилъ.

Прошу васъ, выслушайте мене!

І.

Кто возвъщаетъ намъ славу Божую? „Небеса“, отвѣчаютъ намъ милозвучныи струны голосной арфы царя и псалмопѣвца Давида. — Кто объявляетъ намъ дѣла рукъ Всевышняго? Твердь небесная. — Кто провозглашаетъ Божое Величество? Безчисленныи звѣзды. — Кто возвъщаетъ намъ Его строгость, Его гнѣвъ справедливый? Ужасная, грозная сила грому, небо разрывающая блискавица, скаженная буря и вихоръ и горою здоймающіися волны бышеного моря. — Кто вѣститъ Его непостижимую мудрость? Созданіе наименшихъ частинь пыли и сотвореніе великанского солнца и цѣлой вселенной. — Кто возвъщаетъ намъ Его любовь? Безчисленныи цвѣты, которыи ни прядуть, ни тчуть, а въ красу царя Соломона пріодъваются; птицы, которыи ни орютъ, ни сіютъ, а прото свой кормъ находятъ.

Небо и зори, громъ и блискавица, буря и море, пыль и солнце, скоть и рослины суть отже возвъстителами величества и славы Всевышняго, Всемогучого, Премудрого, Премилостивого.

Нынѣ же, въ день сего всесвѣтлого праздника протворяется небо и чрезвычайный благовѣститель сносится отъ Божого престола на нашу землю.

Кто онъ? Его посѣшность означаетъ важное, высокое посольство. Чудесно, въ небесныхъ яскравыхъ барвахъ блищитъ его одежда, на лицѣ его сіяетъ вѣчная радость, кротость и щедрота, изъ его райскихъ чертъ видно, що онъ посланникъ Божій.

Но кто онъ? По ясныхъ, бѣлыхъ, голубенихъ крылахъ видимъ, що то ангелъ небесный, а по его яркой, лучизорной одеждѣ можемъ познати, що онъ ангелъ высшего степени. Не есть то ангелъ Рафаиль, который Товію провадилъ, не есть то Михаилъ, не видимъ бо въ его десници огневого, двусѣчного меча; то есть — величай, душа моя, Господа — архангелъ Гавріиль, сильный воевода и архистратигъ безплотныхъ чиновъ небесныхъ. Въ его чертахъ олицетворене избавленіе цѣлого рода человѣческаго, передъ его пришествіемъ трепещетъ вся въ мерзкихъ беззаконіяхъ погибающая земля, но все разомъ въ собѣ и близъ себе свое спасеніе чувствуетъ.

Ликъ шестокрылыхъ и многоочистыхъ Херувимовъ и Серафимовъ наполняетъ своимъ армонѣйнымъ пѣнѣмъ и имномъ: „Святъ, святъ, святъ Господь Саваоѣъ, исполнь небо и земля славы Твоея!“ Ты же, свѣтлый архангеле Гавріиль, наполняешь нынѣ твоимъ спасительнымъ благовѣщеніемъ всю землю, всю вселенную, твой ангельскій зовъ, твой небесный привѣтъ дѣлается цѣлому міру блаженствомъ, спасеніемъ, примиреніемъ и прощеніемъ.

Ангеле человѣческаго рода, достопочтенный благовѣстителю его спасенія, до тебе всѣ во Христа вѣрующіи радо прибѣгаютъ; ты бо твоимъ небеснымъ посольствомъ наши грѣховныя язвы изцѣлилъ, ты единымъ былъ, котораго Господь Богъ изъ миріады ангеловъ избралъ, щобы милость Свою не только пречистой Дѣвѣ Маріи, но и намъ въ милости нуждающимся извѣстити.

Мы трепещемъ, мы дрожимъ передъ ангелами Всевышняго, передъ Херувимами и Серафимами, но передъ тобою благовѣстителю спасенія нашего, сердце наше радостью и надѣею наполняется; твой небесный уста въ первый разъ глаголали: Безконечна милость и любовь Господня, не отчаивайте, люде, покайтесь, оставьте путь беззаконія, а Отець небесный всѣхъ васъ во свое небесное вѣчное царство прійметъ, онъ „такъ бо возлюби міръ, яко и сына своего единороднаго далъ есть, да всякъ вѣруй въ онъ не погибнетъ, но имать животъ вѣчный.“ (Іоаннъ 3, 16.)

Кто отже благовѣстилъ наше спасеніе? На сей вопросъ отвѣчаю: Архангелъ Гавріиль.

III.

Кому же онъ благовѣстилъ? Съ небесъ, отъ престола Всевышняго снѣшнѣ архангелъ на нашу землю, не спиняютъ его ни хмары, ни облаки, летитъ онъ якъ та блискавица, якъ та огневая искра черезъ безмѣрны просторы безконечнаго свѣта. Куда же онъ такъ снѣшнѣ? Може до богатыхъ, въ порфирахъ и діадимахъ одѣтыхъ владѣтелей-царей? Може до могучаго кесаря Августа, который всегда величался, що весь свѣтъ отъ одного конца до другого побѣдилъ, цѣлый свѣтъ скипетру римскаго царства подчинилъ?

Нѣтъ, не снѣшнѣ онъ до туземныхъ владѣтелей, небесный архистратигъ, онъ снѣшнѣ до пречистой, незнаной дѣвы Маріи, которая чистотою души и непорочнымъ дѣвичествомъ величалась, которая на солодкіи слова архангела „обръте бо благодать отъ

Бога. И се зачнеши во чревѣ и родиши сына и наречеши имя ему Исусъ,” скромно и стыдливо отвѣтила: „како будетъ сіе, идѣ же мужа незнаю.“

Гдѣ же та непорочная дѣва, которую архангелъ ищетъ, гдѣ же та благословенная въ женахъ, гдѣ же та благодатная неневьстная невѣста, на которую духъ святой снайдетъ, которую сила Вышняго осѣнитъ?

Гдѣ та прехорошая царевна, гдѣ то неслыханое чудо женской правдивости, гдѣ та дѣвственная набожность, гдѣ та дѣтская вѣра, гдѣ та женского сердца чрезвычайная оздоба?

Гдѣ шукати ей драгоцѣнный порфиръ, ей лучизарный, золотый тронъ, ей въ небесныхъ жемчужинахъ-бисерахъ блистящій вѣнецъ?

Пребываетъ она може въ славномъ Римѣ?

Нѣтъ, мои любезныи, архангелъ Гавріиль не имѣетъ на цѣли въ могучомъ Римѣ опертися, онъ проминулъ своимъ соколовымъ летомъ древній Іерусалимъ и славный Сіонъ и ажъ тамъ операется, гдѣ Іорданъ безславную Галилею синею тасьмою мережитъ, гдѣ скромно бѣлѣются убогіи похилыи хатки призрительного городка Назарета.

Тутъ вступаетъ воевода ангелскихъ небесныхъ чиновъ въ убогій домъ, гдѣ набожная дѣва обитаетъ. До Маріи, убогой дѣвицы позорного Назарета, надходитъ архангелъ Гавріиль, надходитъ князь небесныхъ шестокрылатыхъ легионовъ и клонится съ благоговѣніемъ и покорностію передъ дѣвицею.

Ангелскіи уста, которыи лише славу и всемогущество Всевышняго привозносятъ, нынѣ славу, честь и добродѣтель убогой дѣвицы слѣдующими солодкими словами превозносятъ и величаютъ: „Радуйся благодатная, Господь съ тобою, благословенна ты въ женахъ!“

И що отвѣтила пречистая дѣва Марія на привѣтственные, благопристойныи слова архангела? Со смиреніемъ и повинваніемъ высшей воли промовила она въ дѣвственной невинности: „Се раба Господня, буди мнѣ по глаголу твоему.“

„Буди мнѣ по глаголу твоему, я раба господня“. Вѣра Пречистой Дѣвы не есть легкомысленная, яка была вѣра прама-тери нашей Евы, которая такъ легко повѣрила льстивымъ словамъ лукавого змія, и переступила заповѣдь Божью. Не така была вѣра

новой Евы, истинной Матери живучихъ, Матери самого Жизнодавца. Она повѣрила все, що ей архангелъ благовѣстилъ, она повѣрила, що зачатіе отъ нея Сына Божія совершится чудесно, безъ нарушенія ея дѣвства, наитіемъ Духа Святого и силою Вышняго. Вѣра Матери Божіей была безъ сомнѣнія, непоколебима. Она не поступила такъ, якъ ветхозавѣтная жена Сарра, которая, услышавши обътованіе Божое о рожденіи отъ нея Исаака, и старшая вже въ лѣтахъ съ недовѣрчивою усмѣшкою отвѣтила благовѣстившему. Въ отвѣтъ Матери Божіей находимъ твердое и непоколебимое убѣжденіе: „Се раба Господня: буди мнѣ по глаголу твоему“. Въ сихъ приснопамятныхъ словахъ Матери Божіей чуемъ также глубокое, дивное смиреніе ей. При такой значительной вѣсти, якую получила она изъ устъ архангела, сердце ей не вознеслось высокою мыслею о собѣ, она не подумала о собѣ ничего великого и не приписовала: такого славного благовѣшенія своимъ достоинствамъ и добродѣтелямъ, она не гордилася ожидаемымъ счастіемъ и славою, она во все тѣ лише глубокое смиреніе объявила, и себе лишѣ рабиною Господню назвала. Сіе смиреніе составляетъ корону ей добродѣтели!

Громогласно восхваляемъ, православныи Христіяне, въ Матери Божіей Ею кротость, смиреніе, молчаливость и приданность волю Божой. Мы провозносимъ свойства пречистой Дѣвы, но сами не имѣемъ и частины тѣхъ добродѣтелей. Въмѣсто смиренія говоримъ съ самохвальствомъ лише о нашихъ личныхъ достоинствахъ, о нашихъ заслугахъ и отличіяхъ мірскихъ, и злословимъ и лише устами чтимъ Матеръ Божую по словамъ Премудрого: „Не красна похвада въ устахъ грѣшника“. (Сир. 15. 9).

Примѣрна, правдыва вѣра и смиренность! Пречистая дѣва Марія не гордится Божою благодатью, не величается честью и славою до которой ю Всевышній поднеслъ, въ скромности и смиренію промовляетъ она до архангела: „Я рабиня Господня. дѣйся воля Его!“

Ажь теперь знаемъ, православныи Христіяне, кому архангелъ Гавріилъ волю предвѣчного Бога Отца благовѣстилъ. Ажь теперь знаемъ, що пречистая и присно дѣва Марія „благодатна и благословенна въ женахъ, ажь теперь знаемъ, що посредственно, черезъ непорочную дѣву Марію окови нашої вѣчной гибели роздробились, и грѣшному роду человѣческому на ново животворячая лучъ спасенія и блаженства засіяла.

III.

Кого благовѣстилъ архангелъ Гавріилъ? Пречистая дѣва Марія, незнаючи цѣли архангелскаго посольства и его сердечнаго привѣта, жахаетъ и удивляется.

Правда, извѣстны были ей всѣ обѣщанія, которыя Аврааму и его потомкамъ сдѣланы; она не разъ съ искреннымъ и пламеннымъ желаньемъ надъ спасеніемъ и благополучіемъ Израиля думала; правда що она и тую жену величала, которая послѣ словъ пророковъ Месію породити мала, но якъ ей печаянно архангелъ Гавріилъ благовѣстилъ: „Радуйся благодатная, Господь съ тобою, благословенна ты въ женахъ“ то Марія, пречистая дѣва „смутися о словеси его и помышляще, каково будетъ цѣлованіе сіе? Но въ той часъ же сближилася и пора, чтобы передъ тысячи годами грѣшному и упадшему роду человѣческому сдѣланое обѣщаніе исполнилось, ибо онъ въ слѣдствіе грѣхопаденія прародителей въ рабствѣ грѣха, въ тьмѣ заблужденій, въ безоднѣ пороковъ, въ всевозможныхъ бѣдствіяхъ и страданіяхъ томился. Слушайте, благочестивыи Христіяне, со вниманіемъ на слова Божой милости, которыи архангелъ Гавріилъ пречистой дѣвѣ Маріи въ продолженію своего небеснаго посольства благовѣстилъ: „Не бойся Маріамъ, обрѣте бо благодать отъ Бога. И се зачнеши во чревь, и родиши сына, и наречеши имя ему Іисусъ. Сей будетъ велій, и сынъ вышняго наречется и дастъ ему Господь Богъ престоль Давида, отца его. И воцарится въ дому Яковли во вѣки, и царствію его не будетъ конца“.

Великое, неслыханое чудо! Въ одной хвили сдѣлалась по воли Всевышняго убогая дѣва изъ поруганнаго мѣсточка Назарета матерью Іисуса, Спаса и Избавителя рода человѣческаго, матерью того, который „велій будетъ“, матерью Сына Всевышняго, матерью вѣчнаго владѣтеля потомковъ Якова, матерью того, котораго „царствію не будетъ конца“.

Сими словами начиналось исполненіе всѣхъ ветхозавѣтныхъ обѣтованій и пророчествъ, которыми Господь хранилъ и питалъ въ человѣческомъ родѣ чаяніе спасенія. Сими словами положилося начало новому завѣту, завѣту благодати Божой, начало царству, въ которомъ должны соединитися всѣ племена земныи подъ единою главою и царемъ вѣчнымъ, Господомъ нашимъ, единороднымъ Сыномъ Божимъ Іисусомъ Христомъ, рожденнымъ отъ дѣвы.

На дѣвственный вопросъ Пречистой Дѣвы Маріи „како будетъ сіе, идѣже мужа не знаю? отвѣчаетъ Ей архангелъ Гавріиль: „Духъ святыи найдетъ на тя и сила Вышняго осѣнитъ тя. Тѣмже и раждаемое отъ тебе наречетъ Сынъ Божій.“ „Рече же Маріамъ: се раба Господня, буди мнѣ по глаголу твоему и отъиде отъ нея ангелъ.“

Архангелъ Гавріиль отходитъ, на его мѣсто надходитъ Духъ святыи, всемогущество Всевышняго дѣву осѣняетъ и предвѣчное слово плотию дѣлается. Судьбою человѣческаго рода до воплощенія Сына Божого были смерть, отчаяніе, гибель и муки; Іисусъ Христосъ примирилъ насъ своимъ воплощеніемъ съ Господомъ Богомъ и отворилъ намъ небесное царствіе, якого ухо не слышало и око не видало и которое тревати будетъ во вѣки вѣковъ.

Воплощеніе Іисуса Христа есть доводомъ Божой неописаной любви.

Глубоко, дуже глубоко понижился черезъ грѣхъ нашихъ прародителей Адама и Евы цѣлый родъ человѣческій, онъ утратилъ все свои предпочтенія и сдѣлался черезъ свои прогрѣшенія, блуды и беззаконія рабомъ дѣвола, сдѣлался безсильнымъ, блудячимъ сотвореніемъ.

Богъ любви сожалѣетъ надъ упавшимъ родомъ человѣческимъ, онъ воплощается, щобъ насъ спасти отъ вѣчной гибели, беретъ все наши грѣхи и должности на себе, чтобы удовлетворити всемъ притязаніямъ Божой справедливости. Онъ, царь небесъ, въ стаини рождается, онъ переноситъ за насъ все возможные бѣдствія, напасти, нищету, боли, муки, ба и жестокою смертью на крестѣ. Сынъ Бога живого, Іисусъ Христосъ, который за наши грѣхи воплотился и на Голгоѣ умеръ, избавилъ нашу вину, роздробилъ желѣзные окови беззаконій и прогрѣшеній нашихъ и сдѣлалъ насъ на ново участниками небесного царствія и вѣчного блаженства.

О, неизреченное милосердіе и любовь Бога къ людямъ! Для спасенія людей самъ Богъ Сынъ воплотился и вочеловѣчился, безконечное заключилось въ конечномъ, неизмѣримое въ измѣримомъ! О великая тайна, о величайшее изъ чудесъ! Кроткій Агнецъ взялъ на себе грѣхи міра! О, всесовершенная жертва искупленія! Лукуй, душа моя: двери спасенія отверты передъ тобою! Сынъ Божій искупилъ насъ отъ первородного грѣха, очистилъ отъ всякой грѣховной скверни и примирилъ насъ съ Богомъ Отцемъ!

При глаголу именъ Гавріиль, Марія и Іисусъ все и гомонить спасительное событіе благовѣщенія, воплощенія и спасенія въ нашей души. Наше сердце, угнетенное туземными болѣзнями и печалами, якъ только услышитъ въ сей свѣтлый день мильный звукъ звоновъ, забываетъ вже тягаръ своего глубокого болю, горькіи слезы осушаются, а иго бѣдствіи и горя здается легкимъ перомъ.

Дрожацій беззаконникъ, видячи передъ собою темную пропасть вѣчной кары, услышавши нынѣ солодкіи звуки церковныхъ звоновъ чувствуетъ покаяніе въ своемъ закаменѣломъ сердцѣ, обертается на путь правды и добронравности. Умираюцій трепещетъ передъ страшнымъ судомъ, разомъ зачуваетъ ухо его, якъ нынѣ церковныи звоны благовѣщеніе въ свѣтъ голосятъ, страхъ его мѣняется въ надежду, утѣшно складаетъ онъ свои сухіи руки до искренной молитвы и уста его съ тиха шепчуть: „Радуйся пречистая дѣво Маріе. царицы небесная. благословенна ты въ женахъ, ты бо началомъ рода человѣческаго.“

Царице небесная, радость и славо рода нашего, могущественная покрово, благословленная, преблагословленная отъ всѣхъ родовъ и во все вѣки вѣковъ, безневѣстная пречистая дѣво Маріе, Богу небесному и тебѣ обвизаны мы, благодарити наше спасеніе.

Намъ всѣмъ, православныи Христіане, необходимо нужно, если хочимъ осягнути благовѣщенное спасеніе нынѣшняго свѣтлаго праздника, исполняти точно все заповѣди Всевышняго, хотя бы оно для растлѣнной грѣхомъ природы нашей тѣжко, для изнѣженной плоти нашей непріятно, для грѣхлюбивого сердца нашего несогласно съ лукавымъ обычаемъ міра и нашими привычками и наклонностями было.

Достойно и праведно торжествуетъ св. церковь день сей, день Благовѣщенія, онъ бо одинъ изъ самыхъ свѣтлыхъ праздниковъ. Благовѣствуи земле радость велію, ибо нынѣ церковь святая воспѣваетъ: „Хвалите небеса Божію славу! Да веселятся небеса, и радуется земля, днесъ спасенія нашего главизна! Днесъ вся тваъ радуется!“

А мы все со смиреніемъ, съ умиленіемъ вѣчнопамятными и благодатными словами архангела Гавріила тебе преблагословенная Дѣво благовѣтствуемъ: Радуйся благодатная: Господь съ тобою, благословенна ты въ женахъ. Аминь.

ИСИДОРЪ ВОРОБКЕВИЧЪ,
протоіерей.

Prologu

la priveghiare în presera s. trei Ierachi s. Vasiliu celu mare, Grigoriu teologul și Ionu gură de aură în biserica seminarială a Mitropoliei în Cernăuți, ținutū de elevul sem. și auditoriul de teologie V. Magioru.

În acestu timpū de adūncă amurgire, când tôte sburătoriele dormiteză în culcușurile sale; în acéstă oră de nópte, când lucrătorul caută să se resufle de munca zilei, érá cǎlătorul de ostenela cǎlătoriei; în acestu momēntū înăintatū, când însu-și luminătorul zilei a dispărutū de pe bóltă cerului, lăsându în urmă numai câtū scipela páledă a stelelor, auzim glasul pătrundătoru de sculare. „Sculați-vé!” dice cela ce este după tipul șervitorilor lui D-deu, pare că ar voi să mai adaugă cuvintele Apostolului, care dice: „Scólă-te cela ce dormi și te va lumina Christosū”. Dară cine dintre noi isti mai tineri ar puté „dá dormitare genelor sale”, cǎutāndu la strălucirea de lumină a s. locașū unde sūntem adunați? Cine să nu se adūncescă mai vĕrtosū în cugetări evlavióse despre mǎririle lui D-deu în presera unei zile, care este atātū de momēntósă nunumai pentru acéstă s. biserică seminarială a Mitropoliei, ci și pentru înstitutele nóstre de luminare teologică și de cultură clericală? Cu adevĕratū deci a cǎntatū prorocul Davidū dicēndū: „Cātū sūnt de iubite locașurile tale Dómne alū puterilor! Doresce și se istovesce inima mea spre curțile Domnului”. (Ps. 83. 5). „Cu adevĕratū, cum dice prorocul Moisi, „Domnul este în locul acesta, și acestu locū nu este altul, fără numai casa lui Dumneđu, și acésta este pórtă cerului.”¹⁾

Dumneđu este pretutindene, pentru că tôte sūnt printr'insul, și fără de elū nu póte esistá nemică. Elū a creatū tôte, elū tôte le și susține și le conduce. De-ar retrage Domnul mâna sa de la noi, tôte s'ar pface în nemică. Dumneđu este pretutindene și cuprinde tôte, elū singurū însă este necuprinsū. Acestu adevĕrū l'a spusū și Solomonū în rugăciunea sa la sântirea solemnă a tēmplului, care l'a ziditū Domnului, așa dicēndū: „De, oră ce, Dómne! ceriurile „ceriurilor nu sūnt destule ție, cum te va cuprinde casa acésta, care o amū „ziditū numelui tău.” Și totuși a poruncitū Dumneđu însu-și, a'Y zidi uă casă, pentru ca mai alesū într'insa să fiă de fĕță Maestatea sa, care împle tôte, ca mai alesū într'insa să se descopere charul și dragostea sa, care se rĕversă preste tótă lumea, ca mai alesū într'insa să se deschidă gura sa, spre a se împărtăși ómenilor, ca mai alesū într'insa să se rĕverse în modū înbielșugatū grația sa, de care îl rógă ómenii.

Puterea, înțelepciunea și dragostea lui Dumneđu nu se mărginesec la unū locū, însă pentru că noi ómenii sūntem mărginiți, de aceea voesec Dumneđu celū necuprinsū, așa dicēndū, să se constrîngă într'unū locū micu.

¹⁾ Moisi c. 28 v. 16—17.)

²⁾ III. Reg. 8, 27.

unde să-l putem căuta și afla. Elu voesce, ca sântia și strălucirea locului să ne dispună spre adorare, ca locul, unde se răvarsă grația lui, să ni mărească încrederea în bunătatea lui părintescă. Elu voesce, ca însa-și calea noastră cătră biserică să descepte inima noastră la pocăință, spre a ne puté ertá mai curênd păcatele noastre. Elu voesce, ca adunându-ne la locul de rugă, să ne rugăm în comunitate sântă, ca fiu ai unui părinte, carele este în ceru. De aceea a ȓisú Dumneȓeu lui Solomonu: „Aice voi ascultá poporul din ceru și voi avé milă cu elu pentru păcatele lui. Ochiu mei vor fi deschiși și urechile mele treze pentru rugăciunea aceluia, care se va rugá în locul acesta; că eu l'am alesú locul acesta și l'am sântitu pentru ca să fiá aice în vécu, numele meu, și ochiu mei și inima mea să petreacă aice tóte ȓilele.”

Cátu de multu stimá și adorá vechiul Israilu tēmplul de pe muntele Sionulu, se înȓelege din fapta, că la sântirea lui aduceá mulȓime de jertve, și că acēsta sērbare durá uá sēptēmână întrégá. Dacă cortul mărturiei și după aceea tēmplul lui Solomonu din legea vechiá se socotiau atátu de sante și se premăriaú atátu de multu, cu câtu mai sante și mai mărite sânt locașurile lui Dumneȓeu în legea nouă, a crestinătăȓii? Dacă poporul israilteanu se adună cu bucurie nespusă pe lângá cortul mărturiei și în tēmplul lui Solomonu și petreacă cu unu ceremonial atátu de încântatoru sērbările rōnduite de legea lui Moisi, cu câtu mai mare cantá să fiá bucuria noastră, a crestinilor de santele noastre biserici, cu câtu mai adese trebuie să ne adunăm noi în aceste locașuri sante, spre a prea înáltá măririle lui Dumneȓeu și a sērbá ȓilele cele sante, ȓilele de mântuință întru Christosu? Acolo umbra, érá aice lumina; acolo întipuirea, érá aice adevērul; acolo tablele legi, érá aice evangelia mântuinȓei; acolo toēgul lui Aronu, érá aice crucea lui Christosu; acolo jertvele de paseri și de vietăȓi cornute, érá aice jertva filui lui Dumneȓeu, acolo binecuvēntări pāmētene; érá aice rēvērsarea darurilor celor mai pe susu de eugetu și de cuvēntu; acolo ea mijlocitoru între ceru și pāmēntu prorocul Moisi; érá aice însu-și Domnul și Dumneȓeul nostru Isusu Christosu; acolo ospēte de cārnuri, érá aice ospēțul prea sântului trupu și sānge alu Mântuitorulu, carele se jertvesce pentru toȓi.

În bisericile crestine este Isusu Christosu sub chipul pāni și alu vinulu totu- dea-una și pentru toȓi de fēță. Elu se împărtășesce tuturor în modul celu mai deplinu întru nutrețu de vietă. Dumneȓeu însu-și acopere s. mēsă; elu însu-și ne invitá la mēsă, și se dá pre sine însu-și de gustare sântitoră. Pe santele altare ale bisericilor crestine se jertvesce mielul celu nevinovatu și dumneȓescu, Isusu Christosu. În biserică noastră rēsună legea, legea cea viá a evangeliiei din gura preoȓilor, în cari se rēvērsá spiretul lui Dumneȓeu. Santele taíne, cari se administá în biserică noastră, sânt nu numai semne vedibile, ci producú și charu nevedibilu. Întru adevēru unu locu alu charulu, unu locu prea sântu sânt bisericile noastre crestine. Decu cu atátu mai multu ni se cuvine nouē, ca academiiei teologi și elevi ai institutulu seminarialu, a mulȓemi lui Dumneȓeu pentru charul, care ni l'a pregătitu într'úá biserică, ziditá anumea pentru noi. Cu inimă plină de bucurie să rēpeȓim asá dará și noi cuvintele înspirate de dorință și evlavie ale proroculu Davidu: „Eu m'am

„bucurată, pentru că mi-au spus: Noi vom intra în casa Domnului. Cătu
 „de iubite sânt locaşurile tale Dóme, Dumneđu oştirilor! sufletul meu do-
 „resce şi se istovesce după curţile Domnului. Inima mea şi carnea mea strigă
 „cătră viul Dumneđu. Fericiţi cei ce locuesc în casa ta o Dóme, căci mai
 „bună este uă di în curţile tale, decâtu miş aiurea. Mai bucuosă voi păzi pra-
 „gul în casa Dumneđuului meu, decâtu să locuesc în corturile celor neleguiţi.
 „Una ceru de la Domnul, acésta o caută, să locuesc în casa Domnului tóte
 „dilele vieţei mele.“

Acéstă s. biserică este mai alesă pentru noi, vlăstările clerului, uă casă
 de binecuvântare, uă visterie a charului. Dumneđu şi-a alesă locul acesta şi
 l'a sântitu, ca mai cu semă aice să asculte rugăciunile noastre, şi să ne dere,
 de ce îl rugăm. „Inima mea“, a disă Domnul cătră Solomonu la sântirea
 tēmplului său, „inima mea şi ochii mei vor fi totū-dea-una spre locul
 acesta“. Precum este inima locul amorii, așa este tēmplul locuința charului,
 în care Dumneđu e dispusă mai multă, decâtu în altū locu a ne împărtăşi
 visteriile bunătăţii sale. Aceste daruri ni se împărtăşescu şi nouē în modul
 celū mai deplinū atātu în acéstă s. biserică, câtū şi în cursurile facultăţii teo-
 logice şi în institutul seminarialu. „Spiretul înţelepciunii şi alū înţelegerii, spi-
 retul temerii de Dumneđu“.

Cuviinciosu e deci, ca să sērbăm înnoirea sântirii bisericii noastre, pen-
 tru ca să se învioşeze din nou pietatea noastră cătră acestă s. locaşu: căci
 Domnul este în mijlocul nostru; elū n'a întinsū nouē cortul său, şi luī ū este
 de bucurie, a petrece între fiil ōmenilor, cu atātu mai multū între noi preo-
 ţii luī viitori. Dară precum aşceptăm noi în locaşurile aceste totū binele de
 la Dumneđu, aşă aşceptă şi Domnul de la noi, ca locul acesta să fiă sântū
 pentru noi şi prin noi, ca adecă să petrecem în elū întru frica Domnului, ca-
 re este începutul a tótă înţelepciunea. Angeriī, cariī sânt în biserică de fēţa,
 tremură înaintea Domnului oştirilor. „Eu am vedutu“, dice s. Chrisostomu, „cū
 am vedutu spiretele ceresci, cum se aruncău înaintea luī Isusū Christosū, şi i
 sē închinău luī, pe timpul când se proaduceau cele sante.“

Rădēcine tari să prindă în inimile noastre credința, căci Dumneđu
 celū viu e aice, înaintea căruia stām. Credința acésta trebuie adese-orī descep-
 tată, ca să fiă destulū de viă şi să ne împle de reverința sântă, de câte ori,
 întrăm în biserică. Ori şi când vom intra în acestū sântū locaşu, să dicem:
 „Intra-voiū în casa ta, închină-mē-voiū spre biserică ta întru frica ta, povētu-
 esce-mē Dóme întru dreptatea ta“. Acéstă credința trebuie să fie viă mai cu
 semă întru noi, pentru ca noi prin esēmplul ascultării, prin rētragerea, prin
 rēculegerea, prin evlavia, carea se manifestă în fēţa şi în puseciunea noastră,
 să dispunem şi pre poporul credinciosū la asemenea reverința şi evlavie. Aşa
 urmându, vom lumină noi poporul prin viețuirea noastră, carele caută să afle,
 şi-'i place a află în preotul său unu modelū de relegiositate şi moralitate. Numai
 aşă urmându, vom fi lumina lumii şi sarea pământului, ca luminându „lumina
 noastră înaintea ōmenilor, să vedă faptele noastre cele bune şi să premărească
 pre Tatăl nostru, carele este în ceruri“. Aminū.

CUVÎNTARE

ținută de prof. Euseviu Popovici în biserica seminarială a Mitropoliei în Cernăuți în ziua patronilor ei, a celor trei ierarhi, Vasiliu cel mare, Grigoriu teologul și Ionu gură de aur.

Înaltu Prea Sântite Stăpâne!

Venerabile Presviteriu!

Onorată și dreptu măritoriă adunare!

Acum deosebita solemnitate a santei liturgii de astă-zi arătă și celui ce nu ar cunoșce totă însemnarea zilei, că nu numai spre a sânti ziua Domnului cea din fiă-care săptămână ne-am adunatu aici, ci că avem pre lângă aceea încă și un deosebitu îndemnu de sərbare. Era acestu îndemnu este, că sərbăm, pe lângă Duminică, atâtu amintirea anuală a trei sori străluciți între arhieriei bisericii ortodoxe din toate timpurile, a celor trei ierarhi: Vasiliu cel mare, Grigoriu Cuvântătorul de D-deu și Ionu gură de aur, câtu și ziua numelui acestei biserice, care este închinată pătronatului celor trei ierarhi și pentru aceea pörtă și numele lor.

Sunt 15 sute de ani, de când D-deu a premăritu biserica sa cu acesti trei fi ai ei, cu acesti trei părinți și învățatori a totă lumea. Doi dintre ei, Vasiliu cel mare și Grigoriu Cuvântătorul de D-deu, fiindu dintr'ua țără și de ua vîrstă, erau legați din tinerețe cu amiciă strînsă și caldă; era alu treile, Ionu gură de aur, fiindu de altă țără și cu 17 ani mai tîneru, nu petrecu împreună cu ceia-laltu doi și ajunse și la culmea lucră-țivetații și a faimei sale, după ce aceia adormiseră acum. Biserica însă, care după mórtea lor nu întărđiă a consânți amintirii fiă-căruia din ei câte ua zi anumită, îi mai onoră după cam 700 de ani cu aceea, că întruni și amintirea lor tustrei într'ua unică zi și aședă sərbătorea de astă-zi, ziua celor trei ierarhi, spre a arătă cu această întrunire, că ei tustrei au fostu de unu cûgetu și că tustrei sunt și de ua autoritate și de ua mărime, curmându așa certele învățaților de atunci, dintre care unii diceau, că Vasiliu, alții, că Grigoriu, era alții, că Ioană ar fi mai mare și mai demnu de urmatu în învățatură și în viețuire. Și într'adeveru, ori și prin câte se diferescu, prin mai multe încă-și sémênă acesti trei părinți.

Vasiliu și Grigoriu erau de altă scólă, de altă direcțiune teologică, decum Ionu; afară de aceea fiă-care din ei era de altă fire și fiă-care avea câte ua însușiă mărēja, câte unu daru, câte unu meritu, cu care întreceă pre ceia-laltu doi: așa Vasiliu pentru mărimea rară a spiretului, a caracterului și a inimii, ce o arătă totu-dea-una, mai alesu însă în împrejurările cele grele și pline de lupte ale arhipăstoriei sale, fû numitu celu Mare, Grigoriu pentru

adâncele și învingătoriele cuvântării despre D-deu unul în ființă și întreit în fețe, prin carile înrânse pre ereticii acelor timpuri fu onorat cu numele „Cuvântătorul de D-deu“, nume, cu care înainte de elu fu încununat numai singurul Apostolul și evangelistul acela, ce se cheamă „Fiul tunetului“, era Iónu prin avuția și strălucirea cea răpitoră a predicării sale își câștigă titlul „Gură de aur.“ Și totuși tustrei erau conduși de unul și același spiret precum în viața așa și în învățătura lor. Era câtă pentru mărimea lor, cine s'ar încumeta să susțină, că Grigoriu Cuvântătorul de D-deu nu ar fi fost ceeaa, ce a fost Vasiliu celu Mare, după ce ei înșiși, vorbindu de referința cea dintre ei, ne spună, că în asemenea măsură tindeau amândoi spre aceeași țintă înaltă și că într'atâta era fiă-care din ei învățătorul și preveghiătorul celui laltu, încâtă era unul altuă dreptă normă? sau cine va pute dice, că Iónu Gură de aur ar fi fost mai pre josu de Vasiliu celu Mare sau acesta mai pre josu de acela? Tustrei ca fi de familii destinse prin credință și virtute creștină, erau acum din copilăria pătrunși de adâncu simțu relegiosu și moralu; marcele lor: Emmelia, Nonna și Antusa erau femei cu virtuți mari, femei de carile unu ritoru păgână din acelu timp, Libaniu, dise cu pismă: „O ce minunate femei au creștinii aceia!“ femei de carile fii lor până la bătrânețe vorbeau numai cu cea mai profundă reverință și mărturiau, că învățăturele și esemplele lor dătorescu partea cea mai bună din ceea ce au devenit. Tustrei înzestrați din fire cu puteri și însuși înalte ale spiretului, își câștigă în tinerețele sale cu zelă înflăcărată totă cultura sciinței lumene, ce puteau da școlele cele mai bune filosofice și ritorice ale acelu timp. Astu telu înarmați ar fi pututu să ocupe cele mai strălucite posturi publice; dară simțul lor adâncu relegiosu îi trase în altă parte. Tustrei îmbrățișară nu multă după plinirea cursurilor sale academice cu hotărâre nestrămutată și cu celu mai mare adinsu studiele relegiose și viața călugărească în totă asprimea ei străordinară de atunci și aflară în aceste amândouă, în carile vedeau ei vevul a totă filosofia, mulțemirea cea mai deplină. Renumele, ce li câștigă viața lor sântă și înțelepciunea lor, făptui, că curându fură pețiți pentru diregătoria preoțescă. Tustrei numai forte cu anevoia se dădură înduplecați la primirea preoției, avându adâncă convingere, că pre câtă de înaltă este chăimarea acesta, pre atâtu de greu este a-i corespunde cu demnitate și așa ca să poți da ore-când sēmă bună de sufletele ce ți-au fostă încredințate. Dară uă dată preoți și mai apoi archierei, tustrei desvoltară în diregătoria lor păstorească și archipăstorească, în organizarea și guvernarea bisericelor sale, în regularea și plinirea cultului sântu în înaintarea și predicarea cuvântului D-deescu, în întorcerea necredincșilor și ereticilor, în îndreptarea păcătoșilor, în conducerea ómenilor de totă starea cătră viață adevărată creștină și conformă stării fiă căruia, în mângâierea nenorociților, în purtarea de grijă pentru veduve și orfan, pentru sēraci și bolnavi, pentru închiși și asupriți, în înființarea și ținerea în stare bună a institutelor de pietate și de binefacere unu zelă, uă iubire de D-deu și de ómeni, uă sacrificare și uitare de sine esemplantă pentru tóte timpurile. De asemenea și în luptă în contra eresurilor domnitórie pe atunci călcară tustrei în urmele făimosului stâlp și apărătoru alu ortodoxiei din timpul tinerețelor lor.

în urmele lui Atanasie celui Mare, și aduseră așa cu puteri unite după oă lungă și grea luptă cauza ortodoxiei la învingere deplină. Eră scrierile lor multe, temelnice și sublime rădicară învățătura și literatura bisericăscă la gradul cel mai înalt de înflorire. Și acestea le pliniră tustrei în împrejurări grele, între suferinți trupesci, între mari pedece și nepăciuri, între dușmanii și preurmării înverșunate, ce li veniau chiar și din partea multor preoți și Episcopi și a însă-și curții împărătesci. Ionu își dădu sufletul în desțărare aspră, în care petrecuse trei ani și care înăsprindu-se la urmă și mai multă îi curmă viața. Dară și în mijlocul tuturor acestor nevoi păstră fiă-care din ei totă tăria credinței și a speranței sale în D-deu, totă marimea spiretului și a caracterului său, totă nobleță, uitarea de sine, umilința și iubirea ne'nvinsă a inimei sale.

Pentru aceea precum în timpul vieții lor tustrei erău onorați și respectați din sufletu de totă lumea creștină și chiar și de necreștini — afară de singurii neamici ne'mpăcați ai virtuților și dreptății lor se'u ai ortodoxiei —, așa și în toate timpurile următoare până în ziua de astă-zi viața, faptele și scrierile fiă-căruia din ei au atrasă admirarea nu numai a preoților, călugărilor și creștinilor bisericei răsăritene, ci chiar și acelora dintre apusenii, cari altminte nu sânt de felu amici nici ai bisericei răsăritene, nici ai ortodoxiei, nici ai preoției și calugăriei, ba nici chiar ai religiei creștine, și cari cu toate acestea nu potă să nu se închine adâncă înainte unor spirete și inimă atâtă de mari și înaintea unor caractere atâtă de sante.

De bună seamă Înaltu Prea Sântie Văstră nu puteați închină biserica **acesta** a seminariului clericalu alu archidiecesei unui patronatū mai bine alesu, nu-ți puteați dá unu nume de mai adâncă însemnare, decâtu al celor trei ierarhi. Acum vederea chipurilor și audirea numelor lor la toate plinirile sante, la carile se adună aici tineretul seminarioalū, nu pōte să nu aducă a minte fiă căruī tinerū binesimțitorū virtuțile cele mari și multe ale acestor strălucite modeluri de preoția creștină, virtuți atâtă de înalte și totu oă-dată atâtă de neapărate pentru unu șerbitorū credinciosu alu altarului, pentru unu păstorū bunū alu turmei lui Christosu, pentru unu predicătorū demnū alu cuvântului lui D-deu.

Deie Domnul, ca tinerii seminariului archidieceșanu să se pētrundă totu mai adâncu de spiretul lui Vasiliu, lui Grigoriu, lui Ionu și ca în fiă-care preotū crescutū aici să se resfrângă, fiă și numai în privința celor mai fințiale virtuți creștine și preoțesci, fiă și în reproducere câtū de modestă, chipul luminos alu unuia dintre cei trei ierarhi — spre marea lui D-deu, spre lauda prototipurilor acestor sante și de nemuritoră amintire, spre încununarea cea mai dorită a îngrijirilor și ostinelelor Înaltu Prea Sântiei Văstre, spre onōrea preoției, spre binele timpuralu și vecnicu alu turmei cuvântătoare și spre înflorirea bisericei archidieceșane, care să o scutescă D-deu totu-dea-una acum și purure. Aminu!

CRONICĂ.

În 30. Ianuariu a. c., ca ziua amintirii s. trei ierarhi Vasiliu cel mare, Grigoriu teologul și Ionu gură de aur, se serbă întâia oră în biserica seminarială a Mitropoliei de aici ziua numelui acestei biserice, închinată patronatului acestui trifoliu strălucit din cununa marilor învățatori ecumenici, cu o solemnitate rară și petrundetorie — Eminența Sa înaltă prea sântitul Archiepiscopu și Mitropolitu Silvestru, voind să demustre însemnătatea acestei biserice pentru dezvoltarea vieții bisericesti și a culturii clerului celui tineru, ordină prin unu circulariu, că ziua patronilor bisericei seminariale, acuma și în viitoriu, să se serbeze în modu solemn și comunică pentru această serbare unu programu, după carele aveă să se esecuteze totă serbarea, fipsată pe trei zile. Programul comunicat se anunță cu o duminică mai înainte în biserica seminarială și în cele lalte biserice din Cernăuți, invitându-se creștinii la participare. Această idee frumoasă a veneratului arhipăstoriu fu înțelesă bine atât de tinerii, cât și de superiorii seminariale, conferind tot la realizarea ei în modu demn de biserica noastră. Înainte de ce începă festivitățile fu decorată biserica și împrejurimea ei cu steguri, embleme ș. d. a. oferind de departe un aspectu festiv. Solemnitatea însa și începă sâmbăta în 29. Ianariu sera la $\frac{3}{4}$ 7 ore cu serânda și priveghierea, la a căria începere se ținu cu binecuvântarea arhierescă de către elevul seminariulu și auditoriul de teologie din anul alu 4. Vasiliu Magioru prologul de pe pag. 149 înaintea Eminenței Sale, a întregului cleru din capitală, și a unui publicu destinsu din toate stările. Priveghierea, carea urmă apoi, se făcu de Preacuvioșia Sa păr. archimandritu-stauroforu Mironu Calinescu în soboru de 4 preoți și doi diaconi; era litia o făcu înaltu Preasânția Sa însuși. După terminarea priveghierii părăsi înaltu Preasânția Sa biserica, carea era în toate părțile frumosu luminată și trecu în apartîmintele sale ca și la venire prin spalirul epitropilor cu luminări aprinse în mâni, postați atât în lăuntrul bisericei, cât și în vestibulul seminariulu. A doua zi de mineta, adecă duminică în 30. Ianariu, ase făcură rînduețele serviciulu dumnezeescu de diminetă și apoi și înnoirea bisericei, după

care înainte de 9 ore fu petrecut înalt Preasânția Sa de clericii seminariali și de preoții neliturgisitori, în sunetul campanelor și împușcături la biserică, unde fu întâmpinat de preoții liturgisitori și de creștinii adunați la portalul seminariului. Liturgia solenă isprăvită de înalt Preasânția Sa în sobor cu un archimandrit și doi protopresviteri-staurofori, apoi cu un protopresviter, un exarch, ună sinclă, doi archidiaconi și doi ierodiaconi se sârbă de astă dată în toate trei limbele liturgice ale bisericii ortodoxe, adecă se încep în limba română, se continuă în cea grecă și se fină în cea rusoslăvenă; și cântările liturgice se executară exact totu așa în limbele acestea de câtră corul seminarioal bine esercitat în compuseciuni noie anume făcute pentru acestă sârbare de profesoriul de cântare I. Vorobchievici! La finea s. liturgii, ocupându înalt Preasânția Sa scaunul din mijlocul bisericii și postându-se preoții liturgisitori de ambele părți, rostí protopresviterul staurofor și profesoriul de la universitate Euseviu Popovici cuvântarea de la pag. 152, carea făcu impresiune fôrte favorabilă asupra întregii adunări destinse.

După terminarea s. liturgii, la care tótă biserica, chiar și galeriele erău ticsite de mulțimea cea mare a creștinilor, înalt Preasânția Sa, eșind din biserică, se conduse în apartimintele facultății teologice, de unde apoi trecu în refectoriul seminarioal și luă aici parte împreună cu ôspeții invitați din starea preoțescă și cea lumenă și cu alumnii seminariali la un dejeuner dinatoire, dat de rectorul seminarioal Dr. Ironim Topala. Rădicându-se Eminința Sa rostí aici pentru prosperarea facultății teologice și a institutului seminarioal și pentru sănătatea profesorilor facultății și a superiorilor seminarioal următóriele cuvinte:

Fraților mei multu onorați!

Fiilor mei spirituali prea iubiți!

Sârbarea dîci de astă-dî are îndoită însemnătate pentru noi. Una, pentrucă sârbându diña s. trei Ierarchi a marilor învățatori și luminători ai bisericii crestine ecumenice, sârbăm triumful ortodoxiei; érá alta, pentrucă, împreună cu ántâia sârbare onomastică a bisericii seminariale a Mitropoliei, a cărui patroni liturgici sânt s. trei Ierarchi, și facultatea teologică cu seminariul clerical sârbéză ántâia dată diña patronilor săi sciințiali.

Și însemnătatea facultății nóstre teologice cu a seminarioal nostru clerical nu este simplă, ei îndoită de mare și cumpenitóriă, pentrucă acestă via a Domnului e menită, a produce roduri bine-cu-

vântate, nu numai câtă în folosul bisericei noastre dreptă-credincioase și dreptă-măritorie din Bucovina, ci de a revărsa luminele teologice și peste ȧtarele țerei prin cele l'alte părți ale bisericei ortodoxe.

Cuvine-se deci cu adevărată, după începutul de astă-đi, de a sərbă în totă anul đia s. trei Ierarchi în psalmi, în laude și în cântări dumneedeesci, ca Domnul Dumneđu să caute din ceriă și să vedă, și să cerceteze via acésta, care o a plântată dreptă sa; ca facultatea teologică cu seminariul clericală — aceste policandre de lumină — să lumineze pururea cu luminele ortodoxiei și ale eusebici; acéste grădine de cultură teologică și clericală să, se întărescă, să crească, să înflorească. érá învățatorii și conducătorii cu tineretul teologică și clericală să trăescă!

Eminența Sa măi rostí cuvinte căldurose pentru binele și prosperarea credincioșilor bisericei și pentru sănătatea profesorilor săi teologici, dintre cari sânt încă doi în vieță, adecă protopresviterii-staurofori: Constantină Popovici și Niculaă Hacmană. Pentru cuvintele simpatice ale prea bunului Archiepăstoră aduseră mulțemită la rōndul său în numele profesorilor facultății și al superiorilor prof. Euseviă Popovici, în numele credincioșilor bisericei consiliariul superioră de la tribunalul țerei Mihaă Piteă și în numele profesorilor institutului teologică prof. emer. și stauroforul Niculaă Hacmană. La dorințele exprimate pentru sănătatea și îndelungata vieță a prea iubitului Archiepăstoră erupse tōtă adunarea de repetite ori în în-
tusiastice: „Să trăescă“ și „Mulți ani“. Prândul se termină la 3 ore după amédă-đi. Lună a treia đi de sərbare érá consânțită amintirii fericitilor ctitori și adăugători ai Archiepiscopiei și ai s. mōnăstiri, binefăcătorilor s. biserice și tuturor repăusașilor Împărați, Mitropoliți, Episcopi, preoți, profesori, superiori ai institutului clericală și clerici seminariale, trecuți din vieță în timpul prepărării lor pentru starea preoțescă, făcându-se liturgie de Preacuvioșia Sa păr. archim-stauroforă M. Calinescu în soboră cu spiritualii sem. și exarchul M. Dracinschi, prefectul sem. E. Voiuțchi și diaconul P. Georgescu. Se adause apoi și rōnduála parastasului mare pentru numitele persone, la care parastasă funcționă însu-și înaltă Preasânția Sa cu preoți liturgisitori și încă cu protopresviterul-stauroforă Eus. Popovici și archidiaconul I. Isopescul. Érá ună moméntă solemnă, când se cetí cu voce rădicată numele fericitilor ctitori, și adăugători bisericei seminariale, prin a căroră pietate esemplariă se pută clădi acésta biserică, câtă și numele profesorilor și conducătorilor

seminariali, prin a căror activitate zelosă ajunse institutul clericalu și facultatea teologică la însemnătatea și vada de astă-ți și cu cari nume bine-meritate pentru biserică sunt îmbinate cele din junéța celor mai mulți din generațiunea presentă. Cu acesta se finí această serbare frumósă, ce a edificatú și a încântatú pre toți, câți au participatú la d'insa și care de sigurú va aduce fructe bine-cuvéntate pentru aceia, la cari privesce ea. Mulțămim deci cu toții din profundul inimei duiosului, multú îngrijitoriului și bunului nostru Archipăstoríu pentru îndemnările sale bine combinate și nimerite pe calea sciințelor și a relegiosității și înáltăm rugi fierbinți cătră atotú înduratul Dumnedéu, ca să ni susțină pre acestú adevératú părinte în viétă îndelungată și sănătate deplină spre binele bisericei, spre mângâierea credincioșilor, spre onórea stării preoțesci și spre lauda lui Dumnedéu!

In 13. Fevruariú a. c. repăusă în Cernăuți în etatea de 54 de ani Georgiú cavaleriú de Flondorú, proprietariú mare din Vijniță și fostú ablegatú dietalú în sesiunea primă a dietei țerii, înmorméntându-se în 3./15. Fevruariú în cimiteriul comunei din Cernăuți. Funcțiunea bisericescă a înmorméntării o făcú înaltú Preasânția Sa p. Archiepiscopú și Mitropolitú Silvestru în soború cu clerú numerosú, și luară parte la acestú actú Ilustritatea Sa președintele țerei baronul Ironimú Alesani cu mulți șefi ai diregătoriilor și autorităților publice, parte mare a nobilimii țerei, înaltú Preacuvioșia Sa p. Archimandritú diecesanú Arcadiú Ciupercovici cu membrii Consistoriului, primariul comunalú, profesorii facultății teologice, soțietatea filarmonică, executândú la scóterea corpului defunctului din casă unú coralú potrivitú, și unú numărú mare de adoratori ai repăusatului. În biserica catedrală ținú cuvéntarea funebrală p. Archimandritú Mironú Calinescu, carea făcú asupra celor presenți impresiune adúncă. La racla defunctului jelescú nobila soție, copiii rēmași și mulțimea nobilelor rude, cari dinpreună cu numeroșii amici și adoratori schiamă din profundul inimei: Eternă amintire!

Redactoriú primariú responsabilú :
Profesoríu de Universitate la facultatea teologică
Dr. Vasiliú Mitrofanovici.

Redactoriú alú doile pentru textul slav.-rusesú
Profesoríu de cântarea corală
Isidorú Vorobchievici.

Administrătoriú și editoríu : Archimandritul-Mitroforú
Arcadiú Ciupercovici.

Tipografa W. Kerekjarto, Cernăuți, strada capitală.

CANDELA.

Jurnală bisericescă-literară.

Apare odată pe lună.

Nr. 4.

Cernăuți, 1. Aprilie 1883.

Anul II.

Funcționarea organismelor ierarhice în biserica ortodoxă.

Sanctitatea Sa „Ioachimă cu mila lui Dumnezeu Archiepiscopă Constantinopolii și Patriarhă ecumenică” a adresat „Preasfântului Mitropolit al Ungro-Vlachiei și tuturor respectabililor Ierarhi din păzitul de Dumnezeu Regat al României” o carte sinodală dintr’ă 10 Iuliu 1882 Nr. 3185, scrisă și de doi-spră-dece Archierei, precum se vede, membri ai s. Sinodă patriarhală. Această carte sinodală cuprinde unele observări de reprobare, pentru că P. S. Ierarhi ai bisericii ortodoxe din Regatul României „în 25. Martea a. t. proceseră la săvârșirea sântirii s. Miră în catedrala Mitropoliei din Bucuresci, cu ignorare de puterea (lor) spiaturală și canonică față cu tronul patriarhală, apostolică și ecumenică, precum și alătura cu ordinea, ceea ce din vechime are putere în această privință”.

Precum se vede din diresul acelei cărți sinodale, s. Scaună

patriarchalū se pare, că susține, cumcă sântirea mirului ar fi prerogativa Sa esclusivă, cumcă prin urmare toate Mitropoliile, și prin acestea toate Episcopiele ortodoxe. — fără deosebire, de sântu de prin provinciile otomane și aprópe de Constantinopole, séu de prin țere și state suverane și cu biserice ortodoxe autochefale, — să primescă s. Mirū numai câtū dela Biserica patriarchală din Constantinopole. Este așa-dară espicabilă „i n t r i s t a r e a ș i s u p ă r a r e a” s. Scaunū patriarchalū pentru sântirea Mirului, sevîrșită în 25. Martea. t. de P. S. Ierarchi ai Bisericei ortodoxe din Regatul României, pentrucă Curia patriarchală, care vedea cu plăcere pre trămișii Mitropoliilor românesce venindū din când în când la Constantinopole după s. mirū, de aici înainte va ținti înzădarū ochii spre țărmurile Dunării, ca să vedă, de nu vine v'r-unū Călugerū din pământul celū bine-cuvântatū al României, de unde curgeă ore-când „m i e r e ș i l a p t e” în josū spre cetatea marelui Constantinū, precum și spre multe alte locălități de pietate din Orientū, mai cu sémă, decând geme orientul și cu dînsul biserica ortodoxă de pe acoló sub bərbărismul Musulmanilor.

Cu toate-că acésta pretensiune și dorință a s. Scaunū patriarchalū, care în cartea sinodală din 10. Iuliū a. t. se numesce „o r d i n e (regulă) c o n f ó r m ă u s u l u i s t r ă v e c h i ũ b i s e r i c e s c ũ”, s'ar puté răđimá celū multū pe unele mominte de oportunitate. Sanctitatea Sa Archiepiscopul de Constantinopole și Patriarchul ecumenicū, pre lângă cuvintele din cartea I. a s. ap. Petru c. 5. v. 1. precum și din epistola s. ap. Paul cătră Corinteni c. 14 v. 10, și cătră Timoteiū c. 2. v. 22—26. învócă și canonul 34. apostolicū câtū și canonul 28. al Sinodului al patrile ecumenicū din Calcedonū, din cari canóne va să deducă dreptul de supremăția administrativă a Scaunului Constantinopolitanū preste biserica ortodoxă din Regatul României, dreptū ierarchicū, carele s'ar fi nesocotitū prin sevîrșirea sântirii Mirului în biserica Mitropoliei din Bucuresci.

După-ce respectiva Carte sinodală a Scaunului patriarchalū deveni, prin organele de publicitate, la cunoscință în toate părțile bisericei ortodoxe, se asceptá de toți, că Ierarchia bisericei ortodoxe din Regatul României să deie unū respunsū apologeticū la acélū actū agresivū alū Curiei Constantinopolitane.

Acésta a și urmatū fără întârđiare.

S. Sinodul al Bisericii ortodoxe din Regatul României, adunat în București, în ședința dintr'a 23. Noemvrie a. t. a votat cu unanimitate și a subscris un „Act sinodal despre Autocefalia Bisericii ortodoxe Române și relațiunile ei cu Patriarchia de Constantinopol”, carele este publicat prin jurnalul periodic eclesiastic „Biserica Ortodoxă Română” Nr. 12. din anul 1882. În acest act sinodal, dresu cu multă cunoscință de cauză și erudițiune dogmatică, canonică și istorică, reflectându ierarhii Români la tôte, câte sîntu cuprinse în epistola patriarchală și, precisându înțelesul cuvintelor din locurile citate ale s. scripture și ale Can. 34. apostolic și 28. al Sinodului al 4. ecumenic, se desfășură originea, puseciunea autonomă și Autocefalia bisericii ortodoxe din Principatele Române, érá după ce ilustrézá relațiunile faptice, precum eráu ele între Mitropoliile pământene și Patriarchia din Constantinople, termină cu următória dechiărăciune :

„S. Sinodul al bisericii ortodoxe române, pe temeiul istoriei nóstre românesci, pe temeiul legislațiunii nóstre moderne, pe temeiul demnității statului român și al demnității națiunii românesci dechiară sus și tare, că biserica română ortodoxă a fost și este autocefală în cuprinsul teritoriului României, și neci ăă autoritate bisericéscă străină nu are drept, a ne impune ce-vá. Nu avem nevoia, a fi din nou recunoscută de cine-vá autocefalia nóstă bisericéscă ; ea este un fapt istoric îndestulătoriu pentru noi și pentru cei ce ne iubesc și voiesc a fi cu Biserica și cu Statul nostru în relațiuni amicale. Astú-feliu stăm și astú-feliu vom stá câtú va fi în noi ăă suflare și nimică nu ne va urni din acéstă pozițiune”.

„Declărămú totú-ăă-dată, că noi, apărându Autocefalia bisericii nóstre de ori ce presiune din afară, nu voim a ne despărți de întregimea bisericii ortodoxe. Noi păstrămú acelea-și doctrine bisericesci, aceea-și disciplină, acela-și cultú divin, care le-am moscenitú dela părinții nostri, și care sîntu comune bisericii ortodoxe din tôte țerele. Noi recunóscemú în Patriarchia din Constantinople un centru moral, de un detrebuie să purcédă direcțiunea în tôte cestiunile de interes general al întregii biserice ortodoxe, în privința dogmelor, a disciplinei, a cultului. Patriarchia póte la trebuința să ne consulte și pre noi în asemene materii ; putemú și noi în asemene casuri să o consultămú. Patriarchul este socotitú la noi ca primul

Ierarchū al bisericii ortodoxe, și Metropoliții nostri îl pomenescū la sântele serviții, implorându-i dela Dumneđeu pace, sănătate, onóre, viață îndelungată și povățuire a bisericii pe calea cea dreaptă. Vomū primí dela acestū centru bisericescū cu dragoste chiar povățuiri spiretuale de folosū națiunii și bisericii nóstre. Dorimū înse, ca corespundința nóstră bisericescă să fiă în formele obicinuite la noi și cerute de demnitatea reciprocă“.

Cu asemenea putere de argumente combate S. Sinodū al Bisericii Române în cele ulterioare ale Actului său sinodalū pretensiunea S. Scaunū Patriarchalū, referitóriă la procurarea s. Mirū din Constantinopole, invocându Can. 6. al Sinodului Cartaginénū, reflectându la consideră.î dogmatice despre plenitudinea puterii Episcopului relativă la sevîrșirea s. taine ale legii celei nóue, și provocându-se la praxa Mitropolielor ortodoxe din Rusia, Austria și de prin alte state suverane și țere neatâruate de Pórta otomană.

Acéstă spunere, ilustrată și prin unele mominte istorice de pe terenul bisericii proprie, este însoțită de următória dechiărăciune:

„În acéstă convingere, bāsată pe Canóne, pe istoria generală a bisericii ortodoxe și pe istoria bisericii nóstre, precum și pe însemnătatea dogmatică și pe esemplul altor biserice autochefale, noi am decisū a sevîrși în România, în biserica catedrală a primei Mitropolie, sântirea Mirului, după rōnduiecla stăbilită întru acéstă de Biserică, și după cum se face și la alte biserice autochefale. Acéstă decisiune este nestrămutată pentru totū-de-a-una, pēnă când va esistă Biserica ortodoxă a națiunii române“.

Lumea ortodoxă, după cum se vede din organele de publicitate bisericesci ce prin alte țere, informându-se de acestea dóue acte sinodale, nu a pregetatū a consimți pe deplinū cu apērarea causei de Autochefaliă a Bisericii ortodoxe din Regatul României contra agresiunii ierarchice, încercate din partea Scaunului patriarchalū, criticându emănățiunile Constantinopolitane din mai multe puncte de vedere.

Cartea sinodală a s. Patriarchie ecumenice dintr'a 10. Iuliu 1882 Nr. 3185, după cum e dirésă, a suprinsū și cercurile înteleginginței bisericesci din provincia Mitropoliei nóstre Bucovinene; pentru aceea, cetind-o cu multă luare aminte, ne-am întrebatū, óre astū-feliū de Carte a esitū întru adevērū din sanctuariul Bisericii Mari de

Constantinopole, care este chiămată a fi centrul ortodoxiei și Instanța supremă a Bisericii ortodoxe ecumenice? Reculegându-ne însă mai apoi și recunoscându, că autenticitatea acelui documētū nu pōte fi trasă la îndoielă, ne veni a presupune, că Curia patriarhală numără și astă-đi, precum făcea în vechime, pre locuitorii țerelor din asta parte de Dunăre la popōrele bārbare, seū că pōte Constantinopolea, decānd geme sub tirānia musulmană, e cuprinsă de négură chiarū în afaceri relegiunarie. Dacă e una seū alta dintre aceste două, seū că pōte vre una a treia āncă mai neasceptată, nu vomū să urmārimū și să discutāmū. Asta însă trebue să o spunemū, cumcă ar fi fostū mai bine, dacă actul sinodalū din 10. Iuliū a. t. ar fi re-masū acoperitū de pulbere în arhivele Patriarchiei, pentrucă publicāndu-se și „a j u n g ē n d u - i v e s t e a i n t o t ū p ā m ē n t u l, é r ā g r a i u r i l e l u i p ē n ā l a m a r g i n e l e l u m i i“, contrarii Ortodoxiei aū că batū în palme, aū că celū puținū clătina din capū din compātimire, pe cānd totū sufletul ortodoxū se vede petrūnsū de durere și māhnire adūncă.

Și cum să nu se mālmească crestinul ortodoxū, cetindū respectiva Carte patriarhală, care, după diresul ei, e însușită, mai multū a rēsipi, decātū a adunā turmele cuvētătōrie ale lui Christosū? mai vīrtosū a distruge, decum a întāri părțile singuratice ale edificiului bisericeii ecumenice? mai multū a innāduși, decāt a improspētā activitatea organelor Bisericeii ortodoxe? Cum înțelegința ortodoxă, versată în sciințele juridice și politice, să nu deplāngă astū-feliū de stare, dacă din centrul Bisericeii se emitū sentințe în contra unei Ierarchii, precum e cea din Regatul Romāniei, numai cātū pe niscari înformațiunii trase de prin diare? Cum să nu suprindā pre teologii canonisti din Rusia, Austria, Romānia, Serbia, Bulgaria și Grecia, dacă s. Scaunū patriarhalū, cu ignorarea Can. 6. al Sinodului de Cartagena, întāritū împreună prin Can. 2. al Sinodului ecumenicū al doile, se provōcă la datina, după care Metropoliții și Episcopiī din părțile, domnite de Pōrta otomană, primescū s. Mirū dela Patriarchiā, spre a inferā Ierarchia din Regatul Romāniei cu inculparea, că c o n t r a v i n e o r d i n i i e c l e s i a s t i c e e în privința s. Mirū?

Împreună cu s. Sinodū al Bisericeii ortodoxe din Regatul Romāniei recunōscemū și noi „în Patriarchia din Constantinopole unū Centru moralū, de unde trebue să purcēdā direcțiunea în tōte cestiu-

nile de interesu generalu al întregii Biserice ortodoxe în privința dogmelor, a disciplinei și a cultului“. Mai adaogemû însă, cumcă modul, în carele să se deie acea direcțiune, nu este ertatû a fi **d i c t a t o r i a l û s e û m o n a r c h i c û**, precum face Curia papală din Roma, ci în spiretul sinodalității bisericesci, ádecă cu consimțimentul **E p i s c o p a t u l u i o r t o d o x û**, și dacă, după starea lucrurilor, ar fi cu anevoiă conchiãmarea Ierarchilor de prin țerele mai depãrtate, atunci Scaunul patriarchalû se pôte folosi de **c o n s e n s u e c l e s i a e d i s p e r s a e**, precum se făceá și în vechime.

Anume în cauza sântirii Mirului, dacă Scaunul patriarchalû ar fi avêndû motive cumpenitõrie pentru opiniunea sa, se cere **c o n s e n s u l** Episcopatului ortodoxû cu atâtû mai vîrtosû, de-õre-ce acea **o p i n i u n e**, numitã în cartea patriarchalã **o r d i n e**, contradice Can. 6. al Sinodului de Cartagena și interpretării acestui canonû, aprobate în Pidalionû de Sinodul patriarchalû în Augustû 1802. Da.ã s. Scaunû ecumenicû, prin ceea ce tinde a susține în epistola sa din 10 Iuliu a. t., nu numai cá devine în contradicere cu sine, ci cu teoria sa, numitã „**o r d i n e c o n f o r m û u n u i u s û s t r â v e c h i û**“, stã isolatû în biserica ortodoxã, pentrucã afarã de praxa de prin țerele crestinesci, atinsã în actul sinodalû al P. S. Ierarchi Români, aflãmû și aserte contradicãtõrie, și anume:

În rõnduicla pentru ferberea și sântirea Mirului, tipãritã în Moscva la anul 1876 pag. 8. cetimû în traducere urmãtõriele: „Dupã aședãmêntul s. Biserice, sântirea Mirului se pôte sevîrși numai câtû de Archierei, ca cei mai de aprõpe urmãtori ai Apostolilor, cari singuri sevîrșiãu impunerea mânelor spre împãrtășirea credincioșilor de darurile Spiretului S. Pentru aceea și ferberea Mirului se pôte face numai câtû acolõ, unde petrece Archiereul. Darã fiindcã nu se potû aflã pretutindene materiile pentru compunerea Mirului, fiindû unele rare și scumpe, pentru aceea în Sinodul de Moscva din anul 1675 s'a aședatû, ca să se sevîrșescã ferberea și sântirea Mirului în Moscva, cãpitala și centrul Rusiei și în Chiev, unde se sevîrșiã (Mirul) mai înainte de Moscva“.

Pe aceea-și õrã, ca biserica ortodoxã din imperiul Rusiei, susținû în deplinã vigõre Can. 6. al Sinodului de Cartagena cele trei Metropolie ale bisericei ortodoxe din monarchia Austro-Ungara.

Renumitul Cononistă și Teologă, de eternă memoria P. S. Archiepiscopă și Metropolită Andreiă Șaguna, carele în Cartea tipărită în Sibii în a. 1865. publică în traducere românească „Rônduiele la chirotoniea noului Episcopă” și împreună cu acesta „Rônduiele la facerea și sântirea S. Miră”, scrie în „Compendiul dreptului canonică, tipărită în Sibii în 1868. la secțiunea despre săcrământul Chrismeia așa: „Săcrământul confirmățiunii cu s. Miră are după aședămintele bisericeia nôstre doi ministri (Can. 6. Cartagenenă); unul este ministrul preparătorii (sântitorii), ăra cel'altă aplicătorii. Acelă (sântitorii) este Episcopul eparchială, carele Mercuri în septemăna patimelor Mirul prepară și Joi la s. liturgiă ilă sântesce; ăra acesta (ministru aplicătorii) este preutul parochială, carele, primindă s. Miră dela Episcopul săă, ilă conservă în biserică spre miruirea celor noă boteđați“.

De asemenea cetimă în precuvântarea la „Rônduiele pentru prepararea, ferbera și sântirea Mirului”, compusă de P. S. Silvestru, Archiepiscopul și Mitropolitul Bucovinei și Dalmației: „Prepararea chemică și sântirea săcrământală a Mirului (chrismeia) este în sânta nôstră biserică ortodoxă ună răservală al Episcopatului (Can. 6. al Sinodului de Cartagena; S. Simeon Tesalonicul despre s. taine cap. 71; Euchologiul bisericeia orientale de Iacobă Goar pag. 627—647.) Ăra aplicarea săcrământală seă ungerea cu s. Miră a celor noă boteđați, care este sigilul (pecetea) darului Duhului S., se face după praxa cea din vechime a bisericeia ortodoxe și de Presbiterul parochială. Din punctul de vedere dogmatică și canonică, fie-carele Episcopă eparchiotă este îndreptătită, a sevărși prepararea și sântirea Mirului; după praxa bisericească însă se face sântirea săcrământală a chrismeia pe la bisericile mai mari ale creștinătății, ădecă pe la s. Patriarchie și Mitropolie mai însemnate, dintre aceste din urmă, mai cu sémă pe la s. Mitropolie ale bisericelor autochefale, dela cari se împarte s. Miră Episcopielor suffragane spre împărțire ulterioară pe la bisericile parochiale“.

Dacă dela Mitropoliele ortodoxe din Serbia, Muntenegru și Bulgaria mai perigrineză și astă-di călugerii după s. Miră la Constantinopole, nu ne este cunoscută, învărșunarea însă, cu care Ierarhia ortodoxă din Regatul Greciei a combătută și a răspsinsă pretenșiunea Scaunului patriarchală, relativă la s. Miră, ni este în memoriă și nouă celor de pe aice, și încă mai bine Curiei s. Scaună ecumenică.

Mărginindu-ne pe lângă aceste spuse în afacerea, sulevată de s. noastră Patriarhia Constantinopolitană, mărturim, că nu ne-a fost scopul, de a secundă pre P. S. Ierarchi ai Bisericii ortodoxe din Regatul României întru apărarea pusăciunii de autonomie și autocefaliă a acestei biserice, pentrucă s. Sinodul al Bisericii Române prin actul sinodalul din 23. Noemvre 1882 s'a fortificat canonic în contra unei agresiuni ierarchice, veru din care parte, atât de bine, încatu n'are lipsă de ore-care sucursu.

Scopul nostru principalu, suscitatu prin afacerea, sulevată de Curia patriarhală, care ne-a împlutu de mahnire și despre care susținem, că ar fi fostu mai bine, de nu s'ar fi sulevatu, este, de a atrage a entunea Ierarchiei bisericei noastre ortodoxe de pretutindene, nu voim să dicem, la anomaliele, ci la stagnațiunea funcționării organismului s. noastre biserice ortodoxe față cu pericolele iminente pentru ortodoxia în genere, precum și la necesitatea unei re-prospetări a organismelor ierarchice după referințele și recerintele actuale ale bisericei.

Organismul bisericei ortodoxe, după cum s'a dezvoltat în secolii anteriori ai creștinismului și s'a stabilit mai apoi în s. Sinode ecumenice și locale, stă pênă astăzi intactu, și aședămintele canonice, adunate și publicate în limbele principale ale bisericei, șervescu de îndreptariu în privința doctrinei, a cultului și a disciplinei, încatu biserica ortodoxă ecumenică ramurită în biserice locale (naționale) din feliuritele țere, conservă caracterul dogmaticu și canonicu de una, sântă, catolică (sobornicescă) și apostolică a lui Christos Biserică.

Închiągarea evangelică și dezvoltarea istorică a organismului bisericescu în formele ortodoxiei a urmatu, după cum e cunoscutu, în timpul clasicu al bisericei creștinesci, pe uă parte cu privire la întinderea geografică a imperiului Romanu, érá pe alta parte cu considerare la referințele factice sociale și chiaru politice din acelu imperiu, numitu al „l u m i i“. Pênă ce statul Romanu încreștinatú státu în putere, și organismul bisericescu funcționá regulatú spre fericirea popórelor creștinesci. Inse-și comunitățile bisericesci de peste marginile imperiului, de și se dice de dênsele în canónele sinodale, că le este ertatú a se organiza după împrejurările locale, se conformáu, pe câtu se póte, după organismul bisericescu din lăuntru imperiului, pe carele se rădimáu.

Eră după sfășiirea colosului imperiului Romanu în unu imperiu răsăritenū și altul occidentalū și după dărîmarea succesivă și a unuia și a celui l'altū; după desbinarea Scaunului patriarchalū de Roma cu creștinătatea din țerele occidentale de comuniunea ierarhică cu cele patru Scaune patriarchale din orientū; după căderea popórelor creștinesci din Asia, Egiptū și Europa orientală sub potestatea Califilor mohamedani, cari tindeu a stinge creștinismul, — sub astū-teliū de urgiă grea a fanatismului musulmanū deveni peste putință funcționarea normală a orgānismului bisericescū. Între aceste sórele ortodoxiei creștinesci rēversāndū rađele sale preste popórele nordice, se constituiră, în conformitate cu delineamintele canonice universale, biserice particulare, cari nu numai cā susținēu relațiunile canonice cu corpul bisericei ecumenice, ci, pecătū eră cu putințiā, îi veniāu și în ajutoriū prin mijlóce morale și materiale, spre a-l susține în viétă și activitate.

Cu tóte aceste, de și cătușele tirāniei fanatismului politico-relegiosū al Musulmanilor, cari stringū de câte-vă vécuri trupina pomului ortodoxiei, aū mai slăbitū în vécul presēnte, totu-și starea bisericei ortodoxe din părțile orientului este apēsată și deplorabilă. și pentru aceea orgānismul ei nu funcționēzā așā. cā centrul corpului bisericescū să desvólte viétă propriā canonică, și cā de acolo să se pótā rēversā însufletire și în organele mai depărtate ale bisericei ecumenice (catolice). Pentrucă ce autoritate și putere morală póte avé s. Scaunū patriarchalū în biserica ortodoxă și chiarū în relațiuni obveniente cu puterile sēculare de statū, dacā Archipăstorii supremi se punū și se depunū după buna-plăcerea Visirilor Pórtii otomane? Cum și pēnă când să prospereze ramii pomului vieței creștinesci, dacā trupina, la a căreia răđecină dace sēcurea islamului, nu le póte mijloci sucurile evanghelice? și cum nu vor sēcā aceste sucuri de viétă, dacā însi-și lucrători, chiāmați a cultivá și a susține în vigóre pomul ortodoxiei, nu vor fi de ajunsū neci după numărū neci după puterea morala? Orientul preste totū, a căruia chiaie se dice a fi cetatea Marelui Constantinū, devine totū mai interesantū nu numai câtū în privința politică sēculară, ci și în cea religunariă; pentru aceea și Catholicismul Papalū și Protestantismul Anglicanū, ai cărora misionari foiescū prin țerele orientale, întindū pe întrecute rețelele confesiunale, nu așā spre păscuirea necredincioșilor, ei mai virtosū spre a încurcā într' inșele pre fii bisericei

ortodoxe. Și 6re s. Scaune patriarhale și în genere Ierarchia ortodoxă de prin acele țere posedă seú eugetă a căscigă aceea putere morală, ca să p6tă dá pieptú cu astú-feliú de agresióni confesiunale? Biserica națunală din Regatul Greciei, constituindu-se înainte de câte-vá decenii, în înțelesul Can. 38 și 39. al Sinodului al 6, ca biserică autonomă în cuprinsul unui statú autonomú, 6re atitudinea încordată din partea Scaunului patriarhalú în contra Sinodului din Atena erá dictată de interesele bine înțelese ale ortodoxiei? Comunitățile ortodoxe din Bulgaria, Macedonia, Tesalia... se plângú de timpú îndelungatú pentru impunerea de Episcopi și Preuți greci, cari nu cunoscú l mba popórelor respective. 6re disconsiderarea acelor plângeri este canonică și justificată din punctul de vedere al prosperității relegiunarie? Mai de-ună-dí ne anunțară diarele relegarea la Monastire a Mitropolitului din Sofia; éră, după depunerea Mitropolitului din Belgradú, Episcopii din Serbia dându-și demisiunile, biserica din noul Regatú este în preséntú fără de Archierei. 6re Scaunul ecumenicú are cunoscintă de aceste lucruri deplorabile? și 6re a cercatú a întreveni pentru aplánarea lor?

La aceste întrebări, răspunsurile nu potú să fiă decâtú negative. Și scăderile atinse și multe altele în funcționarea individualităților ierarchice nu sântú de trasú pe séma organismului bisericescú, ci ele decurgú mai vîrtosú dela puțină considerare a principiilor canonice, pe cari e urditú sistemul de administrațiune al bisericei ortodoxe în genere.

După orgánismul canonicú al Bisericei ortodoxe-ecumenice, abstrágéndú dela unele canóne, direse parte după recerínțe locale, parte cu privință la referințele politice și sociale de pe atunci, sântú precisate nu numai câtú puséciunile canonice ale Episcopielor, Mitropolielor și Patriarhielor și relațiunile lor reciproce, ci și delineamintele relative la unitatea bisericei în dogmele credinței, cultul liturgicú și în morala evangelică. Inse-și bisericile de prin statele suverane, numite „a u t o c h e f a l e“ seú, după noi, a u t o n o m e, de și în contra constituirii lor Scaunul patriarhalú a făcutú în trecutú și face și astă-dí opuséciune, sântú provédute cu aședámintele sinodale și puse în relațiuni defipte atátú cu Scaunul ecumenicú, câtú și cu cele l'alte individualități ierarchice și biserice locale. Rémâne deci, a pune în aplecare principiile canonice, pe úă parte i n t r e m a r g i n i l e p u s e d e s. P a r i n ț i, éră pe

alta parte cu privire la referințele actuale și recerințele faptice ale Bisericii ortodoxe în genere și ale bisericilor particulare în deosebi.

Trăgându firul desfășurării noastre până aici, vom să îndegătăm încă unele recerințe concrete, cari ar merita considerare, spre a se pute răprospeta funcționarea organismului nostru bisericesc.

Incepându dela centru, pare-ni-se, că Scaunul ierarhic de Constantinopole, după constituirea sa faptică, este preocupat de reprezentarea intereselor bisericesci locale și ale celor naționale grecesci, aducându-și aminte de interesele relegiunare ale bisericilor ortodoxe de prin provinciile mai depărtate numai câtă atunci, când tensiunile acestor din urmă devin în colisiune cu interesele helenismlui. Sanctitatea Sa este Arhiepiscopul al Eparchiei Constantinopolitane, Mitropolitul pentru Eparchiele, ce depindeau mai înainte de Scaunul de Eraclea, precum și pentru cele ce după timp s'au tras la provincia mitropolitană de Constantinopole, în fine Patriarchul în relațiune cu Mitropoliile din țerele atinse în Can. 29. al Sinodului al 4. cu restringerile făcute după timp în favorea bisericilor de prin statele suverane. Pe când Sanctitatea Sa, pentru afacerile Arhiepiscopiei, ar fi să se provéda cu un senat presbiteral, pentru agendele mitropolitane ar fi să conchieme de două ori pe an sinodul provincial, érá pentru reprezentarea patriarhală ar fi să se constitue un sinod permanent din delegații Mitropoliilor chiar de prin alte țere, se cufundă tóte afacerile acestea deosebite unele cu altele și, pe câtă sântem înformați, se trátéză parte de un consiliu cu participare de mirení, parte de un sinod compus din câți-vá Episcopi și Archierei fără de Eparchie, ce locuesc în Constantinopole. Nu este deci lucru de mirare, dacă în afaceri, ce ating interesele relegiunare ale unei dintre bisericile naționale din țere mai depărtate, provin dela Scaunul patriarhal decisiuni, bună-óra ca cea de curéndu în afacerea sântirii Mirului. Dace deci în interesul bine înțeles al bisericii ecumenice, érá bisericile particulare pot pretinde cu totu dreptul, ca pentru afacerile de interes general al ortodoxiei să se constitue la Scaunul patriarhal un sinod permanent compus din delegații Bisericilor autocefale și ai Mitropoliilor autonome.

Bisericele, dechiarate autocefale și provinciile mitropolitane autonome de prin țerele statelor suverane, sînt, ce e adevărat, emancipate de influința diréptă a Scaunului patriarhal, însă unele dintre aceste sînt de totu rēstrinse prin legile politice în libertatea, de a-și direge afacerile proprie bisericesci și pentru aceea în orgānisarea lor se depărtéză din ce în ce de bazele canonice. Óre în astu-feliu de situatuni ale bisericelor particulare uă întrevine morală a Scaunului patriarhal nu ar fi îndegetată, după cum se face adese din partea Scaunului patriarhal de Roma? Și afară de acēsta, óre activitatea evangelică a Bisericei ortodoxe în-de-obștiă nu ar căscigă însuflețire și greutate morală, dacă între orgānismele ierarchice particulare câtu și între aceste și între centrul orgānismului ierarchic ecumenic, carele este Scaunul patriarhal, s'ar rēprospetă rēportul conformu principiilor canonice? Noi credem, că acēsta nu numai că ar fi salutariu pentru bisericile ortodoxe de pretutindene, ci este și unu postulat nedispensabile în interesul Ortodoxiei. Pentru aceea rēcomāndăm rēprospetarea și precisarea relatiunilor canonice ale Bisericelor particulare și între sine și cu Scaunul patriarhal.

Dela ultimul Sinod ecumenic, carele este al șeptele, ținut în Nicea în anul 783, au decursu deja 1100 de ani. De atunci în cōce se mai ținură din când în când sinode locale, dintre carile unele trătară și despre afaceri cumpenitorie. Sinode de caracter ecumenic însă nu se ținură, ci, în cađuri de necesitate neamēnăveră, Scaunele patriarhale cu Ierarchii bisericelor particulare se întelegu pe calea corespundinței. În decursul acestui mieniū câte fortune crāncene se descārcară preste biserica orientală din afară? și câte întēplări se pērōndară în lăuntru ei? Chiaru pe urma evenimentelor, regstrate de istoria seculară, proveniră și pe terenul bisericescu relatiuni nōue și recerinte nōue, diferite de cele mai de nainte, și de-óre-ce deveniră neevitavere și mai multe formațiuni nōue, starea actuală esterióră a bisericei ortodoxe nu e asemenea celei de pe timpul sinodului ultim ecumenic. Stāndu lucrurile astu-feliu, óre se pōte denegă necesitatea unui Sinod universal, carele să cumpenescă seriosu relatiunile și recerintele actuale ale bisericelor ortodoxe în-de-obștiă și să se consulte despre modalitățile aplecării eficaci și salutare a aședāmintelor canonice? De-

venindū prin bisericile occidentale starea lucrurilor pōte încă mai confusă, precum este astă-dī prin bisericile orientale. se conchiāmă Conciliul Tridentinū, carele făcēndū unū regulāmētū universalū, se pōte dice, că numai de atunci începū biserica occidentală a dezvoltā puterea morală. de care se búcură și în presētū. Este deci unū postulatū ulteriorū nedisputabilū, de a se conchiāmă unū Sinodū ecumenicū, carele să se ocupe cu discutarea intereselor generale ale bisericei ortodoxe cu privire la relațiunile și recerintele actuali.

Prevedemū și pricepemū greutățile, împreunate cu conchiāmarea unū Sinodū ecumenicū, pentru aceea concedemū, că realizarea acestui postulatū s'ar putē amēnā pe unū timpū mai depārtatū, decum ar fi de doritū. Recunōscemū și aceea, că, mai înainte de conchiāmarea unū Sinodū ecumenicū, ar trebui studiată și lāmuritā starea lucrurilor de prin singuratecele părți ale Bisericei, precum și preparate spiretele pentru astū-feliū de adunare cumpenitoriā. Orisonul de privire al atacerilor bisericesci este în faptă particulariū, adecă restrinsū între marginele de interese ale bisericelor respective particulare, pecând interesele generale ale Ortodoxiei ecumenice se scapā din vedere. Darā unū particularismū de privire, ca istū atinsū, nu e lucru de mirare neci de reprobare, pentrucă pēnā în presētū nu există în biserica ortodoxă unū organū de publicitate, carele ar mijloci celū puținū persōnelor ierarchice și bărbaților de sciințe de pe la institutele bisericesci informare esactă despre starea lucrurilor și cursul afacerilor referitorie la doctrinā, cultū și disciplina. Unū jurnalū ecumenicū al Bisericei ortodoxe, fiā celū puținū lunarū, redigiātū în limbile principale bisericesci, adecă în cealelenicā, slavenescā și romānescā, se aratā a fi de neapēratā lipsă pentru rēprospētare a activității organismului bisericescū în-de-obștiā, precum și pentru prepararea terenului înainte de conchiāmarea unū Sinodū ecumenicū. Deci:

„Să înviā Dumneđeū și să se rēsipescā contrarii Ortodoxiei.”

„Precum se stinge fumul, să se stingă
tótă cugetarea voitóriă de rău.“

„Precum se topesce céra de fața fo-
cului, așa să péră tótă încercarea în dauna
bisericeii ortodoxe.“

„Éră dreptii, vedéndu pre Maica lor
Biserică, ca pre o mirésă împărătescă îm-
podobită cu vestmântul mântuinței întru
Christosú, să se veseléscă. dicéndu:

„Acésta este ziua, care o a făcutú Dom-
nul, ca să ne bucurămú și să ne veselimú
într'însa.“

Silvestru.

Ce-va despre mersul și desvoltământul culturii teologice și clericale în Bucovina.

(Urmare.)

În urma rezoluțiunii împărătesci din 19. Sept. 1817 se trimiseră cu începutul anului școlariu trei tineri gr. or., cari absolvaseră aici studiile gimnasiale și filosofice, la convictul de stat din Viena, și anume: Iosif Caziieviciu, Ioan Grigoroviciu și Stefan Tarnovietchi, cărora cu decretul gubern. din 4. Noem. 1817 li se mai adause Eutimiu H a c m a n u. Episcopul Vlahovicu, nemulțemindu-se cu atâta, întetî în Iuliu 1818 crearea institutului teologic și alu seminariulu clericalu aice în locu și ceru, că pe lângă cei patru alumnî, ce se aflău acú în Viena, să se mai trimită într'acoló încă doi filosofi absolvați, Vasiliu G r i b o v s c h i și Ioan L o m i c o v s c h i. Episcopul, bine-că-și repetî cererea pentru înființarea institutului teologic și a seminariulu și în Septemvre alu aceluia-și anu, dară nu-și vedu dorința împlinită; căci nici institutu teologic și nici seminariu clericalu nu eră încă nici c u c i n e, nici p e n t r u c i n e înființat. Nu erău nici profesori, dar' nu aveău de unde fi nici auditori. Guvernul aveă cuvântu a presupune, că tinerii trimiși în convictul de stat la Viena își vor termina studiile, pentru ca să pótă fi profesori; eră de altă parte, că tineretul gr. or. de pe atunci, carele intrase în gimnasiu, își va absolvá studiile, pentrucă avendú cunoscintele rēcerute să pótă intrá la teologie. În 1820 împēratul încuviința 5 stipendii de câte 80 și 120 fl. pentru gimnasiaști absolvați, cari s'ar decide a studiá teologia la universitatea din Leovú seu la cea din Viena. De aice înainte începú afacerea acēsta órecum a stagná pēnă în a. 1821. Atunci Episcopul făcu în interesul studiulu teologic anume în 18. April, eră pentru ameliorarea stării materiale a clerulu în 19. April ultima cerere de-a-dreptul la împēratul. Resultatul fú, că cu biletul de mână din 16. Iuniu 1821 împēratul Franciscu demândá guvernulu de la Leovú, ca să-și deie părerea a) în privința introducerii studiulu teologic în Cernăuți, b) în privința creării unu seminariu clericalu și c) în privința dotării mai corēspundetórie și

mai bune a clerului. Guvernul Galiției din Leovă provocă deci în 16. Oct. 1821 pre Episcopū, ca în înțelegere și cu conlucrarea consiliariului aulicū, căpitanului cercului Bucovina de S t u t t e r h e i m, să-si facă propunerile cuvenite, și să le înainteze guvernului. Dară Episcopului Vlahoviciū nu i-a fostū dată, ca să mai facă și acesta, căci apăsātū de bătrânețe și cădendū la dăcare, călătorī în vĕra anului 1822 la scaldele din Dorna, unde repăusă în 20. Augustū, după ce cărmuise biserica Bucovinei restĕmpul de 33 ani.

Episcopul H e r e s e u l, ca părinte îngrijitorū și devotātū bisericeī sale, cu tōtă vĕrtutea se folosiă de tōte mijlócele, că să o scōtă din starea deplorabilă, în care se află și să deie turma cuven-tătōriă în calea progresului, luminândū mai ântăiū pre păstorī. Episcopul Vlahoviciū, ca următōriū demnū alū lui Herescul, călcă în urmele 'naintașului său. În totū timpul păstoriei sale aū lucratū din rĕsputeri pentru realizarea planului său de predilecțiune, ádeca pentru rădicarea studiului teologicū pe trĕptă, pe care îlū vedeă la alte biserice în împeriū. Împlinirea acestei dorințe ferbinți însă nu i-a fostū datū să o ajungă, dară calea deschisă de Herescul și bătută de dinsul eră atātū de netedită, încātū, când muri, crearea unui institutū teolo-gicū și a unui seminariū clericalū eră aprópe de împlinire.

Următōriū alū repăusatului Vlahoviciū se numi, cu resolu-țiunea împĕrătĕscă din 17. Iuliū 1823, archimandritul diecesanū Isaia de B ā l o ș e s e u l. Băloșescul, chirotonindu-se în Cărlovețū în Noemvre alū aceluia-si anū de Mitropolitul Stefanū S t r a t i m i r o v i c i ũ, luă cărma bisericeī în mână și înaintă bărbătesce pe calea apucată de 'năintașii săi. Cu emisul din 31. Ianuariū 1824 guvernul galițianū îi aduce a minte, că numai decātū să deie pro-punerile cerute cu emisul din 16. Optomvre 1821. Elū i trămite în 8. Iuniū 1824 Nr. 964 planul specificatū pentru seminariul die-cesanū și institutul teologicū. Anume în privința studiilor teologice crede elū, ca ele să se propuiă după planul și autoriū ca la cele lalte seminariū (institute teologice) din statele c. r. creditarie,¹⁾ facĕndu-se, abatere numai cu teologia dogmatică din cauza dogmelor diferitōrie.

¹⁾ Was die Gegenstände des in dem künftigen bischöflichen Seminario zu spendenden Unterrichts betrifft, so glaubt der unterzeichnete Bischof, die hohe Regierung werde dieselben Lehrgegenstände, aus denselben Lehrbüchern, auf die nähmliche Art und Weise, und in derselben Ordnung eingeführt und vorgetragen haben wollen, wie sie in allen übrigen Seminarien der kais. kön. Erbstaaten eingeführt sind und in der Ausübung bestehen. Dieses ist auch der Wunsch des Gefertigten.

Câtă de teologia dogmatică, își respică dorința, ca să se foloséscă manualele întrebuintate la seminariul mitropolitană din Carlovățu.

Planul de învățământă propusă de Episcopul Băloșescul, și primită cu oră-cari modificări ne'nsemnate de guvernă în urmă fú executată la institutul teologică. Noi îlu credem de interesă, deci urméză aice în trăducere românéscă.

ANUL ÂNTÂIÛ.

S ě m e s t r u l â n t â i ũ :

I s t o r i a b i s e r i c é s c ă c u p r i v i r e l a p a t r o l o g i ă și i s t o r i a l i t e r a t u r e i t e o l o g i c e d u p ă I n s t i t u t i o n e s H i s t o r i a e E c c l e s i a s t i c a e N. T. E d i t i o s e c u n d a, V i e n n a e 1806, 2. P a r t. d e D a n n e n m e y e r. Î n l i m b a l ă t i n ă 9 ó r e p e s ă p t ă m ă n ă.

L i m b a e v r a i c ă și A r c h e o l o g i a b i b l i c ă d u p ă J o h a n n J a h n. Î n l i m b a l ă t i n ă 9 ó r e p e s ă p t ă m ă n ă.

S ě m e s t r u l a l ă d o i l e :

I s t o r i a b i s e r i c é s c ă d u p ă D a n n e n m e y e r î n l i m b a l ă t i n ă 9 ó r e p e s ă p t ă m ă n ă.

Î n t r o d u c e r e a î n c ă r ț i l e t. v. d u p ă J o h a n n J a h n și E s e g e s a t. v. Î n l i m b a l ă t i n ă 9 ó r e p e s ă p t ă m ă n ă.

ANUL ALÛ DOILE.

S ě m e s t r u l â n t â i ũ :

L i m b a g r e c é s c ă d u p ă g r ă m a t i c a l u i J o h a n n G e o r g T r e n d e l e n b u r g e d i ț. V., L i p s i a 1805 și E s e g e t i c a b i b l i c ă d u p ă I n s t i t u t i o I n t e r p r e t i s S a c r i d e G e o r g M a y e r c u p r i v i r e l a o p u r i l e m ă i n ă u ă e r m e n e u t i c e. Î n l i m b a l ă t i n ă 9 ó r e p e s ă p t ă m ă n ă.

D r e p t u l, c a n o n i c ũ p u b l i c ũ d u p ă E n c h i r i d i o n j u r i s e c c l e s i a s t i c i, L i n c i i 1819 d e R e c h b e r g e r; și d u p ă l e g i l e c. r. a u s t r i a c e. Î n l i m b a l ă t i n ă 5 ó r e p e s ă p t ă m ă n ă.

P e d a g o g i a d u p ă M i l d e, L e h r b u c h d e r a l l g e m e i n e n E r z i e h u n g s k u n d e i m A u s z u g e, 2 t o m u r i, V i e n a 1821. Î n l i m b a g e r m ă n é s c ă, d ă u e ó r e p e s ă p t ă m ă n ă.

S ě m e s t r u l a l ă d o i l e :

Î n t r o d u c e r e a î n c ă r ț i l e t. n. c u p r i v i r e l a o p u r i l e m ă i n ă u ă d u p ă m ă n u a l e l e l u i J a h n și E s e g e s a t. n. A m ă n d ă u e î n l i m b a l ă t i n ă 9 ó r e p e s ă p t ă m ă n ă.

Dreptul bisericesc ū privat ū după acela-și manual ū (Rechberger) și după Dolliner, Handbuch des Eherechts, Viena 1814, pe lângă aceste încă și după legile c. r. austriace. În limba latină 5 ore pe săptămână.

Pedagogia superioară ca în sem. I.

ANUL ALŪ TREILE.

Semestrul întâiu :

Dogmatica și polemica. Pentru-că dogmatica bisericeii gr. or. în unele puncte nu se unesce cu a bisericeii apusene, se va introduce manualul de dogmatică, după care se prelege în seminariul mitropolitan ū din Carlovăț ū, 9 ore pe săptămână.

Teologia morală după Rechberger, Institutiones Ethicae Christianae, Viennae 1815, 3 tomi. În limba latină 9 ore pe săptămână.

Semestrul al ū doile :

Dogmatica ca mai 'nainte, 9 ore pe săptămână.

Morala ca mai 'nainte, 9 ore pe săptămână.

ANUL ALŪ PATRULE.

Semestrul întâiu :

Teologia pastorală după Reichenberger, Pastoralanweisung zum akademischen Gebrauche, Viena 1812, 2 părți, în limba germănescă, 9 ore pe săptămână.

Catechetică după Leonhard, Leitfaden zu den katechetischen Vorlesungen, 9 ore pe săptămână.

Semestrul al ū doile :

Teologia pastorală ca mai 'nainte.

Catechetică ca mai 'nainte.

Pe lângă aceste studie teologice se mai adauge cântarea bisericescă, a cărei trebuință absolută o demustră Episcopul din firea și însușietățile cultului, și economia rurală cu privire la referințele economice ale poporului nostru, pentru-ca preuții se pôtă fi învățatori apti și în privința acésta. ¹⁾

¹⁾ Acésta îngrijire adevărat ū părintescă a Episcopului Băloșescul pentru prosperarea morală și materială a turmei sale este demnă de totă lauda, interesul viu ce-l ū pôtă el ū pentru dînsa, se vede lămurit ū din argumētările lui, ce urméză : „Es ist hier am schicklichen Orte, das Eigenthümliche des Kultus der griechisch-orientalischen Kirche zu berühren, welches darin besteht.

Apti pentru profesurile, ce aveau de-ua-cam-dată să se așede provisoriu, îi numește Episcopul pre protodiaconul și profesorul de relegiune la cursul filosofic din Cernăuți, Iosif Grigoriu, pre primul ieromonachū de la paraclisul episcopesc Eugeniū Hacmanū, pre protopresviterul Sucevei Stefanū Tarnovitchi și pre parochul din Jucica Vasile Gribovschi, cari cu toții absolvaseră studiile teologice la facultatea teologică din Viena. Adauge, cumcă întregirea corpului profesoralū în viitorū va fi încă mai ușorā, de-ora-ce se mai află în convictul de statū în Viena în anul alū 3le teologii Ionū Tomiucū și George Ianoviciū, erā la facultatea teologică din Leovū, totū în anul alū treile, Vasile Chevovschi. Tus-patru numiți antaiū, cari acū se și aflau în servitū, dechiărarā, cumcă la cadū de trebuință suntu gata a acceptā câte uā profesurā. Mai arētā regimulū, cumcă viitoriul institutului, ce aveā să se creeze, erā asiguratū, atātū cu privire la auditori. cātū și la profesori, demonstrāndū din catalógele gimnasiului, cumcă în anul 1824 se aflau la gimnasiul din Cernăuți, afarā de cei de la cursul filosoficū, 132 de studinți de legea gr. or.

Chiarū din numărul acesta de gimnasiaști se arētā, că sēmēnta, care o aruncase fericiti Episcopi Dositeiū și Daniilū, începuse acum a aduce fructe mănóse, căci, pe cândū pe la anul 1786,

dass Kirchenmusik überhaupt, folglich auch die mit der Orgel, so wie auch andere musikalische Instrumente während des Gottesdienstes ganz ausser Gewohnheit sind. Ihre Stelle wird durch den Gesang der Geistlichkeit selbst und der bei den Kurat-Pfründen angestellten Kirchensänger (Cantores) ersetzt, welche die Lyturgie und alle Doxologien nach den seit ältesten Zeiten gewöhnlichen griechischen und russischen Melodien und nach dem bestehenden Typikon, ohne irgend ein musikalisches Instrument zu gebrauchen, absingen.

Das gemeine Volk, von zarter Kindheit an, an die Töne der menschlichen Stimme in den Andachtsgesängen gewöhnt, bemerkt alsobald die Ausartung in Disharmonie, und wird durch letztere in seiner Andacht gestört. Es erfordert demnach die Erzielung der Auferbaulichkeit in dem Gottesdienste, damit die Zöglinge neben dem Wissenschaftlichen — auch in der Kunst des religiösen Gesanges, der Psaltikie (Institutiones cantus) den nöthigen Unterricht erhalten. Es ist ferner nothwendig, zu erinnern, dass hierlands der Ackerbau sehr zurück ist, und der gemeine Ackersmann nur durch gute, vortheilbringende Beispiele seines geistlichen Gewissens-Raths vermocht werden kanu, auf veraltete Sitte, Herkommen zu verzichten und der heilsamen Neu-erung zu folgen.

Es ist daher in individueller Hinsicht nicht nur nothwendig, sondern auch für das allgemeine oder Landes-Wohl sogar sehr erspriesslich, das Studium der Oekonomie-Wissenschaft, wenn sie solche vorher im Gymnasio oder Lyceo nicht zurückgelegt haben, von Seminarium aus wenigstens 4 Stunden wöchentlich oder so oft besuchen, als über diesen Gegenstand vorgelesen wird.

cu toate îndemnările Episcopului, abia se putură aduna la școala clericală 7—8 tineri și. am pute dice, mai mult cu de a frica, cu-tote-că scieau. cumcă, netăcându-se preoți, cadu în apăsătoria stare de țerani contribuinți, acum de voie bună, neconstrinși de nimeni se imbulziău la gimnasiu cu mulțimea. Partea cea mai mare dintre tinerii acestia erău fi de preoți, cari învățaseră la școala clericală. Finindu-și învățătura, deveniră ei Apostoli ai luminării, ai desceptării, îmbărbătându prin cuvânt și prin faptă. Numai așa se pôte splică, că, după unu rēstempu atât de scurtu, ai nostri împoporară așa de multu școlele și că nu numai fi de preoți, de boeri și de tērgoveți, dară chiaru și fi de simpli țerani curgeău din părțile cele mai depărtate ale țerii la școlele din Cernăuți.

Înființarea institutului teologic și a seminarului clericalu se trăgănase din mai multe cause, cum am vedutu mai sus. Pe lângă acele se pare, că lucră și ūă putere secretă intrigantă din părțile Galitiei, căreia, din nisce cause lesne de înțelesu, nu-î venia la socotelă cultivarea și luminarea clerului nostru. Asupra acestor factori contrari ai bisericeii sale se plânge Episcopul I s a i a chiaru și cu ocasiunea propunerilor, ce le făcu regimului împērătescu pentru crearea institutului teologic. Așa dice elu în introducerea la proiectul său, între altele, următóriele: „De și îngrijirea prea'naltă este atât de mare, momētósă și bine-făcētóriă, încātu ar trebui să o cunóscă fiă-cine; de și înaltul scopu alu prea grațiosulu Domnū alu țerei, carele țintesce nu numai la binele timpuralu, ci și la celu eternu, ar fi trebuitu să fiă sprijinitu cu zelū de cătră toți, căroro li se cuviniă, totu-și acēsta nu s'a făcutu, căci mai multe demândări prea'nalte, ordinațiunii guberniale de multe feluri privitórie la proiecte pentru unu seminaru în diecesa gr. n. u. a Bucovinei, nu s'au esecutatū. Aibă óre-cândū a răspunde pentru acēsta înaintea preá înduratulu, dară totu-ūă-dată și prea dreptulu judecătóriu toți aceia, cari introducerea institutului acestu de cultură, salutaru atât în privința relegiósă, câtu și cetățenésă, au împedecat'o seu din nesciință, seu din lipsă de pricepere, seu din alte motive nenobile, pôte cu t e n d i n ț e n e l o i a l e. Pôte fără să fiă sciutu, ei au zădărnicitu credincioșilor mântuirea sufletulu, și dacă nu au sporitū, apoi celu puținū au susținutu năravurile cele rele, au lipsitū pre locuitorii Bucovinei de fericirea cetățenésă și așa s'au făcutu

răspundători înaintea lui Dumnezeu și a prea grațiosului nostru monarchă“. ¹⁾

Câtă de ameliorarea stării materiale a preoților. promite Episcopul a-și face propunerile sale în-dată-ce se va fi făcută, ca condițiune neapărată, regularea părochiilor.

După mai multe corespunzițe, urmate în afacerea institutului teologic și a seminariului clerical, după mai multe lămuriri cerute și date, sosi în urmă multă dorită rezoluțiune împăratăscă din 6. August 1826, intimată guvernului galițienă cu decretul cancelariei aulice din 16. August 1862 Nr. 23113, era Episcopului cu intimatul guvernului Galiției din 26. Septemvrie ală aceluia-și ană Nr. 55909, că „Maestatea Sa împăratul încuviințază înființarea institutului teologic și a unui seminariu corăspundătoriu primelor recerinte, după propunerile Episcopului Balosescul, însă așa, ca teologia dogmatică să se propună la noul institut întru acela-și mod, precum se propunea elevilor gr. or. ai convictului de stată din Viena“. ²⁾ Profesorilor provisorii Iosif Grigoric și Eugeni Hacmană, a căror denumire urmase de curănd, li se dete, pe lângă sălariile, ce le aveău, încă câte uă remunerățiune, și anume celui de'ntăiu în suma de 100, era la ală doilea de 200 de lei m. c. Mai fú promisă, ca prin uă prea 'naltă rezoluțiune, ce va urmă, se vor liquidă cele 15 stipendie pentru aspiranții la starea preotăscă. De tôte acestea e însciințat Episcopul cu adaugerea, ca în înțelegere cu consiliariul aulic și căpitanul cercuală, pe basa propunerilor făcute

¹⁾ Wie gross, wie wichtig, wie wohlthätig auch diese Allerhöchste Fürsorge Jedermann einleuchten muss, wie eifrig der hohe Zweck des gnädigsten Landesherrn, welcher nicht nur auf das zeitliche, sondern auch auf das ewige Wohl gerichtet ist, von allen dabei Betheiligten hätte befördert werden sollen. so geschah es dennoch nicht, und mehreren Allerhöchsten Befehlen, vielfältigen hohen Gubernial-Anordnungen in Bezug auf Entwürfe zu einem bischöflichen Seminario für die Bucowinaer Diöces der griechisch nicht unirten Kirche, wurde keine Folge geleistet. Mögen diejenigen, welche die Einführung dieser in religiöser sowohl, als bürgerlicher Hinsicht heilbringenden Bildungs-Anstalt, seye es aus Unwissenheit, Mangel an Einsicht oder anderen unedlen, vielleicht zur unredlichen Absicht zurückgesetzt haben, es bey dem barmherzigen zwar, aber zugleich auch strengen göttlichen Richter einst verantworten! Sie haben, ohne dass Sie es vielleicht wusten, den Gläubigen das Seelenheil entzogen. die Ungesittung wo nicht befördert, doch wenigstens festgehalten, die bürgerliche Glückseligkeit den Bewohnern der Bucovina vorenthalten, und deswegen bey Gott und unserem Allergnädigsten Monarchen sich verantwortlich gemacht.

²⁾ Adecă cu schiderea celor 4 puncte de diferință dintre biserică răsăritenă și cea apusenă.

și cu privire la referințele locale și la alte împrejurări, să facă câtă de curândă propunerii detăiate și motivate, în ce chip și mod, de la care timp, în care local, cu ce întocmiri economice și pentru câți alumnii să se deschidă de-ă-cam-dată seminariul, arătându totă-ă-dată, ce felă de personală de previghiare pentru seminariă și cu cari emoluminte ar fi de trebuință. Aședarea catedrelor aveă să urmeze succesivă, începându de la anul ântăiule; i se cere deci să facă propunerii, pentru cari obiepte ar fi de scrisă concursul, pentru-ca teologii, cultivați în convietul din Viena, să se pôtă supune esamenului. În urmă i se aduce aminte, cumcă aceste înstitute încuviințate nu vor ave rezultatele dorite, dacă nu se vor regulă câtă de curândă și nu se vor dotă mai corăspundătoriă părochiele. Planul pentru regularea părochiilor e de făcută fără întărdiare și în înțelegere cu consiliariul aulică și căpitană ală cercului și de trămisă guvernului. ¹⁾

Episcopul Isală făcă propunerile cerute și anume: ca înstitutul teologică, âdecă anul ântăiă să se începă nesmintită cu 1. Sept. 1827, ținându-se prelegerile într'ă sală a edificiului liceală; ca dintre cei doi profesori denumiți provisorii, Iosifă G r i g o r o v i c i ũ să propună „istoria bisericăscă“, érá Eugeniă H a c m a n ũ, carele într'aceea devenise catechetă la scóla moldovenăscă trivială de aici,

¹⁾ Nr. 55909. Zu Folge h. Hofkanzleydekrets vom 16. August l. J. Z. 231 3 haben Seine Majestät mittels a. h. Entschliessung vom 6. d. M. die von dem gr. n. und Herrn Bischofe hinsichtlich der Einführung des theologischen Studiums in Czernowitz und Errichtung eines dem ersten Bedarfe zusagenden Seminariums daselbst gemachten Anträge in der Art zu genehmigen geruhet, dass rücksichtlich der Dogmatik die nämliche Art und Weise, nach welcher selbe den Wiener-Convicts-Zöglingen des gr. n. Ritus vorgetragen wird, zu beachten ist, und dass den provisorischen Professoren Joseph Grigoriowicz und Eugen Hackmann und zwar ersterem eine Remuneration von 100 fr. C. M. und letzterem mit 200 fr. C. M. abgereicht werde. Wegen Wiederflüssigmachung der früher bestandenen 15 Hausstipendien wird die Allerhöchste Entschliessung nachfolgen. Von dieser Allerhöchsten Entschliessung wird das Ordinariat auf seinen Vorschlag vom 9. August 1825 Z. 1004 unter Rückschluss sämtlicher Beilagen mit dem Bedeuten verständigt, nunmehr ehestens mit dem Herrn Hofrathe und dortigem Kreishauptmanne, welchem unter Einem die erforderliche Weisung zukömmt, das Einvernehmen zu pflegen und nach genauer Berücksichtigung der von dem Ordinate gemachten Anträge, dann der Local- und sonstigen Verhältnisse mittelst eines eigenen Protokolls über die Art und Weise, dann von welchem Zeitpunkte das theologische Studium zu beginnen habe, ferner in welchem Lokale, mit welcher ökonomischen Einrichtung und für wie viel geeignete Zöglinge das Seminar vor der Hand zu eröffnen sey? den erschöpfenden motivirten Antrag anher zu erstatten, gleichzeitig aber ersichtlich zu machen, welches Aufsichtspersonale für das Seminar und mit welchen Emolumenten erforderlich sein werde. Uebrigens aber, da die vier theologischen

să se însărcineze cu propunerea „limbei evraice și a archeologiei biblice“; ca de-ură-dată cu institutul teologic să se deschidă și seminariul clerical, pentru care Episcopul oferă realitatea sa aproape de reședința episcopescă, arătându și cele de trebuință pentru întocmire și pentru privighiare și în urmă, ca pentru anul al 2. și al 3., activându-se, să se numescă érași numai profesori provizori, propunându pentru acel scop pre Stefanu T a r n a v i e ț c h i, protopresbiteru alu Siretelu și pre Vasile G r i b o v s c h i administratoru protop. alu Cernăuțulu, ambii teologi absolvați din Viena. Abia după deschiderea anulu al 3. să se scrie concursul pentru aședările definitive.

Propunerile aceste se discutară într'ură conferință în 27. Iuliu 1827 între Episcopul și căpitanul cercualu Malczek. Celu din urmă, de și se învoi la deschiderea neaménată a institutulu teologic în modul, cum îl propuse Episcopul, totu-și fú cu totul în contra deschiderii de-ură-dată și a seminariulu, motivându acésta, parte cu lipsa unu edificiu coréspundétoriu, parte cu calificatiunea nesuficiinte a lor trei dintre aspiranții la starea profesorscă. Stându Episcopul neclintitu pe lângă propunerile sale și neputédu-se face înțelegere deplină, dete căpitanul cercualu votu sêparatu și protocolul fú trâmisu guvernulu.

Decisiunile guvernulu în urma acestor propunerii suntu date în 5. Sept. 1827 Nr. 50.856. Institutul teologic, anume anul ântâiu aveá să se deschidă fără întârziare, érá seminariul clericalu cu începutul sémestrulu alu doile; pênă atunci aveá să se pórté de grijă pentru încăperi și întocmirea lor. Încăperile pentru institutul teologic, ádecă pentru ținerea prelegerilor se destinară în liceu. Mai observézá guvernul galițienu, în câtu privesce seminariul, cumcă

Lehrkanzeln nicht auf einmal mit Professoren zu besetzen sind, sondern diese Besetzung nach und nach, wie nämlich die Zöglinge vom 1. zum 2. und vom 2. zum 3. Jahrgange des theologischen Studiums übergehen, geschehen soll; so wird der weitere Antrag gewärtigt, für welche Lehrgegenstände gegenwärtig der Konkurs auszuschreiben sey, damit dieser eröffnet, und die im Wiener Konvikte gebildeten Zöglinge der vorläufigen zur Bekleidung der verschiedenen Lehrämter erforderlichen Prüfung sich unterziehen mögen. Endlich aber wird das Ordinariat von selbst entnehmen, dass die von Sr. Majestät bewilligten neuen Anstalten von keinem Erfolge sein werden, wenn nicht die zweckmässige Regulirung und bessere Dotirung der dortkreisigen Pfarreyen bald erfolgen sollte. Da nun der Herr Ordinarius durch die bereits im vorigen Jahre vorgenommene und im heurigen fortgesetzte Visitazion seiner Diözese sich die erforderlichen Lokalkenntnisse verschafft haben muss, so gewärtigt man auch ohne ferneren Verzug, dass der neue Pfarregulirungsplan einverständlich mit dem Herrn Hofrath und Kreishauptmann entworfen, und sonach anher befördert werde. Lemberg am 26. September 1826. Stutterheim m. p.

să învoesce, că tineri, cari sîntu în anul alu doile seü și în an-tăile alu cursului filosoficü, dacă vor documentá progrese bune în sêmentrul ultimü, precum și purtări bune, să pótă fi primiți în seminariü ca și filosofi absolvați. Ca directivü mai promite, că va comunecá câtü de curêndü regulátivele și planul pentru seminariul gr. unitü din Leovü, câtü și adunarea normalielor în trebele învêțămêntului, și le va comunecá Episcopului ca directoriü alu institutului teologicü.

Sosindü scirea acêsta de multü dorită și asceptată, se împlurá inimele tuturor de nespusă bucuriă. Mai alesü se bucurá Episcopul Isaiă. căruia i-aü fostü dăruițü de la Dumneđeü să vedă ostinelele sale și ale 'năintașilor săi încununate cu succesul doritü. Atätü Episcopul Dositeiü câtü și Daniilü și în urmă Isaiă întrebuintară tóte mijlócele, își încordară tóte puterile, ca dóră ar avé parte clerul de cultură teologică mai 'naltă, căci vedeáu ei prea bine, că nu se póte asigurá biserica decátü prin lumină de periculele, ce o amerințáu. Speriința a arêtatü în urmă, că ei întru adevêrü aü apucatü pe calea cea adevêrată.

Episcopul Isaiă defipse diüa de 4. Optomvre 1827, ádecă diüa onomastică a fericitului împêratü Franciscü I, pentru inauguraarea institutului teologicü. În privința acêsta dice elü în scrisórea sa adresată profesorilor Iosifü Grigoro vic i ü și Eugeniü H a c m a n ü între altele : și se facü cunoscute Preacuvioșiei tale dispuseciunile aceste cu adaugerea, că împreună cu aspiranții la starea preotêscă să puneți tóte la cale de la 1. Optomvre pênă la a 4., în care di, fiindü onomastica Măiestății Sale a împêratului nostru prea grațiosü F r a n c i s c ü I, după chiámarea spiretului sântü în biserica s. Parascheve, va urmă deschiderea studiului teologicü, cu tótă solemnitătea, într'üă sală a liceului anume decorată pentru scopul acesta. ¹⁾

¹⁾ . . . so werden Eure Wohlehrwürden von dieser neuen Bestimmung mit dem Bemerken in die Kenntniss gesetzt, dass Eure Wohlehrwürden mit denen in das theologische Studium vermög obzirtirten h. Guber. Dekretes (5. Sept. 1827. Z. 50.856) aufzunehmen bewilligten geistlichen Aspiranten, welche von Seiten des getertigten Ordinarius, der gleichzeitig Director dieses theologischen Diöcesan Studiums ist, an Eure Wohlehrwürden angewiesen worden sind, von 1. Oktober 1827 die gehörige Vorbereitung einzuleiten. und solche bis zum 4. Oktober d. J. fortzusetzen haben werden, an welchem Tage, als an dem Namensfeste Sr. k. k. Apostolischen Majestät, Unsern Allergnädigsten Landesvater Franz der I die Eröffnung des — seit so langer Zeit mit dem sehnlichsten Wunsche erwarteten theologischen Studiums nach vorläufiger

Diua de 4. Optomvre a fostu di de norocū pentru biserica și clerul nostru; în aceea-și di, după unū rēstimpū de 48 de ani, se înaugurà universitatea din Cernăuți cu făcultatea teologică gr. or. și astū-feliū prea gloriosul nepotū Franciscū Iosifū I. ne stēmpērà dorul, ce ni-'l făcū fericitul lui bunū Franciscū I.

La festivitaea acēsta fură învitate tôte persónele de distincțiune din țeră, éră înstitutul teologicū a fostū representatū, cu episcopul în frunte ca directorū, de profesorii Iosifū G r i g o r o v i c i, ca seniorū, și Eugeniū H a c m a n ū cu cincī auditori, anume: Petru Porfiriū D i m i t r o v i c i ū, Grigoriū C h i b i c i ū, Iosifū D a ș c h i e v i c i ū, Lazarū G r i g o r o v i c i ū și Nicolaiū H a c m a n ū, cari începură șirul nenumēraților teologi și preoți de cultură nouă.

Patru lune mai târdiū, ádecă în 12. Februarīū 1828, în diua nascerii împēratului Franciscū I. urmà, pe temeul decretului cancelariei supreme aulice din 8. Ianuariū 1828 și a ordinăciunii guberniale din 26. Ian. alū aceleia-și anū Nr. 4328, anunțarea solemnă a deschiderii seminariului clericalū. După liturgiă festivă, celebrată de Episcopul în paraclisul reședinței vechi, se petrecū solemnitatea în edificiul licealū în presența Episcopului, a consiliariului aulicū Malczek, a membrilor consistoriului, a profesorilor de teologie, filosofă și de gimnasiū, a preoțimii gr. or. din orașū și din împrejurū și a celei romano-catolice, câtū și a junimii studióse de la înstitutul teologicū și celū filosoficū și de la gimnasiū.

Seminariul însu-și fū aședatū în dóue case închiriate, cari erău proprietatea Episcopului Băloșescul și a oficialului consistorialū Andreiū Tarnovietchi, denumindu-se spiretualū și prefectū de studie provisorīū ierodiaconul V l a d i m i r ū V a s i l e S u c h o p a n ū, teologū absolvatū din Viena. Conducerea și-o păstrà de-ūă-cam-dată Episcopul. Așá se activà și alū doile înstitutū pentru cultura și crescerea clerului.

Anrufung des heiligen Geistes, durch Abhaltung des — in der S. Paraskeva Kirche vom Gefertigten in Consortio zu celebrirenden Gottesdienstes zum Lobe und Danke des Allmächtigsten Schöpfers. zum verewigenden Andenken Sr. k. k. geheiligten Majestät, zum Besten der Kirche und des Staates, zum unerlöschten Ruhme der Glaubensgenossen Unserer Mutterkirche und zum Troste und Beglücken der — sich dem geistlichen Stande widmenden Buccoviner Jugend, in dem — zu diesem Behufe vorbereitet werdenden Hörsaale des hiesigen Lycealgebändes mit aller nur möglichen Solenitaet beginnen wird. Czernowitz, den 16. Sept. 1827. Isaias Baloschescul m. p., Bisch.

Ambele institute demărcară unū periodū nou și se înființară sub împrejurări și auspicio, ce promiteau multū mai multū, decâtū rēstimpul scōlei clericale de sub H e r e s c u l și V l a h o v i c i ũ.

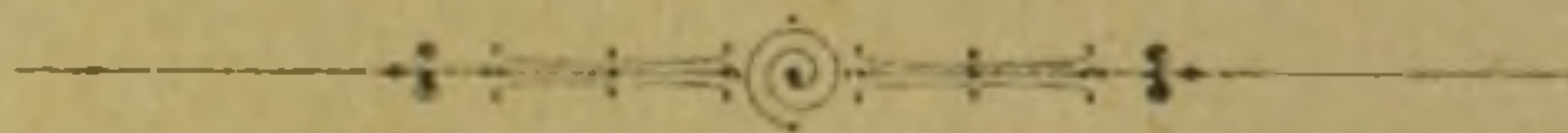
De aici înainte, personalul învățătorescū la institutul teologicū se îndepliní pe'neetul, după cum o pretindea planul de învățământū. Cu anul scolarū 1828/29 avea să se deschidă și anul alū doile teologicū. Deci trebuiau doi profesori noi, adecă unū profesorū pentru limba grecēscă și esegesa biblică a. t. n., era altul pentru dreptul canonicū și pentru pedagogia. Pe temeiul decretului cancelariei supreme aulice din 8. Ian. 1828 Nr. 98 întrebă Episcopul pre preoții, cari erau teologi absolvați și anume: pre Stefanū T a r n o v i e ț c h i, Vladimirū S u c h o p a n ũ, Vasile G r i b o v s c h i, George I a n o v i c i ũ, Ioanū T o m i u c ũ, cari-și făcuseră studiele la universitatea din Viena, și pre Vasile C e h o v s c h i, carele și-le făcuse în Leovū, de ar primí și sub ce condițiuni v'r-una din profesurile numite. Toți dechiărară, că vor primí, afară de Gribovschi, care'și reserbase morala. Episcopul însă propuse, ca să fiă denumiți provisorū, pre Stefanū T a r n o v i e ț c h i pentru limba grecēscă și esegese t. n., era pre George I a n o v i c i ũ, parochū în Molodia, pentru dreptul canonicū. Denumirea lor urmă cu decretul canc. aul. din 26. Aug. Nr. 19.999, dându-i-se lui Tarnovietchi remunerațiunea de 200, era lui Ianoviciū de 100 fl. m. c.; propunerea pedagogiei se lăsă în sēma profesorului de relegiune rom. cat. Franz A m t m a n n, care fū remuneratū cu 100 fl.

Este caracteristicū pentru împrejurările de atunci, că și după catedra pentru dreptul canonicū la institutul teologicū amblă în rup-tul capului profesorul de filosofia din Cernăuți Johann Baranowski, unū galițienū unitū, și numai rēspunsul categoricū negativū al comisiunii aulice de învățământū i scuti pre teologii nostri să nu audă din gura lui dreptul canonicū orientalū, cum l'-arū fi priceputū elū. Cătră finea anului 1829 se denumí pentru anul alū treilea alū teologiei, ce avea să se deschidă cu începutul anului scol. 1830, profesorū provisorū de dogmatică, prefectul și spiritualul seminariului Vladimirū S u c h o p a n ũ cu remunerațiunea de 100 fl., era de morală parochul din Ceahorū Vasile C e h o v s c h i, cu remunerațiunea de 200 fl. m. c.

Totū în anul acesta se mută și seminariul din localitățile de mai nainte în realitatea comisariului de drumuri Z a p p e, unde remase pēnă la aședarea lui definitivă în noua reședință arhiepiscopēscă.

Cu decretul gubernială din 25. Aug. 1829 Nr. 47.260 Episcopul fú provocatú, a face propunerile pentru aședarea definitivă a profesurilor la înstitutul teologicú și pentru sistemisărea sălarielor. În privința de'ntâi elú își respică părerea, ca să se scrie concursú, însă așa, ca esamenul să se facă abiá în timpul ferielor anului scolariú 1830; érá încátú pentru sălarie, propuse 800 de fl. m. c. pentru seniorú, 700 pentru subseniorú, érá pentru profesorii ceia-lalți câte 600 fl. pe anú. În Marte 1830 se făcură propunerile pentru denumirea provisoră a profesorilor pentru anul alú patrue, ce avea să se începă cu anul scolariú 1831. Pentru teologia pastorală a fostú propusú la locul ântâi Ignatie H a c m a n ú, egumenú și archimandritú titulariú alú mônăstirei Dragomirna, care funcțiunase ca învățatoriú la scóla clericală și care, de și nu făcuse sistematicú studie teologice, dară depusese esamenul din obieptul acesta la universitatea din Leovú. Alú doile în ternă a fostú Ioanú T o m i u c ú, vice-protopresviterú și parochú în Sucévă și teologú absolvatú din Viena, érá ca alú treilea Grigoriú G r a m a t o v i c i, teologú absolvatú din Leovú și administratoriú parochialú din Cucurul-mare. Catechetica aveá să se prelegă de catechetul de la scóla normală, și de catechetú fú propusú totú atunci profesoriul provisoriú alú t. n. Stefanú T a r n o v i e ț c h i. Denumirile se făcură cu decretul comisiunii supreme de studie din 11. Iuniú 1830, și anume a lui Ioanú T o m i u c ú pentru teologia pastorală cu remunerațiunea de 200 fl. și a lui Stefanú T a r n o v i e ț c h i pentru catechetura la scóla normală. Devenindú vacantă cu denumirea lui T a r n o v e ț c h i catedra pentru studiul biblicú alú t. n., se însărcină cu suplinirea ei profesoriul prov. de dreptul canonicú Georgiú Ianoviciú.

(Va urmă.)

Insămnătatea relegiunii crestine în vieța popórelor.

(Finită.)

În urmă a fostü relegiunea creștinească de cea mai mare însămnătate și pentru cultivarea și desvoltarea artelor așa numite frumóse, ádecă a arhitecturii, picturei, muziceii și a poesiei, cari au primitü printr'insa substratul celü mai sublimü. În privința acésta serie Luthardt în trátatul despre pictura relegiósă p. 6: „Die Lehrweise des Herrn, in Gleichnissen zu reden, ist der Ausgangspunkt der christlichen Kunst. In ihr liegt der Kern eines neuen Princips, das Sinnliche ist ein Gleichniss des Uebersinnlichen. Das Princip der antiken Kunst ist: das Sinnliche ist die Erscheinung des Uebersinnlichen; die höchste Vollendung der sinnlichen Gestalt ist auch der entsprechendste Ausdruck des Uebersinnlichen. . . . Der christliche Gedanke dagegen ist, dass das Ewige, Göttliche auch über die idealste Form hinaus noch einen überschüssigen Gehalt habe, den die sinnliche Erscheinung ahnen lässt, aber nicht zum völligen Ausdrucke zu bringen vermag. Wir sehen durch die Hülle des Irdischen in eine Welt der Ewigkeit hinein, für welche diese Welt nur ein Gleichniss, nicht ihre Erscheinung ist.“

Totü în înțelesul acesta spune și Ph. Fischer: Dumneđeü-omul, nefindü numai personificațiunea particulariă, relativă a Dumneđeirii, ci înfățișând în persóna sa atâtü revelațiunea absolută a lui Dumneđeü câtü și prototipul omenimii, și manifestându-le pre acestea în istoria sa, este idealul absolutü alü artei, care, concepându-lü și înfățișându-lü, representă totü ce este mai înaltü și mai sântü.¹⁾ Acésta o arétă elü cu privire la tóte artele, începëndü cu arhitectura.

Érá cu privire la pictură dice, între altele, că ablá după ce i-a răsăritü omenimii prin Cuvéntul dumneđeescü lumina împé-

¹⁾ Speculative Ethic. p. 278: „Der Gottmensch, welcher keine partikulare relative Personifikation des Göttlichen, sondern ebensowohl die absolute Selbstoffenbarung Gottes, wie das Urbild der Menschheit durch seine Person darstellt und durch seine Geschichte offenbart, ist das absolute Ideal der Kunst, die durch seine Conception und Darstellung zur Vergegenwärtigung des Höchsten und Heiligsten geweiht wird.“

răției spiretuale, a credinței, iubirii și a speranței, a fost pictura în stare a exprimă idealitatea spiretului prin simbolica colorii. ¹⁾

Eră, venindū a vorbi despre musică, dice, că ea s'a spiretualizatū abia prin relegiune spre a respicā misteriele. ²⁾

Totū într'acestū înțelesū vorbesce și Hettinger. ³⁾

Cumcă în fine și poesia și-a luatū sborul din paginile bibliei, cum observă V. A. Urechîă, ⁴⁾ nu se pôte trage la îndoelă.

Astū-feliū a devenitū relegiunea creștinescă întrū adevērū maica, învățătória și educătória popórelor, renāscēndu-le și împärtășindū tuturor, din preună cu grația ceriului, și bine-cuvēntările vieței pāmētesci.

Astă-di însă se găsescū ómenī, prea a-desă, cari credū, că n'ar mai avé lipsă de dīnsa, că ar fi destulū de siguri, ținēndu-se numai de rățiune. Dară cei ce cúgetă astū-feliū, nu demustră decātū că nu cunoscū âncă ființa relegiunii și a omului. Noi din contra afirmāmū, că, rumpēndū legătura dintre relegiunea creștinescā și cultura omenimii, s'ar căusá urmări triste.

Să ne fiă ertatū a citā spre întārirea adevērului acestuia unele autorități rēnumite.

Famosul publicistū englezū Burke a scrisū în opul său

¹⁾ „Erst nachdem der Menschheit durch den göttlichen Logos das Licht jenes geistigen Reiches des Glaubens, Liebens, Hoffens aufgegangen war, vermochte die Malerei die innere Idealität des Geistes durch die Symbolik der Farbe: dieser idealsten Manifestation des Lebens, auszudrücken“ (p. 309).

²⁾ „Die Musik feierte erst durch die Religion des unendlichen Glaubens, Liebens, Hoffens ihre wahrhafte Vergeistigung und ihre Verklärung zum Symbole der innersten Mysterien“ (p. 329).

³⁾ „Während die Baukunst der christlichen Andacht Tempel errichtet, die Malerei mit ihren erhabenen Gestalten sie ausschmückt, wogegen in der heiligen Musik ergreifend, erschütternd, bewegend und begeisternd mächtige Tonfluthen durch die geweihten Räume Die religiöse Begeisterung machte sich schon bei den Hebräern in leisen Versuchen musikalischer Reden Luft, mag nun auch diese vielleicht noch weniger eigentliche Musik gewesen sein, wie die Gesänge der Griechen; und die ersten Christen förderten mit ihrer fruchtbaren Vertiefung solche Keime weiter zu jenem köstlichen Kranz tief gehaltvoller Weisen, die das Antiphonar Gregors des Grossen in sich fasst. Die Art und Weise, wie jetzt zu neuen heiligen Worten, in denen sich die ganze Hoheit und Tiefe des Göttlichen offenbarte, die gewohnten griechischen Melodien erklangen, war eine viel innigere und weihevollere, ward mit einem Schläge mehr musikalisch. Die Töne wurden gedehnt, denn sie sprachen sehnsuchtsvoll die Gemüthszustände aus, und machten das zwischen den Worten zitternde Gefühl, die Stimmung, zur Hauptsache. Die Musik der Gegenwart ist eine spezifische Frucht der christlichen Zeit“.

⁴⁾ Alb. Pind. p. 140.

despre revoluțiunea franceză următoria pagine interesante : „Noi scimū și sūntemū mândri, că scimū, cumcă omul în calitatea sa naturală este ființă relegiósă ; că ateismul contrădice nu numai rațiunii, dară și instinctului nostru, și cumcă nici nu este în stare a predominí pre omū timpū îndelungatū. Și dacă noi într'unū momētū de rētăcire, în nebunia unei ametele, ce ar aduce-o și asupra nóstră acelū spiretū infernalū, care de presētū face, că în Francia tóte să se frēmēte și să clocotéscă, amū lăpédá relegiunea crestinescă, care a fostū pēnă acuma gloria și mângâiarea nóstră și isvorū însemnatū pentru civilisațiune atātū la noi, câtū și la alte popóre, atunci n'amū arētá decătū dóră nemernicia nóstră propriă. Și fiindū-că spiretul nu ar puté suferí acestū deșertū, mă temū, că v'r-ūă superstițiune grosolană, stricăciósă și degradătoria ar prinde locul relegiunii. — „Reflex. sur la rev. de France, par E. Burke, p. 189“.

Altă mărturiă puternică este a renumitului Bonnet, care ni-a păstrat'-o Fontanes. Elū dice, că filosofia mai nóvă a sgduitū fundămintele fiă-cării credințe relegióse. Spiretul omenescū nu mai scie, cu ce să se liniscéscă. Lipsa relegiunii causéză în cugetările și simțimintele omului un deșertū nemărginitū. Lăpédându omul credința, ce-lū mângăe și care coréspunde unica trebuințelor sale mai însemnate, și devenindū necredinciosū, se aruncă ușorū în superstițiune. Trebuința ideilor relegióse o simțesce chiar și în ateismū ; și ateistul abusându de sciințele sale proprie, și amestecându cu ele fantasiele cele mai ridicule, i-și face socotințe absurde despre efectele fizice și puterile naturale, și așa-l vedī recadēndū în politeismū absurdū. Cu unū cuvētū, ateistul chiar când se exprimă cu obrăznicie, că nu mai crede în nemică, este tocma aplecatū a crede tóte. Dară nu-mai relegiunea unică este în stare, a dá tuturor mișcărilor inimei nóstre unū sborū nemărginitū și unū îndreptariū sigurū. Dacă voimū, că spiretul omenescū să nu se învenineze, trebuie să-i dămū nutremētū sănătósū. ¹⁾

¹⁾ Die neuere Philosophie hat die Fundamente eines jeden religiösen Glaubens erschüttert. Der menschliche Geist, dem unvernünftiger Weise die Meinungen, auf welche er sich seit so vielen Jahrhunderten gestützt hatte, nun entrissen sind, weiss nicht mehr, woran er halten und womit er sich beruhigen soll. Der Abgang der Religion lässt in den Gedanken und Empfindungen des Menschen eine unermessliche Leere zurück, die er rasch mit den gefährlichsten Hirngespinnsten ausfüllt. Wenn so der Mensch den vernünftigen und tröstlichen Glauben, der seinen vornehmsten Bedürfnissen {durchaus entsprach, ganz

După ce a documentatū Hettinger în opul său apologeticū, intitulatū : „die Dogmen des Christentums“, cumcă în principiul creștinescū se întêlescū tôte principiele, celū eticū, celū civicū, celū economicū, celū umanū, celū naționalū, și cumcă fiă-care din principiele acestea căpêtă prin principiul creștinescū prețū și tãria ; după ce a arêtatū, cumcă politica și statul, sciința și arta, negoțul și îndustria și tôte momintele fințiale ale desvoltãrii vieței omenesci sîntū și trebuie să fiă și să rêmână nedespãrțite de acelū principiū, care pre tôte le unesce și le nobiléză, dice, că e vorbă deșartă, dacã se susține, că între biserica creștinésã și între cultura modernă ar fi esistândū contrastu ; elū esistă dóră numai acoló, unde nu-i cunoscută idea bisericei, sau unde cultura degeneréză în înțelesū dușmãnosū pentru creștinismū. Causa lui Christosū și a bisericei sale este împreunată în modū solidarū cu fiă-care progresū adevêratū a spiretulū ominescū. Numai sarea bisericei este în stare a conservá popórele de decãdere morală. Cultura umanistică, fãrã de Creștinismū, de generéză în cruđimile revoluțiunii și ale Comunei. Istoria tuturor timpurilor a doveditū, câtū de adevêratū a vorbitū Tocqueville, dacã a dis, „cã poporul, care voesce să fie liberū și tare, trebuie să crédă, érá poporul, ce nu voiesce să crédă, trebuie să șervésã“. ¹⁾

ablegt und ungläubig wird. so stürzt er sich um so leichter in den Aberglauben. Das Bedürfniss nach religiösen Ideen, welches ihm wesentlich ist und stets entweder sein Glück oder seine Qual ausmachen wird, nimmt er sogar in den Atheismus mit sich; er missbraucht seine eigenen Kenntnisse und mischt ihnen die widernatürlichsten Träumereien bei; er macht sich Muthmassungen über die physischen Wirkungen und über die Kräfte der Natur, und man sieht ihn in einen ungereimten Polytheismus wieder zurückfallen; mit einem Worte, sobald er keck heraussagt, er glaube nichts mehr, ist er ganz geneigt, Alles zu glauben. Es ist hohe Zeit, dass die wahre Philosophie, in ihrem eigenen Interesse, sich wieder der Religion nähere, die von ihr zu sehr verkannt wird, und die allein im Stande ist, allen Regungen unseres Herzens einen unendlichen Aufschwung und eine sichere Richtschnur zu geben. Will man, dass der menschliche Geist sich nicht mit Gift nähre, so muss man ihm gesunde Nahrung lassen. Traducere de A. Nicolas a „Oeuvres de M. de Fontanes, t. II. p. 142.

¹⁾ Wahrhaftig, es ist ein eitles Reden von dem Gegensatze zwischen christlicher Kirche und modernem Kulturleben. Ein solcher Gegensatz existirt nicht; es existirt nur da ein Gegensatz, wo die Idee der Kirche verkannt wird, oder die Kultur ausartet in christusfeindlichen Sinn, der im hoffärtigen Geistesdünkel den Götzen des Genius anbetet und die Massen in Materialismus — dem Zerrbilde aller Kultur — verkommen lässt. Die Sache Christi und seiner Kirche ist mit jedem wahren Fortschritte des menschlichen Geistes hier

Urmările nefericite, dacă se rumpe legătura dintre religiunea creștină, și cultura omenirii, se arată și în timpul de față în fenomenul democrației sociale. ¹⁾

În urmă adevărate și istoria, că toate epocile strălucite și mănoase au fost timpurile, în care au domnit ideile religioase și că decăderea religiei a cauzat decăderea întregii vieți sociale și spirituale. ²⁾ Lucru prea natural. Omul e ființă rațională, liberă, religioasă, prin urmare trebuie să aibă religie. Căci precum îi este omului dat, a cugeta, și cugetele și simțimintele a-le respică prin cuvinte, totu așa are darul a se înălța cu sufletul și cu inima de la pământ la cer, de la creatură la creator — D-zeu.

auf Erden solidarisch verbunden. Das Salz der Kirche vermag allein ein Volk vor sittlicher Fäulniss zu bewahren. Die humanistische Kultur ohne Christenthum endet nothwendig in dem Blutbad der Revolution und Commune. Die Bildung jener Männer und Frauen hatte sie weder vor Gräuelthaten, noch ihr Land vor Mord, Brand und Plünderung bewahrt. Es unterliegt keinem Zweifel, dass, wenn einst die drohenden Schicksale der Zukunft sich erfüllen, dort der Sieg sein wird, wo die grössere Kraft des Glaubens ist. Denn die Geschichte aller Zeiten hat es bewiesen, wie wahr Tocqueville gesprochen, wenn er sagt, „dass ein Volk, welches frei und stark sein will, glauben, und ein Volk, welches nicht glauben will, dienen muss“. Tom. III. p. 412, p. 415.

¹⁾ Wer dem Volk den Himmel nimmt, der muss ihm die Erde geben . . . Als die Priesterschaft den Nacken der Menschheit beugte (!?), da sie dem leidenden Menschensohn die milde Hoffnung einer anderen, einer besseren Welt. In allem Unglück des Lebens, in Kummer und Noth, in Krankheit und Siechthum blieb dem gläubigen Gemüthe jener eine süsse Trost. Wie aber heute? Auch heute sind Noth und Entbehrungen, Kummer und Leid, Krankheit und Siechthum. Sie sind künstlich zusammengehäuft und künstlich erhöht für die eine Seite, während auf der anderen die Freuden und Güter der Erde vereinigt sind. . . Und die Bevorzugten in der menschlichen Gesellschaft von heute, was haben sie denn zu bieten jenen Millionen, durch deren in Mühe und Noth genährtes Siechthum sie die Freuden der Erde geniessen? Wir dulden keine Halbheit und keine Vermittlungen, wir wollen die volle Consequenz und die ganze Wahrheit. Ihr erbärmlichen Pharisäer aus den freien Gemeinden und aus dem liberalen Bürgerthum, die ihr dem Volke den Trost des frommen Glaubens entrissen habt und doch das eiserne Joch eurer eisernen Maschine nicht von ihm nehmen wollt, wo ist denn eure Logik? Die Logik der Weltgeschichte ist strenger, als die eurige; mit dem Himmel ist es vorüber — das Volk ist berechtigt, die Erde zu reklamiren!“ Social-Demokrat, Berlin, 12. März 1865.

²⁾ „Alle Epochen — scribe Goethe — in welchen der Glaube herrscht, unter welcher Gestalt er auch wolle, sind glänzend, und herzerhebend und fruchtbar für Mitwelt und Nachwelt. Alle Epochen hingegen, in welchen der Unglaube, in welcher Form es sei, einen kümmerlichen Sieg behauptet, und wenn sie auch einen Augenblick mit einem Scheinglanze prahlen sollten, verschwinden von der Nachwelt, weil sich Niemand gern mit Erkenntniss des Unfruchtbaren abquälen mag“. Goethe's Westöstl. Diwan. W. W. Bd. 4. p. 264.

Chiaru unu filosofu vechiu paganu a disu si a disu, dandu de rusine pre multii din timpurile nostre crestinesci: „De asu fi pri-veghitoare, de asu fi lebeda. asu face alu lebedei. Fiindu insa fiinta rationala, lucrul meu este a lauda si premari pre D-deu; acesta este datoria mea, si voi sa o implinescu“. ¹⁾

Nazuirea sufletului nostru la D-deu este temelia religiei. Era patria ei este launtrul omului; ea-i focul launtricu, care lumineza, incalzdesce, si petrunde tote facultatile nostre spiretuale, le nobileza, pentru ca le aduce in raportu cu D-deu, cauza si tinta esistentei nostre si distupa isvorul tuturor puterilor nostre spiretuale, care, reversandu-se, fructifica vieta nostra intreaga.

Menirea religiei este asa-dara a fi sufletul vietii omenesci. Pentru aceea religieunile pagane, ori catu de retacite ar fi, au fostu si suntu totu mai bune, decatu totala lipsa de religieune. Celu ce cuteza a departa religieunea din concertul vietii sale, nu e in stare a-si implini menirea. Si numai acele popore au fostu in florite si fericite, la cari religieunea era fundamantul vietii lor intregi.

Unu argumentu evidente pentru adevorul acesta ni da istoria poporului israiltenu in testamentul vechiu. Intreaga vieta sociala a poporului acestuia a fostu intemeiata pe religieune. De la credinta lui religioasa rezultata neatirnarea politica si tota prosperitatea lui.

Prorocii test. v., chiamati de D-deu cu scopul, de a pestra intreaga si curata revelatiunea d-deasca, data poporului israiltenu, au fostu si reprezentantii spiretului nationalu si ai ideilor politice. Principiul fundamentalu alu intelepciunii si cuventarilor lor politice a fostu, ca religieunea si credinta religioasa suntu fundamantul si sufletul prosperitatii si neatirnarii statului.

„Daca nu vei asculta de voia Domnului D-deului tau si nu vei cautata a implini tote poruncele si legile lui, cari le poruncescu eu tie astadi, vor veni preste tine tote blastemurile aceste si te vor ajunge. Blastematu vei fi in cetate si blastematu in campu blastematu vei fi tu. cand vei intra si blastematu cand vei esi. Tramite-va Domnul preste tine blastemu, turburare si resijire intru tote Si Domnul va face, ca tu sa fi batutu de vrajmasii tai Bate-te-va pre tine Domnul cu besmeticie, cu orbire si cu turburare de spiretu Dase-vor fiii tai si fetele tale altui po-

¹⁾ Epiktet, Dissert. I. c. 16.

poră pre care tu nu-l cunosci Duce-te-va pre tine Domnul și pre regele tău, pre care-l vei pune preste tine, la unū poporū, pre care nu-l cunosceai, nici tu nici părintii tăi, și acolo vei șervi altor dei de lemnū și de pétră.. Și vei fi de gróză, de pildă și de batjocură între tóte némurile, unde te va duce Iehová pentru că n'ai ascultatū de bócea Domnului D-deului tău. . . . Érá de te vei întórece la Domnul D-deul tău și vei ascultá de bócea lui și vei impliní tóte poruncele lui, din tótă ínima și din totū sufletul tău atunci Domnul D-deul tău va întórece pre robii tăi și se va îndurá de tine, și érá-și te va aduná pre tine dintre tóte némurile, între cari Domnul D-deul tău te va fi rēsipitū și va face să priso-sesci íntru tóte lucrurile mânelor tale. ¹⁾

Și íntru adevērū, ce a predisū Moisi și aū învêtatū toți pro-roci cu atáta apēsântă, s'a întâmplatū pe deplinū ín decursul se-culelor. S. scriptură a test. v., începéndū cu cartea Judecátorilor, este plină de arguminte, că de câte-orí s'a alunecatū poporul de la credința cea adevērată, de atátea orí a fostū pedepsitū cu șerbitute politică și că fiá-care redesceptare și întárire politică a fostū ur-marea redesceptării și reínnoirii relegiöse-morale. În urmă decă-derea totală a relegiunii și a morálității a fostū causa decăderii și dis-facerii statului evreescū.

Ce ne rēpórtă s. scriptură de poporul israilténū, s'a rēpêtitū totū-de-a-una și la popórele pagáne; asá la Greci și la Románi, afir-mându-se ín modū netăgăduitū disa rēspicatá mai susū, că relegiu-nile pagáne, orí câtū de rêtácite ar fi, sântū totū áncă de preferitū lipsei relegiunii seū ignorării ei.

În privința acésta a disū Plato, că nesciința adevēraturii D-deu este ciuma cea mai mare pentru tóte statele și orí-cine ar nemicí relegiunea, ar nemicí într'una și fundámentul societății omenesci. ²⁾ Érá Plutarchū a învêtatū, că mai ușorū ar fi a zidí ũă cetate ín aerū, decâtū a fundá unū statū fără cultū relegiosū. ³⁾

Și ceea ce aū rēspicatū acésti doi rēpresântanți ai culturei și civilisățiunii ante-creștinesci cu privire la relegiunile cele false ale págânismului, să nu aibă valóre și cu privire la relegiunea creștinéscă, unica relegiune adevērată? Ore ceea ce a pătítū ín privința acésta

¹⁾ II. lege c. 28. 30.

²⁾ Platone, De leg. 1. 10.

³⁾ Plutarchū, Adv. Colot.

păgânismul, să nu se fi întemplată și în viața popórelor creștinesci? Răspunsul la aceste întrebări ni-l dă istoria universală. Și dacă pătirile popórelor creștinesci n'aũ ajunsũ la gradul, la carele aũ ajunsũ ale popórelor păgâne, cauza este, că acestea n'aũ avutũ aceea, ce aũ popórele creștinesci, ádecã relegiunea lui Christosũ, care a fostũ și este bine-cuvântarea popórelor și isvorul fructificãtorũ alũ culturẽi lor. ¹⁾

Cu totul falsã e opiniunea, cã viața națiunilor e supusã unui fatalismũ cruntũ, cã ele ar aveã, ca și individiũ, etatea copilului, a junelui, a bãrbatului și în urmã a bêtrãnului cãruntũ, dupã care ar urmã apoi cu necesitate disolvarea lor. Cãci ori-sĩ-cãtũ spațiũ ar cuprinde necesitatea naturei cu legile sale, pentru libertatea omului rãmãne âncã totũ destulũ locũ și Roscher afirmã, cã neci unũ poporũ n'a peritũ, fiindũ relegiosũ-moralũ. ²⁾

Și ce a fostũ și este relegiunea creștinescã îndeosebi pentru poporal românescũ, o scim cu toții. Strãbunii nostri din Dacia trãianã, pãrãsiți pe la finea sec. III. de scutul și apãrarea Romei, când aũ trecutũ ostirile împãrãtesci în Mesia, aũ fostũ conduși de bisericã în împrejurãrile cele mãi funeste. Biserica a fostũ, care a deschisũ poporului nostru ușele culturẽi și l-a apãratũ, ca sã nu fiã stinsũ în viața lui socialã și națiunalã. Istoria Romãnilor de pretutindene este așã de țesutã cu interesele bisericesci, încãtũ despãrțirea mișcãrii națiunale de relegiune ar aveã urmãrile cele mãi grele pentru esistența lor. Pentru aceea și este una din dẽtorințele cele mãi sãnte ale fiã-cãrui Romãnũ, cã acẽstã legãturã sã o respecteze și sã o cultive cu pietate, fiindũ convinsũ, cã de dinsa depinde viitoriul poporului nostru. Luthardt dice, cã e periculosũ, dacã între cultura moderna și mișcarea națiunalã și între relegiune și reprezentãrii ei esistã încordare și dușmaniã. ³⁾

¹⁾ Hettinger. Die Dogmen des Christenthums, III. p. 412. „Auch die christlichen Völker fallen und fallen tief; aber in dem unsterblichen Grunde, auf dem ihr Leben ruht, ist ihnen die Möglichkeit der Wiederverjüngung und Erneuerung gegeben.

²⁾ Roscher, System der Volkswirtschaft. I. p. 588. „Zur Beruhigung des menschlichen Freiheitsgeföhls darf kühn versichert werden, dass noch kein religiös und sittlich tüchtiges Volk, so lange es diese höchsten Güter bewahrte, verfallen ist“.

³⁾ Luthardt, apolog. Vortrg. I. p. 127. „Unter allem Bedenklichen, was unsere Zustände für Gegenwart und Zukunft in sich tragen, dünkt mich das Bedenklichste und Gefahrdrohendste dieses, dass zwischen der nationalen Bewegung und überhaupt der modernen Kulturent-

Ceea ce pronunță germânul acesta pentru poporul său, merită totă atențiunea și din partea noastră. Dóra relegiunea-i păzitoria sântiei dreptului și a orînduirilor eterne d-deesci, fundămêntul neclătinvărũ alũ întregii nóstre viețe sociale! Dórá ea-i represêntanta adevêrurilor, legilor și a normelor morale eterne, de care trebuie să fiã condusã și luminatã și mintea politica, dacã voesce să-și formeze ũã convingere politicã adevêratã și amêsuratã trebuintelor faptice! Cu acêsta nu voescũ să dicũ, cã relegiunea creștinescã ar prescrie póte ũã mărturisire determinatã a credinței politice. Darã afirmũ, cã spiretul creștinescũ stã în contrastũ deplinũ cu spiretul revoluționariũ, care, dupã Guizotũ ¹⁾, amenință viitorul societãților nóstre. Cãci spiretul creștinescũ conține respectarea și recunóscerea dreptului, pe cãnd celũ revoluționariũ îl calcã în piciorẽ. Aice se arêtã ũã controversã moralã. Însã în cestiumi curatũ politice este relegiunea rãdicatã mai pe susũ de tóte pãrtitele; ea nu este nici monarchicã, nici republicanã, nici absolutisticã, nici constituționalã, din cauza simplã, cã ea este relegiune și nu politicã. Darã ea este, precum am disũ mai susũ, represêntanta și apêrãtória dreptului și a adevêrurilor morale, érã aceste sîntũ fundãmêntul societãții omenesci, și de aice se esplicã influința ei cea de totũ mare în vieța publica.

Polemisãndũ Constantinũ Frantz în opul său: „Die Wiederherstellung Deutschlands“ în contra teoriei liberalismului, care âmblã să despãrțescã statul de bisericã, și dreptul și morala de relegiune, arêtã, cã este eróre a eugetã, cumcã dreptul și moralitatea ar puté esistã de sine, cãci referința omului cãtrã omũ se basézã pe referința omului cãtrã Dumnedẽ și nu esiste dreptũ nici morala, ce s'ar puté pricepe fãrã consciința de Dumnedẽ. ²⁾

wicklung auf der einen, und der Religion und zum Theil auch ihren Vertretern auf der anderen Seite eine solche Spannung und Verstimmung eingetreten ist wie sie vor Augen liegt und nicht selten in den öffentlichen Stimmen sich kundgibt“.

¹⁾ Guizot, L'église et la société chrétienne en 1861, p. 167.

²⁾ Pap. 445. „Als ob der religiöse Mensch und der politische Mensch zwei verschiedene Subjekte wären! Ist es aber derselbe Mensch, welcher sich in der Atmosphäre der Religion und in der Atmosphäre des öffentlichen Lebens bewegt, wie will man es wohl verhindern, dass die Religion einen sehr wesentlichen Einfluss auf das öffentliche Leben ausübt Es ist ein Irrthum, dass Recht und Sittlichkeit etwas für sich Bestehendes wären, sondern das Verhältniss des Menschen zum Menschen ruht auf dem Verhältniss des Menschen zu Gott, und es gibt kein Recht und keine Moral, die ohne das Gottesbewusstsein auch nur begriffen werden, geschweige im Leben bestehen könnte“.

„Relegiunea și morala creștină, a disu Washingtonu în adresa sa de despărțire, sîntu razimul neclătitu alu binelui publicu. Nu-i patriotu cel-ce restorna columnele aceste puternice ale fericirii omenesci. Barbatul cu politică sanătosa le stiméza și le iubesc ca și omul celu evlaviosu. Rêporturile lor cãtră fericirea casnică și politică sîntu nenumèrate Rațiunea și sperința demustră, că moralitate nu pôte esistă în poporū fără relegiune; relegiunea și morala sîntu cele ce dau regimulu putere de viéta. ¹⁾

Cumcã am intratū într'unū periodū nou de cultura omenescă nu pôte nime negá. În acestū periodū nou întimpinãm uã schimbare fórtè mare și nu numai pe terenele vieței esterne; schimbarea acésta am pute-o numi universală, fiind-că ea-i schimbarea spiretulu timpulu.

Darã și acéstă schimbare este opera provedinței, alu căreia spiretū strãbate istoria popórelor și a timpurilor. Și noi trebuie să cunóscemū detorințele, ce le impune D-deu diferitelor generăciuni, și să nu închidemū ochii de 'naintea periculelor, ce tindū a nemici resultatele timpulu trecutū, și a zădărnici problemele timpulu preséntū și viitorū.

Periculele timpulu nostru nu se potū negá. Unū spiretū înfioratoriū, spiretul patimelor și alu negăciunii, îndosindu-se după progresele timpulu trecutū, pândesce prada viitorulu. Pre acestū spiretū reutaciosū putere fizică nu-l va învinge, ci numai puterea d-deescă, ádecă relegiunea creștină. ²⁾

¹⁾ Vedī de Raumer, die vereinigten Staaten von Nordamerika. I. Cap. 3. Hettinger. I. p. 564.

²⁾ Const. Rössler: „System der Staatslehre“ pag. 251: „Gegen die ungeheuere Herrschaft, welche im 19. Jahrhundert der Mensch über die Materie erlangt, gegen den Widerspruch der grossartigsten Mittel und des individuell beschränkten Rechtes, gegen diese ungeheueren Versuchungen helfen nur „kräftige Principien“. Darin hat die Kreuz-Zeitung ganz recht. Soll der unermessliche Besitz, welchen der Geist sich theoretisch und praktisch erarbeitet, ihm nicht zum Fluch gereichen, ihn in Schwäche, Entartung und Barbarei stürzen, so muss er fester als je auf dem ewigen Grunde stehen, der ihn frei und herrschend emporträgt über alle irdischen Gewalten, vor Allem über die innere Gewalt des Irdischen Niemals war die Religion einer Zeit nöthiger als der unseren. Der edle Gebrauch köstliche Güter oder schmachvolles Scheitern durch Selbstzerrüttung: dazwischen hat sie zu wählen. Wer der Menschheit das Christenthum rauben will, diesen absoluten Anker des Geistes in dem ausserirdischen Grund, der ist ein armseliger Thor“.

Progresul în cultură va fi numai atunci asigurat pentru viitorul și se va preface în bine cuvântare pentru genul omenesc, dacă va fi pătruns de spiretul relegiunii Mântuitorului nostru Isus Christos. Și din contra, ori-ce progres și ori-ce dezvoltare a spiretului omenesc va rămâne fără de preț moral și așa dară fără folos, ba va conține colțul morții și se va preface în blastem, dacă nu va stă în legătură cu relegiunea.

Calistrat Cocă.

Despre conviețuirea frățescă a preoților într'ună laltă și conlucrarea armonică în chiămarea lor.

(Finitu.)

Amórea frățescă și concordia dintre preoți e fórté prețiosă pentru viéta lor, pentru binele comun și cu privire la întéresul relegios; cu tóte acestea simțiméntul acesta lipsesce adese ori între dînșii de totú, ori nu se găsesce în mésură, cum pretinde legea morală, și în réportú cu deplinătatea morală. Lipsa acésta se arétá adese-ori chiarú și în partea preoților, într'a cărorá viétá se manifestézá óre-care trásură ascetică, și carii cu privire la cele lalte părți ale vieței lor suntu mai pe susú de tótá lauda. Decí se pune întrebarea, unde e sorgintele acestei lipse, ce e causa ne'nțelegerii și a discordiei între membrii stării preoțesci, mai alesú între cei din pástoria sufletéscá? În cele urmátórie voimú să arétámú causele cele mai însemnate și cele mai adese ale apărínței acesteia, și ele nu suntu altele de câtú cele ce producú discordiá și aiurea în lume. Însá fiindcă starea preoțéscá, după chiámarea și menința ei, are attribute deosebite și caracteristice, pentru aceea causele ne'nțelegerii și ale disarmoniei în viéta preoțéscá au urmări mai rele și producú mai multe daune, decâtú pe aiurea. Cele mai însemnate cause ale ne'nțelegerii și discordiei suntu urmátóriele:

1) Nechibzuința, cu care își dá cine-vá opiniunea despre alții. Preoții nostri aice în țérá petrecú într'unú cercú ángustú; ei adese-ori vinú în contactú unul cu altul cam așa, cum se întâmplá în viéta familiară. Numai câtú între membrii familiei esistá mai multá amóre și îndulgința din causa, că întéresele lor suntu identice și nu se potú violá fără daună résimțitá reciprocú. Preoții însá, în maioretate, nu suntu legați între úă-l'altá nici cu legáturile sângelui nici cu acelea-și întérese particulare, ci suntu străini unii de alții. Decí esprimándú unú preotú úă vorbá nechibzuitá sau unú prepusú față cu altul, nici prepusul nici vorba nu remáne, în regulá, necunoscutá într'unú cercú atátú de ángustú și dá priciná la disarmonie, rumpéndú adese-ori legáturile cele amicale, ce de altmintre ar fi fóstú

esistatū neatinse. Și chiarū istū cercū mărginitū și referințele speciale ale preoților sūntū de natura, a produce susceptibilitate, încatū adese-ori e deajunsū unū singurū cuvintelū, pentru-că să se simțescă cine-va desconsideratū și desprețuitū. Pentru aceea toți preoții și familiile lor ar trebui să urmeze regula de prudență, că cu nemică, nici nu cuvântul, nici cu fapta să nu violeze amórea reciprocă, ci în tótă purtarea lor să o susțină prin semne de bună-voință, ádecă luândū parte la fericirea celor norociți și consimțindū cu cei nenorociți, și sprijinindū activū pre cei ce aū lipsă de sprijinū. Chiarū plăceri mici, și semnele cele de rōndū de bună-voință, amicetă și de luare a minte în conveniri sociale sūnt mijlóce bune, de a susține și a întări amórea și concordia, pecândū cel ce se arétă cu fața posomorită, cu nebăgare în sémă și neînteresare de alții și de sórtea lor, de céptă ne'credere și împedecă desvoltarea relațiunilor celor bune, basate pe armoniă și concordiă.

2) Spiretul contradicției și alū opusēciiunii, care în multe caduri se arétă la cei subordinați față cu superiorii lor. Sūnt ómenī, cărora nu li ajunge sfera de activitate ce o aū, ci se vēră în afacerile altora, ca și când ar fi înțelegēndū tóte cele și le-ar fi sciindū face mai bine decâtū alții. Ómenī de aceștia în starea preoțescă nu se învoiescū cu dispusēciiunile superiorilor, ci se opunū, le critică, și îi critică chiarū și pre superiori, și nesfiindu-se a-și respicá opiniunea, nemulțemirea și opusēciiunea în fața altora, chiarū înă-ntea membrilor comunei, a ómenilor tineri, și înaintea celor ce sūnt străini de starea preoțescă ori de sfera bisericescă. Pentru astū-feliū de purtare n'avem destule cuvinte spre a o disaprobá; căci ce póte cugetá și simți omul sîmple saū celū străinū aūndū din gura unū preotū critică nefavorabilă asupra lucrărilor și pășirilor altui preotū, demnū de stimă generală și adese-ori stimatū și de cela ce aude critica. În regulă devine criticătoriul însu-și lipsitū de stimă și acestū cadū nu e nici în folosul bisericeī, nici nu corespunde cu viéta stării preoțesci. Adese-ori se întimplă, că astū-feliū de preoți, ajungēndū însi-și într'unū postū nedependinte, bună-órá la pārochia, tóte câte le luáū mai 'nainte anume de reū altora, le facū însi-și și áncă într'ūă măsură cu multū mai mare. Situațiunea parochilor, carii aū nefericirea a conlucrá cu astū-feliū de preoți, nu e ușórá, și în caduri de acestea e arta artelor, de a susține pacea și buna învoire. Și în adevērū, asta i póte succede numai parochului prudente și pētrunsū de spiretul preoțescū, de spiretul răbdării și al resemnăciunii.

3) Spiretul de ambițiune și de supremație. Unii ómeni credú, că-sú înzestrați cu calități străordnare, că posedú preferințe deosebite, și că pórtă în sînul lor semnătura unei vocațiuni mai superióre, ce i-ar îndreptáti a privi la semenii lor cu disconsiderare și cu disprețú. Dară dacá iai sama la ómenii aceștia mai de aprópe, găsesci întrînșii mai multă închipuire, decâtú realitate, ba în împlinirea dătorințelor de oficiú dai la ei, dacá-i asemenezi cu alții, de inferioritate, chiarú și de defecte. Astú-feliú de ómeni, de carii se află și în starea preoțescă destui, sînt periculoși pentru conviețuirea frățescă și armonica conlucrare, de-órá-ce preoților, mai modești în purtare, dară înzestrați cu calități spiretuale și morale mai solide, nu li place a conversá cu dînșii ca cu nisce ómeni ádecá, ce nu sciú vorbí decâtú de persóna lor propriá și de meritele lor, vedi Dómne, multe și mari. Preoților acestora li aducemú însá a minte cuvintele scripturei: „Purtați sarcina unul altuia, și așa veți plini legea lui Christosú“ ¹⁾, „îngáduindu-i câtú se póte cu îndelungá rábdare și pázindú unirea spiretului întru legătura păcii“, ²⁾ și credemú, că, mai făcêndú sperințe, póte vor ajunge la cunoscînța adevêratá a lucrurilor și a persónelor, a valorii lor proprie și a altora. Dară mai sîntú și alte fôrme, în cari se rêspicá în viêta preoțescă spiretul ambițiunii și alú supremației. Unii preoți, carii cu voința lui Dumneđu ocupá posturi mai înalte, se îngímfa față cu preoții cei ce le sîntú subordinați, îi mustrá fără cruțare 'naintea altora, chiarú și înaintea membrilor comunei, ce conducú, vorbescú cu ei cu unú aerú ofensivú și degradátoriú, și istú-modú dau ansá la rêsimțú și opuseciune. Superiorii acestia s'ar cádé să nu uite, cumcá cu puseciunea, ce o au, nu se schimbá caractirul lor preoțescú și cumcá ei, câtú de ființa demnității preoțesci, sîntú pe deplinú egali cu preoții subordinați. Deci, în tótá purtarea lor, ar trebui să se conformeze cu acésta privire și stare faptecá a lucrurilor. Prin urmare față cu preoții subordinați să nu se póte cu sumeție, să nu-'i facá, ca să simțescá la tótá ocasiunea, că li sîntú prepuși și nu numai însi-și să li arete onórea cuviinciósă și să observe formele bunei cuviințe, cí să contribue, ca stima cuvenită să o capete ei și din partea comunei, câtú și din partea casnicilor lor. Altá purtare ar documêntá, cumcá lumina spiretului și relegiositatea preotului superiorú nu stá în acordú și nu ține dréptá cumpêná cu puseciunea lui mai înaltá.

¹⁾ Gal. 6, 1.

²⁾ Efes. 4, 2.

Autoritatea, n'are și ea drepturile sale? În totu organismul bine regulat trebuie să existe autoritate și în ori-care serviciu e subordinațiunea sub conducerea și voiea conducătorului, conformu regulelor prescrise și legilor în vigore, condițiunea împlinirii acurate a funcțiunilor și dătorință strînsă pentru cei inferiori. Așá-dară autoritatea trebuie respectată, cei subordonați trebuie să se supună și să deie pe față la tótă ocașiunea respectul cuvenit. Cu-tóte-acestea autoritatea și subordinațiunea să nu o totu întóne și o pórté în gură cei ce anunță amóre, mai alesu, pentru-că e sciutu, că mai multu e respectată autoritatea ceea, ce-i mai puțin accentuată față cu alții și a cărei preponderanță stă în adevărata demnitate personală. Acestei autorități se închină și-i aduce omagieles cuvenite ver-ce omu înțeleptu, fără a asceptá, ca să i se cêră. Conformu înțelesului cuvintelor s. Scripturi ar fi cu cale, că preoții, în conviețuirea și conlucrarea lor, să mînece de la idea demnității comune preoțesci, și nu de la idea subordinațiunii și a superiorității. „Împêrații némurilor, dice Mântuitorul. le domnescu pre ele, și cei ce le stăpânescu pre ele, se chiamă făcători de bine. Érá voi nu așá, ci ori-carele este mai mare între voi, să fiá ca celu mai micu, și celu mai de onóre ca unu șervitoriu.“ ¹⁾ Umilința celor mai mari să țină pasu egalu cu demnitatea lor, și cu câtu mai înaltă li e pusēciiunea, cu atátu mai mărcate să li fiá virtutea umilinței. Chiaru simțiméntul celor subordonați, că trebuie să fiá supuși, cere crutare și de aceea dicu bărbații luminați, că cei ce voiescu să fiá ascultați mai bine și cu plăcere, să nu se întrécă cu poruncele.

4) Îubirea de onóre nemésurată, invidia și zelotipia jócă adeseori unu rolú prea tristu în vieța preoților. Zelul se cuvine să fiá eleméntul de vieța al preotului; elú să fiá aprinsu de amórea lui D-deu și a sufletelor ómenilor, să fiá condusu de înțelepciune și să se întărăscă în statornicie; desmățarea să nu-'l cuprindă, prudința să nu-'l părăsescă, frica să nu-'l întemideze. Și ce fructe frumoșe nu produce activitatea zelósă a preotului pentru timpú și vecie! Și érá ce icónă tristă nu ni se infățiséză, dacá zelul preotului scapă din vedere ținta cea adevărată, adecă onórea lui D-deu și mântuirea ómenilor și în locul lor își pune persóna sa! Atunci se preface zelul lui în zelotipie, alú căriia focu ilú cuprinde și-'l consumă cu

¹⁾ Luca 22, 25—26.

atâtă mai tare, cu câtă mai multă agerime desvóltă în urmărirea planurilor sale. Ună membru ca acesta ală stării preoțesci, privindă cu plăcere la activitatea sa, începe a visă de posturi mai bune, de demnități înalte, de védă, de înfluință, de putere. În jocul zelotipiei se amestecă și invidia, și acestea îlă impingă, spre a-si realisă visurile, la feliuriți pași față cu semenii săi, ce-i stau în cale, dară la nesce pași, cari nu aducă onóre nici stării preoțesci, nici celor ce-i facă. Cumcă în asemenea împrejurări nu póte fi vorba de conviețuirea frățescă și conlucrarea armonică, ci se deschide ușa totă mai largă la dușmăniele cele mai înverșunate și la luptele cele mai înfocate, e prea învederată.

5) Și egoismul necumpetată e periculosă pentru conviețuirea frățescă și conlucrarea armonică, mai alesă între preoții din aceea-si păstoriă sufletescă. Desînteresarea și bine-facerea sânt virtuți cu preferință plăcute înaintea lui Dumnezeu, și ele, practicate cu cuviință, îi câștigă preotului stimă încredere și amóre. Câtă-i de frumosă, dacă preotul înaintea părochienilor săi, înaintea consciinței sale și înaintea lui D-deu póte respică fără sfielă cuvintele profetului Samuelă : „Mărturiți de mine înaintea Domnului și înaintea unsului lui, de am luată bouă cui-vă, seú asinul cui-vă, seú de am silită pre cine-vă dintre voi, seú de am asuprită pre cine-vé, seú de am luată din mâna cui-vă mită seú încălțăminte“ ; ¹⁾ și așijderea cuvintele dreptului Iovă : „Că am mântuită pre celă sêracă din mâna celui puternică, și sêracului, căruia nu eră ajutoriă, i-am ajutată . . . Și cu dreptatea mă îmbrăcămă și mă învălămă cu judecata, ca eu ăă haină. Ochă erămă orbilor și picioră sciopilor. Eă erămă tată celor neputincioși și judecata, care nu o am sciută, o am cercată“ . ²⁾ Dară ce întristare, dacă preotul nu póte aplecă la persóna sa cuvintele aceste, ci din contra i se facă aruncări și înculpări de înteresare și sgârciă pe sêma părochienilor săi. Puține pécate înjosescă demnitătea și activitatea preoțescă mai multă, decâtă sgârcia. Preotul, care-si apésă părochienii în privința veniturilor epitrachilului ; care e dură cu detornicii săi, cu cei sêraci și cu cerșitorii ; care-si ține rău șervitorii în privința nutremântului și a plății ; care vénéză numai folosul său, nesfindu-se de nici ună mijlocă, spre a-l realisă, póte fi destul de prudente, ca să se misce cu înteresele sale între marginile dreptății formale, dară activitatea lui păstorăscă e

¹⁾ 1. Împ. 12, 3.

²⁾ Cartea lui Iovă 29, 12—17.

lovită de mórte. Și ce să mai dicem, când egoismul se atinge chiar de frații în preoția și tulbură pacea, buna învoire și amórea? Añ n'añ fostu certele între preoți pentru înteresele timpurale totu-de-a-una unu lucru fórte dejositoriu atâtu pentru cei ce se certáu câtu și pentru starea preoțescă întregă, mai alesu, dacă certele se purtáu în presența membrilor comunei? și se purtáu pentru lucruri ne'nsemnate, cum suntu lucrurile, ce se ținú de venitul bisericescú. În conflictele acestea ar trebui preoții să-și vină în fire și să recugete, că pacea și amórea frățescă suntu bunuri mari, cari trebuie pēstrate în ori-ce chipu, evitându tulburarea și părălisarea conlucrării armonice și reîntrându în calea moderațiunii și a învoelei, chiaru și cu sacrificiú.

6) Neimpăcarea. Dacă cuvintele Mântuitorului: „De aduci darul tău la altariú, și acolo îți vei aduce aminte, că fratele tău are ce-vá asupra ta, lasă acolo darul tău înainte altariului și mergi de te împacă mai întâi cu fratele tău, și atunci, venindú, adă darul tău“, ¹⁾ dacă aceste cuvinte se aplecă la purtarea cui-vá, atunci suntu de aplecatu mai vértosú și mai întâi la următorii Mântuitorului în opera mântuirii, când din óre-care încedinte neplăcutu începú a slábí córdele amiceței și ale amorii dintre ei, și amenință să se întindă ale mâniei și resbunării. Într'unu cadú ca acesta e la locu unu cuvintelú prevenitoriu, care lámuresce ne'nțelegerile și delăturá urmările neplăcute. Dară chiarú lipsa cuvintelului, lipsa spiretului de împăcare e cauza, că conviețuirea frățescă și conlucrarea armonică dispare dintre preoți cu totul. Nici úă parte nu posede atáta abnegățiune și învingere de sine. ca să scótá primul cuvintu de prevenire și de împăcare. Antipatia însă cu timpul totú cresce. înstrăinarea se înrădăcinéză totú mai adúncú, pēnă-ce în urmă sfășierea nu se mai póte acoperi. Între preoți însă să nu fiá așa! Din ochii lor trebuie să dispará privirea, că cutare e vátematú mai tare saú mai puținú; că dreptatea e în partea unuia saú a altuia, că ista e mai bētránú, și cela-altú mai tinarú. Ei înainte, de a-și aduce darul la oltariú, să se împace mai întâi, și apoi să aducá darul și acela câștigá mai mare cunună, care se umilește mai întâi și face primul pasú la împăcare. Astú-feliú urmându, se va satisface și demándului Mântuitorului și arborele armoniei și alú concordiei frățesci nu se va uscá nici úă dinióra.

7) Diferința națională. Precum diceáu úă dinióra Corinteni,

¹⁾ Mat. 5, 23.

că unii sînt ai lui Paulu, érá alții ai lui Apolonu, érá alții ai lui Chifa, și încă alții ai lui Christosu ;¹⁾ așa credu ăă samă de preoți, că momentu naționalu ar desface preoțime în cete deosebite, le-ar înstrăina unele de altele, încătú să ajungă a lipsi amicéța și amórea frățescă și dintre particulari. Concedemú, că naționalitatea e factoru însemnatu în viața popórelor și năzuința, de a conferi la sporirea intereselor naționale e naturală și îndreptățită ; dară precum relegiunea, reprezentândú ideele cele mai mărețe și de valóre generală, invólve primul interesu în viața spiretuală a omulu și precum funcționării de ori-ce categoriă preferú interesul serviciulu lor altor interese ; așa și preoții trebuie interesul naltu alú relegiunei să-l țină mai pe susú de tóte cele l'alte interese. Preoții aceleia-și relegiuni, fără deosebire de naționalitate, trebuie să fiă una și nedespărțiți în interesul ei și să fiă pėtrunși de aceea-și credința, de acela-și spiretú, de aceea-și speranța, de aceea-și dorința, de aceea-și amóre, de acelea-și aspirațiuni în privința invetățurelor și mandatelor lui Isusu Christosu. Acéstă armoniă în cugetare și simțire e pentru preoți absolută necesitate, impusă prin imputernicirea lor la serviciul evangheliei lui Christosu și prin intențiunea chiămării lor comune. Fiă de altmintrea opiniunile lor cătú de diferite, modul lor de cugetatú cătú de diverginte : în privința petrei unghiarie a edificiulu creștinismulu, pe carea staú și alú căruia nume pórtă, trebuie ei cu toții să fiă de ăă cugetare și simțire ; de la acestú centru trebuie să mănecce cu toții, și în elú trebuie să convină tóte cugetările, lucrarile și dorințele lor cele mai intime. La concordiă și bună înțelegere îndémná și Apostolul Paulu pre Corinteni, când se desbinaseră într' ăă laltă, cu cuvintele : „Vė rogú pre voi, fraților ! pentru numele Domnulu nostru Isusu Christosu, că toți să vorbiți una, și să nu fiă între voi împărecheri, ci să fiți întemeiați într'unú cugetú și într' ăă înțelegere“. ²⁾ Și cãtră Filipeni scrie elú : „Pliniți bucuria mea, ca una să cugetați, ăă dragoste avėndú, cu ăă voie fiindú, una înțelegėndú“. ³⁾

Preoții sîntú șervitorii celuia ce se numesce adevėrul, lumina, calea, invitarea și viața, șervitorii bisericei sante, care a întemeiatú-o Isusu Christosu. Pre șervitorii bisericei acestela îi ascéptă

¹⁾ 1. Cor. 1, 12.

²⁾ 1. Cor. 1, 10.

³⁾ Filip. 2, 2.

multu lucru. Poporului nostru ii trebuie urgente invetatură și lumina, dăcendū în diua de astă-di încă în multe părți în cătușele neștiinței și ale întunerecului. Aici e de sēmēnatū multă sēmēntă bună, de îndreptatū multă rētăcire. Decī preoții să nu obosescă, a tinde poporului nutrețul invetătorei prin catechese și predice, și în acestū lucru să nu trecă cu vederea pre nimene, ci copii și vērstnici să fiă subieptele îngrijirii lor necontenite, înformându-și pre toți în invetătorele legii și conducēndu-i și îndemnându-i necurmatū la calea virtuții și a faptelor bune, la adevēru și dreptate, la trediă și cumpētate, la curăția și onestate, la sârguință și cruțare, în scurtū la tōte virtuțile crestinului adevēratū. Ei să-și încorde în acēstă privință puterile, și să nu împedice prin purtare nedēmna de starea preoțescă acțiunea evangheliei, ci mai vērtoșū să năzuēscă a fi esēemple poporului prin cuvēntū și faptă, prin credință și amōre, prin adevēru și știință, prin tōte armele virtuții. Însă ce e, cu privire la întregul, ostenēla celui singuraticū? Numai puterea tuturoră, unită în conlucrare armonică, duce la ținta frumōsă a victoriei. Ore ar fi pututū evangelia lui Christosū să arunce rațele sale bine-făcētōric atātū de rāpede și atātū de departe, dacā primii ei vestitori n'ar fi fostū împreunați prin legătorele sante ale concordiei frățesci? Și câte lupte și furtune, și câtă vēr sare de sânge s'ar fi fostū evitatū, dacā solii păcii și ai amorii cu duioșiă ar fi fostū cultivatū arborele concordiei și dacā ei din contradicere, ambițiune și zelotipie orbă n'ar fi fostū călcatū în piciorē sânta dētorință a amorii și nu s'ar fi fostū sfășiatū în certe înverșunate? Unde discordia își sēmēnă sēmēntă, acolō numai adversariul sērbēză triumfū.

Pentru aceea toți lucrătorii în viaa Domnului să-și dele mână la conlucrare armonică și conviețuirea frățescă și să descepte prin cuvēntū și faptă amicēță și bună-voință unul cătră altul, ca nici invidia, nici zelotipia, nici pofta de domniță să nu rēsară în inemele lor, ci amōrea să-și strīngă la uă-laltă totū mai multū, să-și indenne la cele bune, presentându-se pretutindene și lucrândū totū-dea-una ca soli și amici ai ei. Și dacā ore-când se va arētă mai marele păstorilor, pentru a cărui operă se luptă ei în speranță dulce; atunci să se bucure de lucrul implinitū în amōre și concordiă și să iae din mânele lui cununa māririi, care nu va vesticī și nu se va luă de la dīnșii nici uă diniōră.

Dr. V. Mitrofanovicī.

Слово

ВЪ НЕДѢЛЮ ВАІЙ (Цвѣтоносну).*)

„Се царь твой грядетъ съдя на
жеребяти осли.“ Іоанъ 12, 15.

Постъ святойъ сближается концу своему, а чѣмъ больше онъ ся сближае, тѣмъ больше поднимается въ воззрѣніяхъ, чувствахъ и требованіяхъ нашихъ постное наше розположеніе.

Недѣля цвѣтоносна привитада насъ, той самый день, въ который по припису закона Юдеи ягнята пасхалны избирали. Въ сей день идетъ Іисусъ Христосъ во Іерусалимъ, нашъ агнецъ пасхалный за грѣхи міра, и сопровождаемый радостнымъ восклицаніемъ народа. Сіонъ стелитъ свои пальмы, Ізраиль спѣваетъ ликованія свои, изреченіе Ісаи исполнилось: „Се царь твой грядетъ съдя на жребяти осли“.¹⁾

Суть въ жизни Спасителя міра событія, которые намъ представляютъ весь Его образъ жизни, Его существо, Его дѣятельность, Его судьбу; которые явно открываютъ намъ высоту Сына Божого и смиреніе Сына чловѣчя, премудрость Единородного отъ Отца и послушенство повинующегося Спасителя, — того „ему же дадеся всяка власть на небеси и на земли“,²⁾ и того, который непознанъ, гоненъ и пожертвованъ былъ для спасенія міра.

До такого рода событіи належитъ послѣдній входъ Христовый во Іерусалимъ. Приступимъ же къ сему образу и присмотримся ему, и заглядимъ въ существо того, „иже возлюбилъ ны до самой смерти“;³⁾ абы мы все больше познавали, якъ дорого мы

*) Сіе слово сочинено и оголошено въ параклисѣ духовного сѣменища въ Черновцахъ подъ руководствомъ профессора пастырского Богословія, богословомъ года 4. Мелетіемъ Г а л и ц о м ъ.

¹⁾ Іоанъ 12, 15.

²⁾ Маѳт. 28, 18.

³⁾ Ефес. 5, 25.

искушленны; абы все больше вселилося въ насъ намъреніе святе, искушенія сего достойными оказатись; абы наконецъ жадне искушеніе, жадна перемъна, жадна судьба, даже самая смерть не возмогли разорити въ насъ блаженство, которое Іисусъ Христосъ искушеніемъ своимъ намъ пріобрълъ. О! если часы якіи мы перейшли; дни, въ которыхъ жиемо; праздники, къ которымъ сближаемся; если ть не въ состояніи возбудити насъ отъ низкого шатанія мірскаго, а житіе и существо наше къ тому наклонити, что нужно есть, тогда остануть наши сердца можетъ-быти на вѣки мертвыми.

Да поидемъ отже и попровадимъ Спасителя въ Его послѣдномъ шествіи во Іерусалимъ, и постелимъ Ему пальмы, не отъ деревъ по дорозъ стоящихъ, но пальмы, якіи наша любовь, наша вдячность, наше богоговъніе, наше поклоненіе Ему приносятся, да наши сердца Іерусалимомъ Его будутъ, въ которыхъ онъ входитъ.

Шестъ день передъ смертію своею крестною идетъ Іисусъ Христосъ во Іерусалимъ; безчисленное множество народа сопровождаетъ Его изъ Виѳаніи, где Онъ передъ тѣмъ совершилъ великое чудо воскресенія Лазаря — и по слуху о великомъ чудотворцѣ идетъ на встрѣчу; Іисусъ не скрывается уже больше передъ народомъ якъ на передъ, а возсѣдаетъ на осла и дѣлается видимымъ для всѣхъ. Сей поступокъ Господа одушевилъ и пробудилъ у народа смѣлость, все свое усердіе передъ Нимъ выразити; въ жару возторга кидаютъ одни по дорозъ передъ Іисусомъ пальмовыи галузье; другіи стелятъ одежу, и со всѣхъ сторонъ роздаются радостныи восклицанія: „Осанна Сыну Давидову! Благословенъ грядый во имя Господне, Царь Израилевъ! Осанна въ вышнихъ!“¹⁾

Такъ сопровожденъ, входитъ Іисусъ во Іерусалимъ.

А Онъ самъ, любимыи отъ что предъ всемъ намъ представляетъ:

- 1) Добровольное послушенство,
- 2) Величайшее спокойствіе-душевное, святѣйшее смиреніе, и
- 3) Безконечную любовь,

съ которою Іисусъ на смерть идетъ. Сіи с оѣства Христовы ока-

¹⁾ Іоанъ 12, 17.

зываетъ въ шествіи Его во Іерусалимъ да будутъ сегодня предметомъ нашего назыданія; прошу тому внимательно послухати!

II.

Іисусъ Христосъ знаетъ, что Его въ Іерусалимъ ожидаетъ. словами: „Се восходимъ во Іерусалимъ и сынъ человѣческой предашь будетъ архіереямъ и книжникамъ и осудятъ Его на смерть. И придадутъ Его язычникамъ на поруганіе, біеніе и распятіе: и въ третій день воскреснетъ“¹⁾ извѣщаетъ Спаситель учинникамъ своимъ въ Галилеи путь свой. Сіе не розумѣли тогда словъ Его, и ажъ въ Вифаніи видятъ для Него небезпеченство, когда по воскресеніи Лазаря непрітели Его убити хотятъ. А когда Онъ потому все таки намѣряетъ въ Іерусалимъ ити, обезножились о томъ учиники Его и сказали: „Господи, нынѣ, некаху Іудей каменіемъ тебе побити, и наги ли идеши тамо“²⁾ Ома даже въ печальномъ безнокойствіи и повинненіи кажетъ: „Идемъ и мы, да умремъ съ нимъ“³⁾

Тому то и розмовы на пути Его суть ничто иного, якъ пращанія, трогательныя напоминанія къ бодрости и постоянности, пріятныя помъшенія которыя бы улегшили разлуку съ вѣрными. При такой увѣренности не могло ни торжественное шествіе, ни громкіи восклицанія народа Сына человѣчя смѣшати. Увѣишовши что ино въ храмъ, приподаетъ священникамъ и книжникамъ причту о виноградаряхъ, которыи слугъ ихъ господина мучили и убили, а наконецъ и Сына Его, посланного къ нимъ не постыдались убити. Такъ безсомнительно зналъ Іисусъ, что Его ожидало; такъ опредѣлительно судце Его не въдало иного рѣшенія, якъ жертву сію велику приести, котору Отець на Него возложилъ.

А смерть, на котору Онъ идетъ! Есть то може смерть кротка и спокойна на рукахъ пріятели? Или подъ попеченіемъ благодарнымъ нѣжной любви? Есть то смерть славы и чести? О, то есть смерть найгрустивѣйша и наибользневѣйша, смерть разбойниковъ, смерть, котору лишь тыи несчастныи получали, которыхъ безчеловѣчіе свирѣиствомъ вознаграждалось.

¹⁾ Матт. 20, 18, 19.

²⁾ Іоанъ 4, 8.

³⁾ Іоанъ 11, 16.

И было то може суемудріе, которе Его въ сію смерть провадило? Или била то скука, котора туземной жизни побутись хотѣла? Любимыи! Всечистый, всемудрый, всесвятый, который на горь Елеонской такъ трогательно молитъ: „Отче, аще возможно, да мимоидеть отъ мене чаша сія“¹⁾ той не имѣеть ину волю, якъ ино волю того, который Его послалъ; добровольное послушенство, то попроведило Его на смерть. Присмотримъ же сеі смерти во всемъ еи поруганіи, мученіи и бользни, а увидимъ, что „Христосъ послушливъ бывъ даже до смерти, смерти же крестныя“²⁾

Послушнство, любимыи, яке отъ насъ жадается, не есть невозможнымъ. Мы должны лишь отъ гордости отказатись, котора намъ грѣшнымъ не престоить, и въ чувствъ нашей зависимости на Бога яко Отца сдатись. Мы наши желанія не повинны напругати за пустымъ и суетнымъ, которе вѣтеръ якъ полову по воздуху розвѣваетъ, но мы повинны наше спасеніе тамъ глѣдѣти, где оно прочность имѣеть. Мы повинны лишь наше достоинство не безчестити и чистоту нашей души не осквернити, дабымъ остали, что черезъ Іисуса Христа есьмо, — храмъ Божій. Мы повинны въ кратць-того надъ все любить, который найвысшій и найлюбезнѣйшій есть, а о сеі любовь засвидѣтельствовати любовію къ тѣмъ, которые Онъ по образу своему сотворилъ, и которыхъ равнымъ происхожденіемъ, равнымъ существомъ, равнымъ стараніемъ и равною цѣлею съ нами связалъ. „Мы должны“, якъ блаж. Августенъ говоритъ, „доброй волей слѣдити яже милостию Вышняго освобождена отъ могущества темноти“. А однако, любимыи, яка гордость въ нашей души, яке упрямство въ нашемъ сердцу, яке легкомысліе въ нашемъ существѣ, яка роскошь въ нашемъ тѣлѣ оказуется въ насъ. Съ якъ великимъ непослушенствомъ сопротивляемся тому, который насъ училъ: „Самихъ себе отвергати и похоти наши и послушными быти даже до смерти“³⁾ Коли вже разъ зачнемъ безбожному существу умерати, и Богу жити во Іисусѣ Хрестѣ? Во истину, мы недостойны въ день смерти Спаса и Избавителя нашего подъ крестъ Его встунити, если не умремъ грѣху и сердца наши не очистимъ послушенствомъ, которое насъ избавило.

¹⁾ Матт. 26, 39.

²⁾ Филс. 2, 8.

³⁾ Матт. 12, 24.

III.

Вернемся теперь до Вифаніи назадъ и присмотрѣмся Іисусу при Его торжественномъ входѣ во Іерусалимъ; какіи позоръ представляется намъ тутъ? — Несомнѣнно не преодолюемыи были чувства, которыи Спасителемъ обладѣти имѣли, и не приоборимыи впечатлѣнія, которыи Онъ на семъ пути чувствовалъ. По одной сторонѣ радость, ликованія и привѣствія; по другой сторонѣ весь ужасъ страшной смерти, чаша болѣзни и поруганія, передъ которымъ сердце человѣче потрясается. Какъ то трудно въ такомъ состояніи равновѣсіе удержати, розторопность не згубити и всюда съ тою мудрестею поступати, котора добродѣтель и истину въ ей чиствѣйшомъ свѣтлѣ представляетъ. И какъ прекрасно указываетъ намъ все то Іисусъ Христосъ при своемъ торжественномъ входѣ во Іерусалимъ. Безъ значенія здавалось быти, какъ Господь въ пристольной городъ въѣдетъ; однако Онъ даетъ розказъ учиникамъ своимъ: „Пойдете въ селеніе, которе прямо передъ вами; и тотъ часъ найдете ослицу привязанную и молодого ося съ нею; отвязавъ приведите комнѣ. И если кто скажетъ вамъ что небудь, отвѣчайте: какъ Господь ихъ требуетъ, и тотъ часъ пошлетъ ихъ. И учиники поступили такъ, какъ имъ повелѣлъ Іисусъ. Привели ослицу и молодого ося и положили на нихъ одежды свои, и Онъ сълъ поверхъ нихъ“, и такъ вѣишолъ Іисусъ въ Іерусалимъ.¹⁾

Уважмо, любимыи, розторопность, съ которою Бого-человѣкъ писаніе на собѣ исполняетъ: „Сіе же все бысть, да сбудется реченное пророкомъ глаголющимъ: рцыте дщери Сіоновъ, се царь твой грядетъ тебѣ кротокъ, и въѣдъ на ося и жребя, сына подяремнича“. Такъ ясно видаеть Спаситель даже подъ настоящими обстоятельствоми, яко онъ назначенъ есть, каждое слово, предсказанное пророкомъ, на собѣ ствердити и исполнити.

Уважмо дальше, какъ мудро Спаситель всему избѣгаетъ, что могло-бы всеобщую внимательность и любопытство народа возбудити. „Мой часъ еще не пришелъ“,²⁾ казалъ Іисусъ учиникамъ своимъ, которыи поступокъ Господа своего не понимали. Теперь же пришелъ часъ Его, когда Онъ больше не скрывается, преслѣдованіямъ противниковъ своихъ не избѣгаетъ, когда Онъ, передъ

¹⁾ Маѣт. 21, 2.

²⁾ Маѣт. 21, 2.

лицемъ всего Израиля прославленъ, смерти въ жертву посвящается. Могъ ли избрати Иисусъ лучшей часъ, безпечнѣйшей путь и достойнѣйшіи средства къ сей великой цѣли, какъ онъ сіе съ росторонностію своею сдѣлалъ?

Такъ повинны и мы спокойны и росторопны быти, и наше неспокойствіе и трускливість съ тѣмъ сровняти. О, любимыи, если насъ Господь испитуеть, если Онъ насъ въ неприемности жизни нашей ставитъ, если Онъ насъ счастьемъ или несчастьемъ надѣляетъ, если онъ даже въ смерть провадитъ; какъ легко преодолевають насъ впечатлѣнія, которымъ избѣгти не можемъ; какъ трускливыми оказуемся въ бѣдствіяхъ; какъ ослѣпленными и своевольными въ радостяхъ; сколько пороковъ торопливости, жестокости, страстности не напоминаютъ насъ непрестанно, что мы еще такъ далеко, далеко отъ оной христіанской высоты, где свѣтъ нами овладѣти не можетъ, а мы даже подъ найгорьшими обстоятельствами, въ крайнѣйшей нуждѣ, въ опасеніи смерти поглядаючи на гробъ незгубимъ тую тишину сердца, тую росторопность, той позоръ больнѣй на источника истины, которыи суть ознаками человека, „и ж е“, какъ св. Амвросій говоритъ, „отъ узъ свѣта сего розкованъ во Бозъ вся своя зыскавъ“. Да очистимъ ся вже разъ, любимыи, отъ того безпокойствія тщетного и оглушительного, которое въ земномъ свой корень лѣтъ и намъ заперечаетъ, вольно взглянути въ надземное, свято, Божественное.

Мы звертаемъ нашу уваженіа назадъ до Евангелія и удивляемъ во Иисусъ смиреніе въ шествіи Его въ Іерусалимъ Нимъ оказываемое. До теперъ Господь завсегда отъ народа оттягался, который хотѣлъ земно прославити и честію украсити Того „иже не прійде да послужать Ему, но да послужитъ Онъ другимъ“¹⁾ А теперъ изреченіе Исаи: „Се царь твой грядетъ“ имветъ исполнитись въ способъ всемъ понятный. Но какъ идетъ онъ? Какъ цари земскіи? Даже все къ сему устроение. Не была то незначительна толпа людей, не „потрясся весь градъ“²⁾ а Фарисеи жалуются: „весь міръ по нимъ идетъ, никакаяже полза есть“³⁾ Лишь одно слово, одинъ знакъ требовалъ Иисусъ подати, а тотчасъ народъ истребилъ бы былъ всехъ Его противниковъ и вмѣсто смерти былъ бы Ему корону принесть. Иисусъ Христосъ зналъ другую

¹⁾ Маѳт. 20, 28.

²⁾ Маѳт. 21, 10.

³⁾ Іоанъ 11, 15.

корону, якъ земского Іерусалима, корону по правой Отца своего на небеси. До сей короны не вела гордость, но смиреніе; и той, который вмѣсто славы стыдъ избралъ идетъ, но идетъ яко царь земскій „Се царь твой грядить тебѣ кротокъ и всѣдъ на осла и жребя, сына подъяремнича“¹⁾). Корона Его есть вѣнецъ терновый; плечей Его чикаютъ ризы багрянныи, переплетеныи стыдомъ и болѣзною кровавою; скентеръ Его есть крестъ воздвигнутый и поставленный Нимъ во знакъ, чтобы мы все ся собрали и смиренно яко Господь терпѣли стыдъ и гоненія справедливости рады, въ бѣдствіяхъ сего свѣта абымъ ся не отвертали отъ истины и не желали другимъ путемъ ити, якъ ино тѣмъ, которымъ Онъ ишолъ — отъ понуженія до возвышенія.

О, любимыи, если свѣтъ насъ съ честію и славою встрѣчаетъ, готовы мы также такъ отказатись великолѣнія и стыдъ избрати, если спасеніе наше того требуетъ? Если свѣтъ съ восклицаніями неостоянной и токмо обманчивой славы своею насъ оглушаетъ, есть то ли всегда чувство нашей погрѣшности и незначительности, что насъ отъ всякого тщетного превозвышенія хоронитъ? Если свѣтъ намъ свои пальмы стелить, пальмы суеты и ласкальства и тѣмъ наши слабости, глупости и пороки покрываетъ, даже въ добродѣтели вмѣняетъ, не можетъ ли онъ тѣмъ насъ бланити, и оную печаль благу о нашемъ бѣдствіи разорити, тора есть наибезпечнѣйшимъ залогомъ нашей вѣчной радости и нашего возвышенія? И вотъ, абы себе утѣшити, насладитись счастливити, тутъ мы готовы Спасителю слѣдовати; но честь, слава, блескъ свѣта сего Ему пожертвовати, съ смиреннымъ сердцемъ поддатись Христу, и за ея крестъ стыдъ и болѣзнь прійти, до сего нестаетъ намъ правдивого смиренія. „Не достъ“ говоритъ одинъ Отець святой, „абы мы Спасителя провадили ишь въ преобращеніе Его на Оаворъ, мы должны съ Нимъ ити такожь въ понуженіе и отверженіе на Голгофу“. И во истину, мы не достойны въ день смерти Спаса и Избавителя нашего подъ крестъ Его встунити, пока не очистимъ ся отъ всякого рода гордости и суеты.

III.

Представмо собѣ наконецъ весь образъ торжественного сего входу Христова во Іерусалимъ, что оказываетъ онъ намъ много, якъ

¹⁾ Матт. 21, 5.

безконечную любовь Бого-человѣка во всемъ ей блеску. — Ликованія, съ которыми народъ Спасителя пріѣмаетъ: „Осанна! Сыну Давидову, благословенъ грядый во имя Господне, Осанна во вышнихъ!“ сѣввалъ уже Давидъ въ предвидѣніи чудесъ любви Божественной; то повинны и мы все сѣвати каждого часу и на каждомъ мѣстѣ во воспоминаніе, якъ много намъ любовь сія преобрѣла.

„Больше любви никтоже не имать, да кто душу свою положитъ за други свои“, а тутъ видимъ больше. Не лише за „други“, но и за тѣхъ, которыя ю гонять, зневажаютъ, распинаютъ воздается любовь, которой найвысшій образъ мы сегодня передъ очами имѣемъ. Все округъ ней можетъ ся перемѣнати, непріятеля ю измѣнати, учиники оставити, народъ зневажати, люди о которыхъ спасеніе она отвѣчно старалась, могутъ ю гонити даже до крови, она тѣмъ чистѣйша и святѣйша палаетъ передъ нами.

Сровнаймо, любимыи, съ тѣмъ образомъ любви нашу любовь, и застыдавшись молимся: Господи научи насъ истинну любовь! Чтожъ бо мы любимъ, запитавши самихъ себе? Что мы любимъ въ Бозѣ и ближнихъ? Только самихъ себе. Наслажденіе, радость, суета, это есть, что мы въ любовь нашей любимъ. Прійдутъ потому дни испытванія, где мы вмѣсто наслаждатись, терпѣти, вмѣсто пріѣмати, давати, вмѣсто добра и утѣхи, працю и журбу носити должны, тогда вмѣняется любовь наша въ равнодушіе. Ни така есть любовь того, которой сегодня въ Іерусалимъ входятъ абы по шести дняхъ жертву на Голгоѣ пренести. Радость и утѣху, яку свѣтъ знаетъ Христосъ никогда не зналъ и не искалъ и Оць ю и своимъ вѣрнымъ не обѣцуетъ. Завѣтаніе, которое онъ намъ оставляетъ, то есть чаша, котру Онъ пилъ, и кровне крещеніе, которымъ Онъ ся крестилъ. На сей чашѣ и семъ крещеніи кровномъ оказала Маріа подъ крестомъ, оказали Апостолы и все избранныи и вѣрны свою любовь.

Любимыи слухатели! Господь Богъ судитъ о людехъ иначе, нижели они о собѣ думаютъ. Онъ смотритъ не одно виѣшне въ людехъ, а на саміи мысли и розположенія въ сердцахъ. Юдеи думали, что они первый у Бога и самый Ему любимій народъ; тому хотѣли сдѣлатися владѣтелями другихъ народовъ. А между

тѣмъ они отвержены Господомъ, яко недостойныи милости Его, не смотря на то, что они громогласно встрѣчали Его торжественнымъ Осанна! О постережѣмся, абы участь Юдеевъ не постигла и насъ. Бо и мы во споминаніе торжественного входа Спасителя нашего въ Іерусалимъ; вzywали сегодня, съ ваіами въ рукахъ — тѣми знаменіями побѣды, не однократно Ему: „Осанна во вышнихъ!“ Покаймося для то о, поки есть время. А то время теперь, въ наступающіи дни страстей, Господнихъ. Собрѣмже все силы свои на подвигъ спасительный, послѣдуючи словамъ Исая пророка: „Се нынѣ время благопріятно, се нынѣ день спасенія нашего.“ Аминь.

Слово

сказанное въ Церкви суховерховскоѣ дня 31. Января 1883 при похоронѣ добродѣйки Елисаветы Жалковскоѣ Иоаномъ Менгою, дьякономъ въ Кливодинахъ.

Сумный, во всей жалобѣ передъ нашими очами расположенный видъ, жалостный образъ короткихъ дней житія нашего представляются намъ тутъ въ тѣлныхъ мощахъ скончавшейся благовѣрной рабы Божой Елисаветы, достопочтенной супруги высокоповажаемого отца духовного Василія, эксарха и здѣшного пароха. Въ той тѣсной хатцѣ, томъ темномъ домику, въ которомъ складаемъ остатокъ нашихъ желаній и надѣй, лежитъ она мертва и безъ дыханья. Пламенные свѣтельники, жалостное пѣніе, слезныя лица, обща туга и глубокой жалъ объявляютъ, що неумолима смерть пояла свою жертву, загасила свѣтло очей, перетяла насмо того прекрасного житія, и розлучила жену отъ мужа, мать отъ дѣтей и всемъ, що ю знали и союзомъ общественнымъ съ нею были злучены, болестну и незагояему задала рану. Ахъ, чему же тебе такъ напрасно поломала туча туземного житія? Чему такъ рано, не благовременно подгрызъ червь нужденны? корень твоей весны? Въ силъ вѣку, бо ино 39 лѣтъ числяща, правдива богочестивая христіанка, честна господиня, мила мати, жена и подруга, почтена отъ насъ всѣхъ, по не долгой слабости, покрѣплена св. тайнами, упокоилася, лишаючи вдовца, сожителя и вѣрнаго товарища своего, съ которымъ 25 лѣтъ въ непорочномъ и непозорномъ сожитію пережила; дѣточки-сироты, которыхъ любовію матернею обнимала; свѣтъ, который ей мило усмѣхался, и людей, которые ей благосклонными были. О жестока судьбо! Ты закровавила сердца, желчію наполнила груди, а сама радостна купаешь ся въ слезахъ. Гармоническій звукъ тобѣ — стоишь грудей, веселось — смерть представшейся рабы Божой, которую люди и Богъ любилъ, въ которой совокуплялся разумъ съ сердцемъ, воля

съ охотою, плънительность, чувствъ съ тихостію нрава. Оминаешь кремнистыи скалы, которыи нагими боками поручаютъ твою силу, оминаешь бездушне сотворенье, которе не знаетъ и не понимаетъ благодѣянїя существованья своего, а забираешь людей, которыхъ Богъ надъ все сотворенье возвысилъ, которыхъ украсилъ умомъ, чувствомъ и многими сіятельными свойствами! Маложь ты до сихъ поръ дорогоцѣнного забрала житья, что еще и по тую новую сягнулась жертву? Но Божа то рука такъ тяжко насъ тронула! Божа то воля такъ чувствително насъ досвѣдчила, поучаючи насъ, чтобы мы марноту сего свѣта не возвышали и лишь въ Бога уповали. О житье, ты величавый даре сотворителя! Чему же такъ коротенько лишаешь ся въ нашомъ владѣнію? Счезаешь якъ дробненькій, малый облачокъ тронутый вѣяніемъ легенького вѣтру, усыхаешь якъ кропля воды, пригрѣта лучамъ полудневого солнца. А обчисливши минувшей уже дни наши, видится намъ, что не жили мы на томъ свѣтѣ, что мы ино перебѣгли якъ тѣнь облачна, переболѣли, переплакали, а то число лѣтъ нашихъ здается якъ капля воды въ быстромъ потоцѣ утоплена. Не дармо то письмо св. уподобляетъ тое житье то съ дымомъ, который въ коротенькой хвили сягаетъ ажъ подъ небеса, тайъ расходитъ ся не лишивши и знаку по собѣ, то съ стрѣлою, котора въ скоромъ полетѣ своемъ счезаетъ въ нашихъ очахъ безъ слѣду, — то съ цвѣтомъ, что то рано прехорошо розцвился, барвами та запахомъ насъ удивлялъ и чаровалъ а по короткомъ часѣ, а може еще и тогожь самого дня скулилъ ся, всохъ и згинулъ — якъ тое выражае увѣнчанный Пророкъ „Помяну, яко персть есмы, человекъ яко трава, днѣ его яко цвѣтъ сельный тако оцвѣтетъ“.¹⁾

Не одна весна, не одно лѣто переминеть, а уже усопшая не узритъ больше ни красоты того свѣта, ни маевого цвѣту ни теплыхъ солнечныхъ лучей, не потышитъ ся милымъ житьемъ въ кружѣ своей родины, законныхъ и прїятелей. Уже не порадовать и не возвеселить мужа своего по тяжкихъ трудахъ званїя его, уже не приголубить и не притулить свои дѣти и не дастъ имъ ни перестороги ни рады, а сродницы и знаемыи не учуютъ отъ ней больше солодкого, привѣтливого слова.

Но чижъ смерть така люта и страшна, что не остается для насъ нїякое утѣшеніе? Правда, що немощныи суть уста людскїи, щобы въ той горкой и плачевной годинѣ потышити человека. Од-

¹⁾ Псал. 102.

нако благодать Божа укрѣпляетъ насъ и въ немощи, а слово Боже и тамъ насъ утѣшаетъ, где устааетъ утѣха и отрада людска. Для того при смутномъ чинѣ погребальнымъ можетъ потѣшити зболѣлое сердце ино мысль на того, отъ которого такъ утѣха якъ и смуткъ походить, который цѣлымъ свѣтомъ обладаетъ и человекъка неизвѣстными дорогами до его высокой цѣли и назначенья ведетъ. „Не имамы здѣ пребывающаго града, но градущаго взыскуемъ“ овѣдаетъ св. Апостолъ.¹⁾ Тутъ не есть постоянно наше жилище, ино коротка гостина, по которой слѣдуетъ вѣчни наше житье. Человекъкъ есть ино пришелцемъ и гостемъ въ сей долинь плачу и рыданія, и кожда година и хвиля житья нашего приближаетъ насъ до конца, до могилы. Смерть не гладитъ бытіе наше, но отбераетъ житье туземное, дочасное, и отворяетъ двери до лучшего, вѣчного житья, где не зазнаемъ нужды, розліяной по всей земли, не болю и плачу, где не пожалуемъ ся на обманчивую надью и людску злостливость. Праведно называетъ св. Іоаннъ Златоустъ смерть только переходомъ до иного мѣстца, бо если кончить она житье, въ которомъ никто не есть вольнымъ отъ смутку, слезъ и журбы, кончить всѣ тернїя и приводитъ насъ до блаженного житья. Отже дармо, плакати надъ тѣмъ, что есть неотмѣннымъ, что есть общимъ долгомъ каждого человекъка, бесполезно смутитися, безмѣрно жаловати, якъ бы не имущи вѣры и надѣи въ воскресеніе.

Блаженно усопшая освободилася въ добромъ вѣку, то есть въ честно прожитыхъ лѣтахъ отъ узъ тѣлесныхъ, якъ сказалъ Богъ до Авраама: „Пойдешъ до отцовъ твоихъ въ мирѣ, похороненый въ добромъ вѣку“.²⁾ „Блажени мертвіи умирающіи о Господѣ, дѣла бо ихъ ходятъ въ слѣдъ съ ними“, глаголетъ духъ Божій.³⁾

Отже смерть не уничтожаетъ дѣла добрыи, но готовитъ имъ заплату вѣчной надгороды. Слава и богатства опустятъ человекъка, ино честнота, добродѣтель христіанска будетъ намъ соутешествовати и за предѣлы земного гроба.

Знаемо житье умершой рабы Божой, ей благочестивость и смиренномудріе, праведность и постоянность, терпеливость въ скорбѣхъ и долягливостяхъ и ей любовь къ всѣмъ; тїи честноты ушлели ей вѣнецъ вѣчной славы и тѣмъ при ей погребенію утѣ-

¹⁾ къ Евр. 13. 14.

²⁾ Бытіе Моисея 15, 15.

³⁾ Апок. 14, 13.

шаймося, что преставилася отъ истлѣнія и преложилася къ животу, что отошла къ Господу, абы получила за плату за ей праведне и честне житье. Сумный сей обрядъ поучаетъ и припоминаетъ еще насъ, же мы всѣ подъ однимъ и тѣмъ самымъ закономъ, же и на насъ прійдетъ рядъ смерти, бо она никого не минетъ, но входитъ якъ въ царскія палаты такъ и подъ соломняну стрѣху. Весь Божій свѣтъ, то одно кладбище минувшихъ и слѣдующихъ вѣковъ, а каждый день то звонъ похорону, а каждая ночь то гадка о гробѣ, а каждый человекъ то мертвецъ, бо хотьбы онъ найпозднѣйшого дойшолъ вѣку, а всѣ минуши лѣта назначилъ себѣ счастьемъ и утѣхою, достаткомъ и славою, или недолею и терпѣниемъ, чи жилъ учтиво и послѣ закону Божого, чи въ безчестію и грѣхахъ — то гдѣкъ станетъ онъ на конци? Заступитъ же его наймильша родина, найщирши други або богатства та достатки передъ сконаніемъ?

Отже каждый изъ насъ скорше или позднѣйше маеть выплатитися съ долга смертельности и перейти черезъ тайный порогъ смерти и гробу до вѣчности. И намъ трѣба розстатися съ тѣмъ свѣтомъ и здати рахунокъ зъ житья нашего, и изъ всѣхъ дѣлъ, словъ и помысленій нашихъ, бо всевѣдомый судія позыраетъ въ сердце и нирки каждого человека¹⁾ и знаетъ всѣ его мысли,²⁾ бесѣды и учинки. А коли хочемо въ лѣтъ жати, то треба на веснѣ засѣвати и какое зерно на скибу кинемъ, такіи и плоды сбирати будемъ, бо куколь не уродитъ пшениць!

Отже такъ само кто въ часъ земного пребыванія злыи дѣла съветъ, той въ вѣчности счастья жати не можетъ, бо тамъ ино добродѣянне надгороджени а беззаконіе укарани будетъ. Но ніяка мудрость человѣческая не открыетъ намъ часу послѣднаго, не обявитъ намъ той тайны, не скажетъ намъ, гдѣ и коли насъ смерть повитаеть. А понеже не знаемъ, коли прійдетъ послѣдняя година нашего житья, а можетъ быти она блисна якъ мы ся сподѣваемъ, якъ то и съ покойною сталося, тому-жъ то равнодушными и нерадивыми на тое, что насъ всѣхъ неотмѣнно ожидаетъ не можемо быти, тому-жъ то намъ завчасу треба честнотами христіанскими и дѣлами добрыми до вѣчности готовитися. Не можемо уповати на нашъ молодой вѣкъ, на здоровье, на наши силы и спускати на лѣта будущіи, но всегда треба покаятися, житье свое попра-

¹⁾ Псал. 7, 10.

²⁾ Іовъ 42, 2.

вити и вчасно приготовленными къ смерти быти. Преставленная есть намъ жиющимъ проповѣдательницею, якъ скоро кончится смертный чловѣкъ и что онъ не добре дѣлаеть, тогда ажъ о Бозѣ и Его милосердію и благодати думати, коли смерть, якъ то кажутъ, вже на языкъ. Гробъ намъ возвѣщаетъ гремучимъ голосомъ: „Шукайте Господа, поки еще можна, поки еще ждете. Шукайте Господа и жйте“.¹⁾ Шукайте Бога, поки еще ждете и его знайти можете, поздно его шукати, якъ розумъ, память, воля и сила насъ оставляють. По смерти нема часу Бога шукати; солнце благодати свѣтитъ намъ, поки очи наши ростворены, смертію замкнены, невидятъ больше ни свѣтла, ни темноты.

Вѣра св. приказуетъ намъ всегда о смерти думати, а тое не для огорченья нашихъ короткихъ дней, но для того, чтобы мы въ томъ житію кожду хвилю въ пользу нашей души употребляли и приспособляли. „Поминай послѣдняя твоя и въ вѣки не согрѣшиши“.²⁾ Память на смерть должна насъ земнородныхъ отъ всякого грѣха отводить и до щирого покаенія и поправки наклоняти, бо не знаемъ, коли выбѣетъ намъ наша остатна година. „Жйте добре, абысте зле не умирали“, повѣдае св. Августинъ. Послѣдованіе заповѣдей Божіихъ, отвращеніе отъ грѣха, покута за давныи прегрѣшенія, вѣрное исполненіе должностей своихъ, дѣла добрыи, честное и праведное житье, тое все есть наилучшимъ приготвленьемъ къ смерти.

Памятала на все тое покойна раба Божа; отъ лѣтъ дитинныхъ устеляла собѣ дорогу до вѣчного житья, и якъ жила побожно и честно, такъ и по христіански заосмотрена св. тайнами розсталася съ тѣмъ свѣтомъ и яко живой сочленъ въ Сіонѣ православія въ Богу упокоилася. — Правда що поидеть тѣло твое въ землю, и зъ которой сотворенне есть, но духъ, который оживлялъ тѣло тое смертельно, вознесетъ надъ сыру могилу до житья лучшого. Правда, що уже вымазане имя твое въ томъ дочасномъ житію и зъ книгъ жиющихъ, но записане въ книзѣ блаженного и вѣчного житья. Не на вѣки, но только на часъ розлучаемося. Мы отъ тебе послѣ словъ блаж. Іеронима не утратили тебе цѣлкомъ, но яко не присутствующую и отъ насъ отдаленную ты ожи-

¹⁾ Амосъ 5, 6.

²⁾ Іисусъ Сирахъ 7, 39.

даемъ. Бытіе и житіе чловѣка не мѣстится въ тѣсныхъ предѣлахъ сего свѣта, смерть есть только переменна мѣстца съ горьшого въ лучшее, есть тое евангельское упокоеніе, до котораго тутъ вздыхаемъ, бо ажъ жизни за гробомъ, вытерпѣвши все непогодн и тучи, що заливають бѣдне наше житіе; перетерпѣвши быстрое стеченіе страстей, горячихъ желаній, уходимо по тяжелой борьбѣ на спочинокъ до мѣстца вѣчнаго живота, въ которомъ тишина, спокойность и радость безконечна, въ которомъ нема обманчивой надѣи, легкаго упованья, но сама святая истина. Прехорошо пишетъ о семъ св. Апостоль Павелъ: „Подобаетъ бо тлѣнному сему, обещися въ нетлѣніе, и мертвенному сему обещися въ безсмертіе, тогда будетъ слово написане, где ти смерти жало, где ти аде побѣда“.¹⁾

Сіи слова прилѣжно размышляла честна невѣста, покойна Елисавета, ей смерть не была чужою, не былъ гробъ ей страшнымъ, знала она, что житіе ей не окончитъ ся, что перейдетъ въ лучше, безнечнѣйше, безконечне, была переконана, же изъ гроба выйдеть вѣчне житіе и она перейдетъ черезъ сѣнь смерти до Бога Отца, до жерела вѣчнаго блаженства. Тому то не лякалася покойна той хвилѣ, въ которой оставила свѣтъ, бо на немъ лишила нашу нужду и страданія, жаль и отчаяніе и упокоилася въ мѣстѣ свѣтлѣ, въ мѣстѣ злчнѣ, въ мѣстѣ покойнѣ, зъ отки отдалена долѣзнь, печаль и воздыханіе. Тѣни дорога! пріймижь теперь нашу горячу, некучую слезу, яко доказъ нашей любви! Плачь и слезы улегшають болѣзнь сердца.

Такъ оплаковалъ Іосифъ смерть своего любимого отца Якова,²⁾ такъ плакалъ Давидъ при смерти сына своего Авесалона³⁾ и Саула, который настабалъ на житіе его.⁴⁾ И самъ Господь нашъ Іисусъ прослезился при смерти друга своего Лазаря.⁵⁾ Но вѣра св. заказуетъ безмѣрный смутокъ, который изъявляетъ маловѣріе, для того повѣдаетъ св. Апостоль: „Не хочу васъ не вѣдѣти о умершихъ, да не скорбите яко прочіи, не имущіи упованія“.⁶⁾ Наша святая православна вѣра не дозволяетъ надмѣрнаго

¹⁾ къ Коринт. 1. 3 оч. 163.

²⁾ Бытія 50, 1, 2.

³⁾ 2. царствіе, 18, 33.

⁴⁾ 2. царст. 1, 11, 12.

⁵⁾ Іоаннъ 11, 33.

⁶⁾ I. къ Солуняномъ 4, 13.

жалю за помершими, и повѣдаеть намъ, що въ гробъ конецъ дочасного а начатокъ вѣчного живота, що и въ гробъ насъ Господь не оставить — якъ то пишетъ св. Апостоль Павелъ: „Аще убо живемъ, аще умираемъ, Господни есмы“.¹⁾ Упокоена не можетъ теперь для ей спасенія ничего дѣлати, отже должны мы яко члены единой церкви, молитвою и дѣлами милосердія для ней помощь приносити. Преподобное бо и благочестивое есть помышленіе, за умершихъ моленіе творити, да отъ грѣха очистятся.²⁾

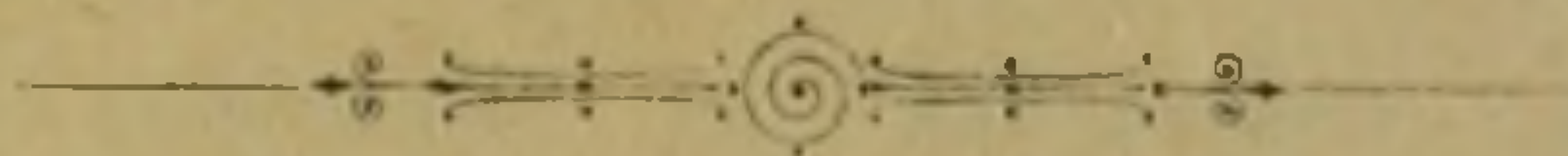
А теперь прощается скончавшаяся съ тобою, вѣрный муже и сопутнице ей житья, дякуеть тебѣ за всѣ ознаки щирої любви и предаеться памяти твоей. Тепло руку и горячее сердце, которыи при тайнѣ вѣнчанія тобѣ отдала, подаеть тебѣ но вже зледѣлу изъ гроба яко послѣдній знакъ любви, вѣрности и почитанья, яко послѣднее жалостное прощенье и обезпечаетъ тебе, що душею и по смерти тебе любити не перестанеть. Прощается съ вами любии дѣти, переказуетъ вамъ побожное и учтивое житье, въ которомъ васъ покойна выховала, въ которое васъ наукою и примѣромъ впровадила, отдаеть васъ Богу и доброму Отцу и желяеть вамъ всѣхъ благъ и утшенія небесного. Мати ваша, которой Господь не дозволилъ съ вами долше потѣшати и о васъ печалитися, безгласною лежитъ, но она васъ духомъ изъ за гроба освѣтити, и за васъ Богу молитися. Прощается съ своею старенькою печальною добродѣйкою — матерію, котору и сія чаша горкости не поминула. Прощается съ вами всечестныи отцы духовныи, дякуеть вамъ за вашъ трудъ и памяти вашей при св. олтари душу свою поручаетъ. Прощается съ вами сродницы и знакомыи, благовѣрныи жители веси сей и съ всѣма тутъ присутствующеми, дякуеть вамъ за послѣдну ей здѣланую почесть и услугу.

Привыкли мы съ тобою умершая жити, ты блаженной памяти, тому всюда тебе вызирати будемъ ажъ поки часъ — той лькаръ дочасности — не остудить горячій жаль, не осушить слезу тебѣ належну. Не за долго прійметъ гробъ гостя своего, сіе тѣло яко свое, щобы его въ внутренности своей, где вьють ся черви, подруге смерти, где розгощається гнилизна ей посестра, ажъ до дня общего воскресенія скрыти. Гробъ твой, могила твоя, укра-

¹⁾ къ Римл. 3 ач. 113.

²⁾ 2. Книга Макаеевъ 12, 46.

сится потченіемъ (водруженіемъ) знаменіемъ креста св., бо въ томъ знаку ты ся родила, жила и умерла и съ нимъ востанешь на судъ Божій. А мы соединены союзомъ вѣры св. и любви христіанской, умоляймо Господа, абы земля стала ей легкою, а память ей была вѣчною; засылаймо молитвы наши къ Богу, абы простилъ и оставилъ ей все провинны и грѣхи, бо и найсправедлившій седмь разъ на день въ грѣхи впадеать, и занесимъ мольбу къ Всевышнему, абы ю принялъ до царства небесного и вселилъ въ дворы живущихъ, а насъ утверждалъ и удержоваль на пути спасенія и допомогаль намъ до доброй и непостыдной христіанской кончины житья, абы мы все заслужили себѣ часть избранныхъ и удостоилися въ страшный день суда Божого милого привитанья и радостного призову до веселія вѣчного, где совокупно зо всема угодиниками Божиими имя Господне прославляти будемъ во вѣки, Аминь.

CRONICĂ.

In Cernăuți repăusă în 21. Fevruariu (5 Martie) a c. Petru Piteiu, doctoru în dreptu, adiunctu c. r. la directiunea bunurilor fondului gr. or. din Bucovina și supra-locotentu c. r. în rezervă, după unu morbū scurtu și cumplitu în etate de 32 de ani. Doctorul Petru Piteiu, unicul fiu alu consiliariului curții de apelu Mihaiu Piteiu, a fostu bărbatu înzestratu cu talente strălucite, și cu spiretul său finu și cu calitățile sale alese își câștigase simpatia în tôte societățile, fiindu cunoscutu în întrégă țera. Pentru aceea mórtea lui neasceptată produse senzațiune și întristare generală și simpatiele, ce le aveá, se manifestară într'unu modu impositantu la inmormântarea lui în 23. Fevruariu (7. Martie), fiindu de față somitățile Cernăuților, și uă multime mare de poporū din tôte clasele societății. La ceremonia funebrală, celebrată în biserica catedrală de Preacuvioșia Sa p. Archimandritu-Mitroforu Arcadiu Ciupercovici în soborū cu unu numărū însemnatu de preoți ținu cuvântarea Preacuvioșia Sa p. Archimandritu-Stauroforu Mironu Calinescu, érá la mormentu pronunță cuvintele de ertăciuni Preacuvioșia Sa p. Archimandritu-Mitroforu Ciupercovici. Perderea acestui bărbatu tineru o deplângu nu numai părinții lui aduncu întristați și consăngeniū duioși, dară și numeroșii lui amici și cunoscuți ; ilu deplânge țera pentru spiretul lui de împăcare documântatu în ocăsiuni însemnate. Fia-i memoria eternă !

Locuitoriul din comuna Brodocu, protopresviteria Nistrului, Ionu Bzoveiu oferí căpitalul de 1200 fl. v. a. ca fondu pentru edificarea unei biserice de pétră în comuna sa. Venerabilul Consistoriu archiepiscopescū, acceptându fundăciunea acésta și laudându pre dăruitoriū, a dispusū cele necesarie în privința administrațiunii ei și s'a și constituitu unu comitetu de patru membri cu parochul localu în frunte, carele a pusū la cale fructificarea căpitalului.

In 8/20. Martie a. c. repăusă în Cernăuți auditoriul de Universitate la facultatea teologică și elevul seminarialu în anul 3. **Georgiū Lomicovschi** în etate de 23 de ani. La înmormântarea lui (în 10/22. Martie) ținū în biserica seminarială a Mitropoliei din Cernăuți Spiritualul seminariului Cuvioșia Sa Mihaïu Dracinschi cuvântarea funebrală, érá la mormântu pronunță Preacuvioșia Sa p. Archimandritu-Stauroforu Mironu Calinescu, carele în soboru cu mai mulți preoți celebră ceremonia funebrală, ertăciunile, după carile vorbi auditoriul de teologie St. Saghinu, respicându doliul său și alu colegilor pentru perderea repăusatului. La această înmormântare a fostu de față pe lângă nemângăiata-i maică, pe lângă surori, frate și alți consângeni. Rectorul Universității cu profesorii de la Universitate, Superiorii seminariului archidieceșanū, colegii săi de la Universitate și unū numărū mare de creștini. Fia-i țerina ușoră!

Redactoriū primariū responsabilū :
Profesoriū de Universitate la facultatea teologică
Dr. Vasiliū Mitrofanovici.

Redactoriū alū doile pentru textul slav.-rusescu
Profesoriū de cântarea corală
Isidoru Vorobchievici.

Administrătoriu și editoriu : Archimandritul-Mitroforu
Arcadiu Ciupercovici.

Tipografa W. Kerekjarto, Cernăuți, strada capitală.

CANDELA.

Jurnală bisericescă-literariu.

Apare uă-dată pe lună.

Nr. 5.

Cernăuți, 1. Maiu 1883.

Anul II.

Ce-va despre mersul și desvoltământul culturei teologice și clericale în Bucovina.

(Urmare.)

Cu rezoluțiunea îperătescă din 10. Sept. 1830, cu care se încuviințeză orgănisarea definitiva a îstitutului teologicu, sistemisându-se numărul profesorilor cu sălarie din fondul relegiunariu precum urméză:

1.	{ a) pentru studiul biblicu alu t. v. cu sălaru de	600	fl. m. c.
	{ b) și pentru dreptul canonicu cu sălaru (rem.) de	300	" " "
2.	{ a) pentru studiul biblicu alu t. v. cu sălaru de	600	" " "
	{ b) și dialectele orientale cu remunărăciunea de	150	" " "
3.	pentru studiul biblicu alu t. n. cu sălaru de	600	" " "
4.	" dogmatică cu sălaru de	600	" " "
5.	" teologia morală cu sălaru de	600	" " "
6.	" teologia păstorală cu sălaru de	600	" " "
	Pentru prelegerea catechetice se stătorește remunărăciunea de	200	" " "

caru tôte la-unu-locu facu

4250 fl. m. c.

Împartăsindu guvernul gălițienu din 24. Opt. 1830 N-rul 63678 asta Episcopulu, îlu încunosciințeză, cumcă se serie și concursul pentru aședarea definitiva a catedrelor sistemisate și că esămenele respective

se vor ține la institutul filosofic din Cernăuți. Terminul de esăminare pentru catedrele de sub 1, 2 și 3 îl defige pe diina de 20. Ianuariu, era pentru catedrele de sub 4, 5, 6 și pentru catehetică și metodică pe diina de 27. Ianuariu 1831. Esăme-
nele au să urmeze sub conducerea directoratului studi-
dielor filosofice, preveghiandu-le și Episcopul seu unu
comisariu episcopesc și observându-se strînsu prescriptele în vigore
pentru concurse.

Nemijlocitu după fiă-care esamenu directoratul studiilor filo-
sofice are să cumunece Episcopului tôte actele concursuale, câtu și
protocolul, ce se va direge, era Episcopul să trămită guvernului pēnă
în 10. Februaru dimpreună cu părerea sa în privința elăboratelor
din punctul de vedere alu ortodoxiei, precum și cu aprețiarea tuturor
candidaților. In fine i-se împune Episcopului a provocă pre îndividii
din cleru, cari prin cultură sciintifică și alte însușie i-s'ar păre
apți pentru starea învețătorescă, ca în dîlele determinate să facă esa-
menul de concursu.¹⁾

1) Bukowinaer gr. n. u. Ordinariat. Nr. 63678. Sr. Majestät haben
mittels a. h. Entschliessung vom 10. Sept. l. J. die definitive Organisirung der
gr. n. u. theol. Lehranstalt zu Czernowitz Allergnädigst zu genehmigen und für
dieselbe folgenden Personal- und Besoldungsstand aus dem Bukowinaer Reli-
gionsfonde zu systemisiren geruhet, und zwar sechs Professoren. deren einer

1.	{ a) die Kirchengeschichte mit dem Gehalte von	600 fl.
	{ b) das Kirchenrecht mit	300 ..
2.	{ a) das Bibelstudium a. B. mit	600 ..
	{ b) die oriental. Dialekte mit einer Renumeration von	300 ..
3.	das Bibelstudium n. B. mit einem Gehalte von	600 ..
4.	Dogmatik mit einem Gehalte von	600 ..
5.	die Moralthologie mit	600 ..
6.	die Pastoraltheologie mit	600 ..

vorzutragen hat, welche mit Einschluss der Remuneration von 200 ..

für die Katechetik und Methodik einen vereinten Aufwand von 4250 fl. M. M.
erfordere.

In Folge Decrets der h. Studienhofkommission vom 25. v. M. Z. 4796
wird hievon der Herr Bischof mit dem Bemerken in Kenntniss gesetzt, dass
die Konkurse für diese Lehrkanzeln unter Einem ausgeschrieben und zur Ab-
haltung der diessfälligen Prüfungen an der Czernowitzer philosophischen Lehr-
anstalt. wozu die Fragen nachfolgen werden, für die Lehrkanzeln 1, 2 und 3
der 20. Jänner 1831, für die Lehrkanzeln 4, 5 und 6 aber. dann für die Ka-
techetik und Methodik der 27. Jänner 1831 hiemit festgesetzt werden. an
welchen Tagen das philosophische Studiendirektorat diese Konkursprüfungen
unter der Mitautsicht des Herrn Bischofs oder eines der deligirenden bishöflichen
Kommissärs mit genauer Beobachtung der für die Konkurse bestehenden Vor-
schriften abzuhalten angewiesen wird.

Unmittelbar nach jeder abgehaltenen Konkursprüfung hat das philo-
sophische Studiendirektorat sämtliche Konkursakten sammt den darüber auf-

Acestei îndătoriri corăspunse Episcopul, provocându pre cei doi-spră-dece, teologi, cari se aflău în diecesă cu studiile făcute parte la universitatea din Viena, parte la cea din Leovū, anume pre Iosifū Grigorovicū, Eugeniū (Eutimiū) Hacmanū, Georgiū Ianovicū, Vladimiriū Suchopanū, Vasile Cehovschi, Ioanū Tomiucū și Stefanū Tarnavetehi, cari șerbiău acū ca profesori provisorii la institutul teologicū, apoi pre Vasile Gribovschi, parochū în Jucica. Grigoriū Gramatovicū, adm. par. în Cucurulmare, Simeonū Gribovschi, parochū în Babinū, Andreiū Artemonū Bortnicū, novitū în mōnăstirea Dragomirna și Dimitriū Procopovicū, candidatū de preoțiă în Mămăesci. Dintre aceștia cerură admiterea la esamenul de concursū : Eugeniū Hacmanū pentru studiul biblicū alū t. v., Ioan Tomiucū pentru păstorală, Georgiū Ianovicū pentru dreptul canonicū, pentru studiul biblicū alū t. n. și pentru păstorală, Vladimiriū Suchopanū pentru dogmatică, Vasile Cehovschi pentru morală și Iosifū Grigorovicū pentru istoria bisericăscă. Esămenele se ținură în zilele defipte. érá după împlinirea tuturor formalităților, prescrise de guvernū, Episcopul cu data din 22. Marte 1831 supuse rēportul său guvernului din Leovū. Intr'acesta-și rēspică Episcopul, în privință ortodoxiei, deplina sa mulțămire cu tōte elăboratele concurinților și se rōgă, ca catedrele profesionale să se așede, câtū se pōte de curēndū, atâtū spre liniscirea sa, câtū și spre bucuria și îndestularea nățiunii moldovenesci bucovinene, care totū dea-una, de câte ori i-se întimplă ocasiune, se nevoiesce a dá dovedī despre credința și alipirea cătră Maestatea Sa c. r. Chiarū din rēportul acesta se vede, că într'adeverū țera întregă, și nu numai Episcopul, arētā unū înteresū fōrte mare pentru definitiva orgānisare și stăbilire a institutului teologicū, precum se vede de altă parte, că duceaū frică, ca nu

zunehmenden Protokollen dem Herrn Bischofe zu übergeben, welcher dieselben sodann mit dem Gutachten über die aus dem Elaborate sich darlegende Orthodoxie und mit einer genauen Würdigung sämtlicher Kandidaten, die ihre mit den nöthigen Behelfen belegten Gesuche bei dem Ordinariate zu überreichen haben längstens bis 10. Februar l. J. hieher vorlegen wird. Das Ordinariat hat auch seiner Seits an diejenigen Individuen, welche dasselbe durch ihre wissenschaftliche Bildung und sonstige Eigenschaften zu diesen theologischen Lehrämtern für geeignet hält, die entsprechenden Aufforderungen, sich an einem der oben bezeichneten Tage der Konkursprüfung zu unterziehen, ergehen zu lassen. Lemberg am 24. Oktober 1830.

cum-vá să se numescă profesori ómeni din altă țeră, ádecă de altă lege. Căđul de nu de-multū cu B a r a n o w s k i, care, precum s'a atinsū, se legase orbū de dreptul canonicū, îi făcū, ca să sufle, cum am đice, și în rece, de și veduseră, că guvernul împērătescū nici pe departe nu aveá intențiunī de aceste. ¹⁾ La îndoielă erá însă Episcopul în privința catedrei pentru dreptul canonicū, cu care se îmbinase și istoria bisericéscă, căci unū concurinte pentru catedra acésta și anume I o s i f ũ G r i g o r o v i c i ũ făcū esamenul numai din istoriă, éră alū doile George Ianovicū numai din dreptul bisericescū. nici unul însă din améndóūe disciplinele. Nesciindū, pe care din aceștia doi să-l propună, elū lăsà alegerea în sama comisiunii aulice de studie.

În Optomvre 1831 sosiră și denumirile definitive, dară nu pentru toți, căți o asceptăū. Comisinnea aulică de studie cu decretul său din 12. Augnstū alū a. a. Nrul 4196 denumesce de profesori definitivi pre Euthimiū Eugeniū H a c m a n ũ pentru studiul biblicū alū t. v. și pentru dialectele orientale, pre Vasiliū Vladimirū S u c h o p a n ũ pentru dogmatică și pre Ioanū T o m i u c ũ pentru păstorală. Ceia-l'alți concurinți, căți erăū în șervițiul învățatorescū la institutū, rămaseră și de aici înainte provisorī din cauza, că elăboratele lor nu erăū îndestulătorie. Dara de acésta nu póte să fiá mirare, căci orī-cine póte dejudecă ușorū, încátū se póte îndepliní și înavuți cu sciința unū profesorū. carele, abíá eșitū din bancă, nu

¹⁾ In der zweiten Anlage werden die von den Concurrenten gelieferten acht Stück schriftliche Konkurselaborate zur weiteren Würdigung und Einbegleitung an die allerhöchste Behörde mit dem gehorsamsten Bemerken Einer hochlöbl. k. k. Landesstele unterbreitet. dass der Gefertigte Bischof die ausgearbeiteten Konkurselaborate ganz nach der Orthodoxie, und nicht das Geringste gegen dieselbe gefunden habe und dass daher in dieser Hinsicht nicht der geringste Anstoss gegen die griechisch orientalisoh-ortodoxe Kirche obwaltet, mithin der gefertigte Bischof auch in dieser Beziehung ganz beruhigt und vollkommen zufriedengestellt ist, jedoch schmeichelt sich der Unterzeichnete mit der zuversichtlichen Hoffnung, dass solche (Arbeiten) von den Konkurrenten als Anfänger, die sich in der Zeitfolge in ihren Fach-Objekten gänzlich zu vervollkommenen Gelegenheit haben werden. durch die höchste k. k. Studienhofkommission für annehmbar sowohl zur Beruhigung des Unterzeichneten Bischofs als auch zur Freude und Zufriedenheit der Bukowinaer moldauischen Nation, die stets die Beweise ihrer Treu und Anhänglichkeit an Sr. k. k. Majestät und an dessen Stanten bei jeder Gelegenheit an den Tag zu legen, nicht unterlässt, gehalten werden würden und die provisorischen Lehrämter unsomehr mit denen 6 bittwerbenden Candidaten stabil besetzt und selbe als wirkliche Professoren ernant werden möchten. „als es der einzige Wunsch des Gefertigten Bischofs und der Bukowina ist“, die Lehrkanzeln an der hiesigen k. k. theologischen Lehranstalt „bloss mit den Bukowinaer Nationalisten besetzt zu wissen“.

are de îndemână alta, decât bietul de manual prescris spre întrebuințare în colegie. De bibliotecă pe atunci nu era nici urmă, ba putem dice, fără a ne întrece, că ele aici în țară nu erau cunoscute nici după nume. Chiar Comisiunea aulică de studii recunoscu aice cauza, pentru ce nu satisfăcurea toți concurenții. Dară curse multă apă pe Prut la vale, până să se delature și această lipsă, căci, de și în anii următori, se făcu un început, se făcu însă numai prin dăruiri și își poate oricine închipui, cam din ce fel de opuri teologice se compunea biblioteca institutului.

În Noemvrie 1831 se mulțămii de catedra teologiei morale profesorul provisoriu Vasile Czehovschi și în locul lui se numii în aceeași însușii nou chirotonitul preot Nicolaiu Hacmanu, unul dintre tinerii cei dintăiu, cari-și absolvaseră studiile teologice la tinerul institutu de aice. În acestași anu li se încuviințară profesorilor de teologie, prin rezoluțiunea mai naltă din 14. Dec., bani de cuartir în sumă de 80 fl. M. c. În-dată în anul următoriu 1832 defige guvernul din Leovu, cu emisul său din 7. Martie zilele de 20. și 27. Septemvrie alu aceluiași anu. ca zile de esamenu pentru catedrele, cari încă nu erau aședate definitiv, precum și pentru catehetică și metodică, pentru care, de și concursul fusese scris încă în rōndul de mai nainte, totuși esamenul nu se putu face, pentru-că de la locurile competinti, pentru aceste discipline nu s'au fostu trāmisu întrebările. Dară încă înainte de ținerea esāmenelor de concursu se desrădică de la catedra pentru istoria bisericescă profesorul provisoriu Iosif Grigoroiciu, din cauza, că fiindu el și profesoriu definitiv de religione la institutul filosofic de aici, îi era greu a împlini, cum se cade, duplele sale îndetoriri. La această catedră se denumi deci tinerul preot Constantinu P o p o v i c i u, carele absolvându-și în a. 1832 studiile la institutul teologic de aice, în-dată cu începutul anului scolariu 1833 își începū șervițiu. Dreptul canonicu însă, carele după planul de învățământu devenise îmbinat cu istoria, i se încredințā abii cu începutul anului scolariu 1834.

Esamenele de concursu se ținură în zilele determinate în același modu, ca și mai nainte, ādecă în localurile institutului filosofic și sub preveghiarea directoratului aceluiași institutu. Esāmenului se supuse Constantinu Popoviciu pentru istoria bis. și dreptul canonicu. Georgiu Ianoviciu pentru studiul biblicu alu t. n., Nicolaiu Hacmanu pentru morală și Stefanu Tarnovietchi pentru catehetică

și metodică. Concurinților li se dădură teme de lucrată în clausură și anume din istoriă 3, din dreptă 3, din morală 3, din stud. bibl. 4, ăra din catehetică 5. Afară de ăcēsta, ca și mai 'nainte, țină în 30. Sept. fiă-care și cāte ũă prelegere de probă. Pe temeiul rezultatelor acestui esamenă se denumiră cu decretul Comisiunii aulice de studie din 21. Sept. 1883 ca profesori definitivi Constantină Popoviciă pentru istoriă și dreptă, Nicolaiă Hacmană pentru morală și Stefană Tarnavietchi pentru catehetică și metodică. Lui George Ianoviciă nu-i succese esamenul nici de astă-dată, și nici la esamenul. carele, pentru aședarea defnuitivă a catedrei acesteia, se țină de a treia 6ra în 4. Sept. 1834. La acesta concursă se însinuasă și Vasile Ianoviciă, carele în acela-și ană absolvase aici studiile teologice. Resultatele esămenului ăra în fāv6rea acestui din urmă, carele deci prin decretul comisiunii aulice de studie din 9. Ianuariă 1836 deveni profesoră defnitivă ală studiului biblică ală test. noă.

Fiindă într'acestă-feliă t6te catedrele aședate defnitivă, profesorii se prinseră bārbătesce cu toți de lucru, de ună lucru, carele în împrejuările de pe atunci nu ăra nici decum ușoră. Mijl6ce de studiă, de cāte cāutăă, de atāte nu aveăă, ba nu dispuneăă adese nici de opurile de prima necesitate. Dară cu-t6te-aceste ei totu-și sciură a apucă calea dréptă, adunāndă, ce e ală nostru, de unde putură ca albinele și propunēndă invetătura bisericei n6stre curată, fāra nici nă amestecare. Și acuma se pēstréză la biblioteca făcul-tății teologice de la profesorii acesti dintăă copie scrise de mână lor de pe opuri întregi volumin6se, precum de es. Sinodicon ală lui Beveregius, împrumutate de pe aiurea cu multă greutate. N'avură în-cotr6, trebuiaă să muncēscă așă, cāci de unde să fiă luată istoria, dreptul canonică, dogmatica și cele-l'alte ale bisericei orientale? Mare merită își cāștigară deci bārbății acestia pentru studiul teologică și pentru biserica n6stră, cāci ei puseră temeliele solide la edificiul, de care ne bucurăă astă-di. On6re și mulțamită lor!

Înainte încă de denumirea lui Vasile Ianoviciă pentru catedra studiului biblică ală test. noă deveni vācantă catedra pentru studiul biblică ală testăm. vechiă, cāci precum 6re-cāndă Episcopul Vlahoviciă de la catedra invetăt6rescă a fostă chiămată la episcopiă, așă și profesoriul Eugeniă H a c m a n ũ după m6rtea Episcopului Isaiă B ā l o ș e s c u l, întimplată la 14. Septemvre 1834, fū denumită,

cu rezoluțiunea imperătescă din 8. Maiu 1835, Episcopu alu Bucovinei. Catedra devenită văcantă o ocupă provisoriu Georgiu Gheleonu M a g h i o r ũ, diaconu din mănăstirea Putna și teologu absolvatū de la institutul din Cernăuți. În anul 1835 resemnându la catedra sa profesoriul de dogmatică Vladimiru S u c h o p a n ũ și trecându în Moldova, în locul lui veni provisoriu érá-și Georgiu I a n o v i c i ũ.

Intr'aceea la seminariul clericalu, alu cărui spiretualu și conducătoriul, de la deschidere înainte, fusese S u c h o p a n ũ, după retragerea lui, se încuviință de locurile competiți, pe lângă spiretualu și prefectu de studie, încă și unu locu de rectoru cu sălariu anualu de 400 fl. Rectoru se numi prefectul Artemonu B o r t n i c ũ, érá spiretualu se făcu Dositeiu T i ș c o v i c i ũ, și prefectu Victoru C o c o r é n ũ, cești din urmă amêndoi teologi absolvați de aice.

Dară• cu-tôte-că diecesa se prinsese chiaru penă acum la unu numărū frumosu de preoți. cari se înzestraseră cu studie teologice la institutul de aici, încâtū chiaru și mai multe catedre profesionale erău ocupate de bărbați dintre acestia, érá, pe lângă starea înfloritóriă a institutului, pentru viitoriū eră sperânță și mai bună, — totu-și trămiterile la universitatea din Viena nu încetară. Pe basa decretului comisinnii aulice de studie din 14. Dec. 1836 Nr. 7632 se trămiteău acuma numai teologi, cari, absolvându la institutul de aice studiele cu succesu emininte, se decideău a-și lărgi cunoscințele într'unu obieptu teologicu anumitu, așa, încâtū la cadū de trebuință, făcându esamenul de concursu, să ocupe catedra respectivă. Cu acestu scopu se trămiteău chiaru și preoți căsătoriți, cari însă nu intrău în convictul de statū, ci căpetaū, din fondul relegiunariū, stipendiū amēsuratū împrejurărilor. Prefăcându-se după anul 1848 convictul de statū în seminariū centralu gr. cat., într'acela nu se mai trămise nimeni, ci toți teologii de aici, câți se duceău într'acolo, aveău stipendie de la 400—600 fl., cercetându prelegerile ca externi. Așa se trămiseră în anul 1837/8 Ioanū Calinciucū, preotū, pentru dogmatică, Teofilū Bendela, novițū din monastirea Dragomirna, pentru păstorală, Ioanū Hacmanū, teologu absolvatū, pentru stud. bibl. alu testă. vechiū, în anul 1840/41 George Bendevschi pentru metoda, de a instrui surdo-muți; în 1843 Iacovū Vorobchieviciū pentru păstorală și Ioanū Zurcanoviciū pentru morală; în 1846/7 Vasile Ilasieviciū pentru păstorală; în 1854 Vasile Mitro-

fanovicîu pentru pastorală; în 1857/8 Isidoru Onciul pentru studiul bibl. alu test. vechiu; în an. 1858/9 Artemiu Berariu pentru studiul bibl. alu test. nou; în 1860/1 Eusebiu P o p o v i c i u pentru istoria bis. și dreptul canonic; în 1867/8 Alexiu C o m o r o ș a n u, preotă, pentru dogmatică; în a. 1870 Vasile R e p t a pentru stud. bibl. alu test. nou; totă atunci Const. P o p o v i c i u pentru pastorală și dreptul can., în urmă în a. 1876 Emilianu V o i u ț c h i pentru studiul biblică alu t. v. și pentru limbele orientale. Pe Vasile Repta Ministeriul c. reg. îl mai trămise, ca să se perfectiuneze, încă și la universitățile din München, Bonn, Heidelberg și Zürich, era pe Voiuțchi la Innsbruck și Strassburg. Mai toti acestia, precum se va vedé, cuprinsera cu timpul catedrele, pentru cari se prepărasera. Așă ocupă preotul Ioană Calinciucă, în-dată după întorcerea sa în anul 1838, catedra pentru dogmatică, mai antăiu provisoriu. era apoi, după ce făcú în 1839 esămenul de concursă, se denumí în 1843 de profesoriu definitivă. Pentru aședarea definitivă a catedrei pentru studiul biblică alu test. vechiu. se ținu esămenul de concursă totă în anul 1839 și anume cu profesoriul suplinte Ghedeonă Maghioru în 17. Opt. în Cernăuți, era cu teologul Ioană Hacmană. carele studiă obieptul acesta la universitatea din Viena, se ținu în 31. Opt. așí-și în Viena. Pe temeul lucrărilor concursuale se denumí definitivă, cu decretul comisiunii aulice din 28. Aug. 1841, pentru acéstă catedră Ioană (Ilarionă) Hacmană.

Mai este de observată, că regimul încă de la anul 1831 îndetorise cu rigóre pre teologii anului alu patrule, ca să cerceteze cu tóta dileginta prelegerile din economia rurală, cari le ținea ună profesoriu de la institutul filosofică, ceea ce, de aici înainte, se observă pēnă la desființarea institutului teologică. Fia-care auditoriū de teologia din anul numitū era îndetoritū, a se supune din obieptul acesta și unui esamenū în amēndouē semestrelle, căci, nesupunēdu-se, nu se admiteă la chirotoniă. Este de prisosū a mai observă, cumcă dispusēciiunea acéstă aduse multă folosū atātu respectivilor, a căror dotațiune ca preoți constă în parte mare în pāmēnturi, câtū și poporului, carele în preotă asceptă să vedă modelū și în purtarea economiei.

În anul 1843 se amelioră starea materială a profesorilor. rădicându-li-se sălariul de la 600 la 800 de florini. De altmin-trele institutul după planul, ce i-se deduse își ținu calea regulatū.

În anul 1843 însă fú directoratul institutului teologicú surprinsú de unú emisú alú guvernului din Leovú cu datul din 29. Martie a. a. de tinóre, am pute dice, curiosá. Se face ádecá întrebarea, cá, pe-lângá-cá teologia pástoralá se propune în limba polóná, ce ar mai trebui de pusú la cale, pentru a înlesní cunoscínța depliná a acestei limbe, ceréndu-se dela directoratú, ca în privínța acésta să facá în curéndú propunerí întemeíate.¹⁾ Rěspunsul nu putú fi altul, decâtú cela, ce-l sí dedú directoratul. ádecá cumcá teologia pástoralá, de când existá institutul, nu s'a propusú în limba polóná, ci în cea moldovenescá și directoratul își rezervázá, a demonstrá trebuínța unor dispusēcii pentru invěțarea temeinicá a limbei m o l d o v e n e s c í și a celei s l a v e n e s c í vorbite de poporul Bucovinei și a face în privínța acésta cuvínțele propunerí.²⁾ În scopul acesta fú provocatú, áncá în acela-și anú, corpul profesoralú alú institutului teologicú, ca să-și deie párerea motivatá pentru întrodúcerea unei catedre pentru limba țerei. Aceea-și provocare se repetí de mai multe ori, dará corpul profesoralú, din cauze necunoscute, totú trágáná cu rěspunsul, pěná ce în tómná anului 1848 se desceptá cu urmátoriul emisú alú Archipástoratului din 18. (30.) Sept. ce suná asá:

T e o l o g i c e s c u l u i D i r e c t o r a t ú a i c e .

„Fiindú cá dupre noíma a constituției slobodú este, ca sciínțele la instituturi publice în limba patriei să se paradosescá, pentru aceea cu multú dorú voimú, ca de acum înainte sciínțele teologicescú în institutul teologicescú de aici în acéstá limbá să se paradosescá,

¹⁾ Nr. 19, 691. Das Direktorat wird hiemit in Folge h. Studienhofkommissionsdekrets vom 11. März l. J. Z. 1834 aufgefodert, über die Frage, ob für die Theologen, ausser dem, dass die Pastoraltheologie ohnedem in p o h l n i s c h e r Sprache gelehrt wird noch eine weitere Vorsehung zur gründlichen Kenntniss der pohlischen Sprache und insbesondere, ob die Einleitung nothwendig sey, bis Ende April l. J. einen wohl begründeten gutächtlichen Antrag zu erstatten. Lemberg, 29. März 1843.

²⁾ In Befolgung wird gehorsamst berichtet, dass, da die Pastoraltheologie an der hierortigen theologischen Lehranstalt nicht in der pohlischen, sondern in der moldauischen Sprache vorgetragen wird, man nicht nöthig habe, in Bezug auf die pohlische Sprache einen Antrag zu stellen, wohl aber behält sich das Direktorat vor, auf das cheste die N o t h w e n d i g k e i t e i n e r e i g e n e n V o r k e h r u n g z u r g r ü n d l i c h e n E r l e r n u n g d e r m o l d a u i s c h e n u n d s l a v i s c h e n S p r a c h e, welche beide in der Bukowina die Sprache des Volkes und der Kirche sind, gründlich nachzuweisen und darüber den gutächtlichen Antrag zu erstatten. Czernowitz, den 2. (14.) Mai 1843. Eugen m. p.

eră limba lătinéscă, ce pênă acum spre acestü scoposü s'a întrebuintatü, să înceteze cu totul.“

„Dreptü acésta ceremü de la Directoratul teologicescü, acele ce în privința acésta sînt trebuincióse, să puia îndată la cale.“

„De la Archipăstoratul Bucovinei.“ D. c. m. s. Eugenie m. p. Emisul acesta ilü comunică directoratul corpului profesoralü cu următória scrisóre :

„Se trãmite Înstutului teologicescü de aice spre lucrarea slujbei cu acestü adausü, ca la Institutul teologicescü a Cernăuțului așa-și cu începerea acestüi, ce acum de la Octomvrie 1848 urméză anü scolasticü. tóte sciințele teologicesci în limba românéscă (moldovenéscă) să se paradoséscă, éră limba latină de acum înainte să nu se întrebuinteze.

De la Directoratul studiilor teolog. Cernăuți la 18.(30.)Sept. 1848. Eugenie m. p.

Prin actul acesta întroduse numitul Episcopü la studiele teologice éră-și limba, care fusese întrebuintată la scóla clericală în totü timpul, câtü a esistatü. În urma întroduserii limbei românesci la înstitutul teologicü ca limbă de propunere corpul profesoralü vedü că, pentru auditorii, carii nu învêtaseră limba acésta „după gramatică“, ei numai așa, bună, reá, după cum o audiseră pe acasă. seü în cercurile, în cari creșcură. că e numai decâtü de trebuință, ca pênă ce se va îngrijí la scólele mijlocie, să se întroducă la înstitutul teologicü unü cursü de limba românéscă cu câte dóue óre pe septe-mână. La propunerea limbei se îmbiia, de bună voiă pe unü anü, profesoriul studiului biblicü alü t. n. „Vasile Ianoviciü fără v'r-unü înteresü seü vr'-üă asceptare de remunérare, numai din nobila sa rîvnă pentru sporirea culturei naționale și a studiilor teologice.¹⁾ Directoratul consimți și prelegerile se și începură în-dată în acela-și anü, dară nu durară mai multü. decâtü pênă în Marte 1849. In anul acesta îngrijí ádecă pentru propunerea și învêtarea sistematică a limbei românesci însu-și guvernul împerătescü, înființandü la înstitutul filosoficü pentru acésta limbă üă catedră anume și încredințandü-o de-üă-cam-dată provisoriiu neuitatului profesoriiu Aaronü Pumnul. Cursul deschisü de Ianoviciü se desrădică, rostindu-i-se din partea Directoratului deplină recunoscință pentru „laudata rîvnă și folositória ostenélă intru sporirea culturei naționale“.

¹⁾ Rêportul corpului profesoralü cătră Directoratul studiilor teologice din 26. Opt. (7. Noemv.) 1848 Nr. 65.

În anul 1850 cu rezoluțiunea din 15. Aprile se dechiară institutul teologic, carele pînă acum avea caracterul de institut privat diecesan, de institut împărătesc, era în 1851 Episcopul Eugeniū H a c m a n ū, voindū a reorganisa institutul după cerințele timpului și ale diecesei și a-l rădică la rangū de facultate, după ūă consultare avută cu Episcopii ortodoxi din imperiū, adunați pe atunci la Viena, îndetori cu emisul său din 2./14. Noemvre 1851 Nr. 180 pre corpul profesoralū, ca să-i facă în scopul acesta propunerile cuvenite. Totū-ūă-dată făcū în privința acēsta și la c. r. Ministerii pașii, ce i-se părură de trebuință. Resolvarea afacerii acesteia însă, parte pentru momentuositatea ei, parte din cauza unor greutăți, ce i-se puseră mai târziu în cale, urmă abia după mai multū decât două decenii, așa încatū fericitul Episcopū propunetoriū nu ajunsse să-și vedă realizată dorința inimei sale.

Murindū în anul 1852 profesorul de catehitică și metodică Stefanū T a r n o v i e ț c h i, în locu-i se numi provisoriu catechetul de la școla normală din Sucēvā, Vasiliū I l a s i e v i c i ū, carele începēdu-și șervițiul nou în Noemvre alū acelui-ași anū, deveni definitivū în 1855.

Neurmāndū reorganisarea asceptată a institutului. Episcopul cu consistoriul său căutară, cu incuviințarea regimului, a suplini măcar încatū va și în modul, ce li era cu putință, lipsele, ce credeaū, că le-ar fi avēndū planul invēțāmētului. Așa introduse autoritatea bisericēscă în a. 1856 splicarea cursoriā a s. scripture, însă nu la institutul teologic, ci la seminariul clericalū. Cu acēsta fū însărcinatū profesorul stud. bibl. alū t. n., mijlocindu-i-se de la locurile competiți rēmunerāciunea de 100 fl. În-datā după acēsta dispuse Consistoriul, ca, totū la seminariū, să se țină și unū cursū de limba slăvenă bisericēscă și de cea rutēnă, pentru-ca clericilor, cari, după absolvare, vor trece ca preoți în comune rutene, să li-se tacă cu putință perfecțiunarea în numitele limbe. Propunerea limbelor acestora se incredință profesorului de relegiune de la gimnasiul superiorū și asesorū consistorialū gr. or. Iacovū V o r o b e h e v i c i ū. Prelegerile se începură cu 20. Dec. (1. Ianuariū) 1857, dară urmāndū în același anū mōrtea numitului asesorū, le continuă prefectul de studie seminarialū Stefanū N o s i e v i c i ū. Precum însă încetase curēndū cursul introdusū în anii tre-

cuți de limba românească, așa încetă curându și acesta, căci se sistemisase la gimnasiu ũă catedră anume și pentru limba ruténă.

La catedra pentru teologia păstorală, devenită în 1855 vacantă prin mórtea profesoriului Ioanŭ T o m i u c ũ, se numí în Noemvre 1856 suplinte Vasile M i t r o f a n o v i c i ũ, carele chiarŭ atunci își terminase studiile speciale la universitatea din Viena. Dară pentru-că se veduse din speriința anilor trecuți, că teologii absolvați, în ceea ce se ține de predicământŭ, nu eșiáu destul de bine esercitați, de altă parte recunoscută fiindŭ însemnătatea acestui ramŭ alŭ teologiei păstorale, se întroduse la seminariŭ, sub conducerea noului profesoriŭ, perorarea regulată a predicelor de próbă cu teologii anului alŭ patrilea, care dispuseciune sălutară se observéză și astă-di.

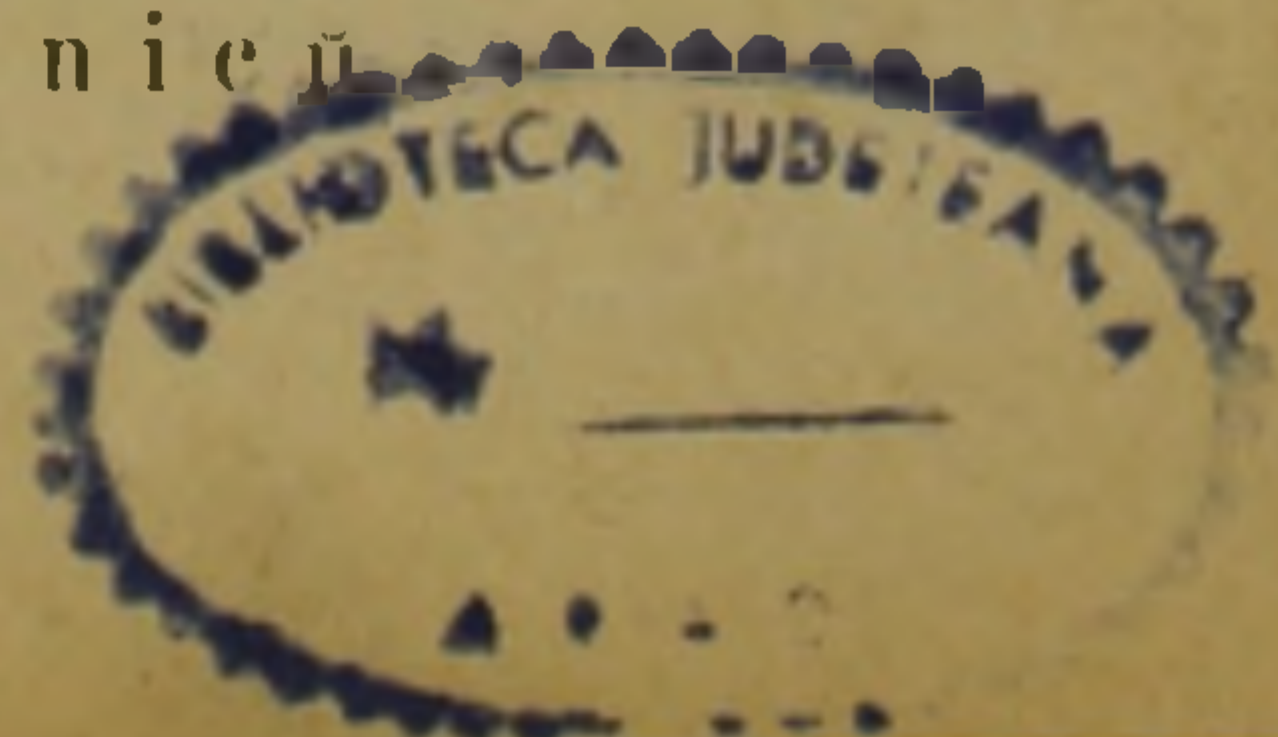
În anul 1859 se rădică prin resoluțiune din 26. Opt. salariul profesorilor la 1200 fl. v. a. cu adausuri decenale de câte 200 fl. Pe temeul esámenului de concursŭ pentru definitiva aședare a catedrei pentru teologia păstorală urmatŭ în 31. Marte 1859, celŭ dintăiŭ esamenŭ sub preveghiarea și conducerea corpului profesoralŭ și a presidiului său, se decretă susnumitul suplinte în 1860 de profesoriŭ străordinariŭ, érá cu resoluțiunea din 22. Noemvr 1863 de profesoriŭ ordinariŭ pentru acéstă catedră. Totŭ în anul acela sosi resoluțiunea din 23. a. a., prin carea se stătorește, ca profesorii de teologie, după unŭ șervițŭ de 30 de ani devenindŭ necăpabili, să fiă trãtați ca profesorii gimnasiali, să aibă ádecă, ca pensiuine, întregul salariŭ, ce l-au avutŭ în timpul din urmă alŭ activitãții. La catedra studiului bibl. alŭ t. v. împreunatŭ cu limbele orientale semitice, carea și ea devenise vacantă prin mórtea profesoriului Ilarionŭ H a c m a n ũ (1862), se chiámă ca suplinte Eusebiŭ P o p o v i c i ũ. venitŭ și acesta de curënd de la universitatea din Viena.

Cu emisul Ministrului de statŭ din 22. Sept. 1865 Nr. 8758 C. I. se întroduse la înstitutŭ cetirea „scriitoriilor grecesci bisericesci“, încredințându-se cursul acesta remunératŭ cu 300 fl. pe anŭ, profesoriului suplinte Eusebiŭ Popoviciŭ.

De aici înainte starea învețământului, descr. să pênă acum, remase neschimbată, se întemplantă însă dese schimbări în personalul profesoralŭ, cășunate parte prin pensiunarea profesorilor vechi, cari și pliniseră cei trei-deci de ani de șervițŭ, parte prin mórtea altora. Asă în 1866 se pensiunară bine-meritați profesori Nicolaiŭ H a c

m a n ũ și Constantin ũ P o p o v i c i ũ, amândoi dintre cei dintâi elevi ai institutului teologic, precum și dintre cei dintâi profesori așezați definitiv la catedrele respective, cari de atunci, am pute dice, de la lęgăn ũ și pênă în anul acesta conlucrară conșcincios ũ la întărirea și progresarea acestui institut ũ. Pentru aceea la eșirea lor din activitate, împêratul li recunosc ũ meritele împãrtășindu-li decorãciuni de stat ũ și anume crucea de cavaler ũ a ordinului Francisc ũ-Iosefin ũ. Cu asemenea decorãciune f ũ onorat ũ și profesorul Vasile I a n o v i c i ũ, ¹⁾ carele însã, încă fiind ũ în activitate, f ũ rãpit ũ de epidemia nefericitului an ũ 1866. Într-acest ũ mod ũ, pe lângã catedra pentru studiul bibl. al ũ t. v., care încă nu erã definitiv ũ așezatã, mai devenirã vãcante de-ũã-datã încă trei catedre, ádecã cea pentru moralã, cea pentru istoria bisericescã și dreptul canonic ũ și cea pentru stud. bibl. al ũ t. n. Pentru îngrijirea suplinitóriã a acestor catedre dispuse dec i preșidiul institutului teologic urmãtóriile : Supletura moralei o incredințã profesorului Vasile M i t r o f a n o v i c i, erã suplintele studiului bibl. al ũ t. v. Eusebi ũ P o p o v i c i ũ se strãmutã în aceea-și însușã la catedra istoriei bisericesci și a dreptului canonic ũ. La catedra stud. bibl. al ũ t. v. se chãmã administrãtorul parochial ũ din Vicovul de sus ũ. Isidor ũ O n c i u l, erã la a test. n. parochul din Cêhor ũ Artemi ũ B ẽ r a r i ũ, âmbii în însușã de suplinți. Tot ũ în a. 1866, trecênd ũ profesorul de cateheticã Vasile I l a s i e v i c i ũ la consistori ũ, în locul lui veni Ioan ũ S t e f a n i u c ũ. În-datã cu începutul anului 1867 se și scriserã concursul pentru definitivã așezare a catedrelor pentru moralã și a stud. bibl. al ũ t. v. și n. Pentru istoria bis. și dreptul canonic ũ concursul nu se scriserã, cãci pe temeiul unor elãbrate, pentru cari deduse temele Ministeriul de instrucțiune, Maestãtea Sa prin rezoluțiunea din 22. Aprile 1868 il ũ numi profesor ũ ordinari ũ pre suplintele Eus. P o p o v i c i ũ. De aici înainte încep ũ profesorul numit ũ a propune la institut ũ, din propria inițiativã, și stilul curial ũ bisericesc ũ. Pentru moralã se supuserã esãmenului de concurs ũ doi aspiranți, pentru studiul bibl. al ũ t. v. unul, erã pentru stud. bibl. al ũ t. n. nici unul. Pe basa rezultatelor se denumirã dec i cu rezoluțiunea din 20. Sept. 1869 pentru catedra studiului bibl. suplintele ei Isidor ũ O n c i u l ca pro-

¹⁾ Adevêratul conune al ũ acestui profesor ũ, dupã cum se arêta din documintele familiare, este: A r n ă u t u l s ẽ u I s p r a v n i c ũ.

fesoriu ordinariu, era pentru morală profesorul de religie de la gimnaziul din Suceva Constantin M o r a r i ũ ca profesoriu străordinariu. În locul lui B e r a r i ũ, carele se retrase, fu chemat în Februarie 1869 administratorul din Hliboca Casianu S t r a t u l a t ũ.

În anii urmatori și anume în 1873 se denumi Constantin M o r a r i ũ (Andrieviciu) de profesoriu ordinariu pentru morală, era Vasile R e p t a în aceeași însușiă pentru studiul biblicu alu t. n.

Deschidendu-se calea feratã de la Leovu la Iasi se scumpira cele ale traiului forte multu, deci se ceru ameliorarea starii materiale a profesorilor, ce urma cu rezolutiunea din 5. Iuliu 1873, radicandu-se salariul anualu la suma de 1400 fl. cu 5 adausuri cincentale de cate 200 fl. si unu adausu de activitate de 250 fl. v. a.

În anul 1875 în luna lui Fevruariu urma și mórtea profesoriului de dogmaticã Ioanu C a l i n e i u c ũ, ultimul din veteranii institutului teologicu, care și elu contribuise partea sa dreptã dinpreună cu colegii sai de mai 'nainte la consolidarea și înflorirea institutului, la înaintarea sciintei teologice și la respândirea ei în țe:ã, din care causã și fu destinsu de Împêratul prin oferirea crucii de cavaleriu a ordinului Franciscu-Iosefinu. În locul lui se chema la catedra vacantã ca suplinte spiretualul seminarialu de pe atunci, Alexiu C o m o r o ș a n ũ. Darã și catedra pentru teologia moralã, nu dupã multu timpu deveni era-si vacantã, cãci în primãvera a. 1875 profesorul Constantinu M o r a r i ũ, în cea mai frumoasă etate, adormi în Domnul. Catedra acêsta o suplini deci era-si profesorul de teologia practicã Vasile M i t r o f a n o v i c i.

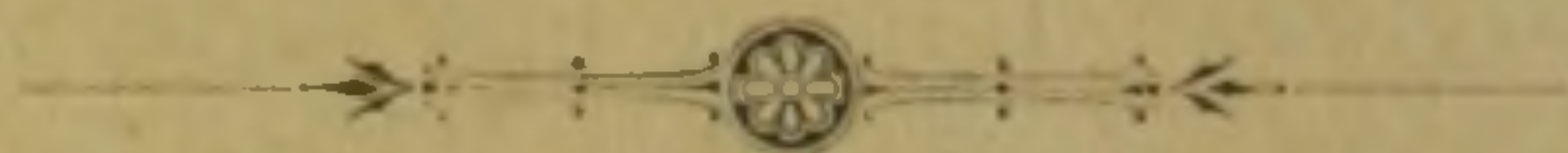
Sã ne întorcemũ însã puțin și la seminariul diecesanu clericalu. La acesta dupã celu dintãiu rectoru Artemonu B o r t n i c ũ, trecutũ dupã unu servitu scurtũ la mônãstire, functiunã în aceeași însușiă pênã la 1857 Teofilu B e n d e l a, era dupã acesta, pênã la actualul rectoru Dr. Ieronimu T o p a l a, își succeserã dupã rês-timpuri mai lungi seu mai scurte Teoctistu B l a j e v i c i ũ, Michailu C o m o r o ș a n ũ, Teodoru U s a t i u c ũ, Veniaminu I l i u t ũ și Ilie F i l i p o v i c i ũ. Ca spiretuali servira dupã Dositeiu T i ș c o v i c i ũ, de care atinserãmũ mai 'nainte, trecendu și acesta curendũ dupã denumirea sa, la mônãstire, încă Teoctistu B l a j e v i c i ũ pênã la 1857, era de aici înainte Michailu C o m o r o ș a n ũ, Mihailu I e r e m i e v i c i ũ (Berariu), Andreiu C a r a g e á, Isidoru P r o c o p o v i c i ũ, și Michailu D r a c i n s c h i,

care ocupă locul acesta și în prezent. Pe lângă superiorii aceștia și un prefect de studii, după cum se concesse dintru'n ceput, regimul mai încuviințat și sistemizarea unui al doilea loc de prefect de studii, erau locuri de elevi, cu privire la trebuințele diecezei, se statoriră cincideci. Ca învățători de cântare funcționază, de la sistemizarea personalului catedral (1865) încôce, doi cantori, unul adecă pentru cântarea după melodiile românești, era celălalt pentru cântarea după melodiile rusești. Clericii și elevii seminariali decidă au avut totu-dea-una, precum au și astăzi instruire în cântările bisericesti, și în tipic, care-l propun cantorii cei doi și în rituale, cu a căror propunere este însărcinată totu-dea-una spiretualul seminarioal. De la anul 1869 încôce funcționază la seminario și un profesor de cântarea chorală denumit de împăratul în persoana protopresviterului onorariu Isidoru V o r o b c h i e v i c i, cu rangul și veniturile unui profesor de teologie.

Statutele orgănisării de acum ale seminarioalului sântu întărite de în. Archipăstorii prin emisul din 15/27. Opt. 1873.

Sălariile superiorilor, ameliorate în decursul timpului după împrejurări, se regulară cea de pe urmă dată prin rezoluțiunea din 16. Ianuariu 1880. Prin acesta se defige rectorului, pe lângă emolumintele, adecă cūartirū, victū, șervire, încăldire și luminare, pe anū sălariul de 1000 fl. v. a., cu două adausuri cincenale de câte 200 fl., spiretualului 600 fl. cu două adausuri cincen. à 100 fl., celor doi prefecti rēmunerăciunea de 300 fl. v. a. avēndu și cești din urmă trei încă și aceleași emoluminte ca rectorul.

(Va urmă.)

Săcrificile în timpul pînă la Christos, mai ales ale testamîntului vechiu, și referința lor la săcrificiul cel deplin al testamîntului nou.

Cuvîntul „săcrificiu“ este cuvîntu latinesc „sacrificium“ și însemnă, după tălcuirea etimologică a lui Grigoriu cel mare, papa Romei, „sacrum factum“, adică o lucrare sântă sau religiósă în genere, era în specialu unu act, prin carele i-se oferesce lui D-deu unu obiectu. După definiunea, cum o dá tradițiunea istorică și în înțelesul propriu alu cuvîntului, se înțelege sub cuvîntul „săcrificiu“ o oferire de bună voie se și nemicirea a v'r-unui obiectu finitu și vedibilu în onóra lui D-deu, ființei celei nefinite și nevedibile. Se cere însă, ca obiectul cel finitu și vedibilu să fiă proprietate de folos și prețiosă a săcrificantului și actul săcrificării să fiă plinitu de unu preot legalu. Pe lângă definiunea acésta a cuvîntului „săcrificiu“ în înțelesu propriu se pôte dá definiunea și în înțelesu mai largu. Care din aceste definiuni este mai corăspunde-tóriă, se pôte judeca abia, după ce se ia în privire ființa, orgi-narea și scopul săcrificiului.

Originea săcrificielor nu ni-o lámuresce nici s. scripturá nici istoria, și acésta e cauza, că cestiunea acésta s'a deslegatú în felu-rite moduri. Unii afirmă, că ființa săcrificielor e întipărită în inima omului din primul moméntu alu esistenței lui, așa dară, că aice ar fi dăcéndu și originea lor. Alții suntu de părere, că săcrificiele suntu o urmărire a pecatului originalu. De Maistre d. e. deduce originea săcrificielor de la convingerea, de care era pătunsu omul în tóte timpurile, precum ni este cunoscutu din istoriă, „cum că elú vietuiesce sub mîna unei puteri iritate, care se pôte îmbuná numai cu săcrificie“.

Credința vechimii, care, sub felu-rite forme, s'a păstratú chiarú pînă în ziua de astăzi, o exprimă elú prin următoria afirmare: „Dei suntu bun și bine-voitori și tóte bunurile, de cari ne folo-simú, provinú de la dînși și pentru aceste li dătorimú laudă și

și mulțămită; — deii sînt drepti, érá noi culpabili, deci trebuie să-'i îmbunăm, trebuie să satisfacem pentru păcatele nóstre și săcrificiul în scopul acesta e mijlocul celú mai puternicú“. ¹⁾

Altă opiniune despre acestú obiectú este următória: „Originea și tot-úă-datá și însemnătatea mai 'naltá și spiretuală a săcrificiului ăace în împrejurarea, că omul prin păcatú s'a deslipitú de D-deú și s'a alipitú náturei. Simțindú elú în sine simțualitatea ca unú răú, ce căusezá mórte, năzuesce a negá, a nemicí și a stírpi predominința simțualității iscatá din păcatú, ca unú răú, ce nasce mórte și istú-modú a se desface din legăturá náturei și a se împreună de nouú cu D-deú“. Și érá-și: „Așá-dará săcrificiul e mărturirea esterná și viá a simțimentului culpabilității și a părerii de răú pentru desfacere de D-deú, căusată prin păcatú, precum și predominința simțualității“. ²⁾

Scirea de săcrificie, pēstrată în istoriá, ni arétá apriatú starea înstrăinării omului de D-deú, precum și dorința îmbinată cu îndemnul, de a se desface de starea acésta tristá și a dobândi érá și comuniunea cu D-deú. Totu-și trebuie să ne luámú pe samá, de putemú aprobá opiniunea, ca și când săcrificiele ar isvorí numai din consciința culpabilității, de le putemú mǎrginí însemnătatea, de le putemú dechiárá numai de mijlocú de suferința și de satisfacere pentru culpá.

Teologia fundáméntalá demustrá, cumcă relegiunea este într'unirea omului cu D-deú. Relegiunea isvoresce înșá din consciința de D-deú; deci consciința acésta însa-și e úă parte a relegiunii. Isvorul consciinței de D-deú în omú este idea de D-deú, împlântată de D-deú în spiretul omului cu prima însuflare la facerea lui. Idea de D-deú, care este scânteia dumnezeității, împlântată în spiretul omului, câtú și consciința de D-deú în omú sîntú însá-și presența lui D-deú în omú. De aice resultá, că dacá este D-deú presențú în omú, este totú-úă-datá și unitú cu dînsul. Prin reflexiune și cu ajutoriul educăciunii, care se cuprinde întrú întrevenirea séú descoperirea dumnezeéscá față cu omul celú dintâiú, se face idea despre D-deú în omú realá; căci prin procedúra acésta vine omul la cunoscința însușielor lui D-deú și a voinței lui. Prin cunoscința însușielor și a voinței lui D-deú câștigá omul cunoscința mai chiará a făcétóriului și susținétóriului său și-'l recunósce de úă ființă realá,

¹⁾ Abendstunden zu St. Petersburg u. s. w. mit einem Anhang über die Opfer. Aus dem Französischen übersetzt von Moritz Lieber; 2 Theile. Frankfurt a. M. 1825. II. Theil S. 334.

²⁾ Kalthoff, Handbuch der hebräischen Alterthümer, Münster 1840.

necondiționată și absolută, era pre sine ca o ființă condiționată și așa-dară dependentă de la cea absolută. Și chiar conștiința acesta de dependență a omului, ca a unei ființe relative de la ființa absolută, care este D-deu, este momentul ființială său principiul religiei.

Din principiul religiei său din conștiința dependenței noastre de la D-deu iesă simțiminte, mișcări și cugetări cu aparițiuni corăspundătoare, prin cari se manifestă religia în eternă. Manifestările aceste sântă admirarea și adorarea lui D-deu, umilința, pietatea, mulțămă, încrederea și amărea cătră elă. Omul însă ca o ființă nu numai rațională, ci și simțuală, nu se mulțămă numai cu intențiunea internă, ci elă doiesce a o înfățișă și esternă prin ore-și-cari semne său acte vedibile. În acestă scopă deosebesce elă partea cea mai alésă și mai prețiosă din proprietatea bunurilor, cu cari l-a înzestrat D-deu și o închină făcătorului și susținătorului său ca semnă vedibilă de admirare, adorare, de umilință, mulțămă și de amăre. Închinarea său oferirea acesta a părții celei mai alese și mai prețioase din proprietatea bunurilor, care o aduce omul lui D-deu din intențiune religioasă și care o numimă sacrificiă, este fără îndoielă forma cea mai vechiă, în care s'a realizată intențiunea religioasă internă a omului și s'a arătată și în esternă. Espresiunea religioasă cea mai antică sântă așa-dară sacrificiele și ele aă asemenea anticitate și origine ca religia. Dacă sântă sacrificiele de oă origine cu religia, precum afirmă și Toma de Aquino „sacrificium certe cum ipsa religione natum“, atunci dăce isvorul și originea lor în necesitatea religioasă a omului, în carea se ivesce necesitatea mântuirii și a împăcării ca momentă principală.

Acuma se nasce altă întrebare : se simția necesitatea religiei în prima stare a protopărinților, său pôte s'a ivită ea tocma după căderea, său pôte și protopărinții aă adusă sacrificie încă în starea nevinovăției, fiindă în edemă ? Unii răspundă : în paradisă aă viețuită omăni cei dintăi în nemijlocită comuniune cu D-deu ; cunoscința lor era cunoscința lui D-deu și voia lor confărmă cu voia lui D-deu. În acestă unire perfectă cu D-deu nu era lipsă de sacrificie ; căci ei singuri erau sacrificiă.

La acesta opună alții : comuniunea omului celui dintăi cu D-deu, înainte de căderea lui, trebuie să ni-o închipuimă ca oă comuniune a unei ființe raționale și libere cu urătorul esistenței ei și dătorul tuturor darurilor năturale și supranăturale, cu care era

elū înzēstratū. Comuniunea acēsta erā susținută și învăpăiată prin acte de stimă, laudă și de mulțămită din partea omului, prin îndurare și bine-cuvēntare din partea lui D-deū. Fōrma, în care realisá omul atērnarea sa de la D-deū și-și documēntá umilinta, stima și venerăciunea cătră D-deū, sūntū rugăciunea și săcrificiele. Aceste două corespundū deplinū atâtū părții celei spiretuale câtū și celei simțuale, spiretului și corpului omului.

Rugăciunea și săcrificiul sūntū, după espresiune, două închipiri diferite, în realitate însă nedespărțite. Prin rugăciune depune omul înaintea lui D-deū omagiul său internū spiretualminte, prin săcrificiū însă îl depune simțualminte, oferindū lui D-deū partea cea mai prețiosă din cele, ce-î sūntū date spre susținerea esistenței sale celei corporale. Săcrificiul se numiá chiarū rugăciune încorporată, care numire nu este de totū nepotrivită, luândū în considerare, cumcă intențiunea esprimată prin rugăciune este însu-și spiretul săcrificiului. Săcrificiul, fără de intențiune internă, ar fi numai ūă fōrmă mōrtă. Rugăciunea se perfecțiuneză prin săcrificiū, și numai ambele unite la-ūă-laltă esprimă deplinū depunerea omagiului, care se cuvine lui D-deū, și corēspundū cerinței năturei omului.

La altă întrebare, ori de sūntū săcrificiele, despre cari amintesce s. scripturā, demāndate de D-deū, ori de sūntū ele numai unū produsū alū minții omenesci, rēspunde de Maistre : „săcrificiele nu sūntū ūă iscoditură nici a minții, nici a nebuniei omenesci ; deci dacā ele și fără causa minții omenesci aū fostū îndătinate pretutindene și în totū timpul, atunci dace originea esistenței lor în însu-și demāndul dummedescū“.

Din timpul căderii protopărinților, când a venitū omul la cunoscință, cumcă pēcatul lui este causa desbinării între D-deū și între dīnsul, s'a simțitū dorința reunirii cu D-deū și necesitatea unui mijlocū, prin carele s'ar putē sterge urmările pēcatului și dobândi reunirea. Mijlocul celū doritū este, per eminentiam, săcrificiul, care corēspunde dorinței celei mai profunde a inimei omului și așa-darā în ea își află săcrificiul rădēcina și originea. Cumcă săcrificiele aū căpētatū fōrmă mai deplină prin unū ajutoriū mai înaltū și supranaturalū și s'aū perfecțiunatū prin însa și descoperirea dummedescă, este cu atâtū mai sigurū, de-ōră-ce în săcrificiele cele mai vechi, istorice, se află indegetări, în cari se oglindesce săcrificiul celū mare și celū mai perfectū alū Mântuitoriului lumii. Săcrificiele sūntū așa-darā totū așa de vechi ca și relegiunea însa-și.

De și unii contrădică afirmării acestuia, susținându, că la ūă sémă de popóre sēlbaticē lipsesce cultul sǎcrificǎrii; totu-și de aici nu resultă încă, cumcǎ ar puté esistá ūă relegiune și fǎrǎ de sǎcrificie, ci noi li rēspundem, cumcǎ și ūă comunitate mai mare de ómeni póte sǎ devinǎ la un stadiu de rētǎcire și de sēlbǎtǎciǎ, în care se perde totu, ce s'ar puté numí relegiune. În stadiul, în care perde omul cunoscința de D-deu și tótǎ presimțirea, cǎ e chiǎmatu la comuniune cu D-deu și cǎ nǎzuința lui trece peste otarele esis-tinței sale pǎmēntesci, nu póte sǎ mai fiǎ vorbǎ de sǎcrificiū și ru-gǎciune.

Prin deslipirea și înstrǎinarea omului de D-deu, cǎusată prin pēcatu, s'a întorsu și rēportul, care esistá între spiretū și între corpū și nǎtura cea esternǎ. Înainte de cǎderea omului predominǎ spiretul peste corpū și nǎtura cea esternǎ, dupǎ cǎdere însă a începutu a predominí corpul și nǎtura esternǎ peste spiretū. Așá-darǎ corpul și nǎtura esternǎ și-aū impropriatū acelū oficiū, carele se cuvine numai lui D-deu însu-și. Din cauza cēsta erǎ viēta relegiósǎ, dupǎ cǎdere, necesitatǎ a luǎ directiunea de la cele esterne la cele înterne, de la periferiǎ la centru. Stǎruința, de a se apropiǎ érǎ-și de D-deu, trebuǎ sǎ se realizeze în prima liniǎ prin reținere de bunurile esterne ale nǎturei, spre a le sǎcrificǎ în onórea lui D-deu. A se luptǎ în contra îndemǎnǎrilor și plăcerilor lumesci și a se des-face de predominirea lor prin acte de umilința, étǎ axioma.

În decursul luptei încercate devení însă omul la cunoscința, cumcǎ nu-'i ajungū numai puterile proprie, spre a învinge corpul și nǎtura esternǎ, așá-darǎ a începutu a simți dorința ferbinte de ajutoriū supranǎaturalū. Stadiul acesta alū omului îl privimū ca prima urdire a mǎntuirii universale, realizatǎ în urmǎ prin Mǎntui-toriul lumii Christosū.

Ca cauza renascerii omului se potū priví și pedepsele, cǎrora li este supusū de la cǎderea lui încóce. Sórtea cea asprǎ, cu care are sǎ se lupte omul, necadurile, grijele, nenorocirile, bólele și du-rerile de totū felul. — de ūǎ parte lupta cu acestea, de altǎ parte nedumerirea și îndoieála internǎ, în fine mórtea — tóte aceste aū de scopū, de a-l ferí pre omū de cǎderea totalǎ în șerbitutea pēcatului, a nutri în elū dorința mǎntuirii și a-l sprijiní în lupta.

Dupǎ aceste puține, ce s'a disū în genere de ființa, originea și scopul sǎcrificielor, trecemū la împǎrțirea și desfășurarea lor și

anume mai întâi la desfășurarea săcrificielor testământului vechi și apoi la cele ale popórelor păgâne. Săcrificiele testământului vechi sînt :

Săcrificie pătriarchale și săcrificie ale legii seú mosaice.

Săcrificiele pătriarchale.

1. Săcrificiele prime și cele mai antice, de cari amintesc s. scriptură a t. v., sînt cele ce le aduseră fii protopărinților, adecă Cain și Avel. „Și după câtú-vá timp Cain a adus din fruptele pămîntului darú lui Iehováh. Și Avel aduse și el din cele întâi-născute ale oilor sale și din grăsimia lor. Și Iehováh căută spre Avel și spre darul lui ; și spre Cain și spre darul lui nu căută“. ¹⁾

De și se face aici amintire de săcrificie numai cu scopul, de a documénta ura și învidia lui Cain față cu Avel, fără de a atinge motivul și modul săcrificării, totu-și ni e de ajuns réportul acesta, spre a cunoște săcrificiele cele mai antice, cari sîntú basa și tipul tuturor celor viitoare.

Din réportul acesta cunoșcemú atâtú obiectele, câtú și felurile cultului săcrificielor. Ce se atinge de obiectele săcrificielor, scimú, cumcă ele erăú proprietatea săcrificanților, erăú cele mai alese și prețiose bunuri, ce le posedăú, erăú fără tótá mácula și cumcă șerviáú ca mediú, spre a se apropiá de D-deú și a dobândi grația și îndurarea lui. Ce se atinge de felurile săcrificielor, ni se înfățișeză dóue feluri principale de săcrificie. Uuul, la care se aduceáú animale, și la care vėrsarea sângelui erá moméntul principalú, de unde a luatú și numirea de „săcrificie sângeróse“ ; și altul, la care se întrebuintăú fruptele pămîntului ca obiecte de săcrificare, și se numescú săcrificie „nesângeróse“. Totú-úá-datá ne încredințámú de aice, cumcă precum săcrificiele cele sângeróse, așa și cele nesângeróse sîntú totú-una de antice și se tragú după tradițiunea istorică, de la începutul omenimii. În urmă arétá succesul ámbelor săcrificie, de unde depinde valórea fiá-cáruia săcrificiú, seú când este elú plăcutú lui D-deú, ádecă cumcă plăcerea seú neplăcerea săcrificiului depinde de la intențiunea ínimei, cu care se aduce.

Săcrificiul lui Avel erá mai plăcutú, căci erá îmbinatú cu credință viá. Cumcă credința în unul adevératul D-deú este condițiunea principalá, de la carea depinde plăcerea lui, ne adevéresce și

¹⁾ Facere 4, 3—6.

s. Apostolul Paulu, dicendū : „Prin credință Avraamū, ispititū fiindū, a adusū sacrificiū pre Isaacū“. ¹⁾ Și Moisi ²⁾ de și nu amintesce nemică de intențiunea internă, totu-și se înțelege din testul : „Și Avelū aduse și elū din cele ântâiū născute ale oilor sale și din grăsimea lor“, comparatū cu : „Cainū a adusū din fruptele pământului darū lui Iehováh“, cumcă Avelū a alesū cu mai mare îngrijire obiectul pentru sacrificiū și așa a documentatū mai multă serioșitate și intențiune religiósă decâtū Cainū.

Mai este de însemnatū, cumcă sacrificiul lui Avelū, ca sacrificiū sângerósū, prin care s'a sacrificatū ũă viétă, închipuesce sacrificiul lui Christosū „Scivit etiam Abel dividere, qui ex primitivis ovium obtulit sacrificium, docens, non terrae munera, quae degeneraverant in peccatore, placitura Deo, sed ea in quibus divini gratia mysterii refulgeret. Prophetavit itaque, nos per passionem domini a culpa esse redimendos, de quo scriptum est : „Ecce agnus Dei, ecce, qui tollit peccatum mundi“. Unde et de primitivis obtulit, ut primogenitum designaret“. ³⁾

Avelū însu-și închipuesce pre venitoriul Mesia. Precum Avelū, carele erá omū dreptū și plăcutū înaintea lui D-deū, a fostū invidiatū, a fostū persecutatū și omoritū de fratele său, așa a fostū și Christosū invidiatū, persecutatū și omoritū de Iudeii, frații săi după trupū.

2. Sacrificiul următoriu, carele ni este cunoscutū din istoria s., este sacrificiul patriarhului Noe, adusū nemijlocitū după eșirea sa din naie. „Și Noe zidí altariū lui Iehováh, și luà din tóte animalele curate și din tóte páserele și aduse ardere de totū pe altariū“. ⁴⁾ Mai departe se dice, cumcă Domnul a primitū sacrificiul acesta cu plăcere și a otărítū, a nu mai blăstemá altă-dată pământul, nici a mai perde totū ce este viū din cauza omului.

Causa, din care erá adusū sacrificiul acesta, este încetarea innecului universalū și scăparea cea miraculósă a lui Noe și a familiei sale de peire. Așá-dară sacrificiul acesta se póte privi ca sacrificiū de multămită și de laudă. Dinpreună cu multămită și cu laudă este respicată și cea mai profundă umilință cătră cel ce i-aū

¹⁾ Evrei 11, 17.

²⁾ I. 4, 3—4.

³⁾ St. Ambrosius, de incarnationis Domnicæ sacramento. Cap. I. n. 4. Opp. Tom. VI. Edit. Caillau, Paris 1812.

⁴⁾ Facere 8, 19.

scăpatu de peire precum și dorința ferbinte de a-și păstră grația lui pentru viitoriū.

3. În istoria despre Avraamū întimpinămū două întâmplări foarte ponderóse. Una se repórtă la împēratul Melchisedecū ca preotū, despre carele se citește în istoria s.: „Și Melchisedecū împēratul Salemului a adusū pâne și vinū, că erá preotū alū lui D-deū celū prea'naltū. Și a bine-cuvēntatū pre Avraamū și a đisū: bine-cuvēntatū este Avraamū lui D-deū celū prea'naltū, carele a făcutū ceriul și pământul; și bine-cuvēntatū este D-deul celū prea'naltū, carele a datū pre vrăjmașii tăi sub mâna ta; și a dată Avraamū lui deciuieiă din tóte“.¹⁾ În întusiasmul profeticū schiāmă Davidū de viitoriul Mesia: „Tu ești preotū în vécū după rōnduieiă lui Melchisedecū“,²⁾ închipuindū prin Melchisedecū pre Christosū. Dacă đice Apostolul, bāsātū pe schiāmarea psalmistului, de Melchisedecū, că mai ântâiu e numele lui „împēratul dreptății“ și titlul lui „împēratul păcii“, și că e fără părinte, fără mumă, fără genealogiă, neavēndū nici începutul đilelor, nici sfârșitul vieței, erá că, asemēnatū fiindū Fiiului lui D-deū, rămâne preotū pururea,³⁾ voesce cu acēsta a documentă caracterul tipicū alū lui Melchisedecū și în specialū alū preoției lui și a arētă sublimitatea acesteia față cu preoția levitică.

Precum acea închipuire așa și acēstă sublimitate se rēducū la următóriele :

- a) În Melchisedecū sūntū împreunate în una și aceeași persónă preoția și împērația ;
- b) Preoția lui Melchisedecū nu e ca cea levitică, de origine genetică și chirotoniă prin lege, ci începutul ei đace în demnitatea persónei lui și în intențiune, a cărora caracteristică se află în numirile „împēratul dreptății“ și „împēratul păcii“.
- c) Desēmnaarea lui Melchisedecū în s. scriptură este unică în felul ei. Elū n'are nici părinți nici urmasi, nici începutul đilelor, nici sfârșitul vieței, preoția lui este preoția de-apururea. — Așa este și Christosū archiereul celū mare și împēratul testământului noū, împēratul dreptății și alū păcii. Demnitatea lui cea preoțescă n'a priimit'-o de la Aaronū, ci ea đace în însa-și demnitatea persónei lui, pronunțată prin

¹⁾ Facere 14, 18—20.

²⁾ Psalmū 109, 5. asemene la Evrei 5, 6.

³⁾ Evrei 7. 2—3.

cuvintele: „Tu ești fiul meu, eu astăzi te-am născut“, ¹⁾ și precum el însuși, așa și preoția lui este de-a-pururea.

Afară de acesta se manifestează și superioritatea lui Melchisedec față cu Avraam și cu totu israilul, alu căru părinte eră el, pentru că Melchisedec a bine-cuvântat pre Avraam și acesta a datu celuia deciuțelă. Prin actul acesta se înfățișeză Melchisedec ca mijlocitoriu între Avraam și între D-deu; închipuind pre mijlocitoriu celu adevăratu, carele va bine-cuvânta tôte poporele pământulu și prin care vor depune totu devotământul lor înaintea lui.

Luându în vedere obiectele, ce le-a săcrificat Melchisedec și ansă, din care s'a adus săcrificiu acesta, aflăm în ele conexiuni și adevăruri tipice. Melchisedec a săcrificat pâne și vin; totu aceste obiecte le-a întrebuințat și Domnul nostru Isus Christos în săcrificiu, ce l-a așdat la cina cea de pe urmă și l-a predat bisericei sale. „In sacerdote Melchisedec sacrificii Domnici sacramentum praefiguratum videmus. — Qui ordo utique hic est de sacrificio illo veniens et inde descendens, quod Melchisedec sacerdos Dei summi fuit, quod panem et vinum obtulit, quod Abraham benedicit. Nam quis magis sacerdos Dei summi, quam D. N. Iesus Christus, qui sacrificium Deo Patri obtulit, et obtulit hoc idem, quod Melchisedec obtulerat, i. e. panem et vinum, suum scilicet corpus et sanguinem“. ²⁾

Ansa săcrificiulu lui Melchisedec a fostu succesul celu norocitu, ce-l avuse Avraam în resbelul cu regii, cari prădară cetățile Sodoma și Gomora și luase pre Lot și pre alți mulți în prinsore. ³⁾ Așă-dară săcrificiu acesta a fostu săcrificiu de mulțamită pentru învingerea făcută cu ajutoriu lui D-deu asupra neamicilor și pentru scăparea tuturor celor, ce se află în sclăvia.

Asemene cu acesta este și săcrificiu, care l-a așdat Domnul nostru Isus Christos la cina cea de-pe-urmă sub chipul pânii și alu vinulu și care, după demândul lui, necontenit are să se repetescă ca ũă veste îmbucurătoră a biruinței lui asupra puterilor întunereculu prin patima și mórtea sa pe cruce și acestu săcrificiu este săcrificiu de mulțamită pentru eliberare din cătușele sclăviei celei mai nefericite.

¹⁾ Psalmu 2, 6, Evrei 5, 5. 1, 5.

²⁾ St. Cypriani epist. 63 ad Caecilium cap. 4. Opp. cur Goldhorn. P. 1. Lipsiae 1839.

³⁾ Facere 14, 8—12.

Adouă întimplare foarte ponderosă în istoria lui Avraamă e, că patriarchul, pe demândul lui D-deu, se înduplecă a junghia și a sacrifică pre fiul promisiunii. D-deu însă, care n'a voită decât să cerce taria credinței lui Avraamă, îi demândă, ca să sacrifice ună berbece în locul lui Isaacă.¹⁾ Așá-dară ponderositatea faptului acestuia dace în taria credinței, care a arătat-o Avraamă în caracterul lui Isaacă ca icóna viitorului Mesia, în locotenința obiectelor de sacrificare ; sacrificatū fiindū unū animalū în locul unū omū și în fine în promisiunea bine-cuvântării, de care s'a făcutū pârtașū patriarchul Avraamă.

Patriarchului i se poruncesce, ca pre fiul său, pre unicul, pre care i l-a dăruitū D-deu în vârsta bețrănețelor, pre care-l iubiá, pre unica lui sperânță, pre acela, ce erá gărânția tuturor bine-cuvântărilor promise, pre acela să-l sacrificie pe unū munte într'ună țeră depărtată.

Luândū în considerare greutatea ispitei lui Avraamă, nici n'a pututū să fiá mai grea, de-óră-ce trebuia trei zile să călătoréscă la locul sacrificării și aveá să junghia pre fiul său cu mâna sa însa-și. Totu și Avraamă nu s'a îndoitū nici decum a împliní porunca lui D-deu, ci erá gata a predá morții pre cel, ce îi erá mai prețiosū, decâtū orí-ce în lume, „pre purtătoriul tuturor sperânțelor“, convinsū fiindū, cumcă D-deu totū va împliní promisiunea sa. Isaacă, fiul promisiunii, unica bucuria a părintelui, fú dusū la mórte, fără să se opună măcarū cu un cuvântū, legatū și pusū fiindū pe altariū.

Cine se mai póte indoi, cumcă actul acesta este ună icónă viá a actului, carele s'a împlinitū și cu Isusū Christosū, fiul celui adevăratū alū promisiunii, carele fú datū de cătră părintele cerescū la mórte pe cruce rămânendū ascultătoriū și supusū pēnă la mórte. După-ce a arătatū Avraamă taria credinței și supunerea sub voiea lui D-deu, a opritū D-deu sacrificarea lui Isaacă și i-a poruncitū să aducă sacrificiū berbecele, ce l-a aflatū într'unū tufișū.

Sângele unū omū cu păcatul originalū totū n'a pututū șterge culpa păcatului și realisá împăcarea, pentru aceea n'á voitū D-deu sacrificie de ómeni, ci sacrificie de animale curate și prin astū-feliū de sacrificie să se închipuiescă sacrificiul celui prea mărețū și asá să se dobândéscă bine-cuvântarea promisiunii.

Avraamă a fostū cumpensatū pentru sacrificiul, ce l-a adusū cu bine-cuvântarea dumneedească, căci „M'am juratū însu-mi asupra

¹⁾ Facere 22, 1—13.

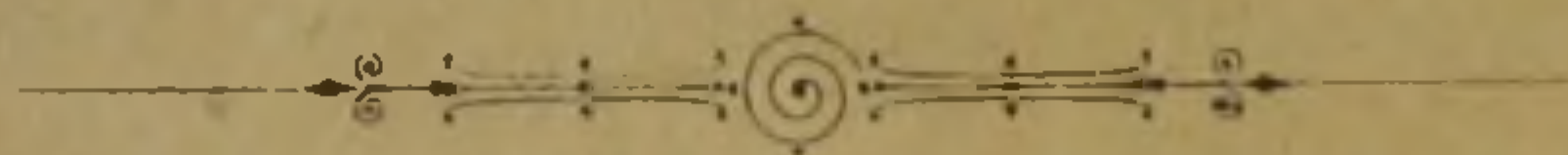
mea, dice Iehováh; că ai făcută acésta, și n'ai cruțatū nici chiarū pre fiul tău, pre celū unicū alū tău. Că eū te voiū bine-cuvéntă și voiū înmulți sēminția ta, — si că sēminția ta va stăpâni porțile neamicilor săi. Și întru sēminția ta se vor bine-cuvéntă tóte nēmurile pāmēntului, că ai ascultatū de glasul meū".¹⁾

Sēminția este Christosū; precum dice Ap. Paulū.²⁾ Lui și celor uniți cu dēnsul compete promisiunea lui D-deū, nu însă și tuturor urmasilor lui Avraamū numai după numărū. Christosū, celū personalū și celū misticū, sūntū moștenii bine-cuvéntării promise.³⁾

La epoca pătriarchală se numără încă și săcrificiul, care l'-a demādatū D-deū amicilor lui Iovū, ca să-l aducă, pentru că n'a vorbitū dreptū de Elū. Șapte viței și șapte berbeci erāū să se săcrifice; și dice mai departe: „și șervul meū Iovū se va rugā pentru voi; cu il voiū primī, ca să nu vē facū după ne'nțelepciunea vóstră“,⁴⁾ se presēntă Iovū ca mijlocitoriū, ca preotū între culpabiliī săi amici și între Iehováh; ce se înțelege din porunca dată, ca să mērgă cu animalele, cari erāū să se săcrifice, la Iovū și elū să aducă săcrificiul.

După acésta scurtă spunere a săcrificielor din epoca pătriarchală, trecemū la acele, ce staū în nemijlocită legătură cu legedarea lui Moisi și sūntū menite, a presēntă și a realisá referința legāmēntului între Iehováh și între poporul celū alesū. a rēnoi și a rēstaurá cele uitate și părăsite și a le aduce la perfecțiune.

Va urmá.

¹⁾ Facere 22, 16—18.

²⁾ Galat. 3, 16.

³⁾ Dr. Fr. Windischmann, Erklärung des Briefes an die Galater, Mainz 1843, S. 80.

⁴⁾ Iovū 42, 8.

Святой великомученикъ Георгій.

Святой великомученикъ Георгій, — или якъ его народъ называетъ — Юрій, есть такожь единъ изъ тѣхъ святыхъ, которыхъ православная Церковь высоко — дуже высоко почитаетъ. Гляньмо въ православный міръ и приконаемъ, що множество храмовъ Божіеихъ св. Георгію посвящены, що множество дѣтей, мужскаго пола при св. крещеніи имя сего великомученика получаютъ. Чѣмте заслужилъ собъ св. великомученикъ Георгій въ всему христіанствѣ такое глубокое и блистящіе почитаніе? Не лишь его страдальческая кончина впечаталась золотими буквами въ каждое христіанское сердце, но и личность его есть каждому дорога, бо участь его въ дѣлахъ того времени была бытіемъ многознаменательнымъ и благодѣтельнымъ на судьбу христіанства.

Придивѣмся блезни въ тѣи времена и въ отношенія въ яковыхъ стоялъ до нихъ св. Георгій.

284 г. по рожд. Хр. провозгласили римскіи войска, стоявшіе въ Мизіи римскимъ императоромъ своего вожда Діоклетіана. Діоклетіанъ родился въ Діоклії, близъ Салона, города въ Далмаціи. Далматинцы не належала до латинской расы, то былъ особый народъ, жившій въ горахъ восточнаго побережья адриатическаго моря. Въ составъ римской имперіи они поздно вошли, въ началъ христіанской эры подчинились они, послѣ долгой, отчаянной борбѣ завоевательному мечу побѣдоноснаго Рима.

Отець Діоклетіана, по имени Анулинъ, родился въ рабствѣ, съ часомъ занялъ онъ значительное мѣсто въ римскомъ сенатѣ.

Діоклетіанъ яко римскій императоръ измѣнилъ систему единовластія и раздѣливъ имперію на двѣ половины — восточную и западную; въ первой владѣлъ онъ съ Галеріемъ, которому надалъ званіе цезаря, въ второй императоръ Максиміанъ съ его соправителемъ Констанціемъ Хлоромъ: Своею residen-

цією онъ избралъ Н и к о м и д і ю, городъ въ малоазійской области В и ө и н і и, расположеный на съверовосточномъ берегу Мраморнаго моря, въ глубинъ залива; а Римъ, древная столица имперіи, не удостоилася той чести; Константію Хлору назначено пребывати въ Трирѣ (въ Галліи), а Максиміану въ съверной Италіи, въ Медіоланѣ.

Хотяй цѣла римская имперія на двѣ части роздѣлилась, то всѣ ей правленія зависѣли отъ одной головы, которая совокуплялась въ особѣ Діоклитіана.

Главнымъ вопросомъ тогосасной внутренней политики былъ: „якіи суть отношенія правительства къ Христіанству?“ Сей важный вопросъ отвѣтити былъ важною задачею императора Діоклитіана.

Въ той часѣ имѣло вже дерево христіанства по всѣмъ предѣламъ римской имперіи сильный корень. Гоненія и жестокии преслѣдованія попередныхъ импереторовъ оказались пустыми, чѣмъ больши Христіановъ преслѣдовали тѣмъ больши была ихъ крѣпость и разширеніе. Успѣхамъ Христіанства содѣйствовала такожъ тертимостъ нѣкоторыхъ римскихъ императоровъ, хотяй не была оно утверждена стальными законами и могла въ каждую хвилию въ кровожаждущи гоненія обратитися. И сіе обстоятельство нужно намъ незабыти, той часѣ каждый Христіанинъ лишь таковую мысль въ сердуі грѣлъ: ажъ тогда достигнеть наша святая вѣра, — вѣра сына Божіею Іисуса Христа — своего полного торжества, когда самая верховная власть въ имперіи здѣляется христіанскою и на золотый порфироблистучій престоль Августа воцарится Христіанинъ.

Діоклитіанъ поступалъ противъ Христіанъ послѣ правилъ терпимости и оставлялъ ихъ въ совершенномъ покоѣ; черезъ цѣлыхъ 18-ти лѣтъ его царствованія они пользовались полною равноправностію; Христіане находились такъ въ службѣ гражданской якъ и въ воинномъ званіи и при дворѣ императора. Пастыри Церкви исполняли свою обязаность и развивали свою дѣятельность безъ всякаго препятствія; Храмы умножались и украшались, число вѣрующихъ увеличалося, въ составъ Христіановъ присоединялись даже члены императорскаго семейства, такъ н. пр. съпруга Діоклитіана Приска и дочка его Валеріа. Изъ племянниковъ его былъ Гай папою, а Габиній, священникомъ.¹⁾

¹⁾ Бароній, лѣто Господне 395.

Терпимость Деоклитіана не тревала до его кончини, она перемънилась подь конецъ его царствованія въ жесточайшее гоненіе Христіанъ,¹⁾ на ново настало страшное, злопамятное время Нерона. „Тотчасъ же“ говоритъ Евсевій²⁾ „весьма многіе воины царства Христова, нимало не колеблясь, предпочли тогда свое исповѣданіе славы и выгодамъ, якіи до того имѣли. Рѣдко-где той илї другій изъ нихъ жертвовадь при томъ Вѣрѣ не только потерю чести но и жизни“. Що было поводомъ такой непонятной перемънны? Діоклитіанъ, — послѣ отзывахъ Лактанція въ книзѣ „О кончинѣ гонителей“ былъ эгоистическимъ человекомъ и кормилъ въ своемъ сердцѣ невѣроятную антипатію къ Риму. Онъ раздѣлилъ свою власть съ другими, щобы избавиться отъ опасныхъ соперниковъ и улегчити себѣ тягарь владѣнія; онъ поступалъ съ Христіанами терпѣливо, щобы ему не вороговали; онъ не жилъ въ Римѣ щобы ему горды патриціи упрекали его инородство и происшедствіе изъ рабскаго состоянія; онъ страхался такожь послѣднихъ тѣхъ республиканскихъ учрежденій, противостоячихъ его деспотизму, онъ наконецъ прибывалъ въ середины тѣхъ легионовъ, которыи его ня императорскія престолъ возвышили.

Нѣтъ сомнѣнія що восточныи современныки о Діоклитіанѣ и такъ думали: „Діоклитіанъ освободилъ Востокъ отъ Запада и оквзалъ первому предпочтеніе, онъ имѣеть мысль высвободити Востокъ изъ подъ гнета западнаго владычества и сдѣлати его самобытнымъ царствомъ. На Востоцѣ стояла эллинская образованность выше римской; онъ задумалъ возобновити македонскую монархію и такъ затмити славу Рима. Діоклитіанъ былъ благосклоненъ Христіанству, онъ внутренно сознаеть его истину, онъ задумалъ ему полное торжество въ имперіи опредѣлити, надъ самымъ Римомъ восторжествовати. Для исполненія свихъ идей, такого великаго переворота приготавлиеть онъ славныхъ и даровытихъ людей, которыи его завѣщанія у кождыхъ точкахъ совершатъ“.

Що подобныи мысли въ восточныхъ современныковъ могли существовати есть доводомъ слѣдующіе обстоятельство.

Въ императорской свитѣ жилъ одинъ юноша, который красотою, умомъ, благородствомъ, храбростію и необыкновенными

¹⁾ О временахъ, предшествовавшихъ гоненію и отзывъ Евсевія въ кн. 8-й.

²⁾ Церков. Ист. кн. 8. гл. 4.

уси́хъами по службѣ отлицался; то былъ юній полководецъ Георгі́й. Въ Каппадокіи, области въ глубинѣ Малой Азіи онъ Христіаниномъ родился; отецъ его скоро померъ, а мать его переселилась съ своимъ сыномъ въ Палестину, гдѣ родилась и гдѣ мала обширни и богати владѣнія. Тутъ, именно въ Лиддѣ проминули его молодіи лѣта. Не далеко отъ Лиды, въ Сиріи, находился городъ Беритъ (нынѣшній Бейрутъ), въ которомъ было училище, гдѣ преимущественно обучали римскихъ законовъ; Христіане, которыи жили богословскими предметами свое образованіе дополнити отправлялись въ знаменитое училище александрійское, якъ видно изъ примѣра св. Григорія чудотворца. По всей вѣроятности и св. Георгі́й обучался въ тихъ обоихъ училищахъ.

Маль св. Георгі́й двадцать лѣтъ якъ былъ наименованъ в о е в о д о ю, передъ тѣмъ занималъ онъ званіе т р и б у н а и к о м и т а, належалъ до свиты императора и получилъ право въ императорскихъ совѣтяхъ участвовать.

Такая милость императора къ св. Георгі́ю представляла нѣчто необыкновенное, одни думали, що св. Георгі́й есть той человекъ, котораго готовитъ императоръ для осуществленія своей великой мысли взглядно Христіанства и Востока.

Соправителемъ и зятемъ Діоклитіана былъ Галері́й, съ званіемъ цезаря. Галері́я имѣлъ въ супружествѣ сначала дочку Діоклитіанову Валері́ю; а, по ея смерти, племянницу ея Сусанну. Одна и другай были Христіанки.

Императоръ выбралъ себѣ славнаго помощника. Галері́й былъ варваръ въ полномъ смыслѣ слова, такъ по происхожденію якъ и по своимъ свойствамъ; душа его полна была звѣрской жестокости, огромный ростъ, чрезмѣрна толстота тѣла и безобразность его лица дѣлали его ужаенымъ человекомъ. Онъ Христіанъ ненавидѣлъ, и тогда вже ихъ гонилъ, преслѣдовалъ и мученіямъ подвергалъ, когда нѣдѣ Христіанствомъ еще правила терпимости и равноправности владѣли.¹⁾ Галері́й былъ Діокмитіану черезъ долгій часъ охраною и его любимцемъ, но послѣ его неудачнаго похода противъ персовъ въ 296 году, поколебалось къ нему увѣрєніе императора.

Галері́й всегда неспускалъ Христіанъ изъ своего ока, считая себе непремѣннымъ преемникомъ Діоклитіана питалъ онъ въ

¹⁾ Такими чертами изображаютъ Галері́я и Евсевій и Лактанцій.

своей душѣ другія намѣренія нежели Христіане и самъ императоръ. Онъ зналъ надежды Христіанъ — и тое возбудило его ярость противъ Христіанства.

Недостаточна была ему его жестокость противъ Христіанъ, его чорна душа имъ горшу судьбу выдумала, — общее гоненіе противъ Христіанъ. Въ его душѣ была вже и погибелъ св. Георгія рѣшена.

Но якъ склонити Діоклитіана къ изданію повелѣнія, рѣшающаго судьбу Христіанъ?

Старикъ Діоклитіанъ утративши всю енергію своей твердой природы живъ сибаритомъ много лѣтъ средъ роскошной азіатской природы въ своихъ пышныхъ палатахъ никомидійскихъ. Тутъ онъ много страдалъ отъ постоянныхъ болѣзней и хотѣлъ сложити съ себе тяжкое бремя правленія государствомъ.

Якъ намъ извѣстно былъ Діоклитіанъ Христіананъ прихилень и не имѣлъ нѣякои причины на мѣры общаго гоненія на нихъ склонитися. Лишь опасаніе за власть могло збудити въ его душѣ таковое рѣшеніе, а о тое постарались враги Христіанъ, а особлыво злый духъ — искуситель Діоклитіана — Галерій.

О началі гоненія Діоклитіанова дѣлаеть Евсевій слудующее важное упоминаніе:¹⁾ „по тому случаю, що одни подозрѣваемыхъ пытались будто бы завладѣти царскою властію въ такъ-называемой странѣ Милитинской (въ Кападокіи), другія въ Сиріи, — вышель указъ царя о заключеніи всѣхъ предстоятелей Церкви въ темницы и узы“. Якъ подумаемъ, що Кападокія была отечествомъ св. Георгія по отцу и мѣсту рожденія, а Сирія по матери и воснитанію, то розяснитса намъ, що той указъ дотикалъ и св. Георгія. Злостлывый Галерій доносилъ императору, будто Христіане составили обширный заговоръ, имѣвший центры въ Кападокіи и Сиріи, що онъ простераетса по всему Востоку, съ цѣлію захватити верховную власть въ пользу Георгія.

Сперва невѣрилъ Діоклитіанъ тимъ слухамъ, онъ передъ объявленіемъ гоненія на Христіанъ желалъ донесеній отъ областныхъ правителей, склыкалъ ихъ въ столицу и совѣтовадъ съ ними.²⁾

²⁾ Евсевій гл. VI. кн. 8.

¹⁾ Лактанцій повѣдаеть що мать Діоклитіана сильно на сына дѣйствовала щобы онъ объявилъ законъ противъ Христіанства. Книга „О кончинѣ гонителей“ 11 гл.

При совѣтованіяхъ въ императорскомъ дворѣ присутвовалъ несомнѣнно и св. Георгій; подѣ вліяніемъ Галерія приняли они неблагопріятній Христіанамъ оборотъ, большинство объявило, що при умноженіи Христіановъ, которыи царской религіи отрицаются паденіе имперіи грозитъ; отже треба или дати христіанской вѣрѣ совершенную свободу или приняти противъ нея и ея послѣдователей самыя рѣшительныя мѣры. Императоръ склонился къ послѣднему мнѣнію.

Днѣ послѣ разрушенія никомидійскаго храма (23—20 Февраля 203—2 года) былъ обнародованъ едиктъ, которымъ повельвалось: богослужебныя собранія запретити Христіанамъ; Церкви ихъ разрушати; священныя книги жечь; людей сановныхъ и должностныхъ, если они не захотятъ оставити Христіанства, лишити мѣсть и преимуществъ; Христіанъ низшаго сословія лишити свободы и обрати въ рабство; христіанскихъ рабовъ не опускати на свободу; ниякихъ жалобъ не принимати, и при судобномъ дѣлопроизводствѣ дозволяти употребленіе противъ нихъ всякаго рода пытокъ, такъ якъ они лишены свободы и голоса.¹⁾ „Тогда“ говоритъ Евсевій „открылось зрѣлище выше всякаго описанія: повсюду заключали Христіанъ цѣлыми тысячами: темницы, предназначенныя для убійць и злодѣевъ, разхищавшихъ гробницы, наполнились епископами, пресвитерами, діаконами, чтецами, заклинателями, такъ что осужденнымъ за злодѣянія не осталось въ нихъ мѣста“.

Благородное и приданное Христу сердце св. Георгія воспламенилось святою ревностію; онъ здоймилъ свой голосъ за Христіанъ, хотя и зналъ напередъ що за такую смѣлость жизнью заплатитъ. Онъ въ передъ роздалъ милостыню, далъ свободу рабамъ и выразилъ послѣднюю волю относительно своихъ обширныхъ имѣній и своего погребенія.

Въ новомъ засѣданіи совѣта, гдѣ и самъ императоръ присутвовалъ св. Георгій выступилъ передъ всѣми и одушевленно говорилъ, що Христіанская вѣра, якъ единая истинная, заключаетъ въ себѣ начала собственно жизненныя и зиждительныя а не разрушительныя, що было-бы полезно, еслибы самъ императоръ, его совѣтники и всѣ усвоили ею себѣ, оставивъ суетное идолослуженіе; що во всякомъ случаѣ, справедливость требуетъ оставити Христіанъ въ покоѣ, такъ якъ они не сдѣлали никому ниякаго зла.

¹⁾ Лактанцій. De mort. persecut. cap. 13. Евсев. Церк. Ист. кн. 8, гл. 2.

Тъ смѣлыи слова произвели въ совѣтъ великое волненіе; но императоръ не былъ удивленъ, онъ кротко св. Георгію совѣтовалъ Христіанство оставити, пользоваться своимъ счастіемъ и высокими санами и достоинствами и что онъ намѣряетъ — еслибы онъ не отдѣлялся отъ императора въ своихъ взглядахъ — раздѣлити съ нимъ свою власть и сдѣлати его вторымъ по себѣ.

Но св. Георгій не продалъ за временныи власти свою совѣсть, не сдѣлялся измѣнникомъ своей вѣры; онъ явно говорилъ самому Діоклитіану, щобы онъ Христу, истинному Богу, служилъ, въ руцѣ котораго все, который не лишь укрѣпитъ его державу земную, но еще открыетъ ему путь къ вѣчному царству и непрестоящей славы на небесахъ.

Сопротивленіе св. Георгія, его смѣлый языкъ, его твердость вызвали ни лишь радость въ сердцѣ ложнаго Галерія, но и въ душѣ Діоклитіана сильное подозрѣніе. Императоръ приказалъ подвергнути Георгія жестокимъ пыткамъ — того-часному средству добитися признанія отъ подозрѣваемыхъ въ преступленіи.¹⁾

Совѣтъ, не смотря на протестъ св. Георгія, окончательно принялъ жестокія противъ Христіанъ рѣшенія. Звѣрьино мучили великаго Христова страстотернца св. Георгія, непоколебимо взиралъ она на всѣ казни, непоколебимо стоялъ онъ въ исповѣданіи имени Христова. Неполучилъ отъ него Діоклитіанъ никакихъ признаній.

Мужество, которое св. Георгій въ жестокихъ мученіяхъ объявилъ, не могло остатися безъ вліянія на Христіанъ, бывшихъ свидѣтелями его страданій; оно пробуждало ревность, вдыхало героизмъ, вселяло рѣшимость къ мученичеству за Христа. „Геройство св. Георгія“, якъ повѣдаетъ намъ Д у х о в н а я Б е с ѣ д а, „вызвало во всемъ христіанскомъ населеніи Никомидіи и ея окрестностяхъ торгательныя выраженія горячаго къ нему участія и высокаго уважанія якъ къ святому мужу, приносящему себе въ благоуханную жертву Богу. Не говоря о другихъ, даже префекты Анатоліи и Протолеонъ, присутствованіе при производствѣ пытокъ, даже волхвъ Аѳанасій, призванный испытати надъ

¹⁾ По свидѣтельству Лактанція въ книжѣ „О кончинѣ гонителей“ совѣщанія происходили всю зиму 303 года и первый указъ противъ Христіанъ появился въ началѣ Февраля (12. и 13.), а по словамъ Евсевія въ началѣ марта (кн. 8, гл. 2), предъ праздникомъ спасительнаго страданія. Последнее свидѣніе есть вѣроятнѣйшимъ. Въ сіе время относится и начало страданій св. Георгія.

Георгіемъ дѣйствіе своихъ ядовитыхъ спецій, даже собственная супруга Діоклитіана, царица Александра,¹⁾ пораженные дивнымъ проявленіемъ Божіей силы въ страсотерницѣ, возымѣли рѣшимость раздѣлити его участь и безбоязненно исповѣдали себе Христіанами предъ мучителемъ. Въ то же время народъ толпами тѣснился къ его темницѣ и не жалѣлъ золота тюремщикамъ, чтобы проникнути къ святому узнику, принасти къ его ногамъ, облобызати его святая раны, услышати его вдохновенное слово.

Діоклитіанъ все то видѣлъ — и що же онъ могъ подумати? Способенъ ли онъ былъ поняти, що здѣсь нѣтъ ничего, кромѣ пламенной ревности къ вѣрѣ и сочувствія къ героїству во имя ея? Синклитъ, или вѣрнѣе Галерій, имъ руководившій далѣ всему видѣ зловѣщій,²⁾ онъ представивъ, будто Георгій изъ своей темницы возмущаетъ массы и народное движеніе въ столицѣ означаетъ бунтъ, имъ произведенный. А тутъ еще случился пожаръ въ императорскихъ палатахъ,³⁾ который Галерій не преминулъ приписати Христіанамъ, будто бы сдѣлавшимъ поджогъ, съ цѣлю губити Діоклитіана. Злополучному императору, не догадывавшемуся о хитрой интригѣ своего зятя, теперъ дѣйствительно могло показатися, що онъ окруженъ измѣной со всѣхъ сторонъ, даже въ своемъ дворцѣ, дажъ въ собственномъ семействѣ; що та измѣна идетъ отъ Христіанъ, и що Георгій глава всему дѣлу. Онъ не могъ больши владѣти собою и взрывъ его ярости разразился тѣмъ ужаснѣе, чѣмъ дальше былъ сдерживаемъ: св. Георгій былъ обезглавленъ,⁴⁾ за тѣмъ изданъ вышеупомянутый указъ о заключеніи въ тюрьмы всѣхъ предстоятелей Церкви и послѣдовалъ цѣлый рядъ другихъ эдиктовъ, преписывавшихъ самая жестокая противъ Христіанъ мѣры.

Галерій могъ торжествовати своею побѣдою. Его соперникъ уничтоженъ; Христіане, кровь которыхъ полилась рѣкою, пора-

¹⁾ Можетъ быти, то есть та же самая, только подъ другимъ названіемъ, которая была Христіанкою и которую Діоклитіанъ принуждалъ въ описываемое время осквернитися жертвоприношеніемъ. Лактанцій „О кончинѣ гонителей“ гл. 15.

²⁾ Сказаніе о страд. св. Георгія.

³⁾ Пожаръ той, по свидѣтельству Лактанція (Хр. Чя. 1833 года ч. 10 стр. 50), произведенъ даже по распоряженію самого Галерія, но по словамъ Константина Великаго, находившагося тогда въ Никомидіи, произошелъ отъ молніи.

⁴⁾ 23. апрѣля 303 г. Страданіе св. великомученика Георгія. Книга житій святыхъ.

жены ужасомъ; онъ безпрятвенно могъ наслѣдовати власть отъ своего тестя, который черезъ два года послѣ описанныхъ происшествій, окончательно одряхнѣвъ и впавъ въ недугы, добровольно удалился отъ дѣлъ (305 г.) и поселился, якъ частный человекъ въ своихъ имѣньяхъ близъ Салона.¹⁾ Но главнаго побѣжденія Галерій все же не достигъ и въ сущности побѣдоносцемъ былъ Георгій: Галерій былъ не въ состояніи сломити силы Христіанства и убить идею о неизбѣжности широкой для него свободы и господства въ государствѣ. Въ то самое время, якъ мучители злодѣйски отнимали молодую жизнь у одного юноши, которому казалось предназначено было воплотити ту идею, уже готовъ былъ юноша другій, который дѣйствительно былъ призванъ осуществить и осуществилъ ее на самомъ дѣлѣ. То былъ Великій Константинъ, сынъ покровительствовавшаго Христіанамъ императора Констанція Хлора и первой супруги его Елены. Невольный и безмолвный зритель²⁾ всего неистовства, совершавшагося въ Никомидіи противъ Христіанъ, онъ таилъ въ душѣ своей обширнѣйшіе планы, которые были діаметрально противоположны намѣреніямъ тирановъ и которыми онъ дѣлался преемникомъ великой, созрѣвшей на востоцѣ мысли, жертвою которой добровольно сдѣлался св. Георгій. Галерій, почувявъ новую съ той стороны опасность, пытался погубити и Константина,³⁾ но Промысль Божій сохранилъ своего избранника и скоро вручилъ ему власть надъ всею имперіей (312 г.).

Константинъ открылъ для востока и Христіанства новую эру. Онъ положилъ конецъ бѣдствіямъ Церкви, на вѣкъ упрочивъ положеніе ея въ государствѣ, соответствующее ея потребностямъ и достоинству, удовлетворилъ вмѣстѣ съ тѣмъ и политическимъ стремленіямъ восточныхъ населеній. Миръ за то назвалъ его великимъ; а Церковь признала его равноапостоль-

¹⁾ Лактанцій пишетъ въ книгѣ „О смерти гонителей“ гл. 39.: „Диоклитіанъ, виновникъ послѣднаго десятилѣтнаго гоненія на Христіанство, умеръ въ добровольномъ изгнаніи, отъ тоски и горя.

²⁾ Въ описываемое время онъ находился въ Никомидіи, куда Диоклитіанъ вызвалъ его якбы въ знакъ особаго расположенія къ Констанцію Хлору, а въ сущности для того, чтобы имѣти въ рукахъ надежный залогъ его вѣрности.

³⁾ Лактанцій въ книгѣ „О кончинѣ гонителей“ гл. 24.

н ы м ь; но она не забыла и св. Георгія, который былъ такъ ска-
зати, предшественникомъ Константина и страдальчески умеръ по-
тому, що отъ него чаяли выполненія той самой задачи въ исто-
ріи міра, которую Промысль предназначилъ равноапостольному
царю.“

Св. великомученикъ Георгій сдѣлался своею постоянною
вѣрою во Іисуса Христа идеаломъ христіанской доблести и вдо-
хновительнымъ примѣромъ героизма, весь православный Востокъ
призналъ его своимъ покровителемъ, своего оградою, своимъ вѣн-
ценоснымъ патрономъ.

Такъ то исполнилось слово Господа: „в ѣ м і р ѣ с к о р-
б н и б у д е т е: н о д е р з а й т е я к о а з ѣ л о б ѣ-
д и х ѣ м и р ѣ“.¹⁾

ИСИДОРЪ ВОРОБКЕВИЧЪ.

¹⁾ Іоанн. 16, 33.

Catechesele celui între sânti părintelui nostru Cirilū, Archiepiscopul Ierusalimului.

(Trăduse după testul originalū de M. Bendeschi, edițiunea Migne.)

P r o c a t e c h e s ă .

1. A și prinsū a bate mirosna fericirii asupra vóstră, o voi cei ce stați să vă luminați! ¹⁾ Ați și prinsū a culege flori de fire mai 'naltă, ²⁾ ca să împlețiți cunune ceresci. S'aū și revērsatū asupra vóstră mirosna spiretului sântū! Vē și aflați împregiurul tindei locașului prea sântū. Dară, o! de v'ar și duce în lă-întru împēratul cerescū! Căci florile pomilor s'aū și ivitū acum: O! de ar ajunge și pόμεle să fiă desēvērșite! Pēn' acum s'aū înscrișū numele vóstre³⁾ și sūnteți chiāmați a vē oștí; și candelēle de dusū mirēsa staū de a gata și dorul de împērăția cerescă este și hotărîrea cea bună și sperânța, ce le urmēză. A spusū adevērū cel ce a disū: „că tóte lucrurile contribuiescū la binele celor ce-l iubescū pre Dumneđeū“.⁴⁾ De aceea adauge apostolul, dicēndū: „celor ce sūntū chiāmați după hotărîrea sa“.⁵⁾ Dēcă hotărîrea ți-i sinceră, ea te face chiāmatū, căci de ai și aveá corpul aici, éră mintea nu o ai aveá, nimică nu ți-ar folosí.

2. Și Simonū Magul a venitū óre-când la botezū; s'a botezatū, însă nu s'a luminatū; ⁶⁾ corpul și l'-a cufundatū în apă, dară

¹⁾ Adecă să vē botezați.

²⁾ „*Νοητὰ ἄνδρη*: Ad litteram. qui sola mente intelliguntur, vel, intelligibiles; qua voce Ambrosius alique Latini Patres τὸ νοητόν Graecorum reddere solent“; Migne tom. XXXIII. pag. 331, num. 2.

³⁾ Toți cei ce voiaū să se boteze, se înscrieáū mai ântâlu, însemnându-se prin acēsta primirea lor în clasa competenților. Vedí și Nirsehl: die Katechesen des h. Cyrillus, tēta 27 însemn. 2: „Die Einschreibung der Namen in das Verzeichniss war der kirchliche Akt der Aufnahme der Katechumenen in die oberste Klasse derselben, in die der Kompetenten. In Jerusalem fand sie beim Beginnen der vierzigtagigen Fasten, unmittelbar vor Beginn dieses besondern katechetischen Unterrichts, statt; in andern Kirchen geschah sie auch erst im Laufe der Fasten“.

⁴⁾ Rom. 8, 28.

⁵⁾ Rom. 8, 28.

⁶⁾ Fapt. Ap. 8, 13.

înima nu și-a luminat'-o cu spiretul sântu. Corpul s'a scoborîtũ și s'a urcatũ în susũ, ¹⁾ darã sufletul nici nu s'a îngropatũ cu Christosũ, nici nu s'a sculatũ. ²⁾ Eũ descriũ pe scurtũ cele ce li-s'aũ întemplatũ altora, ca sã nu cadĩ și tu. Acẽsta li-s'aũ întemplatũ acelora figurativũ, s'aũ scrisũ însã sã le fie de învẽțaturã celorũ ce vinũ ³⁾ pẽn' în diũa de astã-di. ⁴⁾ Sã nu se gãsescã între voi cine-vã ispitindũ charul, ca nu cum-vã, vr'-ũã rãdẽcinã de amãriciune, odrãslindũ în susũ, sã vẽ tulbure. ⁵⁾ Sã nu între dintre voi cine-vã în lã-ĩntru đicẽndũ: „Lasã sã vedemũ, ce facũ credincioșii; intrãndũ, voiũ sã mã uitũ, ca sã înțelegũ cele ce se petrecũ“. Ascepti sã vedĩ, dar' nu socoti, cã te vor vedẽ? Și credi, cã vei amblã cercãndũ cele ce se petrecũ, dar' cã Dumneđeũ nu-ți va cercã ínima ta?

3. Óre-cine s'a apucatũ ùã-datã sã iscodescã nunta din evangeliã. Imbrãcãndũ hainã necuviinciosã, a intratũ în lã-ĩntru, și s'a pusũ la mėsã și a ospetãtũ, cãci mirele i-a fãcutũ locũ. Se cuveniã însã, cã elũ, vedẽndũ, cã toți sũntũ imbrãcați albũ, sã imbrace și elũ asemenea hainã. Darã elũ luã de-asmene bucate ca și ceia-lalți, aveã însã cu totul altũ-feliũ de purtare și de dispuseciune. Mirele, bine cã omũ darnicũ, darã nu erã fãrã judecatã. Amblãndũ elũ pe lângã fiã-care din óspeți, și privindũ-i, (nu-i erã a minte, sã vedã, cum mãnãncã, cí cum se pørtã ei) și vedẽndũ între dĩnșii unũ strãinũ, care n'aveã hainã de nuntã, l-a întreatũ: Amice! cum ai intratũ aici? ⁶⁾ cu ce colóre? ⁷⁾ cu a cui sciintã? Fiã, cã nu te-a opritũ ușierĩul cu privire la generositãtea domnului de casã, fiã, cã n-ai sciutũ, în ce hãine se cade sã intri la ospetũ acesta; ai intratũ, ai vedutũ hãinele strãlucitorie ca fulgerul ale ospetilor; nu se cãdeã cel puținũ sã te înteleptesci din cele ce ți-se arõtãũ dinaintea ochilor? Nu se cãdeã sã intri cu cuviințã, ca sã eși la timpũ cuvenitũ? acuma ai intratũ cu necuviințã, ca sã fi aruncatũ afarã la timpũ necuvenitũ. Și a poruncitũ șerbilor: „Legãți-i picĩorele“, ce aũ intratũ cu cãtezare „legãți-i mãnele“, ce n'aũ sciutũ sã-l imbrace în hainã strã-

¹⁾ Ioan 5, 4.

²⁾ Rom. 6, 4; Colos. 2, 12.

³⁾ la botezũ.

⁴⁾ I. Cor. 10, 11.

⁵⁾ Evrei 12, 15.

⁶⁾ Mat. 22, 12.

⁷⁾ „Ποίῳ χρώματι: cu ce colóre? quo colore? Vedĩ Migne tom. XXXIII, pag. 338 unde dice: Putat Causaubonus, in notis manuscriptis ad hunc locum, legendum esse: ποίῳ σχήματε; quo habitu? cu ce hainã?“

lucită“, și aruncați-l în întunerecul celui mai din afară, ¹⁾ că el nu-î vrednicu de candelile nunții. ²⁾ Tu veđi, ce i-s'a întemplată omului aceluia atunci: Caută-ți de ale tale.

4. Căci noi cei ce sūntemū șerbii lui Dumneđeū, am admisū pre fiă-carele și am lăsatū ușa deschisă, ca-și când am purtă diregătoră de ușieri. Se pōte, că ai intratū cu sufletul întinatū de pēcate și cu scopū necuratū. Ai intratū; te-aū invrednicitū; numele ți l-aū înscrisū. Dară întēlegi tu acēstă întocmire seriōsă a Bisericei? Bagī de samă la ordine și disciplină? la cetirea scripturelor? la presēnta persōnelor canonice ³⁾ și la urmarea învățătorei? rușineză-te de locul acesta și instruiesce-te din cele ce ți-se arētă dinaintea ochilor; mai bine eși de astă-dată afară și întră mâne cu tōtă cuviință. ⁴⁾ Dacă sufletul ți-ī în haina iubirii de argintū, întră îmbrăcatū cu

¹⁾ Mat. 23, 13.

²⁾ Da das Hochzeitsmahl bei den Alten zur Nachtzeit statt hatte, war der Saal von Lampen erleuchtet, und wurden die Gäste mit Fackeln nach Hause begleitet. Das Hinauswerfen war somit eine Verweisung in die Finsterniss der Nacht, ein Sinnbild der ewigen Todesnacht“. Nirschl: Katech. des h. Cyrillus pag. 30, însemn. 1.

³⁾ Κανονικῶν παρουσίαν, presēnta persōnelor canonice, canonicarum personarum praesentiam. Veđi Nirschl: l. c. pag. 30 însemnarea 4 unde traduce κανονικῶν, cu „Regularen“ cu esplicarea: „Die Regularen (κανονικοί) sind die, welche in einer bestimmten Standesregel Profess machten, Cleriker, Mōnche, gottgeweihte Jungfrauen und Wittwen, die sāmmtlich eigene Plätze hatten, wo sie diesen Katechesen auch beiwohnten. Cf. Suicer. Thesaur. PP.“ Veđi și Migne tom. XXXIII, pag. 340 num. 4: „Hanc vocem deformavit Regii codicis scriptor, istam nobis exhibens lectionem, καὶ νομικῶν παρουσίαν, „et nomicorum, vel legisperitorum praesentiam“. Legimus aliquando in auctoribus Ecclesiae „nomicum, v. g. Parti spiritual“. cap. 193. quo nomine ibi dispensator seu oeconomus Ecclesiae significatur. Verum id nomen Cyrilli actate jam in usu fuisse vix ac ne vix quidem credibile est. Si legisperitos inteligas, de episcopo et presbyteris sacras Scripturas e suggestu populo explicantibus intelligi posset. At eorum functio verbis sequentibus exprimitur: quid enim in uno conventu ecclesiastico significat „ordo doctrinae“, διδασκαλίας ἀκολουθία, nisi consequentes presbyterorum et episcopi conciones? ut praescribitur Constit. apost. lib. II, cap. 57. Retinenda igitur vulgata lectio κανονικῶν quam vocem Grodecius vertit, „regularium“: accurate quidem si ad litteram spectes; sed non satis perspicua, nec satis huic loco convenienti voce, propter sensum nostris temporibus illi subjectum. Millesius substiuit „clericorum“. Sed minus patebat clericorum quam τῶν κανονικῶν ordo: hic enim non clericos tantum, sed et monachos; nec viros solummodo, sed et feminas, virgines nempe et viduas, Ecclesiae canonice seu catalogo inscriptas, complectebatur; quibus omnibus personis certa in ecclesia sedes assignabatur; atque ex eorum praesentia et modesta in suis locis compositione, functionumque sibi assignatarum exercitio, non modicus accedebat ecclesiasticis conventibus decor“.

⁴⁾ „Ἐξέλθε εὐχαίρως τὰ νῦν, καὶ εἰσελθε αὔριον εὐκαιρότατα: Εἰς μαί bine acuma nfară, și întră mâne la timpū mai cuvenitū, Egredere potius nunc

alta ; desbracă haïna, ce o aveai, nu o acoperi. Desbracă-te de desfrênare și de necurăția și îmbracă-te cu haïna cea de totu strălucită a înfrênării. Îți vestesc pênă nu întră Isusū mirele sufletelor și nu vede haïnele. Ți-i lungu terminul. Ai patru-deci de zile pentru căință. Ai multă ocașiune și a te desbracă, și a te spela, și a te îmbracă și a întră. Deacă rămâi însă la hotărire rea, nu-i de vină predicătoriul ; dară să nu socoți, că vei dobândi charul ; căci apa te va primi, spiretul însă nu te va admite. Daca-și scie care-vă rana, să-și iaie unsorea, de a cădutu cine-va, să se scole. Să nu fiă nici unū Simonū între voi, nici ũă fățarniciă, nici ũă curiositate de cele ce se petrecu.

5. Se pôte, că vii sub altu cuvântu ; se pôte, că bărbatul voiesce să cêră muiere și că de aceea să vină ; totu acêsta se pôte dice și de muieri. ¹⁾ Și șerbul caută a-desê să placă domnului și amicul amicului. Eū prindū momela undiței și te primescū pre tine, cel ce ai venitū cu scopū reū, ²⁾ dară te primescū în buna speranță, că te vei mântui. Pôte nu scieai, unde vii și în ce mrēja ai cădutu. Ai cădutu în mrēja bisericeii ; dă-te prinsū viū, nu

opportune. ut ingrediaris cras opportunissime. Veđi Migne tom. XXXIII. pag. 341. num. 6 : „Totum Quadragesimae tempus pro induciis attribuere videtur, ut si quis non satis recti propositi sibi conscius sit, etiam post datum nomen recedat, ac deinde reformata mente ad bapuzandorum exercitia revertatur“.

¹⁾ „Ähnliche Klagen und Rügen wegen bloss weltlicher Motive, mit denen Manche die Taufe empfingen, äussern auch andere Väter. Besonders oft geschah dies in Rücksicht auf die Kaiser, nachdem diese christlich geworden. Da christliche Eltern ihre Töchter heidnischen Bewerbern vorenthielten, so heuchelten manche von diesen Bekehrung und Glauben und empfingen die Taufe, um die Zustimmung zu erhalten“. Nirschl : l. c. pag. 31 însemn. 2. Asemene și Migne tom. XXXIII, pag 342 num. 7“. Non solus Cyrillus queritur de hujus modi pravis ad baptismum accedentium dispositionibus, quae post conversos ad fidem imperatores communiore fuere, sed etiam alii Patres. Ambros., in psal. CXVIII, serm. 20, n. 48 : „Uxorid ducendae gratia, quae gentili viro a Christianis parentibus negabatur, simulata ad tempus fide plerique produntur, quod foris confessi sunt, intus negasse. Nr. 49 : Venit quis in ecclesiam dum honorem affectat sub imperatoribus Christianis, simulato metu orationem se fingit deferre, inclinatur et solo sternitur, qui genu mentis non flexerit. Augustinus, serm. 47, n. 17 : Nulla temporali commoditate vult esse Christianus, non ut majorem amicum conciliet, non ut ad concupitam uxorem perveniat, non ut aliquam pressuram hujus saeculi evadat : quamquam multi etiam sic intrantes corriguntur ingressi. Hinc ait serm. 112, n. 8 : Foris inveniatur necessitas, nascitus intus voluntas. Denique serm. 298, num. 8, haec habet quibus sententia Cyrilli mirum in modum illustratur : Captus es, atque utinam vel captus inveniaris, qui non captus perieras. Bonum est ad escam magni regis capi retibus veritatis“.

²⁾ Mat. 13, 47.

fugí. Căci cu undița te prinde Isusū, nu ca să te omóre, ci ca prin mórte să fii viū. Căci trebuie să mori și să învii. Ai audítu pre Apostolul dicéndū : „Mortí pécaturii, dară vii dreptății“. ¹⁾ Fii mortū pentru pécate și viū pentru dreptate. De astă-dí înainte viédă.

6. Iá sama, câtū de mare demnitate ți-a dăruiťu Isusū. Te numiáu catechumenū, pentru-că, pe din afară, te atingeá resunetul din pregiurul tăū; audiái vorbindū de sperânță, dară nu înțelegeái; audiái de misterie, dară nu pricepeái; audiái de scripture, dară nu pėtrundeái adūncimea lor. Nu resună mai multū împregiurul tăū, ci resună în lă-întrul tăū. Căci spiretul, cel ce locuiesce în tine, face din mintea ta, de acum înainte, casă dumnezeescă. Cândū apoi vei audí cele, ce sūntū scrise în privința misterielor : atunci vei înțelege ceea ce nu scieái, și să nu socoți, că primesci unū lucru micū. Omū nemernicū, cum esci, primesci cunumele lui Dumneđeū. Ascultă de Paul cel ce dice : „Credinciosū este Dumneđeū“. ²⁾ Ascultă de altă scriptură ce dice : „Dumneđeū este credinciosū și dreptū“. ³⁾ Acésta prevėdėndū Psalmistul, a đisū în persóna lui Dumneđeū (fiindū-că ómenii aveáu să capete cunumele lui Dumneđeū) : „Eū am đisū : Sūnteți đei, și fii ai celui Prea'naltū voi toți“. ⁴⁾ Dară ia sama, să nu porți numele de credinciosū, avėndū simțirea celui necredinciosū. Ai intratū în luptă : încórdă-te de-ți plinesce cursul; altă ocasiune ca acésta n'ai. Dacă ți-s'ar hotări đina nunții, óre n'ai lășá tóte la ũă parte și nu te-ai ocupá cu prepărarea ospėtului ? Acuma însă, când te gatesci să-ți inchini sufletul mirelui cerescū, óre să nu lași josū cele trupesci, ca să apuci cele spiretuale ?

7. Nu este ertatū a luá botezul de dóue séū de trei ori ; altmíntrea ar puté cine-vá dice : Negácindu-mi-se ũă-dată, voiū isbutí a doŭă óră. Dacă nu ți-s'a gácitū de ũă-dată trėba acésta, nu o mai poți îndreptá, „căci unū omū, ũă credință și unū botezū“. ⁵⁾ Numai ereticii se botėzá érá. ⁶⁾ de-órá-ce cel dintăiū nu erá botezū.

¹⁾ Rom. 6, 11 ; I. Petru 2, 24.

²⁾ I. Cor. 1, 9.

³⁾ I. Iónū 1, 9.

⁴⁾ Psalmū 82, 6.

⁵⁾ Efes. 4, 5.

⁶⁾ Nirschl, t. c. pag. 33, însemnarea 6 : „Obgleich Cyrillus hier im Allgemeinen redet, so will er doch die Ungiltigkeit der Ketzertaufe nicht schlechthin aussprechen. Er hat dabei die Gnostiker und Manichäer, die er vorzugsweise bekämpft, dann auch die Marcioniten, Montanisten, auch die

8. Dumneșeu nu cere alta de la noi, decât voință bună. Să nu ȳici: cum să-mi ștergū pēcatele mele? Eū îți ȳicū ție: cu unū lucrū: voiesce, crede. Ce cale e mai scurtă decât acēsta? dară dacā buzele tale ȳicū: voescū, inima însă n'o ȳice: cel ce judecā, cunōsce inimele. Lasā-te de aȳi 'nainte de ori-ce lucru uritū. Limba ta sā nu vorbēscā vorbe netrebnice, ochiul tāū sā nu pēcātuiescā și cugetarea ta sā nu rētācēscā pe lūngā lucruri deșerte.

9. Piciōrele tale sā grābēscā la catechese. Primesce cu ardōre exorcismele, ¹⁾ ori de te-ar însuflā, ²⁾ ori de te-ar pune sā juri³⁾: acēsta lucrare ȳi-ī de mântuire. Închipuiesce-ȳi, cā am avē aice aurū nelucratū, și amestecatū cu aramā, cositorū, ferū și cu plumbū. ⁴⁾ Ni-ī aminte aurul sā-l avemū curatū. Aurū,

Paulianer (die Anhänger des Paul von Samosata) im Auge, welche sämtlich entweder die Trinität ganz verwerfen oder die Taufformel wesentlich änderten, wie z. B. die Montanisten, die für den heil. Geist den Namen Montanus setzten, deren Taufe also wirklich ungiltig war". Veđi și Migne tom. XXXIII, pag. 346 num. 9: „Admonet etiam, ut isthic, cat. 17, n. 36, si male suscipiatur baptismus, inemendabile malum esse. Ferit his locis haeresim Marcionis, qui ut notum est ex Epiph., haeres. 42, n. 3, dedit hoc sequacibus suis praeceptum, ut tertio usque baptismum recipi fas esset. Sanctus Hieronimus in Ephes. IV, 4, Valentino tribuit quod duo baptismata esse contendat. Haud tamen ea duo aquae fuisse putaverim. Novatiani et Donatistae, qui illis temporibus pro schismaticis tantum habebantur, Catholicos ad se venientes rebaptizabant. Hos etiam Cyrillus respicere potuit, dum solos haereticos rebaptizandos docet. Rebaptizantium impietatea antiquissimae et gravissimae auctoritates castigant, ut canon 47 apostolicus, et lib. VI. Constit. apost., cap. 15, ut omittam qui his reeentiores sunt. Quod antem Cyrillus addit haereticos solos rebaptizari, eorumque baptismata irritum esse, ita disertum est, ut hanc ejus fuisse sententiam et Hierosolymitanae Ecclesiae morem dubitari non posse videatur. Sed miramur ita sensisse nobilem Ecclesiam post exactam ac finitam in concilio plenario, sive illud Arelatense fuit, sive Nicaenum (ambo enim, cum haec scriberet auctor, jam pridem celebrata fuerant), haereticorum baptismatis causam. De hac Cyrilli nostri sententia disputavimus in dissert. III, et ostendisse speramus probari non posse Cyrillum, vel Ecclesiam Hierosolymitanam alios haereticos rebaptizasse, quam quos concilia cum novo baptismo recipit jubent".

¹⁾ Nirschl: l. c. pag. 34 însemn. 1: „Während dieser Vorbereitungszeit fanden auch Exorzismen statt, u. z. in der Kirche, wahrscheinlich auch an Tagen, an denen keine Katechesen gehalten wurden. Cyrillus kommt wiederholt darauf zu sprechen. Sie sind überhaupt uralt und beruhen darauf, dass der Mensch in der Sünde sich in der Gewalt des Bösen befinde, mit Hilfe der Kirche aber davon frei gemacht werde. Als solche führt Cyrillus auf: die Anblasung (insuflation), die Anrufung Gottes (Katech. 10, c. 3.), die Anrufung des Gekreuzigten, das Kreuzzeichen (Katech. 4, c. 13; 13, c. 3)".

²⁾ Acela-și pag. 34 însemn. 2: „Das Anblasen zeigt die Macht und Wirksamkeit des heiligen Geistes an, wie dies Cyrillus hier und Katech. 16, c. 19 und Katech. mystag. 2, c. 3.) erklärt.

³⁾ cā te lāpedi de satana.

⁴⁾ Ezech. 22, 18.

fără de foc, nu se poate curăți de materiile străine; așa nici sufletul nu se poate curăți fără exorcisme; ele sînt dumnezeesci, culese din dumnezeescile scripture. Ți-aș înveliți fața, ca cugețarea să ți-se aline în urmă, pentrucă nu cum-vă ochiul rătăcitor să facă să-ți rătăcescă și inima. Fiindu-ți ochii înveliți, nu ți-se împedecă urechile a primi învățătura mîntuitoare. Căci precum aurarii pricepuți la lucru, ațitându focul cu nisce instrumente fine, lămuresc aurul pus în ulcea, zădărindu flacăra de de-supt, și găsesc ceea ce caută: așa, după-ce exorciști bagă frică prin piretul dumnezeesc și înfocă sufletul în corp ca în ulcé, fuge demonul vrăjmaș și rămîne mîntuirea și rămîne speranța vieții eterne, și în urmă sufletul, fiind curățit de păcatele sale, e mîntuit. Să perseverăm așa-dar, fraților!, în speranță, și să ne oferim înși-ne și să sperăm, că Dumnezeu a totă lumea, vedendu voința noastră, să ne curătescă de păcate, să ne deie speranță bună de lucrările noastre și să ne dăruiescă nouă cîntă mîntuitoare. ¹⁾ Dumnezeu a chemat, dară tu ești cel c h i ă m a t ũ.

(Va urmă.

¹⁾ Sub „cîntă” înțelege aici Ciril „botezul”; vezi catech. 4. c. 32.

Cuvântare

la înălțarea la ceriū a Domnului nostru Isusū Christosū.

Dacă lucrătorul sârguinciosū muncesce tótă diūa și asudă în arșiță și nădușelă, ce-ī pôte dorí ínima mai ferbinte, de câtū să apună sórele, care, punéndū capetū muncei, aduce repausū medulărilor ostenite? Și dacă ostașul vetézū, timpū îndelungatū, a petrecutū în drumuri ostenitórie și în lupte înverșunate, ce pôte dorí mai tare decâtū să se curme luptele, decâtū pacea, ce-ī duce a casă la iubiții săi parinți, la soția, la copii.

Ce-ī pentru lucrătoriū apusul sórelui, ce-ī pentru ostașū întórcerea a casă, aceea e diūa de astă-di pentru Mântuitoriū nostru, aceea e înălțarea lui la ceriū. Fiul lui Dumneđeū, scoborindu-se din ceriū pe pământū, s'a însărcinatū cu totū lucrul și cu tótă greutatea împreunată cu chiāmarea de Mântuitoriū alū ómenilor. Și câtă ostenelă, câtă prigonire, câtă luptă a avutū și a suferitū, fiindū în urmă chiarū și rēstignitū pe cruce! Dară astă-di s'aū sfirșitū tóte. Astă-di e diūa, în care biruitoriūl morții și alū iadului, cu puterea să însa-și, se înalță la ceriū și cu cântările de laudă ale cetelor ceresci, încunjuratū de mulțimea sufletelor, ce de-multū cu ferbinte dorū doriāū diūa de astă-di, întră întru mărirea cea vecinică, ca să cuprindă locul de-a-drepta părintelui celui cerescū.

Cu ínimă bună, cum erá domnul nostru Is. Christosū înainte de trei-deci și trei de ani, când părăsí ceriul și se pogorí pe pământū, e elū și astă-di, când se înalță la ceriū, căci înălțându-se domnul nostru Isusū Christosū la ceriū, îi e aminte, că și omul să iaie parte la bucuria sa, dicéndū însu-și: „Voiū să mergū, să gătescū vouē locū. Și de voiū merge, și voiū gátí vouē locū, érá voiū vení. și ve voiū luá pre voi la mine, ca unde sântū eū, și voi să fiți“.¹⁾

Diūa de astă-di a înălțării la ceriū e așa-dară di de mare însemnătate nu numai pentru Domnul nostru Isusū Christosū, dară

¹⁾ Iónū 14, 2.

și pentru noi. Eu voiesc să și arăt, de ce ziua de a-di e foarte însemnată:

1. pentru D-l nostru Isusū Christosū însu-și și
2. pentru noi creștinii.

Poftescū luare aminte!

I.

Cu ziua de astă-di, mai 'nainte de tôte, s'a închiăiatū lucrul celū mare alū mântuirii, s'a pusū pétra cea de pe urmă la zidirea, ce a avutū Domnul nostru Isusū Christosū să o rădice pe pământū și care a adus-o la capetū cu atâta laudă și mărire. Prin patima sa a arătatū Domnul nostru Isusū Christosū prea învederatū, ce e de lipsă, spre a face îndestulū dreptății dumnezeesci și cu ce asprime pedepsece Dumneđeū pécatul; dară chiarū prin acéstă patimă s'a făcutū Dl nostru Isusū Christosū sprijinatoriul și Mântuitoriul acelora, pentru cari a adusū jertfă. Cu câtă mulțămire puteă elū așa-dară privi astă-di la lucrul său celū de trei-deci și trei de ani și tótă viața sa pământescă să o petrecă cu ochiul spiretului său! Trecut-aū tôte umilirile și vătēmările, tôte supărările și suferințele, tôte ostinelele și patimele, căroră a avutū să li-se supună în viața acésta. Acuma-și aduce aminte de locul celū săracū alū nasterii sale, de Nazaretū și de tôte locurile copilăriei sale, de satele și orașele, în cari a petrecutū, a învățatū și a făcutū minuni, de locul, unde a fostū scuipitū, palmuitū și bătutū, de calea, în care a suspinatū sub greutatea crucii și în sfîrșitū de Golgota, unde și-a datū sufletul. Tôte locurile acestea, unde cresceăū pentru dînsul numai spinii, îi sîntū acuma lucruri de aducere aminte prea plăcută, nu numai, pentru-că a biruitū puterea morții, ci și pentru că tôte suferințele lui s'aū făcutū mijlôce de mântuire. Ómenii aū acuma unū isvorū nesecatū de mântuire și Mântuitoriul se înalță la ceriū cu mângâierea, că de acuma înainte se potū mântui și face fericiți, câți voiescū; și atotū-sciința lui îi și înfățișeză mulțimea acelora, ce se vor spelă cu sângele mielului și ôre-când vor intră în ceriū ca-și dînsul.

Ziua de astă-di e și ziua intrării cu fală a D-lui nostru Isusū Chs. în ceriū. Dl. nostru Isusū Chs. a biruitū pre dușmanul celū mai puternicū și înverșunatū, pre satana; a scosū lumea din ghiarele lui și érá-și a împăcatū némul omenescū cu Dumneđeū. Pentru unū biruitoriū atâtū de puternicū nu mai érá pământul locū de locuință, ci acelū locū trebuia să fiă locū mai mărețū, ádecă ceriul.

Și astă-đi e intrarea triumfală a D-lui nostru Is. Christosŭ în cerŭ întocma așa, precum a pređis-o străbunul lui, Adamŭ. Încunjuratŭ de ũa mulțime nenumărată de drepti, carii asceptăŭ điuă de astă-đi, laudatŭ și bine-cuvântatŭ de Adamŭ și Eva, de pătriarchii și profetii vechiului testământŭ, de Moisi și de Davidŭ, de înainte-mergătoriul Iónŭ și de părintele saŭ Iosifŭ se apropiă elŭ de pórta cerescă, care, de la căderea lui Adamŭ, eră închisă, eră astă-đi se deschide. „Rădicați boiari porțile vóstre,“ poruncesce elŭ cetelor ángeresci, „și vė rădicați porțile cele vecinice, și va întrá împėratul măririi“ și întrebându-’l cetele din lă-íntru: „Cine e acesta împėratul măririi?“ li rėspunde: „Domnul celŭ tare și puternicŭ, Domnul celŭ tare în rėsboiŭ, Domnul puterilor, acesta e împėratul măririi“. ¹⁾ Și în-dată-ce audŭ ángerii de împėratul măririi, se grăbescŭ a-’i deschide porțile ceresci și a se pregătí pentru primirea lui solemnă. Ei îl primescŭ cu cântări de laudă și mergėndu-’i înainte cete nenumărate, le urmėză, eră după dŭnsul pășescŭ toți străbunii și părinții vechiului testământŭ. Și pe cand ómenii și ángerii îi aducŭ cântări de laudă, pășesce la tronul părintelui saŭ, care -’l primesce cu dragoste și bunėtate și-’i dă locul de onóre în drepta sa. Astŭ-feliŭ e điuă de asă-đi și điuă măririi celei mai înalte a D-lui nostru Isusŭ Chs., điuă ímplinirii cuvintelor profetice: „Sėđi de-a-drepta mea, pėnă-ce voiŭ pune pre dușmanii tăi așternutŭ piciórelor tale“. ²⁾ A ședé de-a-drepta lui Dumneđeŭ ínsėmnă a avé tóte bunurile ceresci câtŭ și puterea de a judecá și a împėrătí, de care vorbesce Apostolul cu cuvintele: „Ínviiându-’l pre elŭ din morți, l’-a pusŭ de-a-drepta sa íntru cele ceresci, mai pe susŭ de tótă stăpânia, și biruința, și puterea, și domnia, și decătŭ totŭ numele, ce se numesce nu numai în vécul acesta, ci și în celŭ viitorŭ. Și tóte le-a supusŭ sub piciórele lui“. ³⁾ Cu điuă de astă-đi s’a prefăcutŭ cununa de spini în cunună de lumină și de strălucire și trestia în sceptru de aurŭ și pecând elŭ ũa-dinióră vorbiá cătră Pilatŭ: „Ímpėrătia mea nu e din lumea acėsta“, ⁴⁾ vorbesce acuma cătră tóte făpturile cu cuvintele descoperirii: „Șí eŭ am biruitŭ, și am ședutŭ cu Tatăl meŭ în scaunul saŭ“. ⁵⁾ Aici domnesce D-l nostru Isusŭ Chs. peste tóte, câte aŭ

1) Psalmŭ 23, 7.

2) Psalmŭ 109.

3) Efes. 1, 20.

4) Iónŭ 18, 36.

5) Apoc. 3, 21.

viეტა და სუფლარე, და დე აიცი ვა ვენი ელუ ცუ ტოტა პუტერეა და მარირეა სა, სპრე ა ჯუდეკა პრე ცეი ვიი და პრე ცეი მოტი. დიუა დე ასტა-დი ე ასა-დარა დე მარე ინსემნატარე პენტრუ ქრისტოსუ, დარა ეა ესტე დე მარე ინსემნატარე და პენტრუ ნოი კრესტინი!

II.

დი. ნოსტრუ ის. ქრისტოსუ ს'ა ინალტატუ ლა ცერიუ, სპრე ა ფი მიჯლოცირიულ და რუგატორიულ ნოსტრუ ლა პარინტელე ცერესკუ. ს. აპ. პაულუ დიკე ინ კარტეა კატრა ევრეი, კა ქრისტოსუ ე პრეოტუ ინ ვეცი დუპა რონდიელა ლი მელჩისედეკუ, „ფინდუ პურურეა ვიუ, კა სა სე როგე პენტრუ ნოი“¹⁾ და ერეა: „კა ქრისტოსუ ა ინტრატუ ინ ცერიუ, კა სა სე არეტე აკუმა ფეტეი ლი დუნდეუ პენტრუ ნოი“²⁾ და ქრისტოსუ ინსუ-და ნე ასიგურა ადესე-ორი, კა, ინ ცერიუ, სე ვა რუგა ლა პარინტელე საუ პენტრუ ნოი. ცე მანგაიარე ე პენტრუ ნოი, სციინდუ, კა ინ ცერიუ ავემუ ასა უნუ მიჯლოცირიუ! და ფია პეკატელე ნოსტრე როშიე კა მოჰორიციუნეა, და ფია ელე ლა ნუმერუ კა პერულ კაპული სეუ კა ნასიპულ მარიი, პუტემუ ორე პერდე სპერანტა ერტარიი ლორ? კინე ნე ვა ჯუდეკა, კინე ნე ვა ოსანი, დაკა ცუ კაინტა და პარერე დე რეუ ცერემუ ერტარეა პეკატელორ? აუ დორა ისუსუ ქრისტოსუ?, დე კარე ე სკრისუ, „კა ა მურიტუ, და ა ინვიატუ, ცელუ ცე ე დეა-დრეპტა ლი დ-დეუ, კარელე სე და როგა პენტრუ ნოი“³⁾ ნუ. პეკატოსულ, კარე ცუ ადევრატუ სე კაიესე დე პეკატელე სალე, ნ'არე დე ცე სა სე ტემა, პენტრუ-კა ჯუდეკატორიულ ე თოტუ-უა-დარა და მიჯლოცირიულ ლი. დეცი სა ურმამუ კუვინტელორ ს. აპ. იონუ, კარელე დიკე: „ფეტეი მეი, აკესტეა სკრიუ ვოუე, კა სა ნუ პეკატუიტი, და დე ვა პეკატუი კინე-ვა, მანგაიატორიუ ავემუ კატრა ტატალ პრე ისუსუ ქრისტოსუ ცელუ დრეპტუ.“⁴⁾ და ნუ ნუმაი პენტრუ პეკატელე ნოსტრე ე ქრისტოსუ მიჯლოცირიუ ინ ცერიუ, ცი და პენტრუ თოტე, კატე ჭინტესკუ ლა ბინელე ნოსტრუ ტრუპესკუ სეუ სუფლესკუ. დაკა ამ რეკუგეტა აკესტა ადესე-ორი, დაკა ნი-ამ ინფაჭიშა, კუმ სე კუვინე, პუტერეა აკესტუ მიჯლოცირიუ, ნოი მაი ადესე-ორი და ცუ მაი მულტა ინკრედერე ამ სკაპა ლა ელუ, ნოი ცუ მაი მულტუ ჯელუ ამ ურმა ესემპლული ბისერეცი, კარე თოტე რუგაციუნელე ლე ინჭინა დუნდეესკული მანტუირიუ კა მიჯლოცირიუ და პენტრუ აკეა, ინ რეგულა, ლე ინჭეია ცუ კუვინტელე: პრინ ქრისტოსუ დონულ ნოსტრუ!

დი. ნოსტრუ ის. ქრისტოსუ ს'ა ინალტატუ ლა ცერიუ, სპრე ა ნი ტრამიტე პრე სპირეტულ სანტუ. ავენდუ ქრისტოსუ ა სე დესპარტი დე ინვეჯაქეი საი, იი მანგაია

¹⁾ ევრ. 7, 25.

²⁾ ევრ. 9, 24.

³⁾ რომ. 8, 34.

⁴⁾ იონუ 2, 1.

cu promisiunea : „Nu v^o voi l^ăs^ă pre voi s^ăraci“. ¹⁾ Dar^ă ei nu se liniscir^ă cu ac^ăsta, ci inima lor se impl^u de intristare ^{și} pentru aceea li vorbⁱ Christos^u ^{și} mai chiar^u de acela, ce ave^ă s^ă-i cuprind^ă locul, ^ădec^ă de Spiretul s^ănt^u. „Mai bine este v^ou^e“, disc^e Isus^u, „ca s^ă merg^u e^u. c^ă de nu voi^u merge, M^ăng^ăi^ătoriu^l nu va venⁱ la voi, ^{er}^ă de voi^u merge, tr^ămⁱte-voi^u pre el^u la voi“. ²⁾ ^{Și} c^ăte daruri s[’]au r^{ev}ersat^u asupra p^ăm^êntului prin Spiretul s^ănt^u. M^ăng^ăi^ătoriu^l ! Spiretul s. ne lumin^{ez}^ă, ne mi^șc^ă, ne ^înt^ăresce ^{și} ne s^ănt^{es}ce, pentru-ca s^ă ^îvingem^u ispitele, s^ă ne ferim^u de cursele cele rele, s^ă ^îvingem^u ^în luptele n^ostre, s^ă fim^u st^ătornici ^în nec^ăđuri ^{și} s^ă nu ne cuprind^ă p^{ec}atul. Prin Spiretul s^ănt^u ne-am re[’]nnoit^u ^în botez^u ^{și} ne-am f^ăcut^u m^{ed}ul^ări ai trupului lui Christos^u, am primit^u dreptul de fiⁱ ai lui Dumne^{de}u ^{și} de mo^ștenitori ai ^împ^{er}ă^ției ceriului. ^{Și} t^ote c^ăte le-a f^ăcut^u de atunci biserica aici pe p^ăm^ênt^u. t^ote lucrurile cele mari ale ^închin^ării de D-^{de}u ^{și} ale dragostii apr^op^{el}ui s^unt^u fapta Spiretului s^ănt^u. Decⁱ eu adev^{er}at^u a fost^u bine, c^ă Spiretul s. ni-s[’]a tr^ămis^u ^{și} pentru aceea ne bucur^ăm^u ast^ă-^{đi}. c^ă M^ăntuitoriu^l dumne^{de}esc^u s[’]a ^în^ăl^țat^u la cer^u ^{și} ni-a tr^ămis^u pe Spiretul s^ănt^u.

Dar^ă bucuria n^ostr^ă se ^înmult^{es}ce. dac^ă r^{ec}uget^ăm^u ^ânc^ă, c^ă Dl. nostru Is. Chs. s[’]a ^în^ăl^țat^u spre, a ni deschide ^{și} n^ou^e ceriul ^{și} a ni preg^ătⁱ acol^o loca^șu. Christos^u e, a^șă s^ă ^đicem^u, premerg^ătoriu^l nostru, care ni preg^ătesce t^ot^ă fericirea, de care ^ore-c^ănd ne putem^u face p^ărta^și. Ce fericire ! dac^ă sci^u, c^ă Christos^u, fiul lui Dumne^{de}u, ^împ^{er}atul ^{și} Domnul ceriului ^{și} al^u p^ăm^êntului, c^ăruia i s[’]a dat^u t^ot^ă puterea, ^îmi preg^ătesce, ^în vecinica sa ^împ^{er}ă^ția, locuin^ță, ^{și} e^u, spre a o c^ăștig^ă nu trebuⁱe dec^ăt^u s^ă ^împlinesc^u poruncele lui. ^{Și} cine ^îmi spune, c^ă e^u nu m^ă ^în^șel^u ^în ac^ăst^ă sper^ănt^ă ? Cine altul, de nu M^ăntuitoriu^l ^însu-^{și} cu cuvinte prea chiare ? Cari cuvinte sun^ă : „^În casa Tat^ălui me^u s^unt^u multe loca^șuri, ^{er}^ă de nu v[’]a^și fi spus^u v^ou^e. voi^u s^ă merg^u s^ă g^ătesc^u v^ou^e loc^u. ^{Și} de voi^u g^ătⁱ v^ou^e loc^u, ^{er}^ă voi^u venⁱ (^ădec^ă ^în ^điu^ă jude^țului), ^{și} voi^u lu^ă pre voi la mine, c^ă unde s^unt^u e^u, ^{și} voi s^ă fi^{ți}“. ³⁾ ^{Și} ac^ăsta-^{și} a cerut^u M^ăntuitoriu^l ^în rug^ăciune solemn^ă c^ătr^ă p^ărintele s^ău ceresc^u cu cuvintele : „P^ărinte, pre cari mi-ⁱ-ai dat^u mie, voi^u,

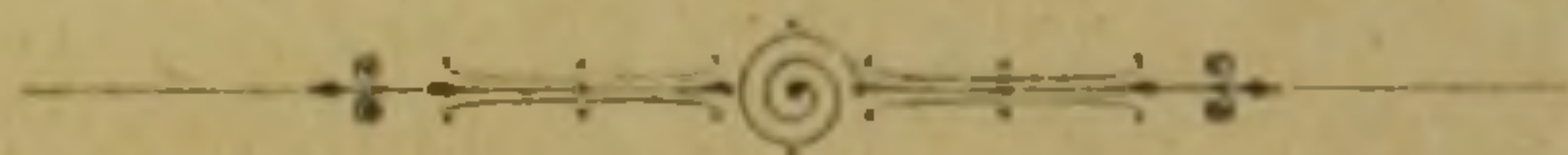
¹⁾ I^on^u 14. 18.

²⁾ I^on^u 16, 7.

³⁾ I^on^u 14, 2.

ca unde sânt eu, și ei să fiă cu mine“. ¹⁾ Prin înălțarea la ceriu a D-lui nostru Is. Chs. avem speranță sigură, cumcă vom fi acolo. unde e el, cumcă „vom fi împreună locuitori cu sântii și casnicii lui D-deu“. ²⁾ Acuma petrecem încă în străinătate, dară nu va trece mult și va veni ziua călătoriei în patria cea adevărată, în care cu bucuria vom cuprinde locul, care ni e pregătit.

„Căutați deci dară, iubiților creștini! cele de sus, unde e Christos de-a-dreapta lui Dumneșu ședându, cele de sus cugetați, era nu cele de pe pământ“; ³⁾ căci bunurile acestui pământ nu pot multămi pe deplin dorul inimei noastre și nici unul din ele nu ni rămâne, în-dată ce sosese ora călătoriei în cea laltă lume. Și dacă ceriul cere ostinela și lucru, și dacă el pretinde sudore și luptă nu vă lăsați de el, nu-l vindeți nici cu un preț. Cu cât mai grea e călătoria noastră, cu cât mai tristă e sörtea noastră, cu atât mai mare ni va fi și rēsplata, cu atât mai sigură va fi și ținta noastră. Ceriul, unde domnesce Christos, să fiă dorința noastră cea mai ferbinte, ca să putem dice cu psalmistul: „În ce chip dorește cerbul de isvörelle apelor, așa dorește sufletul meu de tine Dumneșule“. ⁴⁾ Și era-și: „Cine-mi va dá mie aripe ca de porumb, și voi sburá, și mă voi odihni“. ⁵⁾ Fiind pētrunși de acest dor, mörtea nu ne va înfricoșá, ci cu cât mai mult vom simți apropiarea ei, cu atât mai mult se va înmulți bucuria noastră. Ea va veni, spre a ne scápa de ostinela acēstă pământescă și a ne strápune în patria cea cerescă. Și atunci vom întimpiná-o cu cuvintele marelui Apostol: „Am dor să mă liberez, și să fiu cu Christos“. ⁶⁾ Amin.

¹⁾ Iónu 17, 24.

²⁾ Efes. 2, 19.

³⁾ Col. 3, 1.

⁴⁾ Psalmu 41. 1.

⁵⁾ Psalmu 54. 7.

⁶⁾ Filip. 4, 23.

Cuvântarea

ținută la înmormântarea protopresviterului Georgiu Ciupercovici în biserica din Câmpulungă la 17/29. Marte 1883 de prot. **Demitriū Țurcanū.**

„Fericiți cei repăușați întru Domnul, cari moră acuma, că se odihnescă de ostinelele lor, ără faptele lor vor merge cu ei“. Apocalipsa 14, 13.

Întristatū este sufletul meū și mare jale me cuprinde, avēndū astă-dī a cuvēntă la ūă întēmplare atātū de durerósă; astă-dī petrecemū la mormēntū osēmintele unui multū stimatū amicū și împreună lucrătoriū în viea Domnului, ale unui păstoriū dreptū și sīncērū alū acestei turme a lui Christosū, ale unui familiantū plinū de iubire, ale unui părinte sprijinatoriū alū vėduvelor, orfanilor și sārăcilor, ale unui preotū și cetățēnū loialū și acuratū față cu aședāmintele bisericeī și ale statului. Acēstă întristare ni-o căusēză mórtea, mórtea nemilósă, care a mai răpitū din mijlocul nostru unū tesaurū, ūă persónă alésă!

Și întru adevērū! deacă mórtea nimicesce tóte referințele omului aici pre pāmēntu, ce o póte întrece în amărīciune? nu dá-rimă ea totū, ce ni este dulce? nu sfárīmă ea legăturile cele mai plăcute și frumóse? nu-l schimosesce pre omū, prefăcēndu-l în putrejune și cenușă? nu-l înfióră și-l îngrozesce, chiarū numai cātū numirea ei, pre fiă-carele din noi, fiă elū micū ori mare, tēnerū ori bētrānū, sārăcū ori bogatū?

Așá este, întristaților ascultători! acēstū fiorū ilū aduce mórtea, ea căusēză acēstă gróză tuturor, ea aduce chiarū desperare.

Dară dacă o privimū cu ochiī invēțătoreī creștinesci, decī nu ca stricare, ci ca schimbare din cele rele la cele bune, ca strămutare din locul acēstū de ostenélă, chinū și plāngere la locul de vecinică bucuriă și mângăiare, din locul acēstū plinū de sbuciumări la celū de repausū, atunci ni aduce ea mângăiare, atunci o privimū ca bine-făcētóriă, atunci rostimū cu plăcere și cuvintele Apocalipsei: „fericiți cei repăușați întru Domnul, cari moră acuma, că se odihnescă de ostinelele lor“.

Privindū așa-dară cu ochiul sufletescū incetarea din vieță a fratelui nostru, am multă mângăiare, că vē potū arătă, cumcă mórtea pentru dînsul n'a avutū nici gróză, nici neplăcere, pentru-că îi eră ũă mângăiare dorită, ũă rēscumpērare așteptată, ũă țintă, la care a năzuitū. Acēsta o adevēresce însă-și vieța lui, care e modelū demnū de imitare pentru toți creștini.

Amintindū de vieța fratelui nostru protoiereū Georgiū, nu voescū să vē spunū nascerea lui, căci acēsta este cunoscută tuturoră, întēplându-se aici în Cămpulungū; așijderea nu voescū să vē împărtășiescū ostinelele, cu cari și-a mântuitū studiele la școlele cele mici și mari din țēră. când avū să se lupte cu multe neajunsuri; ci voiū să arētū, cătu-mi va fi cu putință, vieța, ce a petrecut-o aici, întru acēstū poporū. în timpul de 44 de ani ai păstoriei sale sufletesci. Și întru adevērū, nu aflu mai multă mângăiare și bucuriă sufletescă, decâtū că vē potū descoperi aici ũă vieță plină de activitate, plină de sârguință, și de abnegațiune.

Repăusatul, devenindū în tinerētele sale păstoriū sufletescū la poporul acēsta, și fiindū pētrunsū de sântia și cumpenitatea înaltei sale chiāmări, a începutū în-dată a urmări și a împlini cu zelū neobositū îndetoririle sale ca învățatoriū, ca isprăvitoiū alū sântelor taine și rugătoriū la sântul altariū, purtândū vieță esēmplariă și făcēndu-se modelū de urmare nu numai poporenilor săi, dară și nōue celor conlucrători în viea Domnului.

Cine nu-și aduce aminte de dulcile și doiósele lui cuvinte, cu cari, ca adevēratū părinte sufletescū, mângăiă pre cei întristați, muștră pre cei greșiți și întrarmă pre cei ce erău în îndoielă? Cine va uită dragostea și zelul lui la lucrarea celor sante? Cine va dá uitării pietatea și buna cuviință, cu care petreceă atātū în s. biserică, câtū și, afară de biserică, în atingere cu lumea? Cine va uită bunētatea inimei, cu care eră totū-de-a-una gata a dá celor săraci și orfanī nu numai sfaturi bune, dară și ajutoriul trebuinciosū? Cine nu-și aduce aminte, câtă dragoste aveă pentru familia și rudenia sa, cum o sprijineă din rēspūteri? În urmă cine nu sciă, câtū de amabilū eră față cu amicii săi? Cu unū cuvētū, repăusatul a fostū preotū adevēratū după rōnduicēla lui Melchisedecū, cetățēnū bunū, familiantū iubitoriū, amicū sincerū. Din care causă a fostū rēcunoscutū ași-și aici în lumea acēsta de înaltul scaunū spiretualū, avēndū mai întăiū decóra brăului roșiū, apoi și demni-

tatea și chirotosia de protopresviteru. Dacă privim la ũă viéță atâta de activă, la ũă viéță petrecută după voiea și porunca D-lui și Mântuitorului nostru Is. Chs., ni mai póte îngrozí mórtea? nu! De aceea putem rostí cu îndrăsnélă cuvintele sântului Iónu gură de aurú: „unde-’ți este, mórte! puterea, unde-’ți este acul“. Și petrecéndü așá ũă viéță. ne bucurámü de asigurarea: „éră faptele lor vorü merge cu ei“.

Acum nu voiesce röpäusatul aici în locul acesta, de unde nu este întórcere, la începutul căii sale vecinice decâtü să-și iaie rēmasü bunü de la toți și, ne mai putēdu-se folosí de versul său bländü și de cuvintele sale atätü de dulci, să se adresēze la toți prin mine, amicul său, și vē multămesce mai äntäiü D-vóstrē, iubiților întru Christosü frați și conlucrători, pentru dragostea, ce i-ați arētatü în viéța acēsta, și i-ați pēstrat-o pēnă la óra de despărțire; vē multămesce pentru ostinēla, ce a-ți avutü cu petrecerea acēsta și vē rógă, să nu-l uitați în rugele frătielor vóstre. Vē multămesce D-vóstră, iubitelor rude, dară mai cu sēmă prea scumpilor frați și iubitei surori din depărtare; vē multămesce pentru tótă alipirea, ce a-ți documētat-o în viéța lui, multămesce în-de-osebi nepótei sale Maria și stimatului ei soțü pentru ostinēla și răbdarea, cu care l-aü grijitü în timpul slăbiciunii și alü bólei sale. Se rógă să nu-’l dați uitării, să faceți ruge pentru mântuirea lui, și să-i pēstrați aducerea aminte cu aceea-și dragoste, cu care v’a iubitü.

Multămesce stimaților amici și cunoscuți, éră mai cu sēmă stimaților diregători și pentru acestü semnü de amicēță, că l-aü petrecütü pēnă la locul de rēpausü, și se bucură, că-i vor pēstrá suvenirea și preste mormēntü. Vē multămesce în urmă D-vóstre, iubiților poporení, pentru tóte cele bune, câte le-a primitü de la D-vóstră în rēstimpul de 44 de ani ai păstoriei lui; multămesce pentru bună-voința, cu care a-ți primitü învēțăturile lui, vē poftesce să nu le uitați; vē aduce aminte, ca să urmați și mai departe pe calea cea bună în ascultare, dragoste și credință, și cere, ca să vē rugați pentru dñsul, precum și elü nu va încetá a se rugá înăntea tronului celui prea’naltü pentru turma sa, cării a voitü de-apururea să-i fiă bunü păstoriü.

Érá ție, iubite frate! care pornesci de la noi în calea veciniciei, în sfere nevēdute de ochiul omului, la scaunul măririi lui D-deü, ție-ți urmēză ínima nóstră cu ferbinți ruge cătră prea dreptul D-deü, ca să te învrednicēscă de fericirea celor drepti, și să ai parte de rēsplata cuprinsă în cuvintele din evangeliă: „servitoriü bunü și credinciosü, peste puține ai fostü credinciosü, peste multe te voiü pune, întră întru bucuria Domnului tăü“. Aminü.

CRONICĂ.

In 14/26 Marte a. c. repăusă în Câmpulungă, după morbu mai îndelungatū, parochul de la biserica adormirii născătoarei de D-deū și protopresviterul onorariū **Georgiū Ciupercovicī** în etate 76 de ani. Adormitul în Domnul se trăgeă din familiă preoțescă și eră născutū la 12. Aug. 1807 în Câmpulungă în enoria, ce mai apoi a și păstorit-o. Studiele mai înalte și-le făcū la liceul și la institutul teologicū din Cernăuți, (întrându în internatul clericalū la anul 1833); după terminarea lor primī în 1. Aug. 1839 chirotonia în diaconū, eră în preotū, în 6. Augustū a. a. În-dată și fū trāmisū ca administratoriū părochialū la enoria numită, unde devenī parochū în 16 Ianuariū 1844. A păstorit'-o deci aprōpe de jumătate de seculū ādecă 44 de ani și a păstorit'-o cu zelū rarū și cu devotāmētū adeveratū preoțescū. De aceea în timpul din urmă se făcuse părtașū și de demnitatea de protopresviterū onorariū. La înmormētare, care a urmatū în 17/29 Marte înainte de amēdă-dī în Câmpulungă. luară parte, afară de nenumēratul poporū din Câmpulungă și vecinătate, adūncū întristatul lui frate Preacuv. Sa părintele archimandritū mitroforū Arcadiū, reprezentanții deregătoriilor și autorităților locale și nenumērații lui cunoscuți și stimători. Ceremonia înmormētării o făcū protopresviterul actualū alū Câmpulungului Demetriū Turcanū în soborū cu 15 preoți, ținēndū în biserica părochială și cuvēntarea funebrală de la pag. 274: la mormētū pronunță altă cuvēntare bine-nemerită parochul din Vatra-Dorna, Dionisiū de Bejanū. Fiă-'i memoria eternă!

In 22. Marte (3. Aprile) a. c., mai rumpēndū cruda mōrte firul unei viețe tinere, institutul clericalū din Cernăuți se îmbracă eră în mare doliū. În decursul de 2 ani cădū din rōndul auditorilor de teologie din anul III. și alū alumnilor seminariali a treia victimă: **Petru Spīnul, Georgiū Lomicovschi** și acuma **Iōnū Boeance**

după unū morbū de totū scurtū de 2 săptămâne în etate de 25 de ani. Rămășițele lui pământene fură înmormântate în 24. Martie (5. Aprile). Ceremonia înmormântării o conduse Prea Cuvioșia Sa pār. archim. staurof. M. Calinescu cu mai mulți preoți și unū diaconū, și luară parte la acestū actū funebralū: Rectorul, profesorii și studenții universității, superiorii institutului clericalū, înaltū Prea Cuv. Sa pār. archimandritū Arcadiū Ciupercovici cu mai mulți preoți și multū poporū. Cuvântarea funebrală o rostí spiretualul institutului clericalū Cucernicia sa pār. M. Dracinschi în biserica seminarială; érá la mormentū pronunță altă cuvântare pētrundetóriă Prea Cuv. Sa pār. archim. stauroforū M. Calinescu. Fiă-'i memoria eternă!

Destituindu-se de guvernul regatului Sêrbiei Mitropolitul de acoló Michailū, fú alesū, în locul lui, de sinodul compusū de-noū Archimandritul Teodosiū Mraovici, și nevoindū Episcopii de țeră să recunóscă actele aceste, guvernul sêrbescū sé adresà cătră patriarchul din Carlovētū cu poftirea, ca să chirotonéscă Prea Sântia Sa pre noū alesul Mitropolitū. În 27. Martie (8. Aprile) a. c. se ší chirotoní în Carlovētū în Episcopū de patriarchal Angyelici în soborū cu Episcopii Brancovici din Temișóra și Petrovici din Neoplanta dinpreuna cu trei Archimandriți și cu unū numărū însēmnatū de preoți- La acestū actū luà parte președintele consililiului de statū din Sêrbia Șenici, ca represêntante alū gnvernului sêrbescū, multe alte autorități publice și ũă mulțime de poporū. Patriarchul Angyelici dete după chirotoniă în onórea noū chirotonitului Mitropolitū ũă mēsă splendidă, la care participară numeroși óspeți din Ungaria. Croația și Sêrbia. Președintele consiliului de statū Șenici exprimà în toastul său Maestății sale Împēratului Austro-Ungariei mulțamită pentru prea înaltă grația, în urma căriia i-a fostū posibilū Patriarchului, a face bisericei sêrbesci șervițiul menționatū. Patriarchul Angyelici răspunse cu unū toastū pentru regele Milanū. Mitropolitul Teodosiū mulțamí Patriarchului Angyelici pentru chirotoniă, érá Patriarchul Angyelici i răspunse cu unū cuvântū sfătuitoriū. Mai mulțamí Mitropolitul Teodosiū guvernului ungurescū, cari mulțemiri i urmá unū toastū pentru guvernul sêrbescū.

Serbătorile s. Pasci. Șervirile liturgice în dīlele prea luminatei Invierī a Domnului nostru Isusū Christosū. carile pentru

poporul nostru ortodox din Bucovina sîntu dîle de mare bucuriã sufletescã, s'aũ sevîrșitũ în biserica catedralã cu pompã strãlucitã. În-datã dupã mediul noptii, dãndu-se semnalul cu trei detunãri de sãcãlușuri și adunãndu-se creștinii la bisericã, P. S. Archiepiscopul cu șese demnitari, patru diaconi și optũ lectori, îmbrãcați în vestiminte liturgice, sevîrși în rêsunetul cãmpanelor și a tunurilor actul învierii, dupã carele urmarã cele ale mãnecãndeii și ale s. liturgie; ẽrã nemedilocitũ dupã aceea, eșindũ la 7. őrã cu procesiune în curtea bisericeii. sevîrși bine-cuvẽntarea pascelor. La 4. őr dupã amediã-di se sevîrși totũ de P. S. Mitropolitul. cu asistințã strãlucitã și participare fõrte numẽrosã de credincioși, serãnda (vecernia), la care sa cetitũ s. Evangeliã în nouẽ limbe, ẽrã luni. înainte de s. liturgiã, se facũ litiã procesiunalã cu sãntirea de apã (aghiasmã).

La șervirile liturgice din biserica catedralã, în carile cultul relegiosũ sa presẽntatũ în tõtã demnitatea și strãlucirea spre mângãierea a totũ sufletul dreptũ-credinciosũ, s'a mai adaosũ unũ actũ strã-ordenariũ, carele fũ de mare mângãiare și ființelor nenorocite de prin închisorile penitențariului. În Domineca de s. Pascii, nemedilocitũ dupã s. liturgiã, P. S. Metropolitul cu doi preuți și unũ diaconũ a mersũ la penitențariũ, unde erãũ trãmise mai de 'nainte cãte-vã coșuri de pascã și õue roșe, dupã nũmerul penitincilor, dela reședințã archiepiscopalã. Domnul Mihail Piteiũ, președintele forului criminalũ, dispunẽndũ sã se adune toți criminalii la capela din curtea penitențariului, P. S. Mitropolitul sevîrși mai ântãiũ bine-cuvẽntarea pascelor, ẽrã dupã aceea, mai înainte de împãrtirea anaforei și a pascelor, rostí, 'nainte adunarii acestor netericiți, cuvẽntarea, ce urmẽza. Împresiunea generalã, ce o fãcũ ființa de fatã a Archipãstoriului în asta di aice, de abia se põte descrie, darã și efectul moralũ, dupã cum se puteã judecã din însufletirea tuturor celor presẽnți, ce vẽrsãũ șirõie de lacrimi, va fi fõrte salutariũ. Decí dorimũ și bunul nostru Archipastoriũ o va și face, ca acestũ actũ archipãstorescũ sã se rẽpetescã în totũ anul de Prea Sãntia Sa, pẽnã va trãi. Acestũ esẽmplu nu va rãmãnẽ apoi nebagatũ în sama de urmãtorii P. S. în scaunul Archiepiscopiei.

„A c ẽ s t a e s t e d i u a, c a r e o a f ă c u t ũ D-1, c a s ă n e b u c u r ă m ũ ș i s ă n e v e s e l i m ũ î n t r ' i n s a“. Și lumea creștinẽsca, lumea dreptũ-mãritõriã de pe tõtã fața pãmẽntului se bucurã intru adevẽrũ astã-di, pentru-cã astã-di

este s erb torea cea mare a Creștinat ții, s erb torea prea luminatei Invierii din morți a Domnului nostru Isus  Christos , s erb torea s ntelor Pasci.

Pentru aceea ast -di se  ntimpin  Crestinii unii pre alții cu vestea de bucuri , „că C h r i s t o s ș a   n v i a t  ”, și „a d e v   r a t  , c ș a   n v i a t  ”; ast -di, bărbații cu soțiile, parinții cu fiii, frații cu surorile,  ncungiur nd  mesele, se  ndulcesc  împreună din gustarea s ntelor Pasci; ast -di n murile, vecinii și prietenii se cercetéză și petrec  unii cu alții întru bucuri  pentru  nviarea Domnului!

Lumea creștin  se bucur ,  r  voi? voi stați amariti; bisericile și casele drept -m ritorilor r sun  de c nt ri și de veselie,  r  închisorile de aice gemă de suspinurile vóstre!

Trist , cu adeverat  trist  și de m hnire este s rtea tuturor celor ce i-a g sit  diua de Pasci în aceste închisori  ntunec se. Și pre Noi ne d re  nima, pentru-că vă aflați aice, Ne pare rău  ns  încă mai multă, pentru-că v'îți alunecat  la fapte ca acelea, ce, după judecata dreptății și dumnezeesci și omenesci, nu pot  sc p  de ped ps .

Cu t te aceste, iubiților mei! tot  e mai bine să suferiți aș , e mai bine să ve trageți ped psa pentru p cate aice pe p m nt , dec t  dup  m rte în ceea lume, pentru-că ped psa de aice este trec tori ,  r  în ceea lume vecinic .

C nd să restign  Domnul nostru Isus  Christos  pe cruce, restignir  Iudeii împreună și doi t lhari. Unul din t lharii acestea huli pre Christos , dic nd : „D e e s t i t u C h r i s t o s  , m   n t u i e s c e - t e și p r e t i n e și p r e n o i”.  r  cel'alt  tálhariu, muștrându-l pre cel ce huli , dise: „Cum de nu te temi tu de Dumneđeu, fiind  în asta os nd ? Noi am primit  os nda ac sta cu dreptul după faptele n ste,  r  acesta neci un  r u n'a f cut . Deci s'a rugat  la Domnul nostru Isus  Christos , dic nd : „Pomenesce-m  D mne, c nd vei veni întru  mp r ția ta”.  r  Domnul nostru Isus  Christos  i-a r spuns , dic nd : „Adev r  dic tie: „Ast -di vei fi cu mine în rai ”.

Domnul nostru Isus  Christos , fiul lui Dumneđeu, a murit  și a  nviat  pentru toți p c tosii, chiar  și pentru f c torii de relele cele mai mari de prin închisori; pentru aceea, fi  fără-de-legile c t  de mari, bunul Dumneđeu le  rt , dacă se poc iesc , și-i primesce în c ta celor m ntuiți, după cum a primit  în rai  sufletul t lhariului, carele dise: „Pomenesce-m  D mne întru  mp r ția ta”.

Pentru aceea ertă-se-vor și vouă faptele, pentru cari ați cădutū la pedepsă; primiți veți fi ertași înaintea ómenilor de onóre și chiarū înaintea lui Dumneđu, dacá ve veți pocái și, eșindū de aice, ve veți îndreptá viețuirea după lege.

Mângâiați-ve deci în Domnul, carele s'a înduratū de fiul, ce s'a întorsū din rătăcire, dicéndū: „Părinte, greșit-am în Ceriū și înaintea ta“. Imbărbătați-ve spre îndreptarea vieței, ca să nu mai cădeți în ispita păcatelor de înainte. Cu înviarea Domnului sa reînviați cu toții spre vieță plăcută lui Dumneđu și ómenilor!

Darul Domnului nostru Isusū Christosū, și dragostea lui Dumneđu Tatăl și împărtășirea S. Duhū să fiă cu voi cu toți. Christosū a înviatū!

„Сей день, егоже сотвори Господь, да возрадуемся и возвеселимся въ онъ“.

И миръ христіанскій, миръ православный по всей земли сегодня во истинно радуется, понеже сегодня есть превеликій праздникъ Христіанства, праздникъ пресвѣтлаго воскресенія Господа нашего Исуса Христа, праздникъ святой Пасхи!

Сего ради сегодня стрѣчаются Христіане благовѣстіемъ воскресенія, яко Христосъ воскрес и во истинно воскрес; сегодня засѣдаютъ кругъ стола мужи и жены, отцы и чада, братія и сестры и услаждаются вкушеніемъ Пасхи святой; сегодня посѣщаются родственники, пріятели и сусѣды и пребываютъ во радости воскресенія.

Нынѣ весь родъ христіанскій радуется, но вы нынѣ засмучены; нынѣ во церквахъ и благочестивыхъ домахъ возносятся пѣсни веселія, но келіи здѣшной вязницы стогнуть и тоскуютъ съ вами!

Смутное, во истинно смутное печальное и жалкое есть состояніе всѣхъ тѣхъ, которыхъ свѣтлый праздникъ воскресенія въ симъ заточенію, въ сихъ сумныхъ мѣстахъ найшоль! И насъ болить сердце о вашемъ здѣшнемъ пребываніи, мы сожалѣемъ больше о томъ, понеже заблудилисте во грѣсѣхъ и беззаконіяхъ, которыи по праведномъ суду Бога и людей не остаются никогда безъ кары.

Со всемъ томъ, лучше такъ, ниже иначе; лучше взяти и исполнити кару за свои грѣхи тутъ на земли, ниже по смерти на тамъ-томъ свѣтъ, понеже кара здѣшная есть только до часу, но на тамъ-томъ свѣтъ во вѣки!

Когда жида распяли Спасителя на крестъ, въ той часъ распяли они и двоихъ разбойниковъ. Одинъ изъ нихъ лихословилъ Господа, глаголя: аще ты еси Христосъ, спаси себе и насъ. Другій же отвѣтилъ ему: ни боишия Бога, яко въ томже осужденъ еси? И мы убо по грѣхомъ нашемъ страдаемъ, сей же ни единого зла сотвори. По сему, глаголаше Иисусови: „Помяни мя Господи, егда прійдеши во царствіи твоимъ“, отвѣща Иисусъ: „аминь глаголю тебѣ: днесъ со мною будеши въ рай“.

Иисусъ Христосъ, Сынъ Божій, умеръ и воскресъ ради всѣхъ грѣшниковъ, да спасетъ всѣхъ; сего ради и найъ большій беззаконія Богъ всемилосердный прощаетъ тѣмъ, которыи каются и перестаютъ злочинства дѣлати; Богъ пріймаетъ радостно кающихся, яко пріалъ душу разбойника, глаголавшаго: „Помяни мя Господи, егда прійдеши во царствіи твоимъ“.

Сего ради отпущены будутъ и вамъ дѣла и беззаконія, ихъ же ради внаисте подъ кару; пріятныи будете зновъ предъ честными людьми и предъ Богомъ, егда покаетесь, и по увольненіи изъ сего заточенія, исправите житіе ваше по законъ.

Потѣшайтесь убо въ Бозъ, иже радостно онъ преялъ блуднаго сына своего глаголющаго: „Отче, согрѣшихъ на небо и предъ тобою“. Умужайтесь ко исправленію житія, дабы не внадалисте изъ нова во искушеніе грѣховъ прежнихъ. Воскресеніемъ Господа да воскреснутъ всѣ изъ между васъ во житіе Богу и людямъ пріятное!

Благодать Господа нашего Исуса Христа, и любовь Бога Отца и причастіе Духа святаго да будетъ со всѣми вами! — Христосъ воскресъ!

Decurênd s'a sançtiunată de Maestatea Sa c. r. legea, cu care se modifică nesce determinațiunii ale legii școlastice din an. 1869. Legea modificată cuprinde 25 de §§., dară din modificările făcute sîntu două mai esențiale; una, că copiilor de la țeră și celor sêraci din orașe și tîrguri, respective copiilor comunelor întregе de la țeră li se vor concede în viitoriū, cerêndu părinții ori locoțiitorii lor sêu reprezentăciunile comunale, ușurări în frequentarea școlei și anume copiii atinși, după ce vor frequentă școla șese ani regulatū, vor mai avé a o frequentă doi ani, dară așa, că frequentarea acêsta sê va rēstringe la unele părți ale anului, sêu numai la jumătate de di sêu numai la dîle hotărîte ale săptămânei. Țera nôstră Bucovina nu e atinsă de schimbarea acêsta, de-ôră-ce, după regulămentul școlasticu de aici, esistă oblegăciunea, de a frequentă școla numai

pentru răstimpul de 6 ani. A două schimbare, care va avea valoare și pentru țera noastră, atinge momentul relegios. Adecă conducători răspunzători ai școlilor nu vor fi decât învățătorii, cari vor documenta aptitudinea, de a împărtăși învățământul din religiune după confesiunea, ce o va reprezenta maioretatea copiilor în școlă, luându-se la computare numărul școlerilor din anii cei 5 precedinți. Acestea schimbări s'au făcut în scopul, de a popularisa școlă și aședămintele ei și în sferele, ce i-se opuneau pên'acum din motive economice și confesiunale. Determinațiunea pentru ușurarea oblegământului, de a frecuenta școlă, e mai-că numai codificarea dreptului, ce era în competența guvernului, care pên'acum dispensa dela frecuentarea școlii în țerele, unde dură oblegaciunea pentru răstimpul de 8 ani. După legea astă nouă căpeta atât părinții, cât și comunele dreptul de petițiunare pentru ușurarea frecuentării, era decisiunea rămâne în competența organelor guvernului. Determinațiunea relativă la confesiunea conducătorului școlii e mai însemnată și de totă firască, căci școlă e chemată a se ocupa și cu educaciunea religiósă-morală, care nu se poate realiza pe basa unei religiuni generale, ci numai pe baza religiunii positive și a nune a confesiunii copiilor, ce suntu de educatú; Acestei chemări a școlii nu-i satisface învățătorul de confesiune străină. Acestă determinațiune va face să amutască bănuielele, ca și când școlă ar stă în contrast cu biserica și ca și când ea ar fi locul, unde se sémene nedeferintismú și ne-relegiosetate în poporú.

„**Revista Teologică**“ e numele unui jurnalú ecclesiasticú de săptămână, ce a început a apăre în Iași în luna lui Marte a. c., avendu redactori pre d-l Const. Erbicenu și Drag. Demetrescu, profesori de teologie la seminariul Socola. Scopul și devisa Revistei Teologice e, de a apăra, a propaga și a face cunoscutú în biserica și statul României ideile adevăratú religióse, avendu de basă în cercetarea, examinarea și espunerea lor s. scripturá și tradițiunea bisericeii cu aședămintele și instituțiunile ei canonice. Numărul întâiú alú Revistei Teologice cuprinde: Prologú, 1) Necesitatea predicei și a înființării Revistei Teologice, 2) Calendariul bisericescú (după Adevărul), 3) Conferința de la 20. Marte, 4) Bisericesci, 5) Anunțuri. Prețul anualú pentru străinătate e 12 franci. Urámú Revistei Teologice succesú strălucitú întru realizarea scopului, ce urmăresce.

Redactoriū primariū responsabilū :
Profesorū de Universitate la facultatea teologică
Dr. Vasiliū Mitrofanovici.

Redactoriū alū doile pentru textul slav.-rusescū
Profesorū de cântarea corală
Isidorū Vorobchievici.

Administratoriū și editorū : Archimandritul-Mitroforū
Arcadiū Ciupercovici.

Tipografia W. Kerekjarto, Cernăuți.

CANDELA.

Jurnală bisericescă-literariu.

Apare oă-dată pe lună.

Nr. 6.

Cernăuți, 1. Iuniu 1883.

Anul II.

Ce-va despre mersul și desvoltămêntul culturei teologice și clericale în Bucovina.

(Urmare.)

Câtă de biblioteca institutului teologic, acesta la început, adecă în anii cei dintâi după înființarea institutului teologic constă numai din autorii prescriși ca manuale pentru prelegeri și din puține cărți dăruite de persoane private. La anul 1836 încuviință guvernul c. r. pe șese ani, pentru înavuțirea bibliotecii, ună pășală de 150 fl., ceea ce se acordă mai târziu și pentru anii următori. Într'aceea începură a încurge și de la bărbați iubitori de progresă daruri mai însemnate în cărți. Așă d. e. în anul 1842 dăruí archimandritul consistorială Filaretă Bendevschi ¹⁾ 37 de opuri rom. și slavice; profesoriul de istoria bis. și dreptul canonică Constantină Popoviciu 42 de opuri. Acestora li urmară și alți bine-făcători iubitori de progresă. Dară și regimul, cu privire la micul pășală, nu încetă din când în când, rugatū de corpul profesorală, a cumpără pe spesele fondului relegiunariu opuri mai întinse și prin urmare și mai scumpe. Cu tôte aceste însă completarea bibliotecii mergeă

¹⁾ Începându a âmblă la școlă se numiă Bêdea seu Bêdescu și eră din comuna Teodoresei, unde familia lui trăiesce și astă-đi, purtându numele acesta neschimbată.

förte încetü. érá acésta îngreulá progresul studiilor. De și bibliotecă sătisfăcéá acum în câtü-vá primelor trebuințe, totu-și nu posedeá încă nici decum mijlócele, cu cari ar fi trebuitü să vină într'ajutorüü încercărilor pe câmpul literariü.

Din acéstă causă în anul 1860 înăintă Archipăstoriul cătră regimü cererea, ca în scopul înavuțirii bibliotecii să bine-voiescă a încuviință de-üă-dată suma de 1500 fl., érá pentru anü viitori dotățiunea anuală de 150 fl. v. a. Ca răspunsü sosi emisul Ministeriului de statü din 14. Maiü 1861 Nr. 4561 (C. și Î.), prin care se cere descrierea detăiată a stării, a întocmirii și a întrebuintării bibliotecii, precum și unü proeptü de „ordine bibliotecară“. pentru care lucrare din urmă se împărtășese spre folosire „ordinea bibliotecariă a academieii de drepturi din Poșonü“ (Pressburg).

Provocării acesteia s'a corăspunsü cu rēportul corpului prof. din 13/52. Dec. 1863, dară fără rēultatü, căci rēportul acesta fü înapoiatü cu adausul, ca să-l supună dinpreună cu propunerile în privința reorgănisării institutului teologicü, cu carele bibliotecă stă în legătura cea mai strínsă. Acésta se și făcú, dară abii în Dec. 1866. De și suma cerută de 1500 fl. nu se încuviință, totu-și Ministeriul de cultü și instrucțiune înzēstră bibliotecă de rēpetite ori cu partii însemnate de cărți cumpērate cu bani din fondul relegiunariü și rădică, cu emisul din 31. Ian. 1870, dotățiunea anuală a bibliotecii la 200 fl. v. a. Pe lângă acésta, pentru-că profesorii institutului să pötă fi în curinte cu mișcările pe câmpul literaturii teologice, concese și 100 fl. v. a. pe fiă-care anü pentru procurarea foilor teologice, cari deasemene să se adaugă la bibliotecă. Într'acestü modü bibliotecă institutului teologicü crescuse pēnă la 1874 la 900 de opuri, între cari la 800 teologice.

Acésta eră starea institutului teologicü pe la anul 1875, când i-se apropiă și lui sörtea, ce o avuse șcöla clericală. Dară precum desfintărea șcölei clericale urmă, spre a face locü la ce-vá mai deplinü, mai corăspundētoriü rēcerințelor timpului, așa și desfintărea institutului teologicü aveá să însemne progresü, punēndu-se în locü-i „facultatea teologică“.

Cam pe la anul 1870 se manifestă ádecă üă agetare vióia în imperiü pentru crearea de universități nóue. Deosebite cetăți și partide națiunale puneáu înființarea unei universități în programa sa și însa-și camera ablegaților din senatul imperialü se esprimă de

repetite ori pentru unele din proiectele aceste, întetindū regimul, ca să aducă în cameră propuneri de asemenea natură.

Prin mișcările aceste regimul împărătescū se simți îndemnatū, a luă afacerea acēsta în cea mai seriósă cumpenire și aprețiare și, pe temeul propriei dejudecări, a decide, încâtū, dorințele, cari nu încetău a se manifesta, sūntū juste și întemeiate. Între cei ce cereău înființarea unei universități nouē, erău și deputații nostri, cari nu întrelăsău nici ūă ocasiune îndemânatică, de a demustră, cumcă, dacă este vr'ūă provincă, care cu totū dreptul este dēmnă de ūă favore atātū de mare din partea regimului, atunci acea provincă este Bucovina. Afară de spesele proporțiunatū puține, ce s'ar cere pentru înființarea unei universități în Cernăuți, se aduseră încă ca motive pe de ūă parte polonisarea urmată a universității din Leovū, din care causă tinerii Bucovineni, pentru de a putē face studie univertarice trebuiaū să călătorēscă 139 de mile pēnă la universitatea din Viena, de altă parte se aduse înainte și îndreptățirea bisericei gr. or., de a avē și ea în imperiū institutul celū mai 'naltū, ūă făcultate teologică pentru scultivarea clerului său. În partea cislaitană a imperiului înse, unicul locū amēsuratū scopului acestuia este numai Cernăuțul, cu atăta mai multū, căci și de faptū esistă acolo unū Institutū teologicū bine orgānisatū.

Pe lângă aceste i erău regimului împărătescū cunoscute și dorințele dieceseī, de a-și vedē institutul teologicū rădicatū la rangū de făcultate, dorințe, cari mai ântăiū, după cum s'a mai disū, le esprimase încă la a. 1852 fericitul Episcopū Hacmanū și se reperiă după aceea prin unū proiectū de reorgānisare a institutului și rădicarea lui la rangū de făcultate supusū la 1866 și altul la 1870, precum adese și la alte ocațiuni mai multe.

Din aceste motive și considerări regimul se decise pentru crearea unei universități în Cernăuți. Greutatea eră numai cu privire la făcultatea teologică, căci la acēsta nu se puteă aplică neci dreptul făcultăților teologice de rital latinū, dară neci nu se puteă supune dea-dreptul la legiurile academice generale. Făcultatea teologică, ca și institutul teologicū, aveă a scultivă clerul dieceseī, pentru aceea trebuia să steie în rēportū cu organismul bisericescū. Eră necesariū, ca înteresele bisericesci să fiă luate în privire la făcultatea, ce eră să se creeze.

În privința acēsta întră regimul împărătescū în trătative cu reșausatul Archiepiscopū și Mitropolitū Teofilū Bendela, care, fără să

fiá scosú ce-vá la capetú, murí în Augustú 1875. Inzá fiindú-cá Ministrul de culte și de înstructiune áncá în Noemvre 1874 supusese împératutú propunerea pentru crearea unei universitáti în Cernáuti, érá dupá acésta urmase resoluțiunea din 7. Decemvre 1874, cu care se împuteresce Ministrul, a vení cu proleptul respectivú înaintea senatului imperialú și lucrul înaintase într'atáta, încátú universitatea, inclusive cu făcultatea teologicá, aveá să între în viétá chiarú cu începutul anului scolariú 1875/1876, regimul nu putea asceptá reasédarea scaunului mitropolitanú, ci fu necesitatú a luá singurú mésurele ulterióre, cu cari mai târdiú se întélese sí autoritatea bisericéscá.

Pe temeul resoluțiunii împérátesci din 29. Augustú 1875 dispuse deci Ministrul de cultú și de înstructiune în ordinațiunea sa din 30. Augustú 1875 Nr. 13240 în §. 1: „Înstitutul teologicú gr. or., carele esistá în Cernáuti, este desființatú“.

„În locul lui întrá făcultatea teologicá gr. or. a universitáti c. r. Francisco-Iosefine din Cernáuti“.

Așá înstitutul teologicú încetá și elú dupá úá activitate de 48 de ani. Incátú a coréspunsú elú misiunii sale, va judecá cu nepártinire posteritatea, atáta însă totu-și credemú a fi îndreptátiți a adauge, cumcá starea bisericeí de astá-đi, stare, carea ne face a priví fără témá în viitoriú, este de mulțámitú înstitutului aceluia. Dacă în culturá și sciință stá puterea, atunci cu dreptul putemú dice, cá biserica nóstrá cu ajutoriul aceluí înstitutú a ajunsú la atáta putere, încátú cu succesú va puté resistá la tóte furtunele, câte s'ar rádicá asuprá-i în viitoriú, căci pe când înainte de înființarea înstitutului teologicú aici în țérá nu se aflá unú unicú preotú cu învétáture mai 'nalte teologice, în preséntú, laudá Domnului! nu se aflá în întrégá pástoria sufletéscá unú unicú preotú, carele să nu le aibá. Căci la înstitutul acesta, începéndú dela întemeierea lui, absolvará studiele teologice.

În anul 1831	—	5	inși	În anul 1839	—	8	inși
„	„	1832	— 12	„	„	1840	— 9
„	„	1833	— 5	„	„	1841	— 9
„	„	1834	— 11	„	„	1842	— 10
„	„	1835	— 7	„	„	1843	— 9
„	„	1836	— 13	„	„	1844	— 8
„	„	1837	— 6	„	„	1845	— 11
„	„	1838	— 3	„	„	1846	— 13

In anul 1847 — 16 inși	În anul 1862 — 8 inși
„ „ 1848 — 9 „	„ „ 1863 — 11 „
„ „ 1849 — 12 „	„ „ 1864 — 12 „
„ „ 1850 — 13 „	„ „ 1865 — 10 „
„ „ 1851 — 10 „	„ „ 1866 — 13 „
„ „ 1852 — 15 „	„ „ 1867 — 14 „
„ „ 1853 — 14 „	„ „ 1868 — 25 „
„ „ 1854 — 4 „	„ „ 1869 — 12 „
„ „ 1855 — 9 „	„ „ 1870 — 14 „
„ „ 1856 — 5 „	„ „ 1871 — 16 „
„ „ 1857 — 16 „	„ „ 1872 — 17 „
„ „ 1858 — 7 „	„ „ 1873 — 21 „
„ „ 1859 — 3 „	„ „ 1874 — 9 „
„ „ 1860 — 17 „	„ „ 1875 — 12 „
„ „ 1861 — 3 „	

Preste totu așa-dară 496; între acestia unii, de și puțini, din Ungaria, alții din România. Ocupându-se succesiv prin teologi absolvați toate locurile în păstoria, și cele de la institutele de creștere, precum și toate treptele mai 'nalte bisericesci, începură a se manifesta mișcări și pe câmpul literariu. Credă deci a nu fi de prisos, de a aduce înainte la locul acesta și scrierile acele din Bucovina, ai căror autori și-au absolvat studiile la institutul, de care ni e vorba, se au și servit la el. Scrieri de aceste sunt:

1) Theoretisch-praktische Grammatik der dacoromanischen das ist: der moldauischen oder walachischen Sprache, nach ganz neuen Grundsätzen und einer leichtfasslichen Methode, bearbeitet von Theoctist Blazewicz, Spiritual des gr.-or. Buk. Diöcesan-Seminariums. Lemberg und Czernowitz 1844.

2) Catechismul christianesc cuprindătoriu de învățatura dreptcredincioasei beserice catolice a răsăritului, de Stefanu Tarnavietchi, catechet la scoala normală, Cernăuți 1849.*)

3) Gramatica limbei românesci pentru clasa I. si II. a scoalelor poporene, de Vasile Ianoviciu, Viena 1851.*)

4) Gramatica limbei românesci pentru III. clasă a scoalelor poporene, de Vasile Ianoviciu, Viena 1851.*)

5) Grammatik der romänischen Sprache für Deutsche, von Basil Janowicz, k. k. Professor an der theol. Leranstalt zu Czernowitz, Wien 1855.

*) Cărțile însemnate cu semnul acesta, sunt tipărite cu alfabetul cirilic.

16) Istoria svântă a test. vechiū și noū pentru clasa II. a scoalelor poporene de Sam. Andrieviciū, Viena 1865.*)

17) Epistoliile și evangeliile pe toate dominicele și serbătorile de preste an cu deduceri și aplicări pentru clasa a doua a scoalelor popor., de Sam. Andrieviciū, Viena 1865.*)

18) Catechis mic pentru tinerimea ortodoxă din I. și II. clasă a scoalelor naționale din Bucovina, de Sam. Andrieviciū, Viena 1865.*)

19) Istoria vieții lui Isus Christos cu multe aplecâciuni folosite, pentru întrebuițarea candidaților de dascălie (cântori bes.) de Teoctist Blajeviciū, Viena 1865.*)

20) Mânuariū pentru învățatura religioasă a besericii drept-credincioase a răsăritului, compus spre folosul învățăcelor clasei ântâie gimnasiale, de Constantin Andrieviciū (Morariū) catech. gimn. Viena 1866.*)

21) Mânuariū pentru învățatura istoriei test. vechiū, compus spre folosul clasei a doua gimn. de Const. Andrieviciū, Viena 1866.*)

22) Mânuariū pentru învățatura istoriei vieții mântuitorului lumii Isus Christos, pentru clasa a III. gimnasială, de Const. Andrieviciū, Viena 1867.*)

23) Istoria biblică a aședământului celui vechiū spre folosul scoalelor de dascălie, de Teoctist Blajeviciū, Viena 1865.

24) Creștineasca învățatură a năravurilor sau moralul creștinesc spre întrebuițarea candidalilor de dascălie, de Teoctist Blajeviciū, Viena 1865.

25) Carte de cetire saū legendariū romanesc pentru a III. clasă a scoalelor poporene, de Sam. Andrieviciū, Viena 1868.

26) Ermeneutica biblică generară, de Vasile Ianoviciū, c. r. prof. alū stud. bibl. t. n. (tipăritū după mórtea autorului), Viena 1868.

27) Carte de cetire saū legendariū rom. pentru a II. clasă a scoalelor poporene, de Sam. Andrieviciū, Viena 1869.

28) Gramatica limbei rom. pentru I. și a II. clasă a scoalelor popor., de Vasile Ianoviciū, Viena 1869.

29) Manualū de Armonia musicală de Is. Vorobchievici, Cernăuți 1869.

30) Cântări chorale pentru liturgia s. Ioan gură de aurū de Isidor Vorobchievici, Viena 1869.

31) Flori din Bucovina, optū cântece românesce cu acompagniare de piano de Isidorū Vorobchieviciū, Cernăuți 1870.

*) Cărțile însemnate cu semnul acesta. suntū tipărite cu alfabetul cirilic.

32) Omiletica bisericii dreptcredincioase resăritene de Vasiliu Mitrofanoviciu, prof. ord. de teologia pastorală la institutul teol. din Cernăuți, Cernăuți 1875.

33) Rugăciuni culese și acomodate pentru junimea dreptcredincioasă de ambele sexe. de Mihaïu Calinescu, Cernăuți 1876.

34) Critica verbală sau critica testului cărților t. n. lucrată de Vasile Ianoviciu, prof. al stud. bibl. t. n. la instit. teol. din Cernăuți, Cernăuți 1878 (tipărită după mórtea autorului).

35) Psaltichia bisericească aședată în noate musicale de Silvestru (Samuil) Morariu Andrieviciu, archimandrit consist. și vicariu arhiepiscopal 1879.

36) Catechetica besericii dreptcredincioase resăritene de Ioan Stefanelli, catechet la scoala pop. gr. or. și docinte la facultatea teol., Sibiu 1879.

37) Catechese trătând istoria bibl. a test. v. de Ioan Stefanelli, Sibiu 1879.

38) Cântări chorale pentru liturgia s. Ioanū gură de aurū de Isidoru Vorobchievici, Cernăuți 1880.

39) Catechese trătând istoria bibl. a test. n. și faptele apostolilor de Ioan Stefanelli, Sibiu 1881.

40) Catechese trătând învătăturile dogmatice și morale ale besericei dreptcred. res. Sibiu 1881.

41) Profetul Ioel trădus și esplicat duple textul masoretic de Dr. Emilian Wojucki, Viena 1882.

Afară de aceste mai suntu încă și alte scrieri mai mici de deosebitu cuprinsu. Nu se pôte negá neci aceea, că institutul teologicu, de și indirectu, avu ũă înriurința fórte însemnată și asupra formării înțeleginței nóstre lumene, precum de altă parte contribuí multu spre a rădicá véda nu numai a bisericei, dară și a națiunaliității nóstre. Le sciú aceste prea bine cei ce cunoscú împrejurările nóstre din trecutú.

Cam ce felu de părere se formase des re institutul nostru teologicu în afară de biserica nóstră, mai alesu însă în cercurile înaltulu regimú împărătescu. védá stimații cetitori din cuvintele șefului de secțiune în c. r. Ministeriú de cultu și înstrucțiune, Dr. Carol Lemayer, carele, în descrierea administrării scólelor înalte austriace în timpul de la 1868 pênă la 1877, dice următóriele în privința acestui institutu: „Ūă începetură fórte însemnată pentru crearea

acéstă nóüă (făcultatea teol. gr. or.) fú de bună samă înstitutul teologic gr. or. Cernăuțenü, carele esistá acoló de la anul 1830 (correctü de la 1827) în îmbinare cu seminariul episcopescü și a căruí stare în privințe multiple se puteá numí fórte îndestulătoriă. La înstitutul acesta înfloriá acum demultü üă viétă descéptă sciințifică. Referințele favorabile ale fondului relegiunariü gr. or. conceseră, ca învățătorilor și învățaceilor talentați ai înstitutului să li-se facă cu putință cercetarea făcultăților teologice străine seü celü puținü frequentarea universității din Viena ș. a. Intr'acéstü modü înstitutul acesta eșise demultü din cadrele unui sîmple înstitutü diecesanü și poședeá binișorü tóte începeturile pentru prefacerea într'üă făcultate teologică. Acéstă prefacere o și suscitase corpul profesoralü de rēpēte orí încă multü înainte de crearea universității Cernăuțene și anume cu acelü capētü, că în locul înstitutului se aspirá crearea unei făcultăți teologice de sine stătătoriē, cu dreptul, de a împärtăși gradul de doctorü¹⁾

Pe temeül resoluțiunii prea 'nalte din 28. Augustü 1875 urmá prin ordinățiunea ministerială din 30. Augustü 1875 orgānizarea nóuei făcultăți, érá acea ordinațiune a Ministrului de cultü și de instrucțiune N-rul 13240 publicată în Fóia legilor imperiale an. 1875 Nr. 122 pag. 287 sună în traducere romānescă așa:

P e t e m e i u l r e s o l u ț i u n i i p r e a ' n a l t e d i n 29. Augustü 1875 aflu de a ordiná, precum urméză:

§. 1. Institutul teologicü greco-orientalü, ce esistă în Cernăuți, este desrădicatü.

¹⁾ Die Verwaltung der österreichischen Hochschulen von 1868—1877, im Auftrage des k. k. Ministers für Cultus und Unterricht dargestellt von Dr. Karl Lemayr. Wien 1878, pag. 170: Einen sehr wichtigen Ansatz zu dieser Neubildung enthielt nun allerdings die Czernowitzer griechisch-orientalisch-theologische Lehranstalt, welche dort seit dem Jahre 1830 in Verbindung mit dem bischöflichen Seminar bestand und deren Zustand in vielfacher Beziehung ein sehr befriedigender genannt werden konnte. An dieser Lehranstalt hatte seit jeher ein reges wissenschaftliches Leben geblüht; die günstigen Verhältnisse des griechisch-orientalischen Religionsfondes gestatteten, dass talentvollen Lehrern und Schülern der Anstalt der Besuch ausländischer theologischer Facultäten oder doch die Frequenz der Wiener Universität möglich gemacht werden konnte u. s. w. Auf diese Art war die Anstalt längst über den Rahmen eines blossen Diäcesan-Institutes hinausgewachsen und enthielt so ziemlich alle Ansätze zur Umwandlung in eine theologische Facultät. Auch war diese Umwandlung von dem Lehrkörper der Anstalt wiederholt, und zwar längst vor Gründung der Czernowitzer Universität, in der Art angeregt worden, dass man damals die Errichtung einer für sich bestehenden theologischen Facultät mit dem Rechte der Ertheilung des Doctorgrades an Stelle der Lehranstalt anstrebte.

În locul lui intră facultatea teologică gr. or. a universității Francisco-Iosefine din Cernăuți.

§. 2. Încâtă nu vor urmă speciale determinări ulterioare, au pentru numita facultate teologică vâlóre prescriptele și înstituțiunile generale academice.

Determinările speciale, cari sântă în vigóre pentru facultățile teologice catolice, n'au aplecare la facultatea teologică gr. orientală.

§. 3. La facultatea teologică gr. or. din Cernăuți se sistemisază următóriele catedre ordinare:

- a) pentru Studiul biblică și Esegesa test. vechiă;
- b) pentru Studiul biblică și Esegesa test. nouă;
- c) pentru Dogmatică;
- d) pentru Teologia morală;
- e) pentru Istoria bisericéscă;
- f) pentru Dreptul canonică;
- g) pentru Teologia practică;
- h) pentru limbele orientale.

Cele-l'alte obiepte de învățământă, ală caror studiă, după planul de învățământă, este oblegată, se vor îmbină, încâtă o va ertă acésta calificăciunea singuritelor personalități, cu câte una dintre catedrele sistemisate.

După aceea-și măsură li-se pôte împune profesorilor a prelege și asupra unor obiepte de învățământă neoblegate.

Număi încâtă una séu alta ar fi cu neputință, se va purtă grijă pentru propunerea specialităților secundarie obligate și pentru disciplinele secundarie, a căror propunere este de dorită, prin numirea de profesori străordinari séu prin admiterea de docinți privați.

§. 4. Asupra tuturor propunerilor facultății pentru denumirea de profesori séu pentru admiterea de docinți privați, are președintele țerei înainte de a le supune Ministeriului, a cere părerea Archiepiscopului din Cernăuți.

Părerea Archiepiscopului se va cere și de cătră Ministrul de cultă și de instrucțiune, dacă acela ar voi să propună pentru ũă profesură ũă persónă, carea nu e propusă de cătră facultate.

§. 5. În caduri, în cari aședarea unei profesure nu este cu putință în calea chiămării, se pôte, în modă esceptiunală, cu încu-

viințarea Ministrului de cultū și de învățământū escrie unu esamenū scrisualū de concursū.

Temele de esamenū le determinăză făcultatea.

Escrierea concursului se face de Ministeriul de cultū și de înstructiune.

Elaboratele sîntū de a se trāmite făcultății, carea le dejudecā și convocā candidații, ce i-se parū apti, la unū colloquiū și ūă prelegere de probă. Pe temeiul rezultatelor ale acestor din urmă face făcultatea propunerea sa de asedare (§. 4).

În caduri speciale se pôte ertā colloquiul și prelegerea de probă, seŭ se pôte, pentru ținerea acestora, delegā și altū înstitutū teologicū, darā se cere spre acēsta încuviințarea Ministrului de cultū și de înstructiune, carele și în acēstā privință are a cere părerea Archiepiscopului.

§. 6. Numirea de suplinți pentru catedre vācante urmēzā prin făcultate, totu-și este de făcutū despre acēsta arētare Archiepiscopului și de cerutū întarirea Ministrului de culte și de înstructiune.

§. 7. Alegerile¹⁾ făcute de făcultate amēsuratū legiī din 27. Aprile 1873 (F. l. imp. Nr. 63), sîntū de a se aduce la cunoscința Archiepiscopului.

§. 8. Archiepiscopul este îndreptățitū, de a se încredință despre cultivarea sciințelor teologice la făcultate și despre progresul studiilor și după aceste de a face Ministeriului de cultū și de învățământū propunerile ce i-s'ar păré de trebuință.

§. 9. Pentru întinderea îndetoririlor profesorilor ordinari și străordinari, de a îngrijī regulatū specialitatea lor de învățământū, aŭ valóre esistintele aședāmintē de studie.

Unū profesoriū ordinariū trebuie să prelēgā celū puținū nouē, unū străordinariū celū puținū șapte ore pe sēptēmānā.

§. 10. Împrejurarea, că unū studente alū făcultății aparține seminariului diecesanū, nu pôte derogā drepturilor și îndetorințelor lui academice.

Totu-și să se facā arētare superiorului seminariului, dacă unū alumnū seminariālū i-s'ar imputā purtare contrariā detorințelor sale, seŭ s'ar îndrumā în contra-ī ūă cercetare disciplinariā seŭ i-s'ar decretā ūă pedēpsā disciplinariā.

¹⁾ ale demnitarilor academici.

Asemene arătare este de făcută la respectiva autoritate diecesană, dacă cazul atinsă s'ar întâmplă și la ună candidată de starea preoțescă primită în clerul unei diecese din țeră seă și din străinătate.

§. 11. Planul de învățământă și ordinea de esamene pentru făcultața teologică sântă alăturate în adausul A și B.

Aceste au vâlóre provisoră pentru cei mai de aprópe trei ani de studie.

§. 12. Ordinea afacerilor pentru trătările sale și-o compune însu-și colegiul profesorală și o supune Ministrului de cultă și de înstrucțiune spre întărire.

§. 13. Ordinățiunea acăsta întră în activitate cu 1. Septevre 1875.

Determinările transitorie le conține adausul C.

Stremayr m. p.

Din determinările ordinățiunii acesteia sântă mai remarcabile următóriele. Pentru făcultața teologică nouă creată se dechiară vâlorable prescriptele și înstituțiunile generale academice, subtrăgându-se rěspicată de sub tóte determinările speciale urmate pentru făcultațile teologice catolice. Se sistemiseză optă catedre, așa-dară cu dóue mai multă, decâtă la înstitutul teologică. Se normeză relațiunea făcultații față cu autoritatea supremă bisericescă, asigurându-'i-se acesteia înriurinta, ce cu dreptul se cuvine să o aibă asupra unei scóle, carea nu numai se susține din mijlócele fondului relegiunariă, dară în care se scultivă și clerul tineră ală bisericei. Dreptă aceea la tóte propunerile pentru denumirea profesorilor și pentru admiterea de docinți este de a se cere și părerea Archiepiscopului. Archiepiscopului sântă de arătătă denumirile de suplinți și alegerile demnitarilor făcultații și lui îi compete și dreptul, de a se incredință despre cultivarea sciințelor la făcultațe și despre progresul studiilor, ca așa să fiă în puseciune de a face Ministrului prepunerile, ce i-s'ar päre de trebuință. Se pórtă grijă și pentru aceea, ca superiorul seminariului și autoritatea diecesană să aibă cuvenita evedință asupra purtării acelor studinți de la făcultațe, cari sântă totă-ună-dată și alumni ai seminariului diecesană, seă în genere sântă candidați de preoțiă.

De altminte în tóte cele-l'alte fú conservată neatirnarea făcultații așa, după cum o cere problema ei sciințială și orgănisumul academică.

La această ordinățiune au fost alăturate trei adause, dintre cari celū dintâi (A) cuprinde planul provisoriu de învățământ, alū doile (B) ordinea de esamene, érá alū treile (C) dispuseciuni transitorie.

Planul de învățământ respectézá libertatea de studiū, (Lern-freiheit) care la făcultatea acésta este susținută celū puțin în principiū, în urma căreia obiepte oblegate și constringere spre esamene esistū numai pentru acei studinți, cari pe temeul studiilor teologice voiescū a întrá într'unū șervițū de statū séu alū bisericei, séu cari aspiră la gradul de doctoratū de teologiă. Pentru acestia deci s'a stătoritū (în adausul A) următoriu

Planū

provisoriū de învățământ alū făcultății teologice gr. or. de la c. r. universitate Francisco-Iosefină din Cernăuți.

§. 1. Fără scădere pentru libertatea de studiū academicū, au vâlóre pentru acei studinți ai făcultății teologice gr. or., cari pe temeul studiilor sale teologice voiescū să se devóte șervițulu statulu séu alū bisericei, séu cari voiescū să ajungă gradul de doctorū de teologiă, următoriele prescripte.

§. 2. Studinții acestia trebuie să frequenteze făcultatea celū puțin patru ani și să asculte următoriele obiepte în ordinea, care urméză:

ÎN ANUL ÂNTÂIU:

Î n s e m e s t r u l ă n t â i u :

Enciclopedia și Metodologia studiilor teologice, pe săptămână 2—3 óre.

Î n â m b e l e s e m e s t r e :

Limba evraică, Studiul biblic¹⁾ și Esegesa test. v. la unū locū 8—9 óre.

Î n s e m e s t r u l ă l ū d o i l e :

Studiul biblic și Esegesa test. nou 3—4 óre.

ÎN ANUL ALU DOILE:

Î n s e m e s t r u l ă n t â i u :

Studiul biblic și Esegesa test. vechiū (Urmarea) 3—4 óre.

¹⁾ Archeologia bibl. și Isagogia.

În ambele semestre:

Studiul biblic și Esegesa test. nou (Urmare) 3—4 ore.
Istoria și Statistica bisericăscă 7—8 ore.

ÎN ANUL ALU TREILE:

In ambele semestre:

Dogmatica 7—8 ore;
Teologia morală, 7—8 ore.

ÎN ANUL ALU PATRULE:

În ambele semestre:

Teologia practică (păstorală) inclusive Catechetica, Omiletica, Liturgica cu esercițele corăspundătoare, la unu locu în semestrul întâiu 10—12 ore, în alu doile 7—8.

Dreptul canonic și stilul curialu bisericescu 5—6 ore.

§. 3. Afară de obiectele înainte enumerate auditorii numiți în §. 1 mai suntu dători a ascultă încă:

1. La făcultatea filosofică:

- a) In decursul celor dintăiu trei ani unu colegiu asupra filosofiei;
- b) in decursul tuturor optu semestre unu colegiu asupra istoriei austriace.

2. La făcultatea sciințelor de dreptu și de statu:

în semestrul alu șeptelea:

Istoria și instituțiunile dreptulu romanu. ¹⁾

§. 4. Cari colegie afară de cele aduse înainte suntu de a se documéntă de cătră candidații gradulu de doctoratu de teologia, determinază ordinea de rigoroze teologică.

§. 5. Profesorii făcultății teologice au de a-și întocmi prelegerile lor așa, ca studinților numiți în §. 1. să li fiă cu putință de a-și împlini dătorințele lor normate aici.

Colegiile însemnate la §. 2. suntu așa-dară de a se prelege in totu anul (respective in totu semestrul) și cam în numėrul de ore

¹⁾ Prin emisul Minist. de cultu și de instrucțiune din 16. Oct. 1875 Nr. 16,400. s'a concesu ca colegiu acesta să se pótă ascultă și în sem. alu V.

săptămânale fixate mai sus, evitându orî ce colisiune de ore între obiectele obligate ale aceluia-și semestru.

§. 6. Afară de colegiile însemnate în §. 2 sîntu de prelesu în intervale amesurate încă următoriele :

- a) Asupra gramaticii idiomului testam. nou;
- b) asupra Istoriei biblice și a Archeologiei;
- c) asupra Eminentei biblice;
- d) asupra Istoriei canonului test. nou;
- e) asupra Patrologiei;
- f) asupra Istoriei dogmelor și Apologeticii;
- g) asupra limbii slavice bisericesci;
- h) asupra Simbolicei bisericei orientale;
- i) explicarea unui Nomocanonu (mai alesu a Nomocanonului XIV titulorum).

§. 7. În privința tuturor disciplinelor momentose au în intervale amesurate, să se țină la facultate esercițe seminariale (conversatorii etc.), a căror întocmire se va determina într'unu statutu compus de colegiul profesoralu și întăritu de Ministrul de cultu și de instrucțiune.

§. 8. Limba ordinară de propunere la facultatea teologică este, ca și la facultățile lumene ale universității din Cernăuți, cea germană. Abatere de la acesta prinde locu numai cu privire la teologia practică — la Pastorală, Catehetică, Omiletică, Liturgică și la esercițele, ce se ținū de acestea — la cari româna și rutena suntu limba ordinară de propunere.

În modu esceptiunalu, spre ușurarea trecerii, se admite, ca de-ua-camdată propunerea germană să rămână mărginită la Istoria bisericescă, la Dreptul canonicu și la disciplinele auxiliare teologice.¹⁾

§. 9. Studenților facultății teologice li-se numeră unu semestru numai atunci, dacă ei într'unu anu au frequentatū colegie obligate și neobligate în acelū numeru, încatū despărțindu-le dreptū în jumătate, cadū pe unu semestru celū puținū 20 (pe semestrul alu patrule și alu optule celū puținū 12) ore pe săptămână. La computarea acesta intră și colegiile frequentate la alte facultăți.

¹⁾ Acesta se observă și astăzi, căci planul provisoriu de învățământu pînă acuma încă nu s'a dechăratu de definitiv, neci nu s'a înlocuitu prin altul modificatū.

În adausul B alu ordinătiunii suscitade se dau „prescriptele de esamine“ pentru studiul de facultate. Sistema introdusă prin aceste ține mijlocul între deplina libertate de studiū, precum esistă acēsta la făcultățile filosofice, și între sistema de esamene anuale și semestrale observată și la înstitutul nostru teologicū penă cândū au sustatū.

Studinții aceia ádecă, carii studicēză teologia în Cernăuți și aspiră la unū șervițū de statū seū bisericescū, seū carii la timpul său voiescū a-si câștigá gradul de doctorū de teologia, sūntū îndētoriți, a se supune la finitul semestrului alū patrule și alū semestrului alū optele unui esamenū. Esamenul dintăiū este „esegeticū-istoricū“, érá obieptele esamenului sūntū: „Studiul biblicū și Esegesa test. v.; studiul biblicū și esegesa test. n. și Istoria și Stătistica bisericescă“. Esamenul alū doile la finitul semestrului alū optele este „sistematicū-practicū“, érá obieptele lui: „Dogmatica, Teologia morală, Teologia practică și Dreptul canonicū“.

Sistema de colegie și de esámene, întroduse la acēstă făcultate, corēspunde, în întregul său, libertății de studiū mărginite, care esistă la făcultățile juridice, la cari de-asecene după închiăierea anului alū doile este de a se supune esamenului ántăiū, érá după finitul anului alū patrule, esamenului alū doile (respective esamenului alū treile). Sistema acēsta are acea parte bună, că studinții sūntū așa dicēndū constrinși a întrebuintă cu folosū timpul quadrieniului, fără de a fi de altă parte împedecați în alegerea liberă și în direcțiunea studiilor, după cum o cere ființa unei școle înalte.

Memoratul adausū B. sună în modul următorii:

O r d i n e a p r o v i s ó r i ă d e e s a m e n e l a f ă c u l t a t e a g r. o r. t e o l o g i c ă a c. r. u n i v e r s i t ă ț i i F r a n c i s c o - I o s e f i n e î n C e r n ă u ț i.

§. 1. Studinții aceia ai făcultății gr. or. teologice, carii pe temeul studiilor sale teologice voiescū să se devóte șervițului de statū seū bisericescū, seū voiescū să ajungă gradul de doctorū în teologia, au să se supună la finitul semestrului alū patrule și la finitul semestrului alū optele unui esamenū.

§. 2. Esamenul de la finitul semestrului alū patrule este esegeticū-istoricū și se va ține:

- a) din Studiul biblic și din Esegesa test. vechi;
- b) din Studiul biblic și din Esegesa test. nou;
- c) din Istoria și din Statistica biserică.

§. 3. Esamenul de la finitul semestrului alu optule este sistematic-practic și se va ține:

- a) din Dogmatică;
- b) din Teologia morală;
- c) din Teologia practică;
- d) din Dreptul canonic.

§. 4. Trecerea în anul treile alu teologiei, fără de a fi făcutu esamenul arătat în §. 2, se consideră ca ă răsemnare de a mai fi așădatu în șervițul statului său alu bisericei, său de a-și căștigă gradul de doctoru în teologie.

Ă depunere suplemăntariă¹⁾ a esamenului nu se concede, nici dispensare de elu nu se împărtășesce.

Esamenul arătat la §. 3 se pôte face și după absolvarea studiilor teologice. Încătu se pôte esamenul acesta suplini prin gradul de doctoru în teologie. ce s'ar căștigă, se va determină la emiteria ordinei de rigoroșe teologice (§. 12).

§. 5. Anunțarea pentru esamenul esegetic-istoric se face la decanatu, pentru esamenul sistematic-practic la presesul respectivei comisiuni de esamen. Suplicei de anunțare trebuie să-i fiă alăturatu testimoniul de maturitate și indicele.

§. 6. Esamenul se va ține în acea limbă, carea pentru respectivul obieptu de esamen este limba ordinariă de propunere.

§. 7. Aprobățiunea candidaților de esamen (§§. 2 și 3) urmăză prin ajudecarea calculului „îndestulătoriu“ din tôte, său prin ajudecarea calculului „escelentă“ din tôte, său din unele dintre obieptele de esamen.

Reprobățiunea (calculul neîndestulătoriu) urmăză pe ă jumătate de anu său pe unu anu întregu.

§. 8. Candidații cari la esamenul esegetic-istoric au fostu reprobați pe jumătate de anu, potu fi provisoriu înscriși pentru obieptele anului alu treile cu acea condițiune, dacă esamenul reștitu ilu vor face cu succesu.

¹⁾ Adeca după și afară de terminul din Iuliu și Optomvre defiptu pentru esamene.

incăpere (despărțitură) întunecată, unde intra arhiereul cel mare oă-data pe an, spre a aduce sãcificiũ pentru pãcatele sale și ale poporului.

În lã-întrul acesteia se aflã:

- a) ¹⁾ Unũ sãcriũ lucratũ din lemnũ de acație și auritũ atãtũ pe din afarã, cãtũ și pe din lãintru, $2\frac{1}{2}$ coți de lungũ, $1\frac{1}{2}$ de cotũ de latũ și totũ așã de naltũ, în care se pãstrãu tablele legii, pre care erãu sãpate cele dece porunce; ca monumẽntul legãturei. Dupã mãrturisirea s. Ap. Paulũ ²⁾ se pãstrã în chivotul legii; pe lãngã tablele legii, și vasul de aurũ cu mana și toeagul lui Aaronũ, carele înfrunãise;
- b) Tronul împãcãrii, oã tablã sãũ cãpacũ de aurũ de mãrimea chivotului legii, care stã de-a-supra acestuia. La acesta se sãvãrșia actul împãcãrii de arhiereũ în ziua împãcãrii.
- c) Doi Cheruvimi de aurũ la capetele cãpacului cu aripele întinse și fatã în fatã. Precum conțineã chivotul legii cu cele dõũe table mãrturia viã și realã a descoperirii împãrtãșite și a legãturei închiãiate pe muntele Sinaiũ, așã reprezẽntã tronul împãcãrii presența lui Dumnezeu în locul convenirii lui Dumnezeu cu Moisi și alũ descoperirilor viitoare ³⁾

Cheruvimii pe tronul împãcãrii închipuiau doi ângeri, cari erãu puși de padã la pãrta paradisiului și țineãu drumul închisũ la pomul vieței, deci și aici cei doi cheruvimi închipuiau, cumcã omul, de și erã aptũ de a descoperire, totu-și erã opritũ de la apropiare fãțisã și nemijlocitã cu Dumnezeu și de unire întimã cu dingsul, cum erã ore-cãnd în starea nevinovãției sale. La ocasiunea sãntirii tẽmplului se arẽtã, ca și la cortul sãntũ în timpul migrãrii, unũ nourũ numitũ Șechina, ca învãliturã a presenței lui Iehovah, în forma focului. (La dẽrimarea tẽmplului solomonicũ s'au perdutũ și chivotul legii. Dupã a II. Macav. 2, 4 a fostũ ascunsũ de profetul Ieremia într oã visuniã și nu s'au pututũ aflã mai multũ. Tẽmplul cel mai târziu a fostũ fãrã chivotul legii; dupã esilũ nici de Șechina nu e vorbã mai multũ).

De la sãnta-sãntelor spre rãsãritũ, despãrțitã prin oã perdeã purpurã se aflã sãnta cu urmãtãriile unelte:

¹⁾ Chivotul legii.

²⁾ Evrei 9, 4.

³⁾ Eșire 25. 22. 30. 6.

- a) Altariul tămâiării în dreptul intrării în sânta-sântelor. Și acesta eră făcutu din lemnu de acatje și auritü. Forma lui eră în patru unghiuri și în fiă-care unghiü se rădică unü cornü, semnul simbolicü alü tãriei și alü puterii, alü onórii și alü gloriei, și în urmă alü abundãței. Pe altariul acesta ardeá de dóue ori pe ñi, demãnetã și séra, arderea de tãmâia compusã din patru feluri de aromate. Fumul mirésmelor acelora se înãltã, ca și rugãciunile sãntilor, cãtrã Domnul și erã sãcrificiü de bunã mirósnã înaintea lui D-deü.
- b) Candelabrul de aurü cu șapte cãnde, care ardeá neconținütü, împlute fiindü cu celü mai finü și mai curatü untü-de-lemnü. Lumina nãturalã a candelabrului în locul celü sãntü închipuía lumina cea suprãnãturalã, d-deiesca descoperire, séu cuvëntul celü viü alü lui D-deü; în urmă și cunoscința luminatã de D-deü, mijlocitã prin descoperire. Numéru șapte alü cãnde, închipuía sãntiã.
- c) Mésa pentru pãnile fetei séu punerii-înainte. Și mésa acésta erã făcutã din lemnü de acatje și îmbrãcatã cu aurü.

Pãnile fetei, 12 la numéru, închipuindü cele 12 seminție ale poporului israilténü, erãu făcute din făina cea mai finã, din aluatü nedospitü. Ele erãu aședate în dóue tencuri câte 6, una peste alta și de-a-supra erã pusã tãmâia curatã întru amintire, cã pãnile aceste sântü sãcrificiü pentru Domnul. În tótã sãmbãta se schimbãu pãnile aceste cu altele próspede. Pãnile cele vechi le mãncãu preoții în locul celü sãntü, erã tãmâia se ardeá pe altariul tãmâiării.

Despãrțitura a treia și cea mai mare, cu totul diferitã de „locuința sãntã“, erã tinda, în care se aflã:

- a) Altariul sãcrificielor. Acesta erã üã ladã făcutã din lemnü de acatje îmbrãcatã cu aramã și cu multü mai mare decâtü altariul tãmâiării. Totü în patru unghiuri câte unü cornü la fiă-care unghiü și împlutã cu lutü întru amintire, cã omul este făcutü din lutü și muritorü. Pe altariul acesta se aduceá și se ardeá sãcrificiele. Focul, ce ardeá pe altariul sãcrificielor, se numiã focü sãntü, pentru-cã se pëstrase neîntreruptü din focul, ce se pogorise din cerü la aducerea sãcrificiului celü dintãiu dupã lege, adusü de Aaronü. Focul cel sãntü ardeá neconținütü și de câte-ori erã de trebuință focü pe altariul tãmâiării, luãu de aicea.

b) Spălătorea a fostă nă căldare fôrte mare de aramă, plină de apă, cu scopū, ca să-și facă întrinsa preoții funcționari spălările ordinate. Preoții, înainte de sêvârșirea șervițului sântū, își spălău mânele și piclôrele; mânele, pentru-că cu dînsele aduceău săcrificiul, érá piclôrele, pentru-că aveău să calce în sânta.

Săcrificiele legii mosaice cele sângeróse sântū de trei feluri, și ádecă :

1. Săcrificiele arderii-de-totū,
2. săcrificiele de pace sêu de mântuire,
3. săcrificiele curățirii de păcatū și de vină. ¹⁾

Dară pēna-ce să întrămū în desfășurarea săcrificielor acestor diferite, e necesariū de arētatū ritul, ce érá observatū la actul săcrificării. Săcrificiele de pace erău îmbinate cu mîncări sêu cu așa numitele ospete săcrificiale.

Animalului, alesū după ordinăciunile legiuite și adusū înaintea cortului sântū, îi puneá săcrificantul mânele pe capū.

Cu împunerea mânelor sê identificá animalul cu săcrificantul, sêu sê mijlociá conexiunea între viēta acestuia și aceluia. De-óre-ce animalul substituiá cu viēta sa pre omū, omul mutá prin împunerea mânelor oblegământul său într'ūă formă simbolică la animalū și actul acesta se priviá ca semnū și ca međū de substituțiune a animalului pentru săcrificantū.

După împunerea mânelor urmă junghiiarea animalului, care actū sê făceá totū de săcrificantū și așa-și închiáiá elū aducerea săcrificiului.

Acuma urmă stropirea cu sângele animalului junghiatū, și asta o făceá preotul funcționariū. Stropirea cu sânge se sêvârșiá, după felul săcrificielor, în felurite moduri și érá actul, cu care se îndepliniá intențiunea aducerii săcrificiului. Abiá după-ce a premersū ceremonialul acesta, se predá victima focului spre ardere.

Esplicarea simbolică a actului acestui din urmă e acēsta : Prin focū se nimicesce materia cea ordinariá, érá cea fină se puri-

¹⁾ Acuma la Philo sântū săcrificiele legii orí ελοκαύστα, orí σωτήρια orí περί αμαρτίας. ,Dacă vom cercá scopul săcrificielor, dice elū, vom aflá trei feluri de săcrificie. Antârule felū este spre adorarea lui D-deū, care se cuvine ființei D-deesci, fără de orí ce altū scopū; alū doile felū este îndoitū, orí spre căștigarea unui bunū sêu spre delăturarea verú-unui réu. De vict. Opp. ed. Turneb. p. 887

fică. Focul este isvorul luminei și alu căldurei; totă viața este condiționată de lumină și căldură, focul este deci și isvorul vieții, prin urmare și simbolul puterii mistuitoare, purificătoare și reînnoitoare a lui D-deu, seu alu cuvântului d-deiescū, alu spiretului sântu, simbolul lui Iehovah, carele se și numesce în s. scriptură „focul mistuitoriu“, care vorbesce din lă-întrul flacării cătră Israilū și locuiesce în Șechina în forma focului.

Focul ce ardeá neconținut pe altariul săcrificielor nu erá focu ordinaru, ci ũă prourmare a focului, ce s'a pogoritu din ceru, așa-dară erá focu sântu, erá manifestare d-deiescă.

Părțile animalului, ce se predău focului spre ardere, erău părți compacte, precum: carnea, mușchi, ósele ș. a., ca reprezentanți ai întregului organismu corporalū, ca organele activității, aceste însă, după junghiiare și realizarea intențiunii prin stropirea sângelui, nu erău mai multu vinovate, ci curate și fără vină și fiindu predate focului celui sântu, respicau totu-ũă-dată și devotamentul necondiționatū înaintea lui D-deu. După acestea se înțelege și frasa repetită adese-orī: „și voru pune preoții tóte pre jertvenicū; ardere-de-totu este, jertvă, mirosu de bună mirósnă Domnului“. ¹⁾

În privința săcrificantului prin arderea organelor animale se exprimá, că sântirea și unirea lui cu D-deu e condiționată de abnegarea de cele pământesci și aducerea lor în onórea lui D-deu.

La săcrificiele arderii-de-totu se ardeá animalul întregu, afară de pielea, ce-i rămâneá preotului liturgu, și animalul trebuia să fiá masculinū luatū din cirédă seu din turmă; din paseri nu se luau decâtu turturei seu porumbi tineri.

Ordináciunea, ca numai animale masculine să se aducă la ardere-de-totu, stă în strinsă legătură cu formalitatea deosebită, ce se observá la săcrificiele aceste; căci obieptul se ardeá totu, erá nu ca la cele l'alte săcrificie, la cari se ardeá numai ũa parte.

Dacă erá scopul puincipalu alu arderii-de-totu, ca să se închipuiescă sântia cea mai perfectă a lui Iehovah, precum și depunerea necondiționată a tuturor puterilor omului înaintea lui, se înțelege, că scopului acestuia îi corespondeau mai deplinu animale masculine. Căci comparându-se animalul masculinū cu acelu fámeiescū, celu masculinū e atâtu în privința organismului fisicu, câtu și cu privire la însușietățile lui cele psihice totu-dea-una mai tare, mai puternicu și mai deplinu, decâtu celu fámeiescū.

¹⁾ Levit. 1, 1—17.

Scopul său meniciunea săcrificiului arderii-de-totă se esplică în multe moduri. Philo privesce felul acesta de săcrificie ca provocare simbolică pentru săcrificantul, ca să se lăpede de totă amórea propriă și să se lipescă de D-deū cu totă sufletul. Abarbenelū, în întroducere la cartea Leviților, dice, că săcrificiul acesta țintesce, ca sufletul celū rāțiunalū alū omului să învețe a se uní cu ziditorul său. După Sykes este săcrificiul arderii-de-totă esprimarea simbolică a propusului săcrificantului, de a-și stīrpí tóte îmboldirile cele pécătóse.

De și este cunoscutū, cumcă moméntul împăcării și alū curățirii eră comunū tuturor săcrificielor, cumcă legătura lui D-deū cu Israilū eră bāsată chiarū pe momintele aceste, cumcă caracterul închipuitorū alū săcrificielor mosaice pretindeă în fiă-care săcrificiū rēcunoscința unū efeptū împăcatorū și curățitorū, de și nu numai momintele aceste singuratice, ci tóte la ūă-l'altă reflectaū icóna deplină a săcrificiului lui Chr.: totu-și nu este împăcarea și curățirea unicul scopū principalū alū arderii-de-totă, ci numai un moméntū subordinatū alū ei, precum lămuresce acésta ordinul stropirii cu sânge.

Așa-dară scopul principalū alū arderii-de-totă este a rēspicá devotāméntul cătră Ichovah, ca creātorul, ocārmuitorul și stāpānul a tóte, ca Domnul preste viétă și morte, ca întemeiātorul legăturai celei sante, din care aū isvoritū tóte promisiunile și bine-cuvéntările, căruia i-se cuvine așa-dară pentru aceste onórea, mārirea, închinarea și șervirea cea mai perfectă.

De-óră-ce săcrificiul arderii-de-totă, ca înălțarea și mărturisirea cea mai deplină a măiestății d-deiesci, eră destinatū a rēspicá fapticū intențiunea internă, de care trebuia să fiă pētrunsū neconteuitū Israilténul evlaviosū și aliatul lui D-deū, se presēntă elū nu numai ca săcrificiū deosebitū, ci și ca ūă parte ființială la tóte felurile de săcrificie. Elū eră sărificiū necontenitū și neintreruptū, pentru-că se aducéa în tótă demānétă si în tótă séra și trebuia să ardă tótă nóptea pēnă demānétă; se aducéa în tótă sāmbată, în āntāia di a fiă-cării lune nóue și fiă-care israilténū virstnicū eră oblegatū a-lū aduce în cele trei sērbari mari anuale. ¹⁾

La săcrificiele arderii-de-totă se adaugeăū totū-de-a-una și daruri nesângeróse, precum: faină alésă, untū-de-lemnū și vinū.

Sācrificiele de pace erāū urmātóriele:

¹⁾ Numeri 28.

- a) Săcrificiul de mulțămită se'u de laudă, care se aduceá după întêmplări străordinarie, d. e. după încetarea bólelor epidemice după delăturarea periculelor mari, după primirea unor daruri și bine-cuvântări străordinarie. ¹⁾
- b) Săcrificiul cererii se'u rugării se aduceá la timpú de nenorocire mare cu scopú, de a o delaturá și a dobândi îndurarea și ajutoriul d-deiescú. ²⁾
- c) Săcrificiul votului se'u alú juruinței se aduceá după o juruință făcută. Dacă se aduceá înainte de împlinirea a v'r-unei dorințe, erá elú în câtú-vá săcrificiú de cerere, éră după împlinirea dorinței, săcrificiú de mulțămită. Se întelege, că stá în voiă liberă, a face juruință se'u nu.
- c) Săcrificiul din liberă voiă, fiindú-că nu erá nici ordinarú nici promisú, se puteá și întrelásá, fără de a negriji v'r-úă dëtorință. Săcrificiile de pace și arderea-de-totú se aduceáu de săcrificiantú în stare nevătămătei se'u reînnoitei legătare. De'n rëmășita carnurilor de la săcrificiile de pace se faceáu ospete săcrificiale.

În privința scopului însă suntu săcrificiile acestea cu totul diferite. Pe când săcrificiile arderii-de-totú scopusiáu premărirea lui D-deu, săcrificiile de pace se aduceáu din cauza d-deiescilor bine-faceri și bine-cuvântări, și anume se'u spre a le câștigá. se'u spre a mulțami după câștigarea lor.

La alegerea obiectelor pentru săcrificiile de pace nu se observá aceea rigurositatea ca la arderea-de-totú. La aceste se aduceáu ori-ce animale apte de săcrificare, fără privire la spețe se'u genú. Norma, de a săcrificá numai animale masculine, nu aflá locú la aceste. Momêntul principalú la ardere-de-totú erá arderea totală a animalului, pecând la săcrificiile de pace se predá numai úă parte spre ardere, și rëmășita erá menită la altú scopú. De-óră-ce, precum scimú, la ori-ce aducere de darú nu aveá să lipsescă momêntul finalú, ádeca șanția lui Iehovah. de aceea se predá focului numai partea cea mai alésă și mai fină, ádecă: grăsimea, rărunchii, plămíiele, și, de la oile siriace, și códa cea grasă. Din rëmășită se deosebiá pieptul și umêrul celú dreptú, ca părți primarie pentru preotul liturgú și partea, ce mai rëmâneá, se întrebuintá pentru ospetú săcrificialú.

¹⁾ Psalmú 115, 7. Paralipom. 28, 31. 33, 16.

²⁾ Judecătorii 20. 27, 21, 5. I. Împăraților 13, 9. II. Împăraților 24, 25.

Săcrificiile de pace se făceau în regulă cu ospete ceremoniale, la care participau atât preotul funcționarul cu familia sa, cât și sacrificantul cu rudele sale, cari cu toții trebuiau să fie curați după legea levitică. Ospetele se țineau în locul celui sântu și se țineau numai după săcrificiile de pace, nu însă și după cele ale arderii-de-tot.

Ospetul săcrificialu este unu momentu principalu la săcrificiul împăcării. În înțelesul mai largu închipuia elu bunetatea lui D-deu, care se arata înduratu către cei ce caută scăpare întrinsul, care ascultă rugele celor, ce se roga, și prisosese de nou din darurile și bine-cuvântările sale celor multămitori. În înțelesul mai strinsu se privia ospetul săcrificialu ca ospetu pregătitu de D-deu și cei ce luau parte la elu, ca ospeti ai lui Iehovah, pre cari îi ospeta și îi întăria; elu îi mângăia și-i învrednicia de amiceta lui. Bucatele însă, care le mănca, era darul celu adus și sântitu prin săcrificare și consântitu lui D-deu; deci unu mijlocu de sântia și unire cu D-deu și tot-una-data și una icona forte potrivita a ospetului săcrificialu celui mai deplinu, cu care unesce Mântuitorul lumii pre toti mesenii la unitatea vietii eterne cu D-deu.

Sub săcrificiile curățirii seu ertării de păcatu și de culpa păcatului suntu de înțelesu săcrificiile, ce se aduceau spre a solvi comiterea unor fapte singurite și anumite.

Săcrificiile curățirii seu ale ertării suntu de două feluri:

- a) Săcrificiile pentru păcatu (pro peccato) și
- b) Săcrificiile pentru culpa (pro delicto).

Ce diferință este între aceste două feluri de săcrificie cu privire la scopul și însemnătatea lor, despre acesta există felurite opinii. Unii afirmă, cumcă săcrificiul pentru păcatu se aducea cu scopu, de a dobândi ertare de păcate, făcute prin călcarea legii, era săcrificiul pentru culpa, spre a dobândi ertare de păcatele iscate din întrelăsarea legii. Așa-dară călcarea legilor afirmative se erta prin săcrificiul pentru păcatu, și călcarea legilor negative prin săcrificiul pentru culpa. Alții, precum Grotius, afirmă contrariul. Philo și Iosif Flaviu afirmă, cumcă săcrificiul pentru păcatu se aducea pentru păcate comise din nesciință, despre care în urmă celu ce le-a comisă au fostu convinsu, era săcrificiul pentru culpa se aducea pentru păcate comise din nesciință și despre care celu ce le-a comisă numai se simtia culpabilu. Opiniunii acesteia însă-i contradicū mai multe citate în cartea Levitilor. ¹⁾

¹⁾ Levit. 5, 22—23 și 27—28. Philo „de victimis“ §. 10, 11. Iosif Flaviu Antiqu. I. II. cap. 9.

Este însă sigură, cumcă ambele felurile aceste de sacrificie erau ordinate numai pentru păcate comise din nesciință. căci pentru păcate comise cu intenție erau normate pedepse civile. Afară de acesta aflăm la sacrificiile pentru păcate în genere dicerea: „dacă care-vă vă păcătui prin nesciință, făcându v'r-una din cele oprite de Iehovah, ce nu se cade a face, și s'a făcutu vinovatn . . .“, pecându la sacrificiile pentru culpă se rostescă caduri anumite, făcându abatere cartea Levitilor 4, 17. În fine erau sacrificie pentru păcate ordinate, fără ansă determinată, în caduri speciale, la serbări anuale, precum și la solenități străordnare.

Afară de aceea, că sacrificiile pentru păcate se aduceau ca parte întregitoare la cele-l'alte sacrificie, era ordnatu, ca ele să se aducă, dacă arhiereul, seu comuna întregă, seu regele, seu și unu omu de rându ar fi călcatu uă lege, însă din nesciință. În cadurile aceste era ordnatu, ca pentru păcatul arhiereului seu și alu comunei întregi să se sacrifice unu tauru tineru, pentru rege unu țapă și pentru persoane private uă capră seu uă oie.

Momentu principalu la sacrificiile arderii-de-totu era arderea totală a obiectului; la sacrificiile de pace era ospetul celu solenu și la sacrificiile curățirii seu ale ertării era stropirea cu sânge, care se sevârșia în trei felurite moduri.

La aducerea sacrificiului pentru păcatele unei persoane private, fiă ea și capu de familiă, se stropia cu sânge cornele altariului sacrificielor, care stă în tindă: pentru curățirea arhiereului seu a comunei întregi se stropia cu sânge cornele altariului tămăiării, carele stă în sântă și în prēja perdelei, ce despărția sânta dela sânta-sântelor și, uă-dată în anu, în ziua împăcării, se stropia de arhiereu, care intră în ziua acesta în sânta-sântelor, cu sângele sacrificiului adusu pentru curățirea de păcate a întregului poporu israiltenu, și stropia spre răsăritu tronul împăcării, precum afirmă unii, chiaru de șapte ori, era după alții numai podeua innainte tronului împăcării.

Actul acesta alu stropirii cu sânge sevârșitu în modul întreitū are temeiu, precum se vede, în rangul teocraticu alu individelor aducătoare de sacrificiu. Numai sângele dela sacrificiul adusu pentru păcatele arhiereului și ale întregului poporu israiltenu se stropia în sânta-sântelor, pecând sângele sacrificiului adusu pentru păcatele unui preotu seu ale unei comune întregi în sântă și celu pentru unu israiltenu singuritu în tindă.

Vătămarea legăturii celei sante între Iehováh și poporul israilténũ, cãusată prin necurãțiile și pãcatele filor lui Israilũ, se priviã tot-ũã-datã ca pètare și a locuinței lui Iehovah rãdicate în mijlocul poporului israilténũ. precum mãrturisesce s. scripturã. ¹⁾ Peta acésta trebuia stersã și curãtitã totũ cu sãngele sãcrificiului adusũ pentru pãcate; și de-órã-ce pètarea și necurãția ajungeã cu atãta mai în-lã-întrul locuinței sante, cu câtũ erã în rangul teocraticũ și mai însemnatã persónã, care o comiteã pentru acea erã rãnduitã și curãțirea în trei moduri diferite.

Care înțelesũ erã îmbinatũ cu mãncarea din sãcrificiul pentru pãcate și pentru ce erã numai preoților îngãduitã, acésta se esplicã destulũ de chiãrũ din urmãtóriile cuvinte de mustrare ale lui Moisi cãtrã fii lui Aaronũ: „Pentru ce n'ați mãncatũ jertva cea pentru pecatũ în locũ sãntũ? cã sãntele sãntelor sũntũ; acésta aũ datũ vóuẽ sã mãncati, ca sã rãdicați pecatul adunãrii și sã vè rugați pentru dinșii înaintea Domnului“. ²⁾ Carnea sãcrificiului acestuia erã preasãntã, era menitã și consãntitã lui Iehovah întru ertarea pecatelor, așa-darã erã a lui. Elũ voiesce însã, ca preoții sã o mãnãnce în locul sãntũ, în cortul într'unirii, pentru cã ei sũntũ chiãmați a mijloci ertarea pecatelor, sãu dupã înțelesul testului, a rãdicã pecatul adunãrii, a întreveni între Iehovah și poporul lui. A rãdicã pãcatele cui-vã, însemnãzã a sterge culpa lui. Preotul, prin mãncarea din sãcrificiul acesta, care mãnãcare se priviã unicã ca medũ de ertarea pecatelor, se presẽntã, nu cum-va ca locotininte alũ omului pecatósũ, ci ca mijlocitoriul și organul lui D-deũ, ce ertã.

Și sãcrificiul pentru culpã se numesce în s. scripturã „preasãntũ“. Animalul, care se aduceã sãcrificiũ pentru culpã, erã ãã caprã sãu ãã oiã, în cãduri singurite și unũ berbece. În locul acestora se aduceã de cãtrã cei sãraci $\frac{1}{10}$ ifã de fãinã. Cu sãngele acestui sãcrificiũ se stropiã, ca și la sãcrificiile arderii-de-totũ și ale împãcãrii, numai în giurul altariului sãcrificiilor.

Cu carnea din sãcrificiul adusũ pentru culpã se observã tótã acea procedurã, ca și la sãcrificiile pentru pecatũ, alũ cãrora sãnge nu erã dusũ în sãntã.

(Va urmã.

¹⁾ Levit. 16, 15—19. Evrei 9, 21—22.

²⁾ Levit. 10, 17.

Древныи церковныи правила касающіяся священниковъ.

Думаю Всечестному Священству прислужитись, когда найважнѣйшии, Его санъ касающіяся правила древной Церкви передъ очи навыду.

Священнику необходимо, знати правила Церкви, касающіяся его личности. Ему предоставлена высокая духовная власть, на него возложены обширныя обязанности. Щобы священникъ изъ первоисточника зналъ: що требуетъ отъ него св. Церковь въ своихъ правилахъ, нащо долженъ онъ обратати преимущественное свое вниманіе, тое все знати есть пастырю стада Христова необходимою потребностію. Правила Церкви помогаютъ іерею нерѣдко въ критическихъ обстоятельствахъ и недоуманіяхъ относительно практики церковной.

Обратимся же теперь къ самому обозрѣнію древныхъ церковныхъ правилъ, касающихся священниковъ.

Правила Церкви, церковныя постановленія, написанны апостольными св. Отцами, подъ руководствомъ Духа Святаго.

Въ нихъ указано: „изъ якихъ сословіи могутъ быти священники, кому принадлежитъ право избранія и посвященія ихъ, якія требуются свойства отъ священниковъ, якія ихъ права и обязанности, якимъ они могутъ пользоваться содержаніемъ и яковы должны быти ихъ отношенія къ суду церковному“.¹⁾

I. ИЗЪ ЯКИХЪ СОСЛОВІЙ ИЗБИРАЮТСЯ СВЯЩЕННИКИ?

По правиламъ Церкви, можъ въ священники изъ всѣхъ сословіи достойныхъ избирати.

¹⁾ При семъ моимъ трудъ руководился и многоцѣннымъ сочиненіемъ Василя Смѣлкова.

Правила явно говорятъ, що испытанные и признанные достойными, могутъ быти „сопричислены“ къ священству „не взирая на ихъ родъ“. ¹⁾

При томъ все недозволялось поставляти въ священный санъ рабовъ, безъ соизволенія на то ихъ господъ, ²⁾ позорищныхъ, дѣйствующихъ на народныхъ зрѣлищахъ (театрахъ), и женатыхъ на позорищныхъ, ³⁾ наконецъ изверженныхъ изъ сана, яко лицъ опороченныхъ и неоправданныхъ судомъ. ⁴⁾

II. КОМУ ПРИДНАДЛЕЖИТЬ ПРАВО ИЗБРАНІЯ И ПОСВЯЩЕНІЯ СВЯЩЕННИКОВЪ?

Право избирате и посвящати въ священники по древнимъ правиламъ усвоено епископамъ. ⁵⁾

III. ЯКІЯ ТРЕБУЮТСЯ СВОЙСТВА ОТЪ СВЯЩЕННИКОВЪ?

Свойства отъ священника требуются по древнимъ правиламъ такъ физическія, якъ и умственныя и нравственныя. Необходимо было, чтобы ищущій священства не былъ одержимъ какими небудь тяжкими болѣзнями и физическими недостатками, могущими препятствовати надлежащему исправленію имъ своихъ обязанностей; чтобы не страдалъ оныъ падучею болѣзнею, ни слѣпотою, ни глухотою, ⁶⁾ не былъ обладаемъ демономъ. ⁷⁾ Требуется также законный возрастъ, именно 30 лѣтъ.

„Во презвитера“ говоритъ 11-е пр. неокесар. Собора „прежде тридесяти лѣтъ, якъ и по всему достойный человекъ, да не поставляется, но да остается въ ожиданіи. Ибо Господь Іисусъ Христосъ въ тридесѣтое лѣто крестился и началъ учить.“ Подобно говоритъ и 14. пр. 6 Всел. Собора.

Умственныя и нравственныя свойства, необходимыя для священника, по правиламъ суть во первыхъ, правая и твердая вѣра. Потому, всѣ отрекшіеся отъ вѣры, ⁸⁾ впавшіе въ якую небудь ересь, ⁹⁾ не могутъ быти презвитерами и лишаются такожь

¹⁾ 6. Всел. Соборъ прав. 53 и др.

²⁾ 82 апост. пр.

³⁾ 18 апост. пр.; 6 Всел. Соборъ 3.

⁴⁾ 6 Всел. Соб. 29; 68 апост. пр.; 36 пр. карѣ. Собора.

⁵⁾ 89 пр. Василія Вел. и 2 ап. пр.

⁶⁾ апост. пр. 78.

⁷⁾ 79 апост.

⁸⁾ апост. пр. 62. Анкирск. 4 и 5, Петра Алекс. 10 и др.

⁹⁾ пр. Аван. Вел.

общенія церковнаго, если они опустили тое добровольно безъ насилія и принужденія. „Не бывшимъ самостоятельными дѣятелями нечестія“, говоритъ св. Аѳанасій александрійскій, „но увлеченнымъ нуждою и насиліемъ, давати прощеніе, и имѣти имъ мѣсто вообще въ клиръ, наипаче когда они приняли достойное вѣры оправданіе. Они, въ извиненіе себя представляли и Аарона, Моусеева брата, который уступилъ въ пустынь преступному требованію народа, но имѣлъ извиненіе въ намѣреніи, дабы народъ не возвратился въ Египетъ и не оставался въ идолослуженіи. По сей причинѣ, разрѣшено допускати такихъ и въ клиръ, такъ якъ прельщеннымъ и населіе претерпѣвшимъ дается прощеніе.“

„Убѣгающимъ отъ гонителей“, говоритъ также 3-е правило анкирскаго Собора, „но всегда свѣдчатъ яко суть Христіане да не возбраняется общеніе.“ Сіе равно относится и къ сущимъ отъ клира и прочимъ, т. е. къ мірянамъ.

Отъ ищущаго священства требуется еще по правиламъ Церкви, чтобы онъ былъ не новокрещенный, а испытанный въ вѣрѣ, и притомъ не въ короткое время. Первый вселенскій Соборъ своимъ правиломъ опредѣлилъ: „По нуждѣ, или по другимъ побужденіямъ чловѣковъ, многое приизошло не по правилу церковному, такъ що людей, отъ языческаго житія недавно приступившихъ къ вѣрѣ, и короткое время оглашенными бывшихъ, вскорѣ къ духовной купели приводятъ, и тотчасъ по крещеніи возводятъ въ презвитерство: почему за благо признано, дабы впредь ничего таковаго не было. И оглашенному потребно время и по крещеніи испытаніе. Ибо ясно писаніе апостольское, глаголющее: „не новокрещену, да не возгордѣвся въ судъ впадетъ и въ сътъ діаволу“.

„Не справедливо“, говоритъ 80-е правило апостольское, „еще не испытанному быти учителемъ другихъ: развѣ токмо по благодати Божіей сіе устроится“. Лаодикійскій Соборъ прямо говоритъ: „недавно крещенныхъ не подобаетъ производить въ чинъ священный“.¹⁾

До постановленія своего въ санъ долженъ онъ обратити въ православіе своихъ домашнихъ²⁾ и находиться подъ строгимъ наблюденіемъ старшихъ.³⁾ „Должно изслѣдовати“, говоритъ Ва-

¹⁾ прав. 3.

²⁾ 45 пр. Карѣ. Соб.

³⁾ пр. Вас. Вел.

силій Великій, „не злорѣчивъ ли онъ, не пьяница ли, не склоненъ ли къ ссорамъ, наставлялъ ли юность свою, дабы онъ возмогъ совершати святую, безъ коея никтоже узритъ Господа“.¹⁾ „Бравшія лихву“, по 14 пр. Василя Великаго, „не иначе можетъ быть священникомъ, лишь тогда якъ неправедную корысть истоцитъ на нищихъ“. Зато прелюбодѣй, по словамъ 17 прав. апост. „Кто по святомъ крещеніи двумя браками обязанъ былъ, или наложницу имѣлъ, тотъ не можетъ быть пресвитеръ, ни дѣяконъ ниже вообще въ спискъ священнаго чина“. Подобно говорится и въ Апостольскимъ 61 прав. „Аще вѣрный обвиняемъ будетъ въ любодѣйствѣ, или въ прелюбодѣйствѣ, или въ иномъ якомъ запрещенномъ дѣлѣ, и обличенъ будетъ да не вводится въ клиръ“. Скопецъ, оскотившій самъ себе,²⁾ называемый правилали прямо „самоубійцею и врагомъ Божія созданія“; затымъ-убійца,³⁾ даже невольный,⁴⁾ всякій совершившій „нечистое скверное дѣло“, ни въ якомъ случаѣ, по правиламъ Церкви, не могутъ быть священниками.

Правила также не позволяютъ тѣхъ священниковъ рукополагати, которые дали клятву рукоположеніе не принимати, чтобы не сдѣлати ихъ клятвoprеступниками. Св. Василій повелѣваетъ въ семъ взглядѣ обращати вниманіе:

- а) на образъ клятвы, т. е. смотрити чѣмъ кто клянется;
- б) на расположеніе, съ якимъ клянется; и
- в) на слова клятвы т. е. на слова, такъ що одно лишнее слово можетъ измѣнити смыслъ и силу клятвы.

„Должно же разсмотрити и образъ клятвы“, говоритъ св. Василій, — „и слова и расположеніе, съ которымъ они клялися и тонкіи прибавленія въ словахъ, и аще ни съ которой стороны нѣтъ ниякого облегченія отъ клятвы: то подобаетъ совершенно оставити таковыхъ“.

Такожъ требуется отъ священника, чтобы желающій получить священный санъ проходилъ „ниснія должности по возможности не скоро“, а то потому чтобы имѣлъ достаточное время для надлежащаго ознакомленія и испытанія. „Не прилично“, говоритъ 10 пр. Сардикійскаго Собора, „дерзновенно и легкомысленно по-

¹⁾ Евр. 12. 14.

²⁾ 22 апост. пр.

³⁾ Вас. Вел. 13. 56 пр.

⁴⁾ 5 пр. Григ. Нисск.

спішно постановляти или епископа, или презвитера, и ни знаніе, ни поведеніе не даєть на сіе права. Очевидно же, що для каждой стейени чина должно быти предоставлено не малое время, въ продолженіе котораго могли бы усмотрѣны быти его вѣра, благодѣяніе, постоянство, кротость, и онъ бывъ признанъ достойнымъ божественнаго священства, получилъ бы великую честь“. „Правильно рукополагаемый“, говоритъ еще 17 правило двукратнаго Собора, „да пройдетъ чрезъ всѣ степеніи, исполняя въ каждой положенное закономъ время.“

Всѣ тѣи правила относятся къ испытанію открытому; но Церковь не ограничивается однимъ открытымъ испытаніемъ. Никто такъ хорошо не можетъ знати нравственное достоинство лица, никто не можетъ такъ безпристанно судити о немъ, якъ собственная его совѣсть. Посему церковныя правила — всякаго производимаго во священники, призываютъ еще на судъ его совѣсти и тутъ предоставляютъ ему, предъ лицомъ Самого верховнаго Судіи-Бога, всевидящаго и всевѣдущаго, раскрыти тайники души его, чтобы духовный его отецъ по долгу совѣсти и священства, произнесъ предъ духовною властію епископа послѣднее слово объ его достоинствѣ или недостоинствѣ. Еслиби кто, во внѣшнемъ своемъ поведеніи, былъ совершенно безукоризненъ по суду людей но на исповѣди открылъ тяжкіи грѣхи, той по правиламъ не можетъ быти произведенъ въ священство.

Прямо, сильно и ясно говоритъ о семъ 9 правило 1-го вселенскаго Собора: „Аще нѣкоторые безъ испытанія произведены во презвитеры, или хотя при испытаніи исповѣдали свои грѣхи, но послѣ ихъ испытанія противу правила подвирглися чловѣки и возложили на нихъ руки: таковыхъ правило ни допускаетъ до священнослуженія. Тое подтверждаетъ еще 9 прав. Неокесарійскаго Собора: „презвитеръ, аще согрѣшивъ тѣломъ произведенъ, и исповѣдуетъ, що согрѣшилъ прежде рукоположенія, да не священнодѣйствуетъ, сохраняя прочіи преимущества ради другихъ добродѣтелей. Аще же, самъ не исповѣдуетъ, властенъ самъ въ себя“. Послѣднее кажетъ намъ, що якъ священникъ свои грѣхи не исповѣдуетъ, то беретъ онъ ихъ на самого себе т. е. на свою душу. Но що чловѣкъ не въ состояніи наказати, тое отметитъ Господь Богъ, — Богъ ревнитель, нетерпящій поруганія святыни.

По правиламъ церкви, священникъ обязанъ, кромѣ чистоты нравственной, строго соблюдать еще и „чистоту супружескую“.

Дотично брака духовныхъ лицъ не сходится православная Церковь съ римскою. Православная Церковь допускаетъ бракъ и для священства, церковь римская, со временъ папы Григорія VII. Гильденбрандта 1073—1085 постановила непремѣннымъ закономъ безбрачіе лицъ духовныхъ. Которая же справедлива въ томъ отношеніи? Очевидно, — Церковь православная, она основуется въ томъ случаѣ на заповѣдахъ Божественныхъ, на преданіи апостольскомъ, на правилахъ св. Соборовъ и святыхъ Отцевъ.

Каноническіи постановленія Церкви прямо предписуютъ „не считати предприятствіемъ къ возведенію въ священство сожитіе клирика съ законного супругою; „супружество священнослужителей по закону впредь да пребываетъ ненарушимымъ“;¹⁾ 5 апостолское правило говоритъ: „презвитеръ, аще изгонитъ жену свою подъ видомъ благоговѣнія, да будетъ отлученъ отъ общенія церковнаго а оставаясь непреклоннымъ, да будетъ изверженъ изъ священнаго чина“. „Понеже мы увѣдали“, говорятъ св. Отцы Трулльскаго Собора, въ 13 прав., „що въ римской церкви, въ видъ правила преносится, щобы ть, кои имѣють быти удостоены рукоположенія въ діакона, или презвитера, обязивались не сообщатися болѣе съ своими женами: то мы, послѣдуя древнему правилу апостольскаго благоустройства и порядка, соизволяемъ, щобы супружество священнослужителей по закону впредь пребывало ненарушимымъ, отнюдь не разторгая союза ихъ съ женами и не лишая ихъ взаимнаго въ приличное время соединенія. Аще кто явится достойнымъ рукоположенія въ иподіакона, или діакона, или презвитера, таковому отнюдь да не будетъ препятствіемъ къ возведенію на таковую степень сожитіе съ законною супругою, и отъ него, во время постановленія, да не требуется обязательства во томъ, щобы онъ удерживался отъ законнаго сообщенія съ своею женою: дабы мы не были пренуждены симъ образомъ оскорбити Богомъ установленный и Имъ въ Его пришествіе, благословенный бракъ, ибо гласъ Евангелія воиетъ: „яже Богъ совета, человекъ да неразлучаетъ; ²⁾ и Апостоль учитъ: бракъ честенъ и може нескверно ³⁾ также: привязался ли еси женъ, не ищи разрѣшенія. ⁴⁾ Аще кто, поступаая попреки апостольскимъ пра-

¹⁾ Трул. 13 прав., то же 5 и 51 апост. пр.

²⁾ Маѳт. 29, 6.

³⁾ Евр. 13, 4.

⁴⁾ I. Кор. 7. 27.

виламъ, дерзнетъ коголибо изъ священниковъ т. е. презвитеровъ, или діаконовъ, или вподіаконовъ лишати союза и общенія съ законною женою, да будетъ изверженъ“.

Священники должны, по правиламъ Церкви, только „вступати въ бракъ прежде рукоположенія; ¹⁾ затое бракъ непременно долженъ быть правильный во всѣхъ отношеніяхъ, якіи установили правила Церкви.

Требуется отже отъ священниковъ во

1-хъ едиобрачіе, и притомъ въ самомъ строгомъ смыслѣ т. е. не только щобы они не имѣли вдругъ нѣсколько женъ, но лишився одной, не вступали во бракъ съ другою; ²⁾ во

2-хъ, щобы браки ихъ отличались „нравственною чистотою“; щоби не вступили они въ бракъ со вдовою, позорищною, съ рабынею и т. п.; ³⁾ въ

3-хъ, запрещается бракъ въ близкихъ степеняхъ родства; ⁴⁾ въ

4-хъ не дозволяется брати жену иновѣрную. ⁵⁾ Наконецъ въ

5-хъ должны священники „воздержатися отъ женъ своихъ передъ совершеніемъ священнодѣйствія. ⁶⁾

Правила о супружествѣ священниковъ такъ строги, що, еслѣбы кто изъ нихъ, даже по невѣднїю, обязался неправильнымъ бракомъ, той сохраняя свой санъ, долженъ быть устраненъ отъ священнодѣйствія. Правило 26, 6 вселенскаго Собора повелѣваетъ: „Само по себѣ явствуетъ, яко таковой неправильный бракъ разрушится, и мужъ отнюдь даже будетъ имѣть сожителства съ тою, чрезъ которую лишился священнодѣйствія“.

IV. ПРАВА И ОБЯЗАННОСТИ СВЯЩЕННИКОВЪ.

Права священника, якъ видно изъ правилъ, не дуже обширны. Презвитеръ зависитъ въ многихъ своихъ дѣйствїяхъ отъ своего архїерея. Безъ вѣдомости архїерея, безъ его соизволенія онъ ничего важниго не можетъ совершити: „презвитерамъ“, говоритъ 57 правило Лаодикійскаго Собора, „ничего не творити безъ воли епископа“. Тоже подтверждаетъ и 39 правило апостольское: „Презвитеры и діаконы безъ воли епископа ничего да

¹⁾ 6 всел. Соборъ 6 прав.

²⁾ 27 апост. пр.; Вас. Вел. 12; всел. Соб. 3 пр.

³⁾ 18 пр. ап. 6 всел. Соб. 3.

⁴⁾ 19 пр. ап.

⁵⁾ 6 всел. Соб. 14 пр.

⁶⁾ Лаод. Соб. пр. 4 и 34.

не совершаютъ. Ибо ему ввѣрены людіе Господніе, и онъ создаетъ отвѣтъ о душахъ ихъ.“

По отношенію къ священнодѣйствіямъ церковнымъ онъ, во 1-хъ, не совершаетъ „рукоположенія“; во 2-хъ, не освящаетъ мѣра; ¹⁾ въ 3-хъ онъ не освящаетъ „антимиса“; въ конецъ во 4-хъ при исповѣди въ „сомнительныхъ случаяхъ“ въ дѣль разрѣшенія совѣсти кающагося, да предлагаетъ на „судъ епископа и др.

Но яко лице, занимающее вторую степень іерархіи, пресвитеръ пользуется по правиламъ нѣкоторыми важными преимуществами передъ другими низшими членами клира.

Діаконы должны всегда питати и видимо показывати къ нему уважаніе; ²⁾ прочіе причетники находятся отъ него въ зависимости, такъ що ничего важнаго безъ его соизволенія да не совершаютъ. „Аще кто“, говоритъ 56 правило апостольское, „досадитъ изъ прѣчта пресвитеру, да будетъ отлученъ.“

Пресвитеры городскіе пользуются большими правами предъ сельскими; ³⁾ прежде рукоположенные предъ рукоположенными впоследствии. ⁴⁾ По правиламъ церковнымъ имѣетъ священникъ съ образованіемъ, строгостію жижни, съ подвигами, заслугами и пожертвованіями въ пользу вѣры и Церкви первенство передъ другимъ.

Обязанности пресвитера такожь не дуже широки. Только подъ непосредственнымъ смотрѣніемъ епископа онъ можетъ учити и священнодѣйствовать ⁵⁾ и управляти низшими служителями клира.) Онъ обязанъ, не отдѣлятися отъ своего епископа и не составлять своихъ собраній самочинныхъ. ⁷⁾ Долженъ возносити его имя на молитвахъ. ⁸⁾ Обязанъ заботитися съ особеннымъ стараніемъ и попеченіемъ обучати увѣренныхъ людей послѣ 58 апос. пр.: „Пресвитеръ, нерадящій о причтѣ и о людехъ, и не учащій ихъ благочестію, да будетъ отлученъ. Аще же останется въ семъ нера-

¹⁾ 6 прав. Карѣ. Собора прямо говоритъ: „совершенія мѣра да не творитъ пресвитеръ“.

²⁾ Лоод. Соб. прав. 20.

³⁾ Неок. Соб. 13 прав.

⁴⁾ 97 прав. Карѣ. Соб.

⁵⁾ Совершати таинства, кромѣ рукоположенія.

⁶⁾ Лоод. 57 пр.

⁷⁾ Апост. 31 и Ларѣ. 10, 19.

⁸⁾ Двукр. 13.

деніи и лѣности, да будетъ изверженъ.“ Долженъ быти справедливъ во раздѣль между причетниками доходовъ церковныхъ. Запрещается ему брати що небудь за причащеніе. ¹⁾

V. ЯКИМЪ СОДЕРЖАНІЕМЪ МОГУТЬ СВЯЩЕННИКИ ПОЛЬЗОВАТИСЯ?

Св. Апостолы питались отъ щедротъ вѣрующихъ, ²⁾ а если що получили отъ нихъ, то употребляли все на нужды Церкви и ея служителей; ³⁾ они такожъ заповѣдали, чтобы служители алтаря отъ алтаря и питались, ⁴⁾ и должны довольствовувати по правиламъ Церкви добровольными приношеніями. „Тѣмъ да довольствуются они“ заповѣдуютъ Отцы 6 всеел. Трулльскаго Собора въ прав. 99 „що восхоцетъ дати приносящій“. Когда Церковь сильною сдѣлалась, тогда стала она получати приношенія не только отъ частныхъ лицъ, но и отъ царей, — приношенія, состоящія не въ одномъ движимомъ имуществѣ, но и недвижимомъ, земляхъ и угодьяхъ, — презвитеры могли также между прочимъ пользоваться доходама и съ тихъ значительныхъ недвижимыхъ имужествъ. Объ тихъ церковныхъ земляхъ, якъ о средствахъ къ содержанію духовенства, — упоминають многія каноническіи постановленія. ⁵⁾

Такожъ не запрещается священникамъ, по примѣру Апостола, ⁶⁾ ели гдѣ недостаточно доходовъ церковныхъ, пріобрѣтати себѣ пропитаніе и честными трудами рукъ своихъ, ⁷⁾ только такъ, чтобы ти труды не отвлекали ихъ отъ священнаго ихъ служенія и были именно труды честные, не унижительные для священнаго званія.

Такъ заприщается:

а) брати на откутъ имѣнія, принимати на себе управленіе или исполненіе якихъ небудь порученій, по чужимъ имѣніямъ. 6 всеел. Соборъ 4 правиломъ опредѣляетъ: „дошло до святаго Собора, що нѣкоторые изъ принадлежащихъ вообще къ клиру, ради гнуснаго прибытка, берутъ на откутъ чужія имѣнія и устрояють мірскія дѣла, а о Божіемъ служеніи небрегутъ, а по домамъ мір-

¹⁾ 6 всеел. Соб. 23 праб.

²⁾ Филип. 4, 10—18.

³⁾ Дѣян. 2, 44—45.

⁴⁾ I. Кор. 9, 11—13.

⁵⁾ Антіох. Соб. прав. 26; Карѣ. 35, 41, 42; Кирил. Алекс. 2; Анкирск. 15; 7 всеел. Соб. 12 и проч.

⁶⁾ Дѣян. 20, 34.

⁷⁾ 7 Всеел. прв. 15.

скихъ людей скитаются, и порученія по имѣніямъ пріемлютъ изъ сребролюбія. Посему опредѣлилъ святыи и вселенскіи Соборъ, щобы впрредъ никто, ни пррезвитеръ, ни клирикъ, ни монашествующій, не бралъ на откупъ имѣній и въ распоряженіе мірскими дѣлами не вступалъ“.

б) Запрещается имъ занятія купеческія, или торговля. „Ты убо злопостражди, яко добръ воинъ Христовъ“, пишетъ св. Апостоль Павелъ къ Тимошею, „никтоже бо воинъ бывая обязуется куплями житейскими“.¹⁾ По выраженію 7 всел. Собора, неприлично вообще священному чину все, що свойственно торговль и низкому своекорыстію.²⁾

Священникъ долженъ всегда находится при одномъ ему опредѣленномъ мѣстѣ, тамъ куда назначить его епископъ. „Рѣшительно никто“, говоритъ 6 прав. 4 всел. Собора, „ни во пррезвитера, ни во діакона, не рукополагати иначе, якъ съ назначеніемъ рукополагаемаго именно къ церкви городской, или сельской, или къ мученическому храму, или къ монастырю“.

Запрещаютъ также правила, для увеличенія доходовъ изъ священно служителей опредѣлити въ одно время къ двумъ церквямъ. „Отъ нынѣ“, говоритъ 25 прав. 7 всел. Собора, „никто да не опредѣляется къ двумъ церквамъ; ибо сіе свойственно торговль и низкому своекорыстію, и чуждо церковнаго обычая. Ибо мы слышали отъ самого гласа Господня, яко „не можетъ кто-либо двѣма господинома работати: либо единаго возненавидитъ, а другаго возлюбитъ, или единаго держится, о другомъ вознерадитъ“.³⁾ Того ради всякъ, по апостольскому слову „въ немъ же призванъ есть, въ томже долженъ пребывати“,⁴⁾ и обрѣтатися при одной церкви.

Для перехода изъ одной Церкви къ другой и въ особенности изъ одной епархіи въ другую долженъ священникъ непременно брати увольнительную грамоту отъ своего епископа. „Аще пррезвитеръ, или вообще находящійся въ спискъ клира“, говоритъ 15 апост. правило, „оставивъ свой предѣль, во иной отыдетъ и совсѣмъ перемѣстится и въ другомъ жити будетъ безъ воли епи-

¹⁾ 2 Тим. 2, 5.

²⁾ 15 прав.

³⁾ Маѳт. 6, 26.

⁴⁾ I. Кор. 7. 20.

скопа своего: таковому повелываемъ не служити болѣе, а найначе аще своего епископа, призывающаго его къ возвращенію не послушалъ“. Правило сіе подтверждено и соборами Антиохійскимъ,¹⁾ Сардикійскимъ²⁾ и, наконецъ, VI. всел. Трулльскимъ.

При путешествіяхъ запрещено быти презвитеру безъ „правильной грамоты“.³⁾

VI. ОТНОШЕНІЯ СВЯЩЕННИКА КЪ СУДУ ЦЕРКОВНОМУ.

Отношенія презвитера къ суду, якъ видно изъ правилъ, бываютъ двоякаго рода: или онъ

- а) судится, или
- б) самъ судить.

Древнія церковныя правила показываютъ намъ, що судъ надъ презвитеромъ принадлежитъ непосредственно и почти исключительно епископу. Требовалось въ древности щобы презвитера судили 6 епископовъ и 3 діакона.⁴⁾ Подсудимому дается годъ времени для оправданія, послѣ чего уже его голосъ не принимается.⁵⁾ Если вина такъ велика, що достойна изверженія, то требуется самое тщательное изслѣдованіе дѣла.⁶⁾ Если презвитеры судятся между собою, то должны шукати суда у своего епископа, а если съ епископомъ, то на соборъ у митрополита, а съ митрополитомъ у патріарха.⁷⁾

Наказанія презвитеровъ суть двоякаго рода.

- 1) Одни совершенно лишаютъ ихъ сана, или духованаго званія (крайнія наказанія);
- 2) а другія лишаютъ на время священнослуженія, или состоятъ во другихъ меньшихъ мѣрахъ взысканія (наказанія исправительныя).

Крайнее наказаніе имѣетъ еще слѣдующіе виды:

- а) изверженіе ихъ изъ сана, съ оставленіемъ на низшихъ должностяхъ, или въ послушаніи иноческомъ;⁸⁾

¹⁾ прав. 3.

²⁾ прав. 15.

³⁾ 41 прав. Лаод. Соб

⁴⁾ Карѣ. 12.

⁵⁾ Карѣ. 90.

⁶⁾ Теоф. 6.

⁷⁾ Четв. 9.

⁸⁾ Четв. 29.

б) изверженіе и исключеніе изъ духовнаго званія, безъ отлученія отъ общенія церковнаго:¹⁾

в) изверженіе и вмѣстѣ отлученіе совсѣмъ отъ Церкви.

Сіе наказаніе Соборы полагали нераскаяннымъ еретикамъ.²⁾

Наказанія исправительныя чрезвычайно разнообразны. Сюда относятся замѣчанія и выговоры, кара поклонами и грошивая, лишеніе части церковныхъ доходовъ, также лишеніе права пользоваться высшими преимуществами;³⁾ Заключение въ монастырь на время и др.

Презвитеръ — яко самъ судья является по правиламъ, въ отношеніи къ низшимъ служителямъ клира и то въ ихъ малыхъ тяжбахъ и незначительныхъ ссорахъ. По правиламъ Церкви въ отношеніи къ суду особенныхъ правъ священнику не предоставлено.

ИСИДОРЪ ВОРОБКЕВИЧЪ,
протоіерей.

¹⁾ прим. Апост. 25; Васел. Вел. 32, 51.

²⁾ Апост. прав. 29, 30, 65.

³⁾ Вас. Вел. 69. Кормч. гл. 42, 48.

Catechesele celui între sânti părintelui nostru Cirilū, Archiepiscopul Ierusalimului.

(Trăduse după testul originalū de M. Bendeschi, edițiunea Migne.)

P r o c a t e c h e s ă .

(Finitū.)

10. Stăi la catechese! dacă, vorbindū, am și desfășurā multe, nici ūă-datā sǎ nu te batā gândurile aiurea, căci căpeți arme contra unei acțiuni adversarie, căpeți arme contra eresielor, ¹⁾ contra Iudeilor și Sămăritenilor, contra păgānilor. ²⁾ Mulți inimi ai, ia și multe săgeți. Căci asupra multora ai sǎ le răpedi și trebuie sǎ scii, cum sǎ-lū străpungi de mōrte pre păgānū, cum sǎ te lupți contra ereticului, contra Iudeului și Sămăritenului. Și armele staū de îndemână, ȳrǎ de totū de-ndemână stǎ sabia spiretului, ³⁾ darǎ urmēzǎ neapēratū, cǎ și drepta ta sǎ o întinzi cu scopū bunū, ca sǎ lupți lupta Domnului, ca sǎ invingi puterile adversarie, ca sǎ rēmāi neinvinsū de ver-ce încordare ereticǎ.

11. Iti mai daū și acēsta invēțaturǎ. Cele ce se propunū, invēțǎ-le și bagǎ-le în sēmǎ totū-de-a-una. Sǎ nu socoți, cǎ acestea ar fi omiliile cele de rōndū; ⁴⁾ și acelea sūntū bune și demne de cre-dare: ȳrǎ dacǎ nu ne interesāmū astǎ-dī de dīnsele, le invēțāmū mǎne. Darǎ invēțaturele, ce se trădāū după ordine despre baia rē-nasceriī, deacǎ nu ȳi-ar fi aminte de dīnsele astǎ-dī, cānd sǎ ȳi-le întregesci? Sǎ socoți, cǎ e timpū de plāntatū pomi. Deacǎ nu sǎ-

¹⁾ Κατὰ αἱρέσεων: contra eresielor; vedi Migne tom. XXXIII pag. 349 num. 4: „Vertit Grodecus, adversus haereticos; videtur ergo legisse κατ' αἱρετικῶν, quod melius componitur cum verbis sequentibus, adversus Iudaeos“, etc., et inferius: Quomodo pugnes contra haereticum, etc.

²⁾ Nirschl: l. c. fața 36 însemnarea 1: „Gegen diese vier Feinde bewahrt Cyrillus späterhin speziell seine Katechemenen. Die Samariter fasst er darum eigens in's Auge, weil sie in Palästina wohnten und mit den Christen in Berührung kamen“. Katech. 18, c. 11—13.

³⁾ Mat. 26, 51; Efes. 6, 17.

⁴⁾ Nu sūntū omilie, ce se ȳinū la dīle mari și în duminece, ci invē-țature. cari premergū actului însemnatū alū botezului.

pămũ și nu facemũ gropi, ce a fostũ ũă-datã plântatũ rěũ, cãndũ se pôte altã-datã plantã bine? Sã socoti, cã catechesele sũntũ zidire de casã. Deacã nu scótemũ pãmẽntul și nu punemũ temeliã, deacã nu legãmũ zidul cu legãtorile clãdirii, încãtũ sã nu se gãseascã ceva gãurosũ și zidirea sã devinã ruinósã, apoi nu-i neci unũ folosũ de ostenela de mai 'nãinte; ci trebuie sã se potrivescã, dupã røndũ, pãtrã cu pãtrã și sã urmeze unghiũ dupã unghiũ și ce este de pri-sosũ sã se radã și asã trebuie sã se rãdice în urmã zidire netedã. Asã ți-a aducemũ ca-și petre de sciințã. Trebuie sã asculti învẽțatura despre Dumneđeũ, celũ ce este viũ; trebuie sã asculti învẽțatura despre Christosũ; trebuie sã asculti învẽțatura despre înviare. Și multe sũntũ de propusũ sistematicũ, cari acuma aũ și fostũ spuse ici și coló, darã mai apoi se propunũ bine rønduite. Dacã nu le vei îmbinã într'una, și nu vei ține minte cele de 'nainte și cele urmã-torie, de și va zidí architectul, totu-și zidirea îți va fi cãducã.

12. Cãnd se propune învẽțatura catechetica, dacã te-ar întrebã v'r-unũ catechumenũ, ce aũ vorbitũ învẽțãtorii, nu spune nimicũ celui de afarã. ¹⁾ Cãci noi îți comunecãmũ secretul și sperãnța vieței viitorie. Pãdesce-ĩ secretul celui ce-ți dã rãsplata cuvenitã, sã nu-ți dicã cine-vã ore-cãnd: Ce stricã, dacã așũ sci și eũ? Și cei ce bolescũ cerũ vinũ, darã dacã li dai la timpũ nepotrivitũ, îi apucã frigurile și esũ din minte; și de aice se nascũ dõue rele: bolnavul móre, erã medicul întrã în nume rěũ. Asã o pãtesce și catechumenul. dacã aude misteriele de la unũ credinciosũ; și catechumenul pãtimesce de smintire, (cãci nu înțelegẽ ceea ce a auditũ, și disprețuiesce treaba și-și bate jocũ de învẽțaturã); er' credinciosul sã judecã ca unũ trãdãtoriiũ. ²⁾ Tu ai și prinsũ a stã pe hotarũ. ³⁾ Feresce-te, sã nu te iaie gura pe dinainte! Nu dõrã cã învẽțãturele

¹⁾ Adecã celui ce nu se nũmerã la competinți și n'are voie a ascultã învẽțãturele aceste.

²⁾ Nirschl: l. c. pag. 38 însemn. 1: „Die Mittheilung dieser göttlichen Wahrheiten, die Auslieferung der heiligen Schrift galt als ein Verrath an der Sache Gottes und der Kirche und wurde mit Excommunication bestraft. Diese Geheimhaltung hatte ihren Grund einerseits in der Hochachtung, welche die Gläubigen für die göttliche Lehre, die heilige Schrift, die heiligen Sacramente hegten, und andererseits auch in dem Umstande, dass Heiden und Juden die christlichen Lehren und Geheimnisse, besonders die Sacramentspendung verspotteten und lästerten und selbst in öffentlichen Schauspielen profanirten“.

³⁾ Acela-și pag. 38 însemn. 2: „D. h. von Heiden- und Judenthum getrennt, der Kirche Christi aber noch nicht einverleibt, schwebst du mitten inne zwischen beiden“.

n'ar fi demne de spusă, ci pentru-că urechiile nu sîntă demne să le audă. Fost-ai și tu ôre-când catechumenă, și eă nu-ți spuneămă nemică din cele ce se desfășurăă aice. Dacă însă vei cunósce din speriință înălțimea acestor învătăture, atunci abia vei înțelege, că catechumenii nu sîntă demni să le audă.

13. Fii și fiice ale unei maice v'atî făcută, ¹⁾ cei ce sînteți înscriși. De câte ori atî întră înaintea de ôra exorcismelor, să vorbescă fiă-care din voi de cele ce se țină de pietate. Și dacă ar lipsi care-vă, să-lă căutați. Dacă esci învitată la mėsă, aă nu aștepti pre celă ce e învitată împreună cu tine? Dacă ai frate, aă nu cauți ce-i bună pentru fratele tăă? De acum înainte nu mai fi curiosă de lucruri, ce nu-ți folosescă. Nu întrebă: Ce face orașul? Nu: ce face satul? Nu: ce face împăratul? Nu: ce face episcopul? Nu: ce face presbiterul? Rădică ochii tăi în susă. Aceea o cere timpul tăă. „Stați și cunósceți, că eă sîntă Dumneđeă“. ²⁾ Dacă vedei credincioșii șervindă și neavendă grijă de nemică, ei sîntă securi, ei sciă, ce aă primită: ei posedă charul. Tu stai încă în cumpenă, ori de te vor primă, ori de nu te vor primă. Nu imitá pre cei ce n'aă grijă, ³⁾ ci concepe frica.

14. Și când se face exorcismul, pênă-ce vină ceia-l'alți⁴⁾ ce

¹⁾ Μιάς μητρός γεγόνατε υἱοὶ καὶ θυγατέρες ș. m. d.; vedei Migne tom. XXXIII pag. 353 num. 7: „Ecclesiae xt Dei filii proprie non efficitur nisi per baptismum. Augustinus sermone 1: De symbolo ad catechumenos num. 1, tom. VI, pag. 547, Incipitis eum habere patrem, quando nati fueritis per Ecclesiam matrem. Sed observandum Cyrillum ubique spectare illuminandorum statum, tanquam anticipatum quamdam bonorum baptismi fruitionem. Unde cat. 11, n. 9, eos iam nunc filios Dei per adoptionem effici ait: Νῦν γίνεσθε υἱοὶ Θεοῦ, et cat. 18, n. 66, in Ecclesia regeneratos dicit“.

²⁾ Psalm. 46, 11.

³⁾ Τοὺς ἔχοντας τὸ ἀμεριμνον: pre cei fără de grijă; vedei Migne tom. XXXIII pag. 354 num. 9: „Male Grodecius, „qui nulli meditationi vacant“. Non culpatur Cyrillus fideles, quod sine sollicitudine sint. Ait tantum baptismo accepto sollicitudine illa liberatos esse, quae baptizandum sortis suae dubium exercere debet. Sic ait Basil., in ps. XLIX, pag. 254, baptismum, cum remittat peccata, sollicitudinis vacuitatem procurare iis qui debitis onerati erant: Ἐπειδὴ τὸ βάπτισμα ἀφαισιν ἔχει τῶν ἁμαρτιῶν, καὶ ἀμεριμνίας πρόξενον γίνεται τοῖς καταχρέοις“.

⁴⁾ Ἔως οὗ οἱ ἄλλοι ἐπορκίζόμενοι παραγένονται etc. Migne tom. XXXIII, pag. 355 n. 1: „Graeca duplicem pati possunt sensum: 1mo Donec omnes alii ad exorcismum suscipiendum suo ordine accenserint: 2o donec omnes qui suo ordine exorcismum suscipiunt, ad suas sedes exorcismo suscepto reverterint. Utrumvis sequere parum interest, postremum uti litterae tenaciorem amplectimur. Exorcizabantur baptizandi alter post alterum, quod tam ex hoc luco patet. Mayer, pag. 92 ff: Nirschl l. c. pag. 39. „Es wurde also einer nach dem andern exorzisirt, da dies längere Zeit in Anspruch nahm, gibt Cyrillus die nachstehenden Vorschriften.“

se exorcisează, să fiă bărbații cu bărbați și femelele cu femele: ¹⁾ acum mă folosescă adecă de arca lui Noe. ²⁾ în care eră Noe și fiil lui, apoi femeia și femeiele fiilor lui. Căci de-si eră numai ăă arcă și ușa închisă, totu-si într'insa tóte cele erău bine rónduite. Deacă si e închisă biserică, și voi cu toții în-lă-întru, totu-si referințele să fiă despărțite, bărbații cu bărbați și femeiele cu femeie, ca să nu devină scopul mântuirii causa peirii. De și-i bună întocmirea, de a ședé aprópe de-ăă-l'altă, totu-si departe să fiă aplecările necurate. Apoi bărbații, cei ce ședū, să aibă în mâne câte ăă carte folositoră, și unul să citéscă, érá altul să asculte. Ér' dacă nu s'ar aflá nici ăă carte, atunci unul să se róge, érá altul să vorbéscă de lucruri folositorie. Chorul feciórelor să se strîngă așá la unū locū, că seū să cante psalmi seū să citéscă încetū: încatū buzele să vorbéscă, dar' să nu audă urechiele străine. „Căci fămeiei nu-i daū voie să vorbéscă în biserică“. ³⁾ Și cea măritată să facă asemenea: și să se róge și să misce din buze, vócea însă să nu i-se audă; ⁴⁾ ca să se răproducă Samuilū, ca să nască sufletul ei sterpū mântuirea lui Dumneđeū celui ce ascultă cererea; căci așá se splică Samuilū.

15. Voiū să vedū zelul fiă-căruia, voiū să vedū pietatea fiă-căreia. Spiretul înfóce-se pentru pietate, sufletul lucreze-se ca ferul. Duréța necredinței bată-se cu ciocanul. Cadă sgura netrebnică a ferului, rămână celū curatū, cadă rugina ferului, rămână celū firescū. Arete-vē Dumneđeū ăă-dată nóptea aceea, întunerecul acela, ce luminéază ca diūa, de care se dice: „Întunerecul nu va fi întunerecū 'naintea

¹⁾ ἄνδρες μετὰ ἀνδρῶν, καὶ γυναῖκες μετὰ γυναικῶν: bărbații cu bărbați și femelele cu femeie. Vedī Migne tom. XXXIII, pag. 355, num. 2: „In ecclesiis vulgo tabulatis separata erant virorum ac feminarum loca. Patet tamen hic ex voto Cyrilli nondum in Ecclesiam Hierosolymistanam inducta fuisse hujusmodi septa; quae revera Chrysestomus, hom. 74 in Matth., p. 278, non nisi posterius a Patribus invecata significat, postquam is qui voluntate servabatur ordo, licentia confusus erat. Nam viros separatim a mulieribus in ecclesia sedere praecipitur Constit. apost., lib. II, cap. 57. Omnino tamen Hierosolymis virginum conventus a caeteris segregatus erat, ut sequentia testatum faciunt. Monachorum quoque separatim ordinem fuisse colligitur ex plurimis Catecheseon locis, in quibus tanquam ordo et classis hominum a caeteris distincta memoratur“.

²⁾ Nirschl: l. c., pag. 39, n. 4, Dass in der Arche diese Absonderung bestanden, kann Cyrillus nur aus I. Mos. 6, 18; 7, 7. 13 geschlossen haben. Er will damit wol nur sagen, es müsse in der Kirche wie in der Arche, die ihr Vorbild, diese Absonderung und eine bestimmte Ordnung herrschen“.

³⁾ I. Timot. 2, 12; I. Cor. 14, 34.

⁴⁾ I. Sam. 1, 13.

ta, și nóptea va luminá ca ziua. ¹⁾ Atunci fiă-căruia și fiă-căreia din voi fiă-vē deschisă ușa raiului! Atunci să aveți bucuriă de apele ²⁾ purtătorie de Christosū ³⁾ și bine-mirositorie. ⁴⁾ Atunci să aveți parte de numirea lui Christosū ⁵⁾ și de eficacitatea lucrărilor dumnezeiesci. ⁶⁾ De-pe-acum rădicăți-vē ochiul minții în sus! De-pe-acum închipuiți-vē chorurile ângeresci și pre D-deū, Domnul universului ședēndū pe tronū, pre fiul unul născutū ședēndū dinpreună de-a-drepta, și pre spiretul sântū, împreună de față; tronurile și domniele, cari îi șerbescū lui; închipuiți-vē pre fiă-care și pre fiă-carea din voi, mântuitū și mântuită! De-pe-acum ca-și-cum să rēsune urechiele vóstre; să doriți ferbinte vestea cea plăcută, când vē vor strigá ângerii vóuē celor mântuiți: „Fericiti, cărorali-s'aū ertatū fără-de-legile, și li-s'aū acoperitū pēcatele“, ⁷⁾ când ádecă veți întrá acoló, ca nisce stele de ale bisericei, ⁸⁾ strălucitori cu corpul și luminați cu sufletul.

16. In adevērū! mare lucru este botezul, ce vē așteptă: elū e prețū de rēscumpērare pentru cei prinși în rēselū, ertare de pe-

¹⁾ Psalmū 139, 12.

²⁾ Ὑδάτων, de apele, aquis. „Huius vocis loco Reg. codex habet, ρευμάτων, fluentis. Roe vero et Casaub., ἀρωμάτων, nnguentis: quod melius componitur cum fragrantia ille quam Cyrillus commemorat; atque intelligi potest de sancto chrismate post baptismum collato, quo accepto Christi participes, eique nos conformes effici docet auctor cat. 21, n. 1. Meliorem tamen censemus consuetam, et pluribus mss. approbatam lectionem, ὑδάτων, qua detracta, de baptismo ipso siluisset Cyrillus eo in loco, ubi baptismi bona magnificentius exaggerat. Alioque sequens epithetum, χρυσοφόρων, Christiferis, unis proprie aquis convenit in quibus gestatus est Christus; et Christiani, qui et ipsi Christi dicuntur cat. 21, n. 1, in baptismi mersione gestantur. Quae quidem aquae, Christi carnis attactu fragrantae redditae sunt: spiritali nimirum fragrantia quam Christus ipsis ex suae divinitatis perfusione comunicavit, ut docetur cat. 21, n. 1.“, etc. Migne tom. XXXIII pag. 357, num. 4.

³⁾ „d. i. das Taufwasser. Es trägt Christum (ὕδατα χρυσοφόρα, aquae Christiferae). 1. weil es das Jordanwasser, das den Herrn bei der Taufe getragen hat, sinnbildet; 2. weil es im Namen Christi geweiht ist; 3. weil in diesem Wasser der Täuffling den Namen Christi erhält, ein Christ wird (Katech. mystag. 3. c. 1 u 5)“. Nirschl l. c. pag. 41 însemn. 1.

⁴⁾ Das Taufwasser enthält Wohlgeruch, 1. weil es Christum trägt; 2. weil ihm Christus durch seine Taufe im Jordan den Wohlgeruch seiner Gottheit mitgetheilt hat (Katech. mystag. 3. c. 1.); 3. vielleicht denkt Cyrillus ausserdem auch daran, dass es bei der Weihe mit wohlriechendem Chrysam vermischt ward“. Nirschl: l. c. pag. 41 însemn. 2. și Mayer pag. 172.

⁵⁾ Des Gesalbten, Nirschl. pag. 41. însemn. 3.

⁶⁾ „D. i. die Eucharistie“. Nirschl l. c. pag. 41 însemn. 4.

⁷⁾ Psalmū 31, 1.

⁸⁾ Φαιδροὶ τῷ σώματι, strălucitori cu corpul. „Designat candidam neophytorum vestem“. Migne tom. XXXIII. pag. 359, num. 2.

cate, mörte pentru păcat, renaștere pentru suflet, haină strălucitoare, marcă sântă nestricată, ¹⁾ trăsura la cer, plăcere pentru rață, mijlocire de împărăția cerească, daru de infilare. Însă un bălaur lângă drum îi pândesce pe cei ce trec! Feresce-te, să nu te musce cu necredința. El vede atâția, că se mântuesc și caută pre care-vă să-l înghită. ²⁾ Tu te duci la părintele spiretelor, ³⁾ dară trebuie să treci pe lângă bălaurul acela. Cum să treci așa-dară pe lângă densul? Încalță-ți picioarele în gătirea evangheliei păcii, ⁴⁾ ca să nu te vâtime, de te-ar și mușcă. Să ai credință statornică, speranță firmă, încălțăminte tare, ca să poți trece pe lângă vrăjmaș și să intri la Domnul. Pregătește-ți inima pentru primirea învățături, pentru împărtășirea sântelor misterie. Roga-te mai adese, ca să te învrednicescă D-deu de misteriele cerești și nemuritoare. Nu încetă nici ziua, nici noaptea; era când fugi somnul din ochii tăi, atunci spiretul tău să se ocupe cu rugăciunea. Dacă vezi, că-ți vine în minte un gând de rușine, apuce-te gândul judecării, că-ți aduce aminte de mântuire. Deprinde-ți cugetarea la învățat, ca să se retragă de la lucruri păcătoase. Și dacă vezi pre cine-vă, că-ți dice: „și tu te-ai duce, ca să te cobori în apă? n'are orașul băi de-acum nu de-mult?” ⁵⁾ să scii, că acesta ți-o face bălaurul de mare. ⁶⁾ Nu căută la buzele celui ce vorbește, ci la Dumneșu, carele lucră. Păzesce-ți sufletul, ca să rămâi neprins; ca perseverându în speranță, să te faci moștenitor al mântuirii eterne.

17. Noi ca oameni vi-le vestim acestea și vă învățăm. Dară nu faceți din zidirea noastră fenu, paie și plavă, că, ardându opera, să ne alegem cu daună, dară faceți din opera acesta aur, argint și petre scumpe. ⁷⁾ Datoria mea este a te învăța, a ta a te asocia, era a lui Dumneșu a îndeplini. Să ne încordăm mintea, să ne încordăm sufletul, să ne pregătim inima; pentru suflet

¹⁾ „Praeclarum hoc, ut et multa alia pasim apud Cyrillum occurrentia baptismatis signaculi, seu ut theologi post sanctos Patres loquuntur, characteris testimonium”, etc. Migne tom. XXXIII, pag. 359, num. 3; și Nirschl l. c. pag. 42 însemn. 1; „d. i. der unauslöschliche Taufcharakter, welcher der Seele eingeprägt wird“.

²⁾ I. Petru 5, 8.

³⁾ Evr. 12, 9.

⁴⁾ Efes. 6, 15.

⁵⁾ Bata, de care amintesce Cirilu aice, se pare a fi cea edificată de Constantin sau de Elena.

⁶⁾ Is. 27, 1.

⁷⁾ I. Cor. 3, 12—15.

ne luptăm¹⁾ și sperăm¹⁾ în bunetăți eterne. Puternic¹⁾ este D-deu (cel¹⁾ ce scie inimele v¹⁾stre și cun¹⁾osce, cine este s¹⁾inceru și cine fă¹⁾țarnic¹⁾) a scuti pre cel¹⁾u s¹⁾inceru, era pre cel¹⁾u fă¹⁾țarnic¹⁾u a-l¹⁾u face credincios¹⁾u; Dumne¹⁾deu il¹⁾u po¹⁾te face credincios¹⁾u și pre cel¹⁾u necredincios¹⁾u, dac¹⁾a numai-c¹⁾atu i¹⁾i oferesce inima. Șterg¹⁾a manuscriptul, ce-i¹⁾ contra v¹⁾ostră. ²⁾ Deie-v¹⁾e ertarea pe¹⁾catelor de-mai-'nainte. Planteze-v¹⁾e în biserica sa, fac¹⁾a-v¹⁾e ostași pentru d¹⁾nsul, îmbrăc¹⁾ându-v¹⁾e în armele dreptă¹⁾ții, împlă-v¹⁾e de bunetă¹⁾țile cerești ale testam¹⁾entului nou, și deie-v¹⁾e sigilul etern¹⁾u al¹⁾u spiretului s¹⁾antu întru Domnul nostru Isusus¹⁾ Christos¹⁾u, căruia m¹⁾arire în vecii vecilor. Amin¹⁾u.

C ă t r ă c e t i t o r i .

Catechesele aceste, menite pentru cei ce sta¹⁾u să se lumineze, să le dai spre citire celor ce merg¹⁾u spre botez¹⁾u și credincioșilor, cari¹⁾ sunt¹⁾u și boteza¹⁾ți. Nici-decum să nu le dai nici catechumenilor, nici altora care-v¹⁾a, ce nu sunt¹⁾u creștini, almintrea vei d¹⁾a s¹⁾emă Domnului. Dac¹⁾a vei face copia, scrie-le acestea ca în fa¹⁾ța D-lui.

¹⁾ Prov. 7, 23.

²⁾ Colos. 2, 14.

Cuvântare

pentru duminica I. după Rusaliî, a tuturor sântilor.

Rîndul celû frumosû alû sêrbătorilor bisericeî nôstre are multă asemênare cu târia ceriului, ce o vedemû de-asupra nôstră și cu schimbărea cea minunată, ce se petrece în ea. Sêrbătorea nascerii maicei Domnului e asemenea rêsăritului lucêferului, care ni vestesce diua cea firêscă, cum nascerea prea sântei maicei Domnului ni vestesce diua mântuirii. Buna-vestirea e roșeta cea de aurû de demineta, radele cele dintâi ale zorilor de di, era nascerea Mântuitorului e rêsăritul maretû alû sôrelui dumnedescû, Isusû Christosû. Patima Domnului e ameda-dia cea ardetoria; mortea lui e întunecarea sôrelui; înviarea lui e ivirea acestuia de după vëlul celû negru alû întunerecului, era înalțarea lui la ceriû e apusul sôrelui, spre a rêsari era-si, a lumină și a lăti căldură de vieță asemenea luminei și vieței spirituale, ce la Rusaliî prin Spiritul sântu se rerversă asupra credincioșilor. Sêrbătorile sântilor lui Dumnedeu, cari se petrecu în singuritele di ale anului bisericescû, suntu asemeni singuritelor stele de pe bolta ceriului. În duminica tuturor sântilor se deschide înaintea vederii nôstre totû ceriul, strălucindu-ni aici de-ua-dată mi și mi de stele.

În fiă-care di de sêrbătore a unui sântu se cuvine să se înalțe spiritul și inima nôstră la ceriû; dară acesta se cuvine mai vertosû în diua sêrbătorii tuturor sântilor, carea o petrecemû astă-di. Spre a adauge la sêrbarea de astă-di, voiescû în cuvântarea mea să arêtû scopul, ce l'a avutû maica biserică la aședarea sêrbătorii tuturor sântilor. Acestû scopû nu e altul, decâtû:

1. Onorarea sântilor,
2. Premărirea lui Dumnedeu și
3. Însu-și binele nostru vecinicû.

Dumnedeu, împêratul și Domnul tuturor făpturelor, să ni deie la acêstă cuvântare ajutoriul său prin rugăciunea de cerere a tuturor sântilor săi.

I.

Fiă-care țeră are bine-făcătorii săi, carii viețuescū în placuta aducere aminte a concetățenilor săi, fiă-care statū are lege-dătătorii săi, pre carii îi încununéză cu mărire; fiă-care poporū are eroii săi, la cari privesce cu fală, și ale căror fapte le cântă în cântece de laudă din nēmū în nēmū. Astū-feliū are și biserica între membrii săi de - mai - 'nainte mulți, carii merită amintire onorifică, ádecă acea cėtă de eroi dumnezeiesci, carii, luminați prin lumina cunoștinței dumnezeiesci, neobosítū vestiáu cuvântul lui D-deū, carii lumii celei cufundate în desértăciune și în adâncurile rēutății îi arē-tară calea adevărului și a dreptății; carii, tari în credință și faptă, dederă peptū cu contrarii adevărului și ai mântuirii, susținēndū biserica și apērând'-o în timpuri grele de atacurile dușmanilor ei numeroși; carii nici unū lucru nu-'l socotiáu prea greū și nici ũă jertfă pentru ceriū prea mare. Aū dóră cine a îndreptatū lumea? Cine a rēsturnatū cápistele idolilor și a învățatū lumea, de a se închiná lui D-deū érá nu stelelor, nici vietăților necuvēntătorie, a se închiná cu spiritul și cu adevărul? Cine a făcutū cunoscutū numele adevăratului Dumneđeū la păgânii din tóte timpurile și de tóte nēmurile? Au nu sântii lui D-deū? Aceștia aū fostū eroii, urzitorii, legedătătorii, bine-făcătorii lumii și ai bisericei și pentru aceea li aduce biserica mulțamită și onóre prin tóte secolele. Fiă-care di a anului e consânțită amintirii sântilor și biserica petrece diile lor cu cântări de laudă și mulțamită. Totu-și e cu neputință, a petrece diūa fiă-cărui sântū cu deasemene solemnitate. Pentru aceea a alesū biserica din fiă-carea cėtă a sântilor lui Dumneđeū cam pre cei mai de frunte, pre aceia, carii prin virtute și sântiá mai alesū se deosebiáu între alții și a hotărítū diile de sērbători mai mari, cari se petrecū cu solemnitate în onórea și lauda lor. În fruntea prorocilor stă Iónū botezătorul, care, după însa-și mărturia Domnului, e celū mai mare nu numai între proroci, dară și între cei născuți din femeia, și diūa dóuē-deci și patru a lunei lui Iuniū e hotărítă pentru sērbarea solemnă a amintirii nascerii lui. Dintre Apostoli se înalță, ca și chedrii Livanului asupra celor lalți arbori ai pământului, s. Petru și s. Paulū, dintre cari celū de alū doile a ostenitū cu darul lui Dumneđeū mai multū, decâtū toți ceia l'alți. ¹⁾ Diūa dóuē-deci și nóuă a lui Iuniū pórta numele acestor Apostoli și e hotărítă pentru sērbarea lor solemnă S. Stefanū a fostū

¹⁾ I. Cor. 15, 10.

celu dintâiu, care și-a versat sângele pentru credința Domnului nostru Isus Christos și care a primit cununa nevastă de martir. Elu așa-dară în ceta nenumărată a martirilor duce înainte stégul de biruință și biserica diina a treia după sêrbătorea cea mare a nascerii Mântuitorului dumnezeiesc o petrece în onorea lui cu cântări și cu laudă. Șirul sântelor femeie și feciore îl începe s. fecioră și maica Domnului, pentru a cărei onorare solemnă nu-î ajunse bisericei ũă unică di, de-ora-ce ea ca maica lui Dumnezeu nu e numai împărătesa sântelor femeie și feciore, ci a tuturor sântilor și aleșilor lui D-deu.

Astufeliu onorează biserica căpiteniele și începătoriele șervitorilor și șervitorelor lui D-deu prin sêrbătorile în deosebi hotărite pentru ei; dară ea voiesce să aducă tuturor sântilor mulțamita și onorea cuviinciosă și acestu scopu și-î implinesce astadi. Nici unul din acei sânti și drepti, cari ore-când ni-au strălucit cu virtuți înalte de ale credinței și amorii lui Christos și cari acuma îi aduc mielului ceresc dinpreună cu cetele ceriurilor cântare de laudă și preamărire, să nu fiă trecut cu vederea. Etă dară scopul sêrbătorii de astadi, care e consânțită amintirii tuturor sântilor lui D-deu, strămoșilor, patriarhilor, prorocilor, Apostolilor, mărtirilor, prea cuvioșilor și dreptilor, sântelor femeie și feciore, și încă și celor, ce se vor mai adauge și cari se îndulcesc de privirea lui D-deu. Dară cu onorea, ce o arătăm sântilor, se onorează și premăresce Dumnezeu însuși.

II.

Făcutu-s'au sântii sânti înșiși? Isvorit'-a dintr'înșii acea putere, carea a biruit pământul și l'a făcutu așternut piciorilor lor? Au nu prin Domnul nostru Is. Chr. au devenit ei ceea ce sântu? Nu harurile și puterile lui Christos sântu aluatul, ce au pêtunsu pre sântii lui D-deu și i-au schimbatu? Christos e isvorul sântiei, era sântii sântu pãraele; Christos e rădecina și trupina, era sântii sântu ramurile și vlăstările; Christos e viia, era sântii sântu mlădițele; Christos e capul, era sântii sântu trupul și mădulările lui. Elu e începetură, celu ântâiu născut din morți, ca să fiă întru tôte începătoriu. Dumnezeu, arêtă sântilor calea vieței și a dreptății și le dete darul său, spre a âmblă într'acesta; era ei cu mulțamita primiră darul lui, lucrându cu ajutoriul acestuia pênă la sfîrșitul dilelor lor. Dumnezeu descoperi sântilor bogăția dragostei sale și vesteria nesfîrșită a îndurărilor

lui Isusū prin spiritul sântū și sfatul dragosteī sale față cu nēmul omenescū; érá ei primindū cuvintele bunētății nemărginite a lui D-deū, răspuseră cu dragoste curată și nesfîrșită. În sântiī lui D-deū viețuīá unū spiritū mai înaltū, dumneđeiescū, spiritul lui Isusū, și în puterea acestui spiritū se supuseră ei voiei lui Christosū, se desfăcură de lume și de plăcerile ei și aduseră roduri spirituale. În sântiī lui D-deū ardeá focul sântū alū dragostei dumneđeiesci, și acestū focū curăți și sânti viēta lor cea din lăuntru și din afară, și îi făcū a nesocotí, pentru onórea și premărirea numelui lui D-deū, tóte pedicele, tótă ostinēla, totū necađul, tótă ocară, totū chinul. Decī onorândū noi, pentru virtuțile cele înalte, sântiī, aū nu trece acéstă onóre și la acela, care a conlucratū la sântia lor, care i-a plântatū în grădina sa și a grijitū de ei, cum caută și îngrijesce gradinariul de plânta cea scumpă și alésă? Aū nu a đisū Christosū însu-și cătră Apostoliī și învățaceiī săi, pe când âmblăū âncă pe pământū: „Celū ce vă primesce pre voi, pre mine mă primesce, și celū ce mă primesce pre mine, primesce pre celū ce m'a trāmisū pre mine.“¹⁾ Și érá-și: „Celū ce vă ascultă pre voi, pre mine mă ascultă, și celū ce se lepădă de voi, de mine se lepădă; érá celū ce se lepădă de mine, se lepădă de celū ce m'a trāmisū pre mine.“²⁾ Așá este! Aducēndū astă-đi s. biserică tuturor sântilor ceresci laudă și multămită, face din singuritele mănunchie de flori de închinare, ce le aduce lui D-deū în decursul anului, ũă cunună mare și pompósă, și o închină împēratului eroilor, cariī s'aū luptatū pentru onórea și premărirea lui și a căroră onóre e totū-ũă-dată și onórea lui, căci ei, ceea ce sântū, sântū prin harul acelui împēratū. În sfîrșitū alū treile scopū alū sērbătoriī de astă-đi a tuturor sântilor e binele nostru însu-și.

III.

Sērbătórea de astă-đi ni arētă ũă multime nenumērată de pilde frumóse și feliurite de fapte bune. Nu e nici ũă vērstă, nici unū genū, nici unū poporū, care n'ar vedé astă-đi ũă multime de modele de virtuți. Fia-care creștinū, începēndū de la copilul nevārstnicū pēnă la moșnégul lipsitū de putere, de la cerșitoriū pēnă la împēratū, află astă-đi pre semenii

¹⁾ Mat. 10, 40.

²⁾ Luca 10, 16.

săi între aleșii lui Dumnezeu și poate să-și ogliască viața în petrecerea lor cea sântă. Tote miile și milioanele aceste de sânti au fostu oameni, ca și noi, viețuiau aici pe pământ, se luptau și pătimeau. Pecațoși din nascere, neputincioși și aplecați mai multu la reu, decâtu la bine, au învinsu ei tote pedicele virtuții, ademinirile cărnii, cursele satanei, și conlucrându cu darul lui D-deu, și-au păstratu fără de petă veșmântul sufletului lor, și de și unii dintr'inșii au cădutu din neputință, totu-și s'au rădicatu, și prin tapte de lepădare de sine au adusă roduri demne de căință. Ei pe lângă puterile lor cele slabe cu ajutoriul aceluia, prin carele putemu tote ¹⁾ și care e tare intru cei neputincioși, au suferitu ostinele, prigoniri, patime spre a-și păstră credința și virtutea. Dacă au pututu ei atâtea milioane, de ce să nu putemu și noi? Ba și eu, dice creștinul evlaviosu, voiū să âmbliu pe calea credinței și a faptei bune, ca și sântii, și nici ũă-dinióră nu mē voiū abate de la dinsa!

Și ce dorū trebuie să deștepte sērbătorea de astă-di în inima creștinului, decât mai are âncă puțină simțire pentru cele ceresci! Aceste mi și milioane, cari au viețuitu ore-când aici pe pământ, sântu acuma la Dumnezeu, în locașurile lui cele vecinice și se îndulcescu de ũă fericire. „care ochiul n'a vedutu, urechia n'a auditu și la inima omului nu s'a suitu.“ ²⁾ Nu s'au luptatu decâtu puținu timpū și pentru astă puțină luptă li-a datu Dumnezeu vecinice bucurie, cari nu se vor luă de la dînșii. Pentru aceea dice creștinul evlaviosu: Luptă-mē-voiū și eu luptă bună, disprețu-voiū plăcerile lumesci, cari mē lipsescu de bucuria vecinică, și caută-voiū bunurile, cari nici rugina, nici moliele nu le strică, cari furii nu le sapă, nici le fură; ³⁾ caută-voiū bucuriele cele vecinice, cari sântu în stare a-mi dá deplină fericire și cari nu se vor trece nici ũă-dinióră.

În sfirșitu ni dá astă-di biserica ocașune, a luă scăpare în rugăciunea de cerere la ajutoriul sântilor. Câtă bine-cuvēntare, câte haruri se vor reversă astă-di din înălțimile ceriurilor asupra credincioșilor pe pământ, dacă toți fericiti patriarhi și proroci, toți apostoli, toți martirii, prea cuvioșii și dreptii, tote cetele sântelor femeie și feciore vor căde înaintea tronului lui Dumnezeu și se vor rugă pentru mântuirea fraților și surorilor lor de pe pământ, pentru

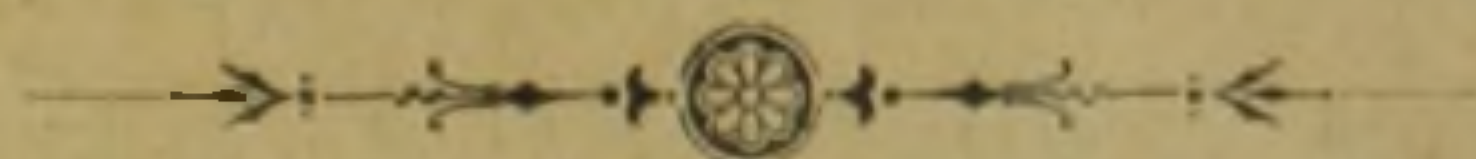
¹⁾ Filip. 4, 13.

²⁾ I. Cor. 2, 9.

³⁾ Mat. 6, 20.

îndreptarea păcătoșilor, pentru întărirea dreptilor, pentru păstrarea nevinovăției, pentru rădicarea celor căzuți, pentru mângălarea celor întristați și pentru alinarea durerilor celor neputincioși. Și dacă după disa Mântuitorului, cerendū doi împreuna unū lucru, li va dá lor Tatăl celū din ceriuri lucrul. ce-lū vor cere, ¹⁾ cu câtū mai multū se pôte așteptá împlinirea cererii nóstre, dacă atâtea milióne, nu de păcătoși. ci de sânti și prieten ai lui D-deū, se vor rugá pentru noi la părintele cerescū.

Să mulțămimū așa-dară astă-đi lui D-deū pentru darurile, ce le-a datū sântilor săi și cari i-a făcutū ceea ce sūntū. Dară totū-ūă-dată să aducemū sântilor omagiul de onóre și mulțamită, ce li dētorimū pentru totū binele, ce l'aū făcutū pentru mântuirea nóstră. Să ne folosimū de đia de astă-đi, privindū la faptele lor cele bune și hotărindū-ne a li urmá. Să nu uitămū și de fericirea și mărirea cea vecinică, de care se îndulcescū sântii și rădicândū inimele nóstre de la cele pāmētesci la cele ceresci, să ni propunemū vētosū, a lucrá pentru fericirea nóstră cea vecinică și a suferi tóte neajunsurile și neîndēmânările vieței pāmētesci. Érá voi sântilor lui D-deū, rugați-vē parintelui nostru celū cerescū, ca să ni deie și nóūē darul său, pentru ca aici să-'l premărimū prin fapte bune, érá óre-când, fericiți în împērăția sa cea vecinică, dinpreună cu voi să-'l onorămū, să-'l iubimū, să-'l lăudămū și să ne închinămū lui în vecii vecilor. Aminū.

¹⁾ Mat. 18, 19.

CRONICĂ.

Instălarea tipo-litografieî la Archiepiscopiă. Lipsa de tipografiă propriă, mai cu sémă pentru scopurile oficiale și literare bisericesci, câtü și de litografiă de icône după ritul ort.-orient. pentru poporul Eparchiei, și pentru școle, fiindü recunoscută și simțită în-de-obștiă, Înaltü P. S. pär. Archiepiscopü și Mitropolitü invită în 10/22. Fevr. a. c. Clerul din capitală și câți-vă din Păstorii de suflete dela țéră, adunați aice la petrecerea, arangiată de junimea academică română, și, spunându-le avantajiele pentru cultură, cari le-ar međlocí ũă tipo- și litografiă propriă, érá pre lângă acésta atingându și córda cea fină, cumcă ar fi indegetatü, ca Clerul actualü — dela Mitropolitü pênă la celü mai ténérü Vicariü parochialü și Novitiü monachalü — prin oferte de bună voie să se facă fundătoriul unui stabilimentü tipo- și litograficü, toți câți aũ fostü adunați, în numărü de 48 preuți, întimpinându cu bucuriă propunerea și urmându pe locü esêmplul Archipăstoriului. subsciseră în aceea-și di suma de 4280 fl. v. a.

Înaltü P. S. pär. Archiepiscopü și Mitropolitü, ale căruia cuvinte află totü-de-a-una rêsunetü în Clerul Sêü, încurăgiatü de îmbrățișarea acésta atätü de căldurósă a ideeî Sale, se mai adresă în causa acésta în 13/25. Fevruariü a. c. Nr. 12 cu unü apelü înformativü cătră totü Clerul sêculariü și regulariü din Eparchiă. Nime n'a întărđiatü a respunde în modü fórte demnú, încätü, sosindü în timpü scurtü dela Protopresbiterii și Mônăstiri listele de oferte, se potü constátă cu mare bucuriă, că ofertele subsemnate ajungü suma de 16.000. fi. v. a.

Fiindü astü-feliü asecurată întreprinderea acésta, s'a cumpëratü dela tipografal W. Kerekjarto și Firma de fabrică Rust & Compagnie, cu prețiul de 10.000 fl. ũă tipografiă nóüă, cu dóüe mașine de tésçü, cu literetü completü pentru limba română, slavă și germână, cu totü mobiliariul trebuinciosü și unü depositü corêspundëtorü de hârtiă.

Pe temeiul contractului respectiv, primindu-se etablisemântul acesta în posesiune, s'a înstălat în localitățile disponibile ale reședinței arhiepiscopale, și după ce din partea înaltei Diregătorie c. r. a țerei, cu decretul din 5. Mai a. c. Nr. 4608, se acordă concesiunea legală pentru deschiderea acesteitipo- și litografie, se încep în-dată lucrul de tipariu, érá confecționarea icónelor colorate va urmá ce-vá mai târziu.

Dându-se concesiunea amentită pe numele Înaltu P. S. părintelui Arhiepiscopu și Mitropolitu, etablisemântul funcționéză de uăcam-dată sub numirea de „Tipografia arhiepiscopală“; însă după arangiarea afacerii întru tóte detaiurile, se va compune, în înțelegere cu fundătorii, unū u r i c ũ f u n d á ț i u n a l ũ și unū r e g u l á m é n t ũ d e t á i a t ũ, stabilindu-se împreună și F i r m a d e f i n i t i v á a acesteitipo- și litografie.

In 14/26 Aprile a. c. repăusá în Horodnicu de josu după unū morbū greū și îndelungatū în etate de 42 de ani preotul de ajutoriū din Banila rus. pe Ceremușu **Michailu Ferlievicu**. Născutū la a. 1841 în Rogojești din familiă preotească, făcú studiele sale gimnasiale parte în țeră, parte în Ungaria și întrà la 1873 în institutul teologicu și în seminariul clericalu din Cernăuți, unde după terminarea studiilor teologice se chirotoni în 18/30 Martie 1878 în diaconu și în 25 Marte (6 Aprile) a. a. în preotū, orânduindu-se ca preotū de ajutoriū mai ántăiū la Carapciū pe Ceremușu, érá în a. 1880 la Banila rus. pe Ceremușu. La înmorméntarea rēmășițelor lui páméntene în Horodnicu de josu în 18/40 Aprile a. c. funcționá protopresviterul actualu alu Rădăuților Preacucern. Sa păr. Iónu Mándrila în soborū cu mai mulți preoți și luară parte la acestū actū, afară de consângenii și cunoscuții lui, áncă unū numérū mare de poporū. Cuvéntarea funebrală o rostí în biserica parochială preotul de ajutoriū din Rădăuți Cucern. Sa păr. Iónu Vorobchievicu.

In 20. Aprile (2. Maiu) a. c. muri în Rostochi parochul de locu **Stefanu Nichiforovicu** în etate de 61 de ani și dupre uă activitate păstoréscă de 30 de ani în mai multe enorii. Repăusatul érá născutū în Zastavna în a. 1822, își făcú studiele sale gimnasiale și apoi și cele teologice în Cernăuți, întrându în 1841 în seminariul clericalu

la care după absolvarea studiilor teologice funcționă ca prefectu doi ani (1847—1849); apoi chirotonindu-se în diaconu în 5/17 Septemvre 1853 érá în preotú în 8/20 Septemvre a. a. se orônduí ca administratorú parochialú la Storonețú și de aice totú în aceea-și calitate la Piedecăuți și Iujinețú și în fine ca parochú la Rarance, Corovia și Rostochi; în ultimă parochiă rămase pênă la încetarea sa din viétă. În timpul activității sale păstoresci făcuse și esamenul de concursú pentru úă catedră la ínstitutul teologicú din Zara în Dalmația, însă preferí a rămâne în țeră. La Însmormântarea lui din 22. Aprile (4 Maiú) a. c. funcționă protopresviterul actualú alú Putilei Preacucernicia Sa pár. Grigoriú Cantemirú cu mai mulți preoți învecinați, participandú mulți poporení la actul funebralú. Cuvântarea funebrală o rostí în biserică protopresviterul Cantemirú, érá la mormentu cuvânta preotul de ajutorú de locú Cucernicia Sa Georgiu Baloșescul.

În 9/21 Maiú murí în Boianciucú parochul localú **Isidorú Levițchi** în etate de 40 de ani. Defunctul se trăgeá din familia preetóscă și erá născutú în Brodocú în anul 1843. Studiele sale teologice și le făcú ca elevú seminarialú în ínstitutul teologicú din Cernăuți de la a. 1866—1870, după a căror terminare primí darul diaconiei în 22 Sept. (4 Opt.) 1870, érá alú preoției în 24 Sept. (6 Opt.) a. a., încredințându-i-se mai ântâiú păstoria sufletéscă din comuna Mosoriuca, érá după aceea parochia din comuna Boianciucú, unde petrecú pênă la mórte. Ceremonia însmormântării o isprávi în 12/24 Maiú protopresviterul Nistrului Preacucern. Sa pár. Gavriliú Calinciucú cu mai mulți preoți în ființa de față a unui numărú însemnatú de consângení, cunoscuți și păstoríți. Cuvântarea funebrală o pronunță în biserică parochul din Iurcăuți Cucernicia Sa pár. Constantinú Bocance, érá ertăciunile la mormentu protopresviterul funcțiunariú.

Fia-li țarina ușoră și memoria eternă!

Sêrbătórea s. ev. Ioanú în 5/20 Maiú a. c. în Crisceatecú. Aflându-se pe timpul sêrbătorii acesteia Înaltú P. S. pár. Archiepiscopú și Mitropolitú în Viena, nefindú-i decí cu putință a fí însu-și la vechia mônăstire, acuma biserică parochială din Crisceatecú spre a ímpliní servíțele bisericesci în diúa s. ev. Ioanú, în care di năzuesce

poporul din toate părțile, nu numai din Bucovina, ci și din Galiția învecinată, delegă spre acestu scopu pre vicariul generalu p. Archimandritu Arcadiu Ciupercoviciu, carele și călători într'acolo împreună cu exarchul catedralu Ioanu Procopoviciu, archidiaconul Isaia Ispescul și patru elevi seminaryali cântăreți. Prea cuviosia Sa p. Arcadiu isprăvi sânta liturgiă dimpreună cu protopresviterul de ținutu, cu exarchul și cu archidiaconul catedralu. După terminarea st. liturgii se făcu sântirea apei, la alu cărei începutu exarchul Ioanu Procopoviciu predică în limba slavénă despre orbia sufletéscă. Tote actele aceste se isprăviră cu mare mulțămire și zidire pentru poporul, ce s'a fostu adunatu într'acestu anu într'unu numărū pênă la patru mii de suflete.

Redactoriū primariū responsabilū :
Profesoriū de Universitate la făcultața teologică

Dr. Vasiliū Mitrofanovici.

Redactoriū alū doile pentru textul slav.-rusescū
Profesoriū de cântarea corală

Isidorū Vorobchievici.

Administrătoriū și editoriū: Archimandritul-Mitroforū

Arcadiū Ciupercovici.

Errata.

În numărul 5. alii Candelii pe fața 1. (pagina 226) în șirul 3. de sus în loc
de „sistemându-se“ să se cetască: „se sistemă“
pe aceea-și fața șirul 5. de sus în loc de: a „pentru studiul biblic al t. v.“ să se
cetască: „pentru istoria biserică“
pe pagina 238 șirul 1. de jos după Isidorii Procopovicii s'au omis și este de suplinit:
Grigorii Vorobchievici.

CANDELA.

Jurnală bisericescă-literariu.

Apare oă-dată pe lună.

Nr. 7.

Cernăuți, 1. Iuliu 1883.

Anul II.

Ce-va despre mersul și desvoltămêntul culturei teologice și clericale în Bucovina.

(Finitu.)

Ordinăciunea acêsta specială se și emise de cătră Ministeriul de cultu și de înstrucțiune din 1. Iuniu 1876, înstituindu-se comisiunea esaminătoriă și dându-se totu-oă-dată și înstrucțiunea pentru înținerea esamenelor.

Comisiunea, care-și are șederea în Cernăuți, constă din două despărțiminte, dintre cari una ține esamenele esegetice-istorice, éra cealaltă cele sistematice-practice. Președinții și membrii comisiunii se denumesc de Ministeriul de cultu și de înstrucțiune în regulă a propunerea președintelui de țeră alu Bucovinei.

În linia primă suntu chiămați în comisiunea de esamenu profesorii ordinari de la făcultatea teologică gr. or.; după aceștia și alte puteri didactice de la universitatea din Cernăuți, în urmă și alte personalități apte „din starea preoțescă și luménă“.

În comisiunea de esamene se numiră de cătră c. r. Ministeriul următorii membri:

I. În despărțimêntul pentru esamenul esegeticu-istoricu:

Ca președinte:

D. Dr. Vasiliu Mitrofanoviciu profesoriu de teologia practică la făcultatea teologică.

C a c o m i s a r i e s ă m i n ă t o r i :

- a. pentru „Studiul biblic și Esegesa test. v.“ :
D. I s i d o r ū O n e i u l prof. al studiului acestuia la
facultatea teologică.
D. E u s e b i ū P o p o v i c i ū prof. de Istoria și Stăti-
stica bis. la făc. teol.
- b. pentru „Studiul bibl. și Esegesa test. n.“ :
D. V a s i l i ū R e p t a prof. al stud. acestuia la făc. teol.
D. A r t e m i ū B e r a r i ū protopresviter și paroch în
Ceahor.
- c. pentru „Istoria și Stăistica bis.“ :
D. E u s e b i ū P o p o v i c i ū profesori al studiului
acestuia la facultatea teol.
D. C o n s t a n t i n ū P o p o v i c i ū profesori de drept.
can. la făc. teol.

II. În despărțimântul pentru esamenul sist.-practic :

C a p r e s e d i n t e :

D. E u s. P o p o v i c i ū prof. ca mai sus.

C a c o m i s a r i e s ă m i n ă t o r i :

- a. pentru „teologia practică“ :
D. Dr. V a s i l i ū M i t r o f a n o v i c i ū prof. ca mai sus.
D. Dr. V a s i l i ū I l a s i e v i c i ū consilier consist.
- b. pentru „teologia dogmatică“ :
D. Archim. M i r o n ū C a l i n e s c u consilier consist.
- c. pentru „teologia morală“ :
D. Dr. V a s i l i e M i t r o f a n o v i c i ū prof. ca m. s.
D. Dr. V a s i l i e I l a s i e v i c i ū cons. consist.
D. Archim. M i r o n ū C a l i n e s c u ca m. s.
- d. pentru „dreptul canonic“.
D. C o n s t a n t i n ū P o p o v i c i ū prof. al studiului
acest. la făcult. teol.
D. Dr. F r i d e r i c ū V e r i n g prof. de dreptul roman
și canonic occident. și oriental. ¹⁾
D. M i c h a i l ū P i t e i ū consil. super. de tribunal.
D. I s i d o r ū de Z o t a cons. de tribunal.

¹⁾ Acum strămutat la universitatea germ. din Praga.

Comisiunea de esamene este supusă de-a-dreptul Ministeriului de cult și instrucțiune, totu-și președintele țerei are de a lua asupra afacerilor comisiunii înrîurința, care o pretinde interesul serviciului de stat și acelui besericesc în țeră. De-ora-ce însă și biserica își are interesul său la esamene, se concede atât Înaltu Prea sântitului Archiep. din Cernăuți cât și consistoriului său o înrîurință anumită asupra examenului. Archiepiscopul are dreptul, de a fi sevă însu-și la fiă-care examen de față, sevă a-și trãmite pre delegatul său. Atât Archiepiscopul cât și delegatul său sînt îndreptățiți, a da singurite întrebări candidaților, la consultările și votarea comisiunii însă nu ia neci o parte. Despre rezultatele examenelor ținute a președinții despărțimintelor a reportă Archiepiscopului și Consistoriului în calea presidiului țerei. Esamenele sînt verbale și publice. Comisiunile speciale (pentru fiă-care examen specialu îndeosebi) se compun din un președinte și doi eventual și trei esăminători. Președintele pôte încă esămină dintr'oa specialitate sevă își pôte compune comisiunea specială așa, ca să nu aibă trebuință, de a participa însu-și la esaminare. Un esăminătoriu pôte esămină și din două obiecte. Pentru durata singuritelor esamene este de a se observă ca cinosură, cumcă ele sînt de continuat pênă atunci, „pênă cându comisiunea își va fi formatu judecată sigură asupra aptitudinii și a sciinței candidatului“. Ca minimu alu duratei examenului însă are să se considere :

a) **L a e s a m e n u l e s e g e t i c ũ i s t o r i c ũ :**

- cu trei candidați, la un locu 4^{1/2} ore,
- cu doi candidați, la un locu 3 ore,
- cu un candidat la un locu 1^{1/2} oră.

b) **L a e s a m e n u l s i s t e m a t i c ũ - p r a c t i c ũ :**

- cu trei candidați, la un locu 6 ore,
- cu doi candidați, la un locu 4 ore,
- cu un candidat, la un locu 2 ore.

Pentru îndetoririle președinților amêndurilor despărțiminte în privința purtării afacerilor comisiunii de examen și a procedurii la esamene, se stătoresc determinări analoge celor de la esamenele de stat juridice.

AD AUSUL C.

Carele cuprinde „determinări transitorie la ordinațiunea din 30. Augustu 1875 în privința desființării institutului teologicu gr. or.

din Cernăuți și a creării și întocmirii facultății teologice gr. or. la universitatea Francisco-Iosefină din Cernăuți“ sună precum urmază :

§. 1. Profesorilor dela institutul teologic gr. or. din Cernăuți, cari vor fi chemați ca profesori ordinari s'eu străordinari la facultatea teologică gr. or. a universității Francisco-Iosefine din Cernăuți, cu privire la toate drepturile și pretensiunile îmbinate cu noia lor pusăciune li-se va ține în seamă timpul de serviciu petrecut la institutul teologic așa, ca cum l'-ar fi petrecut în aceeași însușă la nă universitate c. r.

§. 2. Studenților, cari la institutul teologic gr. or. din Cernăuți au fost primiți pe temelul unui testimoni de măturitate valabil pentru academie, anii petrecuți de ei acolo amesurat ordinii, li-se vor computa în studiul facultății teologice de la universitatea din Cernăuți.

Studenții aceștia se pot așa-dară în-dată înscrie la obiectele de învățământ ale anului teologic proximu superioru; s'unt însă d'etori a suplini după putință la facultatea teologică specialitățile obligate ale anilor trecuți, pre cari la institutul teologic nu li-a fi fost posibilu a le asculta.

§. 3. Dacă unu studente de aceștia de la institutul teologic (§. 2) nu ar fi făcutu examenul trebuinciosu pentru absolvarea în ordine a unui anu, atunci, după însușietatea cadulu, at'ernă de la judecata colegiulu profesoralu, ori de înscrierea în anul proximu superioru să i-se conc'edă necondiționat s'eu numai pe temelul unui examen de primire.

§. 4. Studenții, cari fără unu testimoni valabilu pentru academiă au fost primiți la institutul teologic gr. or., se pot înscrie la facultate numai ca auditori străordinari și-'și pot câștiga drepturile de auditori ordinari numai cu espresa conces'iune a Ministrulu de culte și de învățământu.

§. 5. Studenții, cari au absolvat în ordine institutul teologic gr. or., se pot, pe temelul studiilor sale făcute acolo, supune examenelor rigurose la facultatea teologică numai atunci, dacă primirea lor la institutul înainte numit au urmatu pe basa unui testimoni de maturitate academicu valabilu.

§. 6. Studintele acela alu anului ultim alu institutulu teologicu, carele în anul scolaru 1874/5 n'au putut face cu succesu

esamenul trebuinciosu pentru absolvarea in ordine a aceluia, pote in decursul anului 1875/6 repeti esamenul acela inaintea respectivilor profesori de specialitate de la facultate.

Daca va face esamenul cu succesu, atunci se va considera ca cum ar fi absolvatu studiul teologicu in ordine la institutul teologicu gr. or.

Dupa emiterea ordinatiunii acesteia urma curandu si denumirea profesorilor pentru facultatea teologica. Prin prea'nalta resolutiune din 20 Septemvre 1875 se numescu de profesori ordinari:

D. D.: V a s i l i u M i t r o f a n o v i c i u pentru Teologia practica,

E u s e b i u P o p o v i c i u pentru Istoria si Statistica bisericésca,

I s i d o r u de O n c i u l pentru Studiul biblicu si Esegesa test. v.

V a s i l i u de R e p t a pentru studiul biblicu si Esegesa test. n.;

era ca profesori străordinari D. D.:

A l e x i u C o m o r o ș a n u pentru Dogmatica,

C o n s t. P o p o v i c i u pentru dreptul canonicu.

Catedra pentru „Teologia morală“ si cea pentru „Limbele orientale“ remaseră vacante, însărcinându-se cu suplinirea celei dintăi. profesoriul de Teologia practica D. Vasiliu Mitrofanovicu, catedra pentru „limbele orientale“ însă se activa abia in 1877, numindu-se pentru aceea de suplinte profesoriul stud. bibl. test. v. Isidoru de Onciul. Totu cu inceputul anului de studie 1875/6 concese c. r. Ministeriu, ca catechetica sa se propuna deosebitu de teologia practica, denumindu-se pentru acesta precum si pentru aternatoriele esecite practice cu doue ore de septemana de docinte D. I o a n u (Juvenalu) S t e f a n e l l i. Salariul profesorilor ordinari remase celu de'nainte, adeca de 1400 fl. v. a. pe anu cu cinci adausuri cincinale, neputendu-se radica in calea legislatiunii la mesura salariulu anualu alu profesorilor dela facultatile lumene, caci atunci legea ar fi trebuitu sa se estinda asupra tuturor facultatilor teologice din Austria, ceea ce însă nu se afla a fi la timpu. Totu-si inaltul c. r. Ministeriu considerandu imprejurările profesorilor facultatii acestei noue, nefindu ei adeca celebī ca cei dela facultatile teologice romano-catolice, ci casatoriti si impovorati cu familia, li

acordă în calea ordinățiunii la sălariu unu adausu de 400 fl. v. a. computabilu la pensiune. Afară de acésta li-se vení profesorilor amésuratü clasei a șesea de rangü, în care intrară, unu adausu de activitate de 400 fl. v. a. pe anü. Profesorilor străordinari li-se determină unü sălariu anualü de 1200 fl. v. a. cu unü adausu de activitate de 350 fl. v. a. și li-se concese și lor ca-și celor ordinari la sălariu unü adausu de 300 fl. v. a. Pentru docintele catechetice stători c. r. Ministeriü üă remunerățiune anuală de 500 fl. v. a.

În 4 Optomvre, diüa onomastică a Maiestăți Sale imperatului Franciscü-Iosifü după sânta liturgiă ținută cu multă pompă în biserica catedrală, la care asistară senatul academicü, demnitarü și colegiele profesionale ale nónei universități cu rectorul magnificü Dr. C o n s t. T o m a ș c i u c ü în frunte și după ce mai luară parte și la descoperirea monuméntului rădicatü întru serbarea jubilară a împreunării de üă sută de ani a Bucovinei cu monărchia Austriei, urmă deschiderea noü createi universități.

Pe lângă c. r. Ministru de cultü și de instrucțiune Dr. S t r e m a y r și alte personalități înalte din căpitula imperiului, se adunară în aula universității autoritățile bisericesci, civile și militare, deputățiunile de grătulare mai dela tóte universitățile din Austro-Ungaria și Germania și unü publicü pe câtü de destinsü pe atätü de numerosü. Prin gura Ministrului său își exprimă Maiestatea Sa Înalta grațiă, ce o are cătră acéstă mică, dar' cu atätü mai credinciosă țéră de la periferia vastului său imperiü, și ca documéntü alü acestei Înalte grație dăruiesce țerei darul de serbătóre, de serbătórea unirii de üă sută de ani cu imperiul, universitatea Francisco-Iosefină, érá ca parte a acesteia, făcultatea teologică gr. orientală. Se înțelege, că strigétele de bucuriă nu voiaü să iae capétü, căci ceea ce ni-se dede, numai de generositate împērătescă ni-se pute dá, unü darü de multü și ferbinte doritü. Urmândü vorbirea de adüncă mulțamită a rectorului adresată represéntantului împērătescü, apoi cuvântările grătulătorie ale deputățiunilor și pe aceste mulțamirea rectorului în numele nónei universități. „festivitatea academică“ se finí, dară se „începü vieța academică“ și anume totü în diüa aceea atätü de scumpă pentru biserica nóstră, în care di înainte de 48 ani se deschise, de nu cu aceea-și strălucire, dară cu acela-și întusiasmu și cu acele-și simțiminte de bucuriă și de mulțamită și fostul institutü teologicü.

Uricul de fundare alu universității din Cernăuți, emănatu dela Măiestatea Sa sub datul de 30 Septemvre 1875 pentru biserica și patria noastră de ăă importanță atătü de mare, sună în traducere rom., precum urmază:

Noi Franciscü Iosifü din grația lui Dumneđu imperatü alü Austriei, rege apostolicü alü Ungariei etc. etc.

În părintésca Nóstră îngrijire pentru ducatul Nostru Bucovina am căutatü totü-de-a-una să înmulțimü și să promovămü în acéstă țéră institutele învățământului publicü.

Urmat'-am plecării înimei Nóstre, precum și glorióselor tradițiuni ale casei Nóstre. Acum în planul regulativü pentru afacerile spiretuale ale Bucovinei înființatü la acuirarea țerei acesteia, și-aü aflatü espreșiune îngrijirea regimului pentru cultura spiretuală și morală a noilor săi supuși. La opera, care aü începutü'-o pe atunci marele Nostru predecesorü, fericitul imperatü Iosifü II. de amintire nemuritoră, rădicându cele mai necesarie scóle elemintarie, aü lucratü mai de parte în Dumneđu adormiți predecesorii Nostri și am lucratü și Noi cu credință. Noi însă, cu grațiosul ajutorü alü lui Dumneđu am avutü partea, de a închiăiá — acum după unü lucru de ăă sută de ani — opera acéstă pe deplinü prin crearea scólei celei mai nalte.

Căci esprimându-si în anul 1872 credinciósa dieta a acestui ducatü alü Nostru dorința pentru crearea unei universități în țéră, am demândatü regimului Nostru, a luá dorința acéstă în cea mai seriósă și îngrijitoră considerațiune. Pe temeül réportului, ce Ni-s'aü preséntatü de cătră regimul Nostru, cumcă condițiunile pentru crearea și prosperitatea unei universități se află pe deplinü în țéră și cumcă ăă scólă de aceste înaltă ar deveni ăă sorginte de binefaceri străordinaire nu numai pentru credinciosul Nostru ducatü, dară și pentru ținuturile învecinate, am datü cu deosebită bucuriă ordinü Ministrului Nostru pentru cultü și instrucțiune, de a veni înaintea senatului imperialü cu acele proiepte, cari se arétă necesarie pentru crearea unei universități în Cernăuți.

După ce senatul imperialü — băgându în sama interesele publice cu îndătinata aplecare spre săcrificie pătriotice — 'și dede consimțiméntul la proieptul de lege pentru înființarea numitei universități și încuviință cu liberalitate și mijlócele trebuincióse spre acéstă, am decisü Noi definitivü, crearea universității acesteia și în,

31 Marte alu acestui anu am datu legi privitorie la acesta sancțiunea Nôstră.

În efectuarea acestei legi creăm și întemeiăm Noi prin acesta universitatea în Cernăuți, căreia totu-ă-dată îi concedem prea grațiosu purtarea numelui Nostru ca „Universitate c. r. Francisco-Iosefină în Cernăuți.“

Am dispusă ca acesta universitate de-ă-dată să aibă a constă din trei făcultăți, una greco-orientală teologică, una de drepturi și de sciințele de stat și una filosofică și am purtată grija, ca aceste trei făcultăți să fiă provădute cu acele puteri didactice, mijlôce de învețământ, încăperi și fonduri, cari sântu de trebuință pentru ajungerea nobilelor ei prodate.

Demândăm mai încolô, ca această nouă scôlă înaltă în tôte și în fiă-ce, ce nu este pentru dînsa în specialu ordinaru, să se organizeze și să se formeze după acele legi, ordinățiuni și dispuseciuni, cari esistu pentru cele l'alte universități din regatele și țerele Nôstre reprezentate în senatul imperialu și îi concedem totu-ă-dată tôte acele drepturi, privilegii și libertăți, cari s'au aplacidatū prea grațiosu de cătră Noi și de cătră predecesorii Nostri universităților, cari înflorescū în cele l'alte regate și țere ale Nôstre însemnate mai nainte.

Voimă în specialu, ca această universitate între marginile dreptului academic sustătătoriu să formeze ăa corporățiune înzestrată cu deplină neatêrnare și autonomie, carea își ordineză și administreză liberu afacerile sale interne.

Credem, că universitatea va face întrebuintare sălutară de drepturile, privilegii și libertățile ce-i sântu acordate și va împlini tôte sperânțele acele, cari în diua acesta a creării ei sântu legate de dînsa în inima Nôstră și în inimile credincioșilor Nostri supuși.

Credem mai alesu, cumcă ea nu va fi numai unu locu de cultivare pentru sciința înaltă, pentru studiul liberu și pentru tôte arta și îndemnarea spiretului omenescu, ci ea va deveni și îngrijitoră nobilă a fricei de Dumnedeu, a moralei și a vîrtuții și într'acestu modu va prosperă, va înflori și cresce spre sălutea imperiului și a țerei.

Vedem pentru împlinirea dorințelor acestora unu auguriu norocitu în acea împrejurare, că putem esecută crearea universității în același momentu, în care credincioșa Nôstră țeră Bucovina

este în punctul, de a serbă unirea sa de ūă sută de ani cu statele Nóstre. Precum generațiunile viitorie în coincidința acésta vor vedé unū semnū, cumcă imperieile Nóstre și ale predecesorilor Nostri n'aū rămasū fără fructe pentru acéstă țéră a Nóstră iubită, așa și universitatea Nóstră să vedă întru acésta ūă provocare, de a cresce și cultivá din parte-și simțiméntul lealū austriacū, pre care țera acésta l'-aū păstratū totū-de-a-una nepĕtatū și l'-aū demustratū strălucitū în dīle bune precum și în cele rele.

Spre încredințare subscrierea Nóstră propriă și sigilul Nostru imperătescū.

Datū în vila Nóstră Șenbruu în treideci Septemvre în anul ūă miie optū sute șapte-deci și cincī, alū imperiului Nostru în alū doūe-deci și șeptelea ¹⁾

Franciscū Iosifū m. p.

Dr. Carolū de Stremayr m. p.

La Prea-nalta dispunere:

Dr. Carolū Lemayer m. p.
e. r. cons. minist.

¹⁾ Wir Franz Josef I., von Gottes Gnaden Kaiser von Oesterreich, Apostolischer König von Ungarn etc. etc.

In Unserer landesväterlichen Sorgfalt für Unser Herzogthum Bukowina waren wir immer bestrebt, die Anstalten des öffentlichen Unterrichtes in diesem Lande zu mehren und zu fördern.

Wir folgten dabei dem Zuge Unseres Herzens, wie den glorreichen Ueberlieferungen Unseres Hauses. Schon in dem bei Erwerbung des Landes zu Stande gekommenen Regulirungsplane der geistlichen Angelegenheiten der Bukowina war die Fürsorge der Regierung für die geistige und sittliche Bildung ihrer neuen Unterthanen zum Ausdrucke gelangt. An dem Werke, das damals Unser grosse Vorfahr, weiland Kaiser Josef II. unsterblichen Andenkens, mit Errichtung der unentbehrlichsten niederen Schulen begonnen hat, haben Unsere in Gott ruhenden Vorfahren und Wir selbst redlich gearbeitet. Uns aber ist es mit Gottes gnädigem Beistande zu Theil geworden, diesem Werke jetzt — nach hundertjähriger Arbeit — durch Errichtung der höchsten Schule den vollendeten Abschluss zu geben.

Dem als im Jahre 1872 der getreue Landtag dieses Unseres Herzogthumes dem Wunsche nach Errichtung einer Universität im Lande Ausdruck gab, haben Wir Unserer Regierung den Befehl ertheilt, diesen Wunsch in aufmerksamste und sorgfältigste Erwägung zu ziehen. Auf den Uns hierauf von Unserer Regierung erstatteten Bericht, dass die Bedingungen der Errichtung und des Gedeihens einer Universität im Lande vollständig vorhanden seien, und dass eine solche hohe Schule nicht nur für Unser getreues Herzogthum, sondern auch für die benachbarten Gebiete eine Quelle ausserordentlicher Wohlthaten werden würde, haben wir mit besonderer Freude Unserem Minister für Cultus und Unterricht den Auftrag ertheilt, dem Reichsrathe jene Vorlagen zu machen, welche zur Errichtung einer Universität in Czernowitz nothwendig erscheinen.

Fiindū deci făcultatea teologică gr. or. deschisă, personalul didacticū denumitū în modul arētatū mai susū, purtară grijă locurile înalte și pentru înavuțirea mai răpede a bibliotecii, pre care o credi făcultatea dela desființatul institutū teologicū.

Prin prea nalta resoluțiune din 5. Ian. 1879 se încuviințară pentru completarea bibliotecii făcultății teologice pe trei ani, începēdū cu 1879, din fondul relegiunariū câte una mie de florini, eră prin prea nalta resoluțiune din 4. Febr. 1882 pe alți trei ani câte cinci sute de florini din acela-si fondū. Cu aceste mijlōce crescū

Nachdem hierauf der Reichsrath — in gewohnter patriotischer Opferwilligkeit die öffentlichen Interessen wahrnehmend — einem Gesetzentwurfe wegen Errichtung der genannten Universität seine Zustimmung ertheilt und auch die hiefür erforderlichen Mittel freigebig zur Verfügung gestellt hat, haben Wir die Gründung dieser Universität endgiltig beschlossen und am 31. März d. J. dem hierauf abzielenden Gesetze Unsere Sanction ertheilt.

In Ausführung dieses Gesetzes gründen und errichten Wir hiemit die Universität in Czernowitz, welcher Wir zugleich die Führung Unseres Namens als: „Czernowitzer k. k. Franz-Josefs-Universität“ hiemit allerhuldvollst gestatten.

Wir haben angeordnet, dass diese Universität zuvörderst aus drei Facultäten, einer griechisch-orientalisch-theologischen, einer rechts- und staatswissenschaftlichen und einer philosophischen zu bestehen hat, und wir haben Sorge getragen, dass diese drei Facultäten mit jenen Lehrkräften, Lehrmitteln, Baulichkeiten und Fonden ausgerüstet seien, welche zur Erreichung ihrer edlen Aufgaben erfordert werden.

Wir befehlen weiters, dass diese neue Hochschule sich in Allem und Jedem, was nicht für sie besonders geordnet ist, nach jenen Gesetzen, Anordnungen und Einrichtungen organisire und gestalte, welche für die anderen Universitäten in Unseren im Reichsrathe vertretenen Königreichen und Ländern bestehen, und wir gewähren ihr zugleich alle jene Rechte, Vorrechte und Freiheiten, welche diesen in Unseren vorbezeichneten anderen Königreichen und Ländern blühenden Universitäten von Uns und Unseren Vorfahren allergnädigst gewährt worden sind.

Wir wollen insbesondere, dass diese Universität innerhalb des geltenden akademischen Rechtes eine mit aller Selbstständigkeit und Autonomie ausgerüstete Corporation bilde, welche ihre inneren Angelegenheiten frei ordnet und verwaltet.

Wir vertrauen, dass die Universität von diesen ihr verliehenen Rechten, Vorrechten und Freiheiten heilsamen Gebrauch machen und alle jene Hoffnungen erfüllen werde, welche sich an diesem Tage ihrer Errichtung in Unserem und den Herzen Unserer getreuen Unterthanen an sie knüpfen.

Wir vertrauen insbesondere, dass sie nicht nur eine Pflegestätte werde für die hohe Wissenschaft, für freie Forschung und für alle Kunst und Fertigkeit des menschlichen Geistes, sondern, dass sie sich auch gestalte zur edlen Pflegerin von Gottesfurcht, Sitte und Tugend, und dass sie so gedeihe, blühe und wachse zum Heile des Reiches und des Landes.

Wir erblicken für diese Wünsche ein glückliches Vorzeichen in dem Umstande, dass Wir die Gründung der Universität vollziehen können in eben jenem Augenblicke, wo unser treues Land Bukowina im Begriffe ist, seine hundertjährige Vereinigung mit unseren Staaten zu feiern. Wie die kommenden Geschlechter in diesem Zusammentreffen ein Zeichen erblicken werden: dass

biblioteca pînă în Decembrie 1882 la 2881 de tomuri și 170 de fascioare cu totul în valoare de 9000 de fl. v. a.¹⁾

În a. 1877 se făcú și aședarea definitivă a catedrei pentru teologia morală, denumindu-se pentru acésta ca profesoriu publicu ordinariu, profesoriul de relegiune dela gimnasiul de stat de aici, Mihaiu (Mironu) C a l i n e s c u. Urmă și promovarea profesorilor străordinari Alexiú C o m o r o ș a n ũ și Constantinú P o p o v i c i ũ, a celui dintăiu cu prea 'nalta resoluțiune din 12. Iuliú 1878, érá a celui din urmă cu prea 'nalta resoluțiune din 8. Optomvre 1880. Tóte catedrele deci, afară de cea pentru limbele orientale, erău acuma cuprinse de profesori ordinari, corpul profesoralu așa-dară aprópe completu. Totu-și starea acésta completă a corpului didacticu, precum o cereá interesul făcultății, nu dură lungu, căci profesoriul Mironu Calinescu trecú în Februariu 1881 ca consiliariu la consistoriul arhiepiscopescu, érá Comoroșanu, carele acum de multu suferiá de unu morbú greu, se mută în Noemvre alu aceluia-și anu la cele eterne, lăsându-și ámbii catedrele vácante.

Suplinirea catedrei pentru dogmatică se încredință deci profesoriului Eusebiu Popoviciu, érá a celei pentru teologia morală prefectului de studie la seminariul archidieceșanu Dr. Emilianu Voiuțchi. Pentru aședarea definitivă a catedrei pentru teologia morală se scrisé în Maiú 1881 concursu, érá în privința catedrelor pentru dogmatică și pentru limbele orientale pînă acum dela locurile competente n'áú urmatu nici úă decisiune.

Prin prea 'nalta resoluțiune din 14. Aprile 1879 se aplacidă și Statutul de rigoroșe pentru facultate, punéndu-se prin acésta pétra

Unsere Reiche und die Unserer Vorfahren nicht ohne Frucht geblieben sind für dieses Unser geliebtes Land so möge auch Unsere Universität darin eine Aufforderung ersuchen. ihrerseits die treue österreichische Gesinnung zu hegen und zu pflegen. welche dieses Land stets makellos bewahrt und in allen guten wie bösen Tagen glänzend bewährt hat.

Urkund dessen Unsere eigenhändige Unterschrift und Unser kaiserliches Insiegel.

Gegeben in Unserem Lustschlosse Schönbrunn am dreissigsten September im Eintausendachthundertfünfundfünfzigsten. Unserer Reiche im siebenundzwanzigsten Jahre.

Franz Josef m. p.

Dr. Karl von Stremayr m. p.

Auf Allerhöchste Anordnung:

Dr. Karl Lemayer m. p.

k. k. Ministerialrath.

¹⁾ Spesele susținerii pentru făcultatea teol. au fostú preliminate în a. 1877 în totalu cu 20,303 fl. v. a.

cea din urmă la deplina ei terminare. Prin acesta se făcú deci cu putință și pentru teologii nostri, de a ajunge demnitatea cea mai 'naltă academică, de a-și câștigá gradul de doctorú în teologie, ceea ce pênă acum fusese absolutú cu neputință. Státutul acesta în trăducere românească sună în modul următorú :

O r d i n e a d e r i g o r ó s e p e n t r u f á c u l t a t e a t e o l o g i c ă g r . o r . a u n i v e r s i t á ț i i c . r . F r a n c i s c o - I o s e f i n e î n C e r n ă u ț i .

§. 1. Doctoratul de teologie la făcúltatea teol. gr. or. a universității din Cernăuți se póte câștigá de aparținătorii bisericei gr. orient. prin depunerea a dóne esamene rigoroúse, presupunéndú următoriele.

§. 2. Admiterea la esamenele rigoroúse este condiționată prin demonstrarea, cumcă candidatul și-a absolvatú studiele teologice amésuratú prescriptelor la făcúltatea teologică din Cernăuți seú la altă făcúltate teologică austriacă în însușia de auditorú ordinariú.

Depunerea examenului sistematicú-practicú (§. 3 alú ordinii provisorie de esamene pentru făcúltatea teol. gr. or.) nu este condițiune neapărată pentru admiterea la rigoroúse, ei mai vértosú examenul acesta se suplinesece prin gradul câștigatú de doctorú.

Cu consimțiméntul Ministrului de cultú și de înstructiune se póte încuviință depunerea rigoroúselor și studinților, carú au făcutú studie teologice celú puținú trei ani la unú institutú gr. or. din monărchia, dacá candidații aceia se potú legitimá cu unú atestatú de maturitate valabilú pentru academie și pe lúngă aceea au mai cercetatú într'unú numărú coréspundătorú de semestre colegie la úă făcúltate teologică.

Studinții, carú au absolvatú în ordine fostul institutú teologicú gr. or., suntu de admisú de cátră făcúltate la esamenele rigoroúse, dacá primirea lor la mai 'nainte numitul institutú au urmatú pe temelul unui testimoniú de maturitate, academicú valabilú (§. 5 alú adausului C la ordinățiunea de aici din 30. Aug. 1875 Nr. 13240).

§. 3. Cererea pentru admiterea la esamenele rigoroúse este de a se îndreptá cátră decanú, carele dupá starea lucrului o referesce seú în cercul său de competență seú eventualú dupá conclusul colegiului profesoralú, seú o supune Ministeriului (§. 2).

Testimoniul de măturitate, absolutoriul, precum și cele-l'alte documinte. pe temeiul cărora urmăză admiterea la rigoroze, sântu de depusū la decanū.

§. 4. Cele două rigoroze (§. 1) cuprindū următoriele obiecte de esaminare :

I. Studiul biblicū și Esegesa test. vechiū, Studiul biblicū și Esegesa test. noi (Esegesa atâtū a test. vechiū câtū și a celui noi după testul originalū), Istoria bisericésă.

II. Dogmatica, Teologia morală, Teologia practică, Dreptul canonicū.

Rigorozele sântu de depusū în ordinea arētată înainte.

§. 5. Rigorozele se ținū publicū; fiă-care dintre ele ține celū puținū două ore.

Esamenul se face în limba, care pentru obiectul respectivū la făcultatea teologică din Cernăuți este limba ordinariă de propunere. Abateri se potū admite numai la candidații, cari studiele sale nu și-le-aū absolvatū la făcultatea teologică gr. or. din Cernăuți.

§. 6. Între cele două rigoroze în regulă să trecă unū intervalū de 3 luni. Dacă însă candidatul la rigorosul premergetoriū fū aprobatū unanimū, atunci decanul îi pōte dă pentru rigorosul celū mai de aprōpe unū terminū și mai scurtū.

§. 7. Comisiunea esăminătoriă constă la fiă-care rigorosū din decanul colegiului profesoralū, la împedecarea acestuia din prodecanū ca președinte și din patru profesori ca esăminători, cari în regulă aū să fiă profesorii ordinari ai specialităților de esăminare.

§. 8. În lipsa unui profesoriū ordinariū pentru unū obiectū de esăminare seū la împedecarea acestuia este de a se chiāmă profesorul străordinariū alū aceleia-și specialități, éră la lipsa seū împedecarea și a acestuia, profesoriul ordinariū seū străordinariū, carele facticū propune obiectul acela, seū a cărui specialitate stă mai aprōpe de obiectul acela.

§. 9. Dacă numărul determinatū de patru esăminatori nu se ajunge prin chiāmății (§§. 7 și 8) represētanți ai specialităților de esăminare, atunci acelū numărū este de a se împlinī din șirul celor-l'alți profesori ordinari. Membrii acestia însă, chiāmăți pentru completarea comisiunii, aū numai dreptul, nu însă și îndetorierea de a esămină.

De a-1 determina pre acestia, este lasatū in sēma colegiului profesoralū, carele însă determinările sale are a le supune Ministrului de instrucțiune spre încuviințare.

§. 10. Dacă pentru unū obiectū de esăminare sūntū așeđați mai mulți profesori ordinari și prin chiāmarea lor a tuturor a s'ar întrece numărul de esăminatori, atunci acestia în participarea la rigorosul respectivū aū să alterneze.

§. 11. Președintele are totū-de-a-una dreptul, dară numai atunci și dētorīea, de a esăminā însu-și, dacă este profesorū nominalū alū unei specialități de esaminare și în cadū de alternare cu alți profesori, ilū ajunge pre dīnsul rōndul. În cadul acesta comisiunea de esăminare are a constā încă din trei membri; președintele în acestū cadū trage taxa duplu.

§. 12. Fiā-care membru alū comisiunii esăminatorīe are la rigorosū a fi de față dela începutū și pēnā la finitū. Votării și conclusului îi premerge ūā consultare asupra rezultatului esamenului.

Votarea fiā-cărui membru urmēzā pe temeul rezultatului totalū alū esamenului cu calculul „destinsū“, „suficiente“ sēu „nesuficiente“. Calculul sumariū se determinēzā după maioritatea voturilor, în cadū dacă s'ar întâmplā egalitatea voturilor (§. 11) după voturile mai nefavorabile.

§. 13. Dacă unū candidatū cāpētā calculul sumariū „nesuficiente“, atunci nu se mai pōte admite la altū pasū mai departe spre cāștigarea gradului de doctorū, decātū numai la repețirea aceluia-și rigorosū, însă nu mai curēndū decātū după trei luni trecute. De se reprobā și acum, apoi i-se mai ertā încă ūā repețire. Reprobāndu-se ērā-și (de a treia orā), este candidatul eschisū pentru totū-dea-una dela cāștigarea gradului de doctorū de teologiā la ūā universitate a regatelor și țerelor reprezentate în senatul imperialū.

§. 14. Pentru fiā-care rigorosū are candidatul a solví ūā taxā de 30 de fl. v. a. Dintr'aceștia cāpētā președintele și totū membrul comisiunii câte 5 fl.; rēmāșița de 5 fl. are de a curge în fondul de cancelăriā alū universității.

Pentru fiā-care repețire a unū rigorosū este de solvitū din taxa totalā jumētate cu 15 fl. Din acestia cāpētā președintele și fiā-care membru alū comisiunii câte 3 fl. Contribuirea pentru fondul de cancelăriā alū universității la repețiri lipsesce.

§. 15. Taxele speciale, cari se primesc, au natura de bani de presență, pentru aceea se pot pretinde numai pentru funcționare faptică. Dacă un membru al comisiunii, ori din ce cauză, ar deveni împedat dela funcționare, atunci decanul are a purta grijă pentru suplinirea lui după determinările §§. 8—10. Dacă acesta nu se mai poate, dară ținerea rigorosului cu ceia-l'alți membri ai comisiunii încă totu este cu putință, atunci cuota de taxă devenită liberă este rezervată determinării colegiului profesoralu.

§. 16. Promoțiunea urmează sub președința Rectorului și în presența Decanului prin un profesor ordinariu (per turnum) ca promotoriu în forma sponsiunilor îndătinate.

§. 17. Taxa de promoțiune este 40 fl. v. a. Din acesta primesce Rectorul 15 fl. v. a., Decanul și promotoriul câte 5 fl., era rămasita se adauge la fondul de cancelăria alu universității, din care au să se facă plățile pentru eliberarea diplomei și alte spese împreună cu promoțiunea.

§. 18. Acesta ordine de rigoroze intră de acum în-dată în vigore.

Încât în ea nu se cuprind determinări speciale, se aplică și la câștigarea doctoratului de teologie gr. or. prescriptele academice generale, ce sustau în privința câștigării gradului de doctoru.

Prin statutul acesta de rigoroze se inaugura pentru teologia gr. or. în monărchia austro-ungară uă era nouă. Prea'nalta rezoluțiune împărătescă, prin care se împărășese acestu statut, este așa-dară atât în privința sciinței teologice, cât și în genere a bisericei noastre un eveniment de cea mai mare importanță. Esistându deci usul academic, de a împărăși cu Prea'nalta încuviințare mai alesu la întâmplări momentose — precum de es. la iubile etc. — la bărbați cu merite destinse seu în privința sciinței teologice seu în privința bisericei doctoratul de teologie honoris causa, au profitat și colegiul profesoralu de ocaziunea împărășirii statutului acestuia, spre a cere prea'nalta încuviințare, de a conferi unor bărbați destinși ai bisericei noastre din Austro Ungaria gradul academic de doctoru în teologie honoris causa. Dintre mai mulți bărbați de frunte propuși, se onorara în urma rezoluțiunii prea'nalte din 25 Iuliu 1879 cu demnitatea de doctoru următorii :

1. Înaltă Preasânția Sa Domnul Silvestru Morariu Andrieviciu, actualul Archiepiscopu și Mitropolitu alu Bucovinei și alu Dalmației, pe atunci archimandritu consistorialu;

2. Înaltă Preasânția Sa Domnul Procopiu Ivacicovicu, Archiepiscopu alu Carlovetului și Patriarchu alu Sêrbilor.

3. Înaltă Preasânția Sa Domnul Mironu Romanul, Archiepiscopu alu Transilvaniei și Mitropolitu alu Românilor din Ungaria și Transilvania;

4. Preasânția Sa Domnul Stefanu cavaleriu de Knezewicz, Episcopu alu Zarei;

5. Preasânția Sa Domnul Gerasimu Petranowicz, Episcopu alu Catarului;

6. Reverenția Sa Domnul Ioanū Zurecanu, consilieru consist. în Cernăuți;

7. Reverenția Sa Domnul Vasiliu Ilasieviciu, consilieru consist. în Cernăuți; și

8. Reverenția Sa Domnul Vasiliu Mitrofanoviciu profes. publ. ord. la făcătatea teologică.

Pe temeiul rezoluțiunii împărătesci din 19 Iuliu 1881 se mai împărtăși gradul de doctoru onorariu în teologie Preacuviosiei Sale Domnului archimandritu Nicodemu Milaș, profesoriu de teologie și rectoru alu seminariului ort. din Zara.

Dară în-dată începură și dintre teologii nostri absolvați a se supune esamenelor rigoroșe, spre a-și câștiga gradul de doctoru în teologie. Începutul îl făcu cu rezultate escelente Domnul Emilianu Voiuțchi, a cărui promovare după ritu urmă în 24. Februariu 1881. Acestuia ei urmară cu demnitate domnul Ioanū Topala promovatū în 1. Marte, și domnul Oreste Popescul promovatū în 26. Aprile 1882. Sântemū în dreptū a avé sperânța și înformarile private ni-o și întărescū, că șirul celor ce aspiră la acestū gradū academicū atâtū de onorificū, câtū de curêndū nu numai se va prourmă, dară se va și îndesi.

Ni mai rămâne de a observă câte ce-vă încă despre frequentarea nōuei făcătăți. Acêsta, după cum arétă datele de mai josū, celū puținū acum, câtū pentru începutū, trebuie a o consideră ca destulū de multămitoriū, mai vêrtosū, căci în anii din urmă între

cei înscriși se află tineri și din acele țere, din cari până acum nu prea erămū deprinși a vedē auditori de teologiā în așa numărū. Frecuența însē dela crearea făcūtății și până în timpul de față a fostū următōria :

In anul scolarii	Semestrul	Ordinari	Străordinari	După patria din			După naționalitate			Auditori ordi- nari în anul				În totalū
				Bucovina	Ungaria	Romania	Români	Ruteni	Germani	I	II	III	IV	
1876	I	39	—	38	1	—	34	5	—	10	9	12	8	39
"	II	38	—	37	1	—	33	5	—	9	9	12	8	38
1877	I	44	1	44	1	—	37	7	1	12	11	9	12	45
"	II	44	—	43	1	—	36	7	1	12	11	9	12	44
1878	I	43	—	42	1	—	32	11	—	11	12	11	9	43
"	II	41	—	41	—	—	31	10	—	10	12	10	9	41
1879	I	46	—	46	—	—	31	15	—	15	9	12	10	46
"	II	46	—	46	—	—	32	14	—	14	9	13	10	46
1880	I	44	3	47	—	—	30	14	—	14	12	9	13	47
"	II	47	—	47	—	—	33	14	—	14	12	9	13	47
1881	I	57	1	50	1	7	41	17	—	17	13	11	9	58
"	II	57	1	50	1	7	44	14	—	14	13	11	9	58
1882	I	68	2	61	2	7	49	21	—	21	24	12	11	70
"	II	67	1	59	2	7	50	18	—	18	25	11	11	68
1883	I	69	2	61	2 ¹⁾	8 ²⁾	49	22	—	22	20	24	11	71

¹⁾ Unul dintre acești doi auditori din Ungaria (Banatu) se bucură de unū stipeidiū c. r. Francisco-Iosefinū de 300 fi. v. a. pe anū. din casa privată a Maestății Sale.

²⁾ Dintre acești optū auditori din Romania sūntū trāmiși patru cu stipeidie din partea statului, pe cāndū patru studieză pe spesele proprie.

Toți auditorii aceștia sînt de confesiunea ort.-or. Cei din Bucovina sînt aluini, încât ajung locurile sistemisate în seminariul archidieceșan.

Din cele desfășurate va cunoșce deci stimatul cetitoriu calea, care am percurs'-o într'un secul, și totu-ua-dată și stadiul, la care au ajuns la noi cultura teologică și clericală. De la ua școlă prea modestă clericală ajunserăm sub un guvern înțelept și cu dreptate, a ne lăudă cu ua facultate teologică; dintr'un grăunte de muștar, etă! vedem crescut un pom frumos, carele promite mult. Fiă, ca pomul acesta, pentru a căru creștere s'au consumat puterile filor celor mai nobili ai bisericei noastre „să vieze, să creșcă, să înfloreșcă și să aducă doritele frupte în nefinitu“.

Is. Onciul.

Săcrificiile în timpul pînă la Christos, mai ales ale testamîntului vechiu, și referința lor la săcrificiul cel deplin al testamîntului nou.

(Urmare.)

Săcrificiile nesângeroase se aduceau ori ca adaus la săcrificiile arderii-de-tot și la cele ale împăcării seîndeosebi și pentru sine însuși.

Săcrificiile nesângeroase erau publice, dacă se aduceau pentru întreaga comunitate, seî private, dacă se aduceau numai pentru persoane singurate.

Cu aducerea săcrificiului este totu-dea-una îmbinată și intențiunea, a consânți lui D-deu partea cea mai alesă din bunurile năturei, cari le posedă omul. Prin acesta scoposesce elu a se desface de cele pămêntesci și reale și a se unî cu cele ceresci seî spiretuale, cu D-deu. Omul, ființa cea mai perfectă în nătură, este totu-ua-dată și represêntantul întregii făpture visibile. În esistența lui cea corporală se concentreză tôte darurile și bunurile năturei. Sustinerea și continuarea esistenței sale fizice este condiciunată prin nutrimêntu, carele se mijlocesce în modul celu mai perfectu prin pâne. Deci dară prin aducerea săcrificiului de pâne se produce partea cea mai alesă și principală a esistenței omului.

Vinul, căruia îi ascrie s. scriptură învioșarea inimei, ¹⁾ înseamnă, adăugêndu-se la săcrificie, bucuria sufletescă, cu care produce omul partea cea mai alesă dătatoriului de vieță.

Însêmnatatea aducerii darurilor de pâne și vinu dace acuma în săcrificiul, care l'-a adus Melchisedec, închipuind săcrificiul celu prea sântu, care l'-a aședat Mântuitoriul Christos sub aceeași formă a pânii și a vinului. Untul de-lemn, care este totu-ua-dată lumină, nutrimêntu și medicină, contrariul întunerecului, tăria corpului, alinarea durerilor și vindecarea ranelor, înseamnă mai ântâiu bine-cuvêntarea timpurală, așa-dară este elu și tipul manoșiei și alu

¹⁾ Psalmu 103. 16. Zacharia 10, 7.

abundânței. În înțelesul mai sublimă este elu simbolul grației și alu îndurării dumnezeesci în genere și alu darurilor Spiretului sântu în specialu; precum și alu amorii și alu tuturor vîrtuților.

Tămâea, partea principală a tămâerii, reprezintă mirésma plântelor. Și de-óră-ce mirésma este egală cu ceea ce este nobilă, sănătosă, prospedă și viă, ca contrariul a totu ce este morbosă, ne-sănătosă, putregăiosă și muritoră, așa-dară închipuiesce arderea tămăei pe altariul tămâerii intențiunea îndreptată la D-deu a credincioșilor și mai cu samă a rugăciunii, prin care se respică intențiunea internă. ¹⁾

Legătura între Iehovah și între poporul israitenă o numesce s. scriptură legătura de sare,²⁾ și sarea de la săcrificiū se numesce apriatū sarea legământului. „Legământū de sare“ însemnă unū legământū puternicū, durabilū și eternū.

Sarea poșede putere de conservare și pentru că feresce de desfacere, este ca și simbolul unirii, alu concordiei, alu păcii așa-dară și alu înțelepciunii.

Din săcrificiele necrunte seū nesăngerose, care erău imbinare cu cele crunte seū săngerose, se cuveniă cea mai mare parte preoților. Aceea ce se ardeă pe altariul săcrificielor, eră numai ūă parte mică și se numiă „Ascarah“, amintire. pars memorialis. Pärticica acēsta substituă întregul, consăntitū lui Iehovah.

Ni remâne încă a aminti de ūă instituțiune, introdusă încă înainte de darea legii, carea ocupă în cultul mosaicū unū locū fôrte însemnatū, adecă săcrificiul mielului paschalū împreunatū cu ospetū solemnū. Cumcă mielul paschalū eră săcrificiū și cumcă săcrificiul acesta eră de mare însemnătate, despre acēsta nu e îndoielă. Începutul și întemeierea instituțiunii acesteia se află în s. istorie fôrte lămuritū descrisă. ³⁾ În timpuri mai târșie, la mănecarea mielului paschalū, trebuia fiul familiei seū, nefindū fiū, celū mai tinerū dintre cei presinți să întrebe pre părintele familiei de însemnarea serbării acesteia, adecă a actelor, ce se petreceău, și prin aceste întrebări îi dá părintelui ocăsiune a istorisi scăparea cea miraculosă din sclăvia Egiptului. A împărtășii istoria întâmplărilor celor mai însemnate ale poporului, eră dētorință sântă a capilor de familiă. ⁴⁾

¹⁾ Apocalipsa 5. 8.

²⁾ Numerii 18, 19. Paralipomenonū 3, 5.

³⁾ Eșire 12, 3.

⁴⁾ Eșire 12, 26 . . . 13, 8. 14. Deuteronom 6, 20.

Tótă serbarea paschală, care se concentreza în sacrificiul mielului paschal și în ospetul celui solemn, eră ordinată întru eternă amintire a miraculoasei scăpări a poporului israiltenu din sclăvia Egiptului și a cruțării celor ântâi născuți ai Israiltenilor în nóptea, când ângerul morții ucise pre totu celu ântâi născutu la Egipteni, implându casele lor de spaimă și de tânguire. Mielul paschal este simbolul acelu mielu, carele prin sacrificarea sa pe cruce ne mântuie din sclăvia păcatului și de puterea morții.

Săcificiile la poporele păgâne.

De-óră-ce ni este cunoscutu din istoria, cumcă cultul săcificielor nu eră îndătinatu numai la poporul celu alesu de D-deu, întru carele eră să se păstreze cunoscinta despre adevăratul D-deu și din carele eră să viia Mântuitorul lumii, ci și la tôte poporele păgâne ale vechimei, se nasce întrebarea: carea este originea săcificielor la poporele cele păgâne? Despre păgânismul și originea lui, precum și despre desvoltarea lui istorică există două opinii mai principale, care suntu cu totul contrarie. Una din aceste opinii demustră, că păgânismul s'a desvoltatu pe calea normală, căci, propășindu în modu naturalu, s'a urcatu treptisu de la crudime și sêbătécia la cultură. de la stêpânirea instinctului animalu la libertate morală, de la nesciintă la cunoscintă; omul s'a desfăcutu numai pe'ncetul de starea deplinei rudități. După opiniunea acêsta, prima lui relegiune să fiă fostu Fetisismul, âdecă adorarea obiectelor naturale, chiaru și a celor mai neînsêmnate, care se aflău împrejurul lui. De aice s'a

„Es ist in der That auffallend“, dice Johann de Müller, „dass von Gott, von der Welt und von der Unsterblichkeit, ja von der Bewegung der Gestirne, die ältesten, in anderen Dingen ganz unkultivirten Völker ganz wahre Vorstellungen und Kenntnisse hatten. indess die Künste, welche zu den Bequemlichkeiten des Lebens gehören, viel jünger sind. In den höchsten Sachen dachten die ältesten Menschen richtig, in Lebensgeschäften waren sie Kinder. Von jenen Urbegriffen erhält sich nachmals bei den meisten Völkern dunkles, entstelltes, missverstandenes Andenken: selbst astronomische Berechnungen werden mechanisch ohne Kenntniss der Grundsätze fortgeführt. Scheint es nicht, als hätte der uns innewohnende Hauch der Gottheit, unser Geist, gewisse unentbehrliche Fertigkeiten und Begriffe, zu denen er sich durch sich selbst nicht wohl hätte emporschwingen können, durch unmittelbaren Unterricht eines höheren Wesens bekommen und eine Zeit lang erhalten? Durch den Lauf der Zeiten, durch die langwierige Mühe der Urbarmachung des öden Erdbodens verdunkelten sich nachmals bei den meisten jene reinen Begriffe der Stammväter; dafür nöthigte sie das Bedürfniss zu mannigfaltigen Künsten“. (Vier und zwanzig Bücher allgemeiner Geschichten u. s. w. I. Band, I. Cap. Stuttgart und Tübingen 1839.)

înălțatū la trepta Zoolatriei (deificarea animalelor), mai târziu la cea a Astrolatriei (deificarea sórelui, a lunei și a stelelor), încă mai târziu la cea a Antropolatriei (deificarea ómenilor mai însēmnați), pēnă-ce în urmă a ajunsū, prin reflexiune și abstracțiune, la cunoșcința ființei celei mai depline abstrase.

Cum-că opiniunea acēsta este falsă, ni demustră istoria, pentru-că, după mărturisirea ei, omenimea aveá în privința relegiunii idei mai sănătóse și cunoșcința despre D-deū și despre închinarea lui cu atátū mai chiară, cu câtū mai aprópe erá de légánul originii sale, pēstrándū în memoriá nevátámata tradițiunea, care o promise de la protopárinții săi. În sciințe, arți și în îndustriá făcea ea progresū, dară regresū pe terenul relegiunii, pēnă-ce în urmă ajunse la ũă întunecime grósă și cimiliturá nedescurcabila.

Opiniunea creștină, bāsata pe descopereciune și istoriá, privesce págánismul ca desbinare și depártare de la D-deū, ca schimositurá a relegiunii originale, ca corupciune a firii omenesci, care și-a luatū începutul de la pēcatul originalū. La începutū poședeáu ómenii cunoșcința adevērată despre D-deū și adorarea lui, mai pe urmă însă áu perdut-o, cei mai mulți prin însa-și a lor viná. În ce modū a progresatū decáderea în págánismū, lámuresce s. Ap. Paulū în epistola cátră Romani, dicēndū: „De óră-ce cunoscēndū pre D-deū, nu l'-aū măritū ca pre D-deū, nici i-aū mulțámitu, ci s'aū făcutū deșerți în párerile lor, și s'a întunecatū mintea lor cea înțelegetóriá; dicēndu-se, că sūntū înțelepți, s'aū făcutū nebuni. Și aū schimbatū mărirea nestricáciosului D-deū în inchipuirea omului stricáciosū, și a páserilor, și a patrupedclor și a tēreiátórielor“. ¹⁾

D-deū fú mai ántáiū părăsitū și denegatū în praxá, căci cei ce l'-aū fostū cunoscutū, i-aū detrasū reverința și mulțámita, ce i-se cuviniá; cunoșcința lor de D-deū a rēmasū fără influința asupra vieței celei practice, mórtă și neroditóriá, prin urmare se dádú din timpū în timpū uitării, pēnă-ce în urmă se confundá creatoriul cu creaciunile.

Ce se atinge de cursul istoricū alū págánismului, observámū, că, cu totū pasul cátră vechimea mai adúncă, aflámū urme și mai vie din relegiunea adevērată, care urme în cursul timpului s'-aū ștersū mai cu totul, rēmánēndū de-abiá ũă presimțire întunecósă din cunoșcința de D-deū, îmbrăcatá în felurite fórme idolatrice, corespun-dētórie culturei poporului.

¹⁾ Romani 1. 21—23.

Păgânismul, dejudecatu după caracterul lui celü ființialü, este Panteismü, pentru-că elü îlü identifică pre D-deü cu lumea, pre creatoriul cu creaciunile. Elü nu cunósce de felü diferința ființială între D-deü, spiretü și nătura. Elü seü privesce spiretul creatü și nătura ca emanațiune a d-deității, seü deduce spiretul și d-deitatea din elemintele nătureri, seü își înfățișcă spiretul și nătura ca üă modificațiune a substânței celei mai fine, seü dechiară spiretul și d-deitatea de esența reeșită din substânța nătureri. ¹⁾

Iudaismul vechiü, încätü păstră relegiunea cea adevărată, ádecă credința viă în unul adevăratul D-deü, ca creatoriul și guvernătoriul celü sântü alü universului întregü, și adorarea. ce i-se cuveniá, erá cu totul contrariü păgânismului. Pe când popórele păgâne, în superstițiunea lor disprețuindü și nebăgândü în semă vócea d-deescă a lă-întrului, perdeáu totü mai multü din ereditatea originală și se cufundáu treptișü în întunecime totü mai adüncă și în desfrénare morală totü mai grozavă, Dumneđeü și-a plántatü în generáciunea lui Avraamü üă viă alesă, a îngrădit-o cu gardü, a săpatü tescü întrinsa și a ziditü turnü și așa a grijitü de dinsa, încätü la urmă a pututü să facă întrebare prin profetul: „Ce puteámü să mai facü pentru viăa mea, și nu i-amü făcutü?“ ²⁾

De sí eráu acoperite popórele păgâne cu întunecimea nepetrundetóriă a rétăcirilor relegiöse, totu-și străbăteaü în tóte timpurile și în tóte locurile și nisce rađe luminóse prin întunecimea acésta. Aceste rađe luminóse, ce străbăteaü prin întunecimea păgânismului, sântü rēmașițele luminóse ale descoperirii d-deesci. căci provedința n'a încetatü nici üă-dată a înrîurí asupra întregii omenimí. Chipul omului, care este chipul și aseménarea lui D-deü însu-și, s'a tulburatü și s'a schimositü prin pecatü, însă nu s'a nemicitü cu totul. Erá cu putințiă a innăduși cugetul omului, acestü martorü viü alü legedării d-deesci și admonitoriü și dojenitoriü alü omului, însă a-lü desrădăcină și a-lü stērpí cu totul, nu erá cu putință. Tótă creștinătatea rēcunósce puterea universalü înrîuritoriă a d-deescului λόγος în scopul pregătirii mântuiriei, prin urmare sí asupra păgânismului. Și păgânismul n'a rēmasü neatinsü de descoperirea d-deescă, de care s'a făcutü părtașü mai cu samă poporul celü alesü alü

¹⁾ Despre originea și formele principale ale păgânismului: „Vorschule zur spekulativen Theologie des positiven Christenthums in Briefen“ von Anton Hünther, II. Abth. 2. Auflage, Seite 194. Wien 1848.

²⁾ Isaia 5, 2—4. Mat. 21, 33. Marco 12, 1. Luca 20, 9.

lui D-deu. În urmă și sorțea cea nefericită a păgânismului, care, ca o consecință a abaterii omului de la voia lui D-deu, își lăția totu mai multu domeniu, trebuia să șervescă prevedinței ca mijlocu, spre a face pre fiul celu rătăcitu căpace pentru mântuire și spre a-lu reduce era-și la casa cea părăsita a părintelui său. De acea și pretutindene în păgânismu ni-se înfățișează rămășițe de descoperire originală; pretutindene trăsuri și urme ale adevărului eternu; pretutindene credința în o putere mai înaltă, împreunată cu unu simțimentu de aternare totală de la acesta; pretutindene consciința viinei și dorința ferbinte de regenerăciune și mântuire. Starea acesta ni documentează sentințele filosofilor și ale scriitorilor din vechime și datinele cultului d-deescu, precum: jurământul, rugăciunile și mai cu samă cultul săcrificielor la păgâni. Terenul săcrificielor păgâne este așa de întinsu, încatu nu este cu putință a le înșira tote aice. Scopul e ajunsu, dacă vom demustră originea, ținta și formele cele mai însemnate ale lor, dacă vom luă în privire mai cu samă săcrificiele popórelor celor mai culte din vechime, ádecă ale Grecilor și ale Romanilor. Originea săcrificielor păgâne nu e de căutatú în păgânismu, căci ele suntu o moscenire a tuturor popórelor chiar din timpul primu. ¹⁾ De și au suferitu săcrificiele păgâne în cursul timpului felurite schimbări și prefaceri, ba chiaru și schimositure, totu-și nu li-s'a stinsu originalitatea. Precum săcrificiele mosaice, așa și cele păgâne suntu de doue feluri: sângeróse și nesângeróse. După disa Grecilor și a Romanilor să fi fostu datina din începutu, de a săcrificá numai daruri nesângeróse. Cecropsu și Numa Pompiliu să fi săcrificatu numai daruri nesângeróse și să fi feritu pre contimpurenii lor, de a omorí animalele. ²⁾

De-óra-ce păgânismul a moscenitu săcrificiele sale de la patriarchi și de-óra-ce uricul celu mai vechiu alu genului omenescu vorbesce de ambele forme de săcrificie, ádecă de cele sângeróse și nesângeróse, așa-dară nu se póte concede prioritatea vechimii săcrificielor celor nesângeróse. ³⁾

¹⁾ Döllinger „Heidenthum und Judenthum u. s. w.“ S. 203.

²⁾ Alte esemple la Thalhofer: „die unblutigen Opfer u. s. w.“ S. 58.

³⁾ E. de Lasaulx „die Sünopfer der Griechen und Römer u. s. w.“ Würzburg 1841, S. 19. „die Behauptung einiger Alten, dass die unblutigen Opfer die ältesten gewesen seien und man nur Früchte und Kuchen dargebracht habe . . ., scheint mir nicht auf Thatsachen zu beruhen, sondern ein blosses Philosophumenon.

Dintre animalele patrupede se sacrificău în genere: tauri, oi, capre și masculi; din paseri: găine, gânsce și porumbi; se aduceău încă și alte animale ca sacrificiū, însă în forte rare casuri. Ce se atinge de defectele corporale, ce făceău animalul neaptū pentru sacrificare, este de însemnatū, cumcă ritualul Grecilor și alū Romanilor consună cu ordinile legii levitice. Obiepte pentru sacrificie nesângeroase erău făină de grău prăjită și feliuritu preparată, precum turte, colaci, etc.

Feliurile sacrificielor păgâne atărnă parte de la starea sacrificanților, parte de la deii, cărora li-se sacrifică. Lucianū dice: „agricultoriul sacrifică unū boū din plugū; păstoriul de oi unū mielū; păstoriul de capre ūă capră; unul aduceă tămâia, ca darū, altul ūă turtă seū unū colacū; celū săracū sărută numai drepta sa, spre a căștiga îndurarea lui D-deū“.

Ce se atinge de deii și dine în specialū, se sacrificău lui Joe în genere taurii, în spețialū și berbecii; lui Neptunū și Pluto taurii de colóre neग्रă; Proserpinei vaci negre; dinei Cere masculi; lui Apolo tauri tineri cu córnele aurite, seū și berbeci, capre, oi și iedi; lui Marte berbeci, tauri și vieri; Minervei miei, tauri tineri și vaci, cari încă nu erău înjugate; Dianei cerbi, érá Atenei îi sacrificău capre; lui Ercule masculi; lui Bachū țiapă și oi; lui Silvanū masculi și urși; Larilor li sacrificău cei mai avuți tauri tineri și cei mai puținū avuți, miei.

Legile sacrificiale ordinău pentru deii interiori animale albe, pentru cei infernali, negre; pentru dei, animale masculine; pentru dine, cele femeine. ¹⁾

(Finitul urmază.)

¹⁾ „Arnobii oratoris, adversus nationes libri VII.“ Ed. Franc. Öhler. Lib. VII. cap. 18, 19. Lipsiae 1846.

Расколъ

и липованы или старообрядцы въ Буковинѣ
и Румыніи.

. Насѣялъ небесный Домовладыка плодovitую ниву нашей православной державы пшеницу чистаго благочестія, но завистливый врагъ, въ то время, якъ мы поставленные отъ Бога стражами надъ ней, дремали всѣялъ куколь душевредный. Куколь тотъ — душепагубные нынѣ насѣянные расколы, которыхъ тлѣтворное прозябеніе тщится искоренить чистую пшеницу слова Божія истинной католической вѣры."

Изъ слова Царя Алексея Михайловича говоренно на московскомъ соборѣ 1667 года.¹⁾

. Отъ плодовъ ихъ познати я имате, сирѣчь: отъ словесъ, отъ пророчества ложнаго, отъ лицемѣрія ихъ, и отъ хуленія ихъ познаети я не имущія плодовъ добрыхъ. Всяко бо древо отъ плода своего познавается."

Св. Іоанъ Златоустъ въ словѣ о лжеучителяхъ. Маргарить, слово 12.

Расколъ возникшій по поводу выхода во второй половинѣ XVII. столѣтія исправленныхъ при патріархѣ Никонѣ церковно-славянскихъ богослужебныхъ книгъ, безъ сомнѣнія имѣетъ весьма важное историческое значеніе. Явленіе небавное въ русской церкви!

Исправленіе церковно-славянскихъ богослужебныхъ книгъ сдѣлалось по общему мнѣнію головною причиною злополучнаго раскола. Но не всѣ ученые поддерживаютъ тое мнѣніе. А. Щаповъ говоритъ: „Нѣкоторые русскіе писатели XVIII. и XIX. столѣтій, говоря объ исправленіи церковныхъ книгъ Патріархомъ Никономъ выражаютъ мысль, будто это самое исправленіе книгъ было при-

¹⁾ А. Щаповъ. Русскій Расколъ Старообрядства. Казань 1859.

чиною раскола, извѣстнаго подъ именемъ старообрядства, будто ревностная поспѣшность Никона въ исправленіи книгъ произвела раскольниковъ.¹⁾ Расколническіе писатели признають также Патріарха Никона единственнымъ виновникомъ раскола въ русской Церкви.²⁾ Оба эти обвиненія, при внимательномъ разсмотрѣніи обстоятельствъ, среди которыхъ появился расколъ оказываются несправедливыми. Исправленіе церковныхъ книгъ Патріархомъ Никономъ было не болѣе, какъ только внѣшнимъ поводомъ къ открытію раскола. А главный, первоначальный источникъ раскола, почти при самомъ появленіи принявшаго характеръ не просто церковный, но церковно-гражданскій, кроется гораздо глубже и восходитъ гораздо далѣе времени Пат. Никона. Русскій расколъ явно сложился изъ двухъ началъ: во первыхъ изъ начала собственно церковнаго, какъ секта церковнообрядовая, несогласная съ православною церковію въ нѣкоторыхъ богослужебныхъ обрядахъ; во вторыхъ, изъ начала гражданскаго, или противогосударственнаго, какъ секта, возставшая, по собственному выраженію раскольниковъ, противъ новшествъ не только церковныхъ, но и гражданскихъ. Потому и источника раскола прежде всего надобно искать въ духъ и направленіи церковной и гражданской жизни русскаго народа въ тотъ періодъ времени, когда расколъ зачался, развился и распространился.“

Русская Церковь становить часть Церкви восточно-православной католической; съ тою она всегда имѣла единеніе, содержа одну и туюже православную вѣру, одни и тѣже существенныя священнодѣйствія, одни и тѣже основные каноны и поставленія. Великимъ благодѣяніемъ Божиимъ для Россіи было уже самое обращеніе къ Христіанству великаго князя Владиміра (988 г.). „Онъ принялъ св. вѣру съ востока отъ Церкви греческой, которая одна только сохраняла тогда во всей чистотѣ православіе и древнее благочестіе, одна только могла сообщить намъ Слово Божіе на нашемъ родномъ языкѣ, одна могла передати намъ и остатки древняго христіанскаго просвѣщенія, находившагося въ ней по крайней мѣрѣ на высшей степени, нежели во всѣхъ другихъ странахъ Европы.“³⁾

¹⁾ Голиковъ. Дѣян. Петра Вел. т. XIII. стр. 40 изд. 1859 г. Арцыбашевъ Повѣств. т. III., кн. VI. стр. 432.

²⁾ Денисовъ въ своемъ „Виноградѣ“; Аввакумъ въ измѣненіи боголѣпоты церковной.“ Ркп. библ. Каз. Акад. Л. 25.

³⁾ Макарій, архієпископъ харьковскій. Исторія Христіанства въ Россіи до равноапостольнаго князя Владиміра, яко введеніе въ исторію русской Церкви. Ч. II., гл. IV.

Послѣ принятія Христіанства употребляла русская Церковь славянскій переводъ богослужебныхъ книгъ, сдѣланный св. Кирилломъ и Меѳодіемъ 863 г.; именно Евангеліе Іоанна, посланіе апостоловъ, октоихъ и др. Извѣстно, что въ юной Церкви русской существовали въ тое бремя уже на славянскомъ язицѣ книги священнаго Писанія; о Владимірѣ пишетъ польскій лѣтописецъ Меховита: applicuit insuper pueros litteris Graecis artifices ex Graecia conductos locavit et salariavit.¹⁾ А преподобный Несторъ говоритъ объ книгахъ при Япославѣ: „и собра писцы многы, и прекладаше отъ Грекъ на Словенское письмо и списаша книги многы, и списка, имиже поучашеся върнии людье.“²⁾ Въ древнемъ житіи блаженнаго Владиміра замѣчено, что онъ, еще когда возвращался изъ Херсона, взялъ съ собою оттуда, между прочимъ иконы изборныя и книги. Экземпляръ четыро-евангелія написанный 1056 г. для новгородскаго посадника Остромира, который дошелъ въ цѣлости до настоящаго времени, конечно списанъ былъ съ другаго экземпляра времени Ярослава І. или даже св. Владиміра. Лѣтописцы говорятъ, що въ дни Ярослава находились уже люди, которые достаточно знали оба языка, греческій и русскій, переводя съ первого на послѣдній разныя книги, по волю великаго князя, хотя лица тѣ могли быти и изъ Грековъ, или изъ Славянъ юныхъ.³⁾

До введенія первой типографіи въ Москвѣ 1553 г. богослужебныя книги лишь отписывались. „Богослужебнымъ книгамъ усвоили почти такое же существенное значеніе въ дѣлѣ спасенія, якъ самому слову Божію и вѣрѣ Христовой. Богослужебныя книги съ благоговѣйнымъ усердіемъ и любовію списывали, переписывали и читали „въ честь и славу Отцу и Сину и Святому Духу,“ или „себѣ на здравіе и на спасеніе и поущимъ ихъ.“ Нѣкоторые даже всю жизнь свою посвящали перепискѣ церковныхъ книгъ и тѣмъ благочестивымъ трудомъ занимались не только иноки, священники и міряне, но и сами архипастыри и князи. Списывая или покупая церковнобогослужебныя книги благочестивые люди, князья, архипастыри, вообще всѣ духовные и міряне усердно приносили ихъ въ церкви или монастыри для вклада „во отпу-

¹⁾ Chronica Polon. lib. II., cap. 3., pag. 26 Cracow. 1521.

²⁾ П. Собр. Р. лѣт. I, 65.

³⁾ Макарій. Исторія русс. Церкви; Несторъ въ рукоп. Житіе пр. Феодосія; Полн. Собр. С. лѣт. I, 65.

щеніе грѣховъ своихъ за здравіе и спасеніе, или въ память родителей, родственниковъ и друзей,“ особенно любили полагать на престолъ св. Евангеліе. Лѣтописи о каждомъ благочестивомъ князѣ говорятъ: „церковныя уставы любилъ, церкви созидалъ и украшалъ ихъ св. иконами и книгами наполнялъ.“ Въ старинныхъ церковно-служебныхъ книгахъ въ послѣсловіи читаемъ: „святые храмы благовѣрный царь украшаше, честными иконами и святыми книгами и сосуды и ризами и прочими церковными вещами.“¹⁾

Нашествіе монголовъ, напады татаровъ, вражда, несогласіе и междоусобіе удѣльныхъ князей все отечество на долго, къ сожалѣнію на долго непрозрачнымъ затмѣніемъ покрыли, настали времена упадка доховнаго просвѣщенія и развитія, тому же то и не дивоватись, что въ богослужебныя книги такъ много блудовъ и ошибокъ вкрались, переписчики были невѣжными людьми, опускали, что имъ хотѣлось, одно своевольно додавали, другое перевертывали и опускали и такимъ способомъ сдѣлался первобытный текстъ неподобенъ нарочно обезображенныхъ переводовъ. По сокращеніи татарскаго ига, по примиреніи удѣльныхъ князей и по повинованіи тѣхъ же подъ власть великаго князя на Руси снова розяснитись.

Великій князь Василій Іанновичъ (1505—1534 г.) просилъ 1520 г. отцовъ св. аѳонской горы, чтобы въ Москву ученаго чловѣка послали, который бы въ состояніи былъ, все ошибки изъ богослужебныхъ книгъ удалить.²⁾

Прибылъ въ Москву Максимъ Грекъ, монахъ изъ аѳонской обители Благовѣщенія, славный знатокъ такъ старогреческаго, какъ и славянскаго языка. Въ Чудновъ монастырь почалъ онъ свое важное дѣло, то есть исправленіе богослужебныхъ книгъ, но злоба и зависть недопустили початое трудное предпринятіе окончить, злонамѣренныя люди прозвали его еретикомъ, говорили, „что онъ отмѣняетъ слова по своему разумѣнію, извращаетъ вѣру“ и др. Десять лѣтъ послѣ его пребытія былъ онъ заточенъ въ монастырь св. Сергія, гдѣ онъ 1555 г. скончался.

„Темныя ревнители буквы твердо убѣждены были, что въ нихъ не должно измѣнять или поправляти и самаго поврежденнаго текста. Загладити что либо въ церковно-богослужебной книгѣ, значило „загладити великій догматъ премудрый.“ „Дрожь

¹⁾ А. Щаповъ. Рус. Расколъ. стр. 15—18.

²⁾ Послніе къ раскольникамъ. Митроп. Платонъ. 1773. Новое изданіе 1816.

великая посипала и ужасъ нашлъ на меня“ говорилъ писецъ Михаилъ Медоварецъ, когда преподобный Максимъ Грекъ велѣлъ ему загладити нисколько строкъ въ одной церковно-богослужебной книгѣ.“¹⁾

Объ Максимъ Грекъ говоритъ Н. М. Карамзинъ²⁾ слѣдующее: „Рожденный въ Греціи, по воспитанный въ образованой западной Европѣ, Максимъ учился въ Парижѣ, въ Флоренціи; много путешествовалъ, зналъ разные языки, имѣлъ свидѣнія необыкновенныя пріобрѣтенныя въ лучшихъ университетахъ и въ бесѣдахъ съ мужами просвѣщенными. Василій припалъ его съ отъменною милостію. Увидѣвъ нашу библіотику, изумленный Максимъ сказалъ въ восторгъ: „Государь! Вся Греція не имѣетъ нынѣ такого богатства, ни Италія! гдѣ латинскій фанатизмъ обратилъ въ пепель многія творенія нашихъ богослововъ, спасенныя моими единоплеменниками отъ варваровъ Магометовыхъ.“

Сынъ Василія, Великій князь и царь Іоаннъ IV. Василіевичъ Грозный „назначилъ быть въ Москвѣ Собору слугъ Божіихъ въ 1551 году, 23 Февраля дворецъ кремлевскій наполнился знаменитѣйшими мужами русскаго царства, духовными и мірскими. Были на томъ соборѣ митрополитъ Макарій, девять Святителей, всѣ архимандриты, игумены, бояре, сановники и самъ Царь-юноша. Государь предложилъ Святителямъ устроить церковь, исправити обряды и книги искажаемыя писцами и невѣждами. Соборъ сей назвали *С т о г л а в н ы м ъ*³⁾ по числу законныхъ статей, имъ изданныхъ. Однимъ изъ полезнѣйшихъ дѣйствій онаго было заведеніе училищъ въ Москвѣ и другихъ городахъ, чтобы іереи и діаконъ наставляли дѣтей въ грамотѣ и страхѣ Божіемъ.

¹⁾ Преніе Данила Митроп. Моск. съ инокомъ Максимомъ Святогорцемъ. стр. 10. Моск. 1847.

²⁾ Исторія Н. М. Карамзина Том. VII. стр. 107 (1842). См. также рукоп. Сказаніе о Максимѣ инокѣ святогорцѣ Ватопедскія Обители въ библіотицѣ тройцкой Лавры.

³⁾ Заглавіе сего устава такое: „Царскіе вопросы и Соборныя отвѣты и многоразличныхъ Церковныхъ чинѣхъ.“

Ca rezultatul acestui sinodul există cartea intitulată Stoglavă, adică: una sută capete, pentru ca este împărțită în atâtea capitole. De la această operă și sinodul acesta în genere este cunoscut în istoria Bisericii Rusiei sub numele de Stoglavul soborului. Pe lângă multe idei sănătoase și conforme cu doctrinele Bisericii ortodoxe multe din doctrinele cele, retăcite ale contimpuranilor Soborul acesta le a rădicat ia trepta de dogmă. Aceste sânt: a) opinia că trebuie a face cruce și a binecuvînta cu două degete; b) opinia, că este păcat a și rade barba și a tunde mustețile; c) despre duplicarea lui Alliluia. Melchisedecul, episcopul Dunărei-de-josul. Lipovenismul, adică Șismaticii său Rascolnicii și Ereticii rusești. Bucuresci 1871, pag. 8.

учрежденіе тѣмъ нужнѣйшее что многіе священники ледви умѣли тогда розбирати буквы, вытвержився на изусть службу церковную.“¹⁾

Царь Іоанъ Грозный, феноменальное человѣческое явленіе, совокупающее въ себѣ свойства грознаго, суроваго и звѣринаго тирана и мудраго образователя и законодавца, неусыпно объ томъ попечался, чтобы посредствомъ типографіи писанные богослужебныя книги, въ которыхъ различныя блуды и ошибки находились уничтожити, и такимъ способомъ исправленные церковныя книги общему употребленію передати. Дотично сей справы пишеть славный историкъ Карамзинъ: „Царь Іоанъ въ 1547 году искалъ въ Германіи художниковъ для книжнаго дѣла и, якъ вѣроятно, нашель ихъ для образованія нашихъ собственныхъ въ Москвѣ.“²⁾ ибо 1553 году онъ приказалъ устроить особенный домъ книгопечатанія подѣ руководствомъ двухъ пастеровъ, Ивана Теодора, діакона церкви св. Николая Гостунскаго и Петра Тимоѣева Мстиславца, которые въ 1564 году издали Дѣяніе и Посланіе Апостоловъ, древнѣйшую изъ печатныхъ книгъ русскихъ, достойную замѣчанія красотою буквъ и бумаги.³⁾ Въ прибавленіи

¹⁾ Карамзинъ Томъ VIII. стр. 68—69.

²⁾ Schon 1547 hatte der Zar Iwan Wassiljewicz nach Deutschland um Buchdrucker geschrieben; wir lesen ferner von einem gewissen Hans (Hans Bogbinder), welchen der König von Dänemark Christian II. dem russischen Zaren von Kopenhagen zuschickte. (Theologisk Bibliothek Ugivef of Jens Möller. Tom. X, pag. 326. Kiobenhavn 1816.) Fischer nennt ihn Goderson. Beiträge zur russ. Geschichte von Philipp Strahl. Band I, Seit. 283. Halle 1827.

³⁾ Сія рѣдка книга находится въ Московской типографской библиотикѣ. Форматъ въ малой листъ; бумага плотная, густая; заглавыя буквы напечатанны киноварью; правописаніе худо: Въ послѣсловіи сказано: „Царь Іоаннъ Василіевичъ В. К. повелѣ св. книги на торжищахъ куповати. . . . Онъ же Царь началъ поминляти, како бо изложити печатныя книги, яко же въ Грекъхъ и въ Венецыи и во Фригіи и въ прочихъ языцѣхъ. И тако возвѣщаетъ мысль свою Преосв. Макарію Митрополиту. . . Святитель же слышавъ, зѣло возрадовася и Богови благодареніе воздавъ. Царю глаголаше, яко отъ Бога извѣшеніе приему и свыше даръ сходящъ. И тако повелѣніемъ благочест. Царя и Вел. Князя и благословеніемъ Преосв. Митрополита начаша изыскивати мастеровъ печатныхъ книгъ въ лѣто 61 осьмыя тысящи, въ 20 лѣто (въ двадесятое) государства его. Благовѣрный же Царь повелѣ устроить домъ отъ своея Царскія казны, идѣже печатному дѣлу строитися и нещадно даяже отъ своихъ царскихъ сокровищъ дѣятелемъ, Николы Чудотворца Гостунскаго Діакону Ивану Теодору да Петру Тимоѣеву Мстиславцу, на составленіе печатному дѣлу и къ ихъ упокоенію, дондеже и на совершеніе дѣло ихъ изыде. И первѣе начаша печатати сіи св. книги: Дѣянія Апостольска и посланія Соборна и св. Апостола Павла Посланія, въ лѣто 7071 апрѣля въ 19. . . совершени же быша въ лѣто 7072 марта въ 20 день при Архіеп. Аѳанасіи, Митр. всея Русіи, въ первое лѣто Святительства его.“ Заведеніе типографіи. Изданіе V. заключающихъ въ себѣ двѣнадцать томовъ, съ полными примѣчаніями. Изданіе А. Эйперлинга.

сказано, что Макаріи благословилъ Царя на благое дѣло доставити христіанамъ вмѣсто невѣрныхъ рукописей печатныя, исправленныя книги, содержащія въ себѣ и Законъ Божій и службу церковную, для чего надлежало сличать древнѣйшіе, лучшіе списки, дабы не обмянутися ни въ словахъ, ни въ смыслѣ.

Сіе важное предпріятіе, внушенное христіанскою просвѣщенною ревностію, „возбудило негодованіе многихъ грамотіевъ, которые жили списываніемъ книгъ церковныхъ.“ Къ симъ людямъ присоединились и суевѣры изумленные новостію.¹⁾ Начались толки, и художникъ Иванъ Ѳеодоровъ, смертію Макарія лишенный усерднаго покровителя, якъ мнимый еретикъ долженъ былъ — вмѣстѣ съ своимъ товарищемъ Петромъ Метисловцемъ удалиться отъ гонителей въ Литву. Хотя московская типографія переведенная въ Александровскую Слободу,²⁾ гдѣ еще печатали Евангеліе³⁾; но царь уступилъ славу издать всю Библію Волынскому князю Константину Константиновичу, одному изъ потомковъ св. Владиміра. Сей ревностный сынъ нашей церкви, съ любовію принялъ изгнанника Ивана Ѳеодорова, завелъ типографію въ своемъ городѣ Острогъ; досталъ въ Москвѣ же чрезъ государственнаго Секретаря Литовскаго Гарабурду польный списокъ Вѣтхаго и Новаго Завѣта, свѣрилъ его съ греческою Библіею, присланною къ немъ отъ Іереміи, Патріарха Константинопольскаго, исправилъ (посредствомъ

¹⁾ Иванъ Ѳеодоровъ, оставивъ Россію, былъ милостивъ принять королемъ Сигисмундомъ, жилъ у пана Ходкевича, завелъ послѣ типографію въ Львовѣ, напечаталъ тамъ въ 1573 г. Апостоль, и въ его прибавленіи говоритъ: Друкарія сія съ ставися въ царст. градѣ Москвѣ въ лѣто 7071. Начяхъ повѣдати вамъ презѣльнаго ради озлобленія, часто слушающагося намъ не отъ самаго Государя, но отъ многихъ начальникъ и учитель, которые на насъ зависти ради многія ереси умышляли. Ходкевичъ далъ ему деревню бо владѣніе, но энтузіастъ — типографчикъ пылалъ страсію къ своему дѣлу и пишитъ далѣе: Множибею слезами постелю мою омочахъ, дабы не скрылъ въ земли таланта и сего ради понудихся ити оттуду. Переѣхавъ изъ Львова въ Острогъ къ Константину. Ив. Ѳеод. напечаталъ Новый Завѣтъ и Псалтирь въ 1580 г. а въ 1581 г. всю Библію, извѣстную подъ именемъ Острожскою.

²⁾ Поссевинъ или Поссевини въ своей книгѣ *Moscovia* повѣдаетъ, что типографія въ 1582 г. была уже въ Александровской Слободѣ. Флетчеръ пишитъ, что печатный станъ и буквы были привизены въ Москвѣ изъ Польши; что типографія московская сгорѣла ночью, зажженная, якъ думали суевѣрами (*Common Wealth*, л. 85 на об.). Объ Евангеліи, напечатанномъ послѣ Апостола въ Москвѣ говоритъ Архіеп. Евгеній въ своемъ опытѣ Словаря Рос. Писатилей въ статьѣ Іоаннъ Ѳеодоровъ.

³⁾ *Antonii Possevini Moscovia. Coloniae. 1587.*

нѣкоторыхъ философовъ) и напечаталъ въ 1581 г. (editio princeps), заслуживъ тѣмъ благодарность всѣхъ единовѣрцевъ.¹⁾

Наступили лжедимитревскія смуты, Польша и Шведы безпокоили рос. государство, не было время объ совершенномъ исправленіи церковныхъ, богослужебныхъ книгъ и подумати.

1649 г. прибылъ въ Москву Паисій, іерусалимскій патріархъ. Тутъ онъ удостовѣрился, что въ богослужебныхъ русскихъ книгахъ множество заблужденій и суевѣрій; объ томъ важномъ обстоятельстве увѣдомилъ Паисій Іосифа, московскаго патріарха, новаго митрополита новгородскаго Никона²⁾ и Царя Алексѣя Михайловича. Но чтобы объ истинѣ словъ Паисія всѣ приконались, послалъ царь Алексѣй тройцкаго келаря Арсенія Суханова на Востокъ, для обрѣтенія восточныхъ чиновъ. „По указу Царя и по благословенію патріарха Іосифа“ Арсеній отправился изъ Москвы въ маѣ 1649 г.

1651 г. пребывалъ въ Москвѣ Габріилъ, митрополитъ Назаретскій, а 1652 г. Аѳанасій, патріархъ цараградскій; оба твердили, что русская Церковь съ греко-восточно-православною въ многихъ обрядахъ и важныхъ точкахъ не соглашается.

Въ юль 1652 г. возвратился изъ Востока Арсеній и представилъ свой Проскинитарій, зъ котораго видно было, что хотя онъ не совсѣмъ должнымъ образомъ свое порученіе исполнилъ, но все и много полезнаго написалъ, на пр. „они троютъ въ церквахъ аллилуя, а въ Царѣградѣ знаменуются греки трема персти.“

Послѣ совѣщанія о печальномъ положеніи книгъ и обрядовъ царь и патріархъ 1654 г. положили собрати соборъ въ царскомъ дворѣ.

На чель сего многозначительнаго предпріятія стануль новгородскій митрополитъ Никонъ, котораго по смерти патріарха Іосифа, царь Алексѣй Михайловичъ „яко его крѣпкаго воина и страдальца царя небеснаго“ въ патріарха московскаго избралъ.

Подъ предсѣдательствомъ самого царя и патріарха, присутвовали на томъ соборѣ 5 митрополитовъ, между ними одинъ сербскій, 4 архіепископи и одинъ епископъ, коломенскій Павелъ, 11 архимандритовъ и игуменовъ, 13 протопоповъ и весь царскій синклитъ.

Соборъ единодушно опредѣлилъ что нужно „достойно и праведно исправить новыя по древнимъ русскимъ и греческимъ

¹⁾ Читая предисловіе К. Острожкаго, всякій подумаетъ, что онъ своими филологали исправилъ нашу Библию и въ смыслѣ и въ слогѣ: къ счастью, перемѣны ихъ состояли болѣе въ буквахъ, вежели въ словахъ или въ смыслахъ.

²⁾ Никонъ былъ новгородскимъ митрополитомъ (1649—1652), а дѣйствительнымъ патріархомъ всероссійскимъ (1642—1657 г.).

книгамъ.“ „Мы утверждаемъ“ прибавилъ соборъ, „то самое, что повелѣваютъ греческіе и наши уставы“. Въ слѣдствіе сего належало собрати изъ русскихъ обителей древнія русскія книги, что и сдѣлалось указомъ Никона отъ 11 апрѣля 1653 г., гдѣ требована была опись книгамъ стеленныхъ монастырей, съ тою цѣлью „чтобы было вѣдомо, гдѣ которыя книги взяти, книгъ печатнаго дѣла исправленія ради“. Снова отпращенъ былъ на Востокъ старикъ Арсеній Сухановъ, ему поручено было не щидити издержекъ для пріобрѣтенія книгъ боголужебныхъ и учительныхъ, между которыми одному евангелію считали тогда 1050 лѣтъ, другому 650 г., одному служебнику 600 г. а другому 450 г. и пр. Около 200 рукописей пріобрѣтено въ разныхъ другихъ мѣстахъ.¹⁾

Никонъ, вмѣстѣ съ благочестивымъ царемъ „умысливъ да не едина ихъ воля, но да и совѣтъ вселенскихъ патріарховъ оныхъ книгъ о исправленіи будетъ“ обратились за совѣтомъ къ восточнымъ святителямъ и соборъ, составившійся по тому случаю въ Константинополь (присутствовали 28 святителей) подъ председательствомъ Паисія вполне одобрилъ рѣшеніе московскаго собора.

По собраніи древлеписанныхъ славянскихъ и греческихъ книгъ „по желанію Никона и съ согласіемъ царя, составили 1655 г. въ Москвѣ второй соборъ, замѣчательный особенно потому, что на немъ кромѣ первосвятителя, съ митрополитами, архіепископами, епископами и знатнѣйшимъ духовенствомъ, присутствовали еще два восточныхъ патріарха — антиохійскій Макарій и сербскій Гавріиль. Такъ какъ отцы собора „обрѣтоша древнія греческія книги съ ветхими славянскими книгами во всемъ согласующихся, въ новыхъ же московскихъ печатныхъ книгахъ съ греческими и славянскими древними многая несогласія и погрѣшенія“ то и опредѣлили поступати такъ, какъ опредѣлили прежніе соборы — московскій 1654 г. и послѣдовавшій за нимъ константинопольскій; и чтобы показати примѣръ другимъ, сами немедленно занялись исправленіемъ служебника и „во всемъ справя сію святую книгу и согласно сотвори древнимъ греческимъ и славенскимъ“ повелѣли напечатати се въ томже 1655 г., и опредѣлили чтобы и другія книги, въ которыхъ находятся погрѣшности, были также исправлены по древнимъ греческимъ и славянскимъ епискамъ.

(Продолженіе слѣдуетъ.)

¹⁾ См. Каталогъ бібліотекаря Евѣимія изд. въ Чтен. московск. общ. ист. 1847 г. Серткова прибазленіе къ росс. библ. 434. 436.

Catechesele celui între sânti părintelui nostru Cirilū, Archiepiscopul Ierusalimului.

(Trăduse după testul originalū de M. Bendeschi, edițiunea Migne.)

CATECHESA I.

p e n t r u c e i c e s t a ũ s ă s e l u m i n e z e .

Tinută în Ierusalimū ex tempore. Introdúcere pentru cei ce vinū la botezū, și citirea din Isaia : „Spēlați-vē deci, și curățiți vē, depărtați răutatea faptelor vóstre de dinaintea ochilor mei ș. m. d.“¹⁾

1. Invētaței ai testământului nou și părtași ai misterelor lui Christosū, cum sūnteți acuma prin chiāmare, puținū după aceea însă și prin charū, faceți-vē vóuē înși-vē inimă nouă și spiretū nou,²⁾ ca să se facă bucuriā celor dinc eriuri. Căci dacă se bucură ei, după evangeliā, de unū pēcātosū, ce se căiesce,³⁾ cu câtū mai multū se vor bucurā de mântuirea atātor suflete! Fiindū-că ați apucatū calea cea bună și cea mai frumósă, alergați cu frica lui D-deū cursul pietății. Căci cu totul gata este la rēscumpērarea vóstră fiul lui D-deū unul nāscutū, dīcēndū : „Veniți la mine, toți cei ce sūnteți osteniți și însārcinați, și eū vē voiū dá rēpaosu“.⁴⁾ Cei ce sūnteți îmbrăcați în haina grea a greșelelor, cei ce sūnteți legați strīnsū în lanțurile pēcatelor proprie, ascultați de vócea profētilor, ceea ce dīce : „Spēlați-vē, fiți curați; depărtați din ochii mei răutățile inimei vóstre“, ca să vē strige cēta āngerēscā : „Fericiti, cărorā li-s'au ertatū fără-de-legile, și ale căror pēcate s'au acoperitū“.⁵⁾ Cei ce dē-unā-dī ați aprīnsū candelēle credinței, pēstrați-le nestīnse în mānele vóstre : ca celu ce a deschisū atunciā, pe Golgota⁶⁾ istū prea sântū, tālhariului raiul prin credință, să vē deie și vóuē să cāntāți cāntecul de nuntā.

¹⁾ Isaia 1, 16.

²⁾ Ezech. 18, 31,

³⁾ Luc. 15, 7.

⁴⁾ Mat. 11, 28.

⁵⁾ Ps. 32, 1.

⁶⁾ Auf welchem eine Kirche des heil. Grabes stand, in der Cyrillus diese Katechesen hielt. Hirschl trāduc. pag. 46. n. 4.

2. Dacă se află aici v'r-unu șerbū alū păcatului, pregătescă-se prin credință la rēnascerea mântuitoříă a înfilarii; și, lăpēdāndū șērbítutea de totū rea a păcatelor, dobāndindū însă șērbítutea prea fericită a D-lui, facă-se demnū de moștenirea împēráției ceresci. Desbrācați-vē prin mărturisire de omul celū vechiū,¹⁾ „Carele se strică conformū poftelor înșelăciunii“, ca să vē îmbrācați „cu celū noū“, care e rennoitū conformū cunoscinței celui ce l'-a dīditū.²⁾ Cāștigați-vē prin credință arhóna spiretului sântū, ca să puteți fi primiți în locașurile cele eterne. Apropiāți-vē de sigilul³⁾ misteriosū, ca să fiți Domnului bine-cunoscuți. Numērați-vē la turma cea sântă și înzēstrată cu minte a lui Christosū, ca să vē deosebēscă în-datā de-a-drepta sa, și să moșteniți viēța eternă, ce vē este vóuē pregătită. Căci de cari se ține āncă asprēta păcatelor, aceia se vor aflā de-a-stānga, pentru-cā nu s'aū apropiatū de charul lui D-deū, ce se dā prin Christosū în baia rēnascērii. Darā nu vorbescū de rēnascere de corpuri, ci de rēnascerea spiretuală a sufletului. Corpurile se producū prin părinți vēduți, sufletele însă se rēnascū prin credință; „căci spiretul suflā încotró voiesce“. ⁴⁾ Și dacă te-ai făcutū vrednicū, ai să aūdi: „Bine, șerbū bunū și credinciosū“, ⁵⁾ dacă nu te vor găsi, avēndū în cugetū v'r-ūă pētā de fāțariā.

3. Căci dacă crede care-va din cei ce se aflā aici să ispitēscā charul, se încelā însu-și, érā vīrtutea nu i-o cunósce. Sufletul fiā-ți nefāțarnicū, o omule! din cauza celui ce cērcā ínima și rārunchil. ⁶⁾ Căci precum cei ce staū să stringā óste, cērcā etāțile și trupurile celor ce aū să fiā ostași: așa și Domnul, rēcrutāndū sufletele, cērcā dispusēciunile; și dacă are cine-va fāțariā ascunsă, elu-lū rēspinge pre omul acela ca neaptū de adevēratul șervițiū ostășescū; dacă găsesce însă unū demnū, acestuia îi dā bucurosū charul. „Nu dā cănilor cele sante“; ⁷⁾ darā unde vede cugetul celū bunū, acolo dā sigilul celū aducētoriū de mântuire, celū minunatū, de care tremurā demonii și care-lū cunoscū āngerii; încātū aceia fugū bātuți,

¹⁾ Efes. 4, 22—24.

²⁾ Colos. 3, 10.

³⁾ Ad. botezul.

⁴⁾ Rēnascerea acēsta e misteriosă, esecutată de spiretul d-deescū în modū nevidibilū. „Așa-darā după sensul lui Cirilū nu este a se trāduce πνεῦμα cu „vētū“, ci cu „spiretū“. Dr. I. Nirschl: Bibliothek der Kirchenväter; des heiligen Cyrillus Katechesen p. 47. însemn. 5.

⁵⁾ Mat. 25, 21.

⁶⁾ B. VII. 9.

⁷⁾ Mat. 7. 6.

aceștia însă îl împregiură ca pre casnic. Celor dară ce primesc sigilul acestu spiretual și mântuitoriu, li trebuie și voința proprie; căci precum condeii se sâgeta are trebuință de cel ce le întrebuintează, așa are și charul trebuință de cei ce cred.

4. Nu primesci armă, ce se strică, ci armă spiretuală. De acum înainte te vor plântă în raiul de fire mai înaltă. Primesci nume nou, care nu l'ai avut mai înainte. Mai înainte catechumen erai, acum te vor chiamă credincios. De-acum te vor străplântă în olivii spiretuali, altuindu-te din oliv selbatic în oliv fructifer; din păcate în dreptate, din necurăția în curăția. Vei fi partaș de via sântă. Dară deacă vei rămâne în via, vei cresce ca viță fructiferă; dacă însă nu vei rămâne, te va mistui focul.¹⁾ Să facem așa-dară fructe demne! căci să nu fiă, ca să ni-se întempe și noue ca smochinului celui neroditoriu; ²⁾ ca nu cum-va venind Christos să mai blasteme din cauza nerodirii; ci toți să potă dice aceea: „Eū, ca oliv fructifer în casa lui D-deū, sperezū, în îndurarea lui D-deū în eternă“.³⁾ Nu oliv supus simțurilor, ci priceput numai cu mintea. purtătoriu de lumină! Lucrul lui este așa-dară, a plântă și a udă, al tău însă a face fructe. E lucrul lui D-deū a da char, al tău însă a-l primi și a-l peștră. Nu desprețui charul, pentru-că se dă în dar, ci, dacă l'ai primit, peștră-l cu evlaviă.

5. Timpul de față e timpul mărturisirii. Mărturisesce, ce ai făcut cu cuvântul se cu fapta, se diua se nopte. Mărturisesce-te la timp convenit și primesce în diua mântuirii comora cerescă! Ocupa-ți timpul cu exorcismele; ședi la catechese și ține minte cele dise. Căci le dicu, nu ca să le audi numai, ci ca cele dise să le sigiledi prin credință. Sterge dela tine totă grija cea omenescă, căci pentru suflet alergă. Tu părăsesci cele lumesci cu totul; micu lucru este ceea ce părăsesci, dară mare ceea ce-ți dăruiesce Dumneșu. Părăsesci cele de față și crede în cele viitoare. Atât amar de ani ai petrecut ocupându-te cu lumea înzadar, er' pentru sufletul tău însuși să nu întrebuintedi patru-deci de dile (în rugăciune)? „Stați, și cunoșceți, că eu sânt D-deū“⁴⁾ dice scriptura. Lasă-te de vorbă multă și netrebnică. Neci nu defăimă neci nu ascultă cu plăcere pre defăimătoriu, ci mai bine fi grabnic la ru-

¹⁾ Ioan 15, 1. 4. 5.

²⁾ Mat. 21, 19.

³⁾ Ps. 52, 9.

⁴⁾ Ps. 35, 11.

găclune; în ascasă arătă córdă înimei tale! Curătesce vasul tău, ca să iaie mai multu charu. Căci ertarea păcatelor se dá tuturor în modu egalü; însă comunecarea spiretului s. se dăruiesce după mēsură credinței fiă-cărula. Dacă te ostenesci puținü, puținü primesci; dacă lucređi multü, plata e mare. Pentru tine însu-ți alergi, caută folosul tău.

6. Dacă ai ce-vá cu cine-vá, ertă. Te apropii, ca să căpeti ertarea păcatelor; trebuie și tu să-lü erți pre celü ce ți-a greșitü tie; altmintrea cu ce față ai đice Domnului: Értă-mi păcatele mele cele multe, pe cândü tu însu-ți nu erți conșerbului tău nici cele puține? ¹⁾ La adunările aceste fi sirguinciosü nu numai acuma, când cerü și clericii sirguintă acēsta, ci și după primirea charului. Căci dacă erá frumosü ceea ce se făcea 'nainte de ce l'-ai primitü, óre să nu fiă trumosü și după primire? Dacă 'nainte de ce ai fostü altuitü, erá neprimejdiosü, că te udáu și te cultiváu, óre după plantarea acēsta să nu fiă cu multü mai bine? Luptă-te pentru sufletul tău însu-și, mai alesü în đilele aceste! Pasce sufletul tău cu cetiri dumneđeesci; căci ți-a pregătitü Domnul mēsă spiretuală. Đi și tu cu Psalmistul; „Domnul mă pasce și nimicü nu-mi va lipsi; în locü de pășune, acolo m'a așēdatü; la apa rēpausului m'a crescutü; sufletul meü l'-a întorsü; ²⁾ ca să se bucure împreună și ângerii și însu-și Christosü, archiereul celü mare, carele aprobându propusul vostru și oferindu-vē pre toți părintelui său, să đică: „Értă! eü și copiii, cari mi-i-a datü D-đeü“; ³⁾ care pre voi toți să vē pēstređe în plăcerea sa; cărui i-se cuvine mărirea și împērăția în vecii vecilor. Amin.

¹⁾ Mat. 18, 15—35.

²⁾ Ps. 22, 1—3.

³⁾ Isaia 8, 18. și Evrei 2, 13.

Predică

ținută de preotul C. Morariu cu ocasiunea primei celebrări a s. liturgii în biserica locului lui natal.

De multu amu doritū să fiu în locul, unde mă aflu acuma. De multu amu doritū să liturgisescū în s. biserică din Mitocul-Dragomirnei; și acum mulțamescū lui D-deu, că m'a învrednicitū de mi-am împlinitū acéstă dorință.

Dorințe feliurite are I. m., fiă-care omū. Dară fiă-care omū are și câte uă stare, și este deci prea vederatū, că elū trebuie să-și facă mai ântăiu detoria stării și abiă după aceea să-'și împlinéscă și alte dorințe ale inimei.

Dela starea cea mai înaltă pênă la cea mai jósă, dela împëratū pênă la locuitorii de prin colibe, toți ómenii suntu chiămați să-și facă înainte de tóte detoria pentru starea lor, fiă-care în feliul său: — Împëratul se îngrijesce neîncetatū pentru binele supușilor sêi; miniștrii îi ajută împëratului în ocârmuirea împërației; judecătorii, advocații și toți diregătorii ocrotescū legile țerei și ținū pacea și liniscea în poporū, apërândū pre cei nedreptățiți și pedepsindū pre cei vinovați; preoții, învățătorii se silescū să învețe, să lumineze și să fericéscă poporul; în sfârșitū locuitorii de prin têrguri și de pe la sate pórtă negustoria, ară și sémená pământul și se-vârșescū și alte lucrări, cu cari își câștigă pânea de-tóte dilegele.

Vedeți dară, I. m., toți ómenii trebuie să lucre pentru împlinirea detoriei, cerută de starea lor, pentru-că, numai așa făcendū — potū să trăiescă bine și creștinesce. Dară

1) cândū să lucre și cum se lucre creștinii? Și

2) cândū să nu lucre și ce să facă ei atunci? Despre aceste întrebări vreū să ve vorbescū acuma ce-vá mai pe largū, și mă rogū să mă ascultați cu luare aminte.

I.

Sciți, I. m., cele de ce poronci dumneedeesci. Vê veți aduce aminte, că poronca a patra dice: „Adă-’ți aminte de diua duminiceî, că să o sântesci pre ea. Șese dile să lucredi, érá diua a șeptea este duminica Domnului Dumnedeului tău“. Așa ni poroncesce nôűe creștinilor singurű Dumnedeű prin gura prorocului Moisi, și așa singurű D-deű ni arétă timpul, cândű avemű să lucrămű. Avemű să lucrămű în dilele de lucru ale sêptemânelor din tôte lunele și din totű anii viețiî nôstre.

Dară cum să lucrămű în dilele de lucru dintôtă viéta nôstră? La acéstă întrebare ni rêsponde totű D-deű prin cuvintele, ce le-a rostitű cãtră strãmoșul nostru Adamű după ce l’a scosű afară din raiű, dicându-’i: „Întru sudórea feței tale vei mâncá pânea ta, pênă ce te vei întórcce în pãmêntul, din care ești luatű“. ¹⁾

Étă! D-deű voiesce, ca noi să mâncămű pânea de tôte dilele „în sudórea feței nôstre“, ádecă să lucrămű cu mare sîrguință în tôte dilele de lucru, să muncimű pênă ne-or pêtrunde sudorile, ádecă să ni agonisimű pânea nôstră pe cale cinstită, și să ne ferimű a mâncá pâne cãscigată cu sudorű strãine.

Dară să ne întrebămű: óre totű creștiniî lucră în sudórea feței lor? Ținű óre totű samă de acéstă arónduire dumnedeiescă? Cu durere mărturisimű, că nu totű! Mulți creștiniî sîntű, cari petrecű timpul vieței lor în lene și desmierdări; mulți creștiniî sîntű, cari își cheltuiescű dilele vieței în bețiă și alte desfrênări, își perdű sănátatea, își rêsipescű averile, ce le aű, lãsându soțiű și copiiű goi și peritori de fóme; mulți creștiniî sîntű érá-și, cari în lãcomia lor nesățiosă după bunurile pãmêntesci trecétorie se silescű din rêsputeri să adune averi, comori, renume, dară nu prin sudórea feței lor, ci prin sudórea feței altora; nu pe cale cinstită și după lege, ci prin înșelãciune, prin silă și furtușaguri, nu pe calea adevêrului, a vîrtuțiű și a dreptății, ci prin felű de felű de apucãture nedrepte și pecãtose.

Astű-feliű de creștini I. m, se depãrtéză neîncetatű de la D-deű și mergű totű înainte pe calea cea largă, ce duce la osîndă, cãci dice Apostolul Paulű: „Nu vê rêtãciți; nici desfrênațiî, nici furii, nici laconii, nici bețivii, nici rãpitorii nu vor moșteni împêrãția lui D-deű“. ²⁾ Și înteleptul Solomonű dice, să nu ne împlemű casele

¹⁾ Facere. c. 3. v.

²⁾ I. c. Cor. c. 6. v. 9—11.

nóstre de prădi, căci întindemū curse chiarū asupra vieței nóstre. ¹⁾ Și'n altū locū dice érá-și: „Âmblă pe căile celor buni și păstrează cărările celor drepți, căci cei onești (cinstiți) vor locuí pământul și cei fără prihană vor rămâne pre elū; érá nelegiuiții se vor stîrpi de pe pământū și cei fără-de-lege desrăděcina-se-vor dintrînsul“. ²⁾

Creșiniți, cari nu lucră în sudórea feței lor, dacă și-ar aduce din când în când aminte și de mórte, dacă ar cugetá că viața acésta este numai o clipelă în aseménare cu viața vecinică, ce-'i ascéptă după mórte și pentru care trebuie să se pregătéscă aice cu cuviință fiă-care, care doresce fericirea vecinică a sufletului său, dacă ar cugetá, dicū, câte ũă-dată și la acestea, atunci póte s'ar trezí din somnul rătăcirii, ar înbrățișá munca cinstită și vîrtutea, s'ar supune cu iubire poroncilor dumneđesci, cari arétá atátū de lámuritū, cândū și cum să lucrămū, și astū-feliū în tóte dillele de lucru ale vieței ar munci numai în „sudórea feței“ pentru fericirea lor timpurală și vecinică.

III.

„Érá diūa a șeptea este duminica Domnului D-đeului tăū“ dice a patra poroncă dumneđescă. Cuvéntul „duminică“ însemnézá „diūa Domnului“. Acésta di dători sîntemū noi creștiniți să o sântimū, căci așa ni poroncesce singurū D-đeū. Dară cum să sântimū duminica, ni arată pe de-ũă-parte totū D-đeū dicéndū: „Nu vei face întrinsa (în diūa duminicei) nici unū lucru, nici tu, nici șerbul tăū, nici șerbitória ta, nici v'r-ũă vită a ta, nici străinul tăū, care locuiesce în lă-întrul porților tale; că în șese dille a făcutū D-đeū ceriul și pământul, marea și totū ce este întrînsele, și în diūa a șeptea a páusatū; pentru acea bine-cuvéntá Dumneđeū diūa duminicei și o sânti pre ea“. ³⁾

Dară afară de duminice, noi creștiniți mai avemū și alte dille sante, ádecă sərbătorile de peste anū, pe cari încă dători sîntemū să le sântimū ca și duminicele, căci dice ántăia poroncă bisericéscă: „Să ții sərbătorile cele alese și legate de biserică de preste totū anul“, și a dóua poroncă bisericéscă dice: „Să asculti sánta liturgiă în tótă duminica și sərbătórea cu evlaviă“.

¹⁾ Prov. c. 1. v. 14 și 18.

²⁾ Prov. c. 2. v. 20—22.

³⁾ Eșire c. 20. v. 10—12.

Etă așa-dară, când nu trebuie să lucrăm noi creștinii : nu trebuie să lucrăm în duminice și sêrbători. În aceste zile sante să ne contenim de totu lucrul de câștigu. Noi, familia noastră, șerbitorii noștri, străinii, cari s'ar află la noi, dobitocele noastre, nimene să nu lucre nimic pentru câștigu. Era pe de altă parte dători sântem în duminice și sêrbători să mergem la biserică, să ascultăm s. liturgiă cu totă evlavie — după cum dice poronca bisericescă — să ne înălțăm inimile și sufletele în rugăciuni cătră D-deul milelor și alu îndurărilor, de la carele unicu primim totu binele. Apoi, după s. liturgiă — dacă sântem osteniți — să odichnim și să ne întrarmăm trupul cu puteri nouă pentru zilele da muncă ; sêu — dacă nu sântem osteniți — să petrecem în sfaturi înțelepte și cuviinciose cu căsenii, prietenii și cunoscuții noștri, sêu să cetim cărți folositorie, cari descêptă și îndemnă sufletul și inima omului la fapte bune creștinesci, sêu să ne indulcim cu alte petreceri cuviinciose.

Așă ar trebui creștinii să petrecă zilele Domnului. Dar' de și facu ei așa cu totii ? Era cu durere mărturisim, că nu facu așa ! Mulți creștini sântu, cari șerbesc chiaru la stăpâni necreștini și așa nu mai sciū nici cându e duminică, nici cându e sêrbătoare. Mulți creștini sântu, cari în zile sante și de sêrbătoare alergă de dimineță pe la têrguri, pe la chramuri, pe la nunți, pe la cirșme, și astu-feliu desântesc zilele Domnului și-'și adună mereu la pécate. Mulți creștini sântu era-și, cari, deși potu, totu-și nu vreū să se contenescă de lucru în duminice și sêrbători din pricina lăcomiei lor. Mulți creștini sântu, cari din lene și nepesare nu cercetază s. biserică în duminice și sêrbători cu anii, și așa numai cu numele sântu creștini, era în faptă facu mai rău decâtu necreștinii.

Dară toți creștinii, câți necinstesc zilele sante, deie Domnul să-'și cunoscă câtu mai curêndu rêtăcirile și să se întorcă la calea cea dreptă a vieții !

Era pe voi iubiților, cari m'ați ascultat pênă aice, vă rog și vă îndemn în numele Mântuitorului nostru Isus Christos : cercetați cu sîrguință s. biserică în totă duminica și sêrbătorea, petreceți aceste zile sante în fapte bune creștinesci, petreceți-le mai alesu — cei ce puteți — în cetirea de cărți folositorie. Era dacă nu sciți ceti și scrie, deci nu vă puteți indulci de învêțaturele cele frumoșe ale cărților, atunci nu întârziati a vă trâmice copiii la școlă,

căci biserica și școla sîntu două rađe ceresci, cari ilu luminéază pe omū în călătoria cea dréptă a vieței, biserica și școla sîntu isvorul și manna ceréscă, cari stîngū setea și potolescū fόμεa de fericire a sufletului creștinū.

Vē mai rogū și vē îndemnū: Lucrați in ȃilele de lucru cu sîrguința mare și căutați sa vē câștigați pânea de tôte ȃilele numai și numai „în sudórea feței“ vóstre. Munca vóstră chivirnisiti-o cu înțelepciune, n'ó risipiți, ci întrebuintați-o pentru fericirea timpurală și vecinica a vóstră si a copiilor voștri. Nu vē băgați în procesuri încâlcite, cari ținū cu anii; nu vē băgați în dētorii pe beuturi pentru chramuri, nunți și alte prilejuri; nu luați împrumuturi de bani, carea a adusū atâția ómenī și atâtea familie din țera nóstră astū frumósă la sapă de lemnū, ádecă la mare sārăciă. În scurtū, căutați a merge în lucrurile vóstre de câștigū totū-de-a-una numai pe calea înțelepciunii, a vîrtuții, a adevărului si a dreptății, și dacā pe de-o parte veți face așa, érá pe de altă parte veți împliní poroncele dumneđeiesci în privința ȃilelor sante, atunci cu bună samă va puté ȃice fiă-care din voi la sfârșitul vieței sale: „Luptă bună amū luptatū, cursul amū plinitū, credința amū păditū; érá ce este mai multū, mi-s'a alesū mie cununa dreptății, care nu se va luá de la mine în veci“. Aminū.

Поученіе

для сельскаго народа въ день св. славнаго и великаго Пророка
Иліи, выголощено въ Топоровцахъ на Буковинѣ.

Якое же торжество прекрасное, якіи же праздникъ великій
празднуется сегодня! Обновленіе посвященія сего дома Божаго,
въ которомъ находимся, или по названію народному — Храмъ
Церкви сей — посвященной въ имя славнаго и великаго пророка
Илія — празднуемо мы сегодня.

Вже сколько сотъ лѣтъ, якъ сія святая церковь посвяща-
лася: братія ей — христіане належащіи до ней, лягли, — поко-
лѣнье за поколѣньемъ — въ землю на супочинокъ отъ житейскихъ
журбъ и гризотъ; отъ, въ округъ церкви находится великое число
гробовъ, въ которыхъ почиваютъ нашии предки и тѣ, которыи
присутствовали при первомъ посвященію сего дома Божаго.

Кто збудовалъ сей Божій домъ? Кажуть, что воевода
молдавскій, Миронъ Барновскій, но годъ основанія и дру-
гихъ обстоятельствъ его строенія и посвященія якъ и дальшая
доля сей Церкви не суть намъ извѣстны, бо не нашлися жадныи
письма и документы, изъ которыхъ бы мы могли чегось певнаго
о сей довольно старенной Церкви вычитати, которая несомнѣнно
до найстаршихъ Церквей въ цѣлой Буковинѣ числится. Быти
можетъ, писалъ кто о ней, но рукописы въ тиченіи долгихъ лѣтъ,
да цѣлыхъ вѣковъ правдоподобно попрападали; и тое не дивно;
было то въ злопамятное время кровавыхъ нападковъ лютыхъ варварь
и безконечныхъ войнъ съ ворожими сосѣдами, которыи въ той
часъ окружали и безпокоили молдавскую землю; но тое прасл.
христіанине певность, что патрономъ, покровителемъ нашей здѣшней
Церкви избранъ есть славный и великій Пророкъ Илія.

Дивное есть житіе сего святого пророка. Онъ жилъ колька
сотъ годовъ передъ рождествомъ Іс. Хр., тогда еще, когда жиды
избранный народъ Божій, мали свое царство и своихъ царей. Но

цари тѣ были безбожны и беззаконны, они кланялися поганскимъ божествамъ и — балванамъ, Баалови и другимъ; они своимъ злымъ прикладомъ направили весь народъ жидовскій на тое идолопоклоненіе такъ, что онъ майже цѣлькомъ на Бога истиннаго забылъ и жертвовалъ и кланялся лишь ложнымъ Богамъ. Изъ между всѣхъ тогдашнихъ людей выбралъ Господь Богъ Илію и послалъ его въ дворъ царскій, дабы онъ безбожному царю и всѣмъ другимъ грѣшникамъ проповѣдовалъ покаяніе, ибо не досить на томъ, что майже всѣ Богамъ чужимъ кланялися, но самъ царскій дворъ и большая часть народа глубоко были застрягли въ море грѣховъ и беззаконій. Безуспѣшны были всѣ проповѣди, наставленія и напоминанія св. пророка Іліи. Царь Ахавъ ни то, что не объявилъ покаянія, но онъ грозилъ посланнику Божому даже смертію. Тогда на роказъ Божій покинулъ св. Ілія царскій дворъ и пошелъ далеко въ пустию; въ тое время заперлося небо по повелѣнію Божему, три роки и половина дождь не падалъ, наступилъ страшный голодъ, народъ и худоба марно гинули, повсюду раздавался лишь плачь и стонъ. Въ томъ бѣдственномъ часѣ Господь Богъ — дивнымъ способомъ — черезъ ворона, приносившаго что-день хлѣбъ въ клювъ — кормилъ своего избраннаго пророка Ілію.

При концѣ тѣхъ сухихъ бездождливыхъ трехъ и половина годовъ, пошелъ св. пророкъ до мѣста Сарепты, близко средоземнаго моря; тамъ избавилъ онъ чудесно отъ смертоноснаго голода одну вдовицу съ ей сыномъ, котораго онъ послѣ его напрасной смерти помочію Божію и горячими своими молитвами отъ смерти возбудилъ.

На повелѣніе Божіе пошелъ св. пророкъ снова назадъ до царскаго двора; тутъ повелѣлъ ему Царь грозно, до всемогущаго Бога помолитися, дабы онъ сновъ дождь на землю послалъ, — мовячи такъ до св. пророка: „Я роказалъ также поганскимъ священникамъ, чтобы они до своего Бога, Ваала, молилися и его о низпосланіе дожда благали, и который Богъ — твой или Вааль — напоетъ скорше сухою землю дождемъ, въ того буду я вѣровати.“

Цѣлый день молилися поганскіи жрецы — но дармо; — а св. пророкъ Ілія заслалъ только коротенькую молитву до истиннаго и всемогущаго Бога и заразъ спалъ плодоносный и животворящій дождь на сухою землю.

При концѣ житія, когда вже св. Илія дуже старымъ былъ, перевелъ его Господь Богъ чуднымъ способомъ въ другое блаженное житье: въ огненной колесницѣ подѣ часъ сильного ввтра здоймился св. пророкъ Илія въ облаки высоко и здѣлался невидимымъ. Сіе есть короткое жизнеописаніе св. славнаго пророка Иліи. Якъ видимъ, былъ пророкъ Илія, любезныи мои, великимъ угодникомъ Божіемъ, — Богъ его потому сильнымъ словомъ и даромъ чудесъ обдарилъ, чтобы онъ словомъ и дѣломъ той упертый, невдячный народъ Израиля до познанія истиннаго Бога навернулъ.

Мудрый ктиторъ сего Божаго дома избралъ также св. пророка Илію въ его патрона, да будетъ онъ на долги часы покровителемъ здѣшней церкви и цѣлаго села. До нынѣшняго времени видимъ, что много значило у Бога избраніе въ покровительство сего св. и великаго пророка: его молитвами, его заступленіемъ и помочію Божію стоятъ сія св. Церковь и сіе село вже сколько сотъ годовъ, непроврежденными и процвѣтающими.

Мы, православныи христіяне, якъ я на початку моей бесѣды спомнулъ, празднуемъ сегодня такъ названный храмъ; отже хочу въ немногихъ словахъ вамъ показати: въ чемъ то властиво состоитъ и якъ то ся належитъ праздновати храмъ, или: обновленіе посвященія здѣшняго дома Божаго.

Слово „Храмъ“ есть старославянское, употребляемое въ святомъ писаніи — и означаетъ: Церковь — домъ Божій.

Церковь называется потому домомъ Божіемъ, бо она есть основана и збудована только для службы Божой, якъ то наприкладъ школа для науки, громадскій домъ для поряды и т. д. Якъ Господь Богъ цареви Давиду на передь сказалъ, что сынъ его Соломонъ збудуетъ великолѣпный храмъ Божій, то говорилъ онъ такъ до него: „Той созиждетъ домъ имени моему и управлю престоль его до вѣка.“¹⁾ Церковь есть на тое назначена, чтобы въ ней имя Господне въ непрестанныхъ молитвахъ презывало и прославлялося. Тому то говорилъ Богъ черезъ пророка Исаю; „Сведуча въ гору святую мою и возвеселю я въ дому молитвы моея: всесоуженія ихъ и жертвы ихъ будутъ пріятны на требницѣ моемъ: домъ бо мой домъ молитвы наречется всѣмъ языкомъ;“²⁾ А якъ разъ Іисусъ Христосъ Спаситель нашъ въ храмъ Геруса-

¹⁾ Книга II. Царствъ. 7, 13.

²⁾ Книга прор. Исаи 56, 7.

лимскій вступилъ и тамъ въ предворъ много людей найшолъ, которыи для жертвованій потребную всѣячину продавали и куповали — то розгнѣвался Сынъ Божій, выгналъ всѣхъ изъ придвора, вернулъ столы грошемънятелей и сказалъ: „писано есть: храмъ мой, храмъ молитвы наречется: вы же сотвористе и вертепъ разбойникомъ.“¹⁾ Правда, что можно и повиннося до Господа Бога всюда молитися: дома, на полю, въ лѣсѣ — но найпріятнѣйшая молитва есть Богу тая, которую мы разомъ съ другими Христіанами въ дому Божомъ до небеснаго Отца возносимъ. Въ Церквѣ молимся разомъ съ священникомъ — что кажу — съ самымъ Спасителемъ міра Ис. Христомъ и съ ангелами и его святыми, которыи невидимо коло св. престола находятся. Что человекъ своими молитвами отъ Бога получить не можетъ, тое можетъ онъ достигнути молитвами праведныхъ людей, которыи съ нимъ разомъ молятся — или молитвами священника, который за всѣхъ, особливо же за тѣхъ, что въ церквѣ не находятся, до Бога свои молитвы засылаеть; молитвами св. Ангелъ — и въ концѣ черезъ самага Иисуса Христа, который при каждой службѣ Божой за всѣхъ въ Него вѣрующихъ на престолъ жертвуется. Отже есть Церковь единственно лишь для молитвы назначенна!

Для чего приходимъ мы, прав. Христіане до Церкви? Приходимъ любимыи, чтобы Всемогущому Богу помолитися — а не, якъ то часто бываетъ, другихъ людей видѣти, себе другимъ выставляти; — мы въ домъ Божій не для дръманя, балаканя и жартованя, но для искренней, откровенной молитви приходимъ.

Любезныи мои! Когда вступите въ домъ Божій, то усердно вознисъте умъ вашъ до Отца небеснаго и непрестанно величайте имя Господне. Обходътея хорошо въ домъ Божомъ, дабы Христось къ вамъ не говорилъ якъ къ беззаконнымъ жидамъ: „Храмъ мой, Храмъ молитвы наречется: вы же сотвористе и вертепъ разбойникомъ.“ Церковь называется также и тому домомъ Божиємъ, бо въ ней самъ Богъ пребываетъ; Церковь, — домъ Божій, есть о много знатнѣйшій — неже домъ княжескій, королевскій, даже и царскій: въ Церквѣ — въ дому своимъ пребываетъ самъ Господь Богъ, владыка владыкъ и Царь Царей. Правда, Богъ всюда находится, на небѣ, на земли и на каждомъ мѣстѣ; правда, что свѣтъ домомъ Божиємъ; но что-бы мы могли единодушно Его все-

¹⁾ Матѳей 21. 13.

могущество величати и прошенія наши Ему возвъщати, на тое опредѣлилъ Онъ одно ему собственное мѣсто, которое Церковью или домомъ Божиємъ называется. О храмъ Іерусалимскомъ, единой Церквѣ избраннаго народа, которую Царь Соломонъ сооружилъ, говоритъ Господь: „И явился Господь Соломону нощію и рече ему: услышахъ моленіе твое, и избрахъ мѣсто сіе мнѣ въ домъ жертвы.“¹⁾ Въ другомъ мѣстѣ сновъ: „И нынѣ избрахъ, и освятихъ домъ сей, да будетъ имя мое то даже до вѣка, и будутъ очи мои, и сердце мое ту вся дни.“²⁾

Видити, любезныи мои, что отъ имени Божяго Церковь домомъ Божиємъ называется; око Божіе — то есть проведѣніе Божіе — хоронитъ Церковь, — а сердце Божіе — то есть любовь Божая — изливается въ своей непостижимой полнотѣ въ церковь на насъ всѣхъ. Ктожбы не поішоля, особливо сегодня въ день такъ зовимаго Храма, радостно до дому Божяго? Ктожбы не хотѣлъ съ душевнымъ потѣшеніемъ поспѣшати до церкви, которая есть правдивою матерею кождаго правдиваго Христіанина? И такъ значитъ праздновати храмъ, поминати день освященія дома Божяго — совокупляючися въ немъ съ другими вѣрными — и приносячи Богу жертвы и молитвы, совершати достойнымъ и приличнымъ способомъ память Святаго, которому, посвятился домъ Божій, якъ наприкладъ тутъ у насъ — святому и великому пророку Іліи. — Но изъ давна вже присвоилъ себѣ народъ иное пошибочное понятіе о храмѣ, который у него не есть ничымъ инымъ, якъ только временемъ невоздержанія, распутства и пїятики протягающагося чрезъ сколька дней и причиняющаго много клопотовъ и непорядковъ.

Рѣчь такъ мається: память св. славнаго и великаго пророка Іліи обходитъ Церковь только одинъ день. Отже повининъ сегодня каждый изъ васъ прав. Христіане до Церкви Божой прійти, Богу Всемогущому, а потому его великому угоднику, св. пророку Іліи, поклонитися и его молити, да-бы онъ за него у Бога ходатайствовалъ, а сстатокъ-же дня святого можетъ Христіанинъ въ дозволенной веселости, въ крузь своей родины и своихъ пріятелей проживати. Но не каждый Христіанинъ такъ дѣлаеть. Иншій прійдетъ до Церкви, помолится Богу и св. пророку и празднуеть день

¹⁾ Книга II. паралип. 7, 12.

²⁾ Книга II. паралип. 7, 16.

честно, якъ Богъ приказалъ по средѣ своей родины або своихъ гостей; другій день вже такъ съ полудня беретъ съ тверезою головою до работы, чтобы не бѣдувалъ и свой власный кусокъ хлѣба малъ; иншій сновъ прійдетъ до Церкви — но только такъ изъ цѣкавости, изъ привычки, якъ то кажутъ — про людске око — а по тому: гуляй душа безъ контуша колька дней изъ ряду. Онъ также празднуеть храмъ — але цѣлый часъ въ замороць; въ безстыдныхъ спѣвалъ, музыкахъ и гуляняхъ; третій сновъ цѣлкомъ не потрудится до Церкви, но вже изъ ранку, подъ часъ службы Божой, сидитъ у себе або у другого за покритымъ столомъ и празднуеть храмъ по своему понятію. Такий человекъ маеть особливое понятіе о Храмѣ; запитатися его, что то есть Храмъ? — то онъ отповѣсть: „Храмъ, то есть столъ, угинающійся подъ тягаромъ стравъ и напитковъ, а якъ еще цембалы и скрипки заграють и погуляти можъ, якъ тобѣ спыну гарно дручкомъ прочухають . . . то ажъ тогда въ мене настоящій правдивый, торжественный храмъ.“

Такъ то мыслятъ дуже много людей о храмѣ — цѣлкомъ не оглядаючися на задніи колеса, на смутныи послѣдствія походящии изъ колькадневнаго увеселенія и замороки: Бѣдканья, нарѣканья, боль головы, занедбанья господарства, долги, ексекуціи — и сему подобныи рѣчи суть необходимыми слѣдствіями безумнаго святкованья такъ зовымого храма. Не хочу вже нѣчого поминати, о сваркахъ и побояхъ такъ дуже звыхлыхъ на храмахъ, належать они до суду, и криминальныи акта о томъ много жалостнаго и страшнаго повѣдалибы.

Молю васъ, любезныи мои! всегда предъ очима лишь храмъ въ смыслѣ церковномъ мати т. е. съ женою и съ дѣточками до Церкви Божой проходить, Богу всемогущому и его угоднику, покровителю и заступнику здѣшней Церкви, св. славному пророку Илии, правымъ христіанскимъ сердцемъ поклонитися. Самъ Спаситель міра, Господь нашъ Ис. Хр., насъ такъ любезно до своего дому, до себе самого, словами зоветъ: *Прійдите ко мнѣ вси труждающіи ся и обремененніи, и азъ упокою вы.*¹⁾ Якъ чуетеся журбами, клопотами, бѣднотою и всѣлякими иными недостатками обтяженными, то не вдавайтесь заразъ до людей о помочъ — которыи вамъ або не можутъ або

¹⁾ Матѣ. 11, 28.

нехотятъ помогчи, но идѣте до дому Божяго, жалуйтися Господевн, исповѣдуйте ему все вашъ скорби, просѣте его о теривніе и постоянство и вы певно не опустите домъ Божій, домъ Отца вашего небесного, безъ утѣшенія душевнаго.

Достойно и Богу угодно есть также въ сегоднѣшнѣй день повозможности Богу изъ его богатыхъ даровъ где що жертвовати, бѣдныхъ спомагати и святѣй день честно и безгрѣшно совершати. Можно и гостей пріимати и самому до родины, до пріятелей въ гостину пойти, но при тѣхъ угощеніяхъ завсегда тое на умѣ имѣти, что Христосъ Спаситель до насъ говоритъ: якъ робишь обѣдъ, то не запрошуй богатыхъ людей, которыи тебѣ могутъ все отдати въ своемъ дому, но запрошуй убогихъ, голодныхъ, слабыхъ (хорыхъ) чужихъ, бо сіи не въ состояніи тебѣ отдати тое, что у тебе пожили.

Кто въ сей способъ церковный храмъ празднуеть, того Господь Богъ любитъ, бо только сей способъ празднованія есть Богу пріянымъ, угоднымъ и для нашихъ тѣлесъ и душъ полезнымъ, чтобы удостоитися Его благодати и наслѣдити царство Божое, где Его славити будемъ во вѣки. Аминь.

Григорій Воробкевичъ,
протоіерей и парохъ въ Топоровцахъ.

Проповѣдь

на IV. недѣлю по Сошеств. св. Духа.

„Господи отрокъ мой лежитъ въ
дому разслабленъ. лють стражда“.

Матѣ. 8, 6.

Исторія житія Іисуса Христа творитъ непрерывный рядъ откровеній Его величія и Божества, и есть цѣлью чудесъ и благодѣяній, чтобы оживити нашу вѣру, чтобы скрѣпити наше довѣріе и нашу надѣю, чтобы-мъ могли черезъ вѣру въ единороднаго сына Божого, Господа нашего Іисуса Христа, и черезъ святое, непорочное житіе, якое онъ намъ указалъ, вѣчное житіе въ небесѣхъ осягнути.

Одно зъ тѣхъ многихъ чудесъ и благодѣяній Спасителя нашего, наводитъ намъ и нынѣшное, св. Евангеліе, оповѣдаючи ясно и докладно о великомъ милосердіи Іисуса Христа къ сотнику, который жалючи надъ болями своего вѣрнаго, тяжело недужнаго слуги, незважая на то, что онъ невѣрный поганинъ, спѣшитъ до Іисуса Христа и молить Его, дабы умилосердился надъ разслабленнымъ и уздоровилъ его, промовляючи къ Іисусу словами: „Господи отрокъ мой лежитъ въ дому разслабленъ, лють стражда“. На тое отповѣлъ ему Іисусъ Христосъ: „Азъ пришедъ изцѣлю его“. Тогда сказалъ сотникъ: „Господи нѣсмь достоинъ да подъ кровъ внидеши: но токмо рзы слово и исцѣлѣтъ отрокъ мой“.

Видячи такъ твердую и непоколебимую вѣру сотника, умилосердился нашъ Спаситель надъ недужнымъ и сказалъ сотнику: „Иди, и якоже вѣровалъ еси, буди тебѣ и исцѣлѣ отрокъ его въ той часъ“.

Возлюбленны во Христвъ братья! О христіанскомъ милосердію къ недужнымъ намъряю днесъ до васъ промовити, чтобы

довести — что мы яко Христіане особливо должны есьмо слабыхъ плекати и ихъ неопущати, они бо: во

1. боль терпятъ; во
2. въ состояніи опасности находятся; во
3. Іисуса Христа намъ представляютъ; а во
4. суть они порукою нашего спасенія.

Благовольтъ любезныи мои сего предмета касающіися поученія терпливо и уважно выслухати.

Вже само слово „несчастнѣй, недужнѣй“ будить въ сердцахъ нашихъ нѣжныи чувства помилованія. Которое сердце маложь бы быти такъ мало чувствительнымъ, чтобы не сожалѣло, чтобы тронуте не было при видѣ бѣднаго разслабленнаго?

Чѣмъ же есть въ самомъ дѣлѣ слабый? Ото человекъ, котораго скрытая хвороба поволи зѣдаеть; въ котораго жилахъ не кровь но огонь вольнуеть, котораго кости ужаснѣй боль жестокими зубами обгрызаетъ и ажъ до самого мозгу высушуетъ — человекъ, въ котораго устахъ, желчь и отвращеніе такъ усадовилися, что голодъ и пища заровно его мучять утомляютъ, се человекъ знеможеннѣй, который въ слабости свое ложе разъ твердою скалою а другіи разъ огненнымъ одромъ зоветъ, се человекъ, которому каждая година ночи вѣчностію здается, который дня нетерпиво дожидаетъ, но однаковожь передъ лучами всходящаго солнца очи свои скрываетъ; се человекъ, который безпрестанно — хочъ на хвилю заснути желаетъ, но сонъ его неумолимо оставилъ, его око блудно и несвѣдомо спозираеть — словомъ се человекъ, котораго безустанно ужасныи, невысловленныи болести и муки давятъ и пригнетаютъ.

Якое то страшное состояніе слабого, любезныи мои! Тое состояніе страшнѣйшимъ стается, когда больнаго еше убожество и нужда окружають! Ужасное состояніе больнаго, когда въ него нѣтъ средствъ на цѣлебнѣй лѣкъ, если нѣтъ кому ему и наименшую послугу сдѣлати. О! тогда то триче несчастное состояніе недужнаго, онъ триче помилованія достойнѣй!

Но и тутъ еше не конецъ его мукамъ. Хвороба, которой улягло тѣло и душу слабого сильно порушаетъ; онъ мовъ той мореплавецъ, котораго буря и бышении волны далеко отъ берега середъ моря понесли, и онъ лишъ якъ въ темной мрацѣ красоты сего свѣта бачить, которыи якъ мрѣя, якъ пріятнѣй обманъ скоро

изчезаютъ и онъ лишь глубокіи ростворы и свою нечаянную кончину передъ собою видитъ. Въ больнаго въ послѣдней хвилѣ его житья охота къ жизни сильно выражается, а зъ очей, которыя за мигъ на вѣки замкнутся, тиснутся горячіи слезы, безусловный знакъ неизреченнаго жалу за ультающими житья повабами и прелестями.

Наука правды, котору хорый отъ себе отпихалъ, а даже хулилъ и высмѣвалъ, втискается теперь насильно въ его душу, и порушаетъ скорше его лучшіи чувства. Смерть, которой онъ передъ тѣмъ такъ мало обавлялся, представляется ему теперь въ найгрознѣйшемъ видѣ. Грѣхи беззаконія, на которыи онъ передъ тѣмъ никогда неважалъ, выдаются ему теперь страшилами и фантомами, которыи его надъ урвистой и крутой пропастью ожидаютъ, онъ глядитъ на нихъ, познаетъ ихъ, страхъ переймаетъ его трусливое сердце, и мовъ хотѣлъ бы утечи отъ фурій злои совѣсти онъ обертается до стѣны и замыкаетъ очи, чтобы ничего больше не бачилъ! За хвильку онъ снова обертается и тамъ онъ бачить ту самую пропасть, ту самую бездну, зимный потъ поль мертве тѣло покрываетъ, онъ звертаетъ снова свои очи на тѣхъ, которыи его обступили и отъ которыхъ онъ заспокоенія и отрады надѣется. И что находитъ онъ? Близшіи свояки ронятъ слезы жалу и роспуки, дальшіи смотрятъ равно-душно на послѣднюю борьбу жизни съ смертью, въ ихъ твари нѣтъ никакой ознаки сожалѣнія для конающагося грѣшника. Тогда опускаетъ его вся надѣя, его мысли мотаются, несупокой души досягаетъ найвысшаго степени — онъ вздыхаетъ и стогнетъ — уста его складаются до уривковой молитвы — то снову нѣмьютъ — то снову говорятъ — хорый на тѣль — а что горьше на душъ зломленныи въ отчаяніе, въ розпуку попадаетъ.

Чижь годится челоуѣку опустити въ такъ розпачливой хвилѣ несчастнаго, чижь не былобы то великою провинію противъ челоуѣчества больнаго брата въ некельныхъ мукахъ и отчаяніи безъ помощи оставити? Говоритъ одинъ отецъ церковный, что слабого безъ помощи лишити значитъ только, якъ его убити. Не одинъ несчастный марно умераетъ зъ причини недостатку соотвѣтнаго ратунку — ратунку, котораго каждый зъ насъ не жертвуя много отъ своего майна и часу подати можетъ. Подавайтежь любезныи недужнымъ, несчастнымъ вашу помощную руку — бо они терпятъ, терпятъ горестныи муки.

Застановѣмся милыи слышатели еще разъ надъ слабымъ! Чѣмъ же есть онъ въ взгляду своей души. Мимовольно морозъ переймаетъ мене при томъ вопросѣ — понеже слабый находится въ опасности житья. Вѣра бо святая поучаетъ насъ, что ворогъ нашего спасенія — владѣтель вѣчной темноты въ той хвилѣ, въ которой судьба наша на вѣки рѣшатися маеть, съ двойною старанностию жертву свою Всевышнему одняти усилуется. Не могучи зближитися до Величества Всевышнаго, старается онъ въ своемъ немощномъ бѣшенствѣ хотяи на тѣхъ помститися, которыи сотворенны суть по подобію Божему. Онъ же абы осягнути свою негодную цѣль до душъ лукаво зближается съ намѣреніемъ въ больномъ довѣріе въ милосердіе Божіе сколебати. Онъ представляетъ одному, что то вже за позно, о спасеніе души хлопотатися, что Господь въ справедливомъ своимъ гнѣвѣ, грѣшника вже помилувати не можетъ, который чрезъ все свое житье, Его безустанно ображалъ и ажъ въ послѣдней хвилѣ Ему удовлетворити хочетъ. Другому снова онъ безустанно шепчетъ: прогрѣшенія твои невеликии, дѣла твои, якъ каждого иного чловѣка — нѣтъ тебѣ причины коритися а ты выздоровѣешь, твоя недуга минется, часъ еще твои беззаконія явно открывати — бо якъ выздоровѣешь, то свѣтъ отъ тебе сторонитися будетъ и слѣдовательно всѣ радости отрады и возхищенія земныи для тебе пропадутъ. Подобно шепчетъ онъ и до обступающихъ слабого, до сродниковъ, пріятелей, лѣкарей и служащихъ, что хороба скоро уступится и хорый сновъ выздоровится. Всѣ мовъ въ союзъ, мовъ въ порозумѣню съ пекельною силою передъ хорымъ опасность его сумнаго состоянія утаити старають, чтобы его не страхати — всѣ съ хорымъ о всякихъ иныхъ дѣлахъ и попеченіяхъ, лишь не о томъ, что для его спасенія нужнымъ есть, бесѣдуютъ, и то такъ долго, поки не замкнется зрѣница, поки не унесетя послѣдній стонъ изъ болячої груди, поки не улититъ изъ тѣла грѣшная душа! Тогда то занимаетъ всѣхъ душевное нечаянное оцѣпеніе, каждый повторяетъ съ ужасомъ многозначительное слово „умеръ“, найпритомнѣйшии безмысленно надъ усоншимъ молитвы шепчуть, или всѣхъ святыхъ о помощь зывають. О вы уроды! Но чтожь зываете святыхъ? Дабы о страшномъ унадку погибшей души свидѣльствовали, которую вы вашимъ неумѣстнымъ милосердіемъ найлютьѣйшому ворогу отдати дозволили? „Пращай христіанская душе!“ кличете вы — вѣроломныи пріятели! и кудажь унесетя

тая душа? Въ вѣчную безденну, на страшныи муки, отъ которыхъ съ легкостію избавитися могъ. И чіяжь то вина, что грѣшная душа на на вѣки діавольскимъ силамъ попала? Чижъ не было то вашею святою должностію хоробою утомленнаго и непритомнаго вашего въ блудъ понавшаго брата до Бога наворачнути, съ Богомъ премирити? Упадокъ души грѣшной взываетъ на васъ мсту Всевышняго, справедливаго и суроваго судіи. Вы забыли, что передъ Господомъ строгій отвѣтъ за все отдавати маете и за тое, чи исполнили вы должности, которыи точно исполняти намъ св. вѣра повелѣваетъ. Якіи же то должности? Спытаймо сердца наши, спытаймо отличательнѣйше, найчувствительнѣйше сердце — сердце Иисуса Христа — якъ маемъ понимати выразъ „хорый“ якъ маемъ разумѣти Нимъ высказаный обовязокъ хораго посѣщати? — О! скажи намъ Святый Спасителю міра! скажи намъ, чѣмъ есть хорый у тебе и для тебе!

О веселѣтся милосердныи души! Дрождѣтъ неумолимыи за-каменьлыи сердца! Христось бо зоветъ хораго своимъ братомъ, своимъ другомъ, своимъ улюбленцемъ; и не досытъ того, Онъ ставитъ его на ровнѣ съ собою. На облацѣхъ небесныхъ, въ блеску своего величія вступитъ онъ на землю живымъ и умерлымъ — судити и громогласно промовитъ, якъ Самъ насъ поучаетъ по правицѣ Его: „Прійдите благословенныи Отца моего, наследуйте уготованное вамъ царствіе отъ сложенія міра, бо боленъ бѣхъ и посѣтите мене.“

Мы Спасителя нашего не посѣщали. Мы погѣщали убогихъ, утисненыхъ, сиротъ и вдовицъ. О нѣтъ! наймилѣйшыи мои! Азъ вашъ Спаситель, а теперъ вашъ судія, азъ бѣхъ, которому вы такъ великіи прислуги сдѣлали. Прійдѣти въ царствіе уготованное вамъ отъ сложенія міра.

„Боленъ бѣхъ, и посѣтите мене.“ О якъ принадное, якъ до сердца промовляющее изреченіе устъ найсвятѣйшихъ, якъ богатое благословенство — яка захохта въ тѣхъ словахъ для васъ пріятели человѣчества, что труды вашіи охотно страждающимъ жертвуете и на ихъ услуги ради Христа спѣшите. „Боленъ бѣхъ и посѣтите мене.“ О! якъ дорогоценныи тѣ вырази для васъ набожныи души, что незнаете сильнѣйшой молитвы и краснаго Богослуженія, якъ посвященіеся болящимъ ради страданій нашего Спасителя. Вамъ бо уготованное царство небесное — бо все то,

что вы для бѣднаго, хорога не зважая на его убогій станъ, на его вѣру, на его заслуги, на его прогрышенія здѣлали, вы тое все самому Господу Іисусу Христу учинили.

Великая надгорода, царствіе небесное она въ состояніи всѣхъ людей пламенною любовію къ хорымъ наполнити! О! Господи чи маложь находятся меже нами для болестей хорога невзрушенныхъ сердець? Якіи слова мнѣ употребляти, чтобы мнѣ вдалося васъ любимы до соучастія къ такъ красномъ, такъ спасительномъ христіанскомъ добродѣтельствѣ склонити? — Чи звернути увагу вашу на тѣ вымаганія, якіи вы сами ставите, если хороба васъ до ваного ложа неумолимо прикуеть, чи мсже припомнути вамъ, якъ вы сердечно тѣмъ всѣмъ дякуете, которыи васъ въ хоробѣ посѣщали, якъ вы тѣхъ чтите, которыи поводованыи правилами религіиными жертвуются службѣ шпитальной — чи може начертати вамъ тую чистую утѣху, той небесной супокій, который стается участіемъ тѣхъ, которыи по примѣру Спасителя хорыхъ посѣщаютъ и о нихъ попечаются? Сильнѣйшою, якъ всѣ тѣ, есть побудка, о которой воспоминаеть блаженный Августинъ въ наукахъ своихъ до христіанъ. Онъ то завзывая современниковъ своихъ до дѣлъ милосердія, говоритъ: „Если хорыхъ въ имя Іисуса Христа посѣщати будете, постануть ся они порукою вашего блаженства“. Якъ жежъ разумѣти намъ тую мысль? Чижъ може забезпечаетъ насъ посѣщеніе слабаго отъ упадку грѣшнаго на будущность, чи може хоронитъ слабыхъ молитва благодарственная отъ всякаго зла и удѣляетъ имъ Божой ласки надалѣ негрѣшити? О нѣтъ! кажетъ блаженный Августинъ. И тѣ христіане полны любви могутъ блудити, согрѣшати и ласку Господну совершенно пострадати. Чтожъ тогда стается порукою ихъ блаженства? О! бодайбы каждый зъ насъ прекрасною мыслью блаженнаго Августина записалъ скрижалными буквами въ свое сердце!

„Господь“ кажетъ онъ „устраетъ имъ, своимъ чудеснымъ провидѣніемъ часъ смерти такъ, что они въ тѣхъ счастливыхъ хвиляхъ упокоиваются, въ которыхъ въ состоянію ласки Божой находятся, коли противно въ загалѣ допускаеть, чтобы смерть тѣхъ, которыи лише себе любили, въ грѣховномъ станѣ заскочила“. Такъ разумѣеть блаженный Августинъ поруку блаженства, якую надаеть намъ любовь къ слабымъ. Тому призываетъ ихъ Іисусъ

Христосъ съ такою певностію: „Прійдѣте, наслѣдуйте царство небесное, уготованное вамъ отъ сложенія міра“, понеже я былъ слабый, а вы мене посѣтили. Тому то Іисусъ Христосъ, желаючи нашего вѣчнаго спасенія, недоволяется самою наукою о дорожцѣйной правдѣ. Онъ до устной науки всегда и примѣръ прилучалъ. Перейдѣтъ любимы всѣ три лѣта публичнаго житія нашего Спасителя, то узрите, якъ Онъ хорыхъ любилъ; онъ всегда подавалъ имъ руку помощною, онъ выздоравливалъ ихъ на тѣль, онъ изцѣлялъ ихъ на души, онъ означилъ свое туземное божественное посольство неограниченною любовію къ слабымъ. Онъ въ присутвіи своихъ учениковъ вопрошенъ предитечею Іоанномъ, чи Онъ есть Мессія, чи инаго имъ ожидать, вмѣсто отвѣта, нѣсколько слабыхъ исцѣлилъ, а потому словами пророка Исаія сказалъ: „Идѣте и скажѣте пославшему васъ, чтобы выдѣли: Темныи видятъ, хромы ходятъ, недужныи исцѣливаются, а мертвыи воскресаютъ“!

Захочайможъ отже, любимы мои, науку нынѣшнюю, мовъ для вашего спасенія дорожцѣйное сокровище, и живо запомнятмо прекрасныи слова Господа нашего Іисуса Христа: „Мудрецъ гладитъ на домъ смутку, безумный на домъ радости“. Въ домъ бо смутку при одрѣ слабаго збираете сокровища для спасенія вашей души, такъ переконуетеся, где и въ чемъ належитъ шукати правдиваго и чистаго задоволенія съ житія, тамъ пересвѣдчаетеся о суетности всего земскаго счастья, тамъ бачите зблиска нашу вѣчную отчину, тамъ осягаете добрыми дѣлами милосердія, поруку вѣчнаго блаженства въ небесной отчинѣ Творца и Господа нашего. Аминь.

ІОАННЪ ПРОКОПОВИЧЪ,

ексархъ и проповѣдникъ соборной церкви въ Черновцахъ.

CRONICĂ.

(Inmormântarea profesoriului de musică Ciprianu Porumbescu.) În 25. Maiu (6. Iuniu) a. a. repausa la Stupea, in casa parintéscă, Ciprianu Porumbescu, absolvatu auditoriu de teologia si filosofia, in virsta-'i de 29 de ani.

Repausatul fu nascutu la Sipotu in 2/14. Optomvre 1864. Gimnasiul ilu termina la Sucéva, éra teologia la Cernăuți, fiindu totu-ua-dată si alumnū alu Seminarului archiedecesanū. După terminarea teologiei, in care timpu repausatul, (ca cunoscătoriu de arta musicală, care din frageda-si copilăria o cultivă cu predilecțiune, si anume pe violina si clavieru,) se ocupa si cu cantarea corală, atatu bisericéscă, catu si luména, parte ca cantaretu si parte ca compunetoriu alu mai multor piese liturgice si funebrale. In cele lumene, compuse repausatul mai multe cantece romanesce, atatu in testu, catu si in melodie, numite „studentice“, care si aparura mai pe urma la Viena tiparite intr'ua carticica.

După finirea teologiei, nutrindu repausatul intensivul doru, de a se perfectiuna in arta musicală, se decise a studia filosofia, spre a pute când-va deveni profesoriu gimnasialu de musică, facendu totu-ua-dată si cursul conservatoricu musicalu la Viena.

Primul anu din cursul filosoficu (ne-ertandu mijlocele materiale ale parintelui sau, sa-lu trameta asi-si atuncea la Viena) ilu facu la universitatea din Cernăuți, éra ultimii doi ani la Viena, in care timpu studia si la conservatoriul de acolo „Invetamentul de armonia“, „de compuseciune“ si „contrapuntul“ cu succesu escelinte.

In timpul acesta repausatul areta continua progresare si dezvoltare in arta musicală si anume ca compunetoriu alu mai multor opuri publicate si de judecate cu multa lauda de cei competinti, dintre care opuri se esecuta unul, chiaru si de renumitul artistu Ed. Strauss cu capela sa, la balul romanescu din Viena (in anul 1880).

Ii mai remase repausatului anca a se perfectiuna in arta „musicei superioare, specialminte bisericesci“.

Spre acestu scopu I. P. S. Parintele Mitropolitu de acum, i mijloci, pentru unu anu, unu stipendiu din fondul rel. gr. or. alu

Bucovinei, carele repăusatul îl și întrebuință, spre a petrece acelui an în Viena, și parte a lua lecțiuni speciale de la artistul și organistul de Curte, D-l Krenn, parte a asista la toate esecutările mai principale bisericesci de acolo, ce și împlini cu succes de totu laudat într'unu testimoniū de la numitul organistū.

Numele repăusatului ca compunătorii cu talentu și zelū eră în publicū bine cunoscutū. Diariile românesci îl pomeniră, în mai multe rînduri, cu laudă. — Primī deci îndemnarea, să se pună în competență la postul de învătătorii de musică la școlele centrale românesci din Brașovū și ca Directorii alū corolui bisericescū dela s. Nicolaiū de-acolō, care posturi le și ocupă în tōmna anului 1880.

Acolō la Brașovū desvelī repăusatul în ambele sale pusēcuni, zelul și capabilitatea sa cea mai mare și recunoscută de toți cu laudă deosebită.

În cele bisericesci orgănisă elū unū corū de 20 de studentī gimnasiali și 12 damicele, toți și toate cunoscătōrie de nōte, pre care repăusatul le instrui în cāntările liturgice — cele mai multe de dīnsul compuse — și așa esecutā cāntarea corală la numita biserică cu celū mai frumosū succesū și spre cea mai deplină mulțămire a creștinilor ort. orient. de acolō.

În cele lumene compuse repăusatul ūă operetă „Craiū nou“, reprezentată la Brașovū de trei ori prin diletanți, cu succesul celū mai aplăudatū, chiarū și de publicul străinū, mai multe cāntări și opuri atātū solistice cātū și orchestrale, toate esecutate la Brașovū parte într'unū concertū publicū, dirigiātū de repăusatul și parte de capela orășănescă de acolō, la multe ocăsiuni publice, apoi laudate în diarie român. și germ.

Aceste lucrări, multe, grele, continue, îl prea osteniră pre repăusatul și-i atraseră ūă maladiă de peptū, care în tōmna anului trecutū progresase într'atāta, încātū medicii îl consiliară să mērgă preste érnă într'ūă climă mai demolă, la Italia; ce și făcū.

În Italia și anume la Nervi, mai la vale de Genua, petrecū repăusatul de la Decemvre pēnă la Marte. Însă spre nefericire, érna acēsta, (éră mai cu samă luna Faurū, Marte și Aprile) fū și în Italia esceptiunalū rece și furtunosă și elū nu simți óreșicare folosū pentru sănătatea sa. Făcū numai încă ūă călētōriă pēnă la Roma, unde petrecū 10 zile și veni apoi acasă la părintele său cu scopū, de a călētōri încă vara acēsta la Gleichenberg; pătimi

însă totu mai greu 12 săptămâne, până-ce în urmă nemilósa mórte fi curmà viéta!

Étã! cum se exprimã „Gaz. Transilvaniei“ Nr. 63 din 1/13. Iuniu 1883 asupra röpãusatului: Cu adüncã întristare venimü a înregistrã perderea unuia dintre cei mai zeloși și mai talentați dintre puținii nostri cultivãtori ai a r t e i m u s i c a l e în genere și ai m u s i c e i n a ț i u n a l e r o m â n e s c i în deosebi. Mercuria trecutã, 25. Maiü v., a röpãusatu în comuna Stupca din Bucovina ténêrul C i p r i a n ü G. P o r u m b e s c u, profesoriü de musicã la șcölele centrale române de aice din Brașovü și directoriü alü corului la biserica s. Nicolae. Multü regretatul röpãusatu a suferitü vreme îndelungatã de üã cumplitã bólã de peptü, agravatã din ce în ce mai tare prin neobosita și póte prea încordata sa activitate. În-zãdar a consultatü pe cei mai esperți dintre medicii brașoveni, în-zãdar a petrecutü érna trecutã în Italia neîndurata mórte totü l'a rãpitü din brațele familiei sale, din brațele amicilor säi, din mijlocul némului românescü, cãruia i-a fãcutü, i-ar fi fostü pututü face de aice înainte însemnate servite pe terenul artelor frumóse. Föia nöstrã a vorbitü în mai multe rönduri despre lucrãrile röp. Porumbescu, accentuãndü talentul, zelul și deligența ténêrului compuitoriü.

Înmormântarea röpãusatului urmã în 27. Maiü (8. Iuniü) la Stupca, funcțiunãndü protopresbiterul Homorului Dl. de Andruhovici cu parochii I. Procopeanü din Capu-Cãmpului și C. Tușinschi din Bucșoia, acompañați de corul seminarialü din Cernãuți, trãmițëndü într'una gremiul acestui institutü și üã cununã de doliü fostului și neuitatului colegã.

În bisericã cuvëntã parochul I. Procopeanü, érá la mormëntü protopresbiterul Andruhovici, dupã care vorbirã și doi academici, A. Procopovici și I. Popovici în numele societãții academice „Junimea“ din Cernãuți, care societate trãmise și üã cununã de doliü emerit. säü membru Porumbescu. Atari cunune trãmiserã și dãmicelele corului bisericescü din Brașovü, și societatea Romãnã junã din Viena dinpreunã cu scrisori de condolința fórté onorãtórie pentru memoria röpãusatului.

La înmormântare fú de fața nunumai întréga comunã a Stupcei cu micü cu mare, ci mare mulțime și din comunele vecine Ilisestü, Drãgoiestü și Corlata.

Erã unu momëntü, în care toți erãu pëtrunși de cea mai adüncã jele. când la înmormântare cântã corulü seminarialü, însu-și

mișcatu, cântarea „Adusu-mi-am aminte“, propria compusăciune musicală a repăusatului. În timpul esecutării acestei cântări, care acuma adese-orî se audî și la alte ocasiuni cu adîncă mișcare, mai că nu vedeai față fără lacrimi, era cei mai de aprópe ai bietului Ciprianu erau învinși de durere. Facă prea bunul D-deu, că decurêndu să se aline acéstă durere a familiei și în deosebî a părintelui doiosu, lovitu în mai multe rînduri de întêmplări ca aceste, rourându-i în inimă balsamul mângăierii și întărindu-lu cu brațul său înaltu, ca să-și pótă împlinî chiămarea nu numai ca preotû, dară și ca părinte de familiă, față cu care, fiindu vêduvû de mai multî ani, are de împlinitu îndetorii duple.

(**Inmormêntarea prof. de relegiune Arcadiu Vasilovici*.**) În Sucévă repăusă în 29. Maiu (10. Iuniu) a. c. profesorul de relegiune și instructoriul de cântarea corală la gimnasiul superioru ort. or. de acolo **Arcadiu Vasilovici**. Repăusatul născutu în Cucur-mare la a. 1846, își făcú studiele gimnasiale și teologice la institutele din Cernăuți, după a căror terminare la anul 1871, căsătorindu-se, primî chirotonia în diaconu în 14/26., era în preotû în 18/30. Septemvre 1871 și se orânduî ca administratoriu pãrochialu la Culeuți, de unde se strãmută în luna lui Marte 1873, în urma examenului concursualu și decretului ministerialu, ca învêțatoriu de relegiune și apoi și ca instructoriul de cântarea corală la gimnasiul superioru ort. or. din Sucévă. — La înmormêntarea defunctului în 31. Maiu (12. Iuniu), la care participarã diferitele școle de locu cu unu numêru mare de poporû din tóte stările, oficiã Prea Cucernicia Sa archipresviterul-stauroforu alu Sucevei, p. Georgiû Grigorovici cu mai multî preoți și 2 diaconi și rostî în biserica s. Dimitriû cuvêntarea funebrală p. parochu de la biserica s. Nicolaiû, exarchul Nicolaiû Galinû, era la mormêntu pronunțã unu discursu pëtrundetoriu profesorul gimnasialu Dr. Animpodistû Dașchevici și apoi încă unul studintele Ianovici. Fia-i țerîna ușorã și amintirea eternă!

(**Adunarea poporală din Roșiă.**) În 5/17. Iuniu a. c. conchiãmã d. consiliariu de la tribunalul c. r. superioru Mihaiû Piteiû cu învoirea guvernului c. r., în Roșiă, suburbiu alu Cernăuților, uã adunare poporală, care avea să deliberețe și să primescã statutele unei societăți, menită a sprijinî în cadu de nenorocire,

*) Cnumele adevêratu îi era Sóre, carele voia să-lu rëvindece.

a stîrpi beția și a înainta scopurilor școlare, cuprindendă între altele și următoarele hotărîri: Societatea constă din locuitorii din Roșia, cari se vor oblega 1) a nu bé rachiū, rumū, slivoviță și beuturi spirituóse îndulcite, în cârșme, la botezuri, la sêrbări de pătronuri, la chramuri, la nunți; a nu dá ospetilor la ocasiunile numite beuturi de acestea și a influința, ca și membrii familiei, supuși puterii lor, să se înfrêneze în privința beuturilor spirituóse; 2) a trâmite copiii lor la școlă și a sprijini scopurile școlare; 3) a asigura locuințele și edificiele lor economice de daunele căusate prin foc și 4) a solvi regulatū tacsă de primire (2 fl.) și contribuțiunile lunare de câte 10 cruciari la cassa societății. (§ 1.) La începutul fiă-cărui an școlariū e îndetoritū Comitetul societății a înrîuri asupra părinților cu copii de școlă, ca să-î trâmeta la școlă; de asemenea va îngrijii Comitetul, ca copiii de școlă săraci să căpete cărți și veșminte și anume, în câtū timpū nu va ertă fondul societății, din colecte făcute între locuitorii cei mai avuți; în fine va stăruí Comitetul, ca școlarii talentați și diligenți, cari vor fi absolutū școlă poporală, să între în școlă de industriă, seū în cea reală, seū și în gimnasiū, și, fiindū părinții lor săraci, să căpete de la societate cărți și veșminte pênă-ce vor avé unū stipendiū, seū vor fi în stare a se sustiné la școlă prin înstruirea altor copii. (§ 15.) Precum se vede, tendința acestei înstituțiuni e rēdicarea poporului în privința materială și culturală și orī-cine cunoșce starea lui, nesmintitū va salutá începutul unei activități în acēstă direcțiune cu bucuriă. Numitul d. consiliariū desfășurà la acēstă adunare într'ūă cuvēntare bine-nimerită scopurile societății, necesitatea și folosul ei și, punēndu-se statutele la desbatere se acceptarã de membrii prezenți în numărū de vr'o 200 de inși. Dându-se așa-darã statutele acceptate la în. guvernū, acesta fără de îndoielă le va aprobá, deci constituindu-se societatea îi dorimū succesū și imitare din partea altor comune din Bucovina.

(**Sêrbarea nascerii s. Iónū Botedătoriul din Sucévă**). Înaltū Prea Sântia Sa păr. Archiepiscopul și Mitropolitul Silvestru plecà în 23 Iuniū (5 Iuliū) a. c. la Sucévă, spre a sēvêrși acolo în biserica Mitropoliei în diina nascerii s. Iónū botedătoriul șervițiul dumnedēiescū. La gara Ițcani fú întimpinatū de reprezentanții autorităților din Sucévă și condusū la Mitropoliă, unde se adunase acum peste

8000 de închinători la venerabilele mósce ale s. m. m. Iónu celu nou. La preveghiare cuvânta Prea Cucernia Sa protopresviterul Artemiú Berariú despre darul învățării, alú mângâiării și alú vindecării depusú în biserică de D-l nostru Is. Christosú. Sânta liturgiă o celebră Înaltú Prea Sântia Sa în soború de 6 preoți și 4 diaconi și împartăși în decursul ei două chirotesie și două chirotonie. Eșindú procesiunea cu venerabilele mósce ale s. m. m. Iónu celu nou la locul sântirii de apă, ținú Cuvioșia Sa profesoriul de relegiune Emanuilú Ciuntuleacú a două cuvântare, vorbindú de importanța relegiunii în moralisarea și cultivarea poporului. Întorcându-se conductul la biserică, se închiăia festivitaea cu a treia cuvântare rostită de Înaltú Prea Sântia păr. Archiepiscopú și Mitropolitú. A două dí plecà Înaltú Prea Sântia Sa la mônăstirea Dragomirna, unde liturgisindú, făcú două chirotonie și ceremonia parastasului. În ambele locuri cântarea chorală în decursul ceremonielor o esecutară cu mare bravură șese seminarisți din Cernăuți.

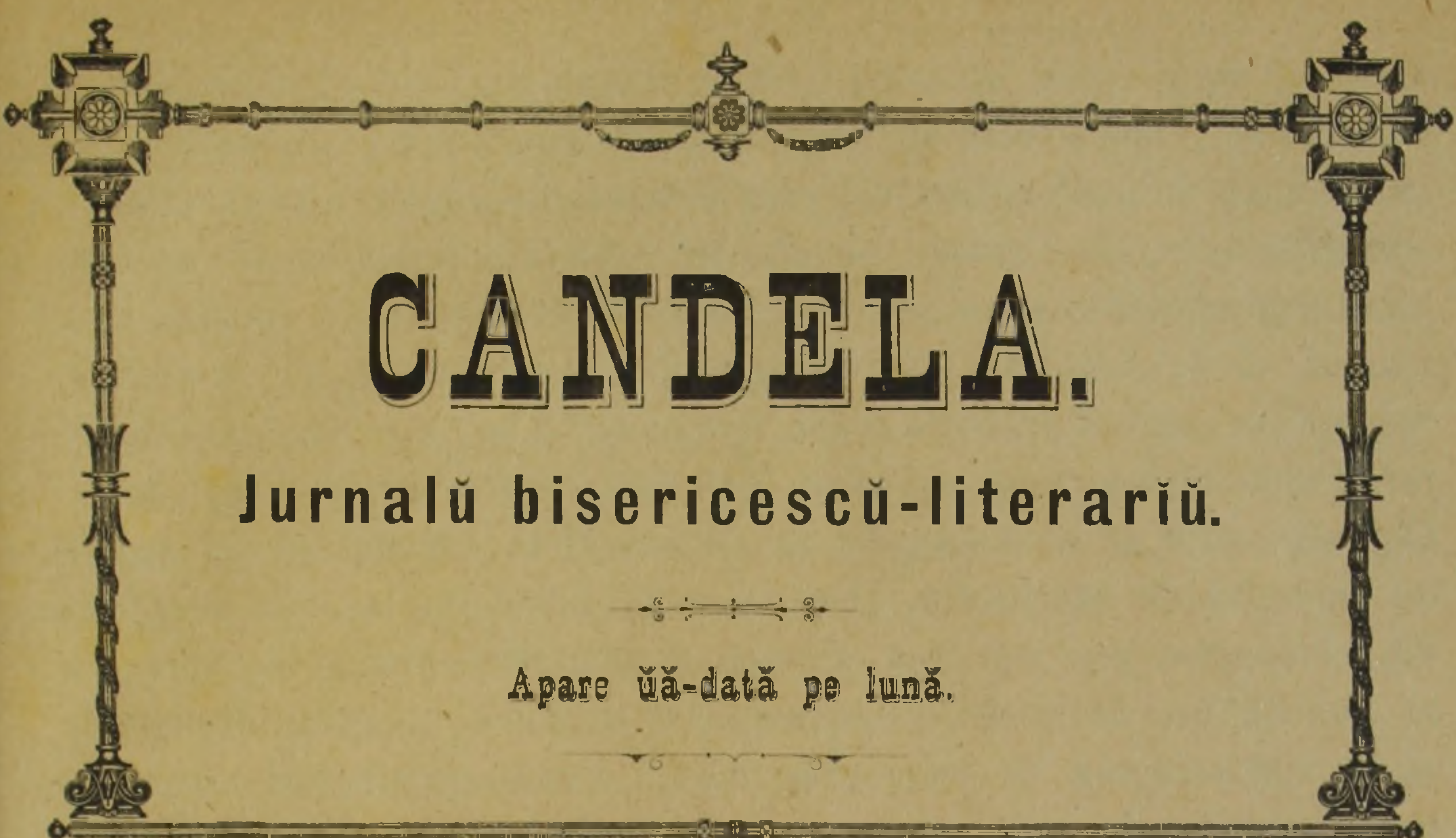
(**Alegerea demnitarilor academici.**) Pentru anul școlasticú 1883/84 se alese de Rectorú alú Universității Francisco-Iosefine din Cernăuți profesoriul de teologieă Isidorú de Onciul și după ce rănunțà la acéstă demnitate din cauza sănătății sale, se alese profesoriul de teologieă Vasiliú de Repta; érá de decanú alú facultății teologice se alese pentru anul numitú prof. Eusebiú Popovici.

Redactoriú primariú responsabilú :
Profesoriú de Universitate la făcultatea teologică
Dr. Vasiliú Mitrofanovici.

Redactoriú alú doile pentru textul slav.-rusescú
Profesoriú de cântarea corală
Isidorú Vorobchievici.

Administratoriú și editoriú : Archimandritul-Mitroforú
Arcadiú Ciupercovici.

CANDELA.

Jurnalŭ bisericescŭ-literariŭ.

Apare ũă-dată pe lună.

Nr. 8.

Cernăuți, 1. Augustŭ 1883.

Anul II.

Săcrificiile în timpul pênă la Christosŭ, mai alesŭ ale testămêntului vechiŭ,
și referința lor la săcrificiul celŭ deplinŭ alŭ testămêntului noŭ.

(Finitŭ.)

Ceremonialul, carele se observă de cătră Greci și Romani la săcrificie, afară de nisce modificățiuni neînsemnate, eră următorul: săcrificanții trebuiaŭ să fiă curatŭ îmbrăcați, în veșminte albe; eră în veșminte negre, dacă săcrificăŭ deilor infernului. Cei îmbrăcați în veșminte albe aveăŭ și cunune în capŭ, împletite din frunțele arborelui, carele eră inchinatŭ deului, cărui i-se aduceă săcrificiul.

Animalelor de săcrificatŭ, li puneăŭ încă pe capŭ cunune, împodobite cu cordele; în cađuri deosebite li auriăŭ și córnele. Înainte de actul săcrificării eră ordinară spălarea mânelor precum și tăcerea; numai unŭ ceremoniarŭ strigă „favete linguis“! La Greci rostiă preotul liturgŭ, apropiindu-se de altariŭ: „τίς τῆδε“? (cine e aice?) eră poporul rěspundeă: „πολλοὶ καγαθοὶ“! (mulți și bunī!); și eră-și rostiă preotul: „de parte să fiă de aice totŭ făcătoriul de rele“! Deci luă din sarea sântită, amestecată cu făină (mola salsa), și presură de-asupra grumazul animalului, caré actŭ se numiă „immolatio“. După acésta luă preotul unŭ păharŭ plinŭ de vinŭ roșiŭ, gustă din elŭ,

dă să guste și celor ce erau de față și rămășița o turnă între cornele animalului; după acesta se tundeau peri din fruntea animalului și se aruncău ca cele prime ale sacrificiului dinpreună cu tămâie și rămășița din „mola salsa“ pe altariu. Actul junghiării se esecută în sunete musicale și se petreceă adese-ori cu cântări și jocuri, ca nu cum-vă să se audă nă voce nefavorabilă a animalului de junghiatu. Sângele se scureă într'unu vasu deosebitu și se stropiă cu elu în jurul altariului și acei, ce erau de față, întru ertarea păcatelor. Cine au voitū să se facă părtașu de sacrificiū, trebuia să se atingă de animalul de sacrificatū. Deci se cercă măruntaiele și se despărțiă din ele partea cea mai fină precum și mădulările corpului, cari tôte se puneau într'ună coșarcă, se presurau cu făină de grâu și tămâie și se mai stropiău cu vinu și se dá în urmă pontificelui, care le perdă apoi focului spre ardere. Acesta se priviă ca partea alésă a deilor.

După Esiodu se sacrifică în timpurile cele mai vechie animale întregi și Prometeu să fi propusū Grecilor să ardă numai unele părți, rămășița însă să o mânânce. Pentru aceea aflămū adese, că actul sacrificării se închiăiă cu unu ospetu solemnū petrecutu adese cu cântări și jocuri relegiose, la cari credeau, că i-au parte și deii însi-si. Ancă mai este de observatū, că în vechime, nu numai la poporele cele neculte, dară și la cele mai culte, precum erau Grecii și Romanii, au fostū îndătinate sacrificări de ómeni, de cari ni mărturisesce istoria profană.¹⁾ E. de Lasaulx apără opiniunea, cumcă sacrificie, la cari erau ómenii obieptul sacrificiului, suntu cele dintăiu și mai vechie, demonstrându întreita desvoltare a sacrificiilor sânge-rose pentru păcate. Din începutu, dice elu, aduceă păcătosul din voie liberă însu-si a sa vieță ca sacrificiū; mai târziu se predă morți pentru celu păcătosu altul, carele nu era vinovatū; și în urmă se sacrifică în locul omului unu animalū.²⁾

De opiniune cu totul contrariă este Dr. Kössing, carele dice, că caracterul suplinitorū alū sacrificiilor de animale stă fără tótă îndoielă, căci și datina la Egipteni, de a inferă tairii destinați pentru sacrificare cu unu sigilū, carele închipuiă unu omū ingenunchiatū, cu mânele legate la spate și cu cuțitū la grumazū, este destulă mărturiă pentru acesta; totu-si de aice nu rezultă încă, cumcă

¹⁾ Vedī: E. de Lasaulx „Die Sühnopfer der Griechen und Römer u. s. w.“, Würzburg 1841, și a lui Fr. W. Rink „Die Religion der Hellenen u. s. w.“, Zürich 1851.

²⁾ Lasaulx, Ibid. pag. 11—13.

săcrificiele de animale au purcesu din datina săcrificielor de ómeni. Săcrificiele de animale suntu mai vechie decâtu chiaru păgânismul. Idea suplinirii, carea este fundaméntul lor dogmaticu, idea, cumcă uă vieță perdută a unui pécãtosu póte și trebuie să se rěstaúreze prin săcrificarea unei viețe nevinovate, este unu adevėru, carele nu l'a iscoditú, ci l'a primitú genul ómenescú.

Datina săcrificării de ómeni este unu rěsultatú alú reflexiunii asupra dogmelor credinței. Presupunerea, cumcă vina morții, care apěsá cugetul ómenimii, trebuie să se stėrgă, cumcă săcrificiele suntu plăcute deilor și mijlocul celú mai potrivitú, de a-i îmbuná și în urmă, cumcă uă vieță se póte substituí prin alta, este unu axiomú, din carele a urmatú conclusul, cumcă și săcrificiul e cu atátú mai plăcutú deitătii, cu câtú mai prețiosú e obieptul de săcrificare, cu câtú mai mare e vina pécãtului, care e de ștersú și cu câtú mai urgente e necesitatea cererii ajutoriului deitătii, cu atátú și mai mare trebuie să fiă intențiunea, de a săcrificá obieptulú celú mai prețiosú, ádecá vieța omului.¹⁾ Opiniunea acésta din urmă este și mai logică, decâtu cea a lui Lasaulx.

Cátú de motivele, din cari se aduceáu săcrificiele păgâne, filosoful platonícú Porfiriú se exprimă în următoril modú: „pentru trei lucruri, dice elú, e necesariú a săcrificá deilor; ori spre a-i adorá, ori spre a-li mulțámí, ori spre a-i rugá pentru nisce bunuri“.²⁾ Prin urmare suntu și săcrificiele de trei feluri:

- a) Săcrificie de mulțámítă și de laudá, cari le aduceáu ori ca mulțámítă pentru bine-faceri primite, seú pentru scăpare din pericole.
- b) Săcrificie de cerere, la cari se númeră și cele de votú seú juruință. Uă proprietate deosebită numai a păgânismului eráu unu felú de săcrificie de cerere, cari se numiáu săcrificie consultátorie, sacrificia divinatoria, victimae consultatoriae. Aceste se aduceáu cu scopul, de a căpětá de la dei uă scire doritá.
- c) Săcrificie curățitorie de vina pécãtului, prin cari se curăția vina comunitătii, seú a singuriților indiviđi.

¹⁾ Dr. Kössing „Liturgische Erklärungen der hl. Messe“; III. Aufl. Regensburg 1869. S. 98.

²⁾ De abstinentia ab animalibus necandis. Liber II. §. 24. Ed. L. Holstenius. Cambor. 1655.

Afară de olocauste, cari se aduceau în rare cazuri, afară de sacrificii pentru morți și de cele pentru păcat, erau toate sacrificiile celelalte împreunate și cu ospete solemne, cu cari se termina în regulă cultul sacrificării. La aceste ospete înnoiau toți câți luau parte la ele, amiceta și intimitatea frătească între una-laltă precum și uniunea lor cu deitatea. Toți se priveau ca ospetii și comesenii deilor; de aceea se și numea ospetul sacrificial — ospetul deilor. Bucatele, cari le mâncău și vinul, care-lu beău, erau consacrate celor nemuritori, adică deilor; pentru aceea se și priveau acestea ca un mijloc de primire în comunitatea lor și de susținerea necentenitei uniuni cu dînșii. De aici se splică și anomalia, cumcă Brahmanii în India, cari nu mâncău carne nici una-dată, totuși mâncău carne de miel sacrificial; totu așa și Egiptenii mâncău carnea chiar din animalele cele, ce le priveau de necurate, dacă erau aduse sacrificiu.

Desfășurarea acesta scurtă despre cultul sacrificiilor păgâne ni este mărturie vederată, cumcă toate sacrificiile decurg din unul și același izvor; ele sântu una ereditate originală a tuturor popoarelor, și de și au suferit în decursul timpului schimbări și prefaceri mari, totuși idea primitivă precum și valoarea lor originală nu s'au perdut din ele nici una-dată.

C a r a c t e r u l t i p i c ũ a l ũ s ă c r i f i c i e l o r m o s a i c e .

Tipu se numesce cându un simbol profetic, cându una predicere faptică. Tipul, privit în ori-care dintru aceste două înțelesuri, însemnă adumbrirea unui lucru viitoriu, care-lu indegetează și a cărui realizare o țintesce.

Reciprocitatea ambelor testamente e băsată pe întocmirea prevedinței d-deiesci. Testamentul nou e închipuit în cel vechiu și cel vechiu e realizat în cel nou. Reciprocitatea acesta e băsată pe lucrarea persoanei lui Christos în economia mântuirii lumii. Acele ce au premersu întrupării lui Christos țintescu la acesta, și cele ce s'au realizat prin întruparea lui Christos se reduc la cele închipuite în testamentul vechiu.

Precum însă testamentul vechiu în genere este închipuirea testamentului nou, așa închipuescu în specialu sacrificiile t. v. sacrificiul cel marețu al lui Christos în t. n.

Săcrificiile t. v. se aduceau ori cu scopu, spre a mărturisi în modu solemn măiestatea și domnița cea mai înaltă a lui D-deu

și spre a-i solvi tributul venerațiunii și alu devotământului necondiționat, seū spre a-i mulțami pentru bine-faceri primite și spre a merita și în viitoriu bine-cuvântările d-deiesci; seū în urmă spre a se curati de vină și păcatu, prin care s'aū vătematu legea și ordinea d-deiescă, realizându-se tôte acestea prin sacrificiul arderii-de-totu, alu păcii și mulțamitei și alu curățirii de păcatu și de culpa păcatului. Acea ce se scoposiá în Mosaismū prin multe feluri de sacrificie, și nu se putu aduce la țintă dorită, s'a îndeplinitu prin unicul sacrificiū alu Mântuitorului. Sacrificiul lui Christosū este celū mai deplinū sacrificiū alu arderii-de-totu; elū este depunerea devotământului întregū și necondiționatū, supunerea și încrederea deplină în voia lui D-deū, consânțirea tuturor puterilor spre șervirea lui D-deū. Tôte aceste de-abiá îndegetate în t. v. prin sacrificiul arderii-de-totu, s'aū îndeplinitu în modul celū mai perfectū în sacrificiul lui Isusū Christosū prin ascultarea și amorea, cu care Fiiul unul născutū și de ūă ființă cu Tatăl s'a înjositū și s'a umilitū, primindū chinuri, ba chiarū și moartea cea cumplită de pre cruce, spre a premări pre tatălū eternū. Sacrificiul lui Christosū este încă și prototipul sacrificielor de pace, de mulțamită și de cerere a t. v. Scopul îmbinatū cu astū-feliū de sacrificie a fostū, spre a mulțami lui D-deū pentru bine-faceri primite și a-lū ruga și pentru bine-faceri viitorie.

Comuniunea între omū, ca ființă rațională și liberă și între D-deū, dace în darea și primirea reciprocă. Dării din partea lui D-deū și primirii de daruri d-deiesci din partea omului trebuie să corăspundă proporționatū darea din partea omului și primirea din partea lui D-deū.

Cu care darū însă să întimpine făptura pre făcătoriul și mântuitul pre mântuitoriul său? Seū care darū ar corăspunde proporționatū mulțamitei și cererii darurilor celor fără de numărū și mărete? Fără îndoielă numai darul, ce l'a adusū Fiiul lui D-deū, dându-se sacrificiū, prin care a ștersū vina noastră și ne-a împăcatū cu părintele celū cerescū.

Sacrificiul lui Christosū este în urmă și sacrificiul celū mai perfectū spre desființarea păcatului și a vinei și a fostū îndegetatū prin sacrificie curățitorie de păcatu și vina în t. v.

După epist. s. Ap. Paulū cătră Evrei¹⁾ erăū sacrificiele, cu alu cărora sânge se stropiá sânta și sânta-sântelor, închipuirile acelua,

¹⁾ Cap. 9 și 10.

ce nă-dată pentru totu-dea-una a sântitū sânta cu sângele său propriū. Nu putemū negă, că săcrificiele aduse spre curățirea păcatului și a vinei aveău óreși-care putere curățitóriă și desființatóriă de păcatū și de vină, însă ele nu erău în stare, de a-i rēcăstigá omul eră-și moștenirea cea dorită. Tóte aceste s'au realizatū tocma prin Christosū, care la finitul timpurilor s'a arētatū prin săcrificiul său spre stergerea păcatului.

De și caracterul tipicū alū cultului din t. v., în genere primitū, e nedesputabilū, totu-și e încercare cam cutezată, de a demustrá tipicū tóte referințele și în specialū. Precum e cunoscutū, s'au încercatū unii din s. părinți și învățatoriū bisericesci, precum Cirilū, Ambrosiū ș. a. de a tălcui tipicū chiarū și feliturile animalelor, cari se aduceău ca săcrificiū, și a îndegetá prin ele însușietățile lui Christosū. Taurul d. e. să fi închipuitū puterea lui Christosū; oiea blândețele lui; țiapul (edul) chipul păcătosului, în care s'a arētatū Christosū; turturica comunitatea cu D-deū; porumbiū nevinovăția lui.

De și este cu anevoiă a tălcui referințele speciale într'unū modū tipicū, totu-și sântū unele mominte deosebite, cari chiarū pretindū tălcuire tipică. Momintele aceste mai însēmnate sântū:

1. Nedefectuositatea fizică a animalului erá și tipul curăției și alū sântiei săcrificiului celui viitorū și preamărețū.

2. Substituirea, căci animalul destinatū pentru săcrificare nu se predá morții pentru sine, ci pentru omū. Acēsta se închipuía prin actul împunerii mânelor pe capul animalului din partea aceluia, ce aduceá săcrificiū. De Mântuitorul, de patimele și mortea lui stă însă scrisū: „Acesta pēcatele nóstre le pórtă și pentru noi rabdă durere, dară noi socotirăm, că de la D-deū este bătutū, lovitū și chinuitū; erá elū s'a rānitū pentru pēcatele nóstre și a pātimitū pentru fără-de-legile nóstre; sdrobitu-s'a pentru nelegiuirile nóstre, pedépsă (aducētóriă) nóuē de pace, (erá) pre dīnsul și cu rana lui noi toți ne-am vindecatū. Toți ca nisce oi am rētăcitū, fiesce-carele din calea sa s'a abătutū și Domnul l'-a datū pre elū, pentru pēcatele nóstre Pentru acēsta elū va moșteni pre mulți și va împărți dobândile celor tari, pentru că a datū la mórte sufletul lui și cu cci fără-de-lege s'a socotitū și pēcatele multora a purtatū și pentru fără-de-legile lor s'a datū.¹⁾ Că celū ce n'a pārtinitū fiului său, ci pentru noi toți l'-a datū pre dīnsul.²⁾ Asceptāndū fericita nădejde a Mântui-

¹⁾ Isaia 53, 4—6 și 12.

²⁾ Romani 8, 32.

toriului nostru Isusū Christosū, carele s'a datū pentru noi, ca să ne mântuiéscă de tótă fără-de-legea și să-și curățe lui-și poporū alesū următorii de fapte bune.¹⁾ Și acestia unii ați fostū, ce v'ați spălatū, ce v'ați sântitū, ce v'ați îndreptatū întru numele Domnului Isusū Christosū și întru spiretul D-đeului nostru.²⁾ Mângâiatorii avemū pre Isusū Christosū . . . și acesta este curățirea de păcatele nóstre și nu numai de ale nóstre, ci și de a tóta lumea.³⁾

Aceste încă și alte citate în cărțile test. v. și ale test. n. întărescū apriatū caracterul substituatorii alū patimelor și alū morții lui Isusū Christosū, și rēspică totū-ŭă-dată nevinovăția și sântia lui.

3. Alū treile momētū cumpenitorii în cultul săcrificielor, carele pretinde tâlcuire tipică, este v ă r s a r e a s â n g e l u i . Sângele este, după lege, unicul mijlocū de curățire de păcate, precum dice Ap. Paulū : „Și mai tóte cu sânge se curățescū după lege, și fără de vėrsare de sânge nu se face ertare“.⁴⁾ „Însă nu póte sângele taurilor și alū țapilor să erte păcatele“.⁵⁾ Sângele acesta eră ŭă indegetare la archiereul celū mare alū bunătăților viitorie, carele „cu scumpū sângele său, ca alū unui mielū nevinovatū și nespurcatū“⁶⁾ venindū „prin cortul celū mai mare și mai deplinū, nefăcutū de mână, ádecă nu alū acestei făpture... și a intratū ŭă-dată în sânta, vecinica rēscumpărare aflândū“⁷⁾ și ne-a rēscumpăratū pre noi lui D-đeū cu sângele său, din tótă sēminția, și limba, și poporulși nēmul“.⁸⁾

Precum săcrificiele sângeróse, așa și cele nesângeróse, încatū se aduceáu în îmbinare cu cele sângeróse seū și pentru sine singure, cuprindū încă unele mominte tipice. Așa ospētele cele solemne îmbinate cu săcrificiele de pace și pânile feței. Ospētele cele solemne, cari eráu împreunate cu săcrificiele de pace, se priviáu ca ŭă sērbare simbolică de pace, de fraternitate, de unire într'-ŭă-l-altă a membrilor poporului celui alesū de D-đeū, precum și a referinței netulburate și a unirii cu D-đeū, pre carele și-lū inchipuiáu a fi de față și luândū parte la solemnitare. Pe basa acēsta sântū așa-dară ospētele cele solemne tipul cinei celei săcrământale, care a așēdat'-o Isusū Christosū ŭă-dată pentru totū-de-a-una ca unū mijlocū de împărtășire a omului cu D-đeū, și de legătură și unire frățescă a singuriților membri creștini într'unū corpū întregū, a cărui capū este însu-și

¹⁾ Tit. 2, 13—14.

²⁾ I. Corint. 6, 11.

³⁾ I. Ioan 2, 2.

⁴⁾ Evrei 9, 22.

⁵⁾ Evrei 10, 4.

⁶⁾ I. Petru 1, 19.

⁷⁾ Evrei 9, 11—2.

⁸⁾ Apocalipsa 5, 9.

Christosù. Pânile feței, cari se aședău în sântă ca sacrificiū neconținutū, întru amintire, cumcă pânile aceste sântū sacrificiū pentru Domnul, sântū așjdere tipul pâni, care ne-a datū nouē Chr. și stă neconținutū pe altariul Domnului ca nutrimentū spiretualū spre câștigarea vieței eterne. „Eū sântū pânea cea viă, care s'a pogorîtū din ceriū, de va mânca cine va din pânea acēsta, va fi viū în veci, și pânea, care eū o voiū dá, trupul meū este, care ilū voiū da eū pentru vieța lumii“. ¹⁾ Din cele spuse ne încredințămū, cumcă sacrificiele mosaice sântū ũă oglindă, ũă icónă, ũă figurare profetică a sacrificiului celui mai perfectū și mai deplinū, carele s'a adusū de cătră Mântuitoriul Christosū pe altariul crucii; ele sântū tipul lui apriatū.

Sântū și sacrificiele păgâne tipul sacrificiului celui grandiosū? Poședū și aceste aceea-și demnitate, ca și sacrificiele legii? Dacă se concede, că și sacrificiele păgâne șerbiău spre scopul, de a prepără poporele pentru mântuire universală, de a-li întipări simțul atērnărei de la puteri mai înalte, de a desceptá, a susține conștiința despre vină și de a învápăiá dorința de mântuire, nu li-se pôte negá caracterul figurării în genere. Ce se atinge de a dóua întrebare, de poședū și aceste sacrificie totū aceea-și demnitate, precum și sacrificiele legii, la acēsta răspundemū negativū. Originea sacrificielor păgâne se deduce din tradițiunile patriarcale și de aū și suferitū ele în timpū felurite schimbări și prefaceri pēnă la ũă schimosire totală. totu-și nu s'aū stinsū în ele scīnteia adevērului. Încātū aū pēstratū ele ce-vá din cultul primū alū sacrificielor originale, întru atâta se pôte concede, cumcă și ele sântū ũă închipuire a sacrificiului lui Christosū.

Dacă vom judecă păgânismul fără părtinire după tóte învėtaturele și instituțiunile lui, nici nu-lū vom condamnă ca ũă iscoditură satanică, dară nici nu ni va păré reū de surparea lui, ci mai vīrtosū ilū vom privi ca argumentū, prin care se pôte face diferența între tradițiunea patriarhală și desbinarea de la dīnsa, între descooperirea dumneđeiescá și iscodiri minciunóse și acēsta este și mărturisirea bisericei dreptū-măritórie.

GEORGIU DE REUSŪ
parochi în Costișa.

¹⁾ Ioan 6, 51.

Расколъ

и липованы или строобрядцы въ Буковинѣ
и Румыніи.

(Продолженіе.)

Всѣ приняли Никона дѣло съ радостію, лишь три, четыре челоуѣка противились исправленію книгъ, были то завзятые враги Никона, тѣ которые испортили книги при патріархѣ Іосифѣ. Былъ то Аввакумъ, Павелъ епископъ коломенскій и костромскій протопопъ Даніилъ. По соборному опредѣленію Аввакумъ посланъ былъ на берегъ Байкала, Даніилъ въ Астрахань а Павелъ скрылся.

До 1658 г. подъ смотрѣніемъ Никона и кіевскаго Епифанія Славеницкаго, іеромонаха Арсенія Грека, іерея Іакова изъ соловецкой обители „черный пощъ по прозванію филисофъ“ и архимандрита аѳонскаго Діонисія¹⁾ исправленны и изданы были постная тріодъ (1655 г.), сборникъ молитвъ и часословъ (1656 г.), ирмологъ, переведенный снова (1657 г.), требникъ и слѣдованная псалтирь (1658 г.).²⁾

Возвратився Аввакумъ изъ Сибири, онъ и его приверженцы суевѣры открыто вже просили Царя, сверхнути Никона, жалуясь, что Никоново исправленіе книгъ грозитъ вѣрѣ паденіемъ. Устно и письменно розголошали, что „справленныя книги еретическія, что церковь больше не церковь, архіереи не архіереи.“ Всѣ враги „многомятежнаго“ Никона прозвали его еретикомъ, антихристомъ,

¹⁾ О всѣхъ ихъ справедливо можъ сказати, что они были люди „божественнаго писанія вѣдущіе и еллинскаго языка навичные, и съ еллинскаго языка на славенскую рѣчь и перевести умѣющіе, и латинскую рѣчь достаточно узнающіе.“ Полн. Собр. Зак. т. I. чис. 7; Истор. о Раск. Игн. 178.

²⁾ Послѣ того до 1667 г. когда Никонъ лишенъ былъ патріаршей власти соборъ архіереевъ исправилъ и издалъ еще нѣсколько книгъ; Цвѣтная тріодъ 1668 г.; анеологіонъ 1660 г.; сокращенный требникъ 1662 г.; общая минея 1660 и 1563 г.; каноникъ 1662 г.; служебная минея на сентябрь, октябрь и ноябрь 1666 г.; Книг. Толстаго Чис. 121, 122.

другомъ сатаны. Подняли они знамя религіозной борьбы съ Никономъ и обвиняли его особливо за то, что онъ въ крестномъ знаменіи вмѣсто двухперстнаго сложенія употребляетъ треперстное, что онъ приказалъ въ св. чотырдесятницу при молитвѣ: „Господи и Владыко живота моего“ творити вмѣсто 16-ти земныхъ поклоновъ только 4, а остольные 12-поясними; что употребляетъ просфоры съ четвероконечнымъ (†) а не восьмиконечнымъ крестомъ, а при богослуженіи поется вмѣсто сугубной аллилуіа, трекратную.

Съ половины 1657 г. Царь не былъ уже такъ дружески расположенъ къ Никону, якъ прежде; тую перемѣну почала и продолжала ненависть вельможъ, воставшихъ на Никона за силу его у царя-друга.

10 іюля 1658 г. Никонъ огорчившійся до глубины души потерялъ терпѣніе. По окончаніи литургіи, онъ объявилъ въ слухъ всѣхъ, что онъ больше не патріархъ, поставилъ къ владимірской иконѣ Богоматеры посохъ святителя Петра, цѣпій пошелъ изъ Кремля на иверское подворье и уѣхалъ въ воскресенскую обитель.

Царь послалъ на востокъ звати двухъ патріарховъ въ Москву на Соборъ.¹⁾ Въ концѣ 1666 г. прибыли въ Россію патріархи александрійскій Пансій и антиохійскій Макарій. Въ декабрь собрался въ царскихъ палатахъ многочисленный соборъ приготовился къ нему елеосвященіемъ и причащеніемъ св. тайнъ. Приутетвовалъ Никонъ на двухъ засѣданіяхъ, гдѣ говорилъ: „Государь! девять лѣтъ готовились обвинити меня и никто не можетъ вымолвити слова. Камнями могутъ побити Никона, но хотя бы еще девять лѣтъ стали выдумовати клеветы, ничего не найдуть противъ меня.“

Послѣ колькихъ засѣданій осудили Никона: лишити его сина патріаршаго и въ иноческой одеждѣ отослати на покаяніе въ пустынную обитель.

Никона отвезли подъ строгимъ подзоромъ въ Оеранонтовъ бѣлоозерскій монастырь, гдѣ пробылъ онъ до 1675 г. сперва въ жестокой тѣснотѣ; въ 1675 г. переведенъ онъ въ Кириловъ монастырь. Царь Ѳеодоръ Алексѣевичъ положилъ возвратити ему

¹⁾ Грамота патріарха отъ 13 янв. 1665 г. у архим. Аполлоса въ житіи Никона. стр. 158. (Мос. 1745); Ист. акт. V, 178, 181.

санъ, но Никонъ скончался на пути и погребенъ съ почестями патриарха.¹⁾

Царъ Алексій Михайловичъ предъ смертію своею писалъ въ завѣщаніи: „отъ отца моего духовнаго, великаго господина, святѣйшаго Никона, іерарха и блаженнаго пастыря аще и не есть нынѣ на престолѣ семъ, Богу тако изволившу, прощенія прошу и разгрѣшенія.“²⁾

Что на соборъ 1566 г. опридѣлилось, объ томъ споминаетъ епископъ низшаго Дуная Мелхиседекъ въ своемъ сочиненіи „Липованы, или раскольники и еретики въ Россіи.“³⁾ În fine și acestă synodă încheiea lucrurile sale prin epistola păstorală synodală, adresată tuturor ortodocsilor creștini din Rusia. Prin ea se recomandă tuturor:

- a) a se supune fără nici o îndoelă sântei Bisericii răsăritene și apostolice a lui Christosū;
- b) a primi și a întrebuința cărțile din nou traduse, îndreptate și binecuvântate de synodă;
- c) a ceti sântulă Symbolă fără adăogire: „adeveratul“;
- d) a pronunța a l l i l u i a de trei ori cu adăogire: „s l a v a ț i e D u m n e ȕ e u l e“;
- e) a face semnul crucei cu trei degete primari, ca toți ortodocsii creștini din Orientă;
- f) a pronunța numele lui Iisusă la cântare și în adunare așa: „D ó m n e I i s u s e (nu Isuse) C h r i s t o s e, D u m n e ȕ e u l e n o s t r u m i l u e s c e - n e“;
- g) a întipui presurele cu cruce cu patru extremități nu în forma cercului;
- h) a păstra o rânduela bisericescă și monastirescă duple tradiția sântilor Apostoli și a sânt. Părinți;
- i) Păstori să binecuvinteze pe Creștini combinându degetele așa, ca se formeze anagramele numelui IS. XS.....

¹⁾ Niconă muri în anul 1675. Pasiunile se linescise; o-ău deșteptată simpatiele. Naulă Çariă Theodoră Alecseevică, care ordinase a se strēmută Niconă la monastirea sa, aūdindă de mörtea lui pe drumă, aă ordinată a-lă îngropă cu onórele patriarchală. Patriarchiă de răsărită încă 'l-ău delegată de pedepsă și restabilită în demnitatea patriarchală, de și după mörte. Melchisedec. pag. 21.

²⁾ Завѣщаніе у митрополита Платона въ церк. ист. 2, 364, О прочемъ ист. акт. 5, 178, 480 подобно у Муравьева ист. 298—300. Исторія рус. Церк. Филарета, архіепископа черниговскаго стр. 46—4.9

³⁾ Lipovenismul стр. 21.

Acesta este ultimul și celū mai solemnū și definitivū cuvântū, prin care s'a pecetluitū de Biserica icumenică a Resăritului ortodocșia bisericei rusesci în cërta ivită cu ocasiunea corregerei cărților și totū-ună-datā sentenția de nă osānda eternā pentru copii și propagatorii, ce aū datū nascere în poporulū rusescū șismei, seū răscolului lipovenescū în care ignoranța ține până astā-di o mulțime de suflete neluminate, și nedesteptate din letargia seculară în care'i-a buimăcitū fanatismul.“

Патріархъ московскій Никонъ скончилъ свое житье, но съ нимъ нескончились ссоры и заблужденія, именно послѣ него роспочался расколъ, небывалое явленіе въ русской Церкви, который явно розпочался возмущеніемъ соловецкихъ монаховъ-старообрядцевъ, которое болѣе 20 лѣтъ продолжалось, отъ 1654—1676 г. До того прискорбнаго случая въ соловецкомъ монастырѣ находили Церковь и правительство въ монашествующихъ лучшихъ себѣ помощниковъ, неутомимыхъ, святыхъ сотрудниковъ, подвиги которыхъ начертати въ исторіи русской Церкви и всего государства золотыми буквами. Въ самое время, якъ духовное и гражданское правительство, болѣе всего нуждались во помощи иночествующихъ, соловецкіе монахи не лишь что не изъявляются непокорными, противодѣйствуютъ и вступаютъ въ кровопролитную съ ними борьбу. Съ другой стороны соловецкое возмущеніе своею необычайностію произвело въ русскомъ народѣ такое впечатлѣніе, которое до сихъ поръ забытися не можетъ соловецкое возмущеніе случилось въ тое самое время, когда едва что заротдался расколъ старообрядства т. е. когда большая часть народа свое вниманіе на церковну реформу направила реформы начатой Никономъ, и колебалась въ выборъ путей спасенія, предлагаемыхъ съ одной стороны Никономъ, съ другой Аввакумомъ съ товарищами. Соловецкіи монахи выбрали Аввакума; той выборъ сразу разрѣшилъ недоразумѣніе многихъ изъ благочестивыхъ людей, до сихъ поръ колебавшихся въ выборъ путей спасенія, и они послѣдовали примѣру соловецкой братіи. Такимъ образомъ соловецкое возмущеніе дало силу и авторититъ раскольническому движенію.

¹⁾ Начало возстанія въ соловецкомъ монастырѣ восходило еще къ 1656 г., когда присланы были въ монастырѣ при указѣ царскомъ первыя новоисправленныя книги. (Солов. Лѣтоп. подъ 1656 г.); но бунтъ соловецкій начался 1669 г. 7-го марта (Чтен. Жосков. Истор. Общ. 1846. Но. 3, отд. I, стр. 36.).

1682 г. продолжали той бунтъ буйные стрѣльцы, они разложили свой мятежническій таборъ внутри самаго Кремля, у священныхъ воротъ успенскаго собора, предъ царственными ступенями краснаго крыльца.¹⁾ Сильна рука Петра великаго обезоружила той мятежъ, только, къ сожалѣнію, не въ сердцахъ мажежниковъ. Когда старообрядцы Петра антихристомъ²⁾ прозвали, то вже и вся строгость закона ихъ необминула. Почали они родную землю толпами покидати и переселятися за границею въ шведскомъ, польскомъ и турецкомъ краѣ. Съ начала сперлися они на берегахъ Ладоги, Пейпуса, въ лѣсахъ брынскихъ и стародубскихъ а въ широкихъ степяхъ козацкой Украины, но съ часомъ бѣжали они ажъ въ восточную Пруссію, въ предгорья Карпатъ, въ австрійскую Галицію и въ придѣлы обохъ дунайскихъ княжествъ; наконецъ и являются они за Дунаемъ, крыють хребетъ Балкана и береги Архипелага и Мраморнаго моря и перебираются черезъ Босфоръ въ малую Азію.

Теперь поговоримъ где-что объ „раскольникахъ австрійскихъ³⁾ и румынскихъ.

Б у к о в и н а, нашъ любимій край, есть единственный уголокъ владній австрійскихъ, гдѣ живутъ раскольники. Тутъ они населяють три большія слободы: Бѣлую Крыницу (по румынски: Фонтана алба *Fântâna-albă*, что значитъ: бѣлый ключъ или источникъ), Климовцы (по мѣстному Климоуць *Climăuți*), Соколинцы (по туземному: Миттока Драгомирна *Mitoculŭ-dragomirnei*, т. е. помѣстье монастыря Драгомирны) и одно малое село, называемое по рѣцѣ, при которой лежитъ, Мехидра.

Трудно число раскольниковъ въ Буковинѣ опредѣлити. Преосвященный Платонъ Аѳанацковичъ сообщаетъ объ томъ разнорѣчивыя свѣденія. Въ одномъ мѣствѣ (стр. 20) онъ говоритъ, что всѣхъ раскольниковъ, живущихъ въ Бѣлскриницѣ, Климовцахъ и Миттокѣ, 2016 человекъ; въ другомъ (стр. 35), что во всей Буковинѣ число раскольниковъ простирается до 2500.⁴⁾ Ихъ боль-

¹⁾ Истор. русск. раск. пр. Макарія, стр. 219—235.

²⁾ Раскольники называли Петра антихристомъ особенно за то, что онъ перенесъ празнованіе новаго года съ 1-го Сентябра на 1-го Января и тѣмъ будто бы перемѣнилъ времена и Законъ. (Дан. 7, 25).

³⁾ О послѣдней попыткѣ раскольниковъ найти себѣ епископа. Сочиненіе Ив. Нильскаго.

⁴⁾ În toate aceste sate, pe la jumătatea secolului acestuia se număra la 400 de familiă lipovinesci.

шая часть проживаетъ въ Бѣлокриницѣ и Климовцахъ, тутъ же искати гнѣздо австрійскихъ раскольниковъ. Гнѣздо тое близко Черновець, головного города Буковины.

Всѣ буковинскіе раскольники звутся тутъ Липованами или Филиппонами, такожь Филиппованами; они суть выходцы изъ самого сердца Россіи, высоко цѣнятъ они свою національность, крой и барва ихъ одежи тотъ самый, якій былъ въ время ихъ выхода. Занимаются они тутъ земледѣліемъ,¹⁾ садоводствомъ, торговлею съ овочами и медомъ, копаньемъ шанцовъ, ставовъ и промысломъ на сторонѣ.

Трудно время опредѣлети, коли поселились раскольники въ Буковинѣ. Старѣйшимъ мѣстомъ ихъ жительства есть Миттока Драгомирна. Повѣдають липованы, будто бы праотцы ихъ поселились тутъ еще до присоединенія Буковины отъ Молдавіи къ Австріи, что, якъ извѣстно, случилось въ 1776 или 77 году, въ царствованіе императрицы Маріи Терезіи (ум. 1780 г.).

Что касается жителей другихъ слободъ: Бѣлокриницы и Климовцовъ, такожь и выселенцевъ мехидрскихъ; то они помнятъ, что пришли сюда уже подъ всадычествомъ австрійскимъ, именно 1783 г. и не право изъ Россіи, но изъ владѣній турецкихъ, съ береговъ Дуная. Поводъ ихъ переселенія, якъ говорятъ, былъ слѣдующій: Австрійскій императоръ послалъ одного императорскаго министра, чтобы перемѣралъ Дунай и узналъ его глубину отъ Вѣны до самого Чернаго Моря. Во время того занятія министръ разомъ съ подчиненными ему чиновниками были замѣчены Турками и безъ всякаго сомнѣнія, попали бы въ плѣнь, если бы жившіи на Дунаѣ раскольники не подоспѣли и обманомъ не выручили ихъ изъ бѣды.²⁾

¹⁾ По переселеніи раскольниковъ съ Дуная въ Буковину австрійское правительство давало имъ земли столько, сколько раскольники пожелаютъ сами. Но изувѣры, хотя сами жили съ женами и имѣли дѣти, рѣшили, по перенесеніи въ австрійскія владѣнія, не дозволяти дѣтямъ брачнаго сожитія, и потому взяли земли столько, сколько нашли нужнымъ только для себе и своихъ семействъ, не думая о будущемъ. Но дѣти вступили въ браки, расколическое народонаселеніе въ Буковинѣ увеличилось — а земли мало стало. Тое и заставило нѣкоторыхъ Липованъ селиться во владѣніяхъ помѣщичьихъ, якъ поступили жители Мехидры, поселившися на землѣ, принадлежащій туземному помѣщику Бояру Іордакію Васильку. (Іером. Парѣ. стр. 195—98, 201).

²⁾ Іером. Парѣ. стран. 194. Преосвящ. Мелхиседекъ пишетъ объ томъ обстоятельстве въ сочиненіи *Lipovenismulă: În timpulă resbelului cu Turciă un generală, rudă a împăratului Iosifu II-le. cădă prisonieră în mânilă*

Въ благодарность за такую услугу министеръ, согласно просьбамъ своихъ спасителей, выхлопотялъ для ихъ единовѣрцевъ, жившихъ въ Буковинѣ, важныя преимущества.

Но чтобы воспользовались раскольники тѣми преимуществами переселились они изъ турецкихъ владѣній въ Буковину.

Сколько правды въ томъ преданіи трудно сказать; но тое вѣдомо, что буковинскіе Липованы до нынѣ пользуются чрезвычайными привилегіями изображенными въ декретъ, дарованномъ имъ отъ императора Іосифа II-го въ 1781.¹⁾

По силѣ того декрета Липованы за пользованіе землею, на которой живутъ, не платятъ ничего, кромѣ однажды установленнаго малого оброка, изъяты изъ общаго закона конскрипціи и рекрутства.

Правительство допускаетъ имъ самимъ всѣ заботы и распоряженія по внутреннему управленію общинъ, и правду сказать, буковинскіе Липованы никогда тое во зло не употребляли. Хотя независимы отъ общихъ условій порядка, они не допускаютъ у себе ніякихъ безпорядковъ, но отличаются трудолюбіемъ, тверзостію, кроткимъ поведеніемъ и миролюбивыми правами.

Виновниками безпорядковъ бываютъ не туземцы, но „свѣжаки“, т. е. новые выходцы изъ Россіи и другихъ сторонъ, которыя въ сердцахъ туземныхъ мирныхъ Липованъ фанатизмъ возпламеняютъ.

corsariloră Turci pe Marea-Negră. Naea, în carea plutia înaltulă prisonieră fu zdrobită de valurile mării, și generalulă fu scăpată cu viață de nisce pescari lipoveni dintre Necrasovii emigrați în Turcia. Spre resplătire ei au cerută dela aceea personă imperiale mijlocirea de a li se permite să se strămute în Austria și acolo să potă în libertate a'și esercita cultul loră, și a fi scutiți de dabilă. Promisiunea fu realizată, și prin deeretulă din 9. Decembriă a. 1783 împăratul Iosifă, învoi Staroveriloră a se stămuta, de preste Dunăre în Bucovina, scutindul de recrutăția, de quartirarea soldaților, și a'și avea județulă loră propriū în afacerile loră. Ei s'au stabilită la Fântâna-albă, unde ș'au construită biserică în einstea sântiloră Cosma și Damiană, și o mōnastire în onōrea Acoperemētului Maicei Domnului (Pocrovă). Secta dominantă este cea popistă. Nepopismulă are o mică partidă în Slobodia Climăuții, unde își au rogatorulă și cultulă loră aparte, sub conducerea unui nastavnică (conducătoră spirituală) alesă dintre dênșii.“ pag. 100.

¹⁾ Декретъ тотъ написанъ былъ золотыми буквами. (Пером. Паро. стр. 195); подлинникъ его хранится въ Миттокъ Драгомирнѣ. (Рукоп. о загранич. раскольникахъ.)

Большая часть буковинских раскольниковъ принадлежитъ къ такъ называемой сектѣ „поповщиковъ“. Поповцы населяютъ исключительно слободы Бьлокреницкую и Миттоку Драгомирну.

Безпоповцы находятся около 30-ти семействъ въ слободѣ климовецкой. Поповцы и Безпоповцы равно пользуются привилегіями въ отношеніи къ общественному и гражданскому быту. Въ последнее время между буковинскими Липованами появились признаки хлыстовъ¹⁾ и даже скопцовъ.²⁾ Зачуло объ томъ Правительство и прогнало всѣхъ скопцовъ изъ владній австрійскихъ и запретило впускати черезъ границу подобныхъ уродовъ.

Декретъ 1781 г. дозволялъ буковинскимъ раскольникамъ полную свободу въ вѣроисповѣданіи и богослуженіи съ правомъ имѣти своего священника, по собственному выбору и приглашенію. Потому то въ слободѣ бьлокреницкой, которую Митрополіею раскольнической въ Буковинѣ считаютъ, издавна существовала приходская Церковь во имя Космы и Даміана, которую освятилъ бѣглый попъ. Приходъ той Церкви до 1846 г. составляли всѣ буковинскіе раскольники поповщинской секты, а священники къ ней пріобрѣтались изъ Россіи. То дѣлалось съ вѣдомостію Правительства и стояло Липованамъ не малыхъ хлопотъ и издержекъ. Попы бѣглые леда что прожили на Буковинѣ года три-четыре, исполняли свою службу, и якъ приходили такъ убѣгали въ другое мѣсто.³⁾ Тое слѣдувало съ причины, что раскольники видятъ въ своихъ попахъ только машину для исправленія церковныхъ требъ, и во всѣхъ другихъ случаяхъ не даютъ имъ ниякого значенія и вліянія. „Поповцы“, говоритъ одинъ безпоповецъ, „принимаютъ къ себѣ бѣглыхъ поповъ не для того, чтобы повиноватися имъ, но чтобы господствовать надъ ними, такъ

¹⁾ Chlystii sѣu Christii. Începutul Chlystismului (Chlystoscina) în Russia se reduce la o profundă anticitate. Tema principală a Chlystismului constă în aceea, ca în membrii seі să încorporeze personalitatea lui Christosul și să-l facă pre toți deі pe pământ. Melchisedec pag. 323 și 336.

²⁾ Scopetiі sѣu Castrațiі. Scopizmulă, ca toate sectele mistice, basatu numai pe simțulu interioră și credându în conductorii seі pre însuși Christosul și pre sântulă Duchă, privește cu disprețu la toate cele ce învață Biserica lui Christosul, ca nefolositoare și neducătoare la rezultatulă dorit. Melchisedec pag. 360—361.

³⁾ Рукоп. о заграничн. раскольникахъ.

что у нихъ не іерейства держится народъ, а народъ держитъ іерейство, и не іерейству послѣдуетъ народъ, но іерейство послѣдуетъ народу, и что хочетъ народъ, то и творитъ іерейство, не волею, но сластолюбія ради и богатства“.¹⁾

Въ той часъ пликали буковинскіе Липованы лишь одно желаніе, и то было учрежденіе епископской кафедрѣ въ Бѣлокриницѣ. Священникомъ былъ при той Церкви черныи пошъ, т. е. іеромонахъ, по имени Іеронимъ, — человекъ хитрый. Кромъ Церкви находился въ Бѣлокриницѣ обширный монастырь съ Церквою во имя Покрова Пресвятыя Богородицы, которую освятили два бѣглыхъ іеромонахи: Иринеи и Мануиль.²⁾ Въ 1844 г. число старцевъ бѣлокриницкаго монастыря простиралось до 20 человекъ; большая ихъ часть состояла изъ туземцевъ, но и между ними главную роль грали въ то время такъ называемые „свѣжаки“, — выходцы. Настоятель бѣлокриницкаго монастыря былъ бѣглець Геронтій, его вѣрными сотрудниками были два выходцы, старцы, Алипій Милорадовъ и Павелъ Василіевъ. Сей замѣчательный тріумвиратъ управлялъ не лишь дѣлами монастыря, но и всеми буковинскими раскольниками поповщинской секты. Геронтій былъ человекъ безъ всякаго образованія, но удивительно ловкій и вкрадчивый, онъ прибылъ изъ Бассарабіи изъ тамошняго раскольническаго серковскаго монастыря. Алипій не имѣлъ порядочнаго ученія, но умѣлъ трохи по нѣмецки и былъ „исполненъ природныя хитрости“.³⁾ Павелъ былъ родомъ изъ города Валдая (новгородской губерніи), гдѣ исправлялъ обязанность извозчика. Онъ былъ грамотный, умѣлъ „писати и читати по россійски, найпаче же искусствомъ старыхъ раскольничьихъ книгъ хвастаться“.⁴⁾ Сии три мужа, въ 1844 г. согласились добыти раскольникамъ епископа.

Первую искру, якъ говорятъ, кинулъ галицкій униатскій митрополитъ Михаилъ Левицкій;⁵⁾ онъ объѣзжая разъ Буко-

1) См. Сборн. начинающійся исторією о бѣгствующ. священствѣ въ статьѣ: „о кончаніе глаголовъ о іерействѣ“ Нр. 7-й.

2) Іером. Парѣен. стр. 37 и 200, 261.

3) Плат. Аѳанацк. стр. 23.

4) Плат. Аѳанацк. стр. 23.

5) Se dice că ei fură electrișai de Mitropolitul uniatic alu Galiției Michailu Levițki, carele visitându pe correligionarii sei din Bucovina a venit la Fântâna-albă, și vedându pe Lipoveni lipsiți de preuți, 'i-a sfătuitu a'și cere episcopu dela împăratul, asigurându'i că'și voru realiza dorința. Melchisedec pag. 101.

вину, захалъ въ Церковь къ бѣлокриницкимъ Липованамъ и узнавъ, что у нихъ не было въ тое время священника и что вообще они весьма затрудняются въ пріобрѣтеніи себѣ поповъ изъ Россіи, совѣтовалъ бѣлокриницкимъ монахамъ вдатися съ просьбою о епископѣ къ австрійскому Правительству, увѣряя что имъ не будетъ въ томъ отказа.

Тую мысль съ жаремъ приняли бѣлокриницкіи монахи, особливо: Геронтій, Алишій и Павелъ, и рѣшились на каждый способъ осуществить тое горячее желаніе. Неизвѣстно, который изъ тѣхъ трехъ мужей наибольше тою справою попечался, но то несомнѣнно, что Алишій, знавшій по нѣмецки, заправлялъ яко повѣренный буковинскихъ Липованъ, во всѣхъ инстанціяхъ — въ Черновцахъ, въ Львовѣ и на конецъ въ Вѣнѣ. Православный епископъ буковинскій, преосвященный Евгеній Гакманъ — мужъ высокаго образованія и пламенной ревности къ православію, употреблялъ со своей стороны все усилія, чтобы задунити въ началъ погубное зло.

Тое все неспиняло Липованъ, особливо ихъ депутацію подъ преводительствомъ Алишія въ Львовѣ отпавитись. Опытный юристъ-адвокатъ и славный знатокъ исторіи и древности русскихъ Дионисій Зубрицкій, до котораго тая депутація удалася, отклонилъ отъ себе всякое участіе въ томъ дѣлѣ. Тутже настали изнова хлопоты для Липованъ, тѣмъ больше, что Правителство требовало отъ раскольниковъ подробнаго изложенія ихъ вѣроученія. Но такое изложеніе имѣли они въ рукахъ, написалъ тое для нихъ еще въ Буковинѣ одинъ изъ тутошняго православнаго духовенства, несчастный іеродіаконъ В. К., который въ той часъ жилъ на смиреніи въ монастырь Драгомирнѣ. Липованы, пользуясь его страстью, обратили его въ орудіе для своихъ замисловъ, владѣлъ бо онъ въ совершенствѣ языками нѣмецкимъ и латинскимъ, зналъ онъ мѣсныя законы и формы судопроизводства, здѣлался онъ ихъ секретаремъ по всѣмъ официальнымъ дѣламъ и писалъ имъ, что имъ только угодно было.

Изъ Львова, гдѣ раскольники свое дѣло выиграли, пошла тая справа въ Вѣну на окончательное утвержденіе. Туда и отпавились и депутаты Липовановъ, которыми предводительствовалъ Алишій Милорадовъ.

Конецъ былъ, что буковинскимъ Липованамъ, на основаніи ходатайствъ губернскаго управленія Галиціи, высочайшимъ императорско-королевскимъ декретомъ отъ 14-го Октября 1844 г.¹⁾ дано было право, имѣть своего епископа, по примѣру большой части православныхъ епископскихъ кафедръ въ Австрійской имперіи; Липованы сами, изъ собственныхъ своихъ средствъ, обезпечили епископу ежегодно жалованье 12,000 австрійскихъ гульденовъ.²⁾ Резиденціей новому епископу назначился монастырь бѣлокриницкій.³⁾

Чтобъ буковинскимъ раскольникамъ возможно било епископа искати, то нужно было и грошей, они объ томъ долго думали и послали Геронтія въ Россію, „да соберетъ довольнѣя пенязи къ совершенію ихъ злоумышленія на Церковь православную.“⁴⁾ Богатіе раскольницы въ Россіи, найпаче же жены и нѣкоторые московскіе кушцы⁵⁾, особенно щедрою рукою посыпали червонцы, когда явился туда Геронтій. По окончаніи сбора Геронтій вернулся въ Буковину.

(Продолженіе слѣдуетъ.)

1) Рукопис. о загранич. раск. стр. 22.
2) Тамъ же стр. 21.
3) Плат. Аѳанацковичъ. стр. 22.
4) Плат. Аѳанац. стр. 23.
5) Іером. Парѣ. стр. 37—38.

Disciplina penitențială

în biserica ort. din timpurile cele mai vechi până în ziua de astăzi.

Dacă a comis omul un rău, un păcat, nu e cu cale, ca să petrecă întru sine, ci trebuie să se curățe, trebuie din legea morală să-și facă regula, după care să-și petrecă viața. Acesta fiăcărui om îi dictază mintea, căci ori-cine trebuie să mărturisescă, că moralitatea e menința omului, era fericirea e urmarea ei necesară.

Pe cât de adevărat e acesta, pe atât de adevărat e așijderea, că slăbiciunea voiei omenești întru împlinirea legii morale e pedica cea mai puternică, care i-se opune acestui demând al minții. Aici se adevăresc pe deplin cuvintele s. Ap. Paulu: „A voi, se află la mine, era a face binele, nu află”.¹⁾ Deci călcând omul legea morală, numai decât trebuie să fiă nelinescitu, mai ales, dacă cugetă, că D-zeu, urzitoriul ei, nu poate să sufere călcarea ei, ci trebuie să o pedepsescă; și dacă această idee se simțesce cu tăria, cât de cumplită trebuie să devină nelinescea omului cădutu în păcate grele! Unul ca acesta va schiama din adâncul inimii: „Ticălosu omu suntu eu, cine me va scapa de trupul morții acesteia”.²⁾

Dreptu, că Dumnezeu e și prea bun. Dară bunetatea trebuie să aibă motive, pentru ca să se manifesteze, dacă e, ca să nu trecă ca slăbiciune, și cum poate cel demn de pedepsă să conteze la ea? Ce trebuie așa dară să facă omul, care a călcatu legea morală, spre a afla haru înaintea legedatatorului supremu? Răspunderea acestei întrebări e problema noastră întru cele următoare, arătându pe scurt instituțiunile bisericești în privința ertării păcatelor din timpurile cele dintâi până în ziua de astăzi.

„De-ți va greși ție fratele tău, mergi și-lu certă pre elu între tine și între elu singuru. Deci de te va ascultă, ai dobânditu pre fratele tău; era de nu te va ascultă, ia împreună cu

¹⁾ Rom. 7, 18.

²⁾ Rom. 7, 24.

tine încă pre unul său pre doi, ca în gura a două său a trei mărturie să steie totu cuvântul. Érá de nu va ascultá de ei, spune bisericei, érá de nu va ascultá nici de biserică, să-ți fiă ție ca unu păgânú și vameșú. Adevéru dicu voué, ori câte veți legá pe pământú, vor fi legate în ceriú, și ori câte veți deslegá pe pământú, vor fi deslegate în ceriú“. ¹⁾ Acéstă regulă de comportare față cu cei ce ni-aú greșitú cuprinde și principiele, cari se observáú din partea bisericei față cu pécătoșii. Aceștia se certáú mai ántáiú cu dragoste, érá dacá acéstă certare rămáneá fără de succesú, ne'ndreptându-se fratele pécátosú, atunci se trátá elú ca unu păgânú și vameșú, ádecá ca unul, care nesocotindú învătăturele bisericei și nevoindú a se îndreptá, nu mai e membru alú ei, se despărtesce de comunitatea creștinilor și nu ia parte la bine-cuvântările și mijlocele de sântire ale bisericei.

Despărțirea său deosebirea de comunitatea creștinilor, care se stinde și asupra petrecerii sociale, o cere și s. Ap. Paulú. Elú scrie : „Vé rogú pre voi fraților, păziți-vé de cei ce facú împărecheri și scándele contra învătăturei, carea v'ați învătătu voi, și vé feriti de ei“. ²⁾ „Poruncimú voué fraților intru numele Domnului nostru Isusú Christosú, să vé osebiți de totu fratele, care ámblá fără de rânduélá și nu după învătúra, ce a luatú de la voi“. ³⁾ „Érá de nu ascultá cine-vá de cuvântul nostru, pre acela prin scrisóre să-lú însēmnați, și să nu vé însotiți cu elú, ca să se rușineze. Și să nu-lú aveți ca pre unu dușmanú, ci să-lú învetați ca pre unu frate“. ⁴⁾

Spre a ferí biserica de contagiul corupciunii morale păgâne, spre a nu dá locú cugetării, ca cândú ar fi cu putință, a fi creștinú și totu-și a șervi vicielor păgâne, demándá Apostolul creștinilor, a se deosebí de tótá comuniunea cu aceia, ce prin pécate grele áú violatú votul făcutú la botezú, de a se lápedá de imperiul satanei și de tóte lucrurile lui.

Primul esēmplu de deosebire a unui creștinú, ni-se presēntá în epistolele s. Ap. Paulú cátrá Corinteni. În Corintú ádecá petreceá óre-carele cu maștia sa în fără-de-lege. Auđindú de acésta Paulú, adresá cátrá comuná aceea muștrări aspre, și-și exprimá mirarea, că ea pre acelú omú nu l'a scosú din comuniunea sa. „Cu adevératú“,

¹⁾ Mat. 18, 15.

²⁾ Rom. 16, 17.

³⁾ 2. Tesal. 3, 6.

⁴⁾ Ibid. 14.

scrie elū, „se aude între voi de necurăția, și de necurăția ca aceea, ce nu se numesce nici între păgâni, ca să albă cine-vă pre muierea tătâne-său. Și voi v'ați sumețitū, și nu mai bine ați plânsū, ca să se iaie din mijlocul vostru celū ce a făcutū fapta acésta. Eū dar nefindū la voi cu trupul, érá cu spiretul fiindū acolo, étă am judecatū, ca cum așū fi de față pre celū ce a făcutū acésta așa: Întru numele Domnului nostru Isusū Christosū adunându-vē voi și spiretul meū, cu puterea Domnului nostru Isusū Christosū, să dați pre unul ca acela satanei spre perderea cărnii, ca sufletul să se mântuiescă în diūa Domnului Isusū Nu sciți, că puținū aluatū dospesce tótă frământătura . . . Érá acuma amū scrisū vóuē să nu vē amestecați, de va fi v'r-unū fra e numitū, aū desfrénatū, aū lacomū, aū șervitori idolilor, aū ocăritoriū, aū bețivū, aū răpitoriū, cu unul ca acela nici să nu mâncați“. ¹⁾ Cumcă sub predarea satanei, de carea vorbesce Apostolul, se'nțelege despărțirea de comuniunea creștină, nu e îndoielă, și acésta e și mai învederatū din cuvintele ulterioare ale Apostolului: „Scóteți dreptū-aceea afară pre celū reū dintre voi înși-vē“. ²⁾ Pretutindene se află în s. scriptură, că Christosū, împărăția lui D-deū, biserica e opusă satanei și domniței lui; că celū ce crede în Christosū e scosū de sub puterea satanei; érá celū ce nu crede în Christosū séu celū ce șervesce păcatului, e supusū satanei. Și s. părinți și scriitorii vechi bisericesci splicară cuvintele numite în acestū înțelesū. ³⁾

Acésta erá procedura demândată de Christosū și de Apostoli față cu păcătoșii, cari nu voiaū să se îndrepte. Dară ce procedură aveá să se observe cu păcătoșii, cari cunoscându-și fără-de-legile, li părea reū și doriaū a fi ertati și reuniți cu biserica? Acestia trebuiaū, ca și înainte de botezū, să se pocăiescă și să aducă roduri demne de căință. ⁴⁾ Ei trebuiaū să se curățe de păcatū, să se re'noiéscă în cugetare și în petrecerea vieței. Érá modalitatea

¹⁾ 1. Cor. 5, 1.

²⁾ 1. Cor. 5, 13.

³⁾ Non tamen ab eo fraternam separat charitatem, quam de fraterna congregatione praecipit separari. Hoc emin apertius ad Thessalonicenses dicit: Si quis autem non obaudit verbo nostro per epistolam, hunc notate, et non commisceamini cum illo, ut erubescat: et non ut inimicum eum aestimetis, sed corripite ut fratrem. Augustini liber III. contra epist. Parmen. Migne Patrologiae curs. tom. IX. 1865, p. 85. Vedī încă: Tertul. De pudic. c. 13. Hilar. in Psalm. 118. Origines in libr. judic. hom. 2. c. 2. Ambros. De poenit. 1, 14. Basil. ad Amphil. 1, 7.

⁴⁾ Mat. 3, 2. 8. Fapt. Ap. 2, 38.

manifestării acestei căințe, carea ocupă locul botczului, o îndegetează sântința citată a s. Ap. Paulū asupra pēcātosului din Corintū. Apostolul îlū predă pre acestū pēcātosū satanei spre perderea cārniī (εις ὀλεθρον τῆς σαρκός), ca sufletul să se mântuiescā în diūa Domnului nostru Isusū Christosū.¹⁾ De întelesul și scopul acestor cuvinte dice Origenū: Predarea spre perderea cārniī se face cu scopul, ca întru noi să se omóre simțul trupescū și ca pofta trupescā să nu mai locuiescā întru noi. Cāci prīn aceea, că se omórā simțul trupescū și noi nu viețuimū după carne, se realizēzā mântuirea sufletului. Erā dacā pofta trupului viețuiesce întru noi, atunci nu putemū nāzuī după cele spiretuale. Astū-feliū așā-darā îlū predete Apostolul pre acela, ce viețuise după carne, spre perderea cārniī, pentru-ca, după-ce se va fi nemicitū întru elū simțul trupescū, să se mântuiescā spiretul în diūa Domnului.²⁾ Și aiurea scrie totū Origenū: Aceea, ce dice elū, „eu l'am datū spre perderea cārniī“, însēmnā: spre cruciārea trupului, care îndātinēzā a se face de penitēti; și elū acēsta a numit'-o nemicire a cārniī, darā acēstā nemicire a cārniī dā spiretului vieță.³⁾ Și s. Ambrosiū dice în privința acēsta: În slābiciunea cārniī se perfectiunēzā tārīa spiretului.⁴⁾ Ce e veninū spre perderea cārniī, e mijlocū de vindecare spre mântuirea sufletului; căci ce-'i stricā trupului, aceea îi folosesce sufletului.⁵⁾

Apostolul prin sēntința cuprinsā în cuvintele citate nunumai dictēzā pēcātosului corintēnū pedēpsa deosebiriī de comuniunea creștinā, darā îi îndegetēzā și mijlōcele de îndreptare, ādecā cruciārea trupului prin fapte de abnegare de sine însu-și, prin cari fapte, ca probe de căință și de părere de reū pentru pēcatul său, puteā să dobāndēscā ertare, mântuindu-și astū-feliū sufletul.

1) 1. Cor. 5, 5.

2) Origen. In psalm. 37. hom. 1. c. 3.

3) Origen. Hom. in Levit.

4) Ambros. De poenit. 1, 12.

5) Ibid. c. 13. Ἴνα τὸ πνεῦμα σωθῆ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. Τοῦτέστιν ἡ ψυχὴ οὐχ ὡς ταύτης σωζόμενος μόνης, ἀλλ' ὡς ταύτης σωζομένης μόνης, ἀλλ' ὡς ὁμολογουμένου τούτου, ὅτι σωζομένης ἐκείνης, ἀναντιρρήτως καὶ τὸ σῶμα κοινωνήσῃ τῆς σωτηρίας. Καὶ γὰρ θνητὸν δι' αὐτὴν ἐγένετο ἀμαρτοῦσαν· καὶ αὐτὴ δίκαιοπραγῆσῃ, πάλιν πολλῆς καὶ αὐτὸ ἀπολαύσεται δόξης. Τίνες δὲ τὸ πνεῦμα τὸ χάρισμά φασιν, ὅπερ σβέννυται ἀμαρτανόντων ἡμῶν. Ἴν' οὖν τοῦτο μὴ γένηται, φησί, τιμωρείσθω, ἵνα ταύτῃ βελτίων γενόμενος, ἐπισπάσῃται τὴν χάριν, καὶ εὐρέθῃ σώαν αὐτὴν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ παρεχόμενος. Ὅστε κηδομένου μᾶλλον ἐστι καὶ ἰατρούοντος, ἀυγὶ κόπτοντος ἀπλῶς, οὐδὲ κολάζοντος εἰκῆ καὶ μάτην. Μείζον γὰρ τὸ κέρδος, τῆς τιμωρίας· ἢ μὲν γὰρ πρόσκαιρος, τὸ δὲ διηνεκές. Chrysost. In epist. I. ad Cor. Hom. XV. Migne Patrol. tom. LXI, pag. 124.

Și acestu păcătoșu se îndreptă în realitate. Elu simți mare căință și părere de rău pentru păcatul său, care căință și părere de rău se arătă în fapte esterne de penitență. Deci în urma acestora și fiind-că eră témă, ca la prelungirea despărțirii nu cum-vá să-lu cuprindă prea mare întristare și desperare, îi dete Apostolul ertare de păcatul său, precum îndegeteză în epistola 2. cătră Corinteni 2, 6—11, unde dice: „Că destul este unuia ca aceluia certarea acésta, carea e de cătră mulți. Așá câtú din contra mai multú să-’i dăruiți, și să-lu mângâiați, ca nu cum-vá pentru mai multa măhnire să se înghiță unul ca acela. Pentru aceea vă rogú pre voi, ca să vă întăriți spre acela dragostea.... Érá de ertati cui-vá ce-vá, și eú“.

Acéstă trătare a unui păcătoșu publicú, ádecă aforismul, ἀφορισμός, ἀφορίζειν, deosebirea de comuniunea creștină, ce se cuprindeá în depărtarea lui de la biserică și prin urmare de la tóte actele cultului divinú, și apoi reprimirea lui în biserică după căință și după îndreptare devení regulă și normă pentru secolele următórie.

Altú esêmplu din timpul apostolicú e nărățiunea lui Climentú de la Alexandria, spusă de Eusebiú în istoria sa bisericéscă, nărățiunea ádecă despre s. Apostolú Ioanú și unú june. Nărățiunea e următóriă: „Întorcându-se s. Ap. Iónú, după mórtea tiranului Dometianú, de la insula Patmosú la Efesú, fú rugatú, a visitá și provinciele învecinate. spre a întemeiá acolo biserice, seú, unde esistaú, spre a le provedé cu preoți și șervitori, precum îi va însuflá Spiretul s. în fiă-carele cadú singuritu. Întrându Apostolul într’unú orașú, ce nu eră în mare depărtare și facéndú acolo tóte funcțiunile bisericesci în modú selemnú, vedú pre unú june, de corpú puternicú, cu față nobilă, dară și cu inimă pasiunată. Elu se întórse cătră Episcopul, care decurendú fú chirotonitu și-i vorbí: Écă! pre acesta ti-lú recomándú cu totú adinsul întrú mărturia lui Christosú și a întregei biserice. Atunci ilú luá Episcopul pre junele acela promițéndú a îngrijí de dínsul, precum i-se demândá. După-ce Apostolul încă de repetite ori și cu apêsântă i-lú recomándá se înturná la Efesú. Episcopul ilú luá pre celú recomándatú în casa sa, ilú nutri, îngrijí de elú cu luare aminte și în fine îi împártáși încă și darul s. botezú. După aceea însă incredéndu-se, așá să dicemú, prea multú în grația. prin carea fú admoniatú, începú a fi, față cu junele, mai îndulginte. Érá acesta, îndată-ce, în vêrstă ne-

matură, simți libertatea, învăța de la consoții săi, carii erau dedați la sburdăciune și lene, a iubi viciul și a âmblá pe calea vieții stricate. Și anume fu atrasă mai ântâi de plăcerile îmbuibării în bētură, apoi se însoți la furtușaguri de nópte și după acestea îl îndemnară âncă și la mai mari vicie. Pecându astū-feliū se deprinde și se conduce junele la fapte vicióse și fiindcă era lute de fire, care, ca și unū calū tare și desfrēnatū, cu sēlbătēciā părăsesce calea cea dréptă și nepēsându-i de conducătoriū, alérgă înainte în sborū rāpede, ajunge în cursul vicielor într'acolo, că în fine desperéză de mântuirea, ce i-o oferise Dumnedeū. Acuma socóte elū necompatibilū cu demnitatea sa, a se cugetá la crime mici și âmblá numai după mari; și după ce cu totul s'a predatū perderii, nimăruia nu voiasce sa-'i steie îndērēptū în fapte de rușine. În fine îi deveniseră învățacei, chiarū acela, ce mai 'nainte îi fuseseră învățatori în vicie, formă din ei ūă cētă de hoți, se puse în fruntea lor ca conducătoriū și capitanū violentū și turbá dinpreună cu ei fără cruțare. După óre-carele timpū (cerēndū acēsta interesul afacerii) fu învitatū Iónū érá-și în acelū orașū, și punēndū la cale celel'alte afaceri, pentru carile venise, vorbi în fine: O Episcopo, arētá-'mi bunul, ce ti-lū încređuīū. și care eū și Christosū ti-lū daserāmū intru mărturia bisericei, ce o conduci. Episcopul se mirá și cređú, că de la dînsul se cerū bani, ce nici-ūă-dinióră nu căpētase. Dară decurēndū își aduse aminte, că Apostolul nu se póte greși și nu póte cere, ce nu i-a datū. Deci de uimire rēmase mutū. Vēdēndu-'lū Iónū cugetāndū încóce și incoló, îi dise: Pre acelū june îlū cerū de la tine și sufletul unui frate. Atunci suspinā bētrānul din adūncul ínimei și rēspunse cu lacrimi în față: Acela a muritū. Cum, dise Iónū, și de ce mórte? Elū a muritū pentru D-deū, vorbi acela, căci deveni viciosū și în urmă chiarū lotru; în momēntul acesta ocupă elū unū munte cu ūă cētă numerósă de hoți. Auđindū Apostolul acestea, îndatā rupse veșmēntul, cu care era îmbrăcatū, și bātēndu-'și capul între suspinuri amare, dise: Pre tine te-am lāsātū ca pre unū veghiătoriū bunū asupra sufletului unui frate. Dară acuma îndatā gătiti-'mi unū calū și dati-'mi unū conducătoriū. Și în acelū momēntū se suí pe calū și se depártà, fiindū fórtē emoțiunatū. Deci ajungēndū la locul numitū, fu prinsū de hóții, carii erau la pază. Elū însă nu încercá nici a fugi, nici a se ascunde, ci strigá cu viersū tare: Chiarū pentru aceea am venitū, aduceți-mi pre capitanul

vostru ! Dară acesta venindū înarmatū și de departe cunoscēndū pre Apostolul Iónū, fu cuprinsū de rușine și apucà la fugă. Apostolul însă porní în cursū răpede după dînsul și gonindu-'lū, uitāndū și de bētrānețele sale, strigà : De ce fugi, tu fiule ! de părintele tău ? De ce fugi de unū moșnégū fără de arme ? Stăi, nefericitule ! nu te teme, încă ai sperānță de viēță. Eū înaintea lui Christosū voiū dá sēmă de tine. Eū cu plăcere voiū suferí mórtea pentru tine, precum a suferit'-o Christosū pentru noi, și sufletul meū voiū dá pentru alū tău. Stăi și crede, că Christosū m'a trāmisū. Audindū junele vorbele acestea, se oprí și-'și plecà fața la pāmēntū ; apoi asvîrlí armele, tremurà și plānse cu amărū, se aruncà la peciōrele bētrānului și satisfācēndū cu suspinū și tānguire, pe câtū se putea, se botezà de noū prin imbielșugatele rîuri ale lacrimēlor sale. Totu-și își ascundeá elū încă mâna cea dréptă. Dară Apostolul îi promise cu jurāmēntū, că-'i va dobāndí de la Māntuitoriul ertare și puindu-se la peciōrele lui și sārutāndu-i drépta, care erá chinuită de consciința omorului, dară curățitā acum prin penitentā ; îlū rēchlamá la biserică, și rugāndu-se neprecurmatū pentru dēnsul, cerú de la Dumnedēu ertarea promisă. Dară și cu cuvinte de mângālare linescesce elū ca prin farmecū înima cea sēlbatecă și spāriatā a tînērului. Și nu contení, pēnē ce nu corese deplinū pre tînērul, făcēndu-'lū în urmă chiarū și propusū alū bisericei ; dāndū prin acēsta unū esēmplu sublimū de adevēratā penitentā, ūă probă strāordinariā de renaștere nōūă și arētāndū în elū semnele de învingere ale unei înviāri visibile.¹⁾

Din acēstă întēmplare se vede, că s. Ioanū observá, față cu pēcătoșii cei mari, aceea-și procedură, carea o observá și Apost. Paulū. Acestū june rētăcitū manifestà părere de rău și căință pentru viciile sale ; dară elū, încă înainte de ce-'i dá Apostolul ertare, trebuie să se supună și la esercite esterne de căință, la rugăciune și ajunare, aceea, ce va fi făcutū după demāndul Apostolului, care se rugá și ajună dinpreună cu dēnsul.

Despre disciplina penitențială în biserică rēsăritēnă din timpul după Apostoli ni daū lāmuriile cele mai sigure Constituțiunile sēu așēdāmintele apostolice și canónele s. Apostoli, erá în biserică apusēnă Tertulianū și Ciprianū.

În a 2. carte a Constituțiunilor apostolice, se spune pe largū, cum să procedă Episcopul față cu pēcătoșii bisericei sale. „Dacă

¹⁾ Euseb. Hist. eccl. l. 3., c. 7.

va observá, se dice în acéstă carte,¹⁾ că cine-vá a pécătuitú greú, atunci poruncesce, ca să se deosebescă de biserică, tânguindu-te cu amăriciune; totú așá să se întristeze diaconii asupra celui deosebitú, să-'lú observe și să-'lú țină afară de biserică. Apoi érá-și să între în biserică și să se róge pentru dînsul la tine . . . După aceea să-'lú aducă în biserică, și după ce voiú fi cercatú, orî de e cu căință și demnú, de a fi primitú în biserică, pedepsesce-'lú cu ajunare dóuë, trei, cincî seú șapte sêptemâne, după cum va cere feliul călcării de lege și referințele . . . Pre celú acusatú cercă-'lú singurú, și nefindú nime de fătă, îndémná-'lú la căință. Érá dacă nu ascultă, ia încă pre unul seú pre altul, arétă-i în presența acestora rêtăcirea și muștră-'lú cu blândete și serioșitate. Dacă vè crede elú pe voi tustrei, e bine; érá dacă e vértosú și îndèrèptnicú, spune comunei. Dacă o disprețuiesce și pre acéstă, să-'ți fiă ca unú págânú și vameșú, și nu-'lú admite ca pre creștinú la adunare." Și în altú locú alú acesteia-și cărți se dice: „Pórtă grijă pentru toți ca unul, carele pentru mulți ai a dá samă. Pre cei sănătoși îi feresce, pre cei căduți îi admoniază și pre ceia, ce-'i umilescî prin ajunare, rădică-'i prin deslegare. Pre cela, ce a fostú întristatú, prime-sce-'lú de noú, și pecândú se rógă pentru dînsul tótă biserică, permite, după ce îi veî fi impusú mâna, ca în viitoriú érá-și să rămână în staúlul oilor. . . . Așá trebuie să pășescî, o Episcopo, și precum primescî după învêtatură premérsă pre unú pagânú spelatú prin botczú, așá adă la locurile cele vechi de pascétóriă pre acela, căruia i-ai impusú mâna și pre care 'l-ai curățitú prin penitență, pecândú se rugăú toți pentru elú. Împunerea mânelor îi va fi în locú de baie."

În canónele s. Apostoli se demândă mai adese-orî ca pedépsă pentru călcări de lege aforismul, care însémná deosebirea de biserică și de rugăciune cu credincioșii.²⁾ Pentru clirici se demândă mai adese-orî pedépsa caterisirii *καταρσεις*, carea însémná oprirea de la isprăvirea funcțiunilor bisericesci seú și totala depunere seú destituire de la oficii.³⁾ Aceste pedepse se aplecáú după calitatea călcării de lege. Gradul celú mai micú de pedépsă e neîmpărtășirea cu s. misterie,⁴⁾ érá pedépsa cea mai mare și mai grea e totala deosebire de biserică.⁵⁾

¹⁾ Lib. II. c. 16.

²⁾ Tâlcuirea la can. 10. și 12. alú s. Apost. Pidalionú de înaltú Prea s. M. Veniaminú, îndreptatú de N. Scribanú. Némțul, 1844.

³⁾ Vedî tâlcuirea la c. 65. alú s. Apost. Totú acolo.

⁴⁾ Tâlcuirea la can. 110. alú s. Apost. Totú acolo.

⁵⁾ Vedî can. 29 și 51 alú s. Apost.

De disciplina penitențială a bisericii africane din timpul după s. Apostoli scrie Tertulianu următoriele: Cu câtu mai necesariă e afacerea acestei penitențe a două,¹⁾ cu atâtu mai ostenicioasă e și esecutarea ei, așa că aici nunumai se descopere consciința, ci ea se împlinesce încă și prin óre-carele actü. Acestü actü, carele prin cuvântul grecescú se esprimă mai aprópe și se însamnă mai adeseori, este exomologesa,²⁾ prin care avemü a mărturisi Domnului pécatele, nu ca cândü elü nu le-ar cunosce, ci pentru-că satisfacerea se pregătesce prin mărturisire, penitența se produce din mărturisire, și Dumnedeü se împacă prin penitență. Exomologesa e așa-darã üă disciplinã de certare și umilire, care constrînge la üă viétã, ce-l aduce omului îndurare. Cätü de îmbrãcãminte și nutrimentü, cere ea, ca omul să dacã în sacü și cenușã, să nu se îngrijescã de corpü, să se întristeze în inimã și pécatul să-lü îndrepte prin mortificare; pe lângã acésta să se rëtinã de mâncare și bëuturã, nu în favórea pântecelui, ci a sufletului; mai alesü însã să se deprindã cu rugãciunea, ajunãndü să plângã, și diüã și nóptea să suspine la Domnul, să se arunce înaintea preoților, să cadã în genunchi înaintea iubiților lui D-deü și pre toți frații să-ï trãmitã ca mijlocitori ai cererii sale. Tóte acestea să le facã exomologesa, ca să sporescã schimbarea cugetului, prin fricã de pericolü să învețe a se teme și de Domnul, și pre pécãtosul, ce se condamnă însu-și, să-lü pedepsescã în locul mâniei lui D-deü, și astüfelü să ștergã, eü nu dicü să trecã cu vederea, pedepsele eterne.³⁾

Ostinelele și greutãțile împreunate cu acésta penitență le descrie s. Ciprianü, Episcopul Cartagenei în urmãtorül modü: „Pe câtü de greü am pécãtuitü, pe atâtü de amarü trebuie să deplângemü pécatul. La üã ranã grea nu se cuvine să lipsescã vindecarea sãrguincioasă și îndelungatã. Penitența nu póte să fiã mai puținã, decätü cãlcarea de lege. Credi tu, că lesne se va îmblãndi Domnul, de care te-ai lãpëdatü cu cuvinte necredinciose, cãruia i-ai preferitü mai cu plãcere ereditatea pãrintescã, alü cãruia templu l-'ai disonoratü cu întinarea hulitóriã. Credi tu, că elü lesne se va îndurã de tine, dupã ce ai disü, că elü nu e alü tãü. Necontentitü trebuie să te rogi și să ceri, să petreci diüa în întristare, nóptea în priveghiare și plângere, timpul întregü în strigare de durere; pe pãmântü trebuie

¹⁾ Prima penitență e botezul.

²⁾ Ἐξομολόγησις, ἐξομολογεῖν mărturisirea și a pécãtelor.

³⁾ Tertull. De poenitent. c. 9.

să te întinzi, în cenușă, în veșmântu de căință și în tină trebuie să te rostogolești, după perderea veșmântului lui Christosă să nu dorești mai tare altă veșmântu, după bucatele diabolului să voiesci mai cu plăcere ajunarea, să faci fapte bune, prin cari se curățescă peccatele, să-ți fiă aminte de desă elemosină, prin care se mântuiescă sufletele de mörte“.¹⁾

Despre ceremoniele bisericesci observate la penitența publică face s. Cipriană scurte îndegetări în unele epistole. „De-öre-ce pentru peccate mai mici“ dice elă „peccătoșii, prin timpă amăsurată, împlinescă penitența și după ordinea disciplinei vină la exomologesă, și prin împunerea mânelor din partea Episcopului și a clerului căpătă dreptul împărtășirii; se admită acuma la împărtășire, durându încă perseccuțiunea, ömeni, cari n'aă făcută nici ună felă de penitență, cari n'aă petrecută exomologesa; și fără ca Episcopul și clirul să li fi împusă mânele, li-se dă eucharistia, măcar că e scrisă: „Cine mănăncă trupul Domnului cu nevredniciă și bé din păhară, se face vinovată de trupul și sângele Domnului“.²⁾

(Va urmă.)

¹⁾ Cypr. De lapsis.

²⁾ Epist. IX. Vedă și Epist. X. XI.

Catechesele celui între sânti părintelui nostru Cirilū, Archiepiscopul Ierusalimului.

(Trăduse după testul originalu de M. Bendeschi, edițiunea Migne.)

CATECHESA II.

p e n t r u c e i c e s t a ũ s ă s e l u m i n e z e .

Ținută în Ierusalimū ex tempore. Despre căință și ertarea păcatelor și despre împotrivorū. Ceteria din Ezechilū: „Dreptatea celui dreptū va fi de-asupra lui, și fără-de-legea celui nelegiuitū va fi asupra lui, dară de se va întorce celū nelegiuitū de la tôte păcatele sale“ ș. m. d. ¹⁾

1. Grozavū lucru e păcatul și morbū de totū greu pentru sufletū e fără-de-legea, ea taiă cōrdele lui și se face cauza focului eternū: E unū rău din voie liberă, ũă odraslă a hotăriri libere și, că păcătuimū chiarū de bună voie, dice lămuritū ore-unde și profetul: „Eū te plântasemū viă fructiferă, tōtă adevărată; deci cum te-ai prefăcutū în amăriciune. via străină“ ? ²⁾ Plântăciunea eră bună, fructul însă e rău; din hotărire liberă s'a născutū răul: celū ce a plântatū este fără de vină, dară butucul se va aruncă în focū; căci a fostū plântatū spre bine și a adusū fructe rele din voie liberă. După Eclesiastū „D-deū a făcutū pre omū dreptū, dară ei caută totū felul de uneltiri“. ³⁾ „Noi sūntemū făptura lui, creați spre fapte bune“, ⁴⁾ dice apostolul. Creătoriul așa-dară, fiindū însu-și bunū, a creatū spre fapte bune; creătura însă, din voință propriă, a degeneratū în răutate. Lucru grozavū e așa-dară păcatul, cum am disū; dară se pōte vindecă: e grozavū pentru celū ce-lū ține morțișū, dar' ușorū de vindecatū pentru celū ce voiesce să-lū lăpede prin căință. Închipuiesce-ți, că cine-vă ține focū în mână; câtū ține cărbunele, se frige fără tōtă îndoielă; dacă însă aruncă cărbunele, aruncă totū-ũă-dată și ceea ce-lū frigeă. Dacă crede cine-vă, că

¹⁾ Ezechielū 18, 20.

²⁾ Ierem. 2, 21.

³⁾ Ecles. 7, 29.

⁴⁾ Prov. 6, 27.

pecătuindū, nu se frige, acelaia îi dice scriptura: „Lega-va cine-vă focū în sinū, fără ca să ardă hăinele“? ¹⁾ așa și pecatul arde córdedele sufletului.

2. Dară va întrebă cine-vă: Ce este pecatul? vietate-î? ângeru-î? diavolu-î? ce-î ceea ce făptuiesce acestea? Nu-î, omule! vrăjmașū esternū, ce stă să te învingă, cí odraslă rea, ce cresce din tine însu-ți. Caută cu ochii tăi drepti ²⁾ și poftă nu mai este. Ține strinsū ale tale și nu răpí cele străine: și furtul e mortū; adă-ți aminte de judecată: și nici curvia, nici preacurvia, nici omorul și nici alta fără-de-lege care-vă nu te va cuprinde. In-dată însă ce uiți de D-deū, începi apoi a gândí la cele rele și a comite fapte oprite.

3. Însă nu esci numai tu urditoriul faptelor, ci este și altul care-vă inspiratoriū de totū reū, diavolul. Acela îi inspiră pre toți; dară nu pune mâna pe cei ce nu-lū ascultă. Pentru aceea dice Eclesiastul: „De se va rădică asupra ta spiretul celui puternicū, nu părăsí locul tăū“; ³⁾ încuiă ușa ta, și alungă-lū dela tine. și nu te va strică. Dacă însă admiti cu nepesare meditarea disfrênării, ea prin combinări aruncă rădecine în tine, îți légă strinsū mintea și te trage în abisul reutăților. Dară póte ai dice: „eū sūntū credinciosū, și pofta rea nu mă póte învinge, de-și gândescū la dinsa mai adeseori“! Nu scii, că o rădecină crépă și stânca, deacă ades-a se înfige într'insa? Nu primí sēmēnța, fiindū-că-ți va despică credința! Scóte reul din rădecină, înainte de ce înflorește, ca nu cum-vă fiindū nepesatoriū la începutū, să aibi a te'ngrijí mai la urmă de focū și de sēcure. Dacă începi a pătímí de ochi, vindecă-î îndată. pentru-ca să nu cauți medicū abíá atunci, când ai orbitū.

4. Urditoriul pecatului și tatăl reutăților e așa-dară diavolul; acésta a dis'-o Domnul, nu eū: „diavolul pecătuiesce dela începutū“.⁴⁾ 'Naintea lui n'a pecătuitū nime. Elū însă a pecătuitū, nu pentru că ar fi fostū, din nătură, constrinsū a pecătuí (altmintrea s'ar întórce causa pecatului érá-și la acelū ce l'a fostū creatū așa), ci elū a fostū creatū bunū, și a devenitū diavolū din voie propriă, căpētândū și numirea dela acțiunea sa. Căci archangelū fiindū, fū numitū dup'aceea defăimatoriū, dela a defăimá; fiindū șerbū bunū alū

¹⁾ Prov. 6, 27.

²⁾ Prov. 4, 25.

³⁾ Ecles. 10, 4.

⁴⁾ Ioanū 8, 44.

lui Dumnedeu, a devenit apoi Satana,¹⁾ numit cu numele lucrului; căci Satana înseamnă împotriviitoriu.²⁾ Aceste nu-să învățăturele mele, ci ale profetului Ezechiil purtătorului de spiretă. Căci cândă prinde a plânge asupra lui, dice: „O! chipă de asemănare și coróna frumuseței, în raiul lui D-deu esci născută“. Și în-dată dup'aceea: „Te-ai născută nepetată în dălele tale, din diăa, care ai fostă creată, pēnă s'au aflată fără-de-legile în tine“. ³⁾ E fôrte bine disă: „s'au aflată în tine“. Căci nu de din-afară ți-s'au adausă, ci tu însu-ți ai născută rēutatea. După aceea spune elă și causa: „Inima ți-s'a mândrită de frumuseța ta; din causa mulțimii pēcatelor și din causa fără-de-lsgilor tale ai fostă rănită și te-am aruncată pe pământă“. În acordă cu acestea dice Domnul în evangeliă éră-și: „Vedemă pre Satana cădēndă din ceriă ca ună fulgeră“. ⁴⁾ Tu vedi consu-nanța testământului vechiă cu celă noă. Acesta, cădēndă, a făcută împreună mulți apostati. Acesta însuflă celora ce-lă ascultă poftele cele rele; dela acesta purcede preacurvia, curvia și totă ce e rēu. Din causa acestuia strămoșul nostru Adam a fostă alungată și pentru raiu, celă ce produceă de sine frupte minunate, a luată în schimbă pământul producătoră de spină.

5. Dară ce? va dice cine-vé, fiindă amăgiți am perită: óre nu mai este mântuire? am cădută: óre nu-ă cu putință să ne rădicăm éră? sântemă orbi: óre nu-ă cu putință să vedemă éră? ne-am făcută ologi: óre nu-ă cu putință să âmbălămă éră dreptă? ca să dicemă pe scurtă: am murită: óre nu-ă cu putință să înviămă? — Omule! óre celă ce a sculată pre Lazară, care eră mortă de patru dăle și puțiă, óre acela nu te va înviă cu multă mai ușoră pre tine celă ce esci viă? Celă ce a vērșată pentru noi sângele său celă scumpă, acela ne va scăpă de pēcată. Fraților! Să nu ne lăpēdămă de noi însi-ne, să nu ne aruncămă însi-ne în starea desperării; pentru-că e lucru înfricoșată a nu crede în sperânța cainței. Căci cine nu ascēptă mântuirea, acela adaoge cele rele fără nici ună bă-gare de sēmă; cine însă speréză vindecarea, acela se cruță apoi ușoră. Și tâlhariul, care nu așteptă grațiă, ajunge pēnă la împertinință; dară dacă speréză ertarea, ajunge adese la caință. Apoi, șerpele-și lăpēdă

¹⁾ Διάβολος, defăimătoră, ilă numescă părinți, pentru că a pîrită pre ómenă la D-deu cu nedreptate. Dr. I. Nirschl.

²⁾ După limba evraică.

³⁾ Ezechiel 28, 12—17.

⁴⁾ Luc. 10, 18.

pelea, noi însă să nu lăpedăm păcatul?¹⁾ Și pământul plin de spini, deacă se lucră bine, se preface în pământ roditoriu, dară vouă să nu vi-se pótă îndreptá mântuirea? prin urmare natura noastră este primitóriă de mântuire; dără se cere în fine voință.

6. D-deu e îndurat și îndurat nu puțin. Așa să nu dici: am curvit, am preacurvit; am făcut lucruri înfricoșate și nu ădată, ci chiar adese-ori: óre înduplecă-se-va? óre da-mi-va ertare? Ascultă, ce dice psalmistul; „Căt de mare este mulțimea bunătății tale, Dómne“!²⁾ Nu întrec cumulatele tale păcate mulțimea îndurărilor lui D-deu. Nu întrec ranele tale sperința medicului celui mai 'nalt. Dă-te numai cu credință; spune medicului suferința. **Di** și tu ca David: „Am dis: voi descoperi contra mea fără-de-legea mea Domnului“ și ți-se va întâmplă cam aceea ce e dis mai departe: „Și tu ai ertat nepietatea inimei mele“.³⁾

7. Voiesci să cunosci iubirea lui D-deu cătră ómeni, tu, care de curându ai venit la catechese? Voiesci să cunosci îndurarea și îndelunga răbdare a lui D-deu? Ascultă despre Adam: Adam primul om, creat de D-deu a călcat poronca: óre n'a putut îndată să-i decreteze mórtea? Dară uită-te! ce face Domnul a tot îndurat: Îl scóte afară din rai (căci nu eră vrednic să petrecă acolo, de'n cauza păcatului), îl aședă în prejma raiului, ca, vedându de unde a cădut și din ce fel de loc în ce fel de loc a fost aruncat,⁴⁾ în urmă să se mântuiescă prin căință. Cain, omul cel ăntăi născut, s'a făcut ucigaș de frate, nascocitoriu al reuțăților și urdioriu al omorurilor și ăntăiul pismaș. Dară după-ce a repus pre fratele său, ce judecată se face? „Gemându și tremurându să fi pe pământ“.⁵⁾ Păcatul e mare, pedépsa ușoră.

8. Așa-dară îndurare a fost în adevăr și acesta a lui D-deu, dară ăncă mică față cu cele următoare. Căci gândesce numai la cele ce s'au petrecut pe timpul lui Noe. „Pecătuiău uriașii, și multă fără-de-lege s'au lătit atunci pre pământ“,⁶⁾ și din cauza acesteia aveă să vină potopul. „Și în anul cincisute pronunță D-deu amenințarea, ér' în anul șese sute⁷⁾ a adus potopul

¹⁾ Cu privire la ev. Mat. 3, 7. Nu fi mai mult șerpe, ci grăbind spre botez, lăpedă viața trecută păcătósă, precum își lăpedă șerpele pelea.

²⁾ Ps. 30, 1—12.

³⁾ Ps. 31, 5.

⁴⁾ I. Moisi 3, 23.

⁵⁾ I. Moisi 4, 12.

⁶⁾ I. Moisi 6, 4.

⁷⁾ În suta a șesea a vieții lui Noe. I. Moisi 5, 32. 7, 11.

pre pământu. Vedeți tu lărgimea îndurării lui D-deu, ce durează răstimpul de o sută de ani? ore n'a putut el face pe loc, ceea ce a făcut atunci după o sută de ani? dar' el în-adinsu a trăgănatu, dându ocajune la căință. Vedeți bunătatea lui Dumnezeu? și dacă s'ar fi căit cei de atunci, ei n'ar fi perdut îndurarea lui Dumnezeu.

9. Să venim acuma și la cei-l'alți, ce s'au mântuit prin căință. Puteți să diceți și dintre mulțimi care-vă: Am curvit, am precurvit, mi-am mânjit corpul cu totu felul de desfrânări: ore este mântuire? Caută, mulțime! la Rahab și ascultă și tu mântuirea; căci dacă ceea ce a curvit în fața lumii și cu plată, s'a mântuit prin căință: ore ceea ce a curvit o dată ore-cându înainte de charu, să nu se mântuiescă prin căință și înfrinare? căci cum s'a mântuit aceea, întreabă! numai atâta a spus: „Dumnezeul nostru este în ceru și pe pământu“. ¹⁾ „Dumnezeul vostru“, dice ea, căci „al ei“ n'a cutezat să dică din cauza desfrânării ei. Dacă ți-i aminte să primești mărturia despre mântuirea ei cuprinsă în s. scriptură, ai scrisu în Psalmi: „Îmi voi aduce aminte de Rahab și de Babilon, cari mă cunosc“. ²⁾ O! câtu de mare este îndurarea lui Dumnezeu, dacă și de curve își aduce aminte în scripture! Nici nu dice simplu: „îmi voi aduce aminte de Rahab și de Babilon“, ci pe lângă acesta și: „cari mă cunosc“. Este așa-dar, în asemenea modu, atâtu pentru bărbați, câtu și pentru mulțimi mântuire, ceea ce se câștigă prin căință.

10. De ar păcătui și întregu poporul, nu întrece nici acesta îndurarea lui Dumnezeu. Poporul și-a fostu făcutu vitelul de aur, dară Dumnezeu nu s'a lăsat de îndurarea sa; l'au negat oamenii pre Dumnezeu, dară Dumnezeu pre sine însuși nu s'a negat. ³⁾ „Istia suntu deii tăi, Israile“, ⁴⁾ au spus ei; și era, ca totu-de-a-una, Domnul lui Israilu a fostu mântuitorul lor. Dar' n'a păcătuitu poporul singuru, ci și Aaronu arhiereul. Căci Moisi este celu ce dice: „Și preste Aaronu s'a făcutu mânia lui Dumnezeu, și eu m'am rugat pentru densul“ dice el „și l'a ertat Dumnezeu“. ⁵⁾ Moisi apoi, rugându-se pentru arhiereul, ce păcătuiă, l'a împăcatu pre Domnul:

¹⁾ Ios. 2, 11.

²⁾ Ps. 87, 4.

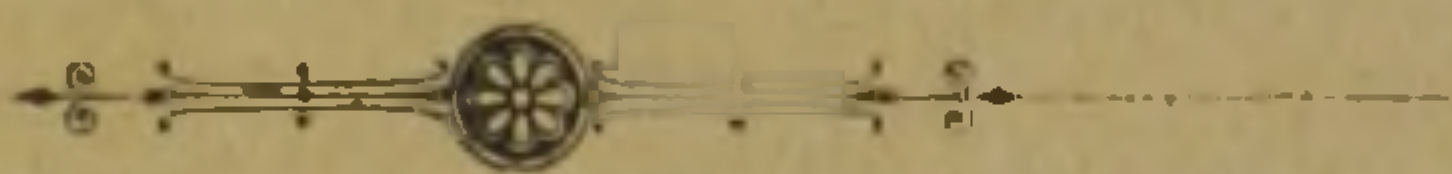
³⁾ II. Timot 2, 13.

⁴⁾ II. Moisi 32, 4.

⁵⁾ V. Moisi 9, 20.

dară Isusū celū unul născutū, rugându-se pentru noi, să nu-lū împace pre Dumneḃeū? Şi pre acela, din cauza păcătuitului, nu l'a opritū să ajungă la archieriă; dară pre tine, celū ce vii din păgâni, să te opréscă a întră la mântuire? Omule! căiesce-te şí tu aşá deacum înainte, şí nu ți-se va opri charul. Neviţiósă arétă-ți purtarea în viitoriū! căci Dumneḃeū întru adevērū este iubitoriū de ómeni şí nici unū omū nu va puté esprimá, precum se cuvine, îndurarea lui Dumneḃeū. Da! Dacă s'ar şí împreună tóte limbele ómenilor la unū locū, nici aşá nu ar fi în stare a spune ũă parte care-vá a iubirei lui Dumneḃeū cătră ómeni. Noi dicemū ádecă ũă parte care-vá din cele, ce suntu scrise de îndurarea lui faḃă cu ómenii; dară nu scimū, câtū a ertatū elū şí ângerilor.¹⁾ Căci şí pre aceia îi értă elū, fiindū-că numai unul e fără de păcatū, Isusū, carele ne curătesce de păcate. Dară şí despre aceia destul.

(Va urmá.)

¹⁾ Cum se vede, credea Ciril, că nici ângerii cei buni n'au rămasu fără de nici unū păcatu, dicendū, că numai Isusū este fără de nici unū păcatu. A. Nirsehl.

Cuvântare

la schimbarea la față a D-lui nostru Isus Christos și totu-odată și ziua aniversării a nasterii Maiestății Sale c. r. Apostolice Franciscu Iosifu I.

În mijlocul Galileii se rădică un munte înalt, de pe ale cărui vârfuri se vede în depărtare Ierusalimul, valea Iordanului, marea Tiveriadei, Genezaretul și Vetsaida, muntele maslinilor și vârfurile Livanului. Acest munte se numește al Tavorului, și pe dînsul se suie adese-ori călătorii pentru frumseța priveliscii.

Și Mântuitorul nostru se urcă pe acest munte dinpreună cu învățăceii săi cei mai iubiți, Petru, Iacov și Ioan și ce se întâmplă aici? Fața lui străluce ca soarele, era hainele lui se făcură albe ca lumina. Și ecă doi bărbați ai testamentului vechi li-se arătară lor, Moisi și Ilie, vorbindu cu Isus. Și încă vorbindu ei, nor luminos îi umbră și se auzi glas din nor, dicîndu: „Acesta e fiul meu cel iubit, întru carele bine am voit, pre acesta să-l ascultați“.

Ce înfățișare măreță, ce bucurie și surprindere neasceptată pentru învățăceii Domnului! Deci nu e mirare, dacă dice Petru cătră Isus Christos: „Dómne, bine e nouă a fi aici, de voiesci, să facem aici trei colibe, una ție, una lui Moisi și una lui Ilie“.

Dară întâmplarea acésta cuprinde și pentru noi multă învățatură și mângâiere! Ea mai atâtă ni dă siguranță despre cea l'altă viață și lămurire despre cea l'altă lume, de unde au venit Moisi și Ilie, și unde nu e nici durere, nici întristare, nici suspinare, ci viață fără de sfîrșit. Mai departe ni dă acésta întâmplare dovadă, că Isus Chr. e Dumneđu adevărat, dechiărându-l D-đu Tatăl de Fiiul său și-l dechiară nu în înțelesul, precum se numesc adese-ori în scriptură ómeni drepti și buni „Fii ai lui Dumneđu“, ci în înțelesul literal ca Fii al lui Dumneđu adevărat, de una și aceeași ființă cu Tatăl. În sfîrșit ni-l propune D-đu Tatăl pre Fiiul ca învățătorul și conducătorul nostru prin cuvintele: „Pre acesta să-l ascultați“, neavîndu de acuma înainte a ne ține nici

de Moisi, nici de proroci, ci de Isusū Christosū, care a introdusū ũă lege nouă, legea cea adevărată, carea unica ne pôte duce la mântuire.

Astū-feliū e întîmplarea, ce se istorisese în evangelia de astă-dî de însemnătate mare și biserica ortodoxă din vechime își aduce a minte de dînsa și o petrece cu mare solemnitate spre bucuria și mîngăierea sufletescă a filor săi.

Dară as ă-dî mai sərbéză biserica noastră din Bucovina, cu rugăciuni și cu cîntări de laudă și de mulțamită, și diūa anului 53 alū naserii Maiestății Sale augustului nostru Împēratū Franciscū Iosifū I. și poporul nostru, pētrunsū de nenumēratele bunetăți, rēversate asupra lui, cu însuflețire și cu bucuriă ia parte la rugăciunile bisericeii, manifestându-și astū-feliū simțimintele de alipire, credință și de mulțamită cătră prea luminatul nostru Împēratū și strălucita dinastiă domnitōriă. Spre a esprimă aceste simțiminte și prin cuvēntū, vom să petrecemū aici unele din bunetățile acestea, care' mprospētându-le în memoria noastră, să ni-se întărescă și simțimēntul de amōre cătră Maiestatea Sa și cătră patria, ce o împērătesce și o scutesce.

În piața curții împērătēscii din Viena stă monumēntul Impēratului Franciscū I., pe care sîntū scrise aceste patru cuvinte din testamēntul său: „Amōrea mea popōrelor mele“, lăsândū mārinosul Împēratū următorilor săi amōrea popōrelor dreptū moștenire. De acēstă moștenire prețiosă făcēndū întrebuiņare și augustul său nepotū, carele acuma aprōpe de 35 de ani conduce destinele Austriei, o împărți și o împărtesce între popōrele sale și ele cu inimă mulțamitōriă vedură în decursul timpurilor și se încredințară, că inima Impēratului bate pentru fericirea lor, pentru binele împērăției întregi și că Lui de la ocuparea tronului împērătēscū alū glorioșilor săi străbunī necontenitū i-a fostū aminte, a susține legăturile amorii și ale păcii.

Cui nu-'i este cunoscută starea împērăției pēnă la anul 1848, cāndū prea luminatul nostru Împēratū Franciscū Iosifū I. ajunse la domnire? Și ce deosebire mare între timpul de atunci și de acuma, ce propășire urieșă pe tōte terenurile administrațiunii? Pēnă la anul 1848 nu eră țēranul proprietariū de bucățica pāmēntului, pe care locuia, ci trebuia să muncēscă pentru folosirea ei, elū și adese-orī și casnicii săi, și să petrecă multe dīle de grea urgiă și împilare. Acuma însă prin desărcinarea și desdăunarea pāmēntului, facută la inceputul domnirii

prea bunului nostru Împăratu este țeranul stăpănu pe pământul său, este proprietariu ca și alți proprietari. muncesce numai pentru sine și pentru casnicii săi și n'are a împărți cu alții din rodurile lui, ca mai 'nainte. Acuma averea cetățenului e neatacată și legătura de iobăgiă se'u supunere e pentru totu-dea-una desființată; acuma fiă-care cetățenu e asemenea înaintea legii, libertatea persoanei e garantată și folosirea drepturilor cetățenesci și politice nu atârănă de la naționalitatea sa și confesiunea individului, ce voiesce să le câștige; acuma fiă-care pôte să între în diregătorie publice, ne'mpedecatu fiindu nici de naționalitatea, nici de confesiunea sa; acuma fiă-care cetățenu pôte să câștige avere de totu felul, să dispună de dînsa, să se ocupe cu ori-ce ramu de câștigu onestū și cu ori-ce meseria. Acuma fiă-care biserica și societate religiuariă recunoscută legalu are dreptul esercitării publice a religiuunii sale, era confesiunalilor unei religiuuni nerecunoscute nu li opresce nime esercitarea casnică a religiuunii lor. Acuma se dau, se schimbă și se desființază legile pentru statū se'u pentru țera numai cu conlucrarea reprezentatiunilor legale, adecă a dietelor țerei, se'u a senatului imperialu, unde cetățenii aleși potrivescū în consfătuire și chibzuire aceea ce e mai bine și mai folositoriu pentru țerele lor. Legile în diua de astă-di apără interesele celor săraci întocma așa, ca și ale celor bogati; ale celor învățați întocma așa, ca și ale celor ne'nvetați; ale celor nobili întocma așa, ca și ale celor nenobili. Celor săraci nu li e ertatu, a luă averea celor bogati; dară și celor bogati nu li e ertatu, a împilă pre cei săraci. Cine, fiindu apesatu cu nedreptul, nu căpeta ajutoriu cerendu-lu? La Împăratul are intrare țeranul, spre a-'i spune durerea sa întocma așa, ca și orașanul sa și nobilul, și elu judecă, după cum prescriu legile statului, ce au asemenea valore pentru toti supusii. În împărația noastră stăpănesce dreptatea și adevărul, și virtuțile frumoșe ale glorioșilor Împărați ai Austriei strălucescū mai multu, decâtu petrele cele scumpe ale coronei lor împărătesci. Aici înima fiă-cărui cetățenu bate cu căldură pentru Împăratul său adoratū Franciscu Iosifu I., elu între cetățenii săi n'are lipsă a se încunjurā cu cete de păzitori și de vigiliu. ci în mijlocul lor se mișcă cu aceea-și siguritate, ca și în lăuntru palatului împărătescū.

Până la anul 1849 în țera noastră numai ici coló era câteua școlă, acuma însă școlele populare se înmulțiră și cu acestea

se înmulțiră în număr proporționat și școlile mijlocie. Ba chiar de aceea, ce mai înainte ici coló se exprimá numai ca ă dorință, ce de-abiá se póte realisá, și de aceea s'a făcută pãrtasiã țera noastră, ádecă de ă Universitate, institutul celú mai înaltú de învățatură și luminare, îndemânându-ni-se astú-feliú fără multe și mari spese cultura cea mai înaltă și mijlocindu-ni-se locurile cele mai însemnate în statú și biserică.

Îndeosebî noi membrii bisericei ortodoxe din Bucovina avemú mulțime de temeuri, de a simți adúncă mulțămită pentru nenumăratele bine-faceri, de cari ne făcú pãrtasi înțelepciunea Împeraților de mai 'nainte ai Austriei și bunetatea și grația Împerațului de acuma, a Maiestății Sale Franciscú Iosifú I. Marinimosul nostru Împerațú ni dete unú Archipãstorú înzestratú cu sciințe strălucite, cu inimă blândă, însuflețitú de cele mai nobile simțiminte pentru binele țerei și alú patriei, care cu înțelepciune conduce naiea bisericei la limanul de mântuire. Pe demândul prea luminatului nostru Împerațú s'a ziditú mărăța reședință arhiepiscopală din Cernăuți, unú monuméntú mărățú de artă și unú locú stabilú pentru ocãrmuirea bisericescã și pentru înstitutele cele mai înalte de învățatura și crescerea clericală. Pe demândul prea generosului nostru Împerațú s'au ziditú și se zidescú în țera biserice frumóse și demne de Dunneđeú și case parochiale amesurate pozițiunii și chiãmării preoților, și orașul Cernăuților și alte orașe, și multe tãrguri și sate din Bucovina au a mulțamí grației prea bunului Împerațú, că se împodobescú cu biserice mărățe și cu case preoțesci potrivite. Cu prea înalta voință a marinimosului nostru Împerațú s'a regulatú starea materială a clerului bucovinénú, stare, care nu mai are pãrechia în biserică ortodoxă. Și pentru vėduvele și orfanii clerului acestui a purtatú pãrintescă grijă prea înduratul nostru Împerațú și mií de ínime mulțămitórie rădică ferbinți rugăciuni la pãrintele cerescú, că acuma se vėdú scãpate de lipsă totală și de suferințe amare.

Nu e nici unú ramú alú binelui publicú, asupra căruia să nu se fi întinsú bine-făcétória mână a prea bunului nostru Împerațú. Împerațul susține și întăresce lineștea, pacea, dreptatea, siguritatea. Elú ápără averea, onórea, libertatea, viéta și drepturile supușilor săi de cătră dușmanii cei din lăuntru și din afară. Elú îngrijesce pentru bună-starea economiei rurale, a meseriilor, a negoțului, a artei, a sciințelor. La fóme și la potopú, la nãválirea dușmanilor

și la totu rău, ce amenință imperiului și țerei. Împăratul e celu mai grabnicu ajutoriū. Împăratul e spijinatoriul vėduvelor, părintele săracilor, mângâiatoriul nenorociților, apărătoriul nedreptățiților. Despre tóte acestea ni-a datū și ni dă înțelepciunea, grația și amórea prea bunului nostru Împăratū în tóte cadurile probe nenumėrate.

Să dămū așa-darā laudā lui D-deū, că destinele unei împărăție atātū de mari le-a pusū în mână unui Împăratū, care iubesc dreptatea și care e pėtrunsū de adūncā amóre cātrā toți cetățeni și să-i mulțămimū pentru bine-facerile cele multe rėvėrsate asupra nóstrā prin credință, supunere și ascultare, precum ne învățā însa-și s. scripturā, dicēndū: „Fiiule teme-te de D-deū și de Împăratul, și nici unuia să nu-'i fi neascultatoriū“. Și: „Dați cele ce sūntū ale Împăratului, Împăratului și cele ce sūntū ale lui D-deū, lui D-deū“.

Érā tu o Dómne! Împėrate alū Împėraților, fă ca diūa acēsta de bucuriā să fiā pentru noi și următorii noștri unū isvorū îmbelșugatū de aducere aminte plăcutā și de sperānte dulci. Bine-cuvēntā patria nóstrā, poporul nostru, regimul nostru, orașul (satul) nostru, precum le-ai bine-cuvēntatū pēnā acuma atātū de adese-ori și cărorā li-ai arėtatū semne nenumėrate de harul și îndurarea ta. Érā mai înainte de tóte bine-cuvēntā pre prea grațiosul nostru Împăratū, bine-cuvēntā-'lū cu pace, sănătate, zile îndelungate, bine-cuvēntā-'lū cu harul tăū, pentru-ca strălucirea tronului lui să nu se tulbure prin nemicā și pentru ca amórea popórelor sale și de acuma înainte să-'lū conducā întru tóte hotăriri și judecāțile sale, fiindu-ni și nóūe mustru strălucitū de amóre față cu concetățeni noștri, față cu diregėtoriele sale, față cu Elū însu-și și față cu dinastia prea înaltā. Aminū.

Dr. V. Mitrofanovicī.

Слово

ВЪ ПРАЗДНИКЪ УСПЕНІЯ ПРЕСВЯТОЙ БОГОРОДИЦЫ.

Распятый на крестъ, въ страшныхъ мукахъ, которыи претерпѣлъ за наше спасеніе, Іисусъ Христосъ, сынъ Божій и Спаситель нашъ, „видѣвъ мать и ученика стояща (при крестѣ), егоже любляше, глагола Матери своей: жено, се сынъ твой. Потомъ глагола ученику: се мати твоя; и отъ того часа,“ додаетъ Евангелистъ, „поятъ ю ученикъ во свояси“.¹⁾

Апостолъ Іоаннъ взялъ Пречисту Дѣву до себе и обходился съ нею яко щирый сынъ съ матерью. Изъ сихъ коротенькихъ словъ Евангелиста, можемо познати, любезныи мои, якъ то Іисусъ Христосъ и въ послѣднихъ тяжкихъ хвиляхъ своего земскаго житья на должности, которыи маеть каждый сынъ взглядомъ матери и во обще родичей своихъ исполняти незабылъ, и ю попеченію одного изъ своихъ возлюбленныхъ учениковъ припоручилъ. Чи-жь дѣляемо мы подобно? Исполняемо мы ли всегда наши дѣтскіи обязанности взглядомъ родичей нашихъ? Чи стараемся мы ихъ на дни старости и слабости забезпечити? Гдѣжь тамъ! Изъ переконанья и повседневногo досвѣдченья принужденъ я изъявити, что отношенья между дѣтьми и родичами суть дуже прикры, дуже незносны и нехристіански, вина такого неприличнаго, такого необычайнаго, рѣдкаго неустройства тяжить не только на дѣтяхъ но часто и на самыхъ родичахъ. Послѣдніи тѣмъ виноваты, что мало о хорошемъ выхованіи своихъ дѣтей журется, ихъ до церкви, до школы не посилають, гдѣ бы могли богато добраго и полезнаго научиться, но противно и сами ненаучають ихъ ничего добраго и честнаго, они своимъ властнымъ злымъ поведеніемъ, своимъ безнравственнымъ житьемъ своимъ дѣтемъ злый прикладъ даютъ и такъ ихъ не воспитають, но развращають и псують. Только при плузѣ, при сагѣ, або при иной тяжкой работѣ здібуются отцы съ сынами, прійдетъ недѣля або

¹⁾ Еванг. Іоанна гл. 19, ст. 26—27.

свято, коли кожда родина особливо обовязана всякое земское попеченіе отложить и только Богу и своему душевному добру жити, то часто сынъ съ татомъ и цѣльсенкій Божій день не видятся, одинъ идетъ гоїса, а другій чала, одинъ може и поїдетъ до Церкви но другій просто до корчмы, или якъ звычайнѣйше оба до корчмы идутъ, но не до одной, хорони Боже! не красно бы було, якъ бы отецъ съ сыномъ въ одномъ шинку подхмѣлювалися; ростятъ бо корчмы мовъ ть грибы въ селѣ можъ особно грѣшну душу горьлкою-отрутою заляти. Ажъ вечеромъ, або лучше ночью здыбуются снова они въ дому, а тамъ розпочинается часто галасъ и сварка между отцемъ и матерью; дѣти все чуютъ, все видятъ и тое все собъ на умъ берутъ. Такъ минаютъ лѣта, а дѣти якъ не чуютъ, такъ не чуютъ, якъ не видятъ, такъ не видятъ ни доброго, ни хорошого примѣру въ родительскомъ дому, вырастаютъ они на рещтѣ въ таки дивоглядныи дѣти, что не разъ человекъ на нихъ подивившись ажъ сумъ побираетъ. Но даймо на то, что родичи суть честными, богобоязливыми людьми, что они стараются своихъ дѣтей во всемъ добромъ и полезномъ научати, но при всемъ томъ суть они людьми не сильной воли, за рано зъ рукъ своихъ поводы пускаютъ, а дѣти, мовъ ть дикіи кони, чуючися вольными, брикаютъ по своему и якъ говорится: водятъ родичей своихъ за носъ. Изъ сего всего шо выходитъ? Цѣле покольнѣе, цѣлый долгій рядъ непокорныхъ и невдячныхъ дѣтей и внуковъ, которые не то, что не журятся о своихъ старенькихъ и слабенькихъ родичахъ, но еще и всякимъ способомъ имъ докоряютъ, ихъ ганьбятъ и безчестятъ, ожидаючи нетерпѣливо ихъ кончины, абы не чути вже ани одного напоминающого слова родительского, не видѣти больше ихъ сумны, часто слезами облятыи лица, забувають безбожныи на прикладъ Спасителемъ данный, который и въ страшныхъ боляхъ на крестъ мать свою спомнулъ и возлюбленному своему ученику передалъ.

Дивѣтся особливо вы, молодшіи, на сей красный прикладъ, любѣть и поважайте своихъ родичей, памятайте на тое, что по глаголу святого писанія: „благословеніе родичей созыдаеть домъ дѣтемъ, а проклятіе ихъ разрушаеть его“. На другомъ мѣстци кажетъ св. писаніе: „Проклята дитина неповажаюча отца своего и докоряюча матери своей, полно достойна, да выключють ей очи птахи хижіи“.

Посмотрѣмо же, мои любимыи, и въ свѣтлу сторону сегоднѣшняго праздника усненія пресвятой Богородицы. Она проживала по совершенію спасительнаго дѣла черезъ Господа нашего Ис. Христа и по сошествію Духа святого еще долшій часъ среди апостоловъ святыхъ, а якъ вже сіи по повелѣнію Спасителя по цѣломъ свѣту для проповѣды евангелской порозходилися, пречиста дѣва Марія еще не скоро упокоилася. Она дожила довольно глубокой старости, мала коло 63 годовъ и упокоилася правдоподобно въ Ефезъ при святомъ Апостолѣ Іоаннѣ, первомъ Епископѣ сего славнаго и великаго города. На ей погребеніе, якъ намъ преданіе церковное оповѣдаетъ, сойшлися чудеснымъ способомъ изъ всѣхъ концовъ земли всѣ св. Апостолы и присутвовали при похоронѣ пречистой Дѣвы.

Славный той похоронъ былъ! Всенепорочна душа Матери Божой и пречистой Дѣвы въ минутъ, якъ розлучилася отъ тѣла, пріймленною была въ небесное царство. И якъ могло оно иначе статися? Той, который разбойнику на крестъ сказалъ: „Аминъ, глаголю тебѣ, днесъ со мною будеши въ рай“,¹⁾ не былъ бы малъ взяти душу своей возлюблеоной матери до себе? Сынъ Божій, который намъ повелѣлъ отца и мать почитати и поважати, оказалъ матери своей ту небесную честь и славу, которая принадлежитъ Богородицѣ. Онъ, Царь надъ Царями, сдѣлалъ и мать свою Царицею надъ Царицами, Царицею неба и земли, Царицею всѣхъ людей, всѣхъ святыхъ и всѣхъ Ангеловъ.

Иисусъ Христосъ яко сынъ Божій и яко сынъ пречистой Дѣвы Маріи, неизмѣримо и безконечно большій есть отъ Царя Соломона, но что за велика честь була та, которую указалъ Соломонъ матери своей, вступивши на царскій престолъ, о томъ повѣдаетъ намъ св. писаніе: „И вниде Вирсавія предъ Царя Соломона глаголати ему о Адоніи, и воста Царь на стрѣтеніе еи, и поклонися ей, и сѣде на престолъ своемъ, и поставиша престолъ другій матери Царевъ, и сѣде одесную его“.²⁾ Если позволено есть о небесныхъ вещахъ такъ само якъ о земскихъ выразатися, то мы принуждены вѣрити, что и пречиста Дѣва Марія якъ наиблизше при престолѣ Божомъ находится, увѣнчана лучизарнымъ вѣнцемъ небесной славы, котору разумъ чловѣчскій поняти а

¹⁾ Лук. 23, 43.

²⁾ Книги III. Царствъ гл. II., ст. 19.

языкъ человѣческой выразити не можетъ, бо и здѣсь можна застосувати слова Апостола Павла: „Ихъ же око не видѣ, и ухо не слыша, и на сердце чловѣку не въздоша, иже уготова Богъ любящымъ Его“.¹⁾

Матерь Сына Божяго, чистѣйшая всѣхъ Дѣвъ, честнѣйшая и славнѣйшая безъ сравненія Хирувимъ и Серафимъ, пречиста Дѣва Марія теперь въ небѣ находится, она яко Царица небесная, первою есть между Святыми и Ангелами, она есть и силнѣйшою заступницею, покровою и защитою всего рода христiанскаго.

Но дабы заслужити собѣ, любезныи мои, заступничество пресвятой Богородицы, подобаеъ и намъ по возможности ити тою самою дорогою, которою и она ишла, а тая дорога во истинѣ не есть дуже трудною.

Цѣле житье земске Святѣйшой отъ Святыхъ не мало ничего чудеснаго, чрезвычайнаго; видно, что и мы безъ чрезвычайнаго поведенiя небесное блаженство достигнути можемъ. Пречиста Дѣва Марія соблюдала совѣстно заповѣди Божii, о которыхъ ей божественный Сынъ сказалъ: „аще ли хочещи внити въ животъ, соблюди заповѣди“.²⁾ Марія, пречиста Дѣва служила Богу щиро и искренно съ постоянною мыслiю, лишь Богу сподобатися, она всѣ должности яко Дѣва и яко Матерь точно исполняла и что разъ прирекла, тое и додержала: „се раба господня: буди мнѣ по глаголу твоему“.³⁾ Симъ повинованiемъ воли Божiей, заслужила она собѣ небесной славы по глаголу ей Сына и Бога нашего: „Не всякъ глаголай ми, Господи, Господи, внидеть во Царствiе небесное: но творай волю Отца моего, иже есть на небесѣхъ“.⁴⁾ Соблюдайте же и вы, любезныи мои, всѣ заповѣди Божii, якъ ихъ пречиста Дѣва соблюдала, и тогда и вы животъ вѣчный наследите и счастливости небесной удостоитесь.

Особливо утѣшительно для насъ повинно быти тое обстоятельство, что пречистая Дѣва Марія матерь Божя, зѣ дому бѣдною была. Еи родичи, Иоакимъ и Анна, были звычайными, бѣдными людьми, якъ и наши родители; нѣякого маестку они не посѣдали, тому то и заручили свою дочку съ бѣднымъ теслемъ Иосифомъ. Пречистая Дѣва молилася такъ само якъ и мы, она

¹⁾ I. Коринѣ. 2, 9.

²⁾ Маѣ. 19, 17.

³⁾ Лук. 1, 38.

⁴⁾ Матѣ. 7, 21.

робила и працювала якъ и мы. Сіе властне повинно насъ радovati, что пречистая Дѣва Маріа будучи человѣческаго роду, такъ само якъ и мы, теперь находится въ небѣ яко Царица небесная, яко большая всѣхъ Святыхъ. Она въ правдѣ есть Матерью Божіею. Она Царица небесная и для насъ всѣхъ матерью, а мы ей дѣтьми всегда сдѣлаться можемъ, если ей яко послушныи дѣти въ соблюданіи заповѣдей Божіихъ слѣдуемо. Пречистая Дѣва молилася, но молитва ей всегда щира, горяча и усердна была; она трудилася, но праця ей всегда съ чистыми мыслями соединена была; она и много болю терпѣла, но терпѣніе ей тихимъ повинованіемъ волю Божіею было. Томужь то и вы, любезныи мои, мольтесь щиро и усердно до Господа Бога, працюйте пильно и честно, носѣтъ терпѣливо всѣ нужды, всѣ боли и скорби, которыи Богъ на васъ насылаеть, и то тогда певно и вы царствія небесного удостоитесь и дѣтьми Матери Божіею сдѣляетесь.

Могъ бы ктось сказати: пречистой Дѣвѣ Маріи легко было въ небо вступити, была бо она по глаголу св. писанія „полная благодати“. Но властне сіе повинно насъ утѣшати. Мы маемо теперь на небѣ заступницу полную благодати, которая можетъ у Бога все для насъ вымолити, всѣ благодати, которыи намъ для богоугодного житья и блаженной смерти потребны суть. Маріа, мать Божія а разомъ и наша, находится теперь въ небѣ; яко мать Божя можетъ, а яко наша мать хочетъ она всегда намъ помочи, если мы только яко ей добрыи дѣти обходимося и съ полнымъ упованіемъ до ней о помощь прибѣгаемъ. Царь Соломонъ, якъ мы вже чули, великую честь своей матери указалъ, подѣ часъ, якъ она якогось прошенія ради до него вступила. Посадилъ онъ свою мать на престоль и сказалъ ей: „проси мати моя, яко не отвращуся отъ тебе“. ¹⁾

Иисусъ Христосъ, Господь нашъ, сынъ Бога и сынъ Маріи, есть неизмѣримо добротливѣйшій и милостивѣйшій отъ царя Соломона, онъ неизмѣримо больше свою мать любитъ; тому то пречиста Дѣва Маріа лише за насъ до своего сына помолитися потребуеть, и сей все нужное для нашего спасенія щедро и избыльно намъ надѣлитъ.

Пречистая Дѣва Маріа, мать Божя есть разомъ и нашею матерью; Апостоль Іоаннъ, который съ нею при крестѣ стоялъ,

¹⁾ III. книг. Царствъ. гл. 2, ст. 20.

взялъ ю до себе не только яко свою мать, но также яко мать всѣхъ Христіанъ. Любовь и милосердіе матери Божіей къ намъ есть дуже велике; сіе показалося на весѣлю въ Канъ Галілейской, где пречистая Дѣва зъ милосердія къ бѣднымъ весѣльнымъ колькома словами склонила своего всемогущого сына, перетворити воду въ вино.¹⁾ Ктожь бы не полагалъ все свое упованіе на такую добротливую мать? Ктоже бы изъ Христіанъ не призывалъ ей на помощь во всѣхъ нуждахъ, прикростяхъ и печалахъ туземныхъ? Если мы бользнуемо, то пречистая Дѣва Марія есть спасеніе хорохъ; если мы сумуемо, Марія мать Божа есть утѣшительницею скорбящихъ; если насъ непокоятъ наши грѣхи, Марія пречистая Дѣва есть прибѣжище грѣшниковъ; нуждаемся мы въ якої помощи, Марія мать Божа есть помощницею всего рода Христіанского.

Сей матери Божой и матери нашей блаженное усненіе сегодня вся православная Церковь поминаетъ. Упокоилася мать Божа на земли, но возсѣяла яко свѣтило незаходимое на небъ, где окруженная Ангелами и Святими, въ царской славы господствуетъ и родъ христіанскій у сына своего заступаеъ. И якъ, любезныи мои, пытаюся васъ еще разъ, можемо мы сіе пресильное заступництво для себе пріобрѣти? Непорочными гадками справленными на все тое, что есть честне, хороше и добре; богоугодными дѣлами, изъясляющими истинное христіанское житъе, а особливо щирыми, горячими молитвами. Величаймо и прославляймо же, православныи Христіане, мать Божу, мольмся всегда словами Акаѳиста, бо красшихъ словъ не въ состоянію мы выдумати: „Радуйся падшаго Адама возваніе: радуйся, слезъ Евиныхъ избавленіе. Радуйся высото неудобовосходима челоувѣческими помысли: радуйся глубиною неудобозрима и Ангелскимъ очима. Радуйся, яко еси Царево съдалище: радуйся яко носиши носящаго вся. Радуйся звѣздо являющая солнце: радуйся утробо божественного воплощенія. Радуйся, еюже обновляется тварь: радуйся, еюже покланяемъя творцу. Радуйся невѣсто ненеувѣстная. Аминь.

ГРИГОРІЙ ВОРОБКЕВИЧЪ,
протоіерей и парохъ въ Топоровцахъ.

¹⁾ Іоаннь 2. 3.

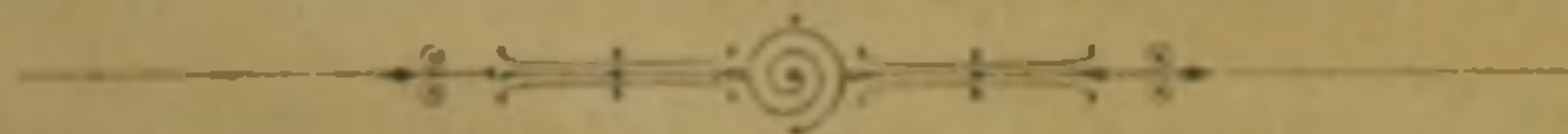
CRONICĂ.

(**Din ansa norocitei ușurări prin nascere de pruncu**) a prea strălucitei Princese de corónă Stefania facu Înaltu Prea Sântia Sa p. Archiepiscopu și Mitropolitu Silvestru dispuseciunea, că, dându-se semnalul despre această întâmplare prin săcălușuri în timpul de la 9 ore înainte de amedă di pênă la 3 ore după amedă-di, se va sevârși doxologia cu rugele de mulțamită în aceea-și di la 6 ore séră, altu-mintrea aũ în aceea-și di seũ a dóua di la 11 ore înainte de amedă-di. Analogu cu această procedere se va sevârși doxologia cu rugele de mulțamită în bisericile ortodoxe parochiale din orașe și tîrguri, precum și în ale mônăstirilor, după ce, din partea autorităților locale, se va publică acestu evenimentu îmbucurătoru. Érá în celelalte biserice ortodoxe de prin sate se va sevârși doxologia cu rugele de mulțamită în Domineca seũ sêrbătórea cea mai de aprópe după sosirea însciințării din partea autoritaților c. r. districtuale.

(**Instalarea noului protopresbiteru alu bisericei catedrale din Cernăuți.**) Cu prea Înalta resoluțiune a Maestății Sale c. r. Apostolice din 25 Iuniu (st. n.) 1883 s'a denumitu protopresbiterul titulariu și predicătoriul catedralu Preacucernicia Sa pâr. Grigoriu H a c m a n u de protopresbiteru actualu alu bisericei catedrale și de referinte consistorialu pentru agendele cultului d-deiescu. Actul de înstälare și de depunerea jurământului din partea noului demnitaru a urmatu în 8/20 Iuliu a. c. la 10 ore înainte de amedă-di în cancelăria archiepiscopescă. Aici se adună la óra prefiptă gremiul consistorialu și personalul catedralu și după sosirea Înaltu Prea Sântiei Sale a p. Mitropolitu și a d-lui consiliariu gubernialu Oreste de Reneiu ca comisariu c. r., delegatu la acestu actü solemnü, desfășurà Înaltu Prea Sântia Sa meritele pâr. G. Hacmanu în sfera activității sale de pênă acuma, pe basa cărora, precum și pe basă conduitei sale esemplarie fu denumitu ca protopresbiteru actualu alu bisericei catedrale, și provocându pre numitul protopresbiteru la acurata împlenire a oblegămintelor împreunate cu oficiul său celu

noū, care le și specifică duple normativele esistinte, îl invită, ca să depuiă jurământul de fidelitate și ascultare cătră Maestatea Sa c. r. de observarea legilor statului. Părintele Hacmanū după depunerea jurământului în mâna p. Archiepiscopū, mulțămî în expresiuni căldurose pentru denumirea sa prea grațiosului Împăratū și Înaltū Prea Sântiei Sale promițendū, că nu va lipsi și în noul său oficiū a-și încordă puterile intru sporirea intereselor bisericeii în generalū și ale bisericeii catedrale în specialū. Pronunțandū și comisariul cuvinte acomodate sērbării, se termină actul înstălării.

(După datele statistice), ce le avemū la mână, aū cercetatū în anul scolasticū espiratū și aū fostū clasificați la gimnasiul din Cernăuți 262 de studinți gr. or., la gimnasiul din Radăuți 64, la gimnasiul din Sucēva 135, la școlă reală din Sirete 24 și la școlă reală din Cernăuți 17 studinți gr. or. Dēcă împărțimū cu numerul acesta numerul poporăciunii gr. or., care ajunge după șemătismul diecesanū pentru anul curinte la 418.287 de suflete, cade pe 833 de suflete unū frequentantū. Acestū rezultatū e de totū nefăvorițoriū și demustră prea lămuritū, că înțelegința gr. or. aice în țēră nu e pe calea înfloririi, ci, dacā nu repășesece, e în stare de stagnare. De aice rezultă imperiosū, că e de amelioratū cu urgintă frequentarea școlēlor mijlocie și ori și cine vede și simțesece, că acēstă dētoriiă cade cu preferință în sarcina venerabililor păstorī sufletesci, cari dorindū și conlucrândū la rădicarea poporului și la întărirea ortodoxiei, caută să pună la cale pre creștini, ca să-și trāmită copiii nu numai la școlēle primarie, ci și la cele mijlocie.

CANDELA.

Jurnalū bisericescū-literariū.

Apare ũă-dată pe lună.

Nr. 10.

Cernăuți, 1. Optomvre 1883.

Anul II.

Catacombele Romane.

(Estrasū din ũă prelegere publică poporală ținută în 4/16 Ianuariū 1882 în sala magistratului din Cernăuți.)

(Urmare și finitū.)

Obieptele aflate în catacombe, carile mai alesū aū prețū archeologicū, sūntū :

1. Înscripciunile mormēntale (Epitaphia), precum și înscripciunile, cari le aū încrestatū pe pāreți visitātorii cei vechi ai catacombelor și cari le numescū archeologii italieni „Graffiti“.

2. Obieptele, ce în vechime se întrebuintāū prin catacombe, ori ce se puneāū în lāuntrul mormintelor, sēū și la astupāturele lor pe din afarā.

3. Monumintele arților iconitōrie (plastice) și anume zugrāvelele de pe pāreți, pāharele sēū cupele de stecłā cu iconițe de aurū la fundū sēū, dupā cum le dicū, fundurile de aurū, itālienesce „Fondi d'oro“, sculpturile de pe sarcofage și statuettele.

Înscripciunile de pe morminte sēū epitafiele sūntū compuse parte în limba grecēscā, fōrte îndātinatā în Roma vechiā și în bicerica ei, parte sūntū compuse în limba latinā, și în limba acēsta cāte-ũă-dată cu atātū de vederate apropiāri de limbele romane mai nōūē, încātū la unele cuvinte sēū la unele înscripciuni de

totu scurte mai-că ai crede, că ai înaintea-ți uă inscripctiune nu latină, ci italiană seu română. Epitafiele cele mai vechie suntu scurte și nedătate, cu câtu mai vechie, cu atâtu mai scurte. Une ori nu continu decâtu numele, alte dăți numele și starea, numai a rare ori — chiaru și la martiri eunoscuți — epitetul de martirū („Martys“, „Martyr“, „Martur“ seu și „Passus“), mai adese stă uă numire din rudire seu unū adiectivū onorificū. De multe ori urmază numelui unū adausū ca: „în pace“, „să viezi“, „dorme“, „repausă cu bine“, „a intratū în pace“, „să viezi în Domnul“, „fii primitū în Christosū“, „roga-te pentru noi“, „Dumnezeu să-ți recorească sufletul“, „nu te întristă, fetul meu! nu este vecinică mórtea“. Epitafiele mai târdie suntu mai lunge, spunu adese și vârsta mortului, data morții seu a immormentării (immormentarea se numesce în de comunu depunere, Depositio) și ceru une ori cruțarea mormentului, amenințându ici colo pe profănători chiaru cu anatemă. Dară tôte suntu însuflețite de credință și speranță și nu continu plângeri, nici simțiminte de nemângăiare seu de resignare tēmpă. În epitafiele seculor IV. și V. se întimpină, când în capul, când în urma, când în mijlocul testului, două semne, întrebuintate multu în acelu timp și aiure, semnul crucii și monogramul lui Christosū, și anume semnul crucii mai ântâiu în forma literei grecesci T și abia în seculul V. în forma cea de astă-di; era monogramul lui Christosū constându din literele cele două dintâiu ale cuvântului Christosū în scrisore grecască, adecă din literele X și P înlățuite una în alta în modu forte feluritu, mai târdiu puse adese și între litera cea dintâiu și cea din urmă a alfabetului grecescu α și ω , spre a îndegetă, că Christosū este începutul și finitul a tôte.

Nu mai puțin decatu inscripctiunile mormentale ajută a lumina întunecimile, ce plănază asupra timpurilor creștine celor dintâiu, inscripctiunile numite Graffiti, ce le au încrestatū, precum am atinsu mai înainte, pe pârții cataombelor visitătorii lor cei vechi însemnându-și acolo seu numele, adese ori și cu data cercetării, seu uă scurtă rēversare de simțiminte, seu uă urare cucernică, seu uă eschiămare de rugă, seu uă apostrofare îndreptată cătră unū mortu din cataombă ori și cătră unū mortu de aiure, a cărui amintire se redeseptase prin primblarea în acestu locașu alū morților.

Între obieptele aflate în coridorele și cămêrile cataombelor suntu cele mai de frunte lampele de tavanu, de pârte și de mēsă,

carile șerbiău de bună sémă mai ântăiū pentru luminatul catacombelor, apoi, precătū se pare, și ca simbóle ale luminei celei de veci la immorméntăciuni și póte și la liturgiă. Ele sântū în de comunū de terracotta seū de bronzū, unele și de argintū seū de ambră (chilimbariū) și aū adese-orī fórme simbolice frumóse, cele multe forma unei năi (corăbii) cu felii de felii de ornăminte simbolice, ba și cu înscripciuni. Alte obiecte de interesū archeologicū aflate prin coridórele și cămērile catacombelor mai sântū: ciuturi de ferū pentru apă, pāhare, vase mari de terracotta pentru provisiuni de bucate (Amphorae), unelte de ale sǎpătorilor ș. a. Dară cu multū mai feliiurite și mai numēróse sântū obiectele, cu carile s'aū aflatū înzestrate mormintele înse-și pe din lăuntru și pe din afară. În lăuntru mormintelor — multămită însușiei, ce o are pétra de tufū cea porósă, de a asorbí tóte materiele de putrejune — s'aū aflatū unele trupuri de morți âncă pēstrate întregi și fără mirosū de putrejune; însă la cea dintăiū atingere trupurile se prefăceăū în-dată în pulbere. De regulă erăū ele învelite în ũă pândă (unū giulgiū) cu brațele încrucișate pe peptū și erăū puse în morméntū cu fața întórsă câtū se puteá de multū cătră rēsăritū. Unele erăū îmbrăcate în materie scumpe cusute cu aurū și erăū direse cu scule de aurū și de petre prețiose, câte-ũă-dată și cu amulette în forma ínimei, cari se numiáū bulle și se purtăū fórte multū pe atunci. Dară și totū ce-i plăceá repāusatului în viétă, fiá sculă, uneltă, articolū de toilettă, mărunțișū de luxū, jucăriă seū suvenire, i-se puneá în morméntū. Pentru aceea s'aū aflatū în mormintele catacombelor pāpușe, zurgălăe, masce, căutători (oglinđi) din metalū, cutie de profumuri, pepteni, chiăi, marce de jocū, mēsuțe de jocū din mǎrmură, monete, lampe, vase de beutū de totū feliiul, stătuette, figurette și portrete. Astū-feliiū în sarcofagul unei femeie tinere mǎritate de curéndū s'aū aflatū între áltele și pāpușe, cari erăū póte suvenirī âncă din aniī ei de fetiță. Multe obiecte s'aū aflatū și înfipite în ciméntul dela astupături mormintelor. Aceste obiecte se parū a fi parte suvenirī, parte semne de cunoscutū morméntul și sântū în cele mai multe cađuri monete, medaillone, marce, dară câte-ũă-dată și numai bucățele de marmură, de stecłă, de cărămidă seū și chiar de pétră de tufū.

De deosebitū interesū între obiectele aflate în lăuntru mormintelor și pe din afară la astupături lor sântū asá nu-

mitele fióle seú ampulle de sânge (Phialae cruentae, Ampullae sanguinolentae) și așa numitele funduri de aurú. De cele din urmă vom vorbí mai josú. Cele dintâiú însá suntu cărăfițe (șipușóre) de steclă seú — mai rarú — de lutú cu úă aședătură roșă pe fundú. Din începutú se prepuneá, că suntu vase, în cari fu prinsú și pēstratú sângele martirilor și că mormintele, la carile se află astú-feliú de vase, suntu morminte de martiri. Acésta espicare a rēmasú în Roma și pēná în timpul celú mai noú espicare bisericéscă oficială; dară fiindú-că mormintele cu vase de acestea suntu fórtē multe, între cari și morminte de copii, și suntu mai multe încă din timpul dela Constantinú celú Mare încóce, decâtú din timpurile urmáririi creștinismului înainte de elú, află espicarea de mai susú mulți combătători nu numai între protestanți, ci și între archeologii romano-catolici și i-se opuse aieptarea, că aședătura acea roșă de pe fundul fiólelor ori provine din vinú eucharisticú de colóre roșă, ce se dá póte în acestú feliú mortului dreptú merinde, ori provine prin oxidare din apă sântită seú din mirú. Cercetările chemice de pēná acum n'au dusú încă la unú resultatú decidătoriú.

Dară cele mai interesante monuminte din catacombe suntu icónele lor cele zugrăvite și cele săpate. Dacă n'am avé catacombele, mai-că am poté crede, că creștinii seculor celor trei dintâiú eschideáú, ca și jidovii, dela cultul lor arțile cele iconitóriē și că nu aveáú icóne relegiöse. Catacombele ne convingú despre contrariú, de și nu tóte icónele lor suntu din timpul, în carele se întrebuintáú ele ca locuri de ímmormēntare. Multe provinú din timpuri mai târdie, cândú catacombele rēmaseră numai locuri de cercetare și de ínchinare, unele pēná și din seculul IX. Suntu însá și destule de acele, ce provinú de bună sémă din timpul celú mai vechiú creștinú și cari suntu făcute încă în totú acela-și stilú clasicú, ca și icónele din Pompeii seú ca și monumintele cele necreștine ale arții romane din timpul lui Antoninú Piu și alú lui Marcú Aureliú, pecândú mai târdiú, ca și aiure, așa și prin catacombe stilul arților iconitóriē scápētà din ce în ce mai multú. Catacombele sémēná a fi totú-úă-datá légēnul arților iconitóriē celor creștine și ne arată și mersul desvoltării lor, propășirea lor dela ínfățișări de simbóle și de alegorie la ínfățișări de istoriá reală. Icónele cele mai ínsemnate ale catacombelor suntu cele de pe morminte și cele de pe pāreți și de pe tavanuri. Acele ce suntu din timpul înainte de Constantinú celú Mare, suntu mai tóte

parte simbóle, parte alegorie, cele din urmă cu figure alegorice împrumutate ori din asemănările lui Christosū, ori din istoria biblică a amânduror aședămintelor, ori din viața casnică și relegioasă a creștinilor, ici colo chiarū din mituri păgâne, ce se dau esplicate și creștinesce. Tóte simbólele și alegoriele aceste însă se referescū în ființă la unul și același obiectū, ádecă la credința în Christosū, în puterea lui cea dumnezeiescă și în înviarea și viața de veci, ce ni-a dăruit'-o elū.

Icónele simbolice cele mai alese în catacombe sîntū: pescele, ancora, porumbul, mielul, ramul de olivū, pescele purtândū în spate unū coșiorū cu pâne și cu vinū, cerbul, vulturul, cucoșul, păunul, delfinul, calul, naia (corabia), cununa, crinul, cúmpēna, lampa, luminariul. Între ele sîntū pescele și ancora simbólele cele mai vechie.

Pescele închipuiesce pre Christosū însu-și și ajunse la însemnarea acésta în următorul modū: Mărturisirea creștină specifica, ce se concentrează în mărturisirea, că Isusū Christosū este fiul lui Dumneđeū și mântuitorul genului omenescū, se rēspicá pe atunci fórte adese pe scurtū prin formula stereotipă grecescă: Ἰησοῦς Χριστὸς θεοῦ υἱὸς σωτήρ. Érá din formula acésta, scriindu-se ea mai alesū, dacá se întrebuintá ca înscripciune, numai cu literele începétorie ale celor cincī cuvinte, din carile constá: ι, χ, θ, υ, σ, și cetindu-se apoi cele cincī litere ca unū unicū cuvēntū, rēsáriá cuvēntul grecescū ἰχθύς, carele însémná pesce. Astū-feliū pescele devení unū simbolū, ce închipuía pre Christosū cu atátū mai multū, cu câtū esplicarea mistică alegorică a s. scripture, fórte cultivatá în acelū timpū, aflá ușorū, că și în sânta scripturá a dese sub pesce ar avé a se întēlege Christosū. Dupá alții chiar esplicarea acésta mistică alegorică a santei scripture ar fi causa ántáia și directá a infățisării simbolice a lui Christosū sub chipul pescelui și ar fi aflatū numai întárire prin aceea, că și literele începétorie ale formulei de mai susū, împreunându-se într'unū cuvēntū, dau cuvēntul ἰχθύς. Între celel'alte simbole, ce le am numitū, *ancora* închipuiesce speránța creștină, *porumbul* sufletul celū cucernicū, carele a scăpatū de viața cea páménténá, érá *mielul* sufletul, ce petrece áncá pe pășunea acestei vieți, *ramul de olivū* pacea cea de díncolo, *ramul de finicū* și *cununa* învingerea câștigatá prin ũá vieță și mórte creștină — nu numai prin mórtea de martirū, — *pescele purtândū în spate unū coșū cu pâne și cu vinū* închipuiesce pre Christosū, carele oferesce nutrimentul eucharisticū pentru

vięta de veci, *cerbul, delfinul, calul și naia*, fiă-care în felul său, inchi-
puiesce tinderea la ținta de dincolo, *cucoșul* apropiarea diorilor țilei
de veci, *păunul* strălucirea celei-l'alte vieți, *crinul* purtarea de grijă
și îndurarea lui Dumnezeu, carele îmbracă atât de frumos florile
câmpului, *câmpena* dreptatea cerescă, carea împărtășesce fiă-căruia
ceea ce i-se cade, *lampa și luminariul* lumina cea vecinică.

Icône alegorice pe părății și pe tavanurile catacombelor sântu:
a) din asemănările lui Christos b. o. *buciumul de viă*, din carele sin-
gură își tragă tôte vițele puterea lor de vieță. *păstorul celă bună*,
ducându a casă pe umerele sale oia cea răafată, *sămătorul*, ce
pune în pământ grăuntele spre înviare, *feciorele cele înțelepte*, mai
rară și *cele nebune*, dintre carile cele dintăi își știu câștigă intrarea
la nuntă, cele-l'alte rămănu eschise prin negrijirea și întârziarea
lor; b) din istoria biblică a aședământului vechiă mai alesă *Adamă*
și *Eva* în starea și conștiința păcatului și totu-și nu fără de speranță,
Avelă omorită de fratele său Caină, dară primită de D-deu cu plăcere,
Noe la feresta chivotului, aducându-i porumbul cu ramul de olivă în
ciocă știerea îmbucurătoare, că valurile morții s'au scursă, *Isaacă*
scăpată de mörtea sacrificială, ce-lă amerință, *Iovă* celă multă suferi-
toră, carele și-a pusă speranță în D-deu și nu a rămasă rușinată, felu-
rite scene din vieță omenilor lui D-deu *Iosifă* și *Moisi*, *Samsonă*, căruia-i
dădă țaria și junele *Davidă*, căruia-i dădă învingere atotă-putința dumne-
deieșcă, înălțarea la ceră a lui *Iliă*, *Iona* și *Tovia* în situațiunile cele mi-
nunate și pline de prefaceri, prin carile i-a purtată mâna lui D-deu,
Daniilă rămasă nesfășiată în grăpa leilor și cei trei tineri rămași
nearși în cuptorul din Vavilonă; c) din istoria evangelică cu pre-
ferință fapte, ce învederăză mărirea cea dumnezeieșcă, puterea cea
făcătoare de minuni și predicarea cea dătătoare de vieță a lui Chri-
stosă, așa se află închinarea magilor, prefacerea apei în vină, sătu-
rarea a miă de omeni cu puține până și cu puțină pescă, vindecarea
orbilor și a paralticului, ce-și rădică apoi însu-și patul său, învia-
rea lui Lazară din morți, încredințarea cuvântului dumnezeiescă apo-
stolilor, pecându răstignirea și înviarea lui Christosă nu se află ni-
căiure; d) din vieță creștină cea de tôte țilele mai adese este înfă-
țișată familia adunată în jurul mesei de ospetă, închipuindu-se astă-
felă speranță, de a se vedă readunați cândă-vă toți medularii fami-
liei întră fericirea cea de dincolo, nu rară se află înfățișate și femeie.
ce se rögă cu mânele întinse, însă care este însemnarea alegorică

a chipurilor acestor din urmă precum și a altor scene sămănătorie, despre acesta se certyă mai ales romano-catolicii cu protestanții ; e) ūă alegoriă favorită din mitologia păgână este Orfeŭ — ca chipŭ alŭ lui Christosŭ — certyându din liră și cucerindŭ cu farmecul certyării sale fere selybătice.

Din contra înfătyșării de fapte și chipuri istorice fără tindintă și însemnare alegorică se întimpină în secolele cele trei dintăiŭ de totŭ rarŭ ; de acestŭ felŭ vor fi doryă înfătyșările Mariei și ale lui Iosifŭ cu pruncul ; chipurile apostolilor Petru și Paulŭ se află încă, dară numai pe funduri de aurŭ și pe bronzuri ; eryă unŭ chipŭ alu lui Christosŭ menitŭ de a reryoduce trăsurrele feței lui, precum și chipuri de martiri sely scene martirice nu se află de felŭ din timpul acesta.

Plăcerea acetya mai că exclusivă, ce o aveă timpul străvechiŭ alŭ creștinătății peryă la Constantinŭ celŭ Mare pentru iconeye simbolice și alegorice, stă în strinsă legătură cu predilectiunea, ce o aveăŭ jidovii și creștinii de atunci pentru esplicarea mistică alegorică a santei scripture, pecându dela Constantinŭ celŭ Mare încoce de ūădată cu esplicarea literală istorică a santei scripture străbătŭ și în artyle iconitorie realismul istoricŭ, și iconeye simbolice și alegorice făcură locŭ iconelor, ce înfătyșeyă întemplyminte și personeye de ale istoriei biblice și bisericesci curatŭ ca atari și fără scopŭ alegoricŭ. Scenele curatŭ istorice și iconeye cele cu menirea de portrete devinŭ dela Constantinŭ celŭ Mare încoce totŭ mai numeryose și în urmă obieptele principale ale artylor iconitorie creștine. Mai terydŭ decătŭ în tóte cele-l'alte însă se încercară aceste din urmă în portrete de ale lui Christosŭ, cari și în catacombe provinŭ de abiă dela seculul V. înainte. Acetya se pare a-și ave causa sa deosebită în aceea, că creștinilor în timpurile cele grele și pline de suferințe și de înjosiri, ce le petrecură în secolele II. și III., li plăcea a se mąngăiyă cu ideea, că chiarŭ în acetya stare tristă semyenă biserica mai deplinŭ cu capul ei Christosŭ, pre carele profetul Isaia (53, 2. 3.) l'a vedutŭ înainte ca pre unul, ce nu aveă chipŭ nici frumuseță, nici eryă arętosŭ, ci înjositŭ și celŭ mai de pe urmă dintre ómeni și astŭ-felŭ mergendŭ în esplicarea descrierii profetice a lui Isaia peryă în ameryunte, veniră la închipuirea, ce o aflămŭ la Climentŭ Alexandrenul și la Tertulianŭ, cumcă făptura de afară a lui Christosŭ ar fi fostŭ urită, ūă închipuire, în urma ceryia ea nu eryă aptă pentru înfătyșarea, ce

îubescă a o dá idealurilor arțile iconitōrie în tindința lor catră forme frumōse, pecândū dela Constantinū celū Mare încōce față cu strălucirea și frumsēta de afară, la carea ajunsese acum biserica, închipuirea despre lipsa de frumsēta în făptura de afară a lui Christosū se părăsî totū mai multū și se înlocuî în urmă prin închipuirea contrariă, pentru carea se află răzimū atātū în psalmul mesianicū 44, 2 (evr. 45, 2), unde se descrie Christosū ca mai frumosū decâtū fiū omenilorū și plinū de charū rēversatū pe buzele lui, câtū și în evangeliul lui Ioanū, carele dice (1, 14): „Amū vēdūtū marirea lui, mārire ca a unui nāscutū dela părintele, plinū de charū și de adevērū“; acum abiā devenî făptura de afară a lui Christosū obiēptū multāmitoriū pentru arțile iconitōrie și deci abiā acum începū ea a fi înfațișatā prin ele.

Darā afară de icōnele de pe pereți și de pe tavanurî am dīsū, că mai facū parte din monumintele arților iconitōrie de prin catacombe și așa numitele fundurî de aurū, apoi sculpturile de pe sarcofage și câte-vă statuette. Fundurile de aurū sîntū vase de stecălă pentru bēutū, mai desū păharē, mai rarū cupe (scafe) cu fundū duplu, carî s'aū aflatū parte împlântate în cimēntul dela astupăturile mormintelor, parte în lăuntrul lor, și din carî s'a pēstratū numai fundul, fiindū duplu și pentru aceea mai tare, și elū s'a pēstratū adese numai în frânture. Între cele două straturî ale fundului de stecălă se află iconițe taiate din foițe de aurū, dintre carî unele sîntū fōrte fine și carile descēptā înteresū cu atātū mai mare, cu câtū fundurî de aurū s'aū aflatū mai-că numai în catacombele creștine și numai de totū puține în cele jidovesce, erā fundurî de aurū pāgāne nu sîntū cunoscute de felū. De erāu ele vase de bēutū, ce se întrebuintāu ori și când, sēu de erāu, precum este mai probabilū, vase, ce se întrebuintāu numai la sērbārî relegiōse, și de nu se întrebuintāu cele creștine pōte și la cuminecătură, nu este constātātū. Ele sîntū din seculul III. și IV.

Instructive pentru istoria arților iconitōrie creștine vechie sîntū și sculpturile de pe sarcofage. Sarcofage s'aū aflatū și în mormintele cele mai vechie ale catacombelor, însă cu mult mai multe dela Constantinū celū Mare încōce. Cele din timpul înainte de Constantinū celū Mare sēu nu aū de locū sculpture figurate sēu aū sculpture pāgāne, carî, dacā erāu apriatū anticreștine, ori erāu rēdate cu dalta, ori erāu acoperite cu cimēntū, ori celū puținū erāu

întorse cătră pãrete, ca sã remãia ascunse diinnaintea privitorilor. Era sarcofagele din timpul dela Constantinũ celũ Mare încóce aũ sculpture cu figure creștine și anume mai alesũ alegorice, între cari și unele alegorie, ce nu se aflã nici pe pãreți nici pe tavanurile catacombelor; însă pîntre chipurile alegorice curatũ creștine se mesticã câte-ũã-datã și chipuri împrumutate fãrã știelã din artea pãgãnã, așã b. o. Amor și Psyche, Odysseũ și Sirenele, ba și ùã Juno pronuba, care împreunãzã în cãsãtoriã doi tineri. De aici se vede pe de ùã parte, cã pentru sarcofage, cãtũ durã urmãrirea creștinismului, nu s'a desvoltatũ ùã sculpturã creștinã, neputẽdu-se lucrã la acẽsta în lãuntru catacombelor, ca la zugrãvelele de pãrete și de tavanũ, ci cã desvoltarea acestui ramũ de arte creștinã n'a începutũ decãtũ dupã încetarea urmãririlor, fiindũ cu putințã numai de atunci, era pe de altã parte se vede, cã avẽndũ sarcofagele ùã menire privatã, arțile iconitóriẽ aveãu la acestea ùã libertate mai-mare în împrumutarea alegoriilor pagãne, de cãtũ la zugrãvelele de pãreți și de tavanuri.

Ce se atinge în urmã de puținele statuette aflate în catacombe, acum numẽrul lor celũ de totũ micũ arẽtã, cã chiarũ dela începutũ se întrebuintãu statuele numai rarũ în biserica creștinã. Ùã amintire deosebitã meritã însă renumita statuettã de mãrmurã, carea înfașeazã alegoria pãstoriului celui bunũ și care se aflã astã-đi în museul din Lateranũ și dupã stilul ei celũ clasicũ sãmẽnã a fi din timpulũ împãratului Adrianũ, va sã đicã, din deceniile cele dintãiu ale seculului II. Ea este de mãrmurã frumósã albã și are preste unũ metru în înãlțime. Pãstoriul este unũ tinerelũ fãrã barbã, ùã figurã fõrte grațiosã, îmbrãcatũ cu ùã tunicã, unũ felũ de cãmేశã, ce-i ajunge pẽnã aprõpe de genunchie și este încinsã la mijlocũ; din josũ de genunchie și pẽnã în glesne este îmbrãcatũ cu tibialii (Tibialia), un felũ de ciorapi sprinteni, genunchiele și picĩorele sũntũ gõle; perul, crețũ și desũ, îi cade pe peptũ, la șoldul celũ stĩngũ spẽndurã de unũ brãnețũ latũ pusũ peste umẽrul celũ dreptũ ùã glugã (pungã pãstorేశã); scurtũ, cređi a vedẽ chipul unui pãstorelũ românũ de astã-đi; era mãnele-i rãdicate ținu picĩorele unui mielũ, ce-l põrtã pe umerele sale.

Credũ, cã acum schița acẽsta prea fugitivã și nedeplinã ajunge spre a arẽtã, cãtã luminã rãspãndescũ catacombele asupra vieței, culturii și modului de vedere alũ vechilor creștini Romani, dãndũ mãr-

turiã precum despre mãreþul lor simþu de comunãtate și despre via și productiva lor iubire de arte, așã și despre tãria și cãldura credinþei și a sperãnþei lor celei relegiose. Darã nu numai pentru arheologia creștinã, ci și pentru cea universalã sũntũ catacombele vestiãriuri de fõrte mare preþũ, carile întregescũ fiinþialũ desgropãrile dela Pompeiũ, cu tõte cã Pompeiũ au fostũ ãã înfloritã cetate de vii, ẽrã catacombele ãã tacutã cetate de morþi. De aceea prea dreptũ dice istoricul și arheologul bisericescũ Dr. Fr. X. Kraus:*) „Roma cea suptãmẽntãnã a devenitũ unũ tẽrãmũ, pe lãngã carele nu este ertatũ sã trecã unũ istoricũ, unũ cunosctoriũ de arte, unũ cercetãtorũ in ale culturei și vieþuirii omenesci, necum unu teologũ, fãrã ea sã arunce mãcarũ ãã ochire rãpede in lumea acẽsta, care a fostũ pãnã acum atãtũ de plinã de cimiliture, ẽrã acum se desvẽlesce din ce in ce mai multũ“.

Euseviũ Popovici.

*) „Roma sotterranea“ in preenvẽntare p. IX.

Расколь

и липованы или старообрядцы въ Буковинѣ
и Румыніи.

(Конецъ.)

1879 г. 1. марта явился въ Высокодостоинѣйшой здѣшней греч. восточ. консисторіи іеромонахъ монастыря Драгомирны, Петръ Яковлевъ, и объявилъ что домъ, который въ Климовцахъ совершенно въ параклисъ вже перестроился и просить той домъ Божіи посвятити. После рапорта пароха изъ соседнаго села Костиша, Георгія Реусъ, (10. марта) увѣрилась Высокодост. консисторія, что въ климовецкомъ параклисъ все порядочно издѣлалось, что иконостасъ, престоль, жертвенникъ и пр. въ наилучшимъ порядкѣ, и что опручь ризъ и сосудовъ церковныхъ, которыхъ нѣтъ въ той церкви все готово до посвященія. Высокодостоинѣйшая консисторія въ засѣданію отъ 13. марта 1879 г. рѣшила, чтобы православный параклисъ въ Климовцахъ старыми монастырскими ризами и сосудами, даже и (засѣданіе отъ 22. марта) однимъ колоколомъ обдарити.

Архіепископъ и Митрополитъ Теофилъ устно уполномочилъ тогдашняго архимандрита буковинской епархіи и генеральнаго викарія, нынѣшняго Архіепископа и Митрополита Буковины и Далмаціи Сильвестра климовецкій параклисъ 18. марта 1879 г. въ 5. недѣлю пятидесятницы яко архіерейскій делегатъ строго, после принесанныхъ обрядовъ восточной православной церкви освятити и долго питанное, искренное желаніе въ лоно единой православной церкви возвратившихся людей исполнити.

Незабвенный осемнадцатый день мѣсяца марта 1879 года.

Въ селѣ безпоповщиковъ, въ Климовцахъ, засіялъ на скромной вежѣ малаго параклиса въ лучезарномъ свѣтѣ животворящій крестъ благочестія, спасительное знаменіе Православія, солнечные лучимовъ его добзали, до него горнулись, свое золото на него

изливали. Голосъ малаго колокола по всѣхъ-всюдахъ отъ Днѣстра до Быстриць, отъ надпрутскихъ равнинъ до карпатскихъ горъ... далеко, широко раздавался, благовѣстилъ онъ солодкимъ, армонійнымъ звукомъ великую, невыразимую радость матери церкви, которая пріяла въ свое всѣхъ Христіанъ покровительствующее лоно блудныхъ, но до познанія божественной истины прійшовшихъ сыновъ!

А якъ совершалась на маломъ престолѣ св. божественная литургія, якъ приносилась безкровная жертва честнаго тѣла и крови Христова, якъ буковинскій архимандритъ С и л ь в е с т р ь при поднятію святыхъ даровъ милозвучно и велигласно просѣввалъ: „Твоя отъ твоихъ, тебѣ приносяще о всѣхъ и за вся!“ тогда-то и полились изъ очей вѣрныхъ изобельныя слезы правдиваго благословенія, набожности, благодаренія и радости, а одна такая слеза имѣетъ предъ Всевышнимъ Богомъ большую вартость, нежели драгоценныя бѣсеры и алмазы, нежели блестящія солитары! Ликуй и веселися малая православная слободо климовца, рости и крѣнися, якъ кедръ ливанскій, процвѣтай и красуйся, якъ роза Іерихона, радуйтися и восклицайте вы великій блудъ раскола познавшіи люди, слава и честь вамъ, васъ радостно Отець небесній принялъ и до васъ нынѣ словами св. евангелиста Луки промовилъ: „изнесите рабы одежду первую, и облецыте его и дадите перстень на руку его, и сапоги на колите, и ядше веселимся. Яко сынъ мой сей мертвъ бѣ и оживе, и изгнѣлъ бѣ и обрѣтеся“.¹⁾

Архимандритъ буковинской епархіи Сильвестръ объ освященіи параклиса въ Климовцахъ рапортовалъ дня 19. (31) марта 1879 г. Архієпископской Консисторію слѣдующее: „Am sǎvârșitǔ Domineca în 18. (30) Marte a. c. sântirea paraclisului pentru locuitorii dreptǔ-credincioși din satul Climouți după rînduiala prescrisǎ pentru delegatul arhierescǔ.

Cu acestǔ prilejiǔ m'am incredințiatǔ, cumcǎ numitul paraclisǔ este bine făcutǔ și înzestratǔ cu cele recerute pentru sǎvârșirea s. liturgii, și cumcǎ familiile dreptǔ-credincioșe din comuna respectivǎ, au arǎtatǔ mare bucurie și multǔmire atǎtǔ cu actul sǎntirii, cǎtǔ și pentru lucrurile, adecǎ s. vase, crucea de prestol, două rënduri de vestminte, cari le-am adus ca unǔ darǔ dela Venerabilul Consistoriu.

¹⁾ Лук, 15. 22. 23.

Afară de familiile ortodoxe s'a adunatū mulți locuitori atātū dintre cei fără de preuți câtū și dintre cei cu preuți dela Fântâna-albă, cariī toți s'a purtatū cu cuviință.

Acuma mai remâne de a face dispusăciunea, ca Ieromonachul Petru Jakowlew să fiă încuviințatū, de a petrece în Climăuți spre sēvēșirea s. liturgii și a funcțiunilor preuțesci pentru familiile ortodoxe, țără parochul vecin Georgie Reus din Costișa, carele și pēnă acum a condusū pre acei creștini la întocmirea și înzestrarea paraclisului, să fiă orēnduitū, de a se îngrijī și mai departe de prosperitatea acestei turme cuvēntătore și a conduce pre Ieromonachul Petru Jakowlew intru împlinirea sântilor serviri, cu acea dispusăciune ulterioară, ca actele de botezū, de comunie și de repaosare ale respectivelor familii ortodoxe să se înscrie pēnă mai departe în mitricele Enoriei Costișa“.

Тутъ окончаю мои краткія извѣстія объ буковинскихъ раскольникахъ и спѣшу почтеннаго читателя съ нѣкоторыми историческими свѣдѣніями и другими цѣкавостями, относящимися къ румынскимъ старообрядцамъ, ознакомити.

Въ предѣлахъ Румыніи живутъ около 16.000 липовановъ или старообрядцевъ обоого пола.¹⁾ Палежатъ они до сектъ поповцовъ, безпоповцовъ, молоканъ и скопцовъ и пришли сюда изъ Россіи въ XVIII. столѣтіи.

Въ Молдавіи поселились они въ значительномъ числѣ въ городахъ Яссахъ и Тыргу-Фрумось и въ селахъ Маноле, Леснедзахъ, Балашештахъ и Братиштахъ Сучавскаго, въ Думаскъ Васлуйскаго и въ др.

Нечисленно жіють они въ Ботушанахъ, въ Герльвѣ, въ Баковѣ, въ Васлуй и др.

Въ Валахіи не превосходитъ ихъ число 3000 душъ, замѣтнѣйшее ихъ поселеніе есть городъ Бранла.

Румынскіе липованы подобаютъ во всѣхъ ихъ отношеніяхъ своимъ братьямъ буковинскимъ, они работячіе и трудолюбивые но къ просвѣщенію, къ учрежденію образовательныхъ заводовъ

¹⁾ Д. Надеждинъ.

объявляютъ они той самой индиферентизмъ и отвлеченіе якъ поселенцы бѣлокриницкіе.

„Здѣшній липованъ прямо, хотя робко, при свыхъ высказываетъ, что не хочетъ имѣть ничего общаго съ румыномъ и живетъ въ Румыніи только для себя и останется тамъ только до того времени, пока требуютъ тое его частные интересы. Русскіе здѣсь у румыновъ находили и находятъ гостепріимство уже полтора столѣтѣя; къ нимъ обращались всегда сочувственно, хотя не всегда безкорыстно и смотрѣли на нихъ, якъ на жертвы гоненій и преслѣдованій за ихъ религіозныя вѣрованія, не обращая вниманія на ихъ заблужденія; путь къ земледѣлію, торговль и вообще ко всѣмъ ремесламъ, практикующимся у румыновъ, былъ всегда для липованъ открытъ; жили они здѣсь, не подвергаясь никакимъ притѣсненіямъ ни съ чьей стороны; многіе изъ нихъ здѣсь разбогатыли. Ни правительство, ни церковь, ни общество вообще никогда не преслѣдовали ихъ за ихъ религіозныя убѣжденія, къ которымъ относились въ большинствѣ случаевъ совершенно индиферентно, только не позволяли имъ вести религіозную пропаганду въ ихъ духъ въ княжествѣ, ограничивая районъ тихъ вѣрованій и убѣжденій только ихъ кружкомъ. Наступило броженіе умовъ; уметвенное образованіе или лучше развитіе сдѣлалось естественною необходимостію даже и въ низшихъ слояхъ общества: тысячи мальчиковъ и дѣвочекъ румынскихъ поселянъ посѣщали и посѣщаютъ городскія и сѣзскія училища. Чтоже сдѣлали липованы за тотъ періодъ времени и что дѣлаютъ они и теперь? Они остаются окаменѣлыми, неподвижными по отношенію ко всему тому, что называется прогрессомъ; они остались тѣми же, якими были въ XVII. и XVIII. вѣкахъ: блуджаютъ въ тѣхъ же убѣжденіяхъ и вѣрованіяхъ религіозныхъ, сохраняютъ то же невѣжество, то же отвращеніе къ образованію; также отворогиваются отъ свѣкаго, кто не изъ ихъ среды, якъ отъ врага. Между молодежью, получившею образованіе въ румынскихъ училищахъ, всегда находились и находятся молодые люди всѣхъ національностей и вѣроисповѣданій, представители, которыхъ живутъ въ Румыніи; но никогда не видно было дѣтей или молодыхъ людей изъ липованъ въ румынскихъ училищахъ. . . Они входятъ въ сношенія съ румынами настолько, насколько требуютъ коммерческіе интересы и другія якія либо практическія дѣла, никакихъ дружескихъ отно-

шеній не существуетъ между тѣми и другими въ родъ хожденій въ гости. Держась въ совершенномъ отдаленіи отъ румыновъ, липованы всегда обращали очень серьезное вниманіе на себя и обдѣлывали въ тихомолку свои дѣлшки и все то, что относится къ распространенію и усиленію своихъ сектъ. Въ Румыніи липованъ живетъ только въ своей сектѣ и для своей секты работаетъ и трудится, думаетъ и желаетъ только настолько, насколько позволяетъ и требуетъ его секта. Все для него чуждо, что не относится къ сектѣ и ко всему тому онъ совершенно индифферентенъ, будь то въ пользу или во вредъ другимъ“.¹⁾

Преосвященный Мелхиседекъ говоритъ: Патриотическаго чувства, являющагося якъ слѣдствіе естественныхъ связейъ съ мѣстомъ рожденія и своими сородичами или земляками съ одной стороны, а съ другою, якъ слѣдствіе христіанскаго долга и любви къ нашимъ ближнимъ, у липованъ не существуетъ... Они оказываютъ другъ другу помощь и всегда во время даютъ пріютъ новымъ бѣглецамъ изъ соседнихъ государствъ и защищаютъ общіе интересы ихъ собратьевъ, откуда бы ни были послѣдніе... Число ихъ увеличалось и увеличивается чрезъ распространеніе своихъ вѣрованій между православными жителями румынами и русскими и представителями другихъ національностей: евреями, цыганами и др.“²⁾

„Очевидно, что увеличеніе числа липовановъ въ предѣлахъ княжества, будь то чрезъ пріобрѣтеніе новыхъ адептовъ путемъ рапространенія ихъ ученій, будь то чрезъ переселеніе изъ-за границы, ни въ какомъ отношеніи не можетъ быть благопріятнымъ для Румыніи. Липованство не даетъ членовъ для государства, въ которомъ оно существуетъ, но только для своей секты... Липованамъ предоставлена въ Румыніи полнѣйшая свобода и пользованіе всѣмъ, что выработала новѣйшая цивилизація для человечества“. Епископъ Мелхиседекъ говоритъ объ нихъ далѣе: „Lipovenii au profitatŭ de legea rurală, spre a deveni proprietari de imobili în România; au profitatŭ de libertatea cultelorŭ, spre a si crea ierarhia bisericească, a si imputernici sectele si a le organiza pe baza mai solide, fără ca statul să profite din această, măcarŭ prin alegere de nisece persoane mai capabile de a lucra într'unŭ sensŭ fa-

¹⁾ Наши раскольники въ Румыніи и взглядъ на нихъ румынскаго общества. П. Сырку.

²⁾ Lipovenismulŭ стр. 516—518.

vorabilū românismului asupra maselor ignorante lipovene; aū profitatū de legea comunală, spre a putea prin comune, unde suntū în majoritate a deveni șefi și conducători afacerilor comunală și a deveni organe guvernamentale, fără a da comunelor nimicū din acele instituții ce le cerū libertățile constituționale și ideale de progresū; aū profitatū de drepturile politice, numai spre a se îmbună cu amploiații subalterni, punēdu se totū de-a una la dispozițiunea lorū, pentru ca și aceia la rēndulū lorū, să i protēgă și se le apere secta la trebuință, să nu i supere cu acte civile, cu recenseminte minuțioase, cu altoirea copiilorū, cu scōle etc.

Este înse timpulū ca bărbații noștri de statū să se ocupe cu regularea cesțiunei lipovenilorū într'unū modū favorabilū nu-numai lipovenismului, dar și statului românū, adică într'unū modū sincerū constituționalū, potrivitū și cu ideele tradiționale de toleranță ale Românilorū, combătândū din tōte puterile spiritulū acelū de exclusivismū și de isolațiune în care până acum s'a fortificatū lipovenismul. Statulū nu are nevoie nici a persecutā, nici a protegeā secta, ca convinețiune religiōsā; este înse în dreptū și dātoriiū a nu lāsā să se întindā spiritulū sectei în afacerile statului care se conducū de legile țerei, erā nu de tipicul sectei".

Мъры, якія Преосвященный Мелхиседекъ относительно румынскихъ Липованъ румынскому правительству предложилъ, суть дословно по мѣстцами въ сокращенномъ видѣ слѣдующіе:

1) У румыновъ всегда было чувство сохраненія своей національности. Позволивъ жити между ними и представителямъ другихъ различныхъ національностей, они поставили въ основу того позволенія условіе: „не трогати учрежденій національныхъ, соціальныхъ, вѣроисповѣдныхъ, политическихъ“. На основаніи того условія ни одному чужестранному вѣроисповѣданію не давалось распространяться путемъ проаганды на румынской территоріи въ ущербъ вѣроисповѣданію и церкви румынской. Мы видѣли между прочимъ, что и липованы, когда имъ позволено было поселиться въ Румыніи, были обвязаны „не имѣти ніякой вольности приниматьъ въ свою вѣру и правила никого изъ православныхъ христіанъ и другихъ, якого-бы ни были другаго вѣроисповѣданія, кромъ тѣхъ, которые одного закона и вѣры съ ними“;¹⁾

¹⁾ Грамота молдавскаго князя Александра Константина Моруза, воеводы отъ 20. января 1805 г. въ Uricariu part. IV, pag. 137—139.

въ противномъ случаѣ липованы подвергнутся строгому наказанію.¹⁾ Точно такъ узаконено было, что якъ скопецъ пригласитъ кого-нибудь къ осконленію, то такого скопца изгнати изъ княжества навсегда.²⁾ Тая разумная мѣра для охраненія румынизма должна быть взята во вниманіе и въ настоящее время; ибо очевидно, что распространеніе липованскихъ ученій не можетъ быть ничѣмъ инымъ для насъ, якъ лишь страшнымъ нарушеніемъ національнаго единства и конституціонныхъ учрежденій... И такъ первая мѣра должна быть: „воспрещеніе липованской пропаганды подъ якимъ бы то ни было видомъ въ предѣлахъ Румыніи“.

2. Натурализація и вообще политическіе права присвоются иностранцамъ только христіанскихъ вѣроисповѣданій (арт. 7.)³⁾ по тому соображенію, что выведенныя изъ главныхъ основоположеній христіанства и евангелскихъ началъ, не могутъ вредити общественному строю или порядку и добрымъ правамъ. Понятно однако, что если будетъ доказано, что извѣстная личность или общество прикривается личиною и названіемъ христіанина, а въ тайнѣ проповѣдуетъ ученія, противныя христіанству и приводяція къ растройству въ общественномъ строѣ и порядкахъ, а также и къ извращенію добрыхъ нравовъ, то такая личность или общество непричастны румынскимъ правамъ, признаннымъ конституціею. Такимъ образомъ не могутъ быть ни натурализованы, ни пользоваться гражданскими и политическими правами скопцы и безпоповцы, не признающіе браковъ: первые по тому, что, слѣдуя своему основному ученію, признаютъ, что человекъ не можетъ спастися, если не осконитъ дѣтородные органы и то ведетъ къ уничтоженію человѣческаго рода; да и самое совершеніе того противоестественнаго дѣла сопряжено по большей части съ потерю жизни у несчастной жертвы обмана. По той причинѣ та секта прислѣдуется въ каждомъ образованномъ государствѣ.

Представытели той секты изгнаны изъ Россіи; въ Австріи также не приняты; въ Турціи скопцы считаются „государственными преступниками, по ихъ явленію“ они заразъ за границу

¹⁾ Донесеніе молдавскаго митрополита Веніамина молдавскому князю Александру Константину Морузу отъ 22. декабря 1804 г. *ibid.*

²⁾ *Manual administr.* II. pag. 693—4.

³⁾ Тотъ седьмой пунктъ румынской конституціи былъ отмѣненъ опредѣленіемъ Народнаго собранія 1 октября 1879 г. и поутвержденъ румынскимъ сенатомъ согласно требованію статьи 44 берлинскаго договора.

высылаются. Такимъ же образомъ смѣтрѣли на нихъ и въ Румыніи; только съ нѣкотораго времени у насъ перестали обращати на нихъ вниманіе и они вслѣдствіе того у насъ умножились и укрѣпились якъ нигдѣ въ другомъ мѣстѣ. Безбрачные безоповцы также отрицають законную женитьбу, якъ противную душевному спасенію; но принимаютъ наложничества безъ дѣторожденія. И такъ согласно съ духомъ нашей конституціи „не имѣють права ни на натурализацію, ни на гражданскія и политическія права ни скопцы, ни безбрачные“, якъ враги по принципу распространенія рода человѣческаго. Умноженіе ихъ въ якомъ бы то ни было государствѣ можить быти ничѣмъ инымъ якъ вредомъ для націи.

3. Всѣ липованы, которые переселяются изъ другихъ сторонъ въ Румынію послѣ возвращенія Бессарабіи и парижскаго конгресса не должны вмѣшиваться, ни пользоваться политическими и гражданскими правами наравно съ тѣми, которые издавна живутъ на румынской территоріи. . . . При переноси необходимо установить и отмѣтити время прихода въ княжество каждаго липована, что легко сдѣлать можъ при помощи росписокъ объ уплатѣ податковъ“. (арт. 8.)

4. Духовныя главы липованъ, у поповцевъ архіерей и попы, а у безоповцевъ уставщикъ, суть старшины и вожды липованскаго населенія; ихъ слушають и съ ними всѣ совѣтуются во всѣхъ своихъ дѣлахъ. Было бы въ интересахъ румынскаго княжества, чтобы назначеніе подобнаго рода лицъ на ихъ должности не дѣлалось безъ предварительнаго согласія на то и признанія ихъ со стороны румынскаго правительства, тѣмъ болѣе, что липованы обыкновенно выписываютъ такихъ лицъ изъ сосѣднихъ государствъ: Австріи, Россіи и Турціи, лицъ, совершенно гужихъ интересамъ и княжества, и его учрежденій и установленій. . . . Теперь липованскій архіерей оставленъ на произволь фанатиковъ и интригантовъ, которые въ силъ всегда прогнати его при малѣйшемъ желаніи съ его стороны оказати сопротивленіе ихъ нелѣпостямъ. Тогда же у него была бы правственная поддержка и его власть, не будучи мнимой, была бы полезной и для правительства.

5. Составити списокъ всѣмъ липованскимъ понамъ и монахамъ, находящимся въ настоящее время въ княжествѣ, и уже

на будущее время по смерти кого небудь изъ нихъ, или при открытіи новаго прихода, или при открытіи поповскаго мѣста въ какой небудь общинѣ не позволяти липованамъ самимъ принимать поповъ, привезенныхъ изъ другихъ странъ или, хотя и туземныхъ безъ вѣдома и согласія правительства, но при условіяхъ которыя будутъ опредѣляти обязанности поповъ и другихъ духовныхъ лицъ къ княжеству, не принимать совсѣмъ поповъ рукоположенныхъ въ Австріи или въ Турціи. Въ томъ могутъ служить намъ примѣромъ уставленія по тому вопросу въ Австріи, по которымъ строго запрещается возведеніе въ духовную степенъ изъ иностранныхъ липованъ, а также и для отправления въ другія мѣста за предѣлами Австріи, такъ и въ самой Австріи не рукополагати иначе, якъ только послѣ предварительнаго разрѣшенія правительства. Въ тоеже время Австрія яко предупредительную мѣру узаконила, что даже существованіе липованской іерархіи признается только до того времени, „пока обстоятельства не помѣшаютъ ей существовати въ имперіи“. Точно также было бы полезнымъ ввести у насъ мѣры, принятыя въ Австріи относительно липованскихъ монастырей и монаховъ:

- а) не принимать праздношатающихся монаховъ, пришедшихъ изъ другихъ странъ и монахи должны были только изъ мѣстныхъ липованъ;
- б) не постригати никого въ монахи безъ предварительнаго одобренія правительства.

Нужно установити для монастырей и то, чтобы женщины не жили въ одномъ и томъ же мѣстѣ съ мужчинами. Игумена въ скиты назначати только съ одобренія правительства.

Вообще нужно составить особый уставъ объ обязанностяхъ къ румынскому княжеству такъ архіереевъ якъ и поповъ липованскихъ, которымъ они были бы обязаны руководитися при отпращиваніи своихъ служебныхъ обязанностей, и когда будетъ доказано, что ими уставъ не исполняется, то лишити ихъ служебныхъ должностей. Между прочимъ вемѣнати имъ въ обязанность и то, чтобы на всѣхъ ектеніяхъ и при совершеніи церковныхъ моленій номинати имя князя и княжескую фамилію, якъ полагается по древнему уставу восточной церкви.

У насъ есть министерство вѣроисповѣданій, для котораго липованство представляетъ весьма много жизненныхъ вопросовъ,

требующихъ обсужденія. Министерство вѣроисповѣданій должно знати все, что дѣлается представителями разныхъ вѣроисповѣданій, существующихъ въ княжествѣ, и предпринимати мѣры, направленныя къ охраненію интересовъ румынскаго народа.

Буковинскій липованскій митрополитъ вопреки правамъ, даннымъ ему австрійскимъ правительствомъ, продолжаетъ вмѣшиваться въ церковныя дѣла липованъ живущихъ въ Румыніи. Правительству слѣдовало бы пресѣчь его вмѣшательство въ дѣла страны и располагати по своему усмотрѣнію липованскимъ духовенствомъ безъ предварительнаго уполномоченія со стороны румынскихъ высшихъ властей, не позволяти ему откривати липованскія епархіи въ Румыніи безъ такого же уполномоченія и то только въ случаѣ, когда явится какая-нибудь необходимость у липованъ, живущихъ въ нашемъ отечествѣ, въ епархіи....

6. Списки о состояніи весьма необходимы какъ для отдѣльнаго лица, такъ и для цѣлаго княжества. Липованы не понимаютъ, или не хотятъ понять того. Они какъ на все, такъ и на то смотрятъ чрезъ призму своихъ религіозныхъ предубѣжденій и предразсудковъ. Они признаютъ въ данномъ случаѣ на примѣръ, что таинства брака и крещенія ведутъ свое начало не отъ Бога въ церкви, но отъ гражданскаго чиновника. То, по ихъ вѣрованіямъ, есть кощунство на святыя таинства. Къ тому еще присоединяется и повѣріе о печати діавола. Принуждати ихъ вести списки о состояніи нѣтъ ніякой возможности; они найдутъ безчисленное множество уловокъ и незаконныхъ средствъ, какъ дѣлается и теперь, чтобы избѣгнуть того, и правительство не имѣетъ совершенно ніякой пользы отъ списковъ, представляемыхъ теперь липованами, ибо они не даютъ вѣрныхъ свидѣній о движеніи липованскаго населенія: рожденіяхъ, женитьбахъ и смертности. Тому я полагаю, что слѣдовало бы, ввести постепенно списки о состояніи у липованъ и на первый разъ ограничиться только собираніемъ метрическихъ замѣтокъ. Этое можъ сдѣлати введеніемъ метрическихъ книгъ во все липованскіе приходы, а также и обязательствомъ всехъ липованскихъ поповъ или наставниковъ, записувати рожденія, браки и покойниковъ и въ концѣ каждаго мѣсяця представити ти записки агентамъ по статистикѣ, которые въ свою очередь должны будутъ извлекати изъ такихъ книгъ нужныя свидѣнія. Агентовъ же по статистикѣ обязати, чтобы

дѣлать справки о точности и вѣрности представляемыхъ липованами свидѣній, а если окажется, что свидѣнія неточны и невѣрны, то виновниковъ или обманщиковъ подвергнуть наказанію; свидѣнія же стараться получать вѣрныя. Въ Австріи для веденія метрическихъ книгъ у липованъ назначенъ особый чиновникъ отъ правительства съ содержаніемъ отъ липованъ, имѣющій мѣстопробыванія въ Бѣлой-криницѣ.¹⁾

7. Привитіе оспы сдѣлать обязательнымъ и для липованъ, по крайней мѣрѣ въ тѣхъ общинахъ, въ которыхъ они живутъ вмѣстѣ съ жителями другихъ вѣроисповѣданій, ибо первые, не будучи застрахованы отъ оспы, могутъ заражати всю общину.

8. Согласно пункту конституціи во всѣхъ общинахъ и приходяхъ липованскихъ завести школы. Попъ или причетникъ обучить дѣтей ихъ вѣроисповѣдному закону или закону Божію; а учитель — румынъ — по румынски. Обязати каждаго липована посылати своихъ дѣтей въ школы для обученія грамотѣ.

9. Согласно пункту 118, гдѣ сказано, что каждый румынъ долженъ отбывати воинскую повинность княжеству, румынскій липованъ не долженъ сторонитися участія въ военной службѣ, т. е. въ одномъ изъ родовъ военной службы, предусмотрѣнныхъ конституціею. Противъ воинщины они не должны защищаться старою или новою вѣрою; ибо отъ созданія и донынѣ церковь истинная и вѣра позволяли и освящали военную службу и войну для охраненія и защиты народныхъ правъ. Липованы въ Турціи терпимы съ условіемъ участвовать въ качествѣ вольнаго козака въ войнѣ, ведомой султаномъ.

10. Въ переписи липованы должны быти отмѣчены по сектамъ для того, чтобы имѣти возможность судити о движеніи и жизненной силѣ представителей той или другой секты.

11. Подъ второстепенными чиновниками, служащими въ мѣстностяхъ населенныхъ липованами, нужно имѣти особый надзоръ;

¹⁾ Что записываніе липованъ въ гражданскихъ спискахъ и до настоящаго времени не производится правильно, но только для виду, чтобы не раздражати властей, стоитъ обратити вниманія на данныя о рожденныхъ и вступившихъ въ бракъ подъ рубрикою липованской въ „Anale statistice ale României“ за 1868 (стр. 16—17) и другіе года. За первый годъ напр. у браилъскихъ липованъ показано только одно рожденіе, между тѣмъ какъ тамъ есть до 700 семействъ; и ни одного брака. Кромѣ того во всемъ княжествѣ считается вообще болѣе 3000 липованскихъ семействъ, за исключеніемъ сконцовъ, между тѣмъ отмѣчено только 347 рожденій, 40 браковъ. Страшная безплодность!

такъ какъ доказано, что чрезъ подкуны они дѣлаются орудіемъ и защитниками лицованства, не исключая самыхъ отвратительныхъ его сектъ.

12. Если появится въ будущемъ какая нибудь новая липованская секта въ Румыніи, то чтобы она не была терпима до того время, пока во первыхъ представители ея не представятъ изложенія ея символа вѣры, а также и ученій нравственныхъ и еоціальныхъ для того, чтобы можно было видѣти, не вредна ли она для народности и конституціи румынской.

13. Всякаго рода вѣроисповѣдныя обряды и богослуженія, позволенные въ Румыніи, должны совершатся и происходить, открыто и въ мѣстахъ извѣстныхъ, а также и лицами извѣстными. Тайное совершеніе обрядовъ и богослуженій въ скрытыхъ и неизвѣстныхъ мѣстахъ уже однимъ тѣмъ доводитъ гибельное вліяніе извѣстныхъ вѣроисповѣдныхъ ученій и толковъ и тому не должно быть терпимо. Таковы у насъ особенности обряды скопцовъ.

14. Въ общинахъ, населеніе которыхъ состоитъ изъ липованъ и православныхъ, старосты и старшины не должны быть избираемы изъ среды липованъ, такъ какъ извѣстно, что они употребляютъ свою власть не для защиты интересовъ общинъ и княжества, но въ интересахъ сектъ — для успешнаго распространенія ихъ, а то разумѣется, не идетъ въ пользу румынскому княжеству. Така мѣра необходима по меньшей мѣрѣ до тѣхъ поръ, пока съ теченіемъ времени исключительный сектаторскій характеръ липованъ не умѣрится и пока такимъ образомъ постепенно дойдутъ до пониманія терпимости и конституціонализма.¹⁾

Кончу мою статью объ Расколѣ и объ буковинскихъ и румынскихъ липованахъ съ искреннимъ желаніемъ: дай Богъ, чтобы тое счастливое и спасительное время незадолго прибыло, гдѣ бы всѣ раскольники познавши свое глувое заблужденіе, непоколебимою истиною Вѣры Христовой просвѣтились, въ лоно единой, правдивой, греко-восточной Церкви возвратились и снова стали вѣрными чадами богоугоднаго и благочестиваго Православія!

ИСИДОРЪ ВОРОБКЕВИЧЪ,
протоіерей и ц. к. профессоръ.

¹⁾ Melchisedec. Lipovenismulă стр. 521—538.

Disciplina penitențială

În biserica ort. din timpurile cele mai vechi pînă în ziua de astăzi.

(Urmare.)

Putinî în urma sinodului din Anchiră, totu în anul 315, se ținut sinodul localu din Neocesarea, care făcú următóriele canóne mai însēmuate pentru disciplina penitențială a bisericei :

Can. 1. Preotul, de se va însurá, se scóte din rónduiela sa, ádecá se caterisesce, érá de va curví seú va preacurví, se aforisesce de biserică și se pune în locurile celor ce se cáiescú, ca și mireni.

Can. 2. Femeia, mărítându-se după doi frați, se aforisesce de biserică pênă la mórte. Érá fiindu în pericolu de mórte și promíténdu, cá, însănătoșindu-se, se va despărți, să se împărtaşescă cu dumneđeiescile misterie și însănătoșindu-se apoi, să se primescă în locurile celor ce se cáiescú. Murindú însă bárbatul seú femeia fără să se despărtescă de acéstă nuntă, partea cea rēmasă în viétă cu anevoie póte fi primită întrú pocăință.

Can. 3. Despre cei ce se cásătorescú mai adese-ori, este cunoscutú timpul hotărítu ; însă cáința lor ferbinte scurtéză timpul.

Can. 5. Dacă va pécátuú unú catechumenú din cei mai depliniți, să se pogóre cáindu-se în locul celor mai de josú. Érá dacă și într'acelú locú va pécátuú, să se scótă din biserică.

Can. 9. Preotul, märturisindú, cá a pécátuitú în trupú înainte de chirotoniă, să nu proaducă, érá întrú cele-l'alte să rēmână.

Canónele sinodului ántáiu ecumenicú de la Nicea privitórie la disciplina penitențială suntu următóriele :

Can. 2. Dacă la celú chirotonitú s'ar aflá unú pécátú sufletescú și s'ar dovedí cu doi seú trei martori, unul ca acela să inceteze a lucrá cele ale preoției. Érá celú ce ar páși în contra acestei hotăriri, periclitéză chiarú clericatul său.

Can. 11. Cei ce fără de nevoiă pe timpul lui Liciniú s'au lepédátú de credință și se cáiescú cu adevēratú, trei ani vor petrece

intre ascultatori și șapte ani vor căde jos; era doi ani fără de proaducere se vor împărtăși de rugăciuni cu poporul.

Can. 12. Ostașii creștini chemați de dumnezeiescul dar, cari mai întâi au arătat vitejia și pornire spre martiriu și brațele le-au lepădat, era după aceea s'au întors, încât unii da și arginți și beneficii, spre a face, ca era-și să se ostășescă, să cadă de ce ani după timpul de trei ani ai ascultării. Însă, arătându ei căință adevărată după trei ani de ascultare, pot fi primiți la dinpreună rugăciune cu credincioșii, era la nebăgare de sēmă în căință să implinescă canonul întreg.

Can. 13. În pericolul de mōrte să se țină legea canonică vechiă, adecă să nu se lipsescă nime de merindea cea de pe urmă, adecă de împărtășirea cu dumnezeiescile misterie. Însănătoșindu-se cel împărtășit, să steie numai împreună cu cei credincioși la rugăciune, era să nu se împărtășescă cu eucharistia. În genere oricarele, fiind în pericolul de mōrte, cerându a se împărtăși, Episcopul său părintele spiretual, după cercare cuviincioasă, să-l împărtășescă cu misteriele dumnezeiesci.

Can. 14. Cei ce se catechisesc și au cădutu, să fiă ascultatori trei ani era după aceea să se rōge dinpreună cu cei ce se catechisesc.

Can. 17. Dacă ver-unul din cleru va luă dobândi său va face ce-vă asemenea pentru uritul câștigu, se va caterisi din cleru și se va scōte din rōndul canonicu, adecă se va șterge din consemnăciunea clericilor.

Canonul 1. alu sinodului localu din Laodicea din anul 364 rōnduiesce, ca cei însoțiți prin a dōua nuntă după puținu timpu trecut în rugăciuni și în posturi, primind ertare, să se admită la împărtășire.

Canonul 2. alu acestuia-si sinodū hotăresce, că cei ce au pēcătuitu în feluri de pēcate, dacă le mărturisesc și se căiesc de dînsele, dându-li-se timpū de căință și de canonu, conformu cu pēcatele făcute, să se erte și să se împărtășescă cu s. misterie.

Canonul alu 6. alu sinodului localu din Cartagena din anul 418—24 dice, că nu se cuvine preotului a împacă pre cine-vă la liturgiă publică; era dacă cine-vă se află în pericolul de mōrte și ar cere împăcarea, nefindū Episcopul de față, pōte, după canonul alu 7. alu acestuia-si sinodū, să-l împace și preotul, întrebându mai

'nainte pre Episcopul. Cu acestu canonu din urmă consuna și canonul 50 alu acestui sinodū, adăugându încă, că dacă culpa celui ce se căiesce e publică și cunoscută, să se pună pe elu mâna în tinda bisericeii la vederea multimii.

Asupra desvoltării disciplinei penitențiale a bisericeii vechie au avut mare influință și doi sânti părinți, carii străluciau prin sciință înaltă și prin sântia vieței, adecă s. Vasiliu celu mare, și fratele lui s. Grigoriu din Nisisu.

S. Vasiliu celu mare, Archiepiscopu alu Cesariei Capadociei, († în anul 379), a compus 85 de canone despre disciplina bisericească în trei epistole către Amfilochiu, Episcopul Iconiei. Pentru-că suntu multe canone, nu le vom înșiră aice tôte, ci vom aduce numai unele dintr'insele. Așa prescrie s. Vasiliu anii și anume pentru ucidere fără de voie 10 ani,¹⁾ pentru ucidere cu voie 20 de ani,²⁾ pentru preacurviă 15 ani³⁾, pentru curviă 7 ani,⁴⁾ pentru furtu, vedindu-se singuru. 1 anu, era vedindu-se de altii. 2 ani,⁵⁾ pentru sodomiă 15 ani,⁶⁾ pentru călcarea jurământului de bună voie 10 ani,⁷⁾ pentru călcarea jurământului din silă 6 ani,⁸⁾ pentru vrăjitoria și fărmeătorie 20 ani,⁹⁾ pentru lepădarea de Christosu are păcătosul a se plânge totu timpul vieței sale,¹⁰⁾ pentru cei ce se vrăjesc și urmază datinelor păgâne 6 ani.¹¹⁾

S. Grigoriu, Episcopu de la Nisisu († în anul 396), de asemenea a scris uă epistolă canonică, care constă din 8 canone, ca răspunsu la întrebările lui Litoiu, Episcopu alu Melitenei. În can. 3 hotăresce sântul, că descântecele și vrăjitoriele, făcute din mare nevoie, să se canonisescă întocma cu cei ce din silă s'au lepădatu de credința lui Christosu, adecă cu nouă ani. Era dacă cine-vă a năzuitu la descântece și vrăjitorie, ca cându ar defăimă ajutoriul lui D-deu și s'ar lepădă de credința lui Christosu, să se canonisescă întocma cu cei ce de bună voie s'au lepădatu de Christosu. Mai

1) Can. 57.

2) Can. 56.

3) Can. 58.

4) Can. 59.

5) Can. 61.

6) Can. 62.

7) Can. 64.

8) Can. 82.

9) Can. 65.

10) Cen. 73.

11) Can. 83.

departe hotăresce sântul, că curvarii să se opréscă de la împărtașire 9 ani, preacurvarii, sodomitenii și cei ce cadă cu dobitoace timpū îndoitū, ¹⁾ ucigașii cei de bună voie 27 de ani, ucigașii cei fără de voie, ²⁾ și spărgătorii de morminte 9 ani. ³⁾

Pe lângă aceea, că se defigeă timpul certării și alū căinței, se împărțiau penitenții și în diferite clase, trepte seu stățiuni. Aceste trepte se conforméază treptelor de prepărare pentru botezul catechumenilor și erau patru. ádecă a tânguirii seu plângerii πρόσκλαυσις, fletus; a ascultării ακρόασις, auditio; a căderii υπόπτωσις, substratio, și a celor ce stău împreună σύστασις, consistentia. Grigoriū, făcătorul de minuni, e celū dintăiū, care face amintire de treptele penitențiale; însă pe timpul sinodului de la Anchira, așa-dară cu cincî-deci de ani mai târziu, erau treptele acum în întrebuintare generală.

Penitenții treptei ántăie, ádecă cei ce se tânguiau, erau deosebiți seu eschiși de la rugăciunile credincioșilor și de la s. liturgiă. Afară de ușa cea mare a bisericei, în porticul seu pridvorul din afară, acolo, pe unde treceau credincioșii, trebuiau ei, în genuinchie, să-și mărturisescă în publicū pécatele și cu plângere și tânguire să implóre pre cei ce intrău în biserică, ca să mijlocescă pentru ei la D-deu, la Episcopul, la clerū și la intréga biserică. ⁴⁾

¹⁾ Can. 4.

²⁾ Can. 5.

³⁾ Can. 7.

⁴⁾ Ἡ πρόσκλαυσις ἔξω τῆς πόλης τοῦ εὐκτηρίου ἐστίν, ἐνθα ἐστῶτα τὸν ἁμαρτῶντα, χρῆ τῶν εἰσιόντων δεῖσθαι πιστῶν, ὑπὲρ αὐτοῦ εὐχεσθαι· ἢ ακρόασις ἐνδοθεῖ τῆς πόλης ἐν τῷ νάρθηκι. ἐνθα ἐστάναι χρῆ τὸν ἡμαρτηκότα ἕως τῶν κατηγουμένων, καὶ ἐντεῦθεν ἐξέρχεσθαι· ἀκούων γάρ, ψησί, τῶν Γραφῶν καὶ τῆς διδασκαλίας, ἐκβαλλέσθω, καὶ μὴ ἀξιούσθω προσευχῆς· ἢ δὲ υπόπτωσις, ἵνα ἔσωθην τῆς πόλης τοῦ ναοῦ ἰστάμενος, μετὰ τῶν κατηγουμένων ἐξέρχεται· ἢ σύστασις, ἵνα συνίσταται τοῖς πιστοῖς, καὶ μὴ ἐξέρχεται μετὰ τῶν κατηγουμένων τελευταῖον, ἢ μέτεξις τῶν ἁγιασμάτων. Κανῶν ΙΑ, Γρηγορίου τοῦ Θαυματ. Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων ὑπὸ Παλλῆ καὶ Ποτλῆ. Tom. 4. 1854. 66. Vide et can. 56. alū s. Vasiliū celū Mare. An testes precationis et conscios refugis. cum homini satisfaciendum sit, multos necesse est ambias. obsecres. at dignentur intervenire. ad genua te ipse prosternas. osculeris vestigia. filios offeras culpae adhuc ignaros paternae, etiam veniae precatore? Hoc ergo in Ecclesia facere fastidis. ut Deo supplices. ut patrocinium tibi ad Deum obsecrandum sanctae plebis requiras. ubi nihil est. quod pudori esse debeat. nisi non fateri. cum omnes simus peccatores. ubi ille laudabilior. qui humilior. ille justior. qui sibi abjectior? Fleat pro te mater Ecclesia. et culpam tuam lacrymis lavet: Videat te Christus moerentem; ut dicat. beati tristes, quia gaudebitis. Amat ut pro uno multi regent. Denique in Evangelio motus viduae lacrymis. quia plurimi pro ea flebant. filium ejus resuscitavit. Ambros. De Poenitentia. lib. 2. cap. 10. Vide et Pacian. in Exhort. ad Poenitentiam. Tertull. De Poenitent. c. 10.

Acésta tréptă nu provine în canonele sinódelor mai vechie, ci la părinții seculului alú treilea. ¹⁾ Totu-și nu erá privită de acești părinți ca ũă tréptă propriă de penitență, ci ca ũă rugă solémnă pentru primire la penitintă și e ũă prepărare pentru penitență. De aici se și esplică causa, că de ce în multe canóne nu se face amintire de dinsa. Esercitele de căintă erău aici voluntarie, și prin acésta voiă biserica să indegeteze, cumcă pre nime nu-l constringe la penitență și că acésta e ũă bine-facere, care trebuie cerută și cerută cu întefire. Ea așa-dară primiá la penitență numai pre aceia, ce o cereáu cu plângere, și-'i primiá cu scirea comunei. De-abiá în seculul alú 4. a începutú acésta tréptă a se numărá între treptele de penitență, și astú-feliú se stabilí ca canonú séu lege, că fiá-care, care voiă să fiá primitú între penitenți, trebuiá óre-care timpú să petrecă între tânguitori. ²⁾ Tânguitorii trebuiáú nu numai în publicú, ci și în viéta casnică să manifesteze căintă seriósă prin abnegațiune de totú felul. De-abiá modul căinței decideá, ori de se primiáú tânguitorii la penitența bisericéscă séu nu? Pentru aceea tânguitorii erău prevegheați cu luare aminte de Episcopul și de preoți și dândú semne ne'ndoióse de căintă, se primiáú la penitență.

Tânguitorii nu se împărtășiáú nici de s. misterie, și nu li-se acordáú nici rugăciunile séu euhologiele bisericesci, nici impunerea mânelor, nici altú-feliú de mijlocire bisericéscă. Poporul în rugăciune privată se rugá pentru ei la D-deú, ca să li deie căintă adeverată. Elú adese-ori întreveniá la Episcopul și la clerú, ca cu privire la semnele căinței să li-se prescurteze timpul penitenței. Biserica însă în rugăciunile sale numai în genere făceá amintire de ei. ³⁾

În biserica apusenă se cereá puținú timpú de petrecere în plângere, pentru-ca să fiá penitentele primitú în rúndul penitenților publici. În biserica răsăritenă însă trebuiá elú adese-ori să petrecă ani întregi între cei ce se tânguiescú și să cerá grația, de a fi primitú la penitența publică. ⁴⁾

¹⁾ Tertull. de Poenitent. c. 9. Cyprian. De lapsis.

²⁾ Binterim, die vorzüglichsten Denkwürdigkeiten der ch. kath. Kirche. 5. Bd. 2. Th. 2. Ausg. 1838. S. 371.

³⁾ Chrysosth. Hom. 8. in II. Cor. Morini Commentarius hist. de disciplina in administratione sacramenti Poenitentiae. Venetiis, 1702. pag. 250.

⁴⁾ Frank, die Bussdisciplin der Kirche. 1867. S. 600.

Timpul petrecerii în această stațiune depindea în regulă de la greutatea păcatului și de la numărul anilor, ce se hotărâau pentru cele-lalte trepte și eră aproximativă a treia, seú a patra parte a întregului timp de penitență. Pentru unele păcate trebuiau penitenții totă viața să și-o petreacă între tânguitori și de-abia la mörte li-se dá s. împărtașire. ¹⁾ Episcopul însă avea putere, după zelul și îndreptarea penitentelui, de a prescurta timpul penitenței, ori a-l și prelungi.

Ori de trebuiau tânguitori și în genere penitenții în biserica resăritenă să pörte unú veșmânt propriú de penitență, nu se pöte constata, căci documintele istorice nu spunú nimic de acesta. În biserica apusenă însă se îmbracă penitentele, în-dată ce-și cereá admisiunea la penitența publică, într'unú veșmânt penitențialú, vestis lugubris. ²⁾ Acestú veșmânt se numia și Cilicium, unú sacú (σάκκος), făcutú din pörú de capră, de colóre cenușia, ori neárá. S. Ieronimú scrie de acesta următoriele: În ciliciú se aréta cele aspre și împungétorie ale păcatelor, în cenușă însă pulberea mortilor; pentru aceea și ambele eră datina că se întrebuintau la penitență, pentru-că noi în împunsurile ciliciului să cunoșcemú, ce amú isprăvitú prin păcatú și privindú la pulberea cenușei să cumpenimú, la ce am ajunsú prin păcatú etc. ³⁾

Unii tânguitori zăceauă afară de porticul, pronaosul seú pridvorul din afară alú bisericei și fiindú acestú locú liberú seú neacoperitú, erau lăsați în totă influința timpului rece și furtunosú; pentru aceea se numiau ei χειμάζοντες seú χειμαζόμενοι, hiemantes, înghețati. La această epitemiă seú penitență se supuneau cei ce se îndrăcescu, cei leproși, cei esiti din minte și păcătoși cei mari. ⁴⁾

În ce modú prin învățamântul creștinú se preparau catechumenii la primire în sinul bisericei, astú-feliú trebuiau preparați și úă semă de penitenți, spre a fi primiți în comuniunea credincioșilor. Biserica mánecă de la presupunerea, cumcă creștinilor, carii păcă-

¹⁾ Vedri: Can. 73. alu s. Vasiliu. Sin. din Neocesar. can. 2.

²⁾ Tertull. de Poenitentia. c. 9. Cypr. de lapsis.

³⁾ Hieronym Lament. c. 3. Așijderea scrie s. Ieronimú despre Fabiola, úă matronă romană, carea pentru că păși la a doua nuntă, se supuse la penitență publică, următoriele: Saccum indueret ut errorem publice fatetur, et tota urbe spectante Romana . . . staret in ordine penitentium. Episcopo, presbyteris et omni populo collacrymantibus, sparsum crinem, ora lurida, squalidas manus, sordida colla submittret. Hieronym. Epist. ad Oceanum. Vide et Caesar. Arelat. Hom. 1.

⁴⁾ Vedri: Sinod. din Anchir. can. 17. Tertull. De pudicitia, c. 4.

tuiescū, li lipsesce cunoștința învățăturelor și a detorințelor relegiunii creștine, și pentru aceea se introduceău ei câtū-va timpū in acestea întocma așa, ca și catechumenii lipsiți de învățătură mai deplină, pentru-ca, devenindū la cunoștințele necesarie ale relegiunii, prin acestea totū-nă-dată să se conducă la căință adevărată. Penitenții de clasa acéstă se numiău ascultători. érá locul ce-l ocupău ei, erá partea extremă a bisericei, lângă ușa cea mare seū înaintea sântelor și împărătescilor porți ale bisericei în nartică, pronaosul seū pridvorul de mijlocū alū bisericei. Aici stă ascultătorii dinpreună cu catechumenii clasei celei mai de josū, cu necredincioșii, schismaticii, ereticii. Deci ori-unde în canóne e vorbă de penitenți cu ascultarea, seū penitenți, carii staū între catechumeni, se înțelegū penitenții din trépta acésta. Acesti ascultători trebuiaū după cetirea dumneđescilor scripture și învățătură să se depărteze. În tâlcuirea la canonul alū 11. alū sinodului 1. de la Nicea se dice de cei ce fără de nevoie s'aū lepădatū de Christosū și apoi se căiescū din inimă de păcatul acesta. trei ani să fiă între ascultători, ádecă să steie în pridvorū înaintea sântelor și împărătescilor porți ale bisericei, pentru-ca să asculte dumneđescile scripture, pēnă ce va dice diaconul: „Câți sūnteți catechisindu-vē eșiți“; după acésta să éasă. ¹⁾

Timpul prefiptū pentru petrecerea în a dóua clasă a penitenței se îndreptá érá-și după greutatea păcatului și durata timpului de căință în genere. Sinódele și s. părinți prescriū în regulă timpul de unū anū pēnă la trei, care trebuiaū petrecuți în trépta ascultătorilor. ²⁾ S. Vasiliū prescrie pentru óre-carile păcate și cinci ani de petrecere în acéstă stățiune. ³⁾

Cei ce ascultăū, trebuiaū să steie în biserică, pe când catechumenii de clasa cea mai de josū se rugăū în genunchie. Așijderea la eșirea lor din trépta ascultării nu li-se împuneău mânele, pentru-că biserica pre penitenții din acéstă tréptă îi țineá într'ună sēmă cu păgânii și nedemni de rugăciunea publică. S. Grigorie, făcătorul de minuni, dice: Ascultarea e în lăuntru de ușă în nartică, unde trebuie să steie celū ce a păcătuitū pēnă la catechumena și de acolo

¹⁾ Pidalionū îndreptatū și indepl. de N. Scribanū. 1844, p. 89. Vedri și tâlcuirea la can. 5. alū sin. din Neocesarea, totū acolo, p. 266.

²⁾ Can. 4., 6., 9. alū sin. din Anchira. Can. 11., 12., 14. alū sin. 1. din Nicea.

³⁾ S. Vasiliū can. 56., 58. Vedri și Morini commentarius historicus l. c. p. 251.

să ese. Că audindū, dice, scripturele și învățătura, scótă-se și să nu se învrednicéscă de rugăciune. ¹⁾ Érá s. Vasiliū dice : Érá după acésta alti trei ani să se priméscă la singură ascultare și audindū scriptura și învățătura, să se scótă și de rugăciunea cea de ertare să nu se învrednicéscă. ²⁾ Totu-și se pare, că acea rugăciune generală, care se făceá pentru tânguitorí, se va fi aplecatū și la ascultători. ³⁾

Cu a treia tréptă, se începeá adevărata și propria căință. Acésta tréptă se numiá *ὀπόπτωσις*, substratio, căderea ; érá penitenții se numiáū *ὀποπεσόντες*, substrati, cei ce cadū. Așijderea se numiáū penitenții acestei trepte *γονυκλίοντες*, genuflectentes, de unde *γονυκλίσις*, genuflexio, ingenunchiarea. În acésta tréptă trebuiaū penitenții să pună în lucrare tóte faptele, ce le insemnáū cei vechi cu numele de perderea cărnii, la care condamnase Apostolul pre Corinténul, care petreceá în fără-de-lege cu sócră-sa. Penitenții trebuiaū în totū timpul petrecerii lor în acésta tréptă să se presénte și să se adevérescă ca ómeni plini de căință și căința să o arete și în publicū prin umilire, prin sdrobirea ínimei, prin renunțare la plăcerile și comoditățile vieței. Pentru aceea se numesce acésta tréptă, adese-ori și căință, *μετανοία* ; érá cei ce se afláū într'insa penitenți, *οἱ ἐν μετανοία*. ⁴⁾ Mai alesū în acésta tréptă a penitenței se ștergeáū acele păcate, pentru cari trebuiaū penitenții să se supună la căință publică, și exomologesa și penitența, ce se recoménda de părinții bisericei cu atâta adinsū, nu e alta, decâtū *ὀπόπτωσις*, *γονυκλίσις*, căderea și ingenunchiarea, de care e aici vorba. La faptele séu esercițele de căință a penitenților se adăugeáū și rugăciunile bisericei și prin mijlócele acestea améndouē se prepăráū penitenții treptei acesteia la împăcare cu D-deū, la primirea darurilor și a mistereilor dummedeiesci din partea bisericei.

Locul menitū pentru penitenții, ce cadū, erá interiorul bisericei și anume spațiul între porțile cele mari ale bisericei și între amvonū. În tâlcuirea susū citată la canonul alū 11. alū sinodului 1. de la Nicea, unde e vorbă de cei ce fără de voie s'aū lepédátū de Christosū și apoi se căiescū de păcatul lor se dice : Doi ani vor căde josū, ádecă vor intrá în biserică, și vor stá în partea cea

¹⁾ Can. 12.

²⁾ Can. 75.

³⁾ Frank, l. c. pag. 608.

⁴⁾ Const. Ap. l. 8. c. 9.

din urmă a amvonului. ¹⁾ Penitenții treptei acesteia stăteau la unu locu cu catechumenii mai depliniți și ascultau dumnezeiescile scripture și învățătura, după care urmă liturgia catechumenilor. Liturgia însa-și se începea cu cântarea psalmilor și a imnelor. După terminarea cântării cetia lectorul ori subdiaconul tăiaturile prescrie din cărțile testamântului vechiu, din faptele Apostolilor seu din epistolele Apostolilor. Apoi suindu-se diaconul pe amvonu, cetia tăiatura din evangeliă. Terminându-se acesta, ținea preotul ori Episcopul uă omiliă asupra tăiaturei din evangeliă seu făcea uă cuvântare despre ore-care învățatură religiôsă. Deci provocă diaconul pre penitenții treptei a două și pre catechumenii clasei celei mai de josu, pre necredincioșii și pre toți aceia, cari dinpreună cu acestia ascultau scripturele și învățătura la esire din biserică cu cuvintele: *Μήτις τῶν ἀρροωμένων, μήτις τῶν ἀπίστων*. După esirea lor cetia Episcopul rugăciuni asupra catechumenilor mai depliniți. Esindū acestia din biserică, se rugă Episcopul pentru energumeni și pentru cei bântuiți de spiretele necurate și apoi și pentru cei ce aveau a se lumina prin botezū. Esindū și acestia, eschiămă diaconul: *Ἐξαστε, οἱ ἐν τῇ μετανοίᾳ*. Acuma se apropiă Episcopul cu întregul clerū de cei ce cădeau, își puneă mânele asupra lor, îi bine-cuvântă și li cetia rugăciunile. Acastă impunere a mânelor se însamnă în canone cu expresiunile: „A veni sub mână“. Așă dice canonul alu 19. alu sinodulu din Laodicea, care prescrie acastă ceremoniă solemnă la s. liturgiă: „Se cuvine mai ântău osebitū după vorovele Episcopilor, a se sevârși și rugăciunea celor ce se catechisescū, și după ce vor esī cei ce se catechisescū, să se facă rugăciunea celor ce sūntū intru pocăință, și „viindū acestiă sub mână“ și ducându-se, așă să se facă trei rugăciuni ale credincioșilor, una, cea dintău prin tăcere, era a două și a treia prin glăsuire să se plinescă“. ș. m. d. ²⁾ Ecă și uă rugăciune, ce o rostiă Episcopul asupra celor ce cădeau: „Prea puternice vecinice Dumnezeule! Dōmne alu lumii, făcătoriule și ocârmuitoriule alu ei, care prin Christosū pre omū l'ai făcutū în lume ca făptura cea mai

¹⁾ Pidalionu l. c. p. 89. Ex iis, quae de locis fletus et auditionis demonstrata sunt, necessaris substrationis locus colligitur. Oportet enim eum esse intra Ecclesiae ambitum a portis Ecclesiae versus Sanctuarium progrediendo. Quousque autem progredi liceret, Ecclesiae ambo definiebat. Erat enim velut limes inter Poenitentes et fideles, hoc est, Poenitentibus ad ambonem usque intra Ecclesiam progredi licebat, praetergredi vero limitem istum netas erat. Morini Commentarius histor. l. c. pag. 256.

²⁾ Pidalionu l. c. p. 291.

alésă și i-ai datū legea cea năturală și scrisă, pentru-ca să vletu-
iéseă după ea ca făptură întéléptă ; care, după-ce a pęcătuitū, i-ai
datū ca amanetū pentru căința bunătatea ta, de-órá-ce tu nu voiesci
mórtea pęcátosului, ci căința, ea să se întórcă de la căile sale cele
rele și să aibă viétă ; care ai primitū căința Ninivitenilor ; care vo-
iesci, ca toți ómenii să fiă fericiți și să vină la cunoscința adevérului ;
care pre fiul cel ce prin desfrénare și-a rėsipitū averea, pentru că-
ința sa l'ai primitū érá-și cu îndurare părintéseă ; însu-și și acuma
primesce schimbarea cugetului celor ce se rógă la tine, căci nu e
nime, care să nu-ți pęcătuiéseă. Dacă vei voi să ții pęcatele, Dómne,
Dómne, cine va poté stá ? Dara la tine e îndurare. Deci și pre aceștia
dăi la sânta ta biserică și-'i aședă érá-și în demnitatea, onórea lor de
mai 'nainte, prin Christosū, D-deul și Mântuitorul nostru, prin care să-ți
fiă ție mărire și închinăciune în Spiretul sântū, în vecii vecilor. Aminū !“
După rugăciunea rostită de Episcopul la împunerea mânelor asupra
celor căduți eschiámá diaconul: Ἀπολύεσθε, οἱ ἐν μετανοίᾳ, și adăugeá:
Nici unul să nu éśă din ceia, cărora nu li e permisū. Căți sūntemū
credincioși, să plecămū genunchiele, să ne rugămū la Dumneđeū
prin Christosul său. Toți dinpreună să implorămū pre Dumneđeū
prin Christosul său.¹⁾

În trepta a treia trebuia penitentele în regulă să petrécă mai
multū decâtū în cele-l'alte trepte. Așă prescrie sinodul din Anchira,
că cei ce au fostū siliți și au jertfitū idolilor séu au mâncatū din
cele jertfite idolilor cu față veselă și cu nebăgare de sémă, unū anū
să steie la locul ascultătorilor, trei ani la locul celor ce cadū, doi
ani la locul celor ce staū ; érá cei ce nu numai ei însi-și s'au lepē-
datū de Christosū, ci și pre alții i-au silitū să jertféseă idolilor,
trei ani să asculte scripturele, șese ani să cadă, unul să steie îm-
preună cu credincioșii ; cei ce au căduțū în pecatū cu dobitócele
mai 'nainte de vârsta de 20 de ani și neavéndū femeia, cinci-spră-đece

¹⁾ Constitut. ap. l. 8. cap. 9. in Pitra Iuris eccl. Graecorum Historia et Monumenta. Tom. I. 1864. p. 393. S. Ionū Chrisostomul așijderea mărturisese despre acésta, dicéndū: Οὐκ εἰ τῆς θυσίας ἄξιος, οὐδὲ τῆς μεταλήψεως: Οὐκοῦν οὐδὲ τῆς εὐχῆς. Ἀκούεις ἐστῶτος τοῦ κήρυκος, καὶ λέγοντος. Ὅσοι ἐν μετανοίᾳ, ἀπέλθετε πάντες. Ὅσοι μὴ μετέχουσιν, ἐν μετανοίᾳ εἰσίν. Εἰ τῶν ἐν μετανοίᾳ εἰ, μετασχεῖν οὐκ ὀφείλεις: ὁ γὰρ μὴ μετέχων, τῶν ἐν μετανοίᾳ ἐστί. Τίνος σὺν ἐνεκεν λέγει, Ἀπέλθετε, οἱ μὴ θυνάμενοι δεηθῆναι, σὺ δὲ ἐστιγκας ἱταμῶς: Ἄλλ' οὐκ εἰ τούτων, ἀλλὰ τῶν θυναμένων μετέχειν, καὶ οὐδὲν φροντίζεις; οὐδὲν ἰγγῆ τὸ πρᾶγμα. Chry-
sosth. In Epist. ad Ephes. Cap. I. Hom. III. Migne. Patrol. curs. Series gr. Tom. 62. 1862. pag. 29.

ani să steie în locul celor ce cadu cu genunchiele la pământu și cinci ani să steie în biserică cu cei credincioși, érá cei ce după trecerea vârstei de 20 de ani, avéndu și femeia, aũ căđutũ în acela-și pécátũ dóuë-deci de ani să fiã îngenuchiándũ și cinci ani să se róge împreună cu credincioșii și în urmă ucigașii de bună voie să cadă tótã viétã.¹⁾ Sinodul I. ecumenicũ din Nicea demândã, că cei ce fără de nevoie s'aũ lăpédátũ de credință și se căiescũ cu adevératũ, trei ani să petrécã între ascultători, șapte ani să cadă josũ, érá doi ani fără de proaducere să se împártășescã de rugăciuni cu poporul.²⁾ Érá s. Vasiliu defige pentru cei ce aũ ucisũ de voie, patru ani să se tânguiescã, cinci ani să fiã între cei ce ascultã, șapte ani între cei ce cadũ josũ și patru ani să steie împreună cu credincioșii;³⁾ érá cei ce aũ ucisũ fără de voie, doi ani să se tânguiescã, trei ani să fiã între cei ce ascultã, patru ani să cadã și unũ anũ să steie împreună.⁴⁾

Dacă penitnții treptei a treia se numescũ căđuți, nu e de întélesũ, ca cândũ ei totũ timpul petrecerii lor în biserică ar fi avutũ a dăcé pe față, ori a plecã genunchiele. Ei cădeãũ numai, cândũ li-se împuneãũ mânele și li-se cetiãũ rugăciunile. Înainte de acesta asistãũ ei la liturgiã stândũ.⁵⁾

Trépta a patra a penitnței erã cea a stării dinpreună, σύστασις, consistentia, statio, seũ cea a celor ce staũ împreună, συνισταμένοι, σύσταντες, consistentes. Acéstã tréptã se numesce astũ-feliũ, pentru că, precum dice s. Grigoriũ, făcétorii de minuni, penitnții din acéstã tréptã stéteãũ împreună cu credincioșii și nu eșiiãũ cu cei ce se catechisescũ.⁶⁾ Însã în locul acestui nume se folosescũ s. părinți mai adese-ori de astũ-feliũ de parafraze, cari esprimã, ce e permisũ penitnților din trépta a patra și ce li-e âncã opritũ, așa d. e.: Fără proaducere se vor împártășí cu poporul de rugăciuni.⁷⁾ Fiã împreună cu cei ce se împártășescũ de singura rugăciune.⁸⁾ Sã se

1) Can. 4. 7. 16. 22.

2) Can. 11.

3) Can. 56.

4) Can. 57.

5) Veđi Can. 11. alũ s. Grigor. făcét. de min. Binterim, die vorzũglichsten Denkwũrdigkeiten der chr.-k. Kirche, 5. Bd. 2. Ausg. 1838, S. 383. Krũll, christl. Alterthumskunde. 2. Bd. 1856, S. 448. Frank., Bussdisciplin der Kirche, 1867, S. 627.

6) Can. 12.

7) Can. 11. Sin. 1. ecum.

8) Alũ aceluia-și can. 13.

împărtășescă fără proaducere.¹⁾ Să se învrednicescă împărtășirii celei de rugăciuni.²⁾

Penitenții trepteii acesteia luau parte la toate rugăciunile bisericeii și la liturgia credincioșilor, de la care erau eschiși penitenții celor-l'alte trepte și catechumenii. Luându însă penitenții parte la liturgiă, nu mai aveau a căde jos spre a primi impunerea mânelor. Ei căpetau sărutarea de pace dinpreuna cu cea-l'alți credincioși și bine-cuvântarea comună a Episcopului. Cu acesta intrau ei în deplină comuniune cu credincioșii, de cari erau mai 'nainte deosebiți prin exercițiile lor de căință și prin viața lor cea strînsă ascetică și se priviau acum nu tocma ca penitenți, ci ca fi aflatii, cari se prepărau pentru mēsa cerescă a eucharistiei. Ei luau parte și la agape și la alte festivități ale fraților. Certarea acestei trepte constă în eschiderea de la proaducere și de la primirea eucharistiei. În unele canone se numesce numai eschiderea de la proaducere;³⁾ dară mai multu nici nu era necesariu să se dică, căci în biserica vechiă numai aceia aveau voie, a aduce daruri la altariu, căroro li era permisu a se împărtăși cu trupul și cu sângele Domnului, și eschiderea de la proaducere însemnă de sine eschiderea de la primirea eucharistiei.

Precum penitenții celor dintăiu trei trepte aveau în biserică locuri determinate, așa și penitenții trepteii a patra vor fi avut locurile lor. Acestu locu trebuia să fiă fostu spațiul aprópe de amvonu în dērēptul credincioșilor. Aici steteau penitenții trepteii a patra în timpul s. liturgie și atunci, dacă credincioșii pășiau la mēsa proaducerii ori la s. eucharistiă, fără de a-'i conturbă seú a-'i încomodă.⁴⁾

Aceste erau treptele, prin cari trebuiau să trecă penitenții în biserică vechiă. Totuși era lăsatu în seama Episcopului, în considerarea modului vieții penitenților atātu de mai 'nainte, câtu și a celei presente, seú în considerarea altor óre-căror împrejurări și referințe, une-ori, ca să se abată de la numērul și regula treptelor, să prescurteze timpul hotărítu, seú să trecă uă tréptă seú alta.⁵⁾ După canonul 34. alu s. Vasiliu se primiau femeiele, cari au preacurvitú și s'au mărturisitú de-úă-dată în trépta a patra de penitintă, spre a nu

¹⁾ Can. 5. 6. 8. 9. din Anchir.

²⁾ Can. 16. din Anchir.

³⁾ Sin. Nic. c. 11. Sin. Anchir. c. 5. și 8.

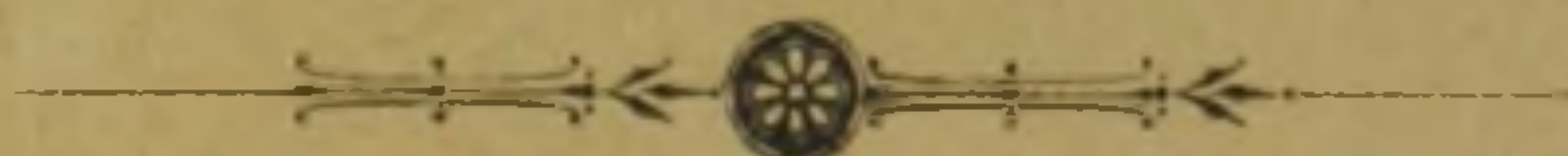
⁴⁾ Vide Krüll, christl. Alterthumskunde. 2. Bd 1856, S. 454.

⁵⁾ Sin. Anchir. can. 5. 6. 7. 9. Sin. Neocesarea, can 3. Sin. de la Nicea. can. 12. S. Vasiliu. can. 7. S. Grigoriu de la Nisisu. can. 4.

le vedí, și astú-feliū modul de trátare celū prescrisū sã nu devinã cauza mortii lor. De altã parte, petrecẽndũ penitentele în fapte rele și ne'ndreptãndu-se de pecatul lui, puteã Episcopul sã mai prelungeascã timpul prescrisũ alũ petrecerii în ore-care tréptã.¹⁾

Cu esercitelespuse ale penitintei erãũ împreunate și alte fapte de penitență fórtē grele, cari trebuiaũ practicate totũ timpul, ce-l petreceã penitentele în cãintã. Aceste fapte constãũ în rugãciune, ajunare, elemosinã și în alte fapte de abnegare de sine și mortificare. S. Iónũ Chrisostomul dice: Care e mijlocul de mântuire a cãintei și cum se practicã elũ? Mai ântãũ prin condemnarea pecatelor sale și prin märturisirē. Alũ doilea prin multe umiliri; cãci umilința e asã sã dicemũ unũ lanțũ de aurũ; dacã ũã-datã s'a pusũ în lucrare, atunci urmẽzã tóte cele-l'alte. . . . Dupã umilința e de lipsã rugãciune ferbinte, multã plãngere diũa și nóptea. . . . Pe lângã asã ũã rugãciune ferbinte e de lipsã a dá multã elemosinã. . . . Apoi e de lipsã, a se reținé de mâniã, a nu ținé aminte nedreptãțile suferite, a ertã tóte vãtẽmãrile.²⁾ Și aiurea dice totũ acestũ s. pãrinte: „Cãintã deplinã îl necesitẽzã pre pecatũsul, a suferi tóte cu rãbdare. În inima lui e pãrere de rēũ, în gura lui e märturisirē, în faptele lui deplinã umilința. Acẽsta e cãintã deplinã și fãcẽtóriã de sãntiã.“³⁾

(Va urmã.)

¹⁾ Sin. Anch. can 5. 9. S. Grigoriũ de la Nisisũ, can. 4.

²⁾ Chrysosth. Hom. 9, in ep. ad Hebr.

³⁾ Id. Hom. de Poenitentia. Facilius autem inveni, qui innocentiam servaverint, quam qui congrue egerint poenitentiam. An quisquam illam poenitentiam putat, ubi aquirendae ambitio dignitatis, ubi vini effusio, ubi ipsius copulae conjugalis usus? Renuntiandum saeculo est, somno ipsi minus indulgendum, quam natura postulat; interpellandus est gemitibus, interrumpendus est suspiriis, sequestrandus orationibus: vivendum ita, ut vitali huic moriamur usui, se ipsum sibi homo abneget, et totus mutetur. Ambrosius. de Poenitentia l. 2. c. 10. Migne Patrol. curs. series prima, tom. XVI, 1845, p. 520. Πρόσεχε οὖν σεαυτῷ, ἵνα κατὰ ἀναλογίαν τοῦ πλημμελήματος καὶ τὴν ἐκ τῆς θεραπείας βοήθειαν καταδέξῃ. Μέγα καὶ χαλεπὸν τὸ ἀμάρτημα· πολλῆς σοὶ χρεῖα τῆς ἐξομολογήσεως, δακρῶν πικρῶν, συντόνου τῆς ἀγρυπνίας, ἀδιαλείπτου τῆς νηστείας. Κοῦφον καὶ φορητὸν τὸ παράπτωμα· ἐξισαξέσθω καὶ ἡ μετάνοια. Μόνον πρόσεχε σεαυτῷ, ἵνα γνωρίζῃς ψυχῆς εὐρωστίαν καὶ νόσον. S. Basilii Magn., Homilia in illud, attende tibi ipsi, Migne Patrol. curs. series graec. tom. 31, 1857, p. 206.

Despre învățătura relegioasă-catichetică.

Sub învățătura relegioasă-catichetică înțelegem învățătura, ce se împărtășește junimii în biserică în duminică și în zile de sărbători. Acastă învățătură e foarte folosită; ea introduce junimea ușor în adevărurile relegioase-morale, și apoi ea este o învățătură, ce nu se poate lesne suplini cu alta.

Anii junetei sînt timpul de aur, în care spiritul e mai capabil pentru cunoștere și inima pentru voie. În acestu timp sufletul e, cum am dice, mai afîn cu cele cerești și cele sante. Inima fragedă a copilului e mai aplecată la credință și, fiind încă môle ca cîră, ea-și întipăresce mai adînc adevărurile ei și le iubesc mai ferbinte. Învățătura relegioasă-catichetică a junimii e ponderoasă mai ales din cauza acêsta.

Dar ea mai e ponderoasă și din cauza, că relegiunea, cîștigată de timpuriu și susținută necontenit, în regulă se închiagă cu sufletul mai vîrtos și mai trainic, decît cunoscînțele cîștigate mai tîrziu. Ea pîtrunde cugetarea, simțimentul, voia și totă lucrarea omului. Pentru aceea relegiositatea, plântată în vîrsta junetei, este în regulă mai adînc înrădăcinată, mai sigură de rătăcirii și mai fructuoasă, decît cea ce e cultivată mai tîrziu; și păstorul sufletesc adese-ori află mare deosebire între omii, cari din junete sînt relegioși și bine instruiți în credință, și între omii, cari cîpeta acêsta instruire în vîrstă mai înaintată și de-abia după nisce sperințe făcute pe căi rătăcite. Relegiositatea celor dintăiu e sigură, aședată, lină și într'una genuină și adîncă; pecîndu relegiositatea celor din urmă adese-ori apare nesigură, nechiară, ba bate lesne în escenritate.

Omul relegios și din copilărie bine instruit în adevărurile credinței, decade moralmente mai rar, decît acela, a căruia creștere relegioasă din copilărie a fost nedeplină sau i-a lipsit cu totul. Și chiar de și cade omul relegios, se rădică mai rîpede și mai lesne, decît cel nesciutor în învățăturile mîntuirii. Însă ignoranța relegioasă, cu toate urmările ei stricătioase, se arată nesmin-

titu, dacă junimea e lipsită de învățatură și cultură religioasă; căci fără de cultura acesta, fără de împărtășirea necurmată a cuvântului dumnezeiesc și a darurilor lui, nu vieză nici un suflet și mai ales nu sufletul junimii. Acesta cultură religioasă se produce mai sigur și mai ușor prin învățatură religioasă-catichetică.

Dară ore n'ar pute suplini edicele ori învățământul religiei în școla poporală locul învățaturii caticetice în biserică?

Cât de învățământul religiei în școla poporală, amintim mai întâi, că din nefericire numai o parte foarte mică a junimii bună de școlă și amblă în adevăr la școlă și căpetă învățământul religiei. Apoi fiind copii de școlă încă nedesvoltați de ajuns în privința înțelesuală, multe din cele ce le aud în școlă, nu le înțeleg și nu le pătrund. Și în urmă ore nu e constatat, că și copii cei mai apti și mai bine instruiți uită lesne și degrabă multe învățături religioase-morale, ce le au învățat în școlă, dacă învățatura religioasă nu se continuă? Au nu facem această sperință și în privința altor cunoștințe, în privința cetirii, a scrierii și a calculului, dacă acestea deprinderi nu se urmăz și nu se exerciteză necontenit? Încetându studiul în ori-ce direcție, omul în totă ziua perde câte ce-vă din cunoștințele sale, lumina de mai 'nainte în totă ziua se face tot mai palidă, învățaturile și impresiunile învățaturii de mai 'nainte din zi în zi se șterg tot mai mult, ca literele și semnele, ce le facem primă-vea în cija arborilor tineri și cari după puține lune le aflăm acoperite cu cija nouă. Împrospătarea învățaturii religiei îi e omului necesară totdeauna, dară mai ales în timpul, cât este el încă în creștere. Întrerumperea învățaturii religioase poate fi de mai puțină daună la cei ce în privința corpului și a sufletului au ajuns la maturitate, decât la copii ori la junii, cari nu numai că se află în stadiul desvoltării, dară sânt și încunjuțați de mulțime de pericole!

Dară poate că predica ar pute suplini învățatura religioasă-catichetică? Spre a răspunde la această întrebare, trebuie să luăm sama, căror oameni mai ales li-e menită predica? Predica se ocupă mai ales cu creștinii de vârstă mai înaintată, cuprinși de grijele, necădurile, pericolele, bucuriele și luptele vieții, cu creștini, cari pörtă greutățile ei și cari au pațit și pătesc multe. Petrecându ei în valurile lumii, unde se peronda interesele și plăcerile, ispitele și cursele, credința și

moralitatea lor e pusă continuu în ispită de o mulțime nenumărată de puteri ostile, cari se rădică nu numai din afară, dară chiar și din lăuntru lor însuși, de aplecările și poftele lor proprie, avându fără încetare să se lupte fiă-carele în felul său, asemenea celui învăluit de valurile mării, spre a nu fi prins de vârtejul răutăților, cufundat și perdut pentru veciă.

Precum viața morală în felul său slăbește și după și, dacă nu se înprospetează și nu se întărește; așa se întunecă și cunoștința lucrurilor religioase de nouă grijelor, ai slăbiciunilor, ai pasiunilor și rătăcirilor și se poate stinge cu totul, dacă nu se aprinde fără contenire și nu se susține lumina dumnezeiescii învățături. Aice e locul predicii; aice predicatorul trebuie să învețe, să clarifice, să lămurască; dară învățătura în predică nu e instrucțiune potrivită jumii se cu celor ce nu cunosc învățătura creștină, ci ea e mai multă luminare spiritală despre misteriele și harurile credinței, despre căile mântuirii, ale împărăției lui Dumnezeu și ale dreptății lui.

Acăsta-i însă numai o parte a activității dirigătoriei învățătoresci prin predică. Altă parte a activității acesteia constă în punerea religiei lui Is. Chr. în raport viu și intuitiv cu viața, voința și lucrarea omului. Predicatorul are să demustre fiilor bisericii și ai charului, în ce mod trebuie să înrîurască credința asupra vieții celor mântuiți, și în ce mod trebuie ea să lucreze, pentru-că să aducă fructe. Deci el trebuie să cuvinteze cu căldură și cu entuziasm despre îndurarea și bunătatea Părintelui ceresc, despre amorea și sacrificarea Fiului său și despre charurile Spiritului sântu, despre valoarea bisericii în opera mântuirii, despre dragostea lui Dumnezeu celui în trei fețe și despre modul șerbirii lui. Într'acelu mod îi deșteptă el pre cei indiferenți și laxi, îi mustră și-i reduce la calea adevărului pre cei rătăciți, îi umilește pre cei mândri, îi mângăia cu speranța certării pre cei ce se căiesc, îi sguđuie cu fiorile veciei pre păcătoșii ne'ndreptați, îi recrează cu speranțe ceresci pe cei intristați, și așa în felurite moduri îi îndemna pre toți la tôte virtuțile creștine. Astu-feliu susține predica totu-una în spiretele și inimele credincioșilor lumina credinței și a amorii, fiindu ea nu pe atatu instrucțiune în adevărurile mântuirii, ci mai mult o înnoită, necontenită lămurire, mișcare, învioșare, înduplecare prin cuvânt viu spre înmulțirea cunoștinței și a vieții religioase. Prin predică

vieză neconținut în fiul bisericii Urzitorul ei, Mântuitorul nostru ca învățătorul, luminătorul, îndemnătorul, mângâiatorul și îndreptătorul. Deci dacă cuprinsul predicii stă în cele espuse, atunci e învederat, că ea nu e menită pentru junime. Copiii nu pot înțelege învățăturele de felul acesta. Dacă ar fi, că predica să iaie în privire în de asemenea mod pre cei tineri și pre cei vârstnici, atunci ea nu ar pute să satisfacă nici unei din vârstele aceste; pentru cei tineri ar fi, cum am dice, prea bătrână, ăra pentru cei bătrâni prea tineră și nesatisfăcându nici într'ă parte, nu și-ar ajunge scopul. Dară cu tôte acestea nu dicem, că junimea n'ar avé nici unŭ folosŭ din predică, ăra cei vârstnici din catichesă, pentru-că âmbele adese-ori trecŭ una în alta. Chiar și vârstele nu se potŭ deosebî una de alta cu precisiune, și nime nu pôte hotărî cu acurătetă, unde încetěză junetă și cândŭ începe vârsta mai mătură, de-öră-ce améndouă trecŭ una în altă ca și zorile ăilei în ăi. Și cine nu scie, că adese-ori ómeni tineri după măsura desvoltării făcătăilor lor, după modul creșcerii și după alte referințe din vieța lor sŭntŭ maturi în privința spiretuală, pe cândŭ ómeni trecuți în ani totŭ în acéstă privință, ădecă în privința spiretului rêmânŭ crudî. Aici nu e așa-dară vorbă decătŭ de principie sigure, cari în vieța de tôte ăilele trebuie să se privescă ca norme; dară cumcă de la aceste principie și regule valabile în genere face adese-ori abatere însa-și nătura în vieța fisică și spiretuală, e prea cunoscutŭ.

Deci pentru înstrucțiunea relegiósă a junimii e învățătura catichetică aceea. ce-l înzestrěză pre omŭ cu cunoscințele necesărie creștine, fără de care s'ar face în vieța relegiósă a poporului ũă lacună durerósă, căci elŭ ar rêmâné lipsitŭ de fundămētul celŭ mai sigurŭ și solidŭ pentru tótă zidirea și formarea spiretuală și anume pentru predică. Preotul, ca organŭ alŭ bisericii, are îndetorirea a vesti cuvântul dumnezeiescŭ în felurite afaceri. Dară pentru-ca vestirea cuvântului dumnezeiescŭ să aducă fructe, trebuie să fiă bine înțelesă de toți, căți o ascultă. Și totu-și sŭntŭ ũă mulțime de ómeni, cari nefindŭ deprinși la cugetare, unii mai multŭ, alții mai puținŭ, nu sŭntŭ în stare, a înțelege predica, cuprinsul ei. Acéstă spereință o face fiă-care preotŭ și totŭ așa vede fiă-care preotŭ, că în vârsta înaintată nu face omul propășiri în cugetare, dacă puterile lui spiretuale n'au fostŭ esercitate din tinerete și cumcă ómenii în starea culturei, în carea se află, numai cu anevoie înțelegŭ predica, și n'au folosŭ dintrinsa în măsura cuvenită.

Deci dacă volesce preotul, ca predica să nu-i fie lucru zădarnic, ca alui lui Sisifui, trebuie cu totu adinsul să luere la cultura spiretuală a junimii, și să-și crească uă generăciune, care să-i înțelegă vorbele, să-i petrundă predicele; acestu scopu însă nu-l pôte mai ușorū ajunge, decâtu prin învățatura catichetică. Învățatura catichetică stă cu oficiul preotului și mai alesu cu predica în rēportul, în care stă fundămēntul edificiului cu edificiul însu-și. Aū dōră nu se îngrijesce architectul, care stă să rădice unū edificiū, ca să i-se pună fundămēntu potrivitū? Sēu implinesce-și agricultorul lucrul cu atāta, ca-și sēmēnă sēmēnta, fără să-i fie a minte a cunōsee de mai 'nainte felul pāmēntului, fără să-l prelucere și să-l facă bunū și priinciosū pentru sēmēnta, ce o aruncă într'insul?

Să ne pētrundemū deci, că lipsa învățaturei catichetice e de totu mare. Să căutāmū împrejurul nostru și să vedemū, ce este? Ignoranță grōsă un numai în lucrurile chiāmării vieței de tōte dīlele, dară și în cele ale relegiunii. Uă mulțime de omeni crescū și trăiescu fără de nici uă creștere relegiōsă, fără de cunoscința învățaturelor despre Dumneđeū, despre nemurirea sufletului, despre vieța eternă, despre s. misterie ș. a. d. Și urmarea acestei stări prea triste e necredința, nemoralitatea în tōte fōrmele: beția, desfrēnarea, furtul, omorul, călcarea jurāmēntului, înșelăciunea, trândăvia, perdereă timpului și a averii ș. a.

Nime nu pôte negă, că biserica cu învățămēntul ei caticheticū și cu predica ei e unū mediū alesū și principalū de cultură, de luminare și moralisare și prin urmare de scāpare și pentru poporul nostru. Dară voindū să dobāndimū rēsultate după ostinelele nōstre față cu cei înaintați în vērstă, trebuie mai āntăiū junimea să o înstruimū întru cele necesare pentru vieța. să o înzēstrāmū cu învățatura relegiunii, să deșteptāmū într'insa simțul pentru cele bune, pentru virtute, activitate, tređiă, cumpētate, cruțare, onestate ș. a. d. Acestu capitalū dumneđeiescū de cu bunū timpū trebuie pusū în inimile junimii. în cari, depusū, va aduce mai timpuriū sēu mai târđiū dobāndi sigure și însutite. În inimile cele tinere trebuie sēmēnată sēmānta dumneđeiescā, pentru-ca încolțindū, crescēndū și înflorindū să aducă fructe bune pentru societatea omenescā.

Astū-feliū ni-se înfățișeză învățatura catichetică ca dētorința principală a preotului, apoi ca uă lipsă și necesitate adūncū simțită mai alesū în timpul de față.

Să implinimū așā-dară acēstă parte principală a dētorințelor nōstre cu consciință și rigurosū, ca să nu avemū a audī ore-cāndū

cuvintele înfricoșate „Șerbū leneșū“ din gura aceluia, carele dice: „Cine primesce pre unū pruncū în numele meū, pre mine mē primesce“, și carele ni va rēsplătí după faptele nōstre; fiā ele bune sēū rele, ci ca să ne facemū demni de cuvintele: „Bine, șerbū bunū și credinciosū, peste puține ai fostū credinciosū, peste multe te voiū pune, intrā întrū bucuria Domnului tăū“, și să fimū convinși, că implinindū acēstā parte a oficiului nostru, vom devení bine-cuvēntarea familielor și a poporului conviețuitorii nōștri ni vor face parte de stima și rēcunoscința lor, érā noi vom avé mângâierea, că ni-am înțelesū bine acēstā chiāmare a nōstrā prea frumósă și de totū alésă adăugēndū la învેțarea și prin urmare și la bunā starea lui.

Dr. V. Mitrofanovicī.

Predică

pentru Domineca 19. după Rusalie.

Deci fiți îndurați, precum și Tatăl
vostru este îndurat. Luca 6, 36.

Acésta e învățătura, ce ni-o dă Mântuitorul în s. evangeliă de astă-zi. Și ce învățatură măreță! Într'adeveru, dacă Domnul nostru Isusū Christosū ar fi impusū ómenilor numai unica acésta îndetorire și dacă nu li-ar fi recomēdatū cu esēmplul său decâtū acésta virtute, atunci chiarū numai pentru acésta, ar meritá deplina nóstră dragoste.

Dară să nu cugetați cum-vá iubiților, că învățătura acésta frumósă : „Fiți îndurați, precum și Tatăl vostru este îndurat“, ar fi fostū neaudită în lume înainte de Christosū și că de-abiá Isusū Christosū ar fi adus-o. Nu, iubiților! Dumneđeū l-a făcutū pre omū după chipul și după asemēnarea sa. Și ce-i chipul lui Dumneđeū? Nu-i elū dragoste, bunătate, bine-facere și îndurare? Pututu-l'a face Dumneđeū pre omū, fără să-i deie trăsura cea mai alésă a chipului său, dragostea și îndurarea? Nu! Dumneđeū, făcēdu-l pre omū după chipul său, a plāntatū în inima lui sēmēnța îndurării. Elū i-a datū ochiul, ca să se reverse în lacrimi, când vede lacrimele altora, i-a datū fața, ca să zimbéscă, înfața ómenilor voioși. Sēu dacă vedeți, că cui-vá îi amenintă ũă nenorocire, vre să cadă, bună-óră dintr' ũă înălțime mare, ori îi amenintă ũă lovitură de mórte sēu alta ce-vá, nu trēsăriți și nu vē mișcați, simțindū, ca și cândū înși-si ați avé să pățiți ce-vá? Acesta e simțul condurerii, ce l'a pusū D-đeū în inima omului, ca să lege omū de omū, și să îndemne, ca să se însotéscă unul cu altul. Noi, iubiților! n'avemū menirea, a viețuí ca paserile răpitorie pe vêrfurile stâncelor, ori ca vietățile sēlbatece în desimea pădurelor. Noi sūntemū meniți, a ne însotí unul cu altul, a viețuí împreună, a locuí unul cu altul. Noi dāndū ajutoriū unul altuia, ni ușurāmū greutățile vjeței, noi prin condurere, prin bucuriă reciprocă

și prin îndurare ni înmulțim bucuriele, ni împuținăm neplăcerile și ni îndulcim dăile vieții. Pentru aceea ne-a făcut Dumnezeu după chipul său.

Dară dacă simțimentul îndurării zace în firea omului, întrebă, de unde se ia mulțimea oamenilor celor vârtosi la inimă, cari ascultă suspinele și vaietele altora, fără să se înduioșeze, cari petrec în răsfățări de tot felul, fără să caute la sêracul, ce stă gol și flămând la ușă, cari se desfățază chiar la auzul vîersului trist de plângere și de vaietare al confrăților lor? Sîntă acești oameni făpture nedepline ale naturii, aruncate în lume cu grabire și desfigurate, lipsite de chip în părțile lor cele mai alese? Nu, iubitorilor! acești oameni nefericiți dovedesc, ce pôte omul fără de îngrijire, fără de creștere bună, căci necultivându-se într'înșii din copilăria simțimentul de îndurare, de condurere, rămân în urmă înădușiți de pofta iubirii de sine și stêrpi în inima lor. Atunci cel mândru nu mai bagă în sêmă, că pre aprópele și-l calcă în picîore, cel iubitoriu de argint nu se teme nici de oameni, nici de Dumnezeu, dacă se pune de-l despóie pre aprópele său; cel bețiv nu simțesce, dacă femeia și copiii lui mor de fâme și de alte neajunsuri; cel desfrînat pierde tótă plăcerea pentru băcuriele cele spiretuale, mai 'nalte.

Ca să depărteze relele aceste, ce strică chipul lui Dumnezeu în om și să deștepte în inimile oamenilor dragoste, îndurare, veni în lume Mântuitorul nostru Isus Christos, învățându: „Precum voiți să vă facă, vóuă oamenii, și voi să li faceți lor asemenea“; „iubiți pre dușmanii vostri, și faceți-li bine, și dați împrumut, nemică asteptându“; „fiți îndurați, precum și Tatăl vostru e îndurat“. E din învățăturele cele multe, ce le cuprinde s. evangeliă de astă-dă, nu voi alege astă-dă decât una, și ádecă ceea ce se cuprinde în cuvintele: „Fiți îndurați, precum și Tatăl vostru e îndurat“ și vă voi cuvêntă despre îndurare, arêtându-vă

1. firea îndurării și
2. îndemnurile ei.

Asculta-ți-mă cu luare aminte!

I.

Cine e îndurat? E îndurat acela, ce-l ajutură pre cel sêrac, dară îl ajutură numai pentru ca să scape de dînsul; sêu e îndurat acela, ce mai ântâiu cêrcă de-ameruntul, cine

e celu ce cere ajutoriũ, de este elũ vecinũ sãu strãinũ, de este nãmũ sãu nu, de este prietenũ sãu dușmanũ? Sãu e înduratũ acela, ce întreabã: Ce folosũ potũ avé din fapta mea? Cine mi-o va rãsplãtã? Sãu e înduratũ acela, ce-și aruncã dinãriul în lãdițã, pentru-ca ómenii sã nu-'l țiiã de pãgãnũ și va-mesũ? sãu acela, ce face ña faptã de îndurare cu mare sgomotũ, pentru-ca sã se audã înt ótã lumea și sã cãpete laude? Nu, iubiților! Aceștia cu toții nu sũntũ ómeni îndurați, ádecã îndurați în spiretul și înțelesul lui Isusũ Christosũ; ei nu sũntũ îndurați, precum e pãrintele nostru celũ cerescũ, care face sã rãsarã sórele peste cei drepti și peste cei pãcãtoși și face sã plóie peste cei bunĩ și peste cei rãi. Înduratũ în spiretul și înțelesul lui Isusũ Christosũ e acela, ce se îndurã de aprópele, precum se îndurã de carnea și de sângele sãu însu-și; acela, ce simțesce nevoia frãține-sãu, ca când ar fi nevoia sa; acela, ce e pãtrunsũ de țipetele și vaietele durerii și ale nãcazului aprópelui, ca și cândũ ar fi alũ lui nãcazulũ și durerea. Înduratũ e acela, ce ca pãrintele cerescũ se îndurã de celũ sãracũ, fãrã sã întrebe, cine e elũ, de este de departe sãu de aprópe, prietenũ sãu dușmanũ, pãgãnũ sãu creștinũ? Înduratũ e acela, ce ca pãrintele cerescũ, îi ajutã fratelui fãrã privire la rãsplatã sãu mulțãmitã. Înduratũ e acela, ce primindũ copii orfanĩ în casa sa, îi hrãnesce, îi îmbracã ca pre ai sãi, și în asemenea chipũ pórtã grijã și pentru trebuințele lor sufletesci. Înduratũ e acela, ce vede pre fratele sãu în pericolũ de viațã sãu în altã óre-care nenorocire, și-i sare în-datã într'ajutoriũ.

În adevãrũ înduratũ a fostũ Iovũ, cãci elũ erã ochiũ orbilor și piciorũ schiopilor, pãrinte sãracilor și scutitoriũ celor neputincioși și judecata, ce nu o sciã, o a cercatũ. Înduratũ a fostũ Toviã, cãci elũ îi hrãnã pre cei flãmânđi, îi îmbracã pre cei goi și îi immormentã pre cei morți și pre cei uciși. Înduratũ a fostũ samarinẽnul, care, dãndũ de celũ cãdutũ în tãlhari, îi lãgã ranele, tórnã într'însele untũ-de-lemnũ și vinũ, îlũ duce apoi la ñã casã de óspeți și cândũ purcede, scoțendũ doi arginți, îi dã gazdei și îi ñice: Pórtã grijã de elũ, și ori ce vei mai chieltui, întorcẽndu-mẽ, îți voiũ întórcetie. Înduratũ a fostũ Isusũ Christosũ Mãntuitoriũ lumii, cãci elũ ori-unde âmblã, lãsã în urmã-și numai fapte de iubire de ómeni și de îndurare, luãndũ asupra-și chiarũ ocarã ómenilor și în urmã și mórtea cea mai durerósã de pre cruce, și nu cu scopul, de a cãpetã laudã

séu a dobândi nisce folosuri, ci numai din dragoste către ómeni. Pentru aceea în ziua judecãtii nu va primi în împãrãtia sa decâtú pre acei, ce vor face așá ca dînsul, vor face bine aice pe pãmântú, vor face fapte de îndurare. Ecã ! ce dice elú însu-și în privința acésta : Érá cândú va veni fiul omenescú întrú mãrirea sa și toti sãntii ângeri cu dînsul, a unci va ședé pe scaunul mãririi sale. Și se vor adunã înaintea lui tóte némurile, și va despãrți pre ei unul de altul. cum alege pãstorul oile din capre. Și va pune oile de-a dreapta sa, érá caprele de-a stânga. Atunci va dice împãratul celor de-a dreapta : veniți, bine-cuvéntații pãrintelui meú, de moșteniți împãrãtia, ce vë e gãtitã vóúe de la întemeiarea lumii. Cã am flãmânditú, și mi-ați datú, de am mâncatú, însétoșat'-am și mi-ați datú, de am bcutú, strãinú am fostú și m'-ați primitú, golú și m'-ați îmbrãcatú, bolnavú am fostú și m'-ați cercetatú pre mine, în temniță am fostú și ați venitú la mine. Atunci îi vor rãspunde dicendú : Dómne, cândú te-am vedutú flãmendú și te-am hrãnitú, séu insetatú și ți-am datú de bcutú, séu cândú te-am vedutú strãinú și te-am primitú, séu golú și te-am îmbrãcatú, séu cândú te-am vedutú bolnavú séu în temniță și am venitú la tine. Și rãspundendú împãratul, li va dice lor : Adevérú dicú vóúe, încatú ați fãcutú unuia dintre acești frați mai mici ai mei, mie mi-ați fãcutú. Atunci va dice și celor de-a stânga : duceți-vë de la mine blãstemaților în focul de veci, care e gãtitú diavolului și ângerilor lui. Cã am flãmenditú și nu mi-ați datú sã mãnãcú, însétoșat'-am și nu mi-ați datú sã beú, strãinú am fostú și nu m'-ați primitú, golú și nu m'-ați îmbrãcatú, bolnavú și în temniță și nu m'-ați cercetatú. Atunci vor rãspunde și ei, dicendú : Dómne! cândú te-am vedutú flãmendú, séu insetatú, séu strãinú, séu golú, séu bolnavú, séu în temniță și nu te-am șerbitú. Atunci li va rãspunde, dicendú : Adevérú dicú vóúe, încatú n'ați fãcutú unuia dintru acești mici, nici mie nu mi-ați fãcutú. Și vor merge acestia în munca de veci, érá dreptii în viéta de veci".¹⁾ Darã ce sã ne îndemne pre noi la îndurare ?

II.

La îndurare sã ne îndemne mai ântãiu cugetarea, cã pãrintele nostru celú cerescú e înduratú. Darã óre de-i și înduratú pãrintele celú cerescú ? Întrebați s. scripturã, întrebați mintea, în-

¹⁾ Mat. 25, 31.

trebați firea, acestea toate vă vor răspunde. D-deu și din și deschide mâna sa cea îndurată și dă hrană la totă viața. Elu trimite izvoare în văi și adapă toate ferțele câmpului. Elu face să răsară erba dobitoacelor și verdeta spre șerbetul oamenilor. Elu adapă munții din cele mai de-asupra ale lui, din rōda lucrurilor lui se satură pământul. ¹⁾ Și în câte feluri și chipuri areta Dumneđu îndurarea sa cãtră omu, fãptura sa cea mai alesã! Domnul deslegã pre cei ferecați în obezi. Domnul înțelepțesce orbii, Domnul îi rădicã pre cei surpați, Domnul îi iubescce pre cei drepti, Domnul îi păzescce pre cei nemernici. Pre sãracul și pre vėduva o va primii și calea pėcãtoșilor o va perde. ²⁾ Cu adevėratu! Dumneđu e înduratu și milostivu, îndelungu răbdatoriu și multu milostivu! Nu pėnã în sfirșitu se iuțescce și nu pėnã în veci se mânia. Nu dupã fãrã-de-legile nōstre ni-a fãcutu nōue, nici dupã pėcatele nōstre ni-a rėsplãtitu nōue. Cã dupã înãlțimea ceriului de la pãmėntu a întãritu Domnul îndurarea sa. spre cei ce se temu de dınsul. În ce chipu se îndurã tatãl de fiu, așã s'a înduratu Domnul de cei ce se temu de dınsul. Cã elu a cunoscutu fãptura nōstrã, adusu-și-a aminte, cã țernã sūntemū. Omul ca erba, dılele lui ca flōrea cãmpului, așã va înflorı. Cã spiretu a trecutū într'ınsul, și nu va fi, și nu-și va mai cunoșce locul sãu. Erã îndurarea Domnului din veci și pėnã în veci spre cei ce se temu de dınsul. Și dreptatea lui spre fiu filor, spre cei ce păzescu aședãmėntul legii, și-și aducū aminte de poruncele lui, ca sã le facã pre ele. Domnul în ceriu a gãtitu scaunul sãu și împėrãția lui pre toți îi stãpãnescce. ³⁾ Decı, dacã Dumneđu e înduratu, atunci îndurați sã fimu și noi, sėu noi nu sūntemū demni, a ne numii fiu lui.

La îndurare sã ne mai îndemne și cugetarea, cã noi sūntemū frați într'ũã-l'altã. Așã dice invėțãtura lui Isusu Christosu; darã cãți credū într'acėstã invėțãturã? Sūntu oameni, carii pre cei sėraci îi ținu de unu soiu reu de oameni, meniți numai pentru îndemãnarea celor avuți și spre a-i șerbii dupã placu. Noi nu cu toți putemū fi avuți, nu cu toții putemū fi stãpãni. Darã pōte fi ore avere, starea, potū fi moșiele și titlurile pompōse aceea, ce-l face pre

¹⁾ Psalmu 103. 11. 14. 15.

²⁾ Psalmu 145, 7—9.

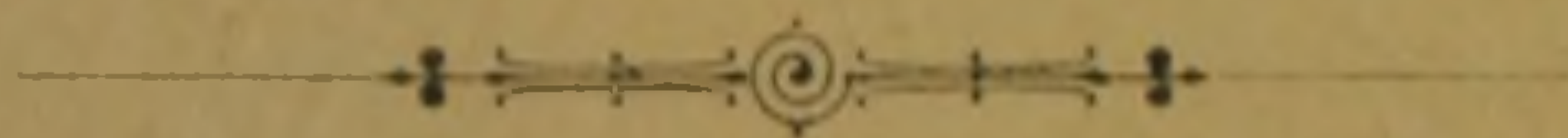
³⁾ Psalm. 102. 8—21.

omū ? Se cuvine óre, ca noi pre omū după aceste să-l prețuimū și să-'l ținemū în sémă, clasificându-'l așa. ca cum clasifică năaturalistul vietățile, plântele, petrele ? Nu, creștinilor, noi cu toții sūntemū frați, frați după firea nóstră ! Noi toți ómenii avemū asemeni măruntaie, asemeni vine, asemeni nerve, asemeni muschī ; asemenea ínimă bate în peptul nostru, asemenea sânge curge în vinele nóstre, asemeni pasiuni și poște ne mișcă sângele, cândū mai răpede, cândū mai încetū. Noi toți ómenii sūntemū frați și după trebuințele nóstre. Nici unul nu póte fi fără de altul ; cui îi trebuiesci tu astă-đi, mâne póte să-'ți fiă ție de folosū. Noi cu toții sūntemū frați și după sórtea nóstră ; noi cu toții ne tragemū din pământū și de ai fi încă pe atátū de mândru, de ți-ai îmbracă trupul încă pe atátū de frumosū, unge-ți-l cu tóte mirodeniele Arabiei, hrănesce-ți-l cu tóte produsele pământului, în sfîrșitū totū nu vei pute să nu fii pradă vermilor. Noi sūntemū frați, căci noi avemū susū în ceriū unū părinte, care nu-și judecă copiii, ori de sūntū nobili sėu nenobili, avuți sėu sėraci, domni sėu șerbi ; ci-i judecă, ori de sūntū cu fapte bune sėu rele, ori de aū sciutū ei aici pe pământū a întrebuintă darurile bunătății sale spre bine, sėu le-aū întrebuintatū spre reū ? Noi cu toții sūntemū frați și după așteptarea nóstră ; căci ce ne așteptă pre noi toți ? Mormēntul. Și ce ne așteptă díncolo de mormēntū ? Écă, aice rēspundemū : ceriul sėu iadul, dară nici ceriul pre toți, nici iadul pre toți, ci ne așteptă ceriul sėu iadul după faptele, ce le facemū aice pe pământū, érá nu după stările și măririle nóstre pământesci.

În sfîrșitū să ne îndemne a fi îndurați și cugetarea, că îndurarea ni aduce multū bine și multă fericire. Fia-care faptă frumósă, ce ni succede, e unū isvorū de bucuriă dulce. Și ce ni face mai multă mângâiare în suferințele și patimele nóstre, decâtū consciința, că am ajutoratū pre celū lipsitū, am mângâiatū pre celū întristatū, am linescitū pre celū tulburatū, am întăritū pre celū neputinciosū ! Pre celū cu ínimă îndurată ilū iubescē totū omul. Fia-carele se bucură, vedēdu-'l venindū, fia-carele se întristéză, vedēdu-'l ducēdu-se, fia-carele il laudă chiarū cândū nu-i de față și-'i doresce totū binele. Fericiti sūntū cei milostivi, că ei se vor miluí, dice Mântuitorul ; Ei se vor miluí pe patul morții, érá în diua judecătii, când se vor rădică pécatele asupra lor, când slăbiciunile, neajunsurile și greșelele îi vor nelinesci și-'i vor píri : atunci vor resuná versurile acelora, pre carii i-aū mângâiatū în viétă, și judecătóriul, jude-

cându-'i cu îndurare, li va dice apoi: „Veniți bine-cuvântații părintelui meu, de moșteniți împărăția, ce vă e gătită vouă de la întemeierea lumii.“ Se poate uă răsplată mai mare? Uă bucuriă mai mare? Într'adevăr, fericiți sântă cei milostivi!

O dómne îndurate, móie, încăldește inimele acelora, ce i-ai implută cu darurile bunătății tale, pentru-ca ei cu plăcere să adaugă la alinarea durerilor, la incetarea suferințelor și la stérpirea neajunsurilor celor sêraci și ai celor lipsiți, căci pre dătătorul de bună voie ilă iubescă Dumneđeu. ¹⁾ Decă séménându aici, să secere ei odinioră díncolo, făcându-se părtași de fericirea, unde nu e durere, nici întristare, nici suspină, ci viêtă fără de sfirșită. Amină.

¹⁾ 2. Cor. 9, 7.

Проповѣдь

въ недѣлю 22. по сошествіи св. Духа.

*„И видѣвъ ю Господь милосердова о ней
и рече ей: не плачи“.¹⁾*

Любезныи Христіяне!

Суть то правды на свѣтъ, надъ которыми потребно намъ внимательно застановится. Между сими занимаетъ первое мѣсто необходимость нашей емерти. Мы взыраемо на сей свѣтъ яко на зрѣлище многихъ слезъ, мы видимо смутокъ сего свѣта, — видимо якъ всегда и всюда смерть свои неумолимыи руки протягаетъ, — видимо смерть въ всякомъ времени, ибо всякъ день и часъ, даже всякая хвиля приносить смерти, котора является не лишь въ старости, но и въ юности, она даже и новорожденнаго младенца не выпускаетъ. Неумолиму смерть стрѣчаемъ на всякомъ мѣстѣ: такъ на земли якъ и на морѣ, такъ въ домахъ якъ и въ дорожъ, такъ во градахъ якъ и селахъ, на поляхъ, въ лѣсахъ и пущахъ. Смерть не загощаетъ лишь въ доми убогихъ и несчастливыхъ людей, но она загощаетъ и въ палаты богатыхъ и вельможъ и касается даже царского порфиру. Весь свѣтъ является намъ яко всеобщій гробъ. Смерть есть всеобща, ибо свякъ рожденный умирати долженъ. „Кто есть человекъ, иже поживетъ и не узритъ смерти?“²⁾ О якъ часто наполняется сердце наше смуткомъ, если загоститъ смерть въ домъ нашъ! Дуже часто кажимо: Мой отецъ, моя мати, мой братъ, другъ или дружина оставили насъ и уйшли отъ насъ смертію въ вѣчность. И съ нами не сдѣлаетъ смерть изъятія и якъ за певно носимо тѣло на собѣ, то такъ несомнѣнно скорше ніжъ мыслимо помremo и вся земская оставимъ. „Зане всяка плоть яко права и всяка слава человекъа яко цвѣтъ травный и зсше трава и цвѣтъ ея отпаде“.³⁾

¹⁾ Лука 7, 13.

²⁾ Псал. 88, 49.

³⁾ I. Петр. 1, 24.

Смерть есть необходимою и всеобщію; плачемъ мы не въ состоянію смерть отдалити. Не плачь, Християнине, если помыслишь на смерть. Пригадай себѣ въ твоимъ смутку потѣшительне слово Спасителя нашего Іисуса Христа, который и до тебе, якъ до бѣдной вдовы сегодняшнаго Евангелія обзывается и кажетъ: „н е п л а ч и“. Чему бы мы не плакали, любезныи Христіане? Велика потѣха происходитъ для насъ изъ сего потѣшительного слова а люди при смерти все непрестанно плачутъ, чижъ они ни могутъ или нехочутъ спасительнымъ словомъ потѣшатися? Отвѣтъ вопросовъ сихъ будетъ предметомъ предстоящего моего слова и для того намѣряю вамъ за помочію Божіею днесь изяснити:

1. Что слова сегодняшнаго Евангелія „н е п л а ч и“ суть нашею потѣхою? а

2. Чему причиняетъ людямъ смерть такъ много слезъ и рыданій?

Слѣдуйте внимательно моимъ словамъ для отдаленія страха предъ смертію и для полученія правдиво-христіанской потѣхи.

І.

Еслибы смерть такъ великое несчастье для рода человеческого была, то якъ бы могъ Христосъ отъ насъ желати, абимъ не плакали. Христосъ яко сынъ Вожій подалъ намъ науку христіанску, послѣ которой смерть тѣлесна иначе является, нѣжъ мы о ней мыслимо. Длѣтого потѣшаетъ насъ Спаситель, дабымъ не плакали, онъ научилъ насъ, что смерть есть: а) отшествіе до отца небеснаго, б) легкій и мырный сонъ и в) что смерть есть начало новаго и вѣчнаго житья.

а) Святое писаніе жизнь нашу на земли съ путешествіемъ ровняетъ и насъ подорожными нарицаетъ. Наше отечество не находится на земли, але на небѣ, мы тутъ ино странцами и по уконченію сей жизни, назадъ до отца небеснаго вертаемся. Самъ Спаситель нашъ Іисусъ Христосъ не мыслилъ иначе о своей туземной жизни, въ которой имѣлъ спасеніе людей совершити и сновъ до отца своего небеснаго вертатися. Такъ читаемо во св. писанію: „в ѣ д ы й І и с у с ь, я к о п р і й д е е м у ч а с ь, д а п р і й д е т ь о т ь м і р а с е г о к о о т ц у“¹⁾ Іисусъ Христосъ самъ выражается въ сей мысли и кажетъ: „И з ы д о х ь о т ь о т ц а и п р і й д о х ь в ѣ м і р ь, и н а к и о с т а

¹⁾ Іоанъ. 13, 1.

вляю мѣръ, и иду ко отцу¹⁾ и „и восхожду ко отцу моему и отцу вашему, и Богу моему и Богу вашему“²⁾. Который же сынъ не повертаетъ охотно зъ великой и долгой дороги до дому отца своего? который сынъ не радуется съ свиданіемъ отца своего, котораго подъ часъ своей подорожи не видѣлъ? Любезныи Христіане! мы лишь по оконченію сей жизни можемо Бога видѣти, чему жъ бо намъ передъ смертію плакати, лишь нею можемо мы ко отцу нашему небесному приблизитись? Смертію вертаемось до правдивого нашего отечества. Христосъ Спаситель потышалъ Апостолы св. словами: „Да не смущается сердце ваше: вѣруйте въ Бога и во мня вѣруйте. Въ дому отца моего обители много суть: аще ли же ни, реклъ былъ вамъ, иду уготовати мѣсто вамъ. И аще (пойду и) уготовлю мѣсто вамъ, паки прійду и пойму вы къ себѣ: да и дѣже есмь азъ и вы будите“³⁾

Потышаймося и мы, любезныи Христіане, и не плачѣмо, если видимо смерть, ибо смертію лишь прійдемо до Отца небеснаго, который много обителей для насъ посядаетъ, гдѣ съ Христомъ радоватися будимо. Каждый подорожный имѣетъ цѣль своего путешествія, онъ не задовольняется домомъ или мѣстомъ, где повертаетъ для отпочинку, но сновъ оставляетъ ихъ и спышитъ къ своей цѣли приближаться, такъ представляется намъ всякъ смертельный, который якъ той вандровникъ меньше или больше время для осягненія цѣли, небесной жизни, вѣчности потребуетъ. Мы не посядаемъ тутъ нашего отечества, оно въ будущности, якъ выражается св. апост. Павелъ: „Не имимъ бо здѣ пребывающаго града, но грядущаго взыскуемъ“⁴⁾ Не глядаймо отже иной путы, но лише той, котора видитъ насъ до Отца небеснаго, хоронѣмъ заповѣди Божіи ради осягненія нашей цѣли и стараймося не цѣнити смерть за несчастье, ибо лишь нею можемо нашу общу цѣль, вѣчное блаженство осягнути. Най страхается той смерти, который ненадѣется своихъ беззаконій ради Бога видѣти. правдивый Христіанинъ смерти нестрахается, она бо

1) Іоан. 16, 28.

2) Іоан. 20, 17.

3) Іоан. 14, 1—3.

4) Римл. 13, 14.

его съ Богомъ соединяетъ. Слѣдуймо примѣру св. апостола Павла, который поучительно и потѣшительно выражается: „Держающе убо всегда и вѣдѣюще, яко живуще въ тѣлѣ отходимъ отъ Господа: вѣрою бо ходимъ, а не видѣніемъ: дерзаемъ же и благоволимъ наче отити отъ тѣла и внити ко Господу“.¹⁾

б) Туземная жизнь есть однимъ великимъ трудомъ, котораго всякъ земнородный износить имѣетъ. Якъ той работникъ, который весь день тяжело труждается радостно вечера ожидаетъ, дабы отпочилъ отъ труда своего, такъ и трудолюбивый и работящий человекъ долженъ много прикростей и недостатковъ въ семь дочасномъ житіи перетерпѣти. Смертная година кончаетъ лишь весь заботы его жизни. Якъ той подорожный, который весь день въ прахъ и снѣкъ, въ дождь, студены, гладь, жаждь и всякихъ непріятныхъ приключеніяхъ пережилъ и спочинку желаетъ, такъ и человекъ идучи дорогою сего житія много непріятностей стрѣчаетъ, которыя въ немъ желаніе возбуждаютъ, путь свой якъ найскорше заключити и отдыху искати, якогò намъ сонъ лечокъ и мирный подаютъ. Якъ для работника и подорожнаго сонъ пріятнымъ и пожиточнымъ есть, такъ подобно спасительнымъ есть и для человека сонъ смертный, онъ освобождаетъ его отъ туземныхъ трудовъ, слезъ, мукъ и непостоянствъ; для того правду малъ одинъ мудрецъ поганьскій, который еще неслишалъ потѣшительныхъ словъ науки Христовой, говорилъ, что смерть есть свободою послѣ плачливой неволи, возвратомъ по изгнанію, супокоемъ послѣ трудовъ, супочивкомъ послѣ безпокойства и кончиною всѣхъ прикростей, долегливостей и горестей сегосвѣтныхъ. Для того кажетъ и св. Іоаннь: „блажени мертвіи умирающіи въ Господь отъ нынѣ, ей глаголетъ Духъ, да почіють отъ трудовъ своихъ“.²⁾ Чиждь намъ смутитися и плакати, любезныи Христіане, если видимо смерть? Не есть сія легкимъ и мирнымъ сномъ, которымъ избавляется человекъ отъ туземныхъ злополучій и трудовъ? Пріятное бы было житіе сіе, но колько угорчается оно, если глянемо на тѣ неровности маетку, на пониженія касающіися чести, если

¹⁾ II. Коринѣ. 5. 6—8.

²⁾ Апокал. 14, 13.

видимъ погнобленіе цнотъ а возвышеніе безбожности, если побачемъ неузнанія безсвоекористныхъ и чловѣчеству полезныхъ заслугъ и трудовъ? Не больше возбуждаютъ ли васъ до плачу, рыданія и жалю ть кривды, которыи дѣлаются безвиннымъ? Безсомнѣнно, что смерть есть едина справедлива на земли, котора ровняетъ весь неровност. и конецъ творить всемъ покривджаніямъ и несчастямъ. Смерть есть сонъ миренъ и лелокъ, въ которомъ почиваютъ люди отъ всѣхъ трудовъ, непріятностей и прекростей сего марнаго свѣта. Не лишъ розумъ намъ совѣтуеть смерть яко пріятный сонъ, узнавати но и св. писаніе польне есть выраженій, что смерть есть тихый, мирный и легкій сонъ, который намъ мира и пріятнаго супокоя приносить. „Не умре бо двѣца, но спитъ“,¹⁾ кажетъ выразно Христось Спаситель, хотяи она во истинѣ мертва была. О умершомъ Лазарѣ кажетъ Господь нашъ: „Лазарь, другъ нашъ усне: но иду, да возбужу его“.²⁾ И св. апостоль Павелъ научаетъ насъ, что умершии суть усопшии, которые востанутъ тою самою сылою, которою воскресль Іисусъ, если мовить: „Не хощу же васъ, братіе, не вѣдѣти въ усопшихъ (умершихъ), да не скорбите, якоже и прочіи не имущіи упованія. Аще бо вѣруемъ, яко Іисусъ умре и воскресе, тако и Богъ умершыя во Іисусѣ приведетъ съ нимъ... и въ трубъ Божіи снидеть съ небеси и мертвіи о Христвъ воскреснутъ“.³⁾

Всѣ же наши сродники, любезныи Христіане, отци, братія и други, которыи померли, суть спящими и востанутъ якъ отъ сна до новаго житія. Старайможеся, уснути о Господѣ т. е. скончати теченіе нашої жизни съ добримы и христіанскими дѣлами, бо лишъ тѣхъ нарецаеть св. писаніе блаженными, лишъ тѣ отпочинутъ въ правдѣ отъ трудовъ своихъ и востанутъ до новаго пріятнаго житья, до житья вѣчнаго, которыи въ жизни заповѣды Божія точно соблюдали.

в) Въ природѣ все очивидно мѣняется. На темныи хмары и дождь слѣдуетъ ясное солнце, солнечный день прогонить тьму ночную, грозна и прикра зима остунаеть пріятной весни. Такъ

¹⁾ Матѣ. 9, 24.

²⁾ Іоанъ 11, 11.

³⁾ I. Солун. 4, 13—16.

и но грозной смерти пріятна жизнь слѣдуетъ. Чи не находимо мы вже въ малыхъ вещахъ сію неоспоримую правду? Гляньмо на посѣяное зерно, если бы оно не впало въ землю и не согнило, не вырослъ бы красный и польный колосъ пшеницы; еслибы гуеница не скрилася въ добровольну труну, котору сама для себе напяла, не восталбы красный и различными красками сіяющій мотель. Не подобаеть ли симъ и наша жизнь и смерть? Все перемѣнюется, все оживаетъ, лишь человекъ чтобы умиралъ на вѣки! „и е в ы л и п а ч е л у ч ш и и хъ е с т е“,¹⁾ обезпечаетъ насъ Спаситель. Чи жъ може наша душа умерти? Не есть Богъ вѣчный и не сотворилъ онъ душу человека по образу своему? „Ч т о с т р а ш л и в и е с т е м а л о в ѣ р и?“ накидаеть намъ Христосъ Господь. Чи може подобаеть намъ Христіанамъ сомнѣваться о выразныхъ словахъ Господа и Бога нашего Іисуса Христа: „А м и н ъ, а м и н ъ г л а г о л ю в а м ъ, я к о с л у ш а я я і с л о в е с е м о е г о и в ѣ р у я і п о с л а в ш е м у м н я, и м а т ь ж и в о т ь в ѣ ч н ы й: и н а с у д ь н е п р і і д е т ь, н о п р і і д е т ь о т ь с м е р т и в ѣ ж и в о т ь“?²⁾

По науцѣ Христовой отже есть смерть начало новаго вѣчнаго житія. Наша жизнь тутъ начинается а тамъ продолжается. Съ смертію кончится наша туземна и дочасна жизнь и есть початкомъ небесной и вѣчной жизни. Вѣра наша научаетъ насъ, на смерть яко на кладку глядѣти, которою переходимъ изъ смертнаго берега на другій безсмертній. Христіанская смерть намъ очи тѣлесныи замикаетъ, дабымъ не видѣли злого и облуднаго свѣта и отворяеть намъ очи душевныи, чтобымъ глядѣли лица Божаго и вкушали сладостей небесныхъ, блаженства неизреченнаго. И если умераемъ смертію праведныхъ, животъ вѣчный наслѣдуемъ по словахъ Евангелія: „И и д у т ь с і и в ѣ м у к у в ѣ ч н у ю: и п р а в е д н и ц ы ж е в ѣ ж и в о т ь в ѣ ч н ы й“.³⁾

Православныи Христіане! не бойтеся смерти, не трясѣтся передъ нею и не плачѣти безмѣрно, хотяй вамъ сіе трудно приходитъ яко людимъ привязанымъ до житія. Смерть якъ видѣлисьмо не есть така страшна, якъ намъ здавалося; она переноситъ насъ лишь зъ сего марного до вѣчнаго житія идѣже нѣсть болѣзнь, ни печаль, ни воздыханій, но жизнь безконечная, якъ кажетъ

¹⁾ Матѳ. 6, 26.

²⁾ Іоан. 5, 24.

³⁾ Матѳ. 25, 46.

св. писаніе. Смертію отже начинается наше новое и вѣчное житіе, якъ кажетъ св. апост. Павелъ: „въмы бо, яко аще земная наша храмина тѣла разорится, созданіе отъ Бога и мамы, храмину нерукотворену, вѣчну на небесѣхъ“.¹⁾

II.

„Земля еси и въ землю возвратиши ся“.²⁾ Сія есть судьба человѣческая тутъ на земли. Страхомъ и горестію наполняется сердце человѣческое, если погадаетъ онъ, что въ землю студену, мертву и нечувствительну перемѣнитися имѣетъ. Страхъ и ужасъ сей человѣка тѣмъ сильнѣе нападаетъ, чѣмъ меньше онъ собѣ пригадуетъ, что душа его есть бессмертна. Для того наибольше боится смерти той, который не имѣетъ упованія на жизнь вѣчную и надежды воскресенія. Для того невѣрныи язычники безмѣрно и безъ всякаго потѣшенія, плакали и рыдали если наступила смерть и отъ нихъ свою жертву жадала. Для того рыдаютъ и тужатъ и сегодняшнаго дня невѣрныи и грѣшныи люди, если разлучаются они отъ милыхъ имъ лицъ, ибо не имѣютъ они упованія съ ними въ вѣчности стрѣтятся. Такіи люди и на свою власну смерть мало мыслятъ, а если пригадаютъ они собѣ, что прійдетъ колись и для нихъ смерти часъ, то той хвилѣ ихъ сердце горячимъ, неизрѣченнымъ страхомъ наполняется. они поддаются горкой печали и безнадежности и отчаянію. Сіи несчастныи люди позираютъ лишъ на смерть изъ внѣшней и горестной ей стороны, они видятъ лишъ, якъ мертвый человѣкъ съ перемѣненою тварею, блѣдый, студеныи съ запалими очима на марахъ лежитъ, видятъ, что уста вже не промовляють, сердце на вѣки бити перестало. Они лишъ бачутъ, якъ мертвое тѣло на цвинтарѣ выражается, въ темной гробъ спускаетъ и глиною покривается, далѣе они собѣ лишъ гной, кости мертвыи а на рещѣ прахъ и пепель, которыя съ человѣческаго тѣла остаются, представляютъ. Есть же то диво, любезныи Христіане, что таковіи люди смерть за найгоршаго своего врага узнають? Можемо мы чудоватися, если гадка на смерть ихъ сердца горестею и страхомъ наповняетъ? Най погадаютъ несчастныи, что человѣкъ изъ тѣла и души состоитъ, что тѣло умираетъ и душа есть бессмертна и вѣчна, что тѣло есть земля и въ землю возвращается, но душа есть отъ Бога и до неба возносится. Най

¹⁾ II. Коринѣ. 5, 1.

²⁾ Быт. 3, 19.

помыслють, которое есть званіе человека, которою цѣль постановилъ намъ Сотворитель нашъ и гдѣ есть домъ нашъ, гдѣ отечество наше!

Невѣріе и привязаніе человека до своего тѣла и житія принуждаетъ его, смерть горестною и страшною цѣннѣе, если бы онъ искренно въ безсмертность души и въ животъ вѣчный вѣровалъ, то исчезла бы весь его страхъ переду смертію, яко нужною конечностію сего житія и со радостію уповалъ бы онъ смертію царства небеснаго себя преобрѣсти, идѣже нѣсть болѣзнь, ни печаль, ни воздыханій, но жизнь безконечная.

Якъ чрезъ невѣріе, такъ и чрезъ сладости и роскоши сего житія, наполняются также наши сердца страхомъ и ужасомъ егда помышляемъ на смерть. Гдѣ повага, гдѣ слава и честь моя подвѣтятся? вздыхаетъ съ горестію и грустнымъ стономъ гордый человекъ, егда помыслить на смерть, которая его съ найподлѣйшими жебраками, съ которыми въ гробъ заровно гнити будетъ, равняетъ. „Гдѣ палаты, гдѣ богатство, гдѣ мое злато и серебро?“ возкликается лакомый скупецъ, который неусыпно накоплялъ, собиралъ и сторожилъ тлѣнный маетокъ; „даремни суть труды мои“ жалуется грѣшникъ, который утискалъ убогихъ и несправедливымъ способомъ себя имѣнія насыпалъ, но въ своемъ житіи сочувствія и милосердія съ бѣдными и нужденными людьми не посядалъ. „Гдѣ моя красота, гдѣ сладости сего свѣта“ плачетъ прилюбоудѣйный и распутный сластолюбецъ, если видитъ онъ смерть, которою стается тѣло его пожераніемъ червовъ и злоухажущею гнилизнею. „Горе намъ несчастнымъ“ обзываются обжирцы и пияницы, если представляютъ себя розлученіе души отъ тѣла, жаль бо имъ столъ Лукулля и безстыдный сегосвѣтный бакханаль оставлять. „О долежь наша несчастлива“ рыдаютъ снова притѣснитель, ошуканецъ и злодѣй, якъ подумаютъ на годину смерти, съ которою кончется ихъ грѣшна и мерзка жизнь, неподавающа имъ надежды на блаженну будущность. „Горе и паки горе намъ“ такъ всѣ грѣшники различного рода сосокупно тужатъ, егда наступаетъ предъ ихъ очи кощавая смерть. „Братія, други, пріятности и сладости земскія! О! добра и выгоды наши! разлучаемся отъ васъ. О! жаль, великій жаль, свѣтъ сей покидати! О жизни сладкая! О смерти горкая!“ — Но не досить, ихъ страхъ передъ смертію еще побольшается, если погадають на страшный судъ,

который ихъ на погибель вѣчную, въ котору смертію переходятъ, несомнѣнно ожидаетъ. И чижъ то диво, православніи Христіане, если грѣшники смерти боятся и передъ послѣдною годиною своего распустинаго и нечистиваго житья трясутся?

Вотъ чему страхаются люди смерти. Вотъ чему они трепещутъ и трясутся, если погадають на остаточную годину дочаснаго житья! Безнадежное невѣріе и сладосты грѣшныя принуждаютъ ихъ, сіе житье за наибольшое добро и счастье, а смерть за найгорестное несчастье цѣнити. Но чи правдивое есть ихъ мнѣніе? Чи приноситъ намъ сіе житье только добра, чтобы мы за нимъ такъ сумовали, такъ плакали? Чи есть смерть такое великое несчастье, якъ наибольша часть людей себѣ представляютъ? Спаситель Христосъ выразно говоритъ: „Не бойтеся отъ убивающихъ тѣло и потомъ немогущихъ лишше что сотворити. Сказую же вамъ, кого убойтеся: убойтеся имущаго власть по убіеніи, во врещи въ дебрь огненную, ей глаголю вамъ, того убойтеся“.¹⁾ Для того, Христіане, не будьте невѣрныи, но вѣрныи, якъ самъ Христосъ напоминаетъ, и тогда сами порозумѣете, что нема чого смерти лякаться. Вѣруйте во Христа и во вѣки будете жити по словамъ Спасителя, который говоритъ: „вѣруеть во мня, имать животъ вѣчный“.²⁾ Покайтися Христіане, грѣховъ вашихъ отречѣтся и ажъ тогда смертію радуватися будете, котора васъ, якъ каже Христосъ, въ животъ вѣчный переноситъ. Най плачутъ и рыдаютъ передъ смертію невѣры и никающіися грѣшники, о которыхъ говоритъ св. апостолъ Павелъ: „Имже кончина погибель, имже богъ чрево и слава въ етудъ ихъ, иже земная мудрствують“.³⁾ Если бы мы повѣрили въ Христа, грѣховъ нашихъ очистилися и пристрастіями нашими нетѣшились, чижъ бы мы тогда боялися смерти и оплакували кончину житья сего дочаснаго и несчастливаго? Тогда не было бы гордыхъ и тщеславныхъ людей, тогда и неплакалибы люди передъ смертію, котора ровняетъ всѣхъ людей во гробъ. Если бы глядѣли люди лишь сокровища небесныя и не угонялися за марними добрами сего свѣта, тогда не было бы лакомыхъ и ненасытныхъ людей, которыхъ сердца привязаны суть

¹⁾ Лука 12, 4—5.

²⁾ Іоанъ 6, 47.

³⁾ Філіп. 3, 19.

до имѣнія дочаснаго, на которое все старанье свое и трудъ полагають, — тогда радували бы ся имѣніемъ будущей жизни и не отходилибы съ плачемъ и отчаяніемъ изъ сего свѣта. Еслибы прилюбодѣйный грѣха нечестоты убоился, чрезъ который, якъ поучаетъ насъ св. апостоль Павелъ, небо утрачаемъ, то онъ смерти нестрахалбыся. Обжирецъ и пьяницъ, о которыхъ также выражается апостоль Павелъ, что не узрятъ царства небеснаго; — еслибы они сталися воздержными и больше тучили душу нѣжъ тѣло, которое по смерти подается разпаду, то и они смерти нестрахалибыся. Такъ и злодѣй и ошуканецъ, кривдетель и здирецъ, и веѣи несправедливыи и грѣшныи люди, еслибы залишили свой такъ огидный способъ житія и назадъ повернулись на путь спасенія, то небожалибыся они смерти, которая лишь грѣшникамъ погибелею вѣчною грозитъ, якъ читаемъ во св. Евангелію отъ Матфея гл. 25, ст. 46.

Не уповаймо на имѣнія и сладости сего свѣта, стараймося богатѣти въ добрыхъ дѣлахъ и милостинѣ, собираймо себѣ сокровища на небеси и возрадуемся смертею, которая переноситъ насъ въ животъ вѣчный, ибо веѣмъ привязаннымъ до имѣнія дочаснаго наказуетъ св. апостоль Павелъ: „Благое дѣлати, богатити ся въ дѣлахъ добрыхъ, благоподатливымъ быти, общительнымъ, сокровищующе себѣ основаніе добро въ будущее, да пріймутъ вѣчную жизнь“.¹⁾ Непредставляймо себѣ смерть, яко кончину житія нашего, но яко початокъ житія вѣчнаго. Погадаймо, колько трудовъ и неприяностей въ семъ дочасномъ житіи сносити имѣемъ, смертею же спасаемся сихъ и если богуприятне житіе провадилимы, ждетъ насъ надгорода и счастливость въ житіи вѣчномъ. Всегда на смерть гадаймо, она бо намъ вѣчное благо подаетъ, не заслѣпляймося дочаснымъ добромъ, которое не подаетъ намъ вѣчнаго блаженства но лишь только намъ утяжаетъ умерати. „Ка я бо польза челоуку“, говоритъ Спаситель, „аще приобрететъ мѣръ весь и отщетитъ душу свою“.²⁾ Свѣтъ сей оставимъ, вѣчность наступитъ, а еслимы изъ боязни мы на смерть непогадали, для ней не приготовилися, то о! горе намъ тогда бо страшна судьба насъ чикаетъ. Любезныи Христіяне! Сіе житіе утратимъ, а новое не наслѣдуемъ, ибо лишь тѣ суть бла-

¹⁾ I. Тимоѳ. 6, 18—19.

²⁾ Марко 8, 36.

женныи по смерти, которыи о Господь, якъ уповьдаетъ намъ св. нисаніе умераютъ.

Жийможъ, православ. Христіяне, подлугъ воли Божой, не взираймо на сей свѣтъ яко на добро найвысшее и неуповаймо на сіе житье, бо намъ тутъ вправдѣ не возможно усчасливитися, — не привязуймося до сего несчастнаго свѣта и до сладостей его. Пригадаймо себѣ всегда правдивое наше отечество въ вѣчности, въ которое лишь смертію внити можемо и нестрахаймося умерати якъ невѣрныи и грѣшники, смерть бо есть легкимъ и мирнымъ сномъ, съ котораго покрѣпленыи отъ трудовъ своихъ земскихъ востанимъ, — она есть входомъ во домъ Отца нашего небеснаго, который съ любовію насъ прійметъ въ радость, котору изъ вѣка уготовилъ всѣмъ любящимъ Его, смерть есть началомъ новаго и безконечнаго житья, о которомъ если будемо въ дочасномъ житью старатися, то непомерно безъ упованія на воскресеніе, но съ потѣшеніемъ правдиво-христіанскимъ умерати будемъ и съ упованіемъ, что по смерти вѣчнаго житья небеснаго блаженства сподобимося. Аминь.

ІОАННЪ де БЕЖАНЪ,
парохъ въ высшихъ Становцахъ.

CRONICĂ.

(Aniversaria de 200 de ani a eliberării Vienei de aședarea Turcilor) în 30. Augustu (12. Septemvre) a. c. se serbă în biserica catedrală din Cernăuți cu liturgiă solemnă și cu doxologia, celebrate de Înaltu Prea Sântia Sa p. Archiepiscopu și Mitropolitu Silvestru în soborū cu patru demnitarī, în ființa de față Ilustritătii Sale domnului președinte c. r. alu țerei baronului Ironimū de Alesani cu amploiații c. r. guvernū alu țerei, a domnului Iancu de Lupul ca locuțiitorū alu capitanului țerei, a Rectorului Universitătii dinpreună cu decanii facultăților și cu profesori de Universitate, a domnului consiliariū superiorū și presesū alu tribunalului penalū Mihaīu Piteiū dinpreună cu consiliari și amploiați ai acestui tribunalū și a altor amploiați ale c. r. diregētorie, a multor oficeri și amploiați militari, a unei deputăciuni a Societătii „Czytelnia polska“, a copiilor de la școlele poporale și a unei mulțimi mare de creștini din tôte clasele societătii. Societatea musicală „Armonia“, dirigiată de domnul Eugeniū Meșederū, esecută cântarea corală atâtū la s. liturgiă. câtū și la doxologia, și adause prin acēsta fôrte multū la edificarea celor presenți și la frumșeta festivitătii.

(Visitarea canonică de căpitenie a enoriilor ortodoxe din protopresviteratul Putilei prin Înaltu Prea Sântia Sa Archiepiscopul și Mitropolitul Silvestru.) Spre a cunoșce mai de aprôpe poporul ortodoxū din munții așa numiți „rusesci“ și a se înformă în persônă despre starea lui relegiôsă-morală, întreprinse neobositul și pentru binele turmei sale cuvântătorie multū îngrijitul Archipăstorū, Înaltu Prea Sântia Sa, Archiepiscopul și Mitropolitul Silvestru, uă călătorie de totū grea și periculôsă în părțile numite ale frumôsei nôstre țere. Din lipsa comunicăciunii îndemânatică și pentru greutatea călătoriei în munții aceia, acum de 20, ba într'unū locū (Podzacharici) chiarū de 37 de ani, nu fū visitatū canonicăse protopresviteratul Putilei de cătră unū Archiereū, deci cu atâtū mai mare

răsămăciune și zelul archiepiscopesc vădî Înalte Prea Sfinția Sa, decîndu-se a-și îndrepta pașii și într'acolo. Însoțit fiind de Preacuvioșia Sa părintele archimandrit-staurofor și consilierul consistorial Miron M. Calinescu, de spiretualul seminarial Michail Dra-cinschi, de archidiaconul Isaia Isopescul și de un cantor bisericesc, plecã Înalte Prea Sfinția Sa Marți demineta în 6./18. Septembrie a. c. din Cernăuți și-și luã calea prin Strojineți la Vicovul-de sus. Atat în Strojineți, cât și în Ciudei fũ întîmpinat Înalte Prea Sfinția Sa de procesiune bisericescã cu păstorii sufletesci în frunte și de nume mare de credincioși, era la hotarul Vicovului-de-sus de c. r. capitan districtual domnul Cheșman și de protopresviterul ținutului și parochul Vicovului-de-sus, părintele Dimitrii Onciul, și condus de un banderiu de vr'ua 100 de cãlareți la casa parochialã din Vicovul-de-sus dîmîntea careia, fiind redicatã uã pãrtã triumfalã, îl bine-ventarã Preacuvioșia Sa igumenul s. mănãstiri Putna, părintele Archimandrit-Mitrofor Desideri Cozub, preotii, învetații și onorațorii din comunele învecinate și nenumerați creștini. Mânendũ aice peste nopte, Înalte Prea Sfinția Sa plecã Mercuri demineta cu cortegiũ numeros spre Straja, unde la biserica parochialã, împodobitã frumos, îl întîmpinarã creștini ortodoxi, tineretul școlariũ și parochul local T. Vorobchievici cu procesiune bisericescã și cu uã cuvẽntare de bine-venire. Dupã doxologia se-versita în bisericã și cuvẽntare de învetațurã din partea Înalte Prea Sfinției Sale continuã Înalte Prea Sfinția Sa cãlãtoria spre comuna Sadeũ, de unde aveã sã se începã conform programului statorit de mai înainte actul visitării canonice în enoriele protopresviteriei Putilei și a aduce cu venirea sa poporenilor munteni, cunoscuți sub numele vulgarũ de „huțani“, pace, mângãiare și mulțãmire sufletescã, întãrire în credințã și conducere intru petrecere bunã a vieții. Era programul cãlãtoriei și alã activității în decursul ei a fostũ acesta: Mercuri în 7./19. Septembrie a. c. visitarea expositurii Sadeũ și cãlãtoria prin aținența Ulma la Seletinũ; Joi: liturgisire archierescã în soborũ în biserica de locũ, dupã care visitarea anunțatã aici și escursiune la comuna Șipotũ, de unde era-și întãrcere la Seletinũ; Vineri: cãlãtoria la Plosca și Sergie și visitarea acestor parochie, Sãmbãta: cãlãtoria la Storoneti-Putla, unde liturgisire archierescã cu visitare respectivã și apoi și la Torachi și Chisilitem și sosire la Dichteniți; Duminicã: liturgisire archierescã în Dichteniți și dupã

actul vizitării călătorii și vizitare la Gura (Uscie) Putilei, Spetchi, Stebni și Dolhopole; Luni: călătoria și vizitare la Iablonița și Coniatin, unde și mănere peste noapte; Marți: călătoria prin Dolhopole și cele-lalte sate la Mariniceni și Petrășeni, de unde după vizitare continuarea călătoriei până la Rostoce; era Mercuri în 14./26. Septembrie a. c. liturgisire arhierescă cu vizitare canonică în Rostoce; apoi călătoria și vizitare la parochia Podzachariei, de unde întorcere prin Vijnița la Cernăuți. — Pretutindene, unde-lă ducea calea pre prea iubitul și veneratul Archiepiscopul, primii Înaltu Prea Sântia Sa semne necontestabile de amore fiiescă, de supunere și venerațiune adâncă a poporului cestui bun și credincios, carele de bucuriă, că a ajunsu archiepiscopul și la dînsul, nu mai scia, în care mod și-ar respica mai bine și mai viu mulțămita profună, pentru-că i-s'a realizat ũă dorință nutrită de mult, adecă de a-l vede, a-l binevântă și a-l primi în mijlocul său. Cu un înthusiasm, ce de abia se pôte descrie și care se respica prin strigări frenetice de „vivat” și „hurrah” fū petrecut Înaltu Prea Sântia Sa din sat în sat atât din partea nenumăraților călăreți, cari în costumul lor național pitoresc, cu flamure în mâne sburau voinicesc înaintea trăsorei arhiepiscopesci, cât și din partea mulțimii poporului, carele se coboria din munți și se întrecea cu călăreții în strigări și împușcături din armele lor străvechie. Chiar și locuitorii evrei, de prin satele sus numite, implându-se de înthusiasmul poporului credincios, esira în tôte comunele micu cu mare întru întimpinarea Înaltu Prea Sântiei Sale, purtându-și „tora” sub baldachin și pronunțându avorbiri de binevântare. Era satele se îmbrăcară în vestmântu sərbătoresc, arătându în esteriorul lor simțimintele simpatice ale locuitorilor. Pretutindene, atât pe lângă biserică, cari în aceste locuri depărtate și isolate surprindu cu structura lor frumósă, cât și pe lângă casele parochiale erau rădicate porți triumfale, cu înscripciuni corăspundători; pretutindene erau bisericile, casele parochiale și chiar și alte edificie decorate frumos, dintre tôte însă mai cu samă cele din Seletin, Șipot, Dichteni și Coniatin, era în unele locuri, pe culmile munților de prin pregiur, cum în Seletin, Șipot, Dichteni și Rostoce ardeau focuri mari făcute anume, la a căroră lumină resună puternic buciumul vestit muntenesc. Pretutindene fū primitu Înaltu Prea Sântia Sa cu procesiune bisericescă și în sunetul clopotelor și cu descărcature de sacălușuri, pretutindene fū sălutat cu cuvinte căldurose de păstori sufletesci și condus în mod solemn în biserică, unde după sevârșirea doxo-

logiei său a s. liturgie urmă cuvântarea Înaltu Prea Sântiei Sale, esaminarea canonică și cele-lalte ale actului vizitării. În Seletinū, Storoneți, Dichteniți și Rostoce celebră Inaltu Prea Sântia Sa în soborū cu preoții, cari îl petreceău, cu protopresviterul ținutului său cu unū preotū învecinatū s. liturgiă și chirotesí în Seletinū pre parochul localū Georgiu Hnideiū, era în Storoneți pe parochul din Coniatinū Vasile Himenū în exarchi arhiepiscopesci; așijderea oficiă Inaltū Prea Sântia Sa la unū parastasū și la panachidă în Ulma, Seletinū și Chisilițeni pentru repăusații ctitori și șerbitori ai bisericelor și pentru toți repăusații în Christosū. În cortegiul de petrecere alū Archiereului s a aflatū protopresviterul Vicovilor pēnă în Sadeū, era de aici pēnă la Vijniță protopresviterul Putilei Grigoriū Cantemirū; așijdere și căpitanul c. r. alū districtului Rădăuți domnul Cheșman ilū însoți pre Inaltū Prea Sântia Sa pēnă la Plosca, era din Sergie mai departe celū din Vijniță, domnul Syrzistie dinpreună cu judele cercualū domnul Michalak și cu adiunctul județialū domnul E. Isopescu. Terminândū Inaltū Prea Sântitul Mitropolitū vizitarea canonică în parochia Podzahărici, se întorse la Cernăuți prin Vijniță. Dară cu terminarea vizitării canonice nu se terminară și ovăciunile întusiastice. Satele, ce le-a atinsū Inaltū Prea Sântia Sa în călătoria cătră Cernăuți, n'aū voitū să rămână îndereptul celor din munți, ci aū pregătitū Inaltului óspe întimpinări solemne. Vedurămū deci reproducēdu-se și mai departe totū aceleași ovăciuni omagiale, ca și în comunele de susū, din munți. În Vijenca, Vijniță, Ciarnohusū. Ispasū, Milie și Banila pe Ceremușū eșiră păstorii sufletesci cu poporenii, tineretul școlariū cu învățatoriū lui în procesiune sērbătorésca la porțile triumfale, ce erăū rădicate pe lūngă satele amintite, spre a bine-vēntă pe Archiereū și a ascultă cu mulțămită cuvintele lui de învățatură și mângâiare. Mai cu samă în tîrgușorul Vijniță a fostū întimpinarea prea strălucită. Sosindū Inaltū Prea Sântia Sa séra în Vijenca, il acceptară și salutară cu respectū la pōrta triumfală protopresviterul Ceremușului Grigoriū Procopovici și parochul localū, unū numărū însemnatū de preoți de prin pregiurū, c. r. capitanū districtualū și nenumērați creștini cu făclie aprinse și l conduseră pēnă la tîrgușorul Vijniță, carele din ansa acēsta eră illuminatū și frumosū decoratū. Aice il bine-vēntară pre Înaltū Prea Sântia Sa parochul localū, părintele Grigoriū Costasū, reprezentanții comunei, școlele și societatea musicală de locū, întonândū puternicū și cu multă măiestriă „Mulți ani“; surprinsū și uimitū de atâta

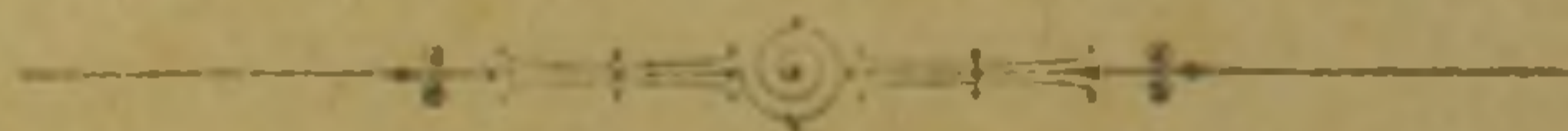
ovăciune, Inaltă Prea Sântia Sa mulțami într'ua cuvântare mai lungă, pecândū din mi și mi de gure se rădicău aplausuri și strigări de „vivatū“, cari nu încetară, pēnă ce nu se retrase Inaltă Prea Sântia Sa în locuința căpitanului districtualū, unde și rămase peste nopte. A două di, adecă Joi în 15./27. Septemvre a. c. își continuă Inaltă Prea Sântitul Archiereū călătoria spre Cernăuți prin satele susū numite, cari și ele îi pregătiră întimpinări solemne, și sosi sera în deplină sănătate în reședința sa arhiepiscopescă în Cernăuți. — Astūfelū s'a petrecutū călătoria bunului Archiereū în munții rusesci; ea va rămâne în memoria și gura poporului ca ūă suvenire plăcută din generăciune în generăciune.

(† In 20. Septemvre (2. Optomvre) a. c. repăusă în Șipeniți) după unū morbū îndelungatū și durerosū parochul localū Simeonū Daschievici în etate de 62 de ani. Rēpăusatul eră născutū în Ocna la a 1821. Studiele sale liceale și teologice și-le făcū la institutele referițiue din Cernăuți, după a căror terminare se diaconi în 14./26. Septemvre, se preoți în 21. Septemvre (3. Optomvre) 1847 și se orōndui ca administrătorū parochialū la locul său natalū Ocna, unde și deveni la a. 1849 parochū; eră de aice se strămută în a. 1863 totū în aceeași calitate la Șipeniți, unde petrecū pēnă la mórtea sa. — La înmormēntarea defunctului parochū, care află locū în Șipeniți în 22. Septemvre (4. Optomvre) a. c. oficiă protopresviterul Coțmanului Preacucernicia Sa părintele I. Homiuca în soborū cu mai mulți preoți invecinați; eră predica funebrală oținū în biserica parochială parochul din Clivodinū Cucernicia Sa I. Menga, eră altă cuvântare la mormēntū o rostī parochul din Valeva Cucernicia Sa părintele I. Fedorovici. — Fiă-i țerina ușoră și amintirea-i eternă.

(Diua aniversariă a nascerii Maiestății Sale c. r. Apostolice) în 22. Septemvre (4. Optomvre), care totū-ūă-dată e și diua aniversariă a fundării Universității din Cernăuți și a deschiderii anului scolasticū la Universitate, se petrecū cu solemnități atātū bisericesci, cātū și academice. În biserica catedrală serbă Inaltă Prea Sântia Sa p. Arhiepiscopū și Mitropolitū dinpreună cu patru preoți și cu doi diaconi la 9 ore înainte de amedă-di s. liturgiă și doxologia, la cari luară parte Ilustritatea Sa c. r. președinte alū țerei domnul Ieronimū baronū de Alesani, unū numărū însemnatū de amploiați ai guvernului țerei și ale altor diregătorii c. r., Rectorul Universității

și decanii facultăților cu insigniele academice, profesorii și ampoliații Universității, junimea studiosă și un număr însemnat de credincioși. La 12 ore amedă-di apoi se petrecu în aula Universității festivitaea înstălării Rectorului și a predării insignielor academice de la demnitarii anului scolasticu espiratū la demnitarii aleși pentru anul, ce s'a începutu. La acéstă ocașiune ținu Magnificența Sa Rectorul, profesorul de teologiă Vasiliu de Repta ũă cuvântare memorabilă despre moravurile, deprinderile și datinele relegiöse în reportul lor cu cultura, alū cării cuprinsū desfășuratū cu consecința sciintifică și în fōrmă plăcută mulțami pe deplinū interesul tuturor celor presenți. La festivitaea academică luară parte domnul c. r. președinte alū țerei, Inaltū Prea Sântia Sa p. Archiepiscopū și Mitropolitū Silvestru și alte somități locale, apoi junimea studiosă, terminându-se cu dorințe pentru Maiestatea Sa c. r. Apostolică și cu întonarea imnului poporalū.

(Inscrierile gr. orientalilor la scōlele mijlocie în anul scolasticu curinte.) Caută să ni fiā a minte a întrā bine în calea culturei și a progresului și a o urmā cu totū zelul. Fundāmēntul culturei însă e scōlā; deci de scōlā trebuie cu toții totū-una să n'e interesāmū, controtāndū neîncetatū, cum e cercetată de confesiunalii nostri. Din acestū motivū dāmū acum datele înscrierilor la scōlele mijlocie, cari ni arētā evedinte, că noi, cu privire la proporțiunea noastră numerică, nu sūntemū reprezentāti în scōlele acelea nici decātū, cum se cuvine. Așā s'au înscrișū la gimnasiul de aice din Cernăuți, între 834 de studinți, de abiā 233 gr. or.; la gimnasiul din Suceavă, între 368 de studinți, de abiā 167 gr. or.; la gimnasiul din Rādăuți, între 193 de studinți, de abiā 78 gr. or. De scōla reală din Sirete și de cea reală gr. orientală de aice din Cernăuți mai nu-i ce amintī, nefindū înscriși la āmbele scōle mai mulți de cātū 41 gr. or., ādecā 17 în Sirete și 24 în Cernăuți. Acēsta cercetare, de totū nefăavoritōriā și nesuficiinte a scōlelor mijlocie e apelul celū mai viu, celū mai elocinte și celū mai seriosū pentru întelegința noastră, crā mai alesū pentru venerabila preoțime și onorata invētătorime, că să luere și să îndemne neîncetatū și cu totū adinsul nu numai la cercetarea scōlelor primarie, ei și la cele mijlocie și mai înalte.

Redactoriū primariū responsabilū :
Profesorū de Universitate la facultatea teologică

Dr. Vasiliū Mitrofanovici.

Redactoriū alū doile pentru textul slav.-rusecū
Profesorū de cântarea corală

Isidoru Vorobchievici.

Administratoriū și editorū : Archimandritul-Mitroforū

Arcadiū Ciupercovici.

Tipografia arhiepiscopală în Cernăuți.

CANDELA.

Jurnalū bisericescū-literariū.

Apare ūă-dată pe lună.

Nr. II.

Cernăuți, 1. Noemvre 1883.

Anul II.

Cătră onorații lectori ai Candelei!

Avëndū a mē depărtă din Cernăuți pe unū timpū mai îndelungatū, ca să iaū parte la pertrătările delegațiunii și apoi și la cele ale senatului imperialū în Viena, am fostū necesitatū, a cere dispensare de la însărcinarea mea de redactoriū primariū alū Candelei, ce bine-voise a mi-o încrede Înaltū Prea Sântia Sa p. Archiepiscopū și Mitropolitū dinpreună cu venerabilul Consistoriū archiepiscopescū și a o pune în mânele Venerabilității Sale p. parochū și protopresviterū Artemiū Berariū, care este în pusēciume, a se ocupa de acēstă chiāmare, fără de a întimpină și dificultățile depărtării locului.

Despărțindu-mē așa-dară de la redacțiunea acestui jurnalū, mē simțescū îndētoritū, a esprimă cea mai căldurósă mulțamită tuturor onorabililor colaboratori, carii aū bine-voitū a mē sprijini și a înlesni rezultatele, ce le-a dobânditū jurnalul, câștigându-și simpatia și stimă în cercurile, pentru cari e meritū. Totū-ūă-dată rogū în numele succesoriului meū pre venerabilul clerū, ca să bine-voiescă a acordă sucursul său prin colaborare și Venerabilității Sale, ajutându-și a satisface misiunei sale onorifice, dară grele. Eū din parte-mi totū-dea-una mē voiū simți deplinū satisfăcutū, cândū, oferindū

focariului acestuia alu luminării și progresului sucursul meu ca colaboratoriū, voiū puté adauge la susținerea lui pe trépta, ce o ocupă și la prosperarea lui ulterioară, ce-î dorescū din adâncul inimei.

Dr. V. Mitrofanovici.

Datinele, ceremoniele și deprinderile religioase în însemnătatea lor pentru desvoltarea culturei.

Discursū ținutū de profesorul Vasiliu de Repta la instalarea sa ca Rector magnificus în 4. Optomvre a. c. în aula universității c. r. Francisco-Iosefine din Cernăuți.

Prea onorată adunare !

Prin încrederea multū stimaților mei domni colegi chiămatū fiindū pentru anul de studie 1883/4 la cea mai înaltă demnitate, la care pôte să ajungă unū profesorū de universitate, sūntū oblegatū, după datina academică, a deschide anul de studie înaintea prea onoratei adunări cu unū discursū.

Spre a-mi împleni această dētorință, mă voiū încercă a îndegetă cu puține cuvinte însemnătatea datinelor, ceremonielor și a deprinderilor religioase pentru desvoltarea culturei.

Dintru-nceputū stámū la îndoielă, temēndu-mē, că n'ar fi potrivită tema această. Într'unū timpū, cândū mai-că fiă-care di aduce descoperiri nóue, ale cărora urmări nici nu le putemū prevedé, este, cugetámū, prea multū, a pretinde, că cine-vá să asculte unū discursū, alū cărui obieptū este cunoscutū de miū de ani, și care este așa de lățitū, pe câtū sūntū de lățiți și ómenii însi-și.

Însă considerarea, că în natură orī-ce fenomenū, fiă elū câtū de micū, este de mare însemnătate. fiindū elū — ūă verigă în catena nexului causalū — unū efectū alū unei cause și totū-ūă-dată causa altui efectū, considerarea, că datinele, ceremoniele și deprinderile religioase sūntū unū produsū alū activității religioase, alū activității, ce i-a datū desvoltării némului omenescū avēntul celū mai puternicū și celū mai durabilū, acesta considerare a împrăștiatū în urmă temerile mele.

Și împregiurarea, că invențiunile cele multe și mari, într'unū timpū atâtū de scurtū, aū produsū în referințele sociale ale omenimii schimbări nevisate și necredute. și aū pusū, așa dicēndū, tóte

în mișcare, împregiurarea, că pe de altă parte este prea lățitū prejudețul, că teologia ar avé tendința, de a mărginí desvoltarea omenimii, că datinele, ceremoniele și deprinderile religioase n'ar fi alta decâtū cătușe, în cari ar fi pusă omenimea, spre a-i împedecá desvoltarea năaturală, tóte aceste mē făcură a crede, că tema este chiarū corēspundētóriă timpului.

Nu, că dóră mi-așū inchipuí a puté schimbá cursul lumii, a desrăděciná astū-feliū de prejudețe, a deslegá întrebarea acēsta pe deplinū și definitivū. La acēsta lucrare e prea scurtū timpul, de care dispunū aice, apoi se cerū și alte puteri, decum sūntū ale mele ceste slabe.

Întențiunea mea nu este alta decâtū de a atrage luarea aminte, mai alesū a domnielor vóstre, iubiților comilitoni, asupra obiectului acestuia și de a vė face să cugetați asupra lui. Căci nu numai că se cuvine celor ce caută isvorul sciinței să năzuiēscă a privi și a cuprinde tóte fenomenele vieței din unū punctū de vedere mai înaltū, și a le rēduce tóte la unitate, ci aū chiarū dētorința, de a purtá de grijă, că acēsta năzuintă să li deviiă fire a dóuă. Și dacā, iubiților comilitoni, veți corēspunde acestei dētorințe, veți aflá, că activitatea religioasă a omului contribue fórte multū la desvoltarea lui spiretuală; în rētăcirile lui în privința lucrurilor religioase nu veți găsi alta nemicū decâtū căutarea adevărului, în erorile, ce le-a comisū elū căutându-lū, nu veți vedé alta nemică decâtū petre monumēntale, ce vė arētă calea cercetărilor lui; domnia vóstră vė veți convinge, că religiunea creștinēscă nu numai că nu este inimică progresului, ci din contra, că ea este, în înțelesul eminente alū cuvēntului, religiunea progresului, că ea a contribuitū nemărginitū de multū la înălțimea culturēi, la care aū ajunsū astă-đi popórele europene, și că ea lucrēzā necontenitū la desvoltarea culturēi. În su-și urđitorii religiiunii creștine i-a prescrisū calea progresului, đicēndū : „fiți deplini precum și Tatăl vostru celū din ceriuri este deplinū“. ¹⁾ Cuvintele aceste se referescū atātū la simțimintele și voința, câtū și la cunoscințele nóstre. În privința astă de pe urmă sūntemū dētorii a năzui să devenimū din đi în đi la cunoscința totū mai chiară a adevărurilor, ce ni-s'aū împărtășitū.

Darā pēnă-ce să trecū la temă însa-și, imi iaū libertatea, a observá, că nu este scopul meū, a trătá aice despre ideele, ce se

¹⁾ Mat. 5. 48.

înfățișează prin datinele ceremoniale și deprinderile religioase, ei voriesc numai să examineze mai de aproape datinele, ceremonialele și deprinderile religioase ca forme, în care ideile religioase sînt îmbrăcate cu privire la însemnătatea lor pentru dezvoltarea culturii.

Cultura constă în dezvoltarea dispozițiilor și a puterilor, cu care l'a înzestrat Dumnezeu pre om, precum și în rezultatele produse în urma dezvoltării acestora. Fiă dispozițiile și puterile spirituale cît de feliurite, tôte-lu au pre unul și același purtătoriu, adecă sufletul. Cumcă așa-dară viața religioasă a omului, ce se bazează pe dezvoltarea dispozițiilor și a puterilor religioase, este uă parte a vieții spirituale, în privința asta se unesc toți cunoscătorii spiritului omenesc. Deci viața religioasă a omului este supusă aceluși legi ale naturii omenesci, cărora li e supusă în genere viața lui spirituală. Viața spirituală se manifestază însă numai prin forme și în forme.

Deci dacă chiară cugetarea, fiă că începe cu formarea concepțiilor, fiă că își ia începutul cu formarea judecăților, fără forme nu este cu putință, dacă individul ca atare în activitatea internă a spiritului său nu se pôte desbărâ de forme, cu cã u mai puțin se pôte lipsi de dinsele în comunicațiune cu aproapele său. Și întru adevăr, numai prin forme ne putem înțelege cu alții, adecă cu ajutorul mijloacelor, ce produc în spiritul semenelui nostru același proces, ce s'a petrecut în spiritul nostru. Formele, de care depune omul în asta privință, sînt, după cum este cunoscut, graul, tonurile și semnele; la acestea de pe urmă se númeră și simbolele și faptele simbolice.

Dară afară de aceste mai sînt și altu-feliu de forme. Ele se numesc forme sociale. Și aceste își au baza în firea omului ca și cele dintâi. Ori ce înriurire sensibilă adeca asupra spiritului lasă într'însul așa dicend uă urmă, face uă impresiune, care rămâne și care, repetindu-se înriurea, măresce simțirea. Din acesta lege psihologică rezultă, că cu cît mai de adese-orî își manifestă omul aceleși cugetări, simțiminte și voințe în același mod, cu atâta mai mare trebuie să-i deviiă aplecarea, de a le exprima în același mod, pênă în urmă același mod de acțiune îi devine însușietate, deprindere stătornică, fiă bună se u rea.

Dacă același mod de acțiune este comun unui popor întreg, atunci îl numim deprinderea poporului. Și dacă în uă comunitate același mod de acțiune religioasă are putere oblegătoria, atunci îl

numimă acestă modă de acțiune datină religioasă. Datinele, ce se esecută într'-ună modă hotărită, precisă și solemnă, le numimă ceremonie.

Cu desvoltarea și formarea vieții religioase se desvoltă și datinele, ceremoniele și deprinderile ca partea ei esteriă, vedută. Așa citău creștinii cei dintău în adunările lor religioase dintru-ncepută numai bucăți din sânta scriptură a aședământului vechi; ivindu-se apoi cărțile aședământului nou, citău și dintr'insele. Mai scimă, că la începută cântău creștinii cei dintău în adunările lor religioase numai psalmi, mai târdu însă se cântău și cântări, compuse anume de creștini pentru cultul dumnezeiesc.

Datinele, ceremoniele și deprinderile se formă în două chipuri. Ună modă anumită de acțiune adecă, repetindu-se de bună voie și regulat de ună individă seă de ună poporă întregă, devine cu timpă deprinderea individului aceluia seă a poporului aceluia și în urmă ajunge la putere oblegătă pentru poporul seă individul acela.

Dară la popore înaintate în cultură adese-ori se potă formă datinele, ceremoniele și deprinderile în chipă contrariă, adecă se pote prescrie ună modă de acțiune hotărită prin ună lege pozitivă, fiă ea de origine dumnezeiescă seă omenească. În cađul acesta e necesariă, ca legea, pentru-ca să ajungă la ținta, ce o urmăresce, să între în viața poporului, ca conținutul ei să deviiă ună deprindere a poporului.

Dacă în formarea datinelor, ceremonielor și deprinderilor află locă chipul din urmă, atunci avemă într'insa ună analogiă cu creșterea copiilor. Procesul desvoltării se scurtă și înaintă cu mai multă sporă.

Deci ce însemnare au datinele ceremoniele și deprinderile religioase pentru desvoltarea culturei?

Ele facă cu putință să se formeze și să existe comunitățile religioase. Căci precum înțelegerea cu ajutoriul limbei este cu putință numai de aceea, pentru-că omeniă împreună cu acele-și cuvinte acele-și însemnări, totă așa și viața socială este cu putință numai pentru-că membrii unei societăți se unesc, ca să procedă la acțiuni anumite totă în acela-și modă, fiă că individul se asoțieza la acțiunile acele de bună voie, fiă că se asoțieza constrinsă. Pentru aceea precum sântă cuvintele elemintele limbei, fiindă-că membrii unui popor li daă acele-și însemnări, totă așa și formele sociale (datinele, ceremoniele și deprinderile) sântă elemintele vieții sociale, fiindă-că ele sântă moduri de acțiune repetite regulată în acela-și chipă.¹⁾ Fără cuvinte

¹⁾ Funck-Brentano, La civilisation et ses lois. Paris 1876, p. 48.

nu-i limbă, fără datine, ceremonie și deprinderi nu-i societate. Deci oamenii nu-și pot exprima viața religioasă în mod comun decât numai cu ajutorul formelor sociale, căci chiar adunarea membrilor unei comunități în același loc și în aceeași formă. Spre a exprima regulată viața religioasă în mod comun, membrii comunității religioase trebuie să se adune regulată într'un loc și într'un timp anumit. În timpul adunării trebuie să țină orice ordine stabilită, să-și exprime cugetările și simțimintele religioase în același mod, fie și în orice restimpuri mai mari. Însă făcându așa, se mișcă ei în forme, care sunt datine, ceremonie și deprinderi religioase, ori care trebuie să devină cu timpul, dacă e să se nască din întrunirea lor în comunitate. Precum vedem, poate să fie vorbă într'una societate de mai multe sau de mai puține forme, dară fără de forme societate religioasă nu există. De are ea mai multe sau mai puține forme, acesta depinde de la gradul ei de cultură, de la proprietățile naționale, de la direcțiunea, ce a luat cultura ei mai înainte, adică totu de la factori, care, după cum a constatat știința, sunt multu condiționați de împrejurări externe.

Însemnătatea acestor forme pentru dezvoltarea culturii este deci destul de evidentă.

Mai înainte de toate facu ele cu putință, precum s'a observat mai sus, viața religioasă comună și-i dau omului așa mijloace la mână, de a păstra unirea cu Dumnezeu, prin care unire primim putere și tăria pentru lupta vieții. Prin aceste forme se cultivă dispozițiunile sociale ale omului și se întăresce într'insul priceperea și simțimentul pentru societate. Chiar în vechime fu recunoscută însemnătatea cea neprețuită a vieții comune; de aceea cei vechi reduceau întemeierea statelor la de. Ce sunt în stare oamenii, cându este vorba de realizat una idee, de lucratu cu puteri unite, asta ne învătă sperința de toate dările. Numai prin legături sociale și prin influință reciprocă au potut nemul omenesc să se rădice la înălțimea, la care se află astăzi.

Progresul cere, ca adevărurile câștigate să nu rămână restrinse la un număr mic de oameni, ci să se răspândească. Cu câtu mai departe străbatu ele în cercurile societății, cu atâtu mai cultu este poporul. Bunurile spiretuale însă nu-i sunt omului accesibile decâtu sub condițiunea, că i-se împărtășesc într'una formă, ce corespunde dezvoltării lui spiretuale. Noi șcim, că viața spiretuală atâtu în in-

dividi câtă și în popore întregi începe cu viața simțuală. Spiretul omului nu primesce alte impresiuni decât acele ce i-le mijlocesc simțurile, adică vedul, auđul, mirosul, gustul și pipăitul. Numai la obiecte concrete, la a căror cunoșcință vine omul prin simțurile numite, învătă elă a abstrage, adică a-și formă concepute și a se rădică la cugetarea abstrasă.

Celă ce se află încă pe trepta cugetării simțuale, crede mai degrabă ochiului decâtă argumintelor minții, érá închipuirile minții nu le înțelege decâtă cu ajutoriul asemănărilor simțuale. Acestă o putemă observă mai alesă la copii.

Tóte conceputurile de Dumneđu, ce le împărtășimă copiilor, ei le înțelegă simțuală. Debiă cu desvoltarea spiretului, cu deprinderea lor la cugetare abstrasă se lépédă ei de închipuire simțuale.

Acestă se întéplă și la cei ce sântă înaintați în vîrstă, dară cari n'aũ ajunsă prea departe în cugetarea abstrasă. Așá istorisescă de popore sêlbatice, că ele primescă ceremoniele bisericei creștinescă, dară nici decum învătătura creștinéscă. Nici nu se póte altmintrele, căci astă-feliă de popore se află încă pe trepta vieței simțuale și nu sântă în stare, a se înălță la cugetarea abstrasă, ce o cere învătătura creștinéscă.

Societatea religiósă cuprinde, cum se scie, nu numai membri de felurită cultură, ci și de tótă vîrsta. Spre a coréspunde trebuințelor tuturor membrilor societății religióse, cândă se împărtășescă bunurile spiretuale, sântă datinele, ceremoniele și deprinderile religióse ună mijlocă fórté potrivită. Căci în șervițiul lor nu numai că stă vorba, celă mai bună mijlocă pentru împărtășirea bunurilor spiretuale, dară într'insele e aplecată fórté adese-oră și simvolul, care este ună mijlocă necesariu la desvoltarea spiretului omenescă. Căci simvolul face vedută ceea ce de altmintrele este nevédută; elă ni pune aprópe ceea ce este depărtată, elă le îmbracă cele supranaturale într'ună formă simțuală, elă face ca idea să o privimă în modă simțuală. Și fiindă-că între simțuri simțul vedului este celă mai puternică, devine închipuirea, ce o căstigămă prin privirea simțuală a simbolului, și impresiunea, ce se face prin acestă în spiretul nostru, mai viă, mai adâncă și mai duraveră.

„E prea dreptă, că ceea ce cuprinde omul nedesvoltată în privința spiretuală cu simvolul, este numai ce-vă esterioră, este

numai învelișu, dară pe nesimțite căpătă cu învelișul unu graunte spiretualu, ce nu pôte multu rămâne mortu nici în pământul celu mai sterpu, ci, fără a fi băgatū în sēmă, încolțesece și cresce și-i procură spiretulu, de nu ūă consciință chiară, totu-și măcar ūă pre-simțire, ce dispune înima, descéptă fantasia“. ¹⁾

Dară noi am gresí, dacă am crede, că numai nevoiea ne face să aplecămū simvolul, că-lū întrebuintămū numai cu privire la cei ce nu sūntū încă deprinși cu cugetarea abstrasă. Causa aple-cării lui nu este numai necesitate, ci și plăcerea simțurilor nōstre, plăcerea poetică, ce o avemū, vedēndū cele spiretuale înfățișate în forme simțuale, este plăcerea, ce o simțimū, privindū ūă idee repre-sentată într'unū modū plasticū. ²⁾

Ómenii n'ar ajunge departe în desvoltarea culturei, dacă s'ar multămí numai cu cunoșcința adevērului. Nu-i destulū, ca omul să cunoșcă, ce este bine, ci elū trebuie să fiă și în stare, a urmā după cuno-scința sa, ádecă a nu face decâtū ceea ce este bine. În-să acēsta putere și-o pôte căștigá omul, în urma legii susū amintite, numai prin repētire, prin indeleptnicire. Dară unde este repētire, acolo se forméză deprinderea, aceea însușietate spiretuală, care, câtū se atinge de corpū, este analogă cu ghibăciă mechanică. Precum la întrebuintarea limbei, dacă o vorbimū bine, nu gândimū la regulele grama-ticale, deși ni sūntū cunoscute : totū așa de sigurū și așa de ușorū urméză omul în viața sa adevērul, devenindu-i ūă-datā urmarea lui deprindere. Unū statū pôte să aibă legi fōrte bune ; cu tōte acestea ele nu-i aducū mare folosū, ele sūntū călcate în-datā ce se arētă cea mai mică posibilitate, cetățenilor lui li e simțul de dreptate chiarū unū lucru nepreceptū, dacă legile nu întră în viața po-porului. Totū așa pôte avē ūă comunitate religiōsă cele mai bune invēțature dogmatice și morale, dară ele rămānū fără folosū pentru membrii ei, dacă sūntū depuse numai în cărți, éră nu și în înimele credincioșilor. Spre a face, ca să trecă ele în înimele cre-dincioșilor, sūntū datinele, ceremoniele și deprinderile religiōse mij-lócele cele mai corēspundētōrie, pentru că ele sūntū repētire, deci indeleptnicire întrū cele bune.

Ar fi osteniélă zădarnică, a lăți adevērurile, a le introduce în viața ómenilor, dacă nu s'ar și purtá de grijă, ca ele să se pēstreze,

¹⁾ Ihering, Geist des rōm. Rechts. 2. Th., 2. Abth., 2. Aufl. p. 491.

²⁾ Ihering l. c. p. 492.

să rămâie în viața oamenilor. Pentru dezvoltarea culturii este condițiune neapărată, ca bunurile spirituale, de cari s'a făcut omul odată partaș, să nu i-se pierdă, ca ceea ce s'a cucerit, așa dicându, să se și țină. Durarea produselor spiritului este condițiunea fundamentală a dezvoltării spirituale. Unii dintre psihologi dreptu-că pretind, că impresiunile, ce le primesce spiritul omenesc, sântu neperitoare. Dacă nu ni aducem a minte totu-de-a-una de d'insele, dicu ei, e cauza, că ele sântu — deacă așa face o asemenea simțuală — acoperite cu alte impresiuni primite mai târziu, și că noi de aceea nu le putem totu-de-a-una scote ușor din adâncul memoriei noastre, cându ni-să de trebuință.

Fia-că impresiunile primite se perd cu timpul din memoria, fia-că noi în urma altor impresiuni momentană nu ni putem aduce aminte de d'insele, pentru cestiunea noastră este totu-una, noi scim, că ele nu ni staă totu-de-a-una de îndemână, cându ni sântu de trebuință.

Spre a veni în ajutorul memoriei noastre, avem, cum se scie, numai un mijloc, adică repetirea. Și fiindu-că formele, de cari vorbim, aduc cu sine repetirea acțiunii în același chip și-lă petrecu pre omu de la legănu până la mormentu, de aceea sântu ele mijlocele cele mai potrivite, spre a păstră bunurile spirituale în viața oamenilor, precum sântu și mijlocele cele mai potrivite, spre a le introduce în viața lor. După firea lor ele s'au și adevărită a fi mijlocul celu mai puternicu conservativu în contra atacărilor religiunii. Ele sântu fortărețele ei cele adevărate. „Căci“, precum dice prof. Ihering: „cu câtu mai multă este dezvoltată partea esterióră a ideei, adică forma, cu atâtu mai mare este și puterea de viață a ideei. Căci prin forme se lipesc și se țin ideele și instituțiunile de lumea simțuală, de modul traiului, de făcătatea memorativă a ochiului, de puterea deprinderii externe. Formele asigură esistența și mărescu puterea ideei sub împregiurări ordinare, dară mai alesu sub împregiurări străordinare se arătă ele în totă valoarea și însemnătatea, ce o au pentru idee. Tote ideele — înțelegu în cele următoare mai alesu, dară nu esclusivă ideele cele religiose — tote ideele au timpuri de amortire trecătoriă și de indiferentismu, de slăbire și de lepădare, timpuri de cercare și de pericol, unde esistența lor este periclitată. Idee, cari se băséază numai pe sine in-seși, adică cari nu posedă scutul formei, perdendu puterea morală preste ini-

mele ómenilor, își perdú și esistența; eșindu din poporú, ele înceteza a fi și trecendú apoi timpul, ce li erá contrariú, se cerú nóúe lupte și nóúe ostinele și dureri, spre a le întroduce érá-și în vieța poporului. Altmintrele stă tréba cu ideele, ce suntu înfățișate în forme tari, căci forma are, precum în genere cele inferióre în aseménare cu cele mai superióre, úa mai mare vitalitate, ea póte, ce idea nu póte : ádecá ea póte vegetá, póte durá fără a fi întelésá. Pēstratá ca parte indiferinte a vieței esterióre vegetézá ea, dupá ce fú părăsitá de ideá, mai departe, în láuntru deșértá și, cum s'ar páré, fără de nici unú prețú. Atunci se rádicá câte úa-datá cei cuminți și întēleptii de numescú tóte lucrurile aceste minciuná și înșeláciune și pretindú, cá este de îngropatú. ceea ce-í putredú și în láuntru mortú. Dará poporul, care poșede simțul pentru formá, ce l-am numitú susú simțul formeí, urmándú ínстинctulú celú adevēratú, nu se lasá ușorú de forma cea defáimatá de mórtá. Și bine face ! Căci mórtea aceea a formeí este adese-ori numai mórte párutá, somnú din timpul ernei, cáruí îi face cápētú prima adiere a vēntului de primávará. Forma cea mórtá adese ori aduce vieța nóúá. A depártá forma ínseamnă, sub astú-feliú de ímpregiurári, nu a íngropá unú trupú ne'nsuflețitú, ci a nimici úa larvá, ce conține fluturul. În acele ímpregiurári așá-dara, unde forma pare a fi perdutú ori-ce prețú, ea desvóltá din contra folosul cel mai mare, îi face ideeí șervițul cel mai ínseminatú.“ ¹⁾

Cultura nu prosperézá decátú sub condiciunea, deacá în desvoltagea ei se pēstrézá continuitatea, deacá prezentul stá în cea mai strínsá legáturá cu trecutul, deacá prezentul se desvóltá din trecutú. Dacă nu se întēplá acésta, dacă unú poporú, câtú de vieța lui spiretualá, se face asemene unei corábie, ce își schimbá cursul de câte-ori se schimbá vēntul, atunci poporul acela nu póte ajunge departe în desvoltagea cultureí sale, și ceea ce s'ar produce pe acestú câmpú, ar sēméná unei didiri, ce este făcutá din petre aședate una peste alta, dará fără de nici úa legáturá. Numai úa loviturá și totú edificiul se duce în rēsipá.

A fi consciutú de continuitatea realá a desvóltării unú poporú este datú numai la puținí ómení, căci aice se cere unú gradú ínaltú de culturá, se cerú daruri deosebite. În consciința poporului continuitatea desvóltării sale nu se póte pēstrá decátú prin forme.

¹⁾ Ihering. l. c. p. 501.

Ele-sū unū lucru, ce se póte vedé, ce se repetesce, ele sūntū asá-dară purtătorii cei mai principali ai consciinței de continuitate în desvoltarea unū poporū.

Datinele, ceremoniele și deprinderile religióse, fiindū astū-feliū de fórne, înăintéză prin urmare cultura. „A ținé la fórne moștenite este pe de ūă parte unū resaltatū, érá pe de altă parte unū isvorū alū simțului istoricū, fără de care nici în statū nici în biserică nu s'a făcutū vr'-ūă-dată didire trainică“. ¹⁾

Ei! Nu dace în firea lucrului, că datinele, ceremoniele și deprinderile religióse, observându-se strinsū ca fórne, să-i deprindă pre ómeni la ordine și regularitate? Nu este întemeiatū în firea omului, ca elū, dacă i-a devenitū ordinea, regularitatea, acurătéta într'ūă sferă a vieței sale spiretuale firea a dóuă, că elū. dicū, în cele-l'alte sfere ale vieței să nu afle plăcere la lucruri contrarie?

Aceste fórne religióse sūntū mai de parte scutū puternicū pentru datinele, ceremoniele și deprinderile, în cari se manifestéză cea-l'altă parte a vieței nóstre spiretuale comune. Este dreptū, că și aceste își au rădęcinele în fundământul celū tare, ce-lū forméză puterea deprinderii, însă tária formelor religióse este fără aseménare mai mare în urma cuprinsului, care-lū infățiséză ele, și carele se razimă pe autoritatea cea mai înaltă, ádecă dumneđeiescă. Pénă cândū datinele, ceremoniele și deprinderile religióse sūntū observate și respectate, pénă atunci este asigurată și esistința și respectarea datinelor, ceremonielor și deprinderilor bune în genere. Poporul, ce rěstórnă aceste bariere sálutarie pe câmpul religiosū, nu se mai opresce nici înăintea celor-l'alte, atunci nu se mai potū ținé nici acelea, societatea începe a se desface. Dară spărgéndu-se formele, se perde și cuprinsul, ce-lū conțineáu; nimicindu-se datinele, se nemicesce moralitatea, condiciunea neapěrată nu numai pentru desvoltarea culturei, ci și pentru esistința fiă-căruia poporū.

Ca să se vedă, câtū de multū a fostū înaintată și se înaintéză și în modū mijlocitū desvoltarea culturei prin datinele, ceremoniele și deprinderile religióse, voiū să aducū aici ca dovadă câte-vá esemple.

Ce a conlucratū datina, de a se închiná la Dumneđu în comunitate într'-unū locū, pentru desvoltarea arhitecturii, acesta nu ni-o istorisescū bisericile cele mărețe, în cari cu reverința admirámū mărimea spiretului omenescū?

²⁾ Ihering. l. c. 500.

Pentru ce capu-de-opere musicale n'avemü de mulțamitu datinei religiöse, de a întrebuintă la șervițiul devinü cântarea! Ce nu s'a produsü totü din asemenea causă pe terenul picturii! Ce creațiuni nu aü produsü Grecii cei vechi pe câmpul sculpturii, înfățișându-și deitările mitice! Pentru ce mărgăritarie de elocință n'avemü de mulțamitu datinei, de a esplică la șervițiul dumnezeiescū cuvântul lui D-deü și de a aplecă învătăturele deduse la trebuințele credincioșilor!

Cătü a contribuitü la desvoltarea culturii datina, de a sərbă dumineca și prin üă îngrijire și gătire demnă a esteriorului omului, despre acésta ne putemü convinge, trecëndü, cum am dice, în fuga mare în di de duminecă prin unü orașü seü prin unü satü.

Prin urmare dacă dicü, că nu există nici üă îndoielă, că datinele, ceremoniele și deprinderile religiöse, aceste fôrme, aceste litere, cu cari se înfățișeză viața religiösă comună, sântü de mare însemnătate pentru desvoltarea culturii, dacă dicü, că trebuie să le cultivămü, căci altmintrele nu vor pëtrunde la spiretul, care-lü cuprindü, apoi se înțelege de sine, că nu vreü să rëstălmăcescü cuvintele sântului apostol Pavelü, carele dice: „l i t e r a o m ó r ä , s p i r e t u l î n s ä f a c e v i ü“.¹⁾ Cuvintele acestea rëmânü în veci adevërate! Litera omórá, dacă se opresce cine-vá la dînsa, dacă nu pëtrunde pênă la simburele ei celü dătătoriü de viață, dacă litera nu mai descéptă cugetánțe, nu descéptă simțiminte, nu mai înduplecă voiea omului, în scurtü, dacă litera nu provócă în spiretul cititoriului procesul, ce s'a petrecütü în spiretul celui, ce a scris'-o.

Dacă mi-am pusü pên'acum cuvântul pentru fôrme, n'am voitü nici decum să dicü, că tóte fôrmele de felüul acesta sântü corëspun-detórite scopului. Noi obicinuimü în deprinderea vorbirii a numi cuprinsul ce-vá esențialü, érá fôrma a o ținé de ce-vá neesențialü. Causa procederii acesteia nu dăce într'aceea, că am fi în stare a înfățișá cuprinsul fără de ajutoriul formei, ci într'aceea, că acela-și cuprinsü póte luá mai multe chipuri, se póte esprimá în felurite fôrme. De aice însă resultă, că nu tóte fôrmele sântü totü-una de potrivite pentru unü scopü anumitü și sub tóte împregiurările. Ore-care fôrma póte fi neamësurată chiarü la prima ei aplecare. Neajunsurile ei potü să isvoréscă din împregiurarea, că ómenii, cari aü întrodusü fôrma acéstă, ori nu cunosceáu bine firea omului, ori nu o

¹⁾ 2. Cor. 3. 6.

luau în vedere. Aşa ūă fórmă bine-că face cu putința realizarea unei idee religióse, dare într'una îlŭ pune pre omŭ la nenumărate ispite și în pericolul, de a cădé în urmă în brațele feliuritelor patime. Altă fórmă, desvoltându-se viéta religiósă, a pututŭ să se schimbe cu timpul, pe cândŭ érá-și altă atreia a pututŭ să nu mai corěspundă, pentru-că s'aŭ schimbatŭ împregiurările. Spre esplicarea celor dise, îmi iaŭ libertatea, a aduce unele esemple.

Chiarŭ pe timpul sântilor apostoli se născú dătina așa numitelor agape. Credincióșii se adunăŭ într'-ūă đi hotărită și după șervițul dumneđeiescŭ și după comunicare se puneăŭ de ședeăŭ la masă comună. Măncările și bėuturele le aduceăŭ cei avuți dintre d'înșii.

A sătură pre cei sėraci, érá ūă ideă, ce se realiză prin agape, însă alta ideă și anume cea principală a datinei acesteia érá **idea frăției**, idea, că credincióșii sântŭ copii ai aceluia-și părinte, din care cauza ei cu toții, fără privire la stare seŭ virstă, măncaŭ la aceea-și masă.

Pe câtŭ-i de frumósă idea, ce se cultivă prin datina asta, ea totu-și nu se putŭ ținé multŭ timpŭ în curăția și simplitatea ei originală. Chiarŭ pe timpul sântilor apostoli se făcură abusuri la astŭ-feliŭ de sėrbări, și sântul apostolŭ Pavelŭ însu-și le combate în epistola cătră Corintenii, dicēndŭ: „Dreptŭ aceea, cândŭ vė adunați voi împreună, nu este a mănca cina Domnului, că fiesce-care își pune cina sa 'nainte, ca să o mânance, și unul este flămēndŭ, érá altul este bėtŭ. Că aŭ dóră nu aveți case să mâncați și să beți? aŭ dóră biserica lui Dumneđeŭ o defăimați și-i rușinați pre cei lipsiți? ce să vė dicŭ vóŭă, lăuda vė-voiu pre voi? întru acēsta nu vė laudŭ“. ¹⁾

Cu tóte acestea abusurile se înmulțiaŭ și cresceăŭ din đi în đi. Nu numai că idea frăției la astŭ-feliŭ de mese nu se cultivă, ci din contra deosebirea între credincióși, ce se făcă la acestŭ prilejŭ, cu atătŭ mai chiarŭ se ilustră. Și fiindŭ-că unŭ rēŭ îlŭ nasce pre altul, n'a trecutŭ multŭ timpŭ și s'aŭ ivitŭ și alte urmări rele.

Pe lângă tóte silințele, ce și-a datŭ biserica, de a înlătură abusurile din datina agapelor, ea n'a isbutitŭ și a fostŭ necesariŭ să delătore datina însa-și. Sėrbarea agapelor a oprit'-o ântăia-și-dată sinodul din Laodicea cu canonul 28.

¹⁾ Cor. 11, 20—22.

Sântul Augustinü recomandă în epistola sa câtră episcopul Aureliu, să se lucre în asta privință mai multü prin învățatură decâtü prin asprime. „Eü credü“, dice elü, „că astü-feliü de lucruri nu se potü delăturá prin asprime, prin poronce, ci mai multü prin instrucțiune decâtü prin poroncă, mai multü prin îndemnare decâtü prin amenințare.“

Însă aceste mijlóce nu eráu de ajunsü, spre a delăturá relele, ce întrase. Erá numai decâtü de trebuință a luá măsuri mai aspre. Synodul Trulanü a hotăritü pentru aceea, ca cei ce vor introduce érá-și agapele și le vor sərbá la biserice, să se eschidă din sinul bisericei. Canonul 74. ce cuprinde decisiunea amintită, sună : „Nu se cuvine de felü, ca să se țiiă în locurile consacrate Domnului séu în biserice mesele, ce se numescü agape, nici ca să se mânânce séu să se beie în témpluri. De aceea, cari vor îndrășni a face acésta, séu să se lase de ele séu să se depărteze de comunitatea credincioșilor“.

Altă datină, ce o combate biserica din timpurile cele vechi, sântü mesele, ce se dáu la prilejul înmormântărilor celor repăusați. Datina acésta este mai vechiă decâtü creștinismul, și-i cea mai lățită pe tótă fața pământului, dară ea nu exprimă aceea-și ideă la tóte popórele.

La creștini se realizéază în forma acésta **idea eleemosinei** în folosul sufletelor celor adormiți. Idea curge din acela-și isvorü, ca și rugăciunea pentru alții, ádecă din idea, că toți ómenii facü unü întregü în cea mai strînsă legătură, care comunitate se întinde și la cei morți, așa încätü binele, ce-lü face unul, li este tuturor de folosü și așa și réul, ce-lü comite unul, este în dauna tuturor. Cu bună samă, ideă fórté frumósă, ce a contribuitü multü la înaintarea culturei.

Nici în acésta formă nu s'a păstratü curatü idea, ce o supuneáu creștinii datinei, ádecă idea eleemosinei, a săturării sëracilor. Afară de relele, cu cari eráu însoțite abusurile la agape, s'aü născutü la sərbările aceste și altele. Biserica s'a vedütü în urmă nevoită să procedă cu asprime și în contra acestei datine. Și dacă datina cu tóte aceste s'a fostü păstratü chîarü la popórele cele mai culte pênă în decimele cele de pe urmă, e üă dovadă mai multü, ce putere póte să aibă datina și deprinderea asupra poporului.

Unü darü neprețuitü a datü D-deü omului cu rugăciunea; chîarü în religiunile popórelor sêlbatici e rugăciunea unü mijlocü,

spre a întări încrederea în sine, spre a desceptă curagiū și speranța. Dară și acestū darū dumneđeiescū îlū aflămū deformatū la multe popóre. Așá dicū, că Tibetaniī și Calmuchii întrebuintéză mașine de rugăciune; cedulele, pe cari-sū scrise rugăciunile, le învêtescū în cilindre, închipuindu-și, că învêrtindu-se cedulele, deii le citescū. Alții nici nu învêtescū cilindrele singuri, ci se folosescū de nisce mori.¹⁾

Esêemplele aceste puține ni arétă, ce desvoltare pôte sē iaie viêța religiósă, ce fôrme pôte ea căpétá. Și abusurile, cari în fôrma de datine, ceremonie și deprinderi religióse au întratū în viêța poporului, sântū cu atátū mai periculóse, cu câtū mai multū duréză ele, cu câtū mai multū se înrădēcinéză și cu câtū mai puținū bate la ochi acțiunea lor cea stricăciósă. Căci dacá stricăciunile, de cari sântū urmate astū-feliū de fôrme ale vieței, sântū bătétórie la ochi, atunci descéptá ele mai timpuriū saū mai târđiū resistința. reacțiune. Dacá lucră însă rēul pe nesimțite, atunci nu-ī vine nimerui în minte să se ápere de d'insul. Rēul róde la mēduva poporului din di în di, îlū slăbesce din generațiune în generațiune totū mai multū, pēná ce în urmă dispare de pre fața pámēntului.

Cātu-ī de greū a întreprinde lupta în contra abuserilor de acestū feliū, este prea învederatū. Aice trebuie să întreprindī lupta în contra unui lucru, ce este strinsū concrecutū cu viêța poporului, ce, ca datină, îi este dragū și scumpū, ce tocma prin aceea i s'a făcutū a dóuă fire; în contra unui lucru, ce în ochii lui trece de lucru sântū, în contra unui lucru, de care crede omul, că nu se pôte lăsá de d'insul, dacá nu din altă causă, apoi de aceea, că este ũă moștenire din moși strămoși.

Câtă iubire de poporū se cere în caduri de aceste dela păstoriul de suflete! Câtă abnegăciune și câtă săcrificare! Elū pôte să fiă silitū a-și atragē dușmânia tuturor. Elū trebuie să-și schimbe, pôte pentru tótă viêța, pacea și liniscea cu lupta și cu amăriciunea! Întru adevērū, puținī sântū în referințe ca acelea, ca să pôte întreprinde ũă luptă ca acésta! Puținī sântū în stare să o scótă la capétū cu succesū.

Mijlócele, de a împedecá astū-feliū de abuseri și a înlăturá cele ivite, ni le dă nóuē luminarea, cultura. Pecândū așá-dară datinele, ceremoniele și deprinderile religióse sporescū desvoltarea culturai, esercitéză și cultura ũă influință sálutariă asupra formelor,

¹⁾ de Wette. Ueber die Religion, p. 333.

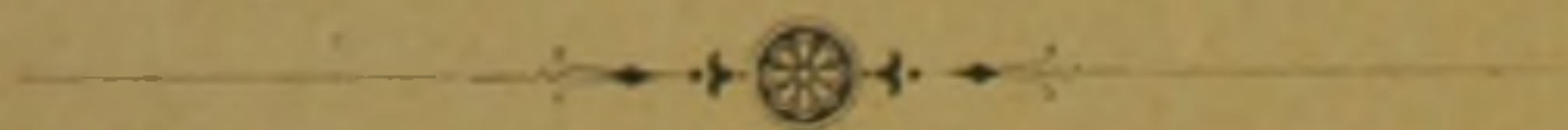
de cari am vorbită. Spre a înfățișă acésta reciprocitate într'-unū modū intuitivū, voiū face ũă asemănare. Este dreptū, că asemănările nu dovedescū nimică, dară ele, dacă-sū nimerite, luminează și esplică, ce voiū să dovedimū. În acestū înțelesū poftescū a luă și compărarea acésta.

Constândū viéta religiósă într'-ũă mișcare necontenită, se pôte asemănă cu unū rîū, ce se forméză din isvórele, ce rēsarū din ínimele credincioșilor. Albia lui cu maluri în multe fórmē, între cari își mēnă valurile spre marea eternității, numărósele lui brațe, în cari se disface și cari éra-și se împreună, compunū feluritele fórmē, în cari se mișcă viéta religiósă. Cu-tóte-că și valurile acestui rîū, eșindū din albiă, facū stricăciuni, totu-și caracterul lui este, de a aduce fericire, de a rēspândi fericirea.

În cursul său descéptă elū cultură. Acésta, întărindu-se, are și asupra rîului influință sălutară. Căci ea-i reguléză cursulū; așa-i măresce puterea și face, că elemēntul lui celū dătătorū de viéta se rēvérsă prin cănaluri nenumérate preste câmpiele cele mănóse; fórmēle în cari pășesce elū, se întărescū, devinū mai corespundetórie, frumoșe și nobile. Acésta se întēmplă cu atātū mai de grabă și cu atātū mai multū, cu câtū mai curēndū vine unū poporū la consciință, cu câtū mai multū înțelegē a prețui darurile, cu cari l'-a îndestrătū D-deū, cu câtū cu mai mare sporū lucră la desvoltarea dispusēcii-nilor și puterilor sale.

Spre a participă la acésta bine-cuvēntată lucrare în binele ómenimii și spre gloria patriei nóstre, spre a cultivă și a înaintă sciința, étă! acésta-i și menirea universității nóstre, a domnilor profesori și a domnilor studinți. La acésta este menită a nóstră Alma Mater, care chiarū astă-di în 4 Octomvre, în diūa bucuriei poporelor Austro-Ungariei, își sērbéză aniversarea înființării sale.

Dumnezeū să-lū bine-cuvēnteze și să-lū scutéscă pre Prea luminatul ei Intemeiătorū! Ddeū să bine-cuvinteze și să scutéscă pre Maiestatea Sa, pre prea grațiosul nostru Impēratū și Domnū!

Іоаннъ Дамаскинъ.

и ѿснопѣвецъ златоструйный *χρυσόφωνος*.

Съ христіанскимъ церковнымъ Богослуженіемъ въ тѣсной связи стоятъ священная пѣсни и церковное пѣніе, занимаютъ бо они важное мѣсто въ святой православной греческой церкви.

Вопросы, какъ: „коли начало христіанское пѣснопѣніе, кто составилъ ихъ, въ которомъ времена и якимъ способомъ вошли они въ обще употребленіе“ . . . суть дуже важными, но по недостатку соотвѣтныхъ жерель и памятниковъ христіанской древности ихъ трудно точно ясно и совершенно отвѣтити.

Первое начало христіанскаго богослужебнаго пѣнія является во время апостоловъ. После нихъ, до Дамаскиновыхъ временъ преобрѣли себѣ взглядомъ ихъ заботъ и споспѣшествованій Богослужебнаго пѣнія неувидимый пѣвецъ и безсмерные заслуги нѣкоторые мужа, которыхъ имена въ церковной исторіи такожь лучезарными буквами блистаютъ. Но щобъ о заслугахъ и подвигахъ Іоанна Дамаскина обширнѣйше поговорити, нужно есть хотя въ кратцѣ и объ тѣхъ мужей незабыти, которые сдѣлались подвалинами будовлы христіанскаго Богослуженія и церковнаго пѣнія и такимъ образомъ предтечами Іоанна Дамаскина.

До тѣхъ заслуженныхъ мужей належатъ:

И г н а т і й Б о г о н о с е ц ъ, епископъ антїохійской паствы, собесѣдникъ апостоловъ, скончивши въ Римъ свою жизнь яко мученикъ 107 г. Онъ въ посланіи къ Ефесянамъ пишетъ: „Достопочтенные ваши презвитери, подобно якъ струны на цитрѣ, согласуютъ епископу своему и изъ многихъ часовъ составляютъ одну пѣснь. Въ согласной и стройной любви вашей воспѣваете вы Христа Іисуса и весь составляете одинъ хоръ, чтобы исполняясь въ единомысліи веселіемъ Божіимъ, пѣть единомысленно единымъ гласомъ.“

Г у с т и н ь Ф и л о с о в ь († 166 г.). Онъ написалъ послѣ Евсевія, Іеронима и Фотія книгу *ψαλτις* = пѣвецъ. Много залугъ приобрѣли себѣ взглядомъ подъятія церковнаго пѣнія такожь Климентъ, прѣзвитеръ и учитель александрійскій (210 г.) и А о а н а с і й, архіепископъ александрійскій († 374 г.).

Важное имя занимаетъ тутъ Е ф р е м ь с и р с к і й, дьяконъ едеескій († 378 г.), онъ трудился чинъ церковнаго чтенія и пѣнія устроите и писалъ гимны стихами. Сиріане приписуютъ ему 12.000 духовныхъ пѣсней а конты до 14.000.¹⁾

А м в р о с і й, епископъ медіоланскій († 391 г.) ввелъ по примѣру восточной церкви а н т и ф о н н о е п ѣ н і е въ Бого-служеніе западной церкви, яко самъ говоритъ: „тогда установлено пѣти псалмы и гимны по обыкновенію восточныхъ, дабы народъ не ослабѣлъ, и стали пѣти, гимны и бдѣніе антифонно по клиросамъ.“²⁾

Г р и г о р і й д в о е с л о в ь, римскій архіепископъ (577—604 г.) такожь много трудился, чтобы церковное пѣніе вышито.

Въ VIII вѣкѣ родился въ городъ Дамаскъ, въ благородныхъ и правовѣрныхъ родителейъ сынъ по имени І о а н н ь, и дѣлается знаменитымъ учителемъ православія и великимъ пѣснопѣвцемъ церковнымъ. По сирійскомъ городъ Дамаскъ, гдѣ онъ родился, названъ онъ Д а м а с к и н н ы м ь.³⁾

Отецъ его С е р г і й, министръ при дворѣ Дамаскаго калиха, долго шукалъ для Іоанна достойнаго учителя и найшолъ его въ одномъ монахѣ, К о с м ь К а л а б р і й ц ь, который въ то время меже пльниками находился, и который съ часомъ знаменитымъ церковнымъ пѣснопѣвцемъ и прѣдстоятелемъ церкви въ М а ю м ь сдѣлался.⁴⁾

Сергію выкупилъ его изъ пльна и поручилъ ему своего сына Іоанна. Іоаннъ величался чрезвычайными умственными дарованіями и усвоилъ собѣ съ легкостію все уроки наставника своего,

¹⁾ Ассемана, *Biblioth. Orien.* T. I. pag. 59—60.

²⁾ *Confession.* lib. 2. cap. 7. См. *Sigeberti chronicon.*

³⁾ Патріархъ іерусалимскій Іоаннъ былъ первымъ жизнеописателемъ Іоанна Дамаскина въ время императора Никифора II Фока, 963—369 г. и употреблялъ арабскіе жерела.

⁴⁾ Маіютъ, небольшой Газскій портъ, находившійся на восточномъ березѣ средѣземнаго моря.

который зналъ реторику діалектику, поезію и музыку. Преданіе повѣдаеть, что Косма въ тюрьмѣ сожалѣлъ что невозможно ему свои свѣдѣнія и другимъ сообщить.

Не за долго является Іоаннъ вже пре дворъ калифа и занимаетъ, тамъ важное мѣсто градоначальника перваго министра *πρωτὸςυμβουλος* (706—716 г.).¹⁾ Великое достоинство и шишнота двору не отдаляли Іоанна отъ вѣры Христовой.

Изъ біографіи Іоанна Дамаскина²⁾ читаемъ слѣдующее: „Могометане (сарацине) никогда не любили св. иконъ. 724 г. Іецидъ издалъ повелѣніе противъ св. иконъ. Слѣдуя мыслямъ Іецида греческій императоръ Левъ Исаврянинъ указомъ 726 г. объявилъ открытое гоненіе чтителямъ св. иконъ. Таковое притвсненіе христіанъ безвокоблѣ Іоанна и онъ написалъ сочиненіе въ защиту св. иконъ и послалъ въ Константинополь. Послѣ сего сочиненія написалъ онъ еще два посланія въ защиту св. иконъ. Посланія его скоро распространились, не лишь въ Константинополь но по всѣхъ-всюдахъ ихъ читали и укрѣплялись въ православіи. Императоръ Левъ узнавъ о сочинителѣ писемъ и о сильномъ ихъ вліяніи на народъ, рѣшился отметить Іоанну за его православныя сочиненія. Онъ приказалъ писцу изучити почеркъ писемъ Дамаскина и отъ имени Іоанна написать къ себѣ письмо съ обѣщаніемъ, что Дамаскинъ, первый министеръ калифа, задумалъ сдать Дамаскъ греческимъ войскамъ.

Императоръ отправилъ то подложенное письмо къ Дамаскому калифу и калифъ велѣлъ у мнимаго измѣнника отсѣчи правую руку. Іоаннъ упалъ предъ образомъ Богоматери и молилъ Ее отпавдати поруганную правду и руку его исцѣлити. Теплая молитва Іоанна была услышана, и Іоаннъ въ полнотѣ благодарнаго чувства воспѣлъ торжественную пѣснь: „Твоя побѣдительная десница боголѣпно въ крѣпости прослави сея.“ Въ то же время преподобный Іоаннъ въ

¹⁾ Dass Christen oft von den Kalifen im Staatsdienste verwendet wurden, ist bekannt. Flügel, Geschichte der Araber (Leipzig 1867) S. 166. v. Kremer, Kulturgesch. Streifzüge auf dem Gebiete des Islam. (Leipzig 1873) S. 2. Wahrscheinlich war Joh. Damascenus Emir. Vgl. Hammer-Purgstall, Länderverwaltung unter den Kalifen. (Berlin 1835) S. 160. ff.

²⁾ См. цѣныя сочиненія: „Историческое ученіе объ отцахъ Церкви“, Филаретъ, архіепископъ черниговскій и нѣжинскій. Черниговъ 1864 г. pag. 276—278. „Церковное пѣніе. Опытъ историко-техническаго изложенія“. Дим. Разумовскимъ. Москва 1867 г. стр. 40—42.

честь Богоматери составилъ похвальную стихирю: „О тебѣ радуется, Благодатная всякая тварь“ т. е. ту самую пѣснь, которую и до нынѣ вся православная восточная церковь употребляетъ въ литургіи св. Василія Великаго по освященіи даровъ, вмѣсто Д о с т о й н о.

Послѣ сего событія Іоаннъ Дамаскинъ, не смотря на все просьбы Дамасскаго калифа, не рѣшился сохранить при немъ свое прежнее званіе и должность. Онъ не хотѣлъ больше служить земному царю, а „возжелалъ лучше страдати съ людьми Божиими, нежели наслаждаться временною сладостію почестей.“ Онъ раздалъ все свое имущество бѣднымъ, отпустивъ всѣхъ рабовъ на волю оставилъ пышій дворъ калифа и удалился въ іерусалимскую обитель св. Саввы, лежащую недалеко отъ мертваго моря. Тутъ старцы, зная въ немъ ученнаго министра, и потому не рѣшались имѣти его духовнымъ ученикомъ своимъ и отказались быть его наставникомъ. Но одинъ простій и строгій инокъ взялъ пятидесятилѣтнаго Іоанна къ себѣ, положилъ на него заповѣдь самаго точнаго послушанія и запретилъ ему ничего не писать.

Не легко было исполнити ту заповѣдь тому, кто былъ образованъ, любилъ науки и привыкъ къ умственнымъ занятіямъ. Іоаннъ Дамаскинъ сохранялъ тую заповѣдь до одного время, пока не появились искушенія. Одинъ изъ иноковъ обители лишился близкаго своего розственника, сильно просилъ Іоанна написать ему, что nebude въ облегченіе скорбы. Долго Іоаннъ отговаривался, долго яко строгій послушникъ отказывался исполнити просьбу, но на конецъ написалъ онъ надгробныя стихи: „К а я ж и т е й с к а я с л а д о с т ь ? Ч е л о в ѣ ц ы , ч т о в ѣ с у е м я т е м с я ! В с е ч е л о в ѣ ч е с к о е с у е т а“. Православная церковь до нынѣ сохраняетъ и употребляетъ стихиры сіи въ чинѣ надгробнаго пѣнія, совершаемаго надъ тѣломъ почившаго священника.

Тѣмъ нарушилъ Іоаннъ заповѣдь старца и онъ когда узналъ о томъ, выгналъ Іоанна изъ кельи. Напрасно Іоаннъ съ горкими слезами умолялъ старца о прощеніи, долго просили его о томъ и братія; наконецъ старецъ простилъ, но съ тѣмъ, чтобы Іоаннъ очистилъ своими руками все нечестыя мѣста обители. Сынъ послушанія съ радостію исполнилъ волю старца; строгій старецъ глубоко былъ тронутъ такимъ смиреніемъ Іоанна, облобызалъ его,

простилъ пѣснопѣвца и, получивъ особенное извѣщеніе Богоматери, позволилъ ему писать и пѣти во славу православія.

Іерусалимскій патріархъ Іоаннъ вызвалъ Іоанна въ Іерусалимъ и посвятилъ его въ презвитера съ тѣмъ, чтобы онъ былъ проповѣдникомъ въ іерусалимской церкви. Но патріархъ скоро скончался (въ 725 г.), Іоаннъ возвратился въ свою келью и въ ней продолжалъ свои ученые труды въ славу православія.

Съ сего времени преподобный Іоаннъ Дамаскинъ, имѣя уже около 60 лѣтъ отъ рожденія, становится яко славный церковный пѣснопѣвецъ. Современники называли Іоанна с л а т о с т р у й н ы м ъ (χρυσόροαξ), по обилію бдагодаты, на подобіе золота, текущей въ ученіи и жизни его, а также и по пріятному теченію звуковъ въ мелодіяхъ Іоанна.

Онъ написалъ до 64 канонъ, въ томъ числѣ канонъ на Рождество Христово (С п а с е л ю д и), на Богоявленіе Господне (Ш е с т в у е т ъ м о р с к у ю), на Вознесеніе Господне (С п а с и т е л ю Б о г у); службу въ день св. пасхи и на конецъ свой О к т о и х ъ и л и о с м о г л а с н и к ъ, вскорѣ принятый за руководство всею Православною восточною церковію.

Онъ свободно писалъ теперь обличеніе ересамъ и заблужденіямъ того времени.

Когда преемникъ Льва Константины Копронимъ еще съ большею, чѣмъ отецъ, наглостію восталъ на святыхъ и ихъ изображенія и къ несчастью нашелъ согласныхъ съ своими мыслями между епископами, Іоаннъ явился скоро въ Константинополь, обличалъ императора, называлъ преданныхъ ему епископовъ низкими чловѣкоугодниками. Копронимъ на соборъ въ 754 или 755 году самъ съ церковнаго амбона произнесъ анаѣму Іоанну.¹⁾

Іоаннъ въ послѣдствіи, въ 770 году отвѣчалъ двумя сильными обличеніями и к о н о б о р ц а м ъ и Копрониму. Дамаскинъ за иконопочитаніе былъ заключаемъ въ темницы и на конецъ скончался въ добромъ исповѣданіи. То было, по словамъ Минеи

¹⁾ Auf der bilderteindlichen Synode von Konstantinopel wurde das Anathem über ihn, als einen, nicht mehr Lebenden gesprochen. Er scheint noch im 7. Jahrhundert geboren zu sein, ist aber jedenfalls vor 754 gestorben. Jos. Langen pag. 21.

въ глубокой старости его, на 104 году жизни, и слѣдовало вѣроятно въ 776 или 777 г. по Рожд. Христ.¹⁾

Гигантній, титанскій геній Іоанна Дамаскина ажъ тогда насъ чрезвычайнымъ и неслышаннымъ удивленіемъ и уваженіемъ наполняетъ, нашу руку до плетенія неувядаемыхъ лавровыхъ и миртовыхъ вѣтвей вытягиваетъ, для его славы щирозолотіи авреолы куетъ, когда возмемо подъ всеразматрительный зондъ его безчисленные сочиненія и глубокіе знанія, когда подумаемъ, что дряхлый старикъ подъ тягаромъ трудовъ и занятій неистребился но до конца своей жизни православіе бодро и неустрашимо защищалъ и не дался на поталу своимъ врагамъ но яко славный побѣдоносецъ и герой свою старость безсмертными тріумфами увѣнчалъ.

Іоаннъ Дамаскинъ былъ славнымъ пѣснопѣвцемъ; нашею задачею есть, его яко такового представить, его всѣ заслуги до всеобщей вѣдомости принести. Но чтобы его другіе заслуги подвигами пѣснопѣвца не омрачити, нужно хотя въ кратцѣ и объѣтъхъ сочиненій нѣкоторые замѣчанія сдѣлать, бо лишь такимъ образомъ можетъ намъ личность Іоанна Дамаскина въ яснѣйшимъ блескѣ предъ очи стати.

Св. Іоаннъ Дамаскинъ объявилъ въ своихъ сочиненіяхъ великіе и рѣдкіе таланты. Онъ понималъ совершенно философію Аристотеля и былъ первымъ систематикомъ между отцами церкви. Архіепископъ Филаретъ объ немъ говоритъ: „Изученіе Аристотелевой физики раскрыло въ немъ способность къ наблюденіямъ и онъ богатъ, опытнымъ познаніями о вселенной, такъ внятно повѣдающей о Творцѣ своемъ, богатъ опытнымъ познаніями о душѣ человеческой и историческими свѣдѣніями о церкви“.²⁾

¹⁾ Goari Evcholog. variae lectiones ad missam prae sanctif. pag. 291—203. Ducaei bibl. Patr. 2. 10. In dem griech. Menelogium zum 4. Dec. wird von Johannes von Damascus gesagt, dass er 104 Jahre alt geworden sei. Dr. Joseph Langen. Johannes von Damascus, eine patriotische Monographie. Gotha 1819, pag. 18. Іоаннъ Дамаскинъ скончался 735 г. якъ пишетъ Dr. Jos. Langen pag. 267 и Leguin. Vita. Dam. pag. 34. Im 12. Jahrhundert zeigte man noch in dem Sabaskloster bei Jerusalem das Grab des Joh. von Damascus. Langen S. 23.

²⁾ Историческое ученіе объ отцахъ церкви. Черниговъ 1864 г. стр. 289.

И лютеране Іоанна яко ученнаго богослова величаютъ и не отнимають отъ него названіе з о л о т о й с т р у и, которое пресвоено ему якъ говоритъ Теофанъ¹⁾ по обилію благодати, на подобіе золота текущей и въ ученіи въ жизни его. С в и д а пишеть о св. Дамаскинѣ: „Іоаннѣ Дамаскинѣ, по прозванію мансурѣ, мужъ ученный и умный, онъ не уступалъ никому изъ знаменитыхъ ученыхъ современниковъ, сочиненій его весьма много и между ними есть философскія; онъ писалъ параллели на св. писаніе, ямбыческіе каноны и творенія прозанческія“.

Іоаннѣ Дамаскинѣ составилъ систематическое ученіе о созерцательныхъ истинахъ откровленія подѣ заглавіемъ *И з л о ж е н і е п р а в о с л а в н о й в ѣ р ы* и раздѣлилъ ихъ на 52 главы.²⁾

Изложеніе вѣры Дамаскина служило образцемъ для богослововъ такъ восточныхъ якъ и западныхъ.

Онъ писалъ такожь полемическіи сочиненія; первое мѣсто занимають т р и с л о в а е г о п р о т и в ъ п о р н ц а ю щ и х ъ с в. и к о н ы;³⁾ потомъ а п о л о г і и противъ несторіанъ,

¹⁾ Chronoc. ad an. 19. Keonis.

²⁾ S. patris N. Johannis Damasceni opera omnia, graec. lat. Studio M. Leguin 1712 Paris in 2 tom. тое изданіе зъ поправками. Verona 1748. Изданіе Билліево Basil. 1575. Paris 1577 ib. 1619. Св. Іоанна Дамаскина книга о вѣрѣ. Москв. 1844 г. „Mit Johannes von Damascus lässt sich kein abendländischer Lehrer in seiner Bedeutung für die Kirche, welcher er angehörte, vergleichen. Johannes Damascenus ist ein Sammelgeist und zugleich der massgebende Dogmatiker gewesen für die morgenländische Kirche bis auf den heutigen Tag. Diese Bedeutung hat er dadurch erlangt, dass er auf dem Standpunkt des strengen Ueberlieferungsprincips des Morgenlandes stehend, in einer Zeit auftrat, in welcher die Grunddogmen des Christenthums bereits festgestellt waren. Auf dem Gebiete der Trinitätslehre und Christologie etwas wesentlich Neues liefern wollte, konnte, durfte er nicht. Er musste sich darauf beschränken, das, was die älteren Lehrer und die Concilien festgesetzt, zu reproducieren und in eine systematische Form zu bringen. Sein Hauptwerk, „Quelle der Erkenntniss“, ersetzt für den gewöhnlichen Gebrauch eine ganze patristische Bibliothek. In diesem Buche fand man die Lehre der orientalischen Kirche zum ersten Male wie verkörpert vor. Daraus erklärt sich die Bedeutung desselben für den Orient als eines klassischen Werkes“. Johannes von Damascus. Eine patristische Monographie von Dr. Joseph Langen, ordentlichen Prof. der Theol. in Bonn. Gotha 1879, pag. 7.

³⁾ Nur eine Lehrstreitigkeit, von mehr äusserer als innerer Bedeutung, entstand noch im Orient und seltsamer Weise eben zur Blüthezeit seines klassischen Dogmatikers Johannes von Damascus. In diesem Streit hat er kräftig mit eingegriffen. Hier konnte er sich nicht auf Reproducieren und Systematisieren beschränken. Die gegen die Bilderfeinde verfassten Schriften sind selbstständige Erzeugnisse des Damasceners. Aber weil er so an der letzten namhaften Lehrstreitigkeit in der morgenländischen Kirche in hervorragender Weise betheiligt war, musste er um so mehr zu dem Ansehen des klassischen Dogmatikers gelangen. Joseph Langen pag. 8—9.

противъ м о ч о ф и з и т о в ъ, противъ м о н о т е л и т о в ъ и м а н и х е е в ъ и противъ м а г о м е т а н ъ. Отъ него ѡмъ-емъ и проповѣды, якъ то: на преображеніе Господне, на рождество и успеніе Богородицы.

Яко историкъ Дамаскинъ еще имѣеть обширное воспомина-ніе о св. муч. А р т е м і ѣ, то сочиненіе заключаетъ въ себѣ драгоцѣнныя свѣдѣнія о событіяхъ IV. вѣка.

Геній сего умственного титана достигаетъ необыкновенну-ю высоту, когда глянемо на Іоанна яко на пѣснопѣвца, онъ яко таковой есть неподражаемъ.

С в и д а говоритъ: „что Іоаннъ и Косма въ церковныхъ пѣсняхъ своихъ столь высоко, что остаются и останутся неподражаемыми“.

Въ греческой службѣ церковъ поетъ св. Дамаскину:

*„Якъ назовемъ тебе святой!
Богословомъ ли Іоанномъ!
Или сладкимъ ильснопѣвцемъ!
Пастыремъ ли посящимъ цитру!
Или цитрою пастыря!
Ты услаждаешь и слухъ и мысль,
Веселишь лики церковныя;
Медоточными твоими ильсиями украшались концы земли:
Молись, чтобъ спастись душами нашими“.*

Въ другой стихирѣ снова:

*„Отче Іоанне премудрый!
Ты украсилъ церковъ Христову ильсиями:
Ты сладко ильс преславный божественныя предметы;
Дѣйствіемъ Духа ударилъ ты въ цитру твою
Стройную, звучную, якъ у Давида отче!
И возлашая на ней божественныя ильси
Весьгъ привлекъ къ тебѣ“.*

Константинъ А к р о п о л и т ѣ такъ говоритъ о пѣсняхъ Дамаскина: „Во первыхъ украсилъ онъ своими мелодическими стихами преславное воскресеніе Спасителя; равно и для прочихъ праздниковъ, въ которые благоговѣнно собираемся мы воспоминати тавны, которые совершалъ Господь и И с к у п и т е л ѣ бывъ человекомъ, составилъ множество прекрасныхъ пѣсней. Потомъ славно почтилъ память святыхъ“.

Св. Іоаннъ Дамаскинъ писалъ каноны на Господскіе праздники, Богородиць, въ честь пророковъ, апостоловъ, святителей-учителей, преподобныхъ и мучениковъ.

Произведеніями св. Дамаскина суть каноны: На рождество: на Богоявленіе Господне; на пятьдесятницу; на св. пасху: на вознесеніе Господне; на преображеніе Господне; на благовъщеніе; канонъ въ недѣлю Ѳомену; канонъ успенію Богоматери. На всѣ тѣ каноны, за исключеніемъ двухъ первыхъ, писалъ объясненія около 1150 г. Георгій архієпископъ коринѳскій и призналъ изъ твореніями Дамаскина.¹⁾

Воскресные каноны и стихири октоиха написалъ такожъ Іоаннъ Дамаскинъ по свидѣтельству Іоанна Зонары.²⁾

По минеямъ и изслѣдованіямъ Аллація³⁾ и Мая извѣстны еще каноны, которые Дамаскинъ въ честь пророковъ писалъ: Св. Педтечь; канонъ на день обрѣтенія честной главы его; канонъ пророку Исаи; канонъ съ стихирами пророку Илїю и канонъ пророку Елисею.

Каноны апостоламъ: Два каноны ап. Петру и Павлу; канонъ апостолу и евангелисту Іоанну, апостолу Андрею и Ананіи.

Каноны праведникамъ: Іову и св. Лазарю.

Каноны святителямъ: Два каноны св. Василию, канонъ Григорію нискому; канонъ св. Иполиту римскому; св. Елифанію кипрскому; каноны Іоанну Златоустому и св. Николаю мирликійскому.

Каноны мученикамъ: Канонъ первомученику Стефану; муч. Евѳиміи; св. 40 мученикамъ севастійскимъ; Леонтію и Юліану; Космъ и Даміану; Евстратію и друзьямъ его; каноны м. Георгію и Василию; м. Артемію и канонъ муч. Теофілу.

Каноны преподобнымъ: Канонъ Оеодосію, Максиму, два канона Симеону столпнику; канонъ преподъ. Харитону, палестинскому подвижнику; Іоанну Колову и Роману сладкопѣвцу.

Еще извѣсны каноны на обновленіе храма (праздникъ іерусалимскій); на воспоминаніе знаменія, явившагося импер. Константину и два канона безплотнымъ силамъ.

¹⁾ Fabricii bibl. gr. 17, 742—743. ad Harlesii.

²⁾ Mathaei Descriptio cod. biblioth. mosqu. cod. 377. о греческ. палест. рукоп. см. журн. министр. народ. провѣщ. 12, 414.

³⁾ Allatii Praef. ad op. Damasceni; Fabricii bibl. graec. IX, 741.

Число каноновъ, которые Іоаннъ Дамаскинъ въ честь святыхъ написалъ, простирается до 45.

Удивительная праця, чрезвычайна и необыкновенна настойчивость, стараніе и трудолюбіе, достаточно выполнить цѣлу жизнь человѣческую!

Но тутъ некончится неусынная дѣятельность Іоанна Дамаскина. Онъ писалъ еще тропари, антифоны, пѣсни надгробныя, догматика и Аглацій повѣдаеть, что ему извѣстны *troparia Damasceni prope innumera, in varias festivitates.*

Онъ писалъ тропари Господу:

- а) „Страшенъ судъ твой Господи“.
- б) „Помилуй насъ Господи, помилуй насъ“.
- в) „Господи помилуй насъ: ибо на тебе уповаю“.

Тропари Богородиць:

- а) „Неукоризненную, Богородице, надежду на тебе имѣя, спасуся“.
- б) „Отверзи намъ двери милосердія, благословенная“.
- в) „Преславная приснодѣво, Матерь Христа Бога, принеси нашу молитву Сыну Твоему“.
- г) „Многое множество моихъ Богородице, прегрѣшеній“.
- д) „Все упованіе на Тя возлагаю“.

Тропарь архангелу: „Небесныхъ воинствъ архистратигъ“. Тропарь на обрѣтеніе главы Предтечевой: „якъ сокровище сокрытое въ земль Христосъ открылъ“. Агапій Грекъ говоритъ, что св. Дамаскинъ прекрасные каноны, самогласныя и стихиры самыя стройныя писалъ.¹⁾

Св. Іоаннъ Дамаскинъ писалъ такожь нѣсколько молитвъ и именно:

- а) Молитва его къ Господу Іисусу, писанная анакреонтическими стихами.²⁾
- б) три молитвы предъ причащеніемъ св. тайнъ.³⁾

Чинъ часовъ на святую Пасху, утуени пасхальной и служба на всю седмицу Пасхи, чинъ необыкновенно торжественный, чинъ въ высшій степени достойный своего предмета такожь сочиненіемъ св. Іоанна Дамаскина.⁴⁾

¹⁾ Ἀρχαγγελῶν τροπάρια, Ἐνετίησιν. 1641. pag. 30.

²⁾ Op. S. Iohannis, ed. Paris 1712 T. I. pag. 673—691 ed. Basileae 1575 pag. 591—608.

³⁾ Fabricii Bibl. gr. IX. 742—743 XII. pag. 122—127.

⁴⁾ См. правила Никона Ч. 2. слова I.

Еще извѣстенъ мѣсяцесловъ Іоанна Дамаскина, который лишь по рукописамъ находится.¹⁾ Онъ сочинилъ его по причинѣ единообразія церковной службы.

Однимъ изъ первыхъ и значительныхъ трудовъ Іоанна Дамаскина есть его октоихъ или осмогласникъ, который онъ по всей вѣроятности ажъ по 727 г. уложилъ, т. е. вже по чудесному исцѣленію его руки.

По словамъ патріарха іерусалимскаго Іоанна, св. Дамаскинъ, непоколебимый исповѣдникъ и страдалецъ за почитаніе св. иконъ, водушевленный чудеснымъ исцѣленіемъ руки его отсѣченной врагами вѣры, воспѣлъ торжественную пѣснь: „Твоя побѣдительная десница богольпно въ крѣпости прослави ся“, послѣ чего слѣдовали ряды другихъ священныхъ пѣсней. А пѣснь: „Твоя побѣдительная десница“, первой ирмосъ 1-го гласа въ октоихъ.

Хотя не все содержаніе октоиха есть трудомъ Іоанна Дамаскина, то все онъ весь розсыпанный матеріалъ въ порядокъ привилъ, много своихъ сочиненій прилучилъ и по тому же онъ началомъ, алфою октоиха всей православной церкви сдѣлался.

То многоважное сочиненіе должно было произвести и произвело перемѣну во всемъ составѣ церковной службы.²⁾

Октоихъ или осмогласникъ есть книга, раздѣленная на осемь гласовъ и содержитъ кругъ богослуженія седмичнаго. Въ каждомъ гласѣ заключается семь службъ, изъ которыхъ каждая назначена на иной день тыждня. Пѣніе каждого голоса продолжается чрезъ тыждень.

„Осмогласникъ Дамаскина — воскресныя службы, раздѣленные на 8 гласовъ, столько же превосходны по поетической силѣ, сколько и по догматическому содержанію; первымъ преимуществомъ отличаются особенно антифоны догматики и вечернія пѣсни Богородиць“.³⁾

¹⁾ Prolegom. ad script. Damasc. pag. 44. Оеодоръ Руинартъ издалъ картагенскіе святцы 6 вѣка. Лука Дашеръ издалъ мѣсяцесловъ 9 вѣка. Гербертъ и Бинтеримъ напечатали четыре нѣмецкіе мѣсяцеслова 9 вѣка. Календари сіи не во всемъ между собою сходны. Liturgia sacra Д. Т. I. pag. 220.

²⁾ Историческій обзоръ пѣнопѣвцевъ и пѣнопѣвня греческой церкви. Ф. А. Ч. 1864 pag. 258.

³⁾ Историческое ученіе объ отцахъ церкви архіепископа Филарета. стр. 282.

Въ нынѣшнемъ октоихъ содержатся труды церковныхъ пѣнописцевъ, жившихъ прежде и послѣ Іоанна Дамаскина.

Доводомъ нашего твержденія да служатъ слѣдующіи доводы: Вторыя воскресныя стихиры на Господь возвахъ, называемая въ славянскомъ октоихъ восточными (*ἀνατολικά*, *Ἀνατολίως*) принадлежатъ Анатолію, патріарху константинопольскому, писателю 5 вѣка; третьи Павлу амморейскому; троицныя каноны Митрофану епископу смирнскому; Евангельскія стихиры октоиха написаны въ исходъ 9 или началъ 10 вѣка греческимъ царемъ Львомъ премудрымъ; ексапостиларіи октоиха-произвиденіе Константина Багрянороднаго, жившаго въ 10 вѣкъ.

Творцы пѣнописній, по древнему обычаю восточной церкви, составляли для своихъ пѣнописній мелодію. По сему октоихъ въ настоящемъ своемъ видѣ содержитъ въ себѣ мелодіи не одного Дамаскина но и другихъ пѣнописцевъ. Творенія пѣнописцевъ, жившихъ послѣ Дамаскина очевидно не могли войти въ составъ октоиха его.

Іоанну Дамаскину, яко составителю октоиха надлежалобы приписать и ту великую заслугу, что онъ въ своемъ октоихъ сохранилъ не только главную мелодію древней христіанской церкви но и самій предметъ пѣнія¹⁾.

Чтобъ намъ возможно объ октоихъ и его цѣности и значительности подробнѣе поговорити, нужно намъ знати, что то есть канонъ, тропарь и ирмосъ!

Іоаннъ Зонара, въ своихъ объясненіяхъ на воскресныя каноны св. Дамаскина, на предложенные вопросы отвѣчалъ такъ: „Канонъ получилъ свое названіе отъ того, что заключаетъ извѣстное и опредѣленное число пѣсней т. е. девять. Пѣсню (*ὄδῃ*) называется тутъ не то, что поется на инструментахъ, но что живымъ и стройнымъ голосомъ выражается предъ Богомъ. То есть пѣніе Богу хвалебное и благодарное. Девять пѣсней въ канонѣ потому, что они служатъ изображеніемъ небесной іерархіи и ея пѣсней. Иначе — девять пѣсней заключаютъ въ себѣ образъ св. Троицы, въ честь коей они издавна назначены отцами“.

¹⁾ Церковное пѣніе Д. Разумовскаго стр. 49. Cedrenus und viele Andere schreiben dem Johannes von Damascus auch musikalische Ausbildung zu, indem sie eine Reihe kirchlicher Hymnen von ihm und seinem Adoptivbruder Cosmas componirt sein lassen. Jos. Langen S. 21.

Чтожь такое т р о ц а р ь ? „Тропарь“ продолжает Зонара „получили названіе свое отъ того, что составляются или вращаются (τροπουτας) по мѣрѣ ирмосовъ, направляясь по нимъ въ измѣненіи голоса ; или : отъ того что пѣвцы соображаются въ пѣніи ихъ съ ритмомъ и тономъ ирмосовъ. Ибо, если голосъ пѣвцевъ не будетъ соразмѣряться съ ними : то не выдетъ согласія ни въ пѣніи, ни въ мелодіи а только слышенъ будетъ безсвязный грубый крикъ“.¹⁾

Чтожь такое и р м о с ь ? „Ирмосъ получилъ свое названіе отъ того, что сообщаетъ порядокъ тропарямъ и тонъ пѣнія ихъ. Ибо тропари размѣряются по напѣвовъ ирмосовъ, принимаютъ ту самую гармонію якую имѣютъ ирмосы. Иначе ирмосъ дастъ тонъ и мелодію тропарямъ, или образуетъ тропари на свой собственный образецъ“. Въ тицикѣ іерусалимскомъ яснѣе : „ирмосъ есть первый стихъ и строкъ, дабы такимъ образомъ можно было пѣти ихъ стройно“.

Прежде чѣмъ почнемъ объяснати пронахожденіе и составъ гласовъ св. Іоанна Дамаскина, нужно намъ спомнути и объ устройствѣ богослужебнаго пѣнія древней христіанской церкви.

Пѣніе есть естественный языкъ возбужденнаго чувства, есть средство чувства изьявляти и возбуждати. А по природѣ своей особливоно способе одинокимъ чувствамъ общее изьявленіе падати. „Пѣніе“ кажетъ Юстинъ мучникъ „имѣетъ сильное вліяніе на сердце чловѣка, побуждаетъ душу тое житати, что въ гимнахъ воспѣвается, умиряетъ волнующіеся плотскіи похоти, ободряетъ насъ въ несчастію, улекшаетъ труды житія и оживляетъ чувство набожности, довѣренности и любви къ Богу. Для того уже во ветхомъ завѣтѣ уважалося пѣніе средствомъ, дѣйствующимъ на моральное воспитаніе чловѣка и употреблялося при Богослуженіи“.

Богослужебное пѣніе древней христіанской церкви, исполнялось единственно звуками чловѣческаго голоса, было пѣніемъ в о к а л ь н ы м ъ, безъ всякаго сопровожденія музыкальных инструментовъ, которые употреблялись при богослуженіяхъ іудейскомъ и еретическомъ и при идолослуженіяхъ языческихъ.

„Мы употребляемъ одинъ органъ — слово“ говорилъ христіанскій писатель 3-го вѣка — „словомъ, а не древнею псалтирю, трубою, тимпаномъ и флейтою чтимъ Бога“.

¹⁾ Goari Euehologium pag. 434—435.

Человѣческій голосъ представляетъ въ собѣ одинъ изъ привосходившихъ инструментовъ, онъ такъ струневыѣтъ якъ и духовымъ.¹⁾

Въ новомъ завѣтѣ самъ Господь Иисусъ Христосъ воспѣвалъ похвальную пѣснь при послѣдней вечерѣ (Матт. 26, 30) и чрезъ тое освятилъ употребленіе пѣнія при богослуженіи. По замѣчанію св. Іоанна Златоустаго „Спаситель воспѣхъ, чтобы и мы пѣли подобнымъ же образомъ.“

Св. апостолы не только самы спѣвали похвальныи пѣсни Господеви, но они также вzywали первыхъ христіанъ подобно чинити. Апостоль Павелъ заохочуючи Ефессевъ къ пѣнію пишетъ (5, 10) : „Исполняйте духомъ, глаголюще въ псалмѣхъ и пѣніяхъ и пѣсняхъ духовныхъ, воспѣвающе и поюще во сердцахъ вашихъ Господеви“. Блаженный Августинъ писалъ : „о голосовомъ исполненіи гимновъ и псалмовъ мы имѣемъ свидетельства, примѣры и наставленія самаго Господа и Апостоловъ“.

И первые христіане послѣдуючи примѣрови Спасителя и апостоловъ спѣвали при богослуженіи псалмы Давидова и инши пѣсны и гимны. (Кол. 3, 16. — Тим. 3, 16.)

Плиній младшій пишетъ къ Траяну : „Христіане въоинскіе обыкли въ опредѣленныхъ дняхъ предъ разсвѣтомъ сходиться и Христа яко Бога воспѣвати“.

Многіе побожностію обще извѣстныи отцы и учителя церковны возвеличили торжество богослуженія, сочиненіемъ церковныхъ пѣсней якъ и благоустроеніемъ пѣнія.

На востокѣ особливо означалися Игнатій, епископъ антиохійскій, ученикъ апостола Іоанна, глубокомыслящій Синасей, Ефремъ сирекій, Григорій назіанзенскій, Василій Великій, Іоаннъ Златоустъ, Романъ сладковѣвецъ, Андрей Кретскій, Косма пѣвецъ, Іоаннъ Дамаскинъ, Феодоръ и Іосифъ студійскій, Филотей патріархъ цариградскій, Никифоръ Калистъ и др.

На западѣ же великіи заслуги для улучшенія пѣнія церковнаго пріобрѣли себѣ Амвросій епископъ медіолянскій и папа Григорій I.

Уже у первыхъ вѣкахъ христіанства былъ также порядокъ въ пѣніи церковномъ заведенъ ; Чиноположенія апостольскіи разпоряжаютъ въ второй книзѣ, чтобы послѣ чтенія св. писанія одинъ

¹⁾ Helmholtz, Die Lehre der Tonempfindungen. Braunschweig 1863. pag. 84—112. 163.

псалмы Давидовы начиналъ спѣвати, а народъ чтобы послѣдныи стихи докончалъ. Въ осьмой же книзѣ Чиноположеній апостольскихъ приказуется, чтобы хлонецъ „Господи помилуй“ пѣвали а народъ за ними спѣвалъ. О томъ единогласномъ пѣніи народа говоритъ св. Иронимъ, что: „на подобіе грома небеснаго раздается Аминь“, по церквахъ христіанскихъ.

Исполнителями богослужебнаго пѣнія въ древней церкви былъ народъ (людіе) и особо установленные пѣвцы (ликовѣ). Филонъ іудеанинъ, жившій въ 1-мъ вѣцѣ по Р. Х. такъ описуетъ народное исполненіе пѣнія древней церкви: „Христіане, во время бдѣній своихъ все воставъ, раздѣлялись на два лика посреди храмины. мужи съ мужами, жены съ женами и на обоихъ ликахъ былъ свой искусный завѣватель; потомъ они пѣли Богу пѣсни, состоящія изъ разныхъ стиховъ, то по одиноку, то по черемъно съ приличными припѣвами. На конецъ оба лика, насладившись особо симъ сладкопѣніемъ якбы упоенные божественною любовію, совокупились въ одинъ общій ликъ или хоръ“.

Св. Іоаннъ Златоустъ (Бесѣд. 361) говоритъ: „Схождася древле вси и пояху обще“.

Сократъ оповѣдаетъ въ своей исторіи церковной, что св. Афанасій убѣгъ предъ увязненіемъ, чрозящимъ ему въ Александріи чрезъ то, что войны не вожалися насильно впасти въ церковь, коли все върныи торжественно пѣснь Господеви возносили.

Блаженный Августинъ говоритъ объ церковномъ пѣніи: „признаю, что установленіе пѣнія въ церкви весьма полезнымъ, особенно когда оно передастъ поемое чистымъ голосомъ и деревами тоновъ, вполне соответствующими словамъ“. Но понеже пѣніе всего народа было неблагоустроено и несправно, то Соборъ Лаодикійскій (376 г.) опредѣлилъ „дабы пѣвцы изъ народа избранныи въ церкви спѣвали“.

(Конецъ слѣдуетъ.)

Catechesele celui între sânti părintelui nostru Cirilū, Archiepiscopul Ierusalimului.

(Trăduse după testul originalu de M. Bendeschi, edițiunea Migne.)

CATECHESA III.

p e n t r u c e i c e s t a ũ s ă s e l u m i n e z e .

(Finitu.)

6. Finea testământului vechiū și începutul celui noi e boteđul. Căci Iónū a fostū începătoriul lui, decâtū care mai mare între născuții din femeie nici unul nu-i; ¹⁾ elu-i închiăiarea profetilor: „Căci toți profeti și legea pēnă la Iónū.“ ²⁾ Elū e începutul faptelor evangelice; căci dice: „începutul evangheliei lui Isusū Christosū“ și cele-l'alte a fostū Iónū, care botezā în pustiā. ³⁾ De ai și numi pre Ilie Tesvitēnul, celū ce a fostū luatū la ceriu, totū nu-i mai mare decâtū Iónū; rădicatū a fostū Enochū, darā nu este mai mare decâtū Iónū. Moisi este legiuitoriul celū mai mare și toți profeti sūntū de admiratū, darā ei nu sūntū mai mari decâtū Iónū. ⁴⁾ Eū nu mē încumētū a asemēnā profeti cu profeti, darā Domnitoriul lor cātū și alū nostru. Domnul Isusū a pronunțatū: „Mai mare decâtū Iónū între născuții de femeie nu s'a sculatū. Nu între născuții de feciore, ci de femeie. Șerbul celū mare se amēnezā cu conșerbi sāi; darā eminința și charul fiului cu șerbū nu se pōte asemēnā. Vedei, cātū de mare omū a alesū Dumnezeu de începătoriū alū darului acestuia? pre celū ce nu aveā nimică și căruia îi plăcea singurătatea, darā nu fugiā de ómeni; pre celū ce mănca locuste și care-și înzēstrā sufletul cu aripe; ⁵⁾ pre celū ce-și stēperā fόμεa cu miere și care vorbiā lucruri mai dulci și într'una și mai folositorie de-

¹⁾ Mat. 11. 11.

²⁾ Mat. 11. 13.

³⁾ Marc. 1. 4.

⁴⁾ Mat. 11, 11.

⁵⁾ Is. 40. 31.

câtă mierea, pe celă ce eră îmbrăcată în haină de pěră de cămilă și care arătă în sine însu-și figura ascesei: carele și de Spiretul sântă sântitū a fostū, cândū eră încă purtatū în pântecele maicei sale. ¹⁾ Sântitū a fostū și Ieremiă, dară elū nu a profetitū în pântece. Unicul Iónū, încă purtatū în pântece, săriă de bucuriă ²⁾ și, de și nu vedeă cu ochii trupesci, totu-și cunoscū pre Domnul său cu Spiretul. Căci fiindū-că mare eră charul boteđului, trebuia și mare administratoriū.

7. Acesta botezá în Iordanū și eșiă la d'insul totū Ierusalimul, făcēdu-se părtașū de pârğa boteđurilor: ³⁾ căci prerogativa tuturor bunurilor e în Ierusalim. Dară să sciți, Ierusalimenilor! cum se botezăū de d'insul cei ce eșiăū: „Mărturisindu-și“, dice, „pēcatele sale“. Mai ântâiu își arătăū ranele, apoi puneă acela lécurile sale pe d'insele și celor ce credeăū li da rēscumpērare de focul celū de veci. Și deacă voiesci să ți-se probeze acēsta, că rēscumpērare de focul amerințatū este boteđul lui Iónū, ascultă-lū, cum dice: „Pui de vípere! cine v'a arētatū vōnē să fugiți de mânia viitóriă?“ Așă-dară să nu mai fi víperă, ci, deacă a fostū óre-cândū puiū de víperă, desbracă, dice, substânța vieței pēcătóse de mai 'nainte. Căci totū șerpele, întrândū în strîmptură, depune bêtrânēța ⁴⁾ și, după-ce și-a depus vechietatea prin îndesare opintită, întineresce apoi la trupū. Așă intră și tu, dice elū, pe pórtă cea ângustă și strîmptă. Subțiesce-te însu-ți prin ajunare și scóte din tine perđarea. Desbracă pre omul celū vechiū cu lucrările lui și di aceea ce este în Cântarea-cântărilor: „M'am despoiatū de haina mea, cum să o îmbracă eră?“ ⁵⁾ Dară póte este între voi unū omū fățarnicū, carele caută să placă ómenilor și carele fățaresce evlaviă, dară din inimă nu crede, avēndū fățarnicia lui Simonū Magul și nevenindū aice, ca să se facă părtașū de charū, cí ca să iscodēscă, ce se dă. Audă și acesta dela Iónū: „Acum și sēcurea đace la rădēcină arborilor. Totū arborele așă-dară, ce nu face fruptū bunū, se taiă și se aruncă în focū“. ⁶⁾ Neînduplecatū e judecătoriul, înlătură-ți fățarnicia.

¹⁾ Luca 1, 15.

²⁾ Luca 1, 44.

³⁾ Mat. 3, 5.

⁴⁾ ádecă pelea.

⁵⁾ Cântarea-cântărilor 5. 3.

⁶⁾ Mat. 3. 10.

8. Ce trebuie așa-dară făcutu? și cari sîntu fruptele cîinței? „Cine are două straie, să deie celui ce n'are“¹⁾ (demnă de credință eră celū ce dá acésta învățatură, de-óră-ce ceea ce învăță, făcea chiarū elū ântâiulea; nu se temeá a dice, căci consciința, ce opresce, nu-î legá limba): „și cine are de mîncare, asemenea să facă.“²⁾ Ti-i aminte să fii părtașu de charul Spiretului sântū, eră pe cei sêraci nu-î învrednicesci de mîncările, ce se potū cunósce cu simțiu-rile? Âmbli după lucruri mari și de cele mici nu împărtășesci? De și erai vameșu, de și erai curvariū, speréză mîntuirea. „Vameșii și curvele mergū înaintea vóstră în împărăția lui Dumneđu;“³⁾ și marturū e Paul, dicendū: „Nici curvariū, nici închinători de idoli, nici“ cei ce urméză. „nu vor mosteni împărăția lui Dumneđu. Și ũă samă ați fostū acestea, dară vați spelatū, dară vați sântitū.“⁴⁾ Nu a disū: „ũă samă sînteți“, ci: „ũă samă ați fostū acestea“. Pécatul făcutū în nesciința se ertă, dară rēutatea necurmată se condēmnă.

9. Ai causa laudei boteđului, pre însu-și fiul lui Dumneđu unul-născutū; căci ce-mi mai rămáne să vorbescū de omū? Mare e Iónū, dară ce-î în rēportū cu Domnul? Vócea-î tare strigătoriă, dară ce-î în rēportū cu Cuvēntul? Erolul e prea bunū,⁵⁾ dară ce-î în rēportū cu împēratul? Bunū e celū ce botéză în apă, dară ce-î față cu celū ce botéză cu Spiretul sântū și cu focū?⁶⁾ Cu Spiretul sântū și cu focū a botezatū mîntuitoriul pre apostoli, cândū „s'a făcutū de-ũă-dată din ceriū ũă vijiitură ca de vēntū tare, fortunosū și a implutū tótă casa, unde erăū ședēndū. Și li-s'aū arētatū limbe dispărțite ca de focū, și a ședutū pe fiă-care d'intr'înșii și s'aū implutū toți de Spiretul sântū.“⁷⁾

10. Deacă cine-vá n'ar priimi boteđul, n'are mîntuire, afară de martirii unicii, cari și fără de apă dobēdescū împărăția. Căci rēscumpērandū Mîntuitoriul tótă lumea prin crucea sa și fiindū străpunsū în laturea sa, a scosū sânge și apă: pentru-că unii în timpū de pace în apă să se boteze, alții în timpū de urmărire să se bo-

1) Luca 3, 11.

2) Ibid.

3) Mat. 21, 31.

4) I Cor. 6, 9—11.

5) Iónū 1, 23.

6) Mat. 3, 11.

7) Act. 2, 3.

teze în propriile sânziuri. Căci și martiriul eră deprinsu Mântuitorul a-lu numi boteđu, dicendü : „Puteti bé pâharul, ce-lu beü eü și vë botezá cu boteđu, cu care më botezü eü“ ? ¹⁾ Și martirii mărturisiră, făcendu-se priverisce lumii și ângerilor și ómenilor ; ²⁾ tu însă vei mărturisi ce-vá mai de-apoi. dară âncă nu ți-i timpul să aüdi de acestea.

11) A sântitu boteđu Isusu, cându s'a botezatü însu-si. Deacă fiul lui Dumneü s'a botezatü, cine póte fi piosü, disprețuindü boteđu ? S'a botezatü însă. nu ca să căpete ertarea pecatelor (căci eră fără de păcatü), dară s'a botezatü, cu-tóte-că eră fără de păcatü, ca să împărășescă celorü ce se botéză charü dumneüescü și demnitate. Căci precum și elü, de-óra-ce copii s'au făcutü partașü de sânge și de carne, s'a împărășitu de acelea mai-că totu așa. ca, făcendu-ne partași de presența lui corporală, să ne facemü partași și de dumneüescul lui charü : așa fú Isusu botezatü, ca și noi după aceea érá prin împărășirea acésta împreună cu mântuirea să căpétăm demnitatea. ³⁾ După Iovü bălaurul eră în ape, ⁴⁾ celü ce luá în gura sa Iordanul. Fíindü-că așa-dară trebuiá sférmate căpetele bălaurului, ⁵⁾ se scobori în ape și-lü legà pre celü tare. ⁶⁾ ca să căpétăm puterea a călcá asupra șerpilor și scorpielor. ⁷⁾ Nu eră mică féra, dară grozavă „Ver-ce naie de prinsü pesce nu puteá căpétá üă pele din códa lui ; d'inaintea lui alergá perdarea“, ⁸⁾ ce-i perdeá pre cei ce-i întâlniá. Alergá viéta, ca în viitorü să amuțescă mórtea, ca mântuiți cu toții să dicemü : Móрте ! unde e ghimpul tăü ? unde, iadule ! învingerea ta ? Prin boteđu se nimicesce ghimpul mortii. ⁹⁾

12. Căci tu te pogori în apă purtându pécate, însă invocarea darului, după-ce-ți sigilezá sufletul, nu te mai lasă să fi înghițitu de grozavul bălaurü. Mortü în pécate coborindu-te, te urci făcutü viu în dreptate. ¹⁰⁾ Dacă ai fostü plântatü împreună în

¹⁾ Marc. 10, 38.

²⁾ I Cor. 4, 9.

³⁾ Adecă înfiarea dumneüescă.

⁴⁾ Iovü 40, 18—19.

⁵⁾ Ps. 73, 14.

⁶⁾ Mat. 12, 29.

⁷⁾ Luca 10, 19.

⁸⁾ Iovü 40, 20.

⁹⁾ Cor. 15, 55.

¹⁰⁾ Rom. 6, 2 ; I. Petru 2, 24.

asemenarea morții Mântuitorului, te vei învrednici și de înviarea lui ¹⁾ Precum a murit Isus, luându asupra-și păcatele lumii întregi, ca, omorîndu păcatul, să te învie în dreptate: așa coborîndu-te și tu în apă și ca cum îngropat în ape, cum a fost acela în mormânt de piatră, să învii era spre a ambla în innoirea vieții. ?

13. Apoi învrednicindu-te ūă-dată de acestu dar, atunci îți dă putere a te luptă contra puterilor contrarie. Căci precum fu elu ispitit după boteđu patru-deci de zile, (nu că n'ar fi putut birui și 'nainte de asta, dară pentru-că a voit să facă tôte în ordine și după rîndu); așa și tu, care n'ai cutezat 'nainte de boteđu a te luptă cu puterile cele vrăjmașe, primind darul și încredendu-te după aceea în armele dreptății, luptă-te atunci și, dacă voiesci, predică evangelia.

14. Isus Christos era fiul lui Dumnezeu, dar 'nainte de boteđu n'a predicat evangelia. Dacă Domnul însuși urmă timpul după ordine, ore se pôte, ca noi șerbii să cutezăm ce-vă fără ordine? De atunci a început Isus a predică,²⁾ cându s'a pogorit preste d'insul Spiretul sântu în chipu trupesc de porumb; ³⁾ nu ca să-l vădă Isus primul pre acela (căci ilu sciea 'nainte de venirea-i trupescă), ci ca să-l privească Iónu Boteđătoriul. „Căci eu“ dice „nu-l cunosceam pre d'insul, dară celu ce m'a trămis să botez cu apă, acela mi-a dis mic: Preste care vei vedé Spiretul sântu pogorindu-se și rămânendu preste d'insul, acela este“. ⁴⁾ Dacă vei avé și tu pietate sinceră, se va pogori și preste tine Spiretul sântu și vócea părintescă de sus va suná, nu: „Acesta este fiul meu“, ⁵⁾ ci: „Acesta s'a făcut acum fiul meu“. Căci numai de Isus se dice: „Este“: pentru-că la început era Cuvântul și Cuvântul era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvântul. ⁶⁾ de acela se dice: „Este“, pentru-că elu i pururea fiul lui Dumnezeu; dară de tine se dice: „Acum s'a făcut“, căci nu ai înfiarea după fire, ci prin adoptare o dobândesci. Acela este pururea, tu însă câștigi darul din propășire.

¹⁾ Rom. 6, 5.

²⁾ Mat. 4, 17.

³⁾ Luca 3, 22.

⁴⁾ Iónu 1, 33.

⁵⁾ Mnt. 3, 17.

⁶⁾ Iónu 1, 1.

15. Gătesce-ți așa-dară vasul sufletului tău, ca să te faci alu lui Dumneșu și moștenitoriu alu lui Dumneșu, dară conmoștenitoriu alu lui Christosū : dacă te gătesci, ca să și dobîndesci ; dacă te apropii din credință, ca să te faci credinciosū : ¹⁾ dacă depui pre omul celū vechiū de bună voie. Căci tôte, câte le-ai fi făcutū, și-se vor ertá, seū curviá seū preacurviá, seū orî-care altū feliū de desfrênare de felul acestora. Ce este mai mare păcatū, decâtū a-lū fi crucificatū pre Christosū ? Dar' curățire pentru acésta e boteșul. Căci li diceá Petru celor trei miū de ómeni, ce aū fostū venitū, celor ce l' aū fostū rēstigni ũ pre Christosū și cari întrebáū și diceáū : „Ce să facemū, bărbați frați ! “ ²⁾ căci mare este rana ; ne-ai adusū aminte de căderea nóstră, Petre ! dicēndū : Pre începătoriul vieței l'-ați omoritū : ³⁾ ce feliū de unsóre e pentru atátū de mare rană ? ce feliū de curățire pentru atátū de mare necurăția ? care este mântuirea din atáta peire ? „Căiți-vē“, dice elū „și să se boteze fiá-care din voi în numele Domnului vostru Isusū Christosū spre ertarea păcatelor și veți primí darul Spiretului sântū. ⁴⁾ O ! nespusá îndurare a lui Dumneșu ! ei nu speréză a fi mântuiți și se învrednicescū de Spiretul sântū : Vedí puterea boteșului. Dacă care-vá din voi cu cuvinte blăstēmătorie a rēstignitū pre Christosū, dacă care-vá din voi din nesciință l'-a negatū 'naintea ómenilor, dacă care-vá prin fapte rele a căusatū hulirea învățaturei lui : fiá plinū de sperânță, căindu-se ; căci și acuma este de față totū acelū darū.

16. Nu te teme Ierusalime ; Domnul va rădicá tôte nedreptățile tale. Spelá-va Domnul necurăția fiilor și a fiicelor lui în spiretul judecării și în spiretul arderii. Stropí-va cu apă curată și vē veți curățí de tôte păcatele vóstre. Sáltá-vor ángerii împregiurul vostru și vor dice : Cine este acésta, ce se urcă înalbitá, răzámată de iubitul ei ? ⁵⁾ Căci sufletul, ce erá mai 'nainte șerbū, și-l'a

¹⁾ „D. i. a) Der Entschluss, die Taufe zu empfangen, muss, wenn sie die eben bezeichneten Wirkungen haben soll, aus dem Glauben (εις πίστεως) entspringen, muss, wie es im vorausgehenden Kapitel heisst, „ungeheuchelte Frömmigkeit“ sein ; b) durch die Taufe wird der Glaube vollkommen, weil die heiligmachende Gnade hinzutritt ; c) der Katechumen wird dadurch zu einem vollkommenen Gläubigen gemacht (πιστοποιηθής)“. Nirschl l. c. pag. 80, însemm. 1.

²⁾ Faptele Ap. 2, 37.

³⁾ Faptele Ap. 3, 15.

⁴⁾ Faptele Ap. 2, 38.

⁵⁾ Cant. 8, 5.

alesu acumă pre Domnul însu-și de frăținū. Elu însă acceptându hotărîrea acésta nefățarnică, va strigă: „étă! frumósă esci, vecina mea, étă! frumósă esci. Dintii tăi sîntū ca o turmă de oi tunse“,¹⁾ pentru mărturisirea consciinciosă; și mai departe: „Tóte nascū gemeni“ din causa charului îndoitū; dicū de charul produsū prin apă și Spiretul sântū seū de charul, care se predică prin testământul celū noū și celū vechiū. Și de ar fi, ca toți să gătiți calea postului, aducēdu-vē aminte de cele dise, făcēdu frupte în fapte bune, stāndū nepētați naintea mirelui înțelesualū, să dobāndiți lasarea păcatelor dela Dumneđeū, cărui i-se cuvine mărire împreună cu Fiul și cu Spiretul sântū, în veci. AMIN.

¹⁾ Cântarea-cântărilor 4. 1—2.

O m i l i ă

pentru domineca 25. dupa Rusalie. *)

Luc. 10. 25—37.

I u b i ț i l o r a s c u l t ă t o r i !

„În toate timpurile au fost, dice s. Ambrosiu, învățatori și șerbii ai regeiunii, cari năzuiau multă a avea parte de toate măririle împreunate cu înalta lor stare, dar' nu se îngrijiau de esercitarea virtuților; cari purtau legea lui Dumnezeu totu-de-a-una numai în gură, dar' nu și în inimă; cari cunosceau legea bine, dar' ceea ce cerea legea dela d'înșii, pareau a nu cunoște“.

Astă-feliu de învățatoriu fățarnicu a fost și acela din sânta evangeliă de astă-zi, carele dădu dumnezeiescului Mântuitoriu ansă a spune paravola despre Sămăritenul celu îndurat. „Și etă“, dice s. evangelistă Luca, „unū învățatū în legi s'a sculatū ispitindū pre Isusū Christosū“. Și cum l'a ispititū? L'a ispititū întrebându-lă pre Isusū Christosū: „Învățatoriule! ce se facū, ca să moștenescū viața vecinică“? Elū credea adecă, că Mântuitoriu va vorbi ce-vă contra legii mosaice, în care se cuprinde, pentru întrebarea acēsta, unū rēspunsū fōrte frumosū și potrivitū. Isusū Christosū însă, cunoscēndū viclenia cărturariulu, voi să deie pe față scopul lui celu rēutăciosū și-lū făcū de rușine. întrebându-lū: „Ce este scrisū în lege? cum citesci? Er' elū rēspundēndū, a disū: Să iubesci pre Domnul Dumnezeu tău din totă inima ta și din totū sufletul tău și din totă puterea ta și din totū cugetul tău; eră pre aprópele tău ca pre tine însu-ți“. „Dreptū ai rēspunsū“, îi dice Isusū Christosū; „acēsta fă și vei trăi“. Cărturariul însă mai adaoage la aceste altă

*) Acēstă omiliă e compusă de auditoriu de teologiă din anul alu 4. *Corneliu Săvescul* și a fost propusă în paraclisul seminariulu în anul 1883 sub conducerea profesorulu de teologia practică.

întrebare totu atâtu de făţarnică, dicéndu: „Şi care este aprópele meú? “ — „Sërmanul cãrturariú!“ îlú cãinézá s. Climentú, „elú întrebã şi arétã cu întrebarea acésta, cã nu cunóscce nici nu voiesce sã-lú cunóscã pre aprópele sãú; arétã, cã n'are în inimã iubire adeveratã cãtrã aprópele şi prin urmare nici cãtrã D-deú.

De întrebarea acésta însã, cu-tóte-cã-í atâtu de făţarnică şi de réntãciósã, ne bucurãmú noi creştinií, pentru-cã îi dete Mântuitoríului nostru ocãsiune, de a istorisí măréta aseménare despre Sãmãriténul înduratú, care e materia cuvéntãrii mele de astã-đi.

„Unú omú“, dice Isusú Christosú, „se duceã din Ierusalimú spre Ierichonú şi a căđutú în tãlhari, cari desbrãcãndu-lú şi rãnindu-lú, s'aú dusú, lãsãndu-lú abiã viú“. — Între Ierusalimú şi Ierichon se întindeã unú deşertú mare, crescutú cu tufişú desú, ce erã adãpostul multor tãlhari. Sãntul Ieronimú istorisescce, cã deşertul acela, din cauza omorurilor celor multe, ce s'aú întêmplatú acoló, erã atâtu de defãimatú, încãtu se numiã „Adommin“ sêu „locul sãngelui“. Unú jidovú, cãlëtorindú prin deşertul acela spre Ierichonú, căđú între tãlharií adãpostitií acoló şi fú prãdatú şi rãnitú astú-feliú, încãtu dãceã la pãmêntú de abiã viú.

„Şi din întêmplare“, dice Mântuitoríul mai departe, „se duceã unú preutú pe calea aceea şi, vedëndu-lú, a trecutú alãturea. Asemenea şi unú levitú, venindú la acelú locú şi vedëndu-lú, a trecutú alãturea“. Bietul nenorocitú! dela cine puteã sã aştepte ajutoriú, deacã nu dela acesti doi? îi erãú dórã concetãteni, ba ancã şi mai multú, ei erãú invetãtorii legii, ádecã aceia ce erãú mai alesú îndetoriţi a purtã grijã de cei nenorociti. Dar' étã! amêndoí trecú, şi trecú rëci pe lúngã d'insul, fãrã sã-lú bage în sémã şi fãrã sã li fiã milã. — Cãtu de miserabilã şi démnã de totú despreţul ni-se infãţisézã astú-feliú de purtare! Preutul jidovú, carele dealtmintrelea se mândresce, cã are sciinţa deplinã a legii mosaice şi cã o ímplinesce cu consciinţã; care se crede lumina poporului sãú: — elu-í acela ce trece cu inimã rece şi fãrã sã-í pese pe lúngã unú bietú nenorocitú, ca vai de d'insul, pe lúngã unú nenorocitú, ce-í încã de aceea-şi nãţiune, de aceea-şi relegiune cu d'insul! Óre rãnitul mai póte aşteptã ajutoriú dela cine-vã, dacã vede, cã chãrú acela, ce cetesce jidovilor din sãnta scripturã mai-cã în fiã-care đi: „Sã iubesci pre aprópele tãú ca pre tine însu-ţi“ — dacã vede, cã acela singurú calcã porunca acésta dumnedeiéscã? Sërmanul omú! negre-

șitū, că-și perdū tótă speranța de ajutoriū și trebuia s'o perdă, vedēndū atātū de mare reūitate. Astū-feliū de purtare nu trebuia să-i grăbescă mórtea ?

Nu vi-se împle inima de amăriciune și ură, iubiților creștini, cândū audiți de fapta acésta ? Nu vă simțiți respinși și îngrețoșați de atātū de mare lipsă de dragoste ? Dară ce veți mai dice, deacă vă voi arēta, că și în mijlocul nostru, în mijlocul celor ce se numescū creștini și se mândrescū a fi învățacei Domnului nostru Isusū Christosū, — dacă și în mijlocul nostru se găsescū mulți, cari nu facū mai bine decâtū preotul și levitul din evangelia de astă-đi ? Și ce veți dice, creștine ! cându-ți voi arēta, că și tu, la multe întēplări, nu faci altmintrelea ? — Dacă veđi, bună óră, unū cerșitorū flămēndū și înghiățatū de frigū întindēndu-și mâna și cerēndu-ți ajutoriū, tu însă treci pe lângă d'insul cu inimă rece, ca și cândū nu l-ai vede : aū nu ești asemenea preotului judeū din evangeliă ? Dacă veđi unū omū bolnavū, dăcēndū în mijlocul drumului și plinū de rane, și care, nefiindū în stare să se rădice singurū trebuie să móră de bóla sa grozavă, tu însă treci înainte fără că măcarū să te apropii de d'insul : faci tu óre mai bine decâtū levitul din evangelia de astă-đi ? Dacă te rógă ūă veduvă seū unū orfanū de unū darū câtū de micū seū dacă cere unū seracū să-i dai din mésa ta plină de męcări ūă sfērmătură de pāne, tu însă ilū împingi înapoi fără îndurare : — spune-mi, cu câtū ești tu mai bunū decâtū avutul celū desfrēnatū, ce fu aruncatū în focul iadului pentru neîndurarea și lipsa sa de dragoste față cu Lazar ? Aū nu ești tu asemenea cărturariului fățarnicū din evangelia de astă-đi ? Aū dóră nu-lū ispitesci pre Christosū și tu, celū ce nu împlinesci porunca iubirii cătră aprópele, de și o scii fórte bine ? Ascultă dară cuvintele dumneđeiescilor lui buđe și învăță și tu, de-ūă-dată cu fariseul, cine-ți este aprópele și cum trebuie se-lū iubesci !

„Unū Sămăritēnū“, dice Isusū Christosū, „mergēndū pe cale, a venitū la elū și, vedēndu-lū, i-s'a făcutū milă. Și apropiāndu-se, a legatū ranele lui, turnāndū untū-de-lemnū și vinū ; și puindu-lū pe dobitocul său, l-a dusū la ūă casă de óspeți și a purtatū grijă de elū“. — Unū Sămăritēnū așa-dară, trecēndū pe lângă celū rănitū, s'a înduratū de a purtatū grijă de d'insul : — în adevērū unū ajutoriū fórte neasceptatū ! Da, iubiților, din partea unū Sămăritēnū nenorocitul neci ūă-dată n'ar fi asceptatū să-i vină vr'unū ajutoriū ; căci ji-

dovii și sămăritenii erau, din timpuri străvechii, dușmani neîmpăcați și mai ales jidovii se feriău de ori-ce atingere cu sămăritenii. Iudeii din Galilea, călătorind la Ierusalim nu treceău nici ūă-dată prin Samaria, cum li-ar fi fost mai de-a-dreptul, ci făceău mai bucuroși încungiurū câtū de mare numai să nu viă în atingere cu Sămăritenii. — Sămăritenul însă, bun de inimă, cum eră, uită de dușmănia acēsta; lui nenorocitul nu-i este nici Iudeū, nici dușmanū, ci omū, prietenū, frate! Elū descalică de pe vită sa, se apropiă de celū rānitū și-i cērcă ranele. Elū are cu d'insul puținū vinū, ca să-și stēmpere setea în deșertul, prin carele călătoriă; cu vinul acela îi spělă ranele pline de sânge și le unge āncă și cu untū-de-lemnū. Dară lui nu-i pare rēū nici de haina sa, ci-și rumpe cămeșă și lēgă ranele Iudeului rānitū. Rānitul, carele mai-că eră să mōră, se descēptă în urma ostenelelor Sămăritenului, eră Sămăritenul nu-l lasă āncă, ci-lū mai urcă pe dobitocul său, eră singurū merge pe lūngă d'insul pe josū, nebăgāndū în sēmă nici ferbințela dilii nici obosēla propriă; și merge de-lū duce într'ūă ospētăria și pōrtă grijă de însănătoșarea lui.

„Și a două-ți, plecāndū, scōse doi denari și dāndu-i gazdei, i a ȓisū: Pōrtă grijă de d'insul, și ori-ce vei mai cheltui, eu, cāndū mē voiū întōrce, îți voiū dā înapoi“. Sămăritenul ādecă nu se mulțămescē cu atāta, că l'a scosū pre Iudeū din gura morții, ci elū se îngrijescē și de însănătoșarea lui deplină. Elū plătescē gazdei bani pentru susținerea lui și făgăduiescē a-i dā înapoi totū ce ar mai cheltui. În adevērū, unū esēmplu strălucitū de amōre curatā și neînteresatā! Cāci ce puteā asceptă Sămăritenul ca rēsplată pentru tōte aceste? Nemică, cu totul nemică! Sermanul Iudeū, carele căduse în tālharī și fusese prādatū de tōtă averea, nu-i putē dā nemică, eră rudele Iudeului, întrebū, cu ce i-ar fi rēsplătitū, dacā nu cu ură și batjocură? Dară nu numai că nu puteā asceptă nici ūă resplată pentru fapta asta atātū de frumōsă, ci s'a supusū chiarū și unui pericol fōrte mare. Étă! ce istorisescū de Marcianū, carele deveni mai târdiū impēratū alū imperiului romanū. Pecāndū eră elū āncă tēnerū și în stare mai jōsă, dete ajutoriū unui greū rānitū, gāsindu-lū în cāmpū. Cu-tōte-că acēsta o făcū din inimă curatā și bine-voitōriă, totu-și fu arētātū la judecătōriă de nisce ōmeni, ce-lū vedurā în cāmpū lūngă trupul rānitului, cari, ce-i lucru mai mare, ilū ținurā chiarū de ucigașū și câtū pe ce eră să-lū

judece la mörte. — Cätü de lesne puteä şí Sämăriténul sä viiä în prepusü, de a fi omoritorül Iudeului ! Şi totu-şi nici periculul acesta nu-lü reţinü a face üä faptä, ce e demnä sä rëmänä, pentru töte timpurile, modelü prea frumosü de amóre adevëratä.

Întëlegeti deci, iubiţilor ascultători, cätü-i de frumösä şí mă-rëtä dragostea cea adevëratä cätträ aprópele ; totü-üä-datä însä pri-cepeţi din pilda acésta atätü de frumösä, că şí voi cu toţi sünteţi chiämaţi, ca sä vë deprindeţi la acéstä iubire şí sä o arëtaţi cu fapta, pentru-cä invëtätura, ce o dä Mântuitorül cärturariului iudeü, are şí pentru noi însëmnätate şí preţü totü atätü de mare.

Darä şí mintea ne invëtä, că dëtorinţa nósträ cea mai sântä este, de a-lü iubi pre aprópele. Spuneţi-mi, iubiţilor, ce hotärire póte avé omul aici pe pämentü, deacă nu, ca sä fiä virtuosü şí fericitü ? Érä apoi unde se póte aflä mai multä virtute, mai multä fericire, deacă nu acoló, unde se aflä şí iubirea adevëratä ? Fërá sëlbatecă este omul, ce nu cunósce faptele nobile ale iubirii cätträ aprópele ; pe d'insul ilü mënä înainte numai patimele cele mai înjositórie ! Ruşinea omenimii e acela, ce în nenorocirea cea mai mare a aprópelui rëmâne nepëtrunsü la inimä, ruşine mare pentru celü ce la strigëtele şí suspinele miseriei şí ale desperării rëmâne surdü ! Óre mai póte-se numërá la ómeni acela ce nu este pëtrunsü de simţul îndurării, cândü vede pre üä vëduvä vërsändü lacrimi ferbinţi şí amare ori pre unü or-fanü flämëndü ; cândü vede pre unü nenorocitü cu faţă slăbitä şí îngälbinitä rugändu-lü de ajutoriü ? — Fërice însä de cel ce óme-nilor nenorociţi li e amicü nobilü, de celü ce în faptele sale arëtä iu-bire cätträ aprópele ; fërice de tëra, ai cärii locuitori se întrecü îm-plinindü legea acésta sântä a iubirii cätträ aprópele ! Într' astü-feliü de tërä înfloreşte pacea, unirea şí buna întëlegere ; acoló nu se aflä nenorociţi, nu se aflä päräsiţi, cari ar trebui së despereze ; acoló vedü în casa avutului mulţämire şí pace, érä în coliba së-racului rugäciuni ferbinţi de mulţämire şí de bine-cuvëntare, ce le rădicä la ceriü cu inimä mângäiatä şí le rădicä pentru bine-fäcëtorii säi.

Simţiţi deci, iubiţilor, că şí voi sünteţi chiemaţi a avé dra-goste, simţiţi şí cunósceţi, că dragostea creştinëscä este legătura cea mai frumösä, ce împreună inimile ómenilor, cunósceţi, că färá de dragoste creştinëscä ómenii ar trebui sä se facä monstri îngrozitori şí înfiorători !

Fără de iubire către aproapele nici nu-și poate ajunge ori-cine chemarea creștină. A purta numele de creștin, fără de a fi în-suflețit și de dragoste către aproapele, nu ajută nimic și nu e destul nici decât să mărturisești numai, că iubesci pe Dumnezeu. Etă! ce dice s. scriptură: „Totu celu ce iubesc, este născutu dela D-deu și cunoșce pe D-deu, era celu ce nu iubesc, n'a cunoscutu pe D-deu, căci D-deu este iubirea“¹⁾ și era-și: „De dice cine-vă, că iubesc pe D-deu, era pre fratele său ilu ureșce, minciunosu este, căci celu ce nu iubesc pe fratele său, pre care-lu vede, cum poate iubi pe D-deu, pre care nu l'a vedutu?“²⁾ Vedeti dară, că dacă nu iubim pre aproapele nostru, nu putem iubi nici pe D-deu, era dacă nu iubim pre D-deu, ore mai suntem creștini? Ore nu suntem atunci cu multu mai rei decât păgânii cei mai varvari? Prin dragoste însă ne facem fii celui Preainaltu,³⁾ dragostea este mijlocul celu mai bun și mai sigur, ca să-ți dobândesci fericirea cea vecnică,⁴⁾ ea durează în veci. „De așu vorbi“, dice sântul apostolu Pavelu,⁵⁾ în limbe omenesci și ângerești, era dragoste nu așu ave, făcutu-m'am ca nișce aramă sunătoriă și chimvalu răsunătoriu, și de așu ave darul profetiei și așu șci tôte tainele și tôte cunoșcinta și de așu ave tôte credința, încâtu să mută și munți, era dragoste nu așu ave, nemică nu sântu. Și de așu împărți tôte avuția și de așu dá corpul meu să-lu ardă, era dragoste nu așu ave, neci unu folosu nu-mi este“.

Deci dacă-i este dragostea către aproapele fiă-căruia creștinu atâtu de trebuincioasă, apoi răsare pentru noi întrebarea, în ce stă dragostea acésta și cum trebuie să fiă însușită.

Acésta ni învătă foarte bine relegiunea Mântuitoriulu nostru Isusu Christosu și învătătura acésta se cuprinde în trei locuri ale evangeliulu. În evangelia sântulu Mateiu⁶⁾ dice Mântuitoriul: „Tôte câte voiți să vă facă omenii, faceți-le și voi lor, căci acésta este legea și profetii“, și'n sânta evangeliă de astă-đi⁷⁾ mărturisește legiuitoriul iudeu: „Să iubesci pre aproapele tău ca pre tine însu-ți“,

1) I. ep. Iónu 4. 7—8.

2) Ibid. 4. 20.

3) Luca 6. 35.

4) Ep. I. Iónu 4. 7 ss.

5) I. Cor. 13. 1—3.

6) Mat. 7. 12.

7) Luca 10. 27.

eră în evangelia sântului Iónu¹⁾ cetimū următoriele : „Să vă iubiți unul pre altul, precum eū v'am iubitū ; într'acésta vor cunósce toți, că sūnteți învățaceii mei, de veți avé dragoste între voi“. Într' aceste trei sintințe se cuprinde întréga poroncă despre dragostea nóstră. Noi trebuie mai ântâiū să-lū iubimū pre aprópele nostru așa, precum voimū să fimū iubiți și noi de alții ; mai departe trebuie să-lū iubimū cum ne iubimū pre noi înși-ne, și'n sfîrșitū trebuie să-lū iubimū astū-feliū, precum ne-a iubitū Isusū Christosū pre noi. Aice e totū ce cere dela noi legea dragostei.

„Tóte câte voiți să vă facă ómenii, faceți-le și voi lor asemenea“, dice Mântuitorul. Spune-mi, prietene, ce-i dorința cea mai ferbinte a inimei tale ? Unde țintesce năduința ta ? Ce te conduce pre tine câte-ūă-dată chiarū și la fapte neoneste ? Intrébă-ți inima și-ți va răspunde : Ți-i a minte să placī tuturor ómenilor, și voiesci să nu fii neplăcutū nimēruia. Deci cum voiesci tu să fii iubitū și stimatū de toți ómenii, așa-ți poroncesce Mântuitorul și ție, ca să iubesci și să onorezi și tu pre fiā-care omū, elu-ți poroncesce, ca tu cu dragostea ta să-i cuprinđi pre toți și de aceea, dacā ai ocāsiune a face bine și a-lū ajutorá pre aprópele tăū, nu mai întrebá : cine-i ? de ce relegiune-i ? seū de vei căpētá vr'ūă rēsplatá pentru aceea, ci fă, cum a făcutū îndurátul Sămăritēnū din sânta evangeliá de astă-dī ; dă-i ajutoriu după câtū poți și cum poți, căci elū este aprópele tăū, fratele tăū in Christosū, cu tine împreună moștenitorū alū fericirii vecinice.

Apoi mai trebuie după voiea đumnezeiescului nostru învățatoriu Isusū Christosū să-lū iubimū pre aprópele nostru cum ne iubimū pre noi înșine. Ce vre să dică : să iubimū pre aprópele ca pre noi înși-ne ? Iubiților, noi iubimū pre aprópele nostru ca pre noi înși-ne, dacā ne socotimū in locul aprópelui, ádecā dacā sērăcia lui o socotimū ca și cândū ar fi sērăcia nóstră, bóla lui bóla noastră, nevoia lui nevoia nóstră. Căci creștinul plinū de iubire își pune întrebarea : dacā așū fi eū in locul aprópelui meu, ce așū dorí eū, ca să-mi facă elū mie ? Și elū, întrebându-se așa, nu căpētá altū respunsū decâtū cuvēntul celū atátū de frumósu alū Mântuitorului : „Tóte câte voiți, ca să vă facă ómenii, faceți-le și voi lor asemenea“. De acestū cuvēntū se și ține elū și se pórtă după d'insal ; elū face aprópelui său aceea ce ar dorí, ca să i facă și lui, cândū s'ar aflá in

¹⁾ Iónu 13, 34.

locul aprópelui, cu alte cuvinte, elu-lu iubescce pre aprópele său ca pre sine însu-și.

În urmă trebuie să-lu iubimū pre aprópele nóstru, cum ne-a iubitū pre noi Isusū Christosū. Dar' în ce constă dragostea lui Isusū Christosū cătră noi? Ea constă în aceea, că elū a suferitū pentru noi mórtea cea crudă de pe cruce, rěscumpărându-ni sufletele nóstre de la mórtea cea vecinică. Aceea-și dragoste o cere elū și dela noi, ca s'o arětăm față cu aprópele nostru, ádecă ca să purtămū și noi grijă de mântuirea sufletului lui. Dară vai! câtū de puținī ómeni sūntū de aceia ce pórtă grijă și de sufletul aprópelui lor! Este fórte tristū dar' și prea adevēratū, că chiarū părinții nu pórtă grijă de mântuirea copiilor lor; ei îi lasă să crească în întunerecul nesciintei și alu desfrēnării, se îngrijescū dóră numai atâta, ca să aibă cele trebuincióse pentru viēta acēsta trecētóriă, dară ce se atinge de viēta lor cea vecinică, de acēsta nu le pēsă. Și áncă cu câtū mai puținū li pēsă stăpânilor de mântuirea sufletului slugilor și alū supușilor lor! Amicii sarū în ajutoriū unul altuia, cândū se află în împregiurări grele, dară câtū de rarū găsesci astū-feliū de amicēță, cândū e vorbă de bunurile cele vecin ce!

Dacă ne împune Mântuitoriul nostru să purtăm grijă de binele celū timpuralū și trecētoriū alū aprópelui nostru, cu câtū mai vērtosū trebuie să ne simțimū îndētoriți a-i stă într'ajutoriū, ca să-și câștigue fericirea cea vecinică. Dice dóră însu-și Isusū Christosū: „Nu vē îngrijiți de viēta vóstră, ce veți mánca și ce veți bé, nici de corpul vostru, cu ce vē veți îmbracă. Aū nu este viēta mai mare decâtū hrana și corpul decâtū îmbrăcăminteá? Ci căutați mai vērtosū împērăția lui Dumnedēu și dreptatea lui“. Dreptū aceea să nu ne mulțămimū a dá mână de ajutoriū aprópelui nostru numai în nevoile pămētesci, timpurale, ci să-i ajutămū mai vērtosū, ca să-și câștigue comorele vieței vecinice, căci aceste sūntū de prețū nemēsuratū mai mare decâtū tóte bunurile pămētesci.

Ați priceputū așá-dară. Iubiților Ascultători, întēlesul și scopul pildei prea frumóse din evangelia de astă-dī, ați cunoscutū, că Isusū Christosū cere dela noi dragoste adevērată și curată cătră aprópele nostru, dragostea, ce este în stare, a aduce în timpū de nevoie și jertvele cele mai mari pentru binele aprópelui, dragostea, ce să-i cuprindă pre toți ómenii, ba chiarū și pre inimi. Acēsta o rēcunoscū și fariseul celū fățarnicū, care-lū întrebă pre

Mântuitoriul în modu viclenu, cine este aprópele său. Și de aceea, cându-lu întrebà Isusù Christosù : „Deci care dintr'acei trei ți-se pare a fi aprópele celui ce căduse în tálhari?“ trebuí se răspundă cu rușine : „Celu ce a făcutu milă cu elu“. Atunci i-a disù Isusù : „Mergi de fă și tu asemenea“. Da, mergi, de fă și tu asemenea, creștine, mergi și fă aceea ce a făcutu Sămăriténul celu înduratù ; atunci de bună sémă vei cautá óre-cândù la óra morții cu cea mai mare linisce și cu supunere deplină și vei audí din gura dumne-deiescului tău judecătoriù cuvintele cele ce te vor face fericite : ádecă „Ceea ce ai făcutu celui mai micù d'entre frații mei, mie mi-ai făcutu ; intră întru împărăția vecinică“. AMIN.

СЛОВО

при погребеніи старого челоуька.

*Съдениа вънецъ славы, на пути
правды обрътаемый.*

Прчт. Сал. 16. 31.

Каждый челоуькъ желаетъ собъ изъ всего сердца высокой старосты дождатеся, много лѣтъ на сѣмъ свѣтъ прожити. Желаніе такое есть дуже хороше, бо житіе сіе земное, есть намъ отъ Бога и для того даное, абы мы до вѣчнаго житія приготавлилися. Сего ради и Господь нійде на землю, да насъ на небеса возведетъ. А приготавлиеніе до вѣчности во царствѣ небесномъ въ томъ состоитъ, абы мы по воли Господной ходили, законъ Его точно выполняли и добрыми учинками украшались, бо лише только въ сей способъ можемо собъ счастливость вѣчну въ царствѣ небесномъ заробити. Блажены непорочнии, въ путь ходящіи въ законъ Господни.

Святый Апостоль кажетъ : Сей вѣкъ есть посѣвъ а той есть жатва, что кто, тутъ посѣетъ, тое тамъ и пожнетъ ; сѣяи въ славу, въ славу и пожнетъ, сѣяи въ честь, въ честь и пожнетъ. Отъ и видите, любимыи христіане, что чѣмъ льпша заслуга, тѣмъ и льпша заплата, чѣмъ больше дѣлъ добрыхъ на свѣтъ собъ собираемъ тѣмъ большу заплату, тѣмъ больше блаженство на другомъ свѣтъ отъ Бога пріймаемъ. Отъ и томужь то, чѣмъ долше челоуькъ на сѣмъ свѣтъ жіетъ, тѣмъ больше имѣетъ онъ часу добрыми дѣлами собъ вѣчное блаженство, спасеніе и царство небесное заслужити. для тогожь то и каждый изъ насъ такъ горячо желаетъ высокой старости дождати ; тому то и мы должны людямъ высокой старосты, особливу честь, особливое уважанье, особливое шанованье отдати. Духъ святый называетъ съдину вѣнцемъ, онъ чрезъ уста премудрого Саломона такъ говоритъ : „С ѣ д и н а в ѣ н е ц ѣ с л а в ы н а п у т и п р а в д ы о б р ѣ т а е м ы й“.

Въ святомъ писанію дальше выразно стоитъ, что Господь Богъ повелѣваетъ съденъ, т. е. высокой старосты, соотвѣну честь и почтеніе отдати, бо чрезъ пророка Мойсея такъ Онъ говоритъ : „Предъ сивою головою да встанети, старыхъ да почитаети“ ; дальше повелѣваетъ Господь Богъ чрезъ Сына Сіраха : „Юноше слухай поважно старыхъ и розважуй съ часта слова ихъ“.

Изъ всего видимо, же высока старость особливу увагу и особое достоинство заслужуетъ. Честь сія, почтеніе и достоинство сіе, должны всегда на добромъ и твердомъ основаніи збудованы быти, збудованы на фундаментъ знанія, розсудку и богобоязности, бо такъ писано въ книзѣ Сіраха : „Вънецъ старосты есть богатство знаніи а честь ихъ боязнь Божія“. Тому же то, кто въ старосты желаетъ вънецъ славы получить, той долженъ зъ молодю на благоговѣніе и разсудительность навикати, зъ молодю путемъ правды ходити, зъ молодю волю Господню творити, и заповѣды Божіи охотно вышолняти, бо когда говоритъ Духъ святой, же съдина вънецъ славы, то додаеть до того еще, что есть старость вънцемъ славы, но на пути правды обрѣтаемый. Мы знаемо, что лише честныи люди и въ старости имѣють честь, а ни безчестныи и позорныи, якъ н. п. пьяницъ, злодѣи, чюжоложники, ушуканць, и тѣмъ подобныи, бо хотяи бы сіи и незнати якъ за стари были, то однако ихъ никто не почитаетъ, на ихъ слова незважаеть, и ихъ за изверговъ всего рода чловѣческаго держитъ. Для того же то христіанине, если позволить тебѣ Господь Богъ высокой старосты дождатися, и хочешъ, чтобы тебе люди за люди мали, и чтобы тебе въ твоей старосты почитали, то старайся въ каждомъ твоимъ поступку честнымъ и ретельнымъ чловѣкомъ быти, старайся охочо и при каждой способности твоему ближнему прислужися, будь благій и смиренный, бо знай, что гордымъ Богъ противится ; не вдавайся въ роскоши и своевольства, не дѣлайся рабомъ гнѣва, грѣха, злосты, роснуства безбожія и нечестія а найначе пьяства, бо они ни досыть что тобѣ здоровье подкочують и уничтожаютъ, твой вѣкъ коротають, но они виною, что тебе въ твоей старосты никто и не пожалуетъ, твои слезы набачитъ, твои зойки и стоны нечуеть ; того ради старайся премудрость приобрѣсти, бо знай, что въ десной рѣцѣ премудросты находитея долгожитіе, а въ лѣвой богатство и слава ;

только тое памятай, что начало премудрости есть боязнь Божія ; для тогожь будь богобоязливимъ, бо знай, что Господь Богъ всюда и всегда съ тобою ; все что робишь такъ роби, якъ колибы Господь при тобѣ стоялъ. Уповай на Господа, люби Его, и старайся каждого часу, Ему угодити, та бо лишь такъ слова Его и на тобѣ исполнятся : „Пребывай во мнѣ и азъ прибуду въ немъ и насыщу его долгоденствіемъ и явлю ему спасеніе мое“.

О, если бы мы познали, что нема ничего лишного, что нема ничего пожеланнѣйшого и пріемнѣйшого, якъ только Бога любить и бояться и Его волю исполняти, то мы тогда познали бы, же только въ семъ истина честь, же только въ семъ истина хвала, истина слава, же только въ семъ долгожитіе, вѣнецъ старосты, и вѣнецъ неувядаемый въ царствѣ небесномъ содержится.

О Іисусе сладчайшій ! Оберни все наше стараніе и дѣланіе къ небеси, поднеси души наши до любви небесной, приглуши въ насъ всяку тѣлесну склонность, умертви всяке наше привязанье до земли, бо чтожь намъ по ней, она намъ чужа, а только — небо есть наше родное отечество !

О тамъ такъ пріятно, тамъ такъ мило и весело, тамъ такъ свѣтло, тамъ отъ пречюдеснаго милозвучнаго ангелскаго пѣнія все небо разносится, тамъ только лишь одну хвалебну пѣснь чути !

О ! Кобы то и мы могли такими счастливыми быти, та въ небѣ счастливостію вѣчною наслаждалися. Можетъ быти, что нѣкоторые изъ насъ до той вѣчной счастливости достанутся, но лучше было-бы, чтобы мы вси Богу сподобалися, и до вѣчнаго блаженства покликаны zostали.

Любимыи христіане, каждому изъ насъ возможно царствоневесное достигнути, бо тое отъ наше воле залежитъ. Отъ нашей воле не залежитъ быти богатымъ, разумнымъ, хорошимъ, но отъ Божои, но быти уцти вымъ, честнымъ, богобойнымъ, тверезимъ — словомъ быти человекомъ Богу подобающимъ, тое вже лише отъ нашей воле зависить ; а слѣдовательно и счастливость вѣчна отъ нашей воле, отъ насъ самыхъ залежитъ, бо мы маемо свободну волю, та и можемо робыти, что намъ подобается, чи доброе чи злое, тое твердитъ даже и народна преновѣдка поучаючи насъ словами : „Якъ собѣ постелимо, такъ и спати будемо“.

Но обернѣмся мыслями нашими отъ сей земли къ небу, къ нашему родному и правди ому отечеству, гдѣ и сей старенькій

человѣкъ, на котораго погребеніе такъ численно собрались, дабымъ ему послѣдну честь отдали — стоитъ и отъ Господа Бога заплати вѣчной очикуетъ.

Не стану всѣ его добри дѣла тутъ числити, бо они суть намъ всѣмъ извѣстны. Намъ всѣмъ знакомо, что онъ побожно, благопристойно, тверезо, честно и со каждымъ человѣкомъ въ згодъ и миръ жилъ. Онъ удостоился отъ Господа высокой старости дождати, свои дѣти до людей превести и ихъ счастиемъ наслаждаться. Тихое и спокойное было его житіе, тихо и спокойно онъ свою туземну благочестиву жизнь скончилъ, и во вѣчность переселился, мы всѣ твердо надѣемся, що онъ въ царствѣ небесномъ, гдѣ всѣ праведныи находятся, вѣчно со всѣма святыми царствовать будетъ.

Однакожь живши онъ тутъ на сей земли, яко человѣкъ а не яко святой може, согрѣшилъ и не попращался за тое просить онъ чрезъ мене, дабысте его въ молитвахъ не забували, о немъ память творили, а теперь его попрощали первый, другій третій разъ и изволили тутъ надъ его могилою обыкновенныи молитвы изговорити: „Отче нашъ“, „Вѣрую“ и „Богородицы Дѣво“. Аминь.

ВАСИЛІЙ ЖАЛКОВСКІЙ.

парохъ отъ Суховерхова.

CRONICĂ

(**Actū de fundățiune.**) Am primitū cu bucuriă scrisoarea d-lui căpitanū de districtū și consiliariū guvernialū, Iosifū Cochanoyschi, cu care ni-a cumunecatū următoril uricū : „Vēduva repăusatului protopresviterū Mihaiū Constantinovicū, decoratū cu crucea de aurū cu corōnă pentru merite, a oferitū pentru scopuri de binefacere suma de ūă miă de florini cu intențiunea, de a onorā memoria defunctului ei soțū, lăsândū în scirea mea a dispune asupra banilor.

În conveniri continue de mai mulți ani cu prea stimatul adormitū în Domnul protopresviterū **Mihaiū Constantinovicū** m'am încredințatū, că mai alesū îi erā a minte și lucrā cu ardōre pentru înaintarea culturēi populare ; deci sūntū sigurū, că facū în înțelesul defunctului, deacă realisedi cu suma oferitā de soția sa fundățiunea următorā : 1) Din suma susū numitā s'a cumpēratū oblegățiunea rentelor de statū cu data Viena 14 April 1881 Nr. 3080 pr. ūă miă de florini v. a. cu interese anuale de 50 fl. v. a. nesupuse birului.*) Oblegățiunea are să se pēstreze la consiliul scolariū localū în Vatra-Dornei, erā interesele ei anuale sūntū menite pentru totūde-a-una scopului, de a face cumpērature pe sama bibliotecēi scōlei populare din Vatra-Dornei. 2) Întrebuințarea astū-feliū precisatā a numitelor interese are să se realizeze în totū anul prin consiliul scolariū de locū din Vatra-Dornei, care are să alegā cărțile de procuratū și să făptuēscā procurările acestea. La alegerea cărților pentru biblioteca scōlei populare sūntū de băgatū în sama cu acurătēta determinățiunile ordenățiunii normative a Ministeriului c. r. de cultū ddtō 12 Iuli 1875 Nr. 315 (Fōiea ordinățiunilor Nr. 28 ex 1875). Asupra întrebuințării acesteia a banilor trebuie să pōrte

*) Cu restul de 61 fl. v. a., ce au întrecutu la cumpērarea oblegățiunii acesteia s'au cumpēratu cărți (scrieri pentru junime în limba română și parte și în limba germană) pentru biblioteca, ce are să se urdēscā în Vatra-Dornei.

consiliul scolariu localu totu-de-a-una contu documētatū. Câmpulungu în 2. Septemvre 1883. Iosifū Cochanoyschi, c. r. consiliariu guvernialu și căpitanu de districtu“. — În adevēru, frumósa amintire și nemeritā menire!

(Stipendiele din fondul relegiunariu gr. or. pentru studintii gr. or.) Cele 18 stipendie, ce se da din fondul relegiunariu pentru studintii gr. or. dela gimnasiale din Cernăuți și din Sucēvā, e cunoscutu, că furā sistate prin resoluțiunea prea înaltă din 2. Optomvre 1880. Considerându însă că înstitutele acelea suntu cercetate din anu în anu de mulți studintii gr. or. talentați, dară atātu de sēraci, încātu din lipsa mijlócelor de susținere își întrerupū studiile. Prea onoratul Consistoriu a cerutu în 16/28 Aprilu a. c. dela Inaltul Ministeriu c. r. de culte ca să reactiveze stipendiele acelea. Inaltul Ministeriu e și acum plecarea, de a le reactiva, dară cu modificarea, ca stipendiele să nu se mărginēscā numai la gimnasiale atinse, ci să se împărțēscā și la cele-l'alte institute de culturā din țērā. De aceea a cerutu în 21 Iuniu a. c. propunerile respective dela c. r. guvernū de aice. Guvernul le-a și formulatū și a nume, ca pentru fiā-care din cele trei gimnasiale, ádecā din Cernăuți, Sucēvā și din Rădăuți, apoi pentru scóla reală gr. or. din Cernăuți să se sistimi-seze câte 6 stipendie și pentru scóla reală inferióră din Sirete 4 stipendie à 80 fl. v. a.; érá pentru pedagogiul de statū din Cernăuți 10 stipendie à 100 fl. și pentru scóla industrială din Cernăuți 10 stipendie à 80 fl. v. a. Acésta formulare a cumunecat-o Inaltu guvernul c. r. în 1 Septemvre a. c. Prea onoratului Consistoriu, cerēndu-i părerea, érá Prea onor. Consistoriu și-a datū părerea, ce i-se ceru în 13/25 Septemvre a. c. in modul următoriu: Pentru confesiunalii gr. or. din Bucovina să se înființeze la gimnasiale din Cernăuți, Sucēvā și din Rădăuți câte 8 stipendie à 80 fl. v. a.; la scóla reală gr. or. din Cernăuți 7 stipendie à 80 fl. v. a.; la scóla reală inferióră din Serete 4 stipendie à 80 fl. v. a.; la pedagogiul de statū din Cernăuți și la scóla industrială din Cernăuți câte 10 stipendie à 80 fl. v. a. pe anu, in urmă să se încuviințeze 600 fl. v. a. pentru sprijinirea anuală a studintilor de la scóla poporală gr. or. din Cernăuți. — In adevēru e prea necesariu, că stipendiele acestea să se înființeze și să se împărțēscā câtu de curēndu.

(In Milie răpăusa în 6/18 Optomvre a. c. după unŭ morbu scurtŭ și în adunca etate de 81 de ani parochul localŭ Stefanŭ Husiatinski.) Răpăusatul, carele de abia cu ũă lună mai nainte petrecŭ în mijlocul copiilor, amicilor și stimătorilor săi rara sərbare a nunții sale de aurŭ și speră încă a petrece la începutul anului viitorŭ și iubileul de 50 de ani alŭ activității sale păstorești, eră născutŭ în Sniatin în Galiția la a. 1802 din părinți orășeni de confesiune rom. cat.; după terminarea studiilor sale liceale apuca-se ũă carieră civilă, dară curându i-și schimbă planul, simțindŭ chiămarea pentru preoția ortodoxă; deci făcându formăletațile necesarie se converti și intră în-dată în 3/15 Septemvre 1830 în seminariul clericalŭ din Cernăuți unde începŭ a se califica pentru starea preoțescă și a studiă s. teologia la institutul teologicŭ, ce eră activatŭ nu prea de multŭ. Terminându-și studiile aceste cu succesŭ bunŭ, fu chirotonitŭ de episcopul Isaia Balosescul în 25. Decemvre 1833 (6. Ianuariŭ 1834) în diaconŭ și în 25. Fevruariŭ (9. Marte) 1834 în presviterŭ și decretatŭ ca administrătorŭ parochialŭ la Storoneti, unde deveni parochŭ la a. 1836; eră la a. 1834 se strămută la enoria Milie, unde rămase activŭ pēnă la morte, păstorindu-și turma cuvântătoria cu blândetă și prudintă și stăruindŭ cu multă energiă la rădicarea bisericei celei noue și la înființarea scōlei populare, care o îndestră cu cele necesarie și îi oferi și pământŭ în destul ca dotățiune. Actul înmormētării îlŭ sēversī protopresviterul actualŭ alŭ Ceremușului Preacucernicia Sa pār. Grigoriŭ Procopovici în soborŭ cu mulți preoți, eră cuvântul funebralŭ îlŭ pronunță la momētŭ preotul de ajutorŭ din locŭ Cucernicia Sa părintele Teodorŭ Semaniuc. Fiă-i țerina ușoră și amintirea eternă!

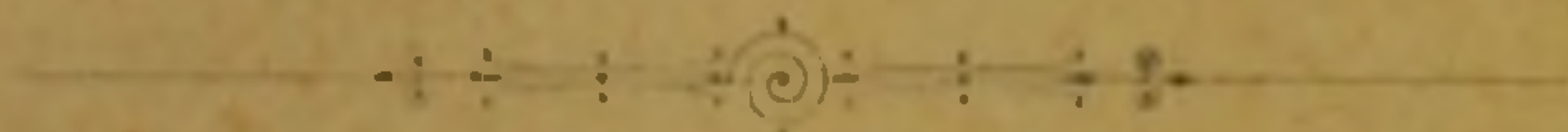
(**Sântirea bisericei din Samușinŭ în Protopresviteria Dni-strului.**) În Samușinŭ aŭ făcutŭ părochienii împreună cu patronul, d-lŭ baronŭ Otto de Petrino și cu concursul parochului de locŭ, par. Grigoriu Hostiucŭ ũă biserică frumōsă, care fŭ sântită de Inaltŭ Prea Sântia Sa părintele nostru Archiepiscopŭ și Mitropolitŭ în 23 Optomvre (4 Noemvre) a. c. Inaltŭ Prea Sântia Sa plecă din Cernăuți la actul sântirii în 22 Optomvre (3 Noemvre) împreună cu Archipresviterul, Preacucernicia Sa pār. Grigoriŭ Hacmanŭ, cu Exarchul Cucernicia Sa pār. Ionŭ Procopovici și cu archidiaconul cathedralŭ, Cuviosia Sa Isaia Isopescul. În Cucur-micŭ fŭ întimpinatŭ Inaltŭ Prea Sântia Sa lŭngă biserică de parochul localŭ cu

procesiunea bisericească și abătú la patronul de locú, d-lú Antonú de Iacoboviciú. La portalul de lúngă Verbăuți, făcutú a nume în onórea Prea Sântiei Sale, erá multú poporú împreună cu parochul și cu procesiunea bisericească din Verbăuți; aice erá și unú banderú de călăreți, cari mergendú apoi înainte se schimbará din satú în satú; așa esise și Iurcăucenii și se aședase lúngă úă columnă, care erá îmbrăcată cu diferite covóre și cu florí; totú așa și poporul din Pohărlăuți. In Ocna atátú la intrare în satú câtú și lúngă biserică eráu portale frumóse. Lúngă portalul de lúngă biserică se însirase procesiunea bisericească și mai totú poporul din Ocna în frunte cu protopresviterul ținutului și cu parochul de locú. Aice întrá Inaltú Prea Sântia Sa în biserică, spre a fi de față la serândă, după care se duse la curtea D-rei Ecaterina de Zota, unde fú întimpinatú de d-lú baron Nicu de Musteța. In totú locul, unde esise poporul cu procesiune bisericească, Inaltú Prea Sântia Sa îi ținú scurte avorbiri, îndemnându-lú la stărnicia în credință, la muncă și cruțare, și împărțându-i bine-cuvéntarea archieréscă. A dóua-đi Duminică deminéta ajunse Inaltú Prea Sântia Sa în Samușinú, unde se vérsí ceremonia sântirii bisericeí și s. liturgiă în soború cu mai multí preoți. După actul sântirii ținú Inaltú Prea Sântia Sa úă cuvéntare, în care lăudá delul relegiosú alú ctitorilor și alú adăogătorilor, cari au luatú parte la facerea bisericeí. A dóua cuvéntare o ținú după s. liturgiă exarchul catedralú pâr. Iónú Procopoviciú. După mésză, care fú șervită în locuința parochului localú pâr. Grigoriu Hostiucú, Inaltú Prea Sântia Sa se întórse dreptú la Cernăuți.

Mórtea ne'mpacată și-a luatú érá-și úă jertfă din mijlocul nostru, încetându din viéta unú demnitarú alesú alú bisericeí nóstre, unú păstorú credinciosú turmei sale, unú părinte cu multă inimă nu numai pentru familia sa, cí și pentru multí orfaní și nevoiesi, Archipresviterul-Stauroforú și parochul din Ipotesci, părintele **Georgiu Grigoroviciú.***) Elú adormí în Domnul Mercuri în 26 Optomyre (7 Noemyre) a. c. în Ipotesci, ajungendú etatea de 77 de ani. Erá născutú în satul Mitocul-Dragomirnei și-și făcú studiele la institutele din Cernăuți, după a căroră terminare fú chirotonitú în diaconú în 26 Ianuariú (7 Faurú) 1836, érá în 2/14 Faurú a. a. în preotú și rúnduitú la administrarea enoriei din Ipotesci; aici, devenindú

*) După documintele familiare din Ispasú îi erá cumumele ade-vératú *Rotopanú*.

parochi în anul 1838, petrecu pînă la mörte. Dară cu privire la vrednicia sa îi mai fú incredințată în anul 1848 și conducerea protopresviteriei Sucevei, era în anul 1855 fú înstălatu într'insa protopresviteru definitivu. Meritul, ce și-lu căștigă pe terenul bisericesc, luptându-se mai alesu cu bărbăția pentru Autonomia bisericei noastre aice în țeră, câtu și vieța-i esemplariă ilu îndemnară pre Inaltu Prea Sântia Sa Archiepiscopul și Mitropolitul nostru Silvestru a-i conferi și demnitatea de Archipresviteru-Stauroforu. Inmormentarea i-se făcú în 29 Optomvre (10 Noemvre) a. c. în Ipotesci în ființa de față a unei mulțimi nespuse de mari de amici, cunoscuți și de popor. Ceremonia funebrală se sēversí în soború de Prea Cuvioșia Sa pâr. Archimandritu-Mitroforu Dariu Tarnoviețchi din Sucévă, și de Prea Cuvioșia Sa pâr. Archimandritu-Stauroforu Mironu Calinescu împreună cu mai mulți preoți. Fia-i țerina ușoră și memoria bine-cuventată.

Redactoriú primariú responsabilú :
Protopresviterul

Artemiu Berariu.

Redactoriú alú doile pentru textul slav.-rusescu :
Profesoriú de cãntarea corală

Isidoru Vorobchievici.

Administrãtorú și editorú : Archimandritul-Mitroforu

Arcadiu Ciupercovici.

CANDELA.

Jurnală bisericescă-literariu.

Apare oă-dată pe lună.

Nr. 12.

Cernăuți, 1. Decemvre 1883.

Anul II.

Morala adevărată e nedespărțită de relegiune.

Contra adevărului acestui alu Creștinismului se îndreptă spiritul timpului modernu, ce tinde a scôte relegiunea din viața publică și a ferí viața naturală de înriurința ei. Și de ce? pentru-că relegiunea — ni spunu — are cuprinsu supra-firescū, îi imprimă așa-dară și vieței pământesci oă referință supra-firéscă; așa túlbura ea armonia vieței naturale și periclita fericirea ei, și adaogū, ca dóră într'atâta n'ar fi ea de prisosū, încâtū s'ar cuprinde numai din simțiminte; căci așa ar fi ea unū feliū de poesiă a vieței, în forma acésta ar fi produsul vieței naturale și ar coréspunde unei trebuințe a năturei omenesci, mai alesū năturelor femeiesci, căroră li-se șede relegiunea fórte bine și li imprimă unū aerū deosebitū; astū-feliū de relegiune pentru năture simțimentale, — conchidū ei — póte esistá, dară cine este străpusū în realitatea aspră a acțiunii și a vieței publice, n'are nici timpū nici locū pentru dinsa; érá câtū pentru împlinirea dētorințelor morale, ea-i de prisosū, ba ca elementū străinū în viața acésta o și împédecă chiarū. ¹⁾

Numai morală decí și nici oă relegiune: — așa îi audimū pe mulți susținēdū în timpul de față.

¹⁾ Strauss, Leben Jesu für das deutsche Volk, 1864.

Acésta negățiune a făcută progrese neasceptate, căci n'a rămasă numai pe lîngă negățiunea relegiunii, ci a mersă mai departe, negându în multe privințe chiară și ordinea morală.

Indoiéla în puterea și îndétorirea nestrămutată a legilor morale, ajutată de ipotezele Determinismului și ale Măterialismului modernă, se lătesce totă mai multă și a ajunsă chiară în păturele poporăciunii, spre a sugé ca ăă lipitóre din mēduva cea mai sănătósă și mai bună.

Résultatele stătistice morale demustră în modă evedinte, dară și înspăiméntatoriă, că cu totă respândirea și ameliorarea învățăméntului demoralisăciunea nu se opresce în progresul ei. ¹⁾

Apoi frasa, că morala e nedependinte de relegiune, nu este nóă; ea apucase a fi frasa filosofiei antice, care învăță, că morala nu isvoresce din relegiune, nici nu conține vr'ună eleméntă religiósă: Relegiunea nemorală și morală nerelegiósă a fostă resultatul, la care a ajunsă filosofia păgână. ²⁾ Urmările teoriei acesteia a fostă decădinta religiósă-morală, după care a urmată apoi decădinta socială și cea politică.

Lucru fórté năturală, căci cum e principiul, așa-i și morala. Și în adevără, noi nu ni putemă neci chiară imăgină viéță sóledă, cu dreptate, fără împlinirea celei mai înalte dētorie de dreptă, ce o are omul ca creătură față cu Dumnedē. „Fiul onoréză pre părintele său și șerbul pre domnul său; dară de sîntă părinte, unde este onórea mea? și de sîntă dōmnă, unde este frica de mine? dice Iehova, Dumnedēul oștirilor“. ³⁾

Dacă ne întrebă, ce este relegiunea? nu putemă dá altă răspunsă decâtă că relegiunea este împlinirea dētoriei de dreptate față cu Dumnedē; este espresiunea formală a șervitului, cu care e dētoriă creătura Creatoriului ei. Dētoria religiósă nu este așa-dară decâtă ăă fórmă, în care se realizéză virtutea cardinală a dreptății.

¹⁾ Comp. în privința acésta: Schmoller, Ueber die Resultate der Bevölkerungs- und Moralstatistik, 1871, p. 12. s. c. u. — Das Geld — und dazu Gesundheit, um das Leben möglichst lange zu geniessen — ist heute schon für die Tausende, deren Sinnen und Trachten einzig auf diese Welt geht, das begehrenswerteste aller Güter, das Idol, das Tag und Nacht ihre Phantasie umgaugelt. — Der christliche Glaube und die menschliche Freiheit. I. Präliminarien, Gotha. 1880.

²⁾ Vedr: Haster, Ueber das Verhältniss der heidnischen und christlichen Moral. München. 1866.

³⁾ Malachia, 1, 6.

Nu este deci logică, dacă susținem, că dătorința religioasă trebuie să meargă 'nainte tuturor celor-l'alte virtuți morale? Fără îndoială, căci ea este prima virtute, atât cu privire la obiectul ei, care e Dumnezeu, cât și la înrîurința, care o are asupra tuturor virtuților morale, ce purcedu dela dînsa, ce sîntu purtate de dînsa și cari nu au decît printr'însa prețu și însemnătate. Intr'acestă înțelesu dice s. scriptură: „Teme-te de Dumnezeu și păzesce poruncele lui; căci acesta este totă dectoria omului“. ¹⁾

Dumnezeu n'are trebuință de preamărire din partea creației, căci El ū este împăratul măririi, împăratul, pe care creația nu-lu pôte nici mări nici micșorâ nici nimici; cu tôte acestea El ū o cere dela omŭ, pentru-că omul are trebuință de șervițu și preamărirea lui Dumnezeu, căci cultul religiosu este ūă condițiune principală a ființei omenesci, și el ū se realizază în cunoștința lui Dumnezeu, în mărturisirea și șerbirea lui.

Așá-dară moralitatea omului fără de religione, ádecă fără de conștiința depindinții sale de Dumnezeu și fără de expresiunea ei este cu totul nemorală, pentru-că ea începe cu negarea ființei omului și a dătorinței de dreptate față cu Dumnezeu și nemicesce raportul cel ū strînsu dintre omŭ și Dumnezeu, pe care se basază tótă viața spiretuală mai înaltă.

Și apoi ordine morală, lege morală, necum să existe, dară nici nu se pôte cugetá fără de unŭ principiŭ atotŭ-înaltŭ personalŭ, fără de unŭ legedătătoriu eternŭ, ádecă fără de Dumnezeu. Ea presupune numai decît unŭ legedătătoriu, așá-dară ūă personalitate și anume ūă personalitate îndestrată cu ūă autoritate mai pe susŭ de cea omenescă. Ea are sâncțiunea necesariă numai atunci, cândŭ se înfățișază ca expresiunea voinței lui Dumnezeu, care unicul este în stare a împreună cu împlinirea ordinii morale măsura de fericire și de îndestulare, care să întrécă cu multŭ neplăcerile abnegățiunii în interesul moralŭ mai înaltŭ, și pe de alta parte a grămádi pe capul făcătorului de rele atáta durere, nelinisce și părere de rău, încátŭ se întrécă tôte plăcerile îmbinate cu faptele lui nemorale.

Numai-cátŭ așá se asigură ordinea morală între ómeni în valul patimelor și alŭ ispitelor. Dacă ori-și-ce lege nu cápétá decît prin sâncțiune válóre și putere deplină de îndetorire, cu câtŭ

¹⁾ Ecclesiast. 12, 13.

mai multu trebuie acésta împregiurare afirmată cu privire la legile morale, cari sîntu fundăméntul a tótă legislațiunea omenéscă. ¹⁾

Acésta couvingere a fostu rēpreséntată și în timpul anti-creștinescū și anume în contra sofisticeī lui Epicur.

Aristotele dechiară cultul de prima ocupăciune între cele principale, fără de care nu pôte să existe statul, pretinde, că preoția să fiă prima stare în statū și cere, că cultului să-i fiă consacrate edificie anumite. ²⁾

„Dumnezeū — dice Plato cetățenilor statului său idealū — Dumnezeū, care, precum ne spune vorba din bătrâni, direge începutul, cursul și finea tuturor lucrurilor, le conduce tóte la ținta cea prefiptă. Lui îi urmăză dea-pururea dreptatea, care pedepsesece pre cei ce nu împlinescū legile dumnezeiesci. Celū ce voiesce să ducă viétă fericită, acela să se țină de d'însa (dreptate) cu tăriă și să-i urmeze cu minte umilită și bine-ordinată. Dară dacă cine-vá se înalță, fiă din închipuire îngîmfată, fiă în urma avuțiilor, a demnităților seū a frumuseței corpului și se ațită întru ínima sa în superbiă și nesocotintă, ca cândū n-ar mai avé trebuință de nici ũă dieregere seū conducere, cugetândū, că ar fi în stare a conduce însu-și pre alții, — unul ca acela rămâne înapoi ca celū părăsitū de Dumnezeū și așa asociându-și pre alții la aceea-si opiniune, se face încurcătoriū și obraznicū. Póte-că astū-feliū pare elū bărbatū însemnatū; dară nu după lungū timpū îlū ajunge pedépsa dreptății, și étă! că se nemicesce însu-și, își nimicesce economia și statul. Atâta măcarū este evedinte, că fiă-care trebuie să urmeze conducerii lui Dumnezeū“. ³⁾

Și în altū locū alū scrierilor sale mai dice: „din capul locului să fiă couvingerea cea mai firmă a tuturor cetățenilor, că deii sîntu domniī și conducătoriī a totū, ce esistă și totū, ce se întimplă, depinde dela dispunerea și voința lor“. ⁴⁾

„Eū nu sciū, dice și Cicero, de este cu putință, fără evlaviă cătră Dumnezeū, să mai esiste și să se realizeze fidelitatea și cređința în soțietatea omenéscă și idea dreptății în genere“. ⁵⁾ Și prea adevēratū, căci rádēcina dreptății e în morală, érá morala e înrădě-

¹⁾ Comp. Hettinger, I. p. 550. s. c. u.

²⁾ Politic. VII. 8. 9. 12.

³⁾ De legg. IV. p. 716.

⁴⁾ De legg. L. X.

⁵⁾ De natura Deor. 1. 2.

cinată în relegiune. Nici unu statū nu s'a desvoltatū din vr'ua teoriā de dreptū abstrasā, ci s'a întemeiatū totū-dea-una și pretutindene pe relegiune și morală. Statul nu produce relegiunea, ci o află de a gata, și pe fundământul ei se întemeiază și se desvóltă mai departe. De aceea n'aū crescutū și n'aū înfloritū decâtū statele, cari aū pēstratū cu ardore și cu tăriā acestū fundământū. Apunēndū păgânismul, în-datā dreptul de statū a prinsū rădēcine adūnce în ideele relegiunii crestinesci. Principiul autorității, alū fidelității din partea supușilor, alū libertății civile și individuale în contrastū cu sclăvia din anticitate, dreptul penalū, ca expresiune a dreptății, în contrastū cu simțimentalitatea cea falsă și cu determinismul celū materialisticū, sântia căsătoriei, a familiei și a proprietății — aceste tóte într'una sūntū fructul relegiunii crestinesci, éră gărântia duratei lor nu e rēpusă decâtū într'insă. ¹⁾

Civilisăciunea nóstră, dice Cesar Balbo, este civilisăciune crestinescă, e fiica relegiunii crestinesci. Totū ce ar slăbí relegiunea crestinescă, ar împedecá progresul, ar împedecá civilisăciunea nóstră. ²⁾

Érá renumitul moralistū R. Rothe dice, că partea relegiósă a moralei se înfățișeză ca ancira ultimă pentru comunitatea morală în genere, ca fundământul ei celū adevēratū : ea-i sufletul statului. ³⁾

Relegiunea, dice Dr. I. Sprinzi, normeză nu numai referințele cătră Dumneđeū, ci și cătră noi însine și cătră tóte făpturile celelalte ; ea conține dētorințele nóstre cătră Dumneđeū, cătră noi însi-ne și cătră cei-l'alți ómenī, asă-darā tóte dētorințele relegióse-morale, încatū morală fără de relegiune și relegiune fără de morală nu póte esistá și nici nu se póte cugetá. ⁴⁾

Rousseau observă, că unii ar voí să întemeieze virtutea numai pe rațiune, și apoi adaoge : „dară eū mărturisescū, că nu afli

¹⁾ Hettinger I. p. 461. s. c. u. Insemnătatea relegiunii crestinesci în viața popórelor, art. Candelei an. 1883.

²⁾ De la destruction du poivoir temporel des Papes, p. 11. d. Hettinger I. 562.

³⁾ Die religiöse Seite an dem Moralischen, und zwar eben sie als solche, erweist sich als den letzten Anker der moralischen Gemeinschaft überhaupt, als das eigentliche Fundament, auf dem sie ruht ; die Frömmigkeit ist das letzte Fundament und der eigentliche Lebensmittelpunkt aller Sittlichkeit und aller sittlichen Gemeinschaft. mithin auch des Staates letzter Ankergrund und Seele. R. Rothe, Ethik. 2. Aufl. II. p. 245. III. p. 1115.

⁴⁾ Dr. Josef Sprinzi, Handbuch der Fundamental-Theologie . . . vom religionsphilosoph. Standpunkte bearbeitet. p. 75.

fundamentu mai soledu pentru mărălitate decâtu relegiunea. Virtute dice — că este iubirea ordinii. Ei bine, dară îndëtoritu-sü eü a săcrificá fericirea mea în fávórea ordinii? Eü concedü, că acolo, unde este întëlegintă, va fi findü si ordine, însă cu aceea deosebire, că pe cândü celü dreptü se supune la tóte, celü nedreptü își supune tóte si se considerá de unicul centru a tóte. Dacă nu esistá Dunnedü, atunci celü nedreptü are dreptul să resoneze, privindu-se de centru. ¹⁾

Constantinü Frantz afirmá, că relegiunea, ádecá unirea sufletului omenescü cu Dunnedü, e međul, ce unesce popórele si în popóre stările diferite si individiü între üă-l-altă. De cândü esistá lumea, dice acestü cunoscătorü adüncü alü istoriei, tóte îndëtoririle omenesci aü căpëtatü sântia si întărirea lor ultima dela relegiune si așa-dară nime, findü nepreocupatü, nu se póte îndoi, că relegiunea este isvorul celü mai sănátosü alü întregului progresü omenescü. ²⁾

Acésta o esprima în modü clasicü si Walter în opul său „*Naturrecht und Politik*“, ³⁾ dicëndü, că fără de relegiune statul nu póte esistá. Ea imple si pëtrunde viëtă întrégă cu spiretul probi-

¹⁾ Emil III. după Dr. I. Sprinzi, 115. compar. Hettinger. Apol. d. Christenth. I. Band, 1. Abth. p. 393. s. c. u. si p. 558.

²⁾ Eine religiöse Erneuerung ist ohne Frage das dringendste Bedürfniss unserer Zeit für alle Völker, so gewiss, als doch alle politischen und socialen Fragen im tiefsten Grunde auf die Religion zurückführen. In der That, welche Gemeinschaft wäre wohl wichtiger und folgenreicher für das ganze Leben, als die Gemeinschaft des Glaubens und der Gottesverehrung? Wo gibt es ein Band, welches die Völker und in den Völkern die Stände und die Individuen so innig verbände, als die Religion d. h. der Bund der menschlichen Seele mit Gott? Alle menschlichen Verbindungen empfangen von da aus ihre letzte Weihe und suchen ihre letzte Bekräftigung darin, so lange die Welt steht. — Kein unbefangener Beobachter wird daher jemals im Zweifel sein, dass die Religion der beste Quell aller menschlichen Entwicklung ist. Constantin Frantz, die Wiederherstellung Deutschlands 1865, p. 443. după Luthardt III. p. 200.

³⁾ Ohne Religion kann kein Staat bestehen. Sie erfüllt und durchdringt jeden Lebenskreis mit dem Geist der Pflichterfüllung. Sie schliesst durch die Achtung und Heilighaltung jedes Rechtes, des Hoben wie des Niedrigen, des Starken wie des Schwachen, das wahre, erhaltende Element der Gesellschaft in sich. Sie heiligt durch den Eid die Bande der Zuneigung und Treue, welche den Fürsten und das Volk gegenseitig verknüpfen. Sie stellt sich der höchsten Gewalt ergänzend, mildernd, erleuchtend zur Seite und wehrt durch ihre ernstern Ermahnungen dem Missbrauch derselben ab. Sie erhebt die Unterthanen zur Tugend des freien Gehorsams. Sie bewahrt durch die Gemüthskraft, welche sie in Schwuag setzt, und erhält den Nationen ihre Jugendlichkeit und schützt sie vor der Trockenheit des Geistes und Herzens, wenn sie hinwelken und absterben. Sie ist die Grundlage der Familien und der darin heranzubildenden Zucht und Pietät. Sie dient den Gerichten durch den Eid als unent-

tății și, respectându dreptul fiă-căruia, alu celui tare ca și alu celui slabu, alu celui mare ca și alu celui micu, sustine astu-feliu elementul conservatoriu și soledu în societatea omenescă, ea sântesce jurământul și fidelitatea, ce-lu légă pre domnitoriü de poporü ; sede de a-drepta puterii celei mai 'nalte omenesci, o întregesce, o domolesce, o luminează și o feresce de abusu prin admonițiunile sale cele seriöse ; îi face pre supuși să asculte de bună voie, face națiunile să rămâia tinere, ferindu-le, ca să nu li scadă spiretul și să nu li rēcască inima ; ea este basa famalielor, a disciplinei și a pietății ; șervesce tribunalul prin înstituțiunea jurământului, încätü e mijlocü neapëratü pentru a aflá adevërul ; îi însuflă soldatului în câmpul de bătălia curagiü din motivü mai înaltü ; îlü apropiă pre celü avutü de celü sëracü, făcëndu-lü pre celü avutü să fiă înduratü, éra celui sëracü însuflându-i multămire și mângăiare : — alinändü, înălțändü și nobiländü astu-feliu fiă-care condiciune a vieței omenesci. Relegiunea este deci legătura cea adevërată, ce sustine și întăresce statul, ferindu-lü de degënerare mortiferă.

Și ceea ce a esprimatü cu atâta justetă acestü cunoscëtoriu adüncü alü dreptului năaturalü și alü politicei timpului nostiu a fostü credința firmă a creștinilor chiarü în decimile prime ale erei creștinesci. „Noi creștiniü süntemü cei ce conlucrămü mai multü în interesul păcii generale“, a disü Iustinü filosoful și martirul adversarilor relegiunii creștinesci „și anume cu aceea, că credemü și învëțămü, cumcă rëutatea nu se póte ascunde de'naintea lui D-deü și că fiă-care va primí dupá mörte, dupá cum a lucrat aice pe pä-mëntü, séü rësplata fericirii séü pedépsa osindei de veci. Dacă ar crede toți astu-feliü, atunci de sigurü, că nime n'ar rămâne nici chiarü unü momëntü șerbü pëcatului, ci, rëținëndu-se de cele rele, ar face ceea ce este plăcutü înaintea lui D-deü“. ¹⁾

„Noi conservämü, dice și Irineü, credința bisericéscă, care o învioséază spiretul lui Dumnedëü, ca pre unü odorü supră-ordinariü.

behrliches Hilfsmittel zur Erforschung der Wahrheit. Sie gibt dem Kriegermann auf dem Schlachtfelde den wahren Todesmuth. Sie bringt die Reichen und die Armen einander näher, indem sie jene zur Theilnahme und thätigen Hülfe antreibt, diesen Dankbarkeit und Trost einflöst, überhaupt aber jede Lage des Lebens mildert, erhebt und durch Ergebung veredeln lehrt. Die Religion ist daher das eigentliche Band, welches den Staat zusammenhält, stark macht und vor Ausartung schützt. p. 237, Hetting. 566.

¹⁾ Apol. I. n. 12.

Și acestu daru alu lui Dumneđu, în care locuiesce spiretul sântu, este încredut bisericei spre învioșarea continuă a mēdularilor ei¹⁾

Este deci evedinte, că cine susține idea moralității, a progresului și a civilisăciunii izolată de relegiunea creștinăscă, tinde a realisă ceea ce-i cu neputință. Eră cine atacă creștinismul în numele progresului, cine negă dogmele lui, în care sântu fundate principiile moralității adevērate, acela negă fundămentul, pe care stă însu-și.²⁾

De aici se vede, câtu de încelătóriă este credința multora din timpul nostru, cumcā ar fi cu putință a conservă și în cadu de decădere a restitui cu puterile statului puterea morală a poporului. Istoria cea vechiă și ūă ochire în lumea necreștinăscă ni dă probe fōrte chiare, că precum tōte lucrările omenesci lăsate în scirea lor degeneréză cu timpul: tot așa degeneréză și morala izolată de relegiune. Conceputul și realitatea progresului istoricū este numai în partea popōrelor creștine, pentru-că numai popōrele acestea sântu străbătute de isvorul întineririi, care li dă putere nouă, dacă numai câtu voiescū.³⁾

Eū nu pricepū, a disū ūă-dată principele Bismark, cum ar putē ōmenii viețui între ūă-l'altă în modu regulatū fără credință în relegiunea revelată, fără credință în Dumneđu, care voiesce binele fiă-cărui. fără credință în judecătōriū mai înaltū în viața viitōriă. Dacă n'asū fi creștinū, atunci n'asū mai stă nici ūă ōră în postul meu . . . Dacă n'asū crede în provedința dumneđuiescā, care a destinatū națiunea astū germānă a fi mare, atunci asū depune pe locū activitatea mea diplomatică seū nu asū fi fostū primit'-o nici ūă-dată. Stătornicia, ce am arētātū-o dece ani de đile față cu absurditățile de tōtă māna, o am numai dela credința mea cea tare și hotărītă. Luați-mi acēsta credință, și eată! cu ea mi-ați luatū și patria. Dacă n'asū fi creștinū fōrte credinciosū, dacă n'asū aveā basa prea minv-natā a relegiunii, atunci n'ați fi avutū cancelariū ca acesta.⁴⁾

¹⁾ Adv. Haeres. III. 24.

²⁾ Comp. Hettinger I. p. 562.

³⁾ Der christl. Glaube und die menschl. Freiheit I. Präliminarien. Getta. Frid. Andt. Porthes, 1880, p. 90 și 91.

⁴⁾ Wie man ohne Glauben auf eine geoffenbarte Religion, an einen Gott, der das Gute will, an einen höheren Richter und an ein zukünftiges Leben, zusammenleben kann in geordneter Weise, das Seine thun und jedem das Seine lassen, begreife ich nicht. Wenn ich nicht mehr Christ wäre, bliebe ich keine Stunde mehr auf meinem Posten. . . . Wenn ich nicht an eine göttliche Vorsehung glaubte, welche diese deutsche Nation zu etwas Gutem und

La acésta vorbă a lui Bismarc a amintitū unū diregătoriū, cu numele Catt, că și cei vechi, ádecă Grecii ar fi arétatū abnegare și devotámētū, că ar fi avutū patriotismū și ar fi ímplinitū printr'ínsul lucruri mărete, și cumcă-î convinsū, că și astă-đi ar lucrá mulți asémene și anume din patriotismū și din simțimētul afinității. ¹⁾ Érá Bismarc îi răspunde, ²⁾ dicēndū : „abnegarea și devotarea pentru statū și rege nu sūntū la noi decâtū rămășițele credinței părinților și bunilor noștri, în ũă formă rēfăcută, nechiară, dară cu tóte acestea áncă eficace : în devotarea asta nime nu mai crede și totu-și trebuie să credă într'ínsa toți“.

Și apoi óre n'a fostū ímbinatū fórte strínsū patriotismul cu relegiunea și la cei vechi ? De bună samă, căci scimū că cu decăderea relegiunii áu sēcatū și virtuțile cetățenesci.

Cum s'aū iscoditū pentru esercitarea virtuților publice numai nesce motive curatū profane, áșá s'aū iscoditū și pentru esercitarea celor private fără să se mai întrebe, de sūntū ele destulū de serióse și de eficace pentru activitatea morală și ori de se potū pune în legătură orgánicā cu pretensiunile și cugetările agintelui. „Lucrá áșá, ca maxima voiei tale să pótă șervi legiurii universale totū-ũă-dată de principiū“ ne ínvată Cant. ³⁾ Fără índoelă, că pe lúngă criteriile unei lucrări moralū bune se cere și acestū criteriū. Numái întrebū, pe ce semne să cunoscū în fiă-care cadū concretū macsima cea mai potrivită, care să pótă șerbi legedătáciunii universale de principiū ? Care este deci criteriul pentru acestū criteriū ? Cu răspunsul la întrebarea acésta rămâne Cant dētoriū.

Grossem bestimmt hat, so würde ich das Diplomaten-gewerbe ganz aufgeben oder das Geschäft gar nicht übernommen haben. . . . Ich habe die Standhaftigkeit, die ich zehn Jahre an den Tag gelegt habe gegen alle möglichen Absurditäten, nur aus meinem entschlossenen Glauben. Nehmen Sie mir diesen Glauben, und Sie nehmen mir das Vaterland. Wenn ich nicht ein strammgläubiger Christ wäre, wenn ich die wundervolle Basis der Religion nicht hätte, so würden Sie einen solchen Reichskanzler gar nicht erlebt haben. Aus dem Tagebuch von Busch.

¹⁾ Aber die Alten, die Griechen, hätten doch auch Selbstverleugnung und Hingebung gezeigt, sie hätten Vaterlandsliebe besessen und Grosses gethan mit ihr ; er sei überzeugt, dass viele Leute jetzt Gleiches thäten aus Staatsgefühl, aus dem Gefühl der Zusammengehörigkeit. Ibid.

²⁾ Die Selbstverleugnung und Hingebung an die Pflicht gegen den Staat und den König sei bei uns eben nur der Rest des Glaubens der Väter und Grossväter in verwandelter Gestalt, unklar und doch wirksam, nicht mehr Glaube und doch Glaube. Ibid. Vedī : Der christl. Glaube und die menschliche Freiheit. I. p. 90.

³⁾ Handle so, dass die Maxime deines Willens zugleich als Prinzip einer allgemeinen Gesetzgebung dienen kann. Kant, Kritik der prakt. Vernunft. p. 67. s. c. u.

Totul acesta se întâmplă cu privire și la principiile tuturor celorlalte teorii morale ale filosofilor, aibă ele forma imperativului său nu, repuiă ele ființa bunătății morale în lucrare națională sau în viață potrivită naturii omenesci, ori în năzuința la deplinătate sau în consunanța omului cu sine însuși. Ne mai vorbindu de lipsa autorității recerute, ele sîntu sau prea nedepline sau prea unilaterale și strîmte de cîtă ca să mai fiă cu putință a cunoște din ele, cum ar ave să fiă însușită în genere viața adevărată morală și cum să se decidă și să lucre omul în fiă-care cadă conformu cu idea bunătății morale.

Förte multe virtuți neci nu se potă deduce din principiile morale ale unor filosofi. După principiul lui Schopenhauer, celui mai înțeleptu moralistă profanu: „Neminem laede, imo omnes, quantum potes, juva“, ¹⁾ se eliminăză multe dătorie relative la persóna noastră propriă, precum sîntu cele ale curăției și ale dezvoltării personalității noastre. Ele apară döră numai ca nesce regule de prudență. Mulțămirea de esemplu nu este, după principiul lui, uă dătorință morală, pentru-că neobservarea ei nu conține într'una și vătămarea aprópelui. Și nu numai elă, dară și toți, cătă tină instinctele sociale de isvorul moralității, nu potă ave locu în eticele lor pentru astu-feliu de virtuți și dătorie. ²⁾

Sinuciderea stă în contrastu cu ideele relegiunii, nu însă și cu cele ale moralei filosofice. Deci îi iaă anume de reu lui Napoleon I. moralistă nerelegioși, că n'a avută curagiul a se sinucide, spre a-și fină viața victoriósă cu unu actă demnu de dinsa. ³⁾

Consecințele practice ale moralei fără de relegiune, predicate și apërate cu multă sofistică în timpul de față, se facă invederate din fenomenele Socialismului și ale Nihilismului și cine voiesce să studieze consecințele moralei nerelegiose, bine-voiescă a petrece între altele opul lui Huber: „die ethische Frage“, unde se fălescă materialistă, bărbați și femei, cu nesce proverbe morale, de nu te poți destulă miră. — Aice aflămă bună-öră între altele și părerile unei ado-

¹⁾ Die beiden Grundproben der Ethik, p. 137. s. c.

²⁾ Der christl. Glaube und die menschliche Freiheit, p. 54, 55.

³⁾ Ibid. p. 67. Die ungemeine Zunahme der Selbstmorde in neuerer und neuester Zeit wird man nach alledem unbedenklich als eines der Symptome der immer weiter sich ausbreitenden Abschwächung des religiösen Glaubens und seiner Motive betrachten dürfen. p. 67.

rătorie înfocate a lui Moleschott, Mathilde Reichardt, care dice, că precum fiă-care omū se nasce spre a se desvoltă întru ale sale câtū se pôte de multū, aşă şi tâlhariul, ucigaşul etc., născându-se, aduce într'una dreptul, de a-şi desvoltă nătura sa totū mai multū, şi devenindū întru ale sale totū mai deplinū, nu face alta de câtū îşi împlinesce dētorințele morale.

Éră materialistul R. Schuricht susține, că dreptatea este bună, pēnă cândū îi este omului de folosū... în cadul contrariū e cu multū mai de preferitū minciuna, călcarea jurământului, prefacerea, viclenia şi linguşirea. Bună este fidelitatea, pēnă-ce-î remunerată, dară bună-î şi perfidia, dacă e mai rēsplătită decâtū fidelitatea. Bună este căsătoria, până-ce ne mulțămescē şi ne fericescē; dară bună-î şi preacurvia pentru celū ce i-s'a uritū de căsătoria şi iubescē altă persōnă căsătorită. Bune sūntū chiarū înşelăciunile, furtuşagurile şi omururile, numai dacă ne ducū la avere şi fericire pământescă etc. Eară fiindū-că punctul de culminățiune a fiă-cării fericiri n'ar fi decâtū amăgire şi prosă şi cu ilusiunea ultimă s'ar perde şi tōtă fericirea, prudente ar fi, în înțelesul celū adevēratū alū cuvēntului, numai cel ce ar trage consecința ultimă a sciinței, ádecă care ar luá veninū şi anume în-dată, spre a se disface de viēta acēsta plină de înşelăciune. ¹⁾

Étă! ce resultatū încântătorū are morala despărțită de religiune! Elū este de totū identicū cu resultatul moralei filosofice din timpul antecreştinescū, care culmină în propusēciunea cunoscută: „mai bine este a nu fi născutū, éră, dacă te-ai născutū, în-dată să şi mori“.

Dară pôte că aceste sūntū numai vorbele unor indiviđi escentrici seū vorbe pronunțate numai din mândriă şi lipsite de seriositatea logică. Noi la acēsta nu putemū răspunde decâtū că în principiū nu s'a esprimatū altū-feliū în privința ființei şi însemnătății moralei nici Moleschott neci Vogt, ne mai vorbindū de L. Büchner şi alții de soful lui. Şi dacă rēspinge cu oțărire vr'unul din cēta materialiştilor astū-feliū de consecințe, atunci n'o face din punctū de vedere alū premiselor sale teoretice, ci în puterea convingerii câștigate prin ideele religiunii creştinesci, sub a cărui influință se află; o face nu pentru că-î materialistū, ci măcar că-î materialistū. ²⁾

¹⁾ Tagebuch eines Materialisten. Präliminarien . . . p. 69.

²⁾ Ibid. . . p. 70. şi c. ur.

Motivul morală celă mai înaltă — ni mai spună — este a lucră din iubire cătră bine. Noi nu negămă, că pôte vor fi esistândă individi, cari să fiă pētrunși de motivul acesta, dară întrebămă, cum se pôte realisă binele într'ă lume, ce nu-lă rēcunósce pre Dumnedă? cum se pôte sustiné binele într'ă lume, care nu crede în viēta eternă, întrebămă, e cu putință, ca individul fără să-lă rēcunósce pre D-deū și fără credință în viēta de veci, împinsă numai de iubirea cătră bine, să se lăpede de sine, să aducă jertfă, ba, sub nesce imprejurări date, să-și pună chiară și viēta? Și dacă s'ar și întēplă una ca acēsta, atunci n'am găsi decâtă lipsă de armoniă între capă, ce cere una, și între inimă, ce face alta, apărință, ce nu ar demustră nemică în contra legăturai necesarie dintre morală și relegiune.

Ori și cum, omul, ce crede în Dumnedă și eternitate, are în viețuirea sa morală pe lângă motive năturale, cari le sâncționéză și morala creștină,¹⁾ încă și motive relegiöse. Elă are, înainte de tôte, iubirea plină de mulțămire cătră Christosă, D-deū-omul, care a suferită de bună voie mórte pentru toți. Elă are demnitatea și chiă-marea cea înaltă a fi cetățenă ală împērăției ceresci, pentru a cărui venire noi cu toți ne rugămă,²⁾ conlucrămă, luptămă și pătîmimă. Și acēsta împērăția este împērăția iubirii și numai prin iubirea adevărată a lui Dumnedă și a aprópelui devenimă demni de dînsa.

Motivul dragostei nóstre cătră Dumnedă este, că Dumnedă ne-a iubită mai ântăiă pre noi și anume ne-a iubită, cândă nu erămă demni de iubirea lui. Érá motivul amorii pentru aprópele este nerēsturnatul adevără, că noi cu toți sântemă frați între-ă-laltă și cu toți sântemă rēscumpărați cu sângele Fiului lui D-deū.

¹⁾ Comp. Alb, M. Weiss, Apologie des Christenthums vom Standpunkte der Sittenlehre I. Einleitung p. 17. s. c. u. Eă numescă ómenii, a spusă Napoleonă I., și eă dică, că esistă ună adevără originală, care ajunge pēnă la légănul ómenimii, și se află la tôte popórele, pentru că-l scrisă de însu-și Dumnedă în sufletele nóstre — legea năturei. Dară numai ăă unică relegiune a acceptată legea năturei, numai ăă unică relegiune o are de obieptă ală învțămētului său. Și care este acēsta unică relegiune? Cea creștinésce. La págăni a fostă și este ea ignorată, schimosită, schimbată prin egoismă și depindintă de politică. Elă a întărită — dice Weiss — ceea ce a esprimată înaintea lui Leibnitz în precuvēntarea sa la „Theodicee“, că creștinismul a deșteptată érá-și în omă conceputul celă adevărată despre Dumnedă, și prin acēsta și ideea cea adevărată a umanității, prin aceea, că a întregită relegiunea năaturală, a împăcată și a unită relegiunea cea adevărată cu morala cea adevărată. Ibid. p. 109.

²⁾ Rugăciunea domnésce: Tatăl nostru.

Aşa-dară idealul binelui la creştinū nu este unū fantomū, ũă nălucă, ũă închipuire vană, ci realitate personală, e Isusū Christosū, în a căruia vieţă este reprezentată în modū deplinū uniunea relegiunii şi a moralei. Vieţa lui a fostū viiare în D-deū şi în şerwiţul omenimii. Isvorul sântū alū vieţei lui pământesci a fostū vieţa lui cea d-deiēscă, şi ne-a învăţatū şi pre noi, că Dumneđeū, care este atotū-dreptū şi atotū-sântū, voiesce, ca şi noi ómenii, fii lui, să fimū sânti şi drepti.¹⁾

Pentru creştinū mai există încă şi altă lume, în care se vor deslegá tóte cimiliturile şi contradicēriile existenţei lui pământesci, în care se va schimbá durerea în bucuriă şi tóte faptele se vor preface în laude glorióse, în pace eternă.

Dētorinţa îndurării este rēcunoscută de toţi, dară ea e simţită viū şi devine motivū moralū numai pentru celū ce şi-a rēcunoscutū ũădată neajunsurile sale. Şi numai celū ce a fostū părtaşū de îndurarea lui Dumneđeū, simţesce îndurare pentru alţii şi o eserciteză cu bucuriă, chiarū faţă şi cu cei, ce după combinarea omenēscă n'ar fi demni de dīnsa.

Acēsta nu se póte întēmplá din punctū de vedere alū moralei nerelegióse. Ea n'are motive, ce l-ar îndemná pre omū d. e. să cerceteze pre făcētorii de rele în închisori şi să-i fiā aminte de îndreptarea lor. Ea nici nu este în stare, a influinţá asupra celui ce rētăcesce, a aliná şi a vindecá ranele păcatelor şi a-i întórcē şi a-i îndreptá pre cei rētăciţi.

Cu totul altū-feliū este morala relegiunei²⁾ şi anume morala relegiunei creştinesci. Ea este în stare a făptuí reîntórcērea şi îndreptarea ómenilor celor mai decăduţi, ea este în stare a vindecá ori-şi-ce bólă morala ; ea înviā pre cei ce-sū moralmente morţi.³⁾

¹⁾ Mat. 5.

²⁾ Man kann auch von einem anderen Standpunkt aus als dem christlichen, so von jenem, der in dem bekannten Wort der Frau von Staël ausgeprägt ist, mild gesinnt sein gegen die Auswürflinge der Gesellschaft, in denen man eben nur unglückliche Opfer des natürlichen Erbreehts sieht; aber bis jetzt wenigstens hat diese Anschauung eine thatkräftige und hingebende Theilnahme für dieselben nicht zu überzeugen vermocht. Das Mitleid (după Schopenhauer) auf solchem Grunde, ist zudem selten frei von Verachtung, besonders wenn die Gefallenen Leute aus den „besseren“ Classen sind. Der christl. Glaube u. d. Menschl. Freiheit I. p. 84. s. u.

³⁾ În America de nordū unū tálharū şi ucigaşū de totū îndēreptnicū fu întorsū, într'unū momēntū, dela fără-de-legile sale prin simplele cuvinte, ce i le rostī unū omū căruntū ce-l' cercetá: „este de totū mare amórea lui Dumneđeū, care a datū pre Fiul său pentru nesce păcătoşi precum sūntemū noi“. Cuvintele aceste l-au muţatū omului inima şi elū s'a desbăratū de vieţa de mai 'nainte şi s'a făcutū de-atunci omū bravū.

Și tocma aice rămâne neajunsă de ori-ce sistem filosofic sublimitatea moralei religiei creștinești, care unica este în stare a făptui minuni. De aceea a putut dice Tertulianu păgânilor și filosofilor lor: „noi creștinii vè întrecem atâtu în privința cunoștinței câtu și în privința moralei“.¹⁾

Numai religieuna creștinéscă desvêlesce nătura cea adevêrată a omului, a ființei materiale-spirituale stricate prin păcatu și-i arêta calea adevêrată cătră deplinătatea morală, scutită de idealismul unilăturalu și eudaimonismul degradătoriu și-i dá, pe lângă motivele cele năturale, încă și alte motive multu mai sublime și mai puternice — motivele credinței, sperânței și amórii religiose, spre a-și realisá câtu cu putință idealul deplinătății morale, care nu este de câtu deplinătatea lui Isusu Christosu.²⁾

În acêsta privință stă creștinismul mai pe susu de tótă disciplina filosofică a timpului trecut și presentu, mai pe susu de ori-și-care doctrină religioasă-morală, încâtu și înimicii creștinismului nu cutéză a-i atacá cuprinsul lui moralu, cu-tôte-că négă dogmele credinței, pe cari e fundată tótă morala.³⁾

Calistratú Coca.

¹⁾ Apologet. c. 46.

²⁾ Mat. 5, 48.

³⁾ Hält man sich an den eigentlichen Charakterzug des Christenthums. — scribe Schiller cătră Goethe (17. Aug. 1797), — wodurch es sich von allen monotheistischen Religionen unterscheidet, so liegt er in nichts Anderem, als in der Aufhebung des Gesetzes des Kantischen Imperativs, an dessen Stelle das Christenthum eine freie Neigung gesetzt haben will. Es ist also, in seiner reinen Form Darstellung schöner Sittlichkeit, die Menschwerdung des Heiligen, und in diesem Sinne die einzige ästhetische Religion. Vedei Hettinger p. 252, 253.

Іоаннъ Дамаскинъ,

пѣснопѣвецъ златострунный χρῖσορροας.

(Конецъ.)

Трульскій Соборъ (691 г.) запритилъ церковному пѣвцу исполняти въ храмъ „пѣніе подобное и церковному строенію несочетанное.“

Съ развитіемъ христіанскаго богослуженія показалаь также рано потреба особньхъ, уснобленньхъ и опытныхъ пѣвцовъ для исполненія богослужебнаго пѣнія. О пѣвцахъ (псалтахъ) яко особномъ чинѣ церковномъ, упоминается въ литургіяхъ Апостола Іакова и Евангелиста Марка. Въ половинѣ 3-го и началѣ 4-го вѣка поставленіе отдѣльныхъ псалтовъ уже значительно утвердилось. Уже во второмъ столѣтѣ упоминаеть св. Игнатій о пѣвцахъ, а апостольскіи Чиноположенія числятъ пѣвцовъ (ψαλταί, ὑποβολεῖς) до чиновъ меншихъ. Соборъ лаодикійскій распоряжаетъ, чтобы пѣвцы изъ народа избранны въ хоръ и изъ книгъ церковныхъ спѣвали.

Коли съ Константиномъ Великимъ богослуженіе стало свободно, и своему высокому достоинству отповѣдно розвивалось, заведены были школы, въ которыхъ наука пѣнія церковнаго и благоустроеннаго преподавалась и по словамъ отецъ святыхъ, „подобаетъ воспѣвати Госнода не хрыплыми и необразованными, но чистыми и благозвучными голосами“.

А чтобы добрыи голоса для пѣнія церковнаго образовати: то церковь уже въ первыхъ вѣкахъ молодежь въ пѣнію обучала и въ хоръ меже dorosлыхъ пѣвцовъ принимала, такъ былъ св. Θεодосій вже якъ хлопецъ пѣвцемъ при церквѣ. Церковная исторія свидѣтельствуеть, что во время св. Іоанна Златоустаго Императрица дала своего учителя пѣнія, который заготовлялъ гимны и былъ учителемъ пѣвцовъ. Въ короткое время православные превзошли Аріанъ своимъ стройнымъ пѣніемъ. Церков-

ный пѣвецъ долженъ былъ имѣти чистый голосъ и провадити строгую христіанскую жизнь.

Тому же пѣніе церковное троняло вѣрныхъ и порывало душу къ небесамъ, и звукомъ и словомъ сильно вликала на образованіе ума и сердца. Такъ понятно, для чего св. Августинъ сказати могъ, что онъ часто изъ чувствительности плакалъ, когда слышалъ пріятный и милый спѣвъ въ медіоланской церкви. „Когда воспоминаю“, говоритъ онъ, „тѣ слезы, которыя проливалъ я во время пѣнія твоей церкви: я и теперь трогаюсь, — трогаюсь не пѣніемъ, но предметами онаго, когда т. е. поютъ голосомъ яснымъ и съ искусствомъ приличнымъ. Мы ощущаемъ, что пламеннѣе возбуждаемся мы къ благочестію священными словами, когда они поются голосомъ пріятнымъ и искуснымъ“.¹⁾

Великая дѣятельность по отношенію къ церковному пѣнію развиваеся въ IV. вѣкѣ, пастыри христіанскихъ общинъ прилагаютъ особое попеченіе о церковномъ пѣніи. Василій Великій трудится и бесѣдуетъ о пѣніи въ кесаріи Малоазійской, — св. Іоаннъ Златоустъ благоустраиваетъ пѣніе церкви константинопольской, Ефремъ Сиринъ — Сиріи палестинской, Аѳанасій Великій въ церкви александрійской, св. Амвросій въ церкви миланской. Головною причиною сей дѣятельности есть быстрое распространеніе еретикъ. Средствомъ къ быстрому распространенію своихъ злочестивыхъ мыслей употребляли еретики поезію и музыку, они предлагали до нечестивыхъ стиховъ театральную музыку.

Христіанское пѣніе въ древней церкви всегда сопровождалось опредѣленнымъ текстомъ. Св. Василій Великій пишетъ: „Къ ученіямъ примѣшиваетъ пріятность сладкопѣнія (μελωδία), чтобы вмѣстѣ съ усладительнымъ и благозвучнымъ для слуха принимали мы непримѣтнымъ образомъ и то, что есть полезнаго въ словѣ. На сей то конецъ изобрѣтенны для насъ стройныя пѣснопѣнія псалмовъ, чтобы дѣти возрастомъ, или вообще не возмужавшіе правами, повидимому только пѣли ихъ, а въ дѣйствительности обучали свои души.“

Мелодіи древней церкви были или унисонныи (μα φωνή, una vox, unisono) т. е. единоголосныи, или антифонныи (спѣваемыи попеременно отъ обоихъ ликовъ) или въ конецъ симфоническіи т. е. совокупленныи съ армоніею (созвучіе, акорды).

¹⁾ Confess. lib. 10, p. 35.

Пѣвцы не всегда исполняли свою должность съ приличіемъ. Кромѣ непристойнаго тѣлодвиженія вмѣшивался въ ихъ напѣвъ безчинный вопль и крикъ мірскихъ, театральныхъ арій. Св. Іоаннъ Златоустъ бесѣдовалъ разъ къ пѣвшему народу слѣдующими словами: „Мы желаемъ и требуемъ, чтобы вы, вознося божественныя пѣснопѣнія, были проникнуты великимъ страхомъ и украшенны благоговѣніемъ и такимъ образомъ возносили ихъ... Тебѣ надлежало съ благоговѣннымъ трепетомъ возглашати ангельское слово-словіе а ты переносишь сюда обычай шутовъ и плясуновъ, неприличнымъ образомъ подѣмля руки, притопывая ногами и повертываясь всѣмъ тѣломъ“.

Церковное пѣніе совершалось точно по предписаніямъ Устава. Книги для богослужебнаго пѣнія были или нотныи или безъ нотъ, гдѣ назначенъ былъ напѣвъ гласа или подобна. Соборъ Трульскій не позволялъ пѣвцамъ что небудь отъ себе прилагати и въ церковное пѣніе что либо неподобное и церковному строенію не согласное вводити.

Пѣснопѣніе исполнялось велегласно (*f, forte*); тихо (*p. piano*); косно а равно (*μετὰ ἰσότητος, lento, sostenuto*).

Возвратимся сновъ до октоиха Іоанна Дамаскина.

Вже предъ Дамаскиномъ было осмогласіе церковнымъ закономъ богослужебнаго пѣнія. На осемъ именно гласовъ св. Анатолій, патріархъ константинопольскій (449—458 г.) пишетъ свои воскресныя стихиры Богородицъ, существующія до нынѣ въ Октоихъ; на осемъ именно гласовъ св. Романъ сладкопѣвецъ пишетъ свои кондаки и икосы (5 вѣкъ); на осемъ иметно гласовъ Іаковъ, епископъ едесскій (710 г.) расположилъ свои пѣснопѣнія въ недѣлю Ваіи.

Преподобный Іоаннъ Дамаскинъ первый же упорядковалъ древнее Осмогласіе Восточной церкви и написалъ теорію для практики церковнаго пѣнія. Что Іоаннъ Дамаскинъ написалъ музыкальную грамматику, тое доводитъ намъ „Святоградецъ“. Тамъ читается такъ: „Книга Святоградецъ. состоитъ изъ нѣсколькихъ музыкальныхъ методовъ. Святоградцемъ та книга называется по тому, что заключаетъ въ себѣ творенія некоторыхъ святыхъ и

подвижниковъ, просіявшихъ жизнію въ св. градъ Іерусалимъ. Она составлена пѣснопѣвцами Космою и Іоанномъ Дамаскинымъ“.¹⁾

Октоихъ Дамаскина состоитъ изъ осьми, совершенно отдѣльныхъ частей и онъ основанъ на законъ древнаго церковнаго пѣнія, — осмогласіи.

У древныхъ Эллиновъ становилъ тетраходъ, четырехъ струнный музыкальный инструментъ основу ихъ музыкальной теоріи. Изъ совокупленія двухъ тетраходовъ произошли три различныя рода тоновъ: діатоническіи, хроматическіи и енгармоническіи, а изъ послѣднихъ, по мѣстоположеніемъ отличительнаго своего интервала произошли лады, или по древнему названію гармоніи.²⁾

Въ древней христіанской церкви природное діатоническое пѣніе употреблялось предъ хроматическимъ и енгармоническимъ пѣніемъ. Хроматика и енгармонія не была каждому приступная; они хотя были усладительными для слуха, то обученіе ихъ творило много чрезвычайныхъ трудностей и потому пишетъ Плутархъ,

¹⁾ Единственный подлинный экземпляръ сей рукописи XIV. в. на греческомъ языкѣ 8-о, довольно исправленнаго письма, находится въ Императорской Парижской Библиотекѣ. (CCLX. Codex bombycinus, olim Colbertinus). Нѣкоторые отрывки изъ Святограда, съ переводомъ на французскій языкъ, помѣщены въ Notices et extraits des manuscrits de la Bibliothèque du roi T. XVI, 1847 an.

²⁾ Tetrachord, Viersaiter ist eine Folge von vier Tönen im Umfange einer reinen Quart. Dieses Instrument (Leier, Lyra) hatte eine diatonische Folge von vier Tönen mit unten liegendem Halbton (ef—g—a; oder hc—d—e). Das Tetrachord ist für das griechische Tonsystem etwas Ähnliches wie die Octav für das unsrige. Die Quart besteht nun wie bekanntlich aus zwei ganzen und einem halben Tone, und aus der verschiedenen Lage, in welche der Halbton innerhalb der Quart versetzt werden kann, entstehen drei Arten von Tetrachorden oder Quartengattungen, welche das Dorische, Lydische und Phrygische Tetrachord genannt wurden. Liegt der Halbton *a*) am unteren Ende der Quart, wie in obiger diatonischer Tonreihe der alten Lyra, ef—g—a; oder hc—d—e, so ist das Tetrachord ein *Dorisches*; liegt er *b*) am oberen Ende, g—a—hc; oder c—d—ef, ein *Lydisches*; und liegt er *c*) in der Mitte a—hc—d, oder d—ef—g ein *Phrygisches*. Die Zusammensetzung von Tetrachorden zu einer ausgedehnten Tonreihe erfolgte auf zweierlei Art. Die Tetrachorde waren entweder *a*) verbunden (synemmena, conjuncta), wenn der höchste Ton des unteren Tetrachordes zugleich tiefster des oberen ist, beide zusammen genommen demnach ein Heptachord (Siebensäiter) ausmachen: H c d e f g a; oder *b*) getrennt (diezeugmena, disjuncta), wenn zwischen beiden Tetrachorden der Raum eines ganzen Tones sich befand und beide zusammen den Umfang einer Octave betrug (achtsaitiges Octochordon Pythagorae) (e, f, g, a, h, c, d, e). Unter Klanggeschlecht versteht man die Intervalleneintheilung einer Tonfolge nach gewissen Regeln. Die griechische Darstellung der Klanggeschlechter in ihrer Anwendung auf die Tetrachorde weicht wesentlich von der unsrigen ab. Ein Tetrachord ist 1. ein *diatonisches*, wenn es aus zwei ganzen

писатель 1-го вѣка по Р. Х.: „нынѣшніе наши музыканты оставляютъ столько любимыи древними родъ пѣнія, въ которомъ они преимущественно упражнялись по причинѣ его важности, и очень немногіе изъ нихъ имѣютъ понятіе объ енгармоническомъ интервалѣ“.

Православная греческая церковь до нынѣ сохраняетъ въ своемъ богослужебномъ пѣніи всѣ три рода — діатоническій, хроматическій и енгармоническій, и находитъ церковное употребленіе ихъ совершенно согласнымъ съ глубокою церковною древностію.

Что мы нынѣ г л а с а м и (ихосамы) называемо, тое занимали въ перленствующей церкви л а д ы, но не всѣ лады древныхъ Эллиновъ были соотвѣтными приличію христіанскому богочестію.

Въ общему употребленіи того время были лады д о р і й с к і й „з д р а в ы й и п е р в ы й к ѣ с л а д к о п ѣ н і ю“ пося словамъ Климента александрійскаго; изъ всего видно, что дорійскій ладъ подобенъ былъ нынѣшному ладу — dur, и что произведенія въ томъ ладѣ въ тое время всѣмъ подобалося.

Христіане первыхъ вѣковъ употребляли такожь кромѣ дорійскаго греческаго лада и другіе, якъ: ладъ фригійскій, лидійскій, миксолидійскій и миксофригійскій,¹⁾ которые св. Іоаннъ Дамаскинъ для своего Октоиха и потому употреблялъ, бо они яко всеобщіи всѣмъ понятными и обикновенными были. Якъ нынѣ легче G-dur нѣжъ Ges-dur, такъ несомнѣнно было и во время древной христіанской церкви, въ тое время не стояла теорія музыки на нынѣшной высотѣ своего развитія, тяжлывыи дисциплины не входили въ составъ всеобщаго употребленія и понятія и

und einem halben Tone besteht. Sämmtliche Tetrachorde der voranstehenden Scalen sind diatonische. Aristides sagt, dass dieses Klanggeschlecht den Mercur zum Erfinder habe, es ist also das ursprüngliche; 2. ein *chromatisches*, wenn es von seinem untersten Gliede zum obersten durch zwei halbe Töne und eine kleine Terz aufsteigt (h c cis—e; e f fis—a; 3. ein *enharmonisches*, wenn es von seinem untersten Gliede durch zwei Vierteltöne und eine grosse Terz sich aufwärts bewegt: h × c—e. Das Zeichen × soll hier den Viertelton versinnlichen. Musikalisches Lexicon von Arrey von Dommer. Heidelberg 1865, pag. 836—839. Fr. Bellermann, Tonleitern und Musiknoten der Griechen, Berlin 1847, pag. 5. Krit. Einleitung in die Geschichte und Lehrsätze der alten und neuen Musik. 1759, pag. 108 f.

¹⁾ Von den Octavengattungen der Griechen aber sind die lydische C—c, phrygische D—d, dorische E—e, hypolydische F—f, hypophrygische G—g und die hypodorische A—a in die Musik des Christenthums übergegangen und mit manchen Einschränkungen zu verschiedenen Zeiten bis weit ins 17. Jahrhundert hinein in Gebrauch geblieben. Handbuch der Musikgeschichte von Arrey von Dommer. Leipzig 1868, pag. 24.

лишь тѣ лады въ слухъ народа вкоринились, которые по ихъ понятности въ тѣло и кровь народа переходили.

Древныя церковное пѣніе на осьмогласіи опираемое твердятъ музыкальныя произведенія св. Амвросія, епископа Миланскаго (374—397 г.) и св. Григорія Двоеслова, православнаго папы стараго Рима (591—604 г.).

Св. Амвросій установилъ пѣти псалмы и гимны по обычаю восточныхъ церквей,¹⁾ антифонно по клиросамъ.

Блаженный Августинъ такожь твердитъ, что антифонное пѣніе въ миланской церкви принадлежалъ восточной церкви. Сіе свидѣтельство важное въ исторіи церковнаго пѣнія по тому, оную бо доводитъ, что восточной церкви принадлежитъ первенство относительно церковнаго пѣнія. Антифонное пѣніе св. Амвросія основано было на четырехъ діатоническихъ ладахъ: (autentici, id est auctoriales): дорійскимъ, фригійскимъ, лидійскимъ и миксолидійскимъ.

Св. Григорій Двоесловъ додалъ до четырехъ ладовъ осмистепенныхъ лѣствецъ (звукорядовъ, скалъ) другіе четыре лѣствицы, отъ ля (a) гиподорійскій звукорадь; отъ си (h) гипофригійскій, отъ до (c) гиполидійскій и отъ ре (d) гипомиксолидійскій и назвалъ ихъ побочными гласами (modi plagales, subjugales, collaterales).

Изъ сего видно, что устройство богослужебнаго пѣнія древней христіанской церкви изъ осмогласія состояло. Богослужебное пѣніе христіанской церкви первыхъ семи столѣтій было често мелодическое; всѣ отцы называютъ то же мелодіею, сладкопѣніемъ, сладкогласованіемъ, а составителей церковныхъ мелодій мелодистами, сладкопѣвцами (μελωδοί).

Св. Іоаннъ Златоустъ въ одной бесѣдѣ на псалмы о христіанскомъ пѣніи такъ говоритъ: „жены и мужи, старцы и юноши, поломъ и возрастомъ различны, но не различны въ отношеніи къ пѣнію, потому что Духъ, соединяя гоноса каждаго въ отдѣльности изъ всѣхъ устрояетъ одну мелодію“.

¹⁾ Der sogenannte ambrosianische Lobgesang, das Te deum laudamus, ist nicht von Ambrosius verfasst, sondern ein ursprünglich orientalisches, aus der griechischen Kirche in die lateinische herübergekommener Hymnus. Arrey von Dommer pag. 28; Rambach, Anthologie christ. Kirchenges. I., 91. f.; Fortlage. Gesänge christl. Vorzeit §. 367.

Въроятно спѣвались всѣ богослужебныя мелодіи строго единоголасно и въ октавахъ, въ нынѣшней музыцѣ такъ зовымомъ unisono; что истнувалъ въ тое время хоральный спѣвъ, т. е. что до мелодіи присоединялась и армонія и другіе голоса, о томъ нѣтъ нѣякихъ свидѣтельствъ.¹⁾

Церковная мелодія имѣла свой ритмъ. Ритмъ мелодіи всегда зависалъ отъ ритму стиховъ, отъ долгихъ и короткихъ слоговъ.²⁾ Филонъ пишетъ, что первенствующіе христіане составляли пѣсны и гимны во славу Божію, въ разныхъ размѣрахъ и напѣвахъ, непременно приспособляя къ тому приличный ритмъ.³⁾

Св. Іоаннъ Златоустъ свидѣтельствуеть, что: ничто такъ не возбуждаетъ и не окрыляетъ душу, ничто съ такою силою не отторгаетъ ее отъ земли и не разрѣшаетъ отъ узъ плоти, ничто столько неразнолагаетъ ее къ любомудрію и не возвышаетъ надъ всѣмъ житейскимъ якъ ровное пѣніе псалма и похвальная пѣснь Господу, произносимая ритмически.⁴⁾

Древняя христіанская церковь имѣла для божественнаго пѣнія свои знаки или ноты. Церковные пѣвцы совершали

1) Man weiss, dass schon die ersten christlichen Gemeinden bei ihren gottesdienstlichen Uebungen dem Gesange eine bevorzugte Stellung einräumten, nicht aber von welcher Art und Beschaffenheit ihr Gesang eigentlich gewesen ist; man kann nur — wenn auch fast mit Bestimmtheit — annehmen, dass er der Art und Weise, wie die Juden die Psalmen vorzutragen pflegten, sich angeschlossen habe. Dass aus solcher Gehobenheit der Gemüther, und aus solcher Begeisterung, als das neue Christenthum in seinen Bekennern hervorrief, eine eigene und vor allen andern bis dahin vorkommende abweichende Gesangsweise entstehen musste, liegt in der Sache; ebenso aber, dass sie erst allmählig sich entwickeln konnte! Worin sie jedoch von der jüdischen und griechischen sich unterschieden habe, wissen wir eben so wenig, als wie jene beschaffen gewesen ist, man kann nur vermuthen, sie habe in einer durch die Redeaccente aus Länge und Kürze der Silben metrisch belebten, durch den Versbau in bestimmte rhythmische Perioden gegliederten, hinsichts der Melodie durch nur wenige Töne sich bewegendem Recitation oder Cantillation bestanden, doch wissen wir, dass der Gregorianische Gesang (cantus firmus, planus, choralis) ein getragener und in Noten von gleicher Zeitdauer einstimmig fortschreitender Gesang und in dieser Hinsicht auch das Urbild des heutigen Choralgesanges ist. Der ambrosianische Gesang war zu Gregors Zeit vermuthlich durch seine metrische Einrichtung dem weltlichen Gesange zu nahe gekommen und hatte mit ihm sich vermischt, ebenso mochte bei Mangel einer unzweideutigen Notirung im wesentlichen mündliche Ueberlieferung das ihrige zu seiner allmähligem Entstellung beigetragen haben, Gründe genug, um Gregor zur Verbesserung zu veranlassen. H. Ch. Kochs Musikal. Lexikon pag. 156.

2) Мелодіи Амвросія были често силабическими.

3) Евсев. истор. стр. 83.

4) Злато. Бесѣда на 41 псал. Хрис. Чтен. 1883 Ч. с. стр. 289.

пѣніе по книзѣ, а сирійскіе христіане во время преп. Ефрема († 372 г.) имѣли свои особенные знаки для пѣнія.¹⁾

Нотная семіографія древныхъ Эллиновъ состояла изъ буквъ греческаго алфавита. Съ начала, когда еще музыка Грековъ не была розвѣтою, то была и систима семіографіи несложна, буквы пѣнія ставлялись надъ текстомъ; послѣ же якъ увеличилась музыка Грековъ множествомъ розличныхъ ладовъ, въ тое время сдѣлались буквы для означенія тоновъ недостаточными и томужь то ставяли ихъ надъ текстомъ не лишь въ ихъ естественномъ видѣ но и сверхъ того, но и часто въ лежащимъ и усъченномъ видѣ.²⁾

Римляне такожь изображали свое нотописаніе алфавитомъ; съ начала греческимъ а потомъ своимъ латинскимъ. Боэтіи, жившій въ 5 в. по Р. Х., въ одномъ изъ своихъ сочиненій упоминаетъ о употребленіи при пѣніи буквъ латинскаго алфавита.³⁾

Съ часомъ является особенное нотное письмо, н о т ы к р у к о в ы я или н е в м ы (Neuma, nota romana). Время происхожденія невмовъ, яко новаго нотописанія, не можъ точно опри-

¹⁾ Im Morgenlande soll bereits gegen Ende des IV. Jahrhunderts Ephraem, Diaconus von Edessa, eine eigene Tonschrift eingeführt haben. Musikgeschichte von Arrey von Dommer. pag. 28.

²⁾ Die griechische Tonschrift (Semiographie) ist endlich die älteste, von der wir sichere Kenntniss haben und von Alipius aus Alexandrien, der (nach La Borde Essai III., 133) um 360 nach Christi lebte, uns überliefert worden. Zwar sehr umständlich und ohne das Steigen und Fallen des Gesanges auch dem Auge zu veranschaulichen, zeigt diese Tonschrift doch insofern eine gewisse Vollkommenheit, als sie jeden Ton d. h. ein eigenes Zeichen unzweideutig kenntlich macht. Aus Buchstaben des Alphabets oder, mit noch mehr Wahrscheinlichkeit aus den Planetenzeichen gebildet, zeigen die über den Text geschriebenen Charaktere jedoch nur die Höhe und Tiefe des Tones an, nicht die Zeitdauer; diese ergab sich entweder aus der Versmetrik von selbst, oder wurde durch besondere Zeichen bemerkt. In ihrer natürlichen Stellung oder Lage gelten die Tonzeichen zunächst für die diatonischen Töne der Tonart, Erhöhung derselben um einen grossen oder kleinen Halbton wurde durch Umlegen des Zeichens auf verschiedene Art angezeigt. Später bediente man sich für den Gesang einer besonderen Notirung mit Buchstaben des kleinen Alphabets. Das Werk des Alypis *Εισαγωγή μουσική* (Interductio musica), ist zuerst von Meursius 1616 und dann von Meibom 1662 herausgegeben worden. Näheres über diesen Gegenstand bei Fried. Bellermann, Die Tonleitern und Musiknoten der Griechen. Berlin 1847. Dommer pag. 24.

³⁾ Boethius (etwa 470—524 nach Chr.) bedient sich in dem Werke *De musica libri V* allerdings dieser Buchstaben, jedoch nur als Abkürzung für die langen griechischen Notennamen, überdies ohne Rücksicht auf die damit bezeichneten Töne, also nicht stets dieselben Buchstaben als bestimmten Namen desselben Tones. Artikel: Notenschrift, Notation, Semiographie. Mus. Lexicon von Dommer.

дѣлать, но тое извѣстнымъ есть, что папа Григорій свой антифонаръ невмами писалъ.¹⁾

Монфоконъ, опираясь на рукописныхъ произведеніяхъ²⁾, говоритъ, что для церковнаго пѣнія употребляли въ древности ноты двоякаго рода: одни для наклоненій голоса при чтеніи евангелій, другіе собственно для пѣнія. Гербертъ и Форкель говорятъ обширно объ томъ нотописаніи. Монфоконъ твердитъ, что въ сирійской библіотицѣ есть между сочиненіями Іоанна Дамаскина сочиненіе музыкальное съ музыкальными нотами.

Октоихъ Іоанна Дамаскина опирался на церковное осмогласіе и служилъ практическимъ приложеніемъ музыкальной теоріи гласовъ. Нотные знаки, которые Іоаннъ Дамаскинъ при изображеніи мелодій въ октоихъ употреблялъ, были круковыя, которые надъ текстомъ писались. Константинъ Акрополитъ пишетъ о Дамаскинѣ: „Онъ украсилъ преславное Воскресеніе Спасителя стройными своими мелодіями, и при томъ не просто но многообразно и многоразлично, составленіемъ разныхъ пѣснопѣній, удивительнымъ сочитаніемъ ихъ и преемственною смѣною ихъ при исполненіи“.³⁾

Вся восточная церковь величала Іоанна Дамаскина яко своего сладкопѣвца (μελωδδς) и назвала его пастыремъ, носящимъ цитру, стройную, звучную якъ у Давида“.⁴⁾ Его каноны называются „прикрасными“ астихиры — „вполнѣ армоническими (παναρμονια).“

Въ Октоихъ Іоанна Дамаскина, гдѣ якъ намъ вже извѣстно, и творы другихъ церковныхъ пѣснопѣвцевъ находились, не имѣли всѣхъ пѣснопѣній свою мелодію; многіе тронары, стихиры и ирмосы получили свои напѣвы вже послѣ Дамаскина, ихъ мелодія находитя въ книзѣ подъ именемъ Ирмологія или Ирмологіона.

Октоихъ Іоанна Дамаскина былъ вже при его жизни по всему Востоку принятъ. Баръ-еврей пишетъ: „около времени блаженнаго Якова едисскаго († 700 г.) и почетнаго епископа

1) Die Tonzeichen der Neumenschrift waren Punkte, Striche, Häkelchen und Halbkreise. Ueber die Neumenschrift schrieben: Coussemaker. Histoire d'Harmonie au moyen âge. Paris 1852. Lambillotte, Antiphonar d. S. Gregoire 1851. Pater Marsini, storia della musica, Tom. I. Burney. Gesch. Tom. II. Forkel, Gesch. Tom. II. Regino von Prüm († 915) Рукопись съ невмами. Stadtbibliothek in Leipzig.

2) Palaeographia pag. 229, 231, 357, 758.

3) Herbert de cant. et mus. sacr. 1774. Tom. II., pag. 5.

4) Истор. Пѣсноп. Филарета. изд. 2. стр. 146, 267.

арабовъ Георгія (съ 650 г.) одинъ дамаскій писатель Киринъ, сынъ Мансура¹⁾ и другіи инокъ, называемый у Грековъ аввою Космою изобрѣли пѣсны, называемая у Грековъ к а н о н а м и“. По словамъ Бартъ-еврея видно, что Октоихъ Дамаскина сталъ извѣстенъ въ сирійской церкви вскорѣ послѣ кончины Якова, еще при жизни Дамаскина.²⁾

Въ Октоихъ Іоанна Дамаскина находятся таковыя пѣсни, которыя въ самой глубокой христіанской древности составлены были; Іоаннъ Дамаскинъ ихъ лишь упорядковалъ и въ составъ своего Октоиха принялъ.

Не все каноны и тропары писалъ Дамаскинъ стихами. Стихами писаны каноны на Рожд. Христово, на Богоявленіе и пятидесятницу, такожъ все воскресныя антифоны.³⁾ Въ стихахъ его употребленъ я м б и ч е с к і й т р и м е т р ь или шести-стопный ямбическій стихъ, который для выраженія глубокихъ чувствъ, для изьявленія правдивой поэзіи и чрезъ свою чувственность есть онъ одинъ изъ признательнѣйшихъ стиховъ. Проза Іоанна Дамаскина есть такожъ не взырая на ея глубокое догматическое содержаніе плавною и поетечною, что читая ея, здается то не проза но стихотвореніе.

Кончаю статью о чрезвычайныхъ подвигахъ и заслугахъ перваго музыкальнаго теоритика Восточной Церкви, древнѣйшаго учителя церковной музыки и перваго нотописца ея мелодіи, — славнаго сладкопѣвца Іоанна Дамаскина, впервые словами, которые ему греческая Церковь въ одной стихирѣ посвятила:

*Отче Іоанне премудрый!
Ты украсилъ церковь Христову пѣснями:
Ты сладко пѣлъ преславный божественныя предметы;
Дѣйствиємъ Духа ударилъ ты въ цитру твою
Стройную, звучную якъ у Давида отче!*

¹⁾ Der Name Mansur war nämlich gleichfalls in der Familie des Johannes erblich. Schon auf dem 7. allgemeinen Concil wird er ihm selbst beigelegt. Auch Theophanes (pag. 643) erwähnt: Mit dem väterlichen Namen habe er Mansur geheissen. d. i. Erlöser. Selbst ein Kalif trug diesen Namen Abû Dschafur Mansur (S. Flügel S. 183 ff.) Johannes von Damascus. Eine patristische Monographie von D. Joseph Langen pag. 20.

²⁾ Pfeiffer, Assemanische Bibliothek, pag. 35, 158—164.

³⁾ Георгій Парда, митрополитъ коринѳскій, писалъ объясненіе на праздничныя каноны Іоанна Дамаскина; Іоаннъ Зонары писалъ толкованіе на октоихъ Дамаскина; Марко Евгиникъ архіеп. ефесскій, писалъ толкованіе на нѣкоторые каноны Дамаскина. Fabricii bibl. grae. IX, 743, 744.

и во вторые словами нынѣшней константинопольской церкви о значеніи нотнаго Октоиха Іоанна Дамаскина :

„Ὁ ἐκ Δαριάσκου Ἰωάννης λέγεται ὁ ἀρχαιότερος διδάσκαλος καὶ πρωτουργός τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, κατὰ τὰ σφριζόμενα μέλη διὰ τῶν μουσικῶν χαρακτήρων. Αὐτὸς ποίησας τὴν Ὀκτοηχὸν ἐδίδαξε τοὺς μεταγενεστέρους ψαλμωδοὺς, νὰ μὴν ἐκτείνωσιν, οὐτέ νὰ παρεκτρέπωσι τὰς ψαλμωδίας ἀπὸ τοῦς ὀκτὼ ἤχους“. ¹⁾

ИСИДОРЪ ВОРОБКЕВИЧЪ,
протоіерей и ц. к. профессоръ.

¹⁾ Θεωρητικὸν μέγα, μερ. δευτ. ἐν Τεργεστη 1832, σελ. 33.

Catechesele celui între sânti părintelui nostru Cirilă, Archiepiscopul Ierusalimului.

(Trăduse după testul originală de M. Bendeschi, edițiunea Migne.)

CATECHESA IV.

p e n t r u c e i c e s t a ũ s ă s e l u m i n e z e .

Ținută în Ierusalimă ex tempore. Despre cele de ce învățătore și cetirea din epistola cătră Coloseni: „Căutați să nu vă răpescă cine-vă cu filosofia și cu înșelăciunea deșertă, după trădăciunea omenilor, după elemintele lumii” ș. m. d.¹⁾

1. Pre virtutea o imiteză reutatea, și neghina se nevoiesce a fi ținută de grâu; de și după formă sémănă cu grăul, totu-și după gustă cunoscătorii o dau de rusine. Și diavolul se preface în ângeră de lumină,²⁾ nu ca să se întorcă eră, unde și fu (căci avându inima nemișcată ca nicovala, n'are apoi dispuseciune la căire), ci ca să-î impresure pre cei ce pörtă vietă asemenea ângerilor cu întunerecul orbiei și cu substântă contagiósă a necredinței. Multă lupi se preâmbă în haine de oi,³⁾ cari, bine-că au haine de oi, n'au însă unghie și dinți, ci purtându pele blândă și amăgindă cu forma (chipul) acésta pre cei simpli, li tórnă din dinți veninul omoritoră ală nepietății. Ni trebuie așa-dară chară dumnezeiescă, minte descéptă și ochi buni; ca nu, mâncându neghină în locă de grâu, din nesciință să pățimă daună; nici, ținendă lupă de oie, să devenimă pradă; nici, presupunendă de ângeră bine-făcătoră pre diavolul aducătoră de peire, să fimă înghițiți. „Căci după sânta scriptură elă âmbă încóce și incoló urlândă ca ună leă, căutândă pre cine să-lă înghită“.⁴⁾ Pentru aceea biserica pune la cale, pentru aceea se facă învățătorele⁵⁾ de față, pentru aceea citirile.

1) Colos. 2. 8.

2) Cor. 11, 14.

3) Mat. 7, 15.

4) I. Petru 5, 8.

5) „Hic tria numerat ad catechumenorum institutione ab Ecclesia usurpata. Primum. lectiones sacrae, quae tum catecheses praecedebant, tum in aliis

2. Caracterul relegiunii constă din aceste două: din învățături religioase și din fapte bune; dară nici învățăturele fără fapte bune nu sînt plăcute lui Dumnezeu, nici primesce Dumnezeu cu plăcere faptele, ce nu se fac conformu cu învățăturele religioase. ¹⁾ Căci ce folosu, a ști bine învățăturele despre Dumnezeu și a curvi fără rușine? și era-și din protivă ce folosu, a fi întrînatu, cum se cuvine, și a blăstema fără frica lui Dumnezeu. Cea mai mare avere este așa-dară știința dogmelor; și se cere sufletu desceptu, de-ora-ce sîntu mulți de cei ce amblă să facă pradă prin filosofie și înșelăciune deșertă. ²⁾ Păgânii tragă în altă parte prin limbagiū plăcutu: „miere picură adecă de pe buzele muierii curve“. ³⁾ Era cei din tăia-rea-împregiurū îi amăgescū pre cei ce vinū aice prin dumnezeiescile scripture, cari le esplică falsu, studiāndū din copilăria pēnă la bătrānete și înbetrānindū în nesciintă. Ereticii amăgescū inimile celor simpli prin vorbire dulce și limbagiū plăcutu: acoperindū, ca cu miere, cu numele lui Christosū săgețile înveninate ale învățăturelor lor nepioase; de cari de toți într'una dice Domnul: „Băgați de samă să nu vē scōtă de minte care-vă“. ⁴⁾ Pentru aceea se și face aice învățatura ⁵⁾ credinței și splicățiunea ei.

3. Dară pēnă-ce să trădāu cele ce se ținū de credință, mi-se pare, că voiū face bine, să petrecū acum într'ūă recăpitulăciune scurtă învățăturele neapērate: ca nu cum-vă mulțimea lucrurilor de prelesū și rēstēmpul dīlelor santei patru-đecimi întregi să producă uitare în mintea celor ce sîntū între voi mai simpli: ci ca, sēmēnāndu-le acum în modū sumariū, să nu le uitānū, cāndū mai tārđiū vor fi prelucrate mai întinsū. Dară răbdare să aibă cei ce sîntū mai buni de capū din cei de față și cari aū simțuri deprinse a deosebī binele și rēul, ⁶⁾ cāndū audū învățature elemēntarie ca pentru copii și întrodacere ca de lapte: ca într'una să se folosēscă atātū cei ce aū trebuință de catechesea cātū și cei ce aū știința să-și re-mprospedeze memoria cu cele ce aū prinsū a cunōsce.

ecclesiasticis conventibus fiebant: alterum, symboli traditio; tertium symboli expositiv; quae ambo postrema his verbis designat n. 2, Propter hoc et fidei doctrina traditur, et in eam expositiones fiunt. Migne tom. XXXIII pag. 455, num. 1.

¹⁾ „D. i. die nicht aus dem Glauben und frommer Gesinnung hervorgehen“. Nirschl l. c. pag. 83, însemm. 2.

²⁾ Colos. 2, 8.

³⁾ Prov. 5, 3.

⁴⁾ Mat. 24, 5.

⁵⁾ „Hoc est Symbolum“. Migne tom. XXXIII, pag. 458, num. 6.

⁶⁾ Ebr. 5, 14.

D e s p r e D u m n e d e ũ.

4. Mai ăntăiŭ pună-se deci ca temeliă în înima vóstră învătă-tura despre Dumneđeŭ : Pentru-că Dumneđeŭ unul este unicul, nenă-scutŭ, fără începutŭ, nemutatŭ, neschimbatŭ : nenăscutŭ de altul, nici avěndŭ pre altul urmaşŭ alŭ vieŭei sale, și care în timpul vi-iării nici s'a începutŭ nici va avě ore-căndŭ finitŭ ; și pentru-că elŭ e bunŭ și dreptŭ : încătŭ, dacă vei audŭ ore-căndŭ vr'-unŭ ereticŭ dicěndŭ, „că altul este celŭ dreptŭ ¹⁾ și altul este celŭ bunŭ“, în-dată, aducěndu-ŭi aminte, să cunoscŭ săgěta înveninată a eresiei. Avut'-aŭ unŭi ádecă cutezarea în modŭ necuviosŭ a-lŭ împărŭi pre unul Dumneđeŭ în definiŭnea lor ; érá alŭii aŭ đisŭ : ²⁾ „că altul este făcětoriul sufletului și domnitoriŭ și altul alŭ corpurilor“, în-vetăndŭ fără minte într'una și fără pietate. Căci cum să se facă omul șerbŭ la doi domni, pecăndŭ dice Domnul în evangeliă : „nime nu póte șerbŭ la doi domni“. ³⁾ Áșá-dară unul este D-đeŭ síngurŭ, care-ŭ făcětoriul sufletelor câtŭ și alŭ trupurilor : unul este făcětoriul cerului și alŭ păměntului, făcětoriul ángerilor câtŭ și alŭ archangelilor. Elŭ este creatoriul multor lucruri, dară Părinte înainte de veci alŭ unuia síngurŭ : alŭ unuia, unicului, fiului său unul-născutŭ, alŭ Domnului nostru Isusŭ Christosŭ, prin care a fă-cutŭ elŭ tóte ⁴⁾ cele vėđute și cele nevėđute. ⁵⁾

5. Acesta. Părintele Domnului nostru Isusŭ Christosŭ, nu este cercuserisŭ în vr'-unŭ locŭ, ⁶⁾ nici nu e mai micŭ decâtŭ cerul ;

¹⁾ „Marcionis error is erat“. Migne tom. XXXIII, pag. 458, num. 8.

²⁾ „Die Gnostiker und Manichäer, die Cyrill insbesondere bekämpft“. Nirschl I. c. pag. 85, însemm. 1.

³⁾ Mat. 6. 24.

⁴⁾ Ioanŭ 1, 3.

⁵⁾ Colos. 1, 16.

⁶⁾ Nu este cercuserisŭ în vr'-unŭ locŭ. „Haec adversum Manichaeos dicta puto, qui duabus suis deitatibus divisa habitationis loca et imperia assignabant ; quos refellit cat. 6, n. 13 vel forte Anthropomorphitas petit. de quibus dicit ibid., n. 8, aut etiam Valentinianos qui Deum Patrem Pleromate per Horum finiri. conditorem vero mundi non attingere usque ad pleroma dicebant : quam insaniam castigat Irenaeus lib. IV. c. 19. n. 3. Cum Deum sole minorem aut eidem parem dici vetat, respicit vel gentiles ; vel Manichaeos, qui cum solem et lunam in astra referent, cat. 15, n. 3, Deum sane qui sol erat, soli parem : qui luna erat, sole minorem asserebant. Quando iterum Deum negat fato subiectum, vel Stoicos petit. quorum ea sententia erat, ex Cicer., lib. I. De nat. deorum : vel Manichaeos quos omnibus astrologice superstitionibus obligatos fuisse constat ex Epiph., haeres. LXVI, n. 13“. Migne tom. XXXIII, pag. 459, num. 1.

ci opere de ale degetelor sale ¹⁾ sîntu ceriurile și totu pămîntul ilu ține în pumnul său: ²⁾ acesta este în tôte și afară de tôte. Să nu socoți, că sórele ar fi mai lucedu decátu dînsul seú că i-ar fi pă-rechiă; căci celú ce a făcutu mai ântâiú sórele trebuie să fiă fără compărăciune cu multu mai mare și mai strălucitoriú. Elú scie cele viitórie nainte și e mai puternicú decátu tôte, sciindú tôte și făcêndu, cum voiesce: nu-i supusú urmării lucrurilor, nici nasce-rii, nici norocului, nici sortii. Elú e în tôte deplinú și posede totu feñul de virtute în asemenea mēsură: nici împuținându-se nici adăo-gêndu-se, ci rēmanêndu pururea acela-și și în acela-și modú: elú a gătítu pentru cei pécatoși pedépsă, ér' cunună pentru cei drepti.

6. După-ce s'aú abátutú așá-dară multí în felurite chipurí dela unul Dumneđeú, unii aú îndeitú sórele, ³⁾ ca apunêndu sórele să rēmană în timpul noptii fără deú; alții luna, ca diúa să nu aibă deú; alții ér' cele-l'alte părți ale lumii; unii arțile, alții mîncările; alții desfētările; unii răpiți de dragostea femeielor, aú pusú la locú susú unú chipú de femeia gólă. care aú numit'-o Afrodita, și în în-fățișarea ei aú adorátu pofta. Alții, uimiți de luciul aurului, l'-aú

¹⁾ Ps. 8, 4. „Degetelor lui, Δακτύλων, digitorum. Coisl. habet χειρῶν, manuum, ut in psal. CI, 26, quem in illa legendi ratione respiceret Cyrillus“. Migne tom. XXXIII, pag. 459, num. 4.

²⁾ Isaia 40, 12.

³⁾ Unii făcură din sóre deú. „Nihil necesse est nos immorari in his communibus et tritis de gentiliū theologia, fusius explicandis. Tantum rudi-orum gratia summa capita recensebimus, quantum poterimus ex Cyrilli mente. Solis et lunae cultum antiquissimum esse testis est Iob, C. XXXI, 26. Cum gentiles omnes solem sub Phoebi aut Titanis, lunam sub Dianae nominae adora-arent; solem Persis maximum deum fuisse, lunamque pari fere cultu adorata testantur auctores. Vide Herodot., lib. I. cap. 131. Hinc Manichaei horum siderum cultum acceperant. Mundus ipse Stoicis deus erat, cum omnibus suis partibus. Aer sub Iunonis nomine, terra sub Opis, coelum sub nomine proprio, mare sub Neptuni, ignis sub nomine Vulcani, cat. 6, n. 10; fontes, fluvii, montes, gentilibus dii erant. Animalia ut felis, canis, lupo, leo, anguis et drago in deos relata, ut queritur Cyrillus loco citato, lapis et lignum sculpta, vel etiam interdum rudia, pro diis adorata; ibid. Varias artes sub inventorum nomine adoratae; nimirum medendi, canendi, agricolandi, scribendi, nendi, fu-randi, belligerandi, etc., sub Aesculapii, Musarum et Apollinis, Cereris, Mi-nervae, Palladis, Mercurii, Martis nomine. Vinum sub Bacchi, frumentum sub Cereris, cepe etiam sunt ab insanis gentilibus adorata. ibid. Voluptatis, ut amor, gaudium, spes, contumelia et impudentia suis non caruere altaribus. Veneris cultu consecrata adulteria: cujus sub nomine et inscriptione multi sua, vel alioqui famosa scorta depingentes adorationi proposuere, ut refert ex Posi-dippo Clem. Al. Protrept. pag. 29. Aurum et argentum sub Mammonae et Pluti nomine culta. Videsis Clem. Al. Protreptici pag. 16: qui locus si non a Cy-rillo visus et transcriptus est, isti sane maxime finitimus est“. Migne tom. XXXIII, pag. 462, num. 7.

indeitū pre dīnsul câtū și alte materie. Dacă care-vă și-a înfiptū în inimă învățătura despre monarchia lui Dumneđeū și crede într'insa, apoi a curmatū într'una tōtă năvala vĕturilor idololatriei și a rĕtăcirii ereticilor. Deci învățătura acĕsta ântăia a relegiunii puneți-o ca fundămētū în inimă prin credință.

D e s p r e C h r i s t o s ũ .

7. Dară crede și în fiul lui Dumneđeū, unul și unicul, în Domnul nostru Isusū Christosū, celū ce e născutū Dumneđeū din Dumneđeū, celū ce e născutū viĕță din viĕță, celū ce e născutū lumină din lumină, celū ce în tōte e asemenea cu părintele ; celū ce n'a căpĕtatū ființa sa în timpū, ci înainte de toți vecii s'a născutū vecinicū și în modū neînțelesū din tatăl ; celū ce este înțelepciunea lui Dumneđeū și puterea și dreptatea cea în ființa ; ¹⁾ celū ce șede de-a drepta tatălui înainte de toți vecii. Căci elū n'a căpĕtatū după patima sa, ca cum încununatū de Dumneđeū ²⁾ pentru răbdarea sa, tronul de-a drepta, cum socotū unii. ³⁾ ci de cândū este, (căci elū este născutū din toți vecii) are demnitatea împĕrătĕscă, ședĕndū împreună cu tatăl, fiindū Dumneđeū și înțelepciune și putere, precum s'a spusū ; cu tatăl împreună domnindū este elū și făcĕtoriū a tōte

¹⁾ I. Cor. 1, 24. 30.

²⁾ Evr. 2, 9.

³⁾ „Paul von Samosata und seine Anhänger“. Nirschl l. c. pag. 87, însemn. 2. Vedī și Migne tom. XXXIII. pag. 463, num. 1 : „Eundem errorem saepe ac graviter castigat Cyrillus, praesertim Cat. 11, n. 17 et, cat. 14, n. 27 et 29. Filium ut hominem, merito passionis suae sedem ad dexteram Patris consecutum, catholica doctrina est quam tradit Paulus Heb. II, X, 13. VIII, 1 ; et confirmat Cyrillus infra, n. 14 : et hic verus est articuli symboli de Filii ad dextram Patris consessu sensus, ut optime advertit Rufinus in symboli expositione. Neque hanc sententiam oppugnat Cyrillus, sed eos qui Verbum seu Filium, negabant ante incarnationem paterni regni consortem fuisse ; adeo ut primum Chritus post passionem regnasset. Id in primis de Paulo Samosatensi memoratur ab Athanasio orat 2, cont. Arian., n. 13, pag. 480 : Εἰ μὲν οὖν νομίζουσιν ὅτι καὶ πρὶν γεννηταὶ ἄνθρωπος καὶ σταυρὸν ὑπομείνῃ, οὐκ ἦν Κύριος καὶ βασιλεὺς, ἀλλὰ τότε ἀρχὴν ἔσχε τοῦ εἶναι Κύριος· γνώτωσαν, ὅτι τὰ τοῦ Σαμοσατέος ἐκ φανεροῦ πάλιν φθέγγονται ῥήματα : *Si igitur existimant Salvatorem Dominum et regem non fuisse, priusquam homo fieret et crucis supplicium pateretur, noverint se eadem quae Samosatensis nunc aperte proferre.* Eum errorem quasi per consecutionem saltem ab Arianis assertum in ipsis castigat Cyrillus Alexandrimus, Thesauri assert. 13, p. 130 et assert. 15, p. 149, cum illi ad minuendam Verbi dignitatem, ipsi non homini assumpto applicarent illud Pauli Philipp. II, 9 : Propter quod et Deus exaltavit illum, etc. Idacius vero, lib. I, contra Varimad., id tanquam rem ab eis concessam ponit. *Si ut vos conceditis, tunc Filius in morte regni adeptus est potestatem : ergo antequam rex fuisset a Patre filius constitutus, nullam in sinu Patris communionis habuit dignitatem.*

prin tatăl, apoi nu-i lipsesce nimic la demnitatea Dumnedeietății,¹⁾ și cunoște pre celū ce l'a născutū. ²⁾ Și ca să dicemū pe scurtū : Adă-ți aminte de cele scrise în evangeliă : „Nime nu cunoște pre fiul decâtū tatăl nici pre tatăl îlu cunoște cine-vă decâtū fiul“. ³⁾

8. Și nici nu înstrăină de Tatăl pre Fiiul,⁴⁾ nici, făcendū amestecare, să credi în fiū-părinția : ci crede, că este alū unului Dumnedeū, unul unicū-născutū fiū, Dumnedeū Cuvântul, celū ce este mai 'nainte de toți vecii : Cuvântū, ce nu e supusū pronunțării și nu se revărsă în aerū. nici se asemănă cuvintelor fără substântă, ci Cuvântul Fiiul, făcătoriul ființelor înzestrate cu graiū și cu minte, Cuvântul, care îlu aude pre tatăl și vorbește însu-și. De acestea voiū avé de vorbitū la timpū potrivitū, dacă va dá Dumnedeū, mai pe largū : nu uitămū ádecă de propusul nostru, că facemū acum introducerea sumariă în credință.

D e s p r e n a s c e r e a d i n F e c i ó r ă .

9. Dară crede, că acestū unul-născutū Fiiū alū lui Dumnedeū s'a pogoritū din ceriū pe pământū pentru păcatele nōstre, și în interesul nostru luă asupra-și nătura omenéscă, astă ce e cu acelea-și suferințe, și s'a născutū din sânta Fecióră și din Spiretul sântū :

Ex Athanasio, orat. 1, num. 3, patet Arianos existimasse Christum, in bonae voluntatis mercedem exaltatum. gratiam accepisse, et unctum fuisse. Notat etiam forte Cyrillus Marcellum Ancyrianum, qui Christi regnum et sessionem a dextris Patris non ante CD annos. nec nisi post incarnationem incipiebat; saltem ea de re accusatus est ab Eusebio, longa eius ea de re testimonia referente lib. II. contra ipsum, cap. 4, p. 50 et 51 et ab episcopis auctoribus formulae anni 344, vel 345, apud Athanas., De synodis, n. 26. artic. 5 et 6.

¹⁾ Nu-i lipsesce nimic la demnitatea Dumnedeietății. : „Contra Arianos Patrem solum verum Deum affirmantes; et Filium adoptione tantum non natura. Dei Filium docentes, quos refellit c. 11, n. 4, 9, 14, etc.“ . . . Migne tom. XXXIII, pag. 463, num. 2.

²⁾ Ioanū 10, 15.

³⁾ Mat. 11, 27.

⁴⁾ Nu înstrăină de Tatăl pre Fiiul . . . „Eandem sententiam repetit saepius, ut cat. 11, num. 16 et 18, et cat. 16, num. 4. Duos hic notat oppositos errores: quorum alter Arianorum erat, ab eo descriptus, eorum tamen nomine suppresso, cat. 11, num. 17. in eo consistens, ut aeternum et Patre posteriorem Filium dicerent; eumque, ut Patri servaretur honor, in creaturarum censum relegarent. Alter Sabellii erat, ut dicit cat. 16, num. 4, quo docebatur Patrem aliquando esse patrem, aliquando Filium: Patrem incarnatum esse, et pro nobis passum. cat. 11, num. 17 et 17.“ Migne tom. XXXIII, pag. 466, num. 7.

făcându-se înomenirea lui nu după părere și închipuire, ¹⁾ ci în adevăr. Nu a trecut prin feciōră ca printr'ună țeve, ²⁾ ci s'a încarnatū dintr'insa în adevărū (și s'a nutritū în adevărū cu lapte dintr'insa), mâncândū în adevărū ca noi și bēndū în adevărū ca noi. Căci dacă imaginăciune eră înomenirea, imaginăciune e și mântuirea. Duplu eră Christosū : omū, câtū de ceea ce se vedeă, eră Dumneđeū, câtū de ceea ce nu se vedeă : ca omū mâncândū în adevărū ca noi (căci aveă acele-și cereri trupesci ca și noi), eră ca Dumneđeū săturândū cu cinci pâni cele cinci miū de ómeni. ³⁾ Murindū ca omū în adevărū a înviatū pre celū mortū de patru ñile ca Dumneđeū. ⁴⁾ Dormiá în corabiá în adevărū ca omū, ⁵⁾ și âmblá de-asupra apelor ca Dumneđeū. ⁶⁾

D e s p r e c r u c e .

10. Acesta fu rēstignitū în adevărū pentru pēcatele nōstre. Dacă ai voi să negi, te dă de rușine locul, ce-lū ai dinaintea ochilor, Golgota istū fericitū, în care sūntemū adunați din cauza celui ce fu rēstignitū pre ñinsul : și de lemnul crucii tōtă lumea a prinsū a fi plină câte cu ũă bucățică. ⁷⁾ Dară fu rēstignitū nu pentru pēcate proprie, ci ca noi să fimū ertati de pēcatele nōstre. Și disprețuitū fu atunci de ómeni și bătutū cu pumnul ca omū : dară fu recunoscutū de cătră creatură ca Dumneđeū ; căci sórele vedēndu-lū pre Domnul batjocoritū, tremurândū s'a întunecatū, nesuferindū acēsta privelisce. ⁸⁾

D e s p r e î n g r o p a r e .

11. În mormēntū de pētră fu pusū în adevărū ca omū ; ⁹⁾ dară petrele aū crēpatū de fricā din cauza lui. ¹⁰⁾ Elū s'a pogoritū

¹⁾ „Castigat his verbis multa haereticorum genera communi Docetarum nomine a veteribus comprehensa. Huius haeresis saeculo apostolico enatae, et ab Ioanne apostolo, I. Ioan. IV. 2, atque ab S. Ignatio in epist. ad Simonem Magum cat. 6, n. 14, et Manichaeos cat. 12, n. 26, et cat. 14, n. 21“. Migne tom. XXXIII. pag. 466, num. 8

²⁾ „Error Valentini proprius, ex Irenaeo, lib. I, c. 7, n. 2; Apend. Tertull. c. 49; et Theodoret., Haeret. fab., lib. I, c. 7: qui tamen epist. 175, p. 1073 hanc opinionem non Valentino soli, sed Basilidi, Bardesani et Harmonio tribuit.“ Migne tom. XXXIII. pag. 467, num. 1.

³⁾ Mat. 14, 17—21.

⁴⁾ Ioanū 11, 39—44.

⁵⁾ Mat. 8, 24.

⁶⁾ Mat. 14, 25.

⁷⁾ Mat. 26, 67.

⁸⁾ Luc. 23, 45.

⁹⁾ Nat. 27, 60.

¹⁰⁾ Mat. 27, 51.

la cele desuptu-pământu, ca să răscumpere de acolo pre cei drepti, căci spune-mi, voi-ai tu, ca cei vii să aibă parte de charu, chiaru încă cându cei mai mai mulți dintr'înșii nu suntu sânti, érá cei ce dela Adamu stáu închisi atâtu de multu timpu să nu dobândéscă libertatea? Profetul Isaia a vestitu atâte de dînsul cu bóce tare: tu nu ai voi, ca împératul, coborîndu-se, să răscumpere pre eroldul său? Erá acolo Davidu și Samuilu și toți profetii și însu-și Ionu, care diceá prin trâmisiu săi: „Tu esci celu ce are să vină seú să asceptămú pre altul“? ¹⁾ Nu ai voi, ca, pogorîndu-se, să răscumpere astufeliu de bărbați?

Despre înviare.

12. Insa celu ce s'a pogoritú la cele de-suptu-pământu, s'a suitu érá-și; și Isusu celu îngropatu érá-și a înviiatu a treia di în adevéru. Și dacă óre-cându și-ar bate jocu de tine Iudeii, atunci pe locu li răspunde, întrebându-i așa: Iona după trei zile a esítu din chitu, érá Christosu să nu se scóle óre după trei zile din pământu? Unu mortu atinsu de ósele lui Eliseiu s'a sculatú, érá creatoriul ómenilor să nu se scóle cu puterea tatálu cu multu mai ușorú? Elu a înviiatu așa-darú în adevéru și înviiându s'a arétatu érá-și invétăceilor săi, și martori ai inviiării lui suntu doi-sprá-dece invétăcei, ²⁾ cari n'au mărturisitú cu vorbe alese după placul cui-vá, ci s'au luptatu pentru adevéru înviiării péné la munce și la mórté. Apoi dice scriptura: „Prin gura a doi seú a trei martori se'ntăresce totu cuvéntul“, ³⁾ darú pentru înviiarea lui Christosu mărturiseséu doi-sprá-dece și tu óre să nu credi încă în înviiare?

Despre înălțare.

13. După ce a terminatu Isusu cursul suferințelor și a răscumpératu pre ómeni de pécate, s'a suitu érá-și în ceriuri, apucându-lu unu nouru. ⁴⁾ Și ángerii steteáu lúngá celu ce se duceá în susu. Apostoliu însá priviáu în urma lui. Darú dacă cine-vá nu crede cele ce le dicu, să credá în puterea celor ce se vedú acuma. Toți regii, murindú, își stingú împreună cu viéta și puterea; darú Christosu, după-ce fu réstignitu, este adoratú de tótá lumea. Pre celu réstignitu ilú anunțamú și tremurá demonii. Mulți furá réstigniti în decursul timpurilor: dar' invocarea altui réstignitu alungat'a óre-cându demonii?

¹⁾ Mat. 11, 3.

²⁾ Fapt. Ap. 2, 32. 33.

³⁾ Moisi 19, 15; Mat. 18, 16.

⁴⁾ Fapt. Ap. 1, 9.

14. Să nu ne rușinămă așa-dară de crucea lui Christosă, ci, de-și altul ar ascunde-o, tu însemnă-o în ochii lumii pe fruntea ta, ca demonii, vedendă semnul acestă împărătescă, tremurândă să fugă departe. Dară fă semnul acesta, cândă mânâncă și beă, cândă ședă, cândă te culcă, cândă te scolă, cândă vorbești și cândă âmbli; în genere la totă trebă. Celă ce fu âdecă rēstignită aice, este susă în ceruri. Căci dacă ar fi rēmasă în mormētă după-ce fu rāstignită și îngropată, am avē pōte să ne rușinămă, dar' acum celă ce fu rēstignită pe Golgota ista, s'a suită susă în ceră de pe muntele ¹⁾ de cătră rēsărită²⁾ ală Olivilor. De aice âdecă s'a coborītă în iadă și ără-și a venită susă la noi; dela noi s'a dusă ără-și la ceră, chiamându-lă Tatăl, și dicendă: „Ședă de-a-drepta mea, pēnă-ce voiă pune pre inimiciă tăi scăunașă piciorilor tale“. ³⁾

D u p r e j u d e c a t a v i i t ō r i ă .

15. Acestă Is. Chr., care s'a suită în susă, va veni ără-și din ceruri, dară nu de pe pământă; și am disă: „nu de pe pământă“, pentru-că mulți antichristi staă să vină de pe pământă.⁴⁾ Căci, precum ai vedută, aă și începută mulți a dice: „eă sântă Christosă“⁵⁾ și apoi mai stă să vină uriciunea pustiirii,⁶⁾ adăogēndu-și numele falsă de Christosă. Tu însă ascēptă-mi-lă pre adevēratul Christosă pre fiul lui D-deă unul născută, carele nu va mai veni de pe pământă, ci din ceruri, arētându-se ochilor tuturoră mai pre susă de totă fulgerul și de totă luciul luminei, încungiurată de ângeri: ca să judece viii și mortii, ca să domnescă în împărăția cerescă, vecinică și nefinită. Căci sigură să-mi fiă și într'acēsta, de-ōră-ce sântă mulți, cari dică, că este căpētă pentru împărăția lui Christosă. ⁷⁾

(Va urmă.)

¹⁾ Zach. 24, 50.

²⁾ Luc. 24. 50.

³⁾ Ps. 109, 1.

⁴⁾ I. Ioană 2, 18.

⁵⁾ Mat. 24, 5.

⁶⁾ Ibid. 15.

⁷⁾ „Marcellum Ancyrianum, et Photinum ejus discipulum significat; quorum haeresim nuper in Galatia mersisse tradit cat. 15, n. 27, quo loci eam haeresim pluribus refellit“. Migne tom. XXXIII. pag. 474 num. 8.

Predică

despre furt.

Si va veni blăstēmul peste
casa celui ce fură și va rămâne
în mijlocul casei lui. Zach. 4.

Uă-dată s'a apropiatū de Domnul nostru Is. Chs. unū omū și l'a întreatū, ce să facă, ca să aibă parte de împărăția ceriului. Domnul nostru Is. Chs. i-a răspunsū: „să nu curvesci, să nu uciđi, să nu furi, să nu mărturisesci mărturiă minciunósă, să cinstesci pre tatăl tău și pre maica ta“. ¹⁾ Acestea i-le-a adusū a minte Domnul nostru Is. Chs., ca să le pădască, deacă vre să între în împărăția ceriului. Omul însă i-a disū: „acestea tóte le-amū păditū din tineretele mele“. Și în adevărū bine a făcut, pentru-că tóte păcatele acestea au fost urite înaintea lui Dumneđu și a ómenilor și nu numai în timpul Domnului nostru Is. Chs., dară sūntū urite chiarū și în diūa de astă-đi; deci și creștinii de astă-đi trebuie să se ferescă de dînsele. Dară ori-cine póte mărturisi, că de nici unū păcatū nu se ferescū creștinii mai puținū ca de furtușagū și de-óre-ce și s. apostul Paulū dice, că nici furii, nici lacomi, nici rāpitori nu vor moscení împărăția ceriului, așū fi fórtē bucurosū „ca să-i vedū feriti pe toți creștinii de acestū păcatū mare, la care se alúnecă omul atātū de ușorū, în câtū de uă-dată se pomenesce, că l'a și făcutū“. ²⁾ De aceea deie-vē Domnul gândū bunū, ca să luați bine samă la cele ce voiū vorbí astă-đi.

Voi, iubițelor creștini, vē aduceți aminte, că Dumneđu Sava oftū dice în poronca a opta: „să nu furi“. ³⁾ Numai acestea trei cuvinte le-a rostitū Dumneđu, cândū a datū poruncele legii pe muntele Sinai, dară ele-sū destule, ca să înțelegemū, ce vre dela noi tatăl nostru celū cerescū. Elū vre hotărítū, ca omul să nu fure. Să

¹⁾ Luca, 18, 18.

²⁾ Cor., 6, 10.

³⁾ II. Moisi, 20, 15.

vedemū deci mai ăntăiū, ce se chiamă a fură? Când dai de unū omū, ce a slăbitū în drumū de ūă-dată, în cătū nu mai scie, ce se întēmplă cu dīnsul, și îi iaī dela brăū punga cu paralele, nu cu gândul, ca să o tainuiesci, ci ca să i-o dai înapoi, cândū își va veni în ori, atunci nu se chiamă, că ai furatū punga. Dară cândū pui mâna pe unū lucru străinū cu gândul, ca să ți-lū iaī și se faci cu dīnsul, ce vei vre, fără scirea stăpânului lui, atunci se chiamă, că l'ai furatū.

Furtușagul e însă de mai multe feluri; căci chiar atunci, cândū te vede stăpânul lucrului, că îlū iaī și nu dice „ia-lū“, dară strigă „lasă-lū“, se chiamă, că l'ai furatū, ăra cândū apuci unū lucru cu sila, luptându-te cu stăpânul lui, ca să-lū iaī, atunci se chiamă, că l'ai prădatū. Apoi cândū te bumbăcesce cine-vă de capū, ca să schimbe cu tine unū lucru mai reū ori în altū chipū care-vă îți scôte banul din mână, tū dici, că elū te încelă, dară eū dicū, că încelăciunea acēsta este furtușagū fățișū, pentru-că-ți ia mai ăntăiū mintea, cu care apoi să nu poți judecă, că te fură. Dară țineți minte, că nici acela nu-i mai de trēbă și mai cinstitū decâtū celū ce fură și pradă, care argatului sēu lucrătoriului său îi opresce cu nedreptul simbria, ce și-a căștigat'o la dīnsul; căci banul, ce și-l'a agonisitū lucrătoriul la dīnsul muncindū, nu este mai multū alū lui, ci alū lucrătoriului. Ba ăncă și atunci, cândū găsesce pe drumū ūă mânta bună-óra sēu altū lucru și pentru-că nu scie, a cui-i, nu-lū duce la diregētoria satului, ca să vestēscă, că l'a găsitū, chiarū și asta faptă dicū, decă o face, se chiamă, că a furatū. Furătură vedită și de totū nerușinōsă însă e aceea, cândū omul, ce și-a perdutū mântaūa pe drumū, se întorce și te întrebă, de nu ai găsit'o și tu, cu-tōte-că ai strins'-o, te juri, că n'ai vedut'-o; asta fapta e de totū nerușinōsă și urită. De aice vedeți, iubiților creștini, în câte chipuri pōte omul face pēcatul furtușagului. Furtușagul e ca unū șerpe, ce are mai multe limbe, care din care mai veninōsă și mai stricăciōsă. De aceea dice s. scriptură: „Si va veni blăstēmul peste casa celui ce fură și va rămâne în mijlocul casei lui“.

Dară ca să cunoșteți și mai bine uriciunea pēcatului acestuia, luați sama și la acestea, ce vi-le voiū mai spune. Dumneđeū este părintele tuturor; elū nu pārtinesce unuia, ca să-lū asuprēscă pe altul, ci mai vērtosū se sūpēră, cândū vede, că noi, fii lui, nu ne învoimū și ne apucămū de luāmū unul dela altul îmbucătura din gură, și se sūpēră,

chiaru așa, cum vă superați voi, cându vedeți, că între copiii voștri se stîrnesce ura și lăcomia, ca să apuce unul dela altul, câtu se pôte de multu. Deacă vouă, că unor ómeni nu vă place unu lucru ca acesta, cum să mai puteți socoti, că ar poté să-i placă lui D-deu și că D-deu să nu-lu uréscă pre cela ce se scólă și se duce de fură frăține-său sėu vecinului său straiul ori vita ori altu lucru de pe lúngă casă? D-deu ilu uresce de bună samă, căci cum tálhariul e fără de dragoste pentru acela. dela care fură, așa nici Dumneđu, pentru-că-i sântu, nu-lu pôte avé la dragoste pe celu ce fură. De aceea dice s. scrip-tură, că tálhariul este vinovatú pentru mórtē cu mórtē să mórá, ¹⁾ ádecă să fiă aspru pedepsitú; érá s. apostolú Pavelú pune la cale cu totú adinsul, că, „celu ce fură, să nu mai fure, cí mai bine să se ostenéscă, lucrându, ce e bine, cu mânele sale“ ²⁾

Dară pôte vi-se paré, că tálhariul nu-i uritú înaintea ómenilor? Eaca! eu vă spunú, că-i fórtē uritú; căci. rogu-vé, vedut'-ați óre-cândú, că uă inimă bună și cu frica lui D-deu să se lipéscă de tálhariu ori să facă cu d'insul prietenia? În adevérú, nu suntu ómeni mai părăsiți și mai încungiurați de lume ca tálharii. Mai degrabă facú ómenii prietenia cu celu bețivú decâtú cu celu ce ámblá în furătură; nu numai străinii, dară și némurile și totú omul se lépédă de tálhariu ca de uă mare réntate și fugú de dinsul ca de lupul răpitoriú. Și tare bine facú, căci câte rele nu se tragú după tálhariu! Tálhariul, după-ce l'a cuprinsú uă-dată patima bine, nu mai alege, cui îi face pagubă; pune mâna pe ce vede și dela cine pôte. Cum nu-lu cruță pre celu străinú, așa nu-și cruță nici némul. cum nu-lu cruță pre celu bogatú, nu o lasă în pace nici pre veduva. O! și câți seraci nu plângú pe urma tálhariului! cu câte blăstemuri nu-lu urmărescú pre elú cei păgu-biți! Și în adevérú nu-i numai câtú unú omú, care ar fi rémasú lipitú páméntului, ba chiarú și scosú din sănătate de mâna tálharilor. De aceea nu te mirá, că, sciindu-te uă-dată lumea, că ți-i dragú a pișcă lucru străinú, nime nu-ți caută prietenia. cí se feresce de tine ca de focú; nu te mirá, că nime nu te priimesce să mēi în casa lui măcarú uă nópte, pentru-că, veđi, la totú pașul se teme, ca să nu-i faci uă daună. Tálhariul face însă tuturora nu numai pagubă, dară și rușine. Elú pétézá fața némurilor, elú tăvelesce cinstea sátenilor, din pricina lui și ómenii cei de ómenia n'aú trecere și încedere; căci deacă s'a vestitú, că cutare e tálhariu, în-dată întrebă fiă-care, din

¹⁾ II. Moisi 22. 3.

²⁾ Efes. 4, 28.

ce n^u-i el^u? din ce satu-i el^u? Şi deacă i-a mers^u vestea, că-i din cutare n^um^u şi din cutare sat^u, atunci fiă cele-l'alte n^umuri şi cei-l'alţi săteni curaţi şi drepti ca lumina, totu-şi n'au cinste şi trecere înaintea celor ce nu-i cunosc^u mai de aprópe; încât^u de merge cine-vá la drum^u şi abate într'un^u sat^u, în-datá il^u întrébă, de unde-i, din ce loc^u, şi dacă spune, că-i din satul cutare, căruia i-au mers^u vestea, că-i plin^u de tâlhari, atunci cu toţi de a r^undul îi dic^u, că n'au loc^u să-l^u priimescă şi să se ducă sănátos^u mai departe. Fiă el^u deci om^u cât^u de bun^u, asta ruşine trebuie să o pătescă şi să o sufere din pricina tâlharilor din satul lui.

Dară nici tâlhariul n'are cinste nici linisce, cât^u trăiesce şi-l^u sufere D-de^u pe faţa pământului. încât^u în adev^ur^u e cu mult^u mai bine, ca să rămâie omul s^urac^u şi curat^u decât^u să aibă averea şi cinstea tâlhariului. Averea tâlhariului ádecă nu este avere şi cinstea lui nu este cinste, ci ticăloşia şi mişelia. Aibă el^u cât^u de mare avuţia, tot^u rămâne om^u necinstit^u şi ticălos^u. Mişel^u, cum îi, în t^ută óra il^u petrece frica, că-l^u prind^u, şi mai ticălos^u decât^u d^unsul nu-i om^u, pentru-că il^u apucă frica şi de copilul cel^u mai brudiu, deacă se mişcă, ba şi de umbră, deacă o zăresce; el^u nu scie, ce-i somnul şi hodina, nici traiul lui nu-i ca la t^ută lumea, el^u trémură di^ua şi nóptea, au^udind^u glas^u de om^u, ba ce dic^u, el^u trémură chiar^u de t^ută frun^uda, ce se clătină. Nu-i aşá-dară ticălosă vieţa tâlhariului? Mişelia lui nu-i amară?

Şi de aş^u dice, că s'a înavu^utit^u care-vá talhari^u cu furătura lui, áncă ar mai fi, cum ar fi. Dar^u ar^utaţi-mi-l^u pre omul, ce s'a înbogătit^u cu prădăciunea! Ved^u, că nu puteţi, pentru-că încarce el^u cât^u de mult^u în spatele sale şi încarce cât^u de adese-or^u, tot^u, pentru-că încarcă lucru strain^u, nu se alege nemică din ostinelă lui, de aceea dice s. scripturá: „şi s^unt^u carii, adunând^u cele străine, s^uracesc^u“.¹⁾ De nu asta-d^u, mâne; de nu acum, la anul trebuie úá-datá să se descop^ueră faptele lui, trebuie să se împrăştiie dela d^unsul munca straină şi să se împrăştiie, încât^u adese-or^u trebuie să rămână mai s^urac^u decât^u toţi s^uracii şi mai ticălos^u decât^u toţi ticăloşii, şi ajung^undu-l^u în urmă şi ped^upsa agonisită, îşi sd robesce apoi ósele de didurile închisorilor şi-şi usucă carnea la mucegaiul lor. Acésta-i dulc^uţa, cu care se aleg^u talharii! Gândul li-i tulburat^u, înima li-i nelenescită; de D^umnede^u s^unt^u ur^uţi, de ómenii ocăriţi şi părăsiţi, de legile

¹⁾ Proverbele lui Solomon 6, 30.

împărăției pedepsiți. Dară pedepsă lor nu s'a sfârșit încă cu atâta. Pe dânșii îi asceptă încă și altă, ăă pedepsă mai mare și mai grea, pedepsă lui Dumneđeu în lumea cea-l'altă, de care nu vor scapă așa, cum scapă câte ăă-dată aice pe pământu de pedepsă omenescă. Partea lor va fi iadul, unde vor fi împreună cu curvarii, cu uci-gașii, cu bețivii și cu toți făcătorii de rele; căci pentru-că nu vor puté întră în împărăția ceriului, vor trebui să între la muncele iadului.

Dară pôte gândiți, iubiților mei, că mie mi-i a minte astă-đi să vorbescú numai de tálharii cei mari, de cei învechiți în fără-de-legile lor și nu și de ómenii, cari facú șagă, cum se đice, cu lucrul străinú. Nu-i așa, a mea vorbă îi atinge pe toți, câți punú mâna pe lucru strainú, fiă lucrul acela măcarú și unú căpétú de ață; sciți ádecă prea bine, că tálhariul, pենă-ce se apucă de lucruri mari, începe mai ántăiú cu lucruri mici. De aceea să nu đică nime: „eú nu am luatú de pe ogorú străinú mai multú decátú unú snopú seú ăă pală de fенú,“ ori „la mine n'aú întrecutú la vëndare decátú câți-vá cruceri, și pentru atâta dóra áncă nu-sú tálhariú“. Aceste dreptú-că-sú lucruri mici, dară pentru-că te-ai lăcomitú la dínsele, pecátu-sú de mici, nu poți đice, că esci omú de trebă și că n'ai furatú; de aceea adaogú, că și mөнunțușurile să nu le atingi, pentru-că ómenii, decă te prindú, îți đicú și pentru acestea tálhariú. Apoi mai adă-ți a minte de vorba aceea: „picușú la picușú face unú căușú“ și că cum cele bune, decă se adună multe la unú locú, facú unú lucru mare, așa și cele rele.

Cumpeniți-le deci acestea, ce vi-le am spusú în s. đi de astă-đi și îndreptați-vэ, cari vэ simțiți în scădere, îndreptați-vэ, pենă-ce aveți parte de đile și de viétă; dați apoi învэтătură bună și copiilor voștri, nu-i suferiți nici decátú să-și întindă mâna la lucruri straine, câtú de mici ar fi, ci certațú-i de cu bună vreme, ca să nu apuce a se deprinde apoi la lucruri mari. Ba și pe copiii cei straini feriti-i, decă-i vedeți făcendú ce-vá reú și nici ăă-dată să nu điceți: „ce-mi pasă mie, ce face copilul celú strainú“; din protivă muștrați-i și spuneti-i părinților lor, căci așa veți face bunú lucru. Indreptându-i pe dânșii, scapați lumea de mulți tálhari, érá voi vэ faceți plăcuți înaintea ómenilor și a lui Dumneđeu, tatălú nostru celú cerescú. Aminú.

Cuvântare

la înmormântarea Archipresviterului-stauroforă Georgiu Grigorovicîu,¹⁾ în 29 Octomvre 1883, ținută în biserica din Ipotesci de parochul Ionu Berariu.

„Dilele omului sîntu hotărite,
și numărul lunelor lui este în mîna
ta: și ai pusă margine, preste
care să nu trecă“ - Iovă 14, 5.

Jelea și durerea sîntu soții omului pe pămîntu, dîilele vieții lui ũă cale grea, amăgitoră și spinosă.

Noi trăim pînă la marginea, ce nu o putem trece, și cîtu trăim, totu plîngem, petrecîndu cîndu pe unul cîndu pe altul, adese-ori însă pre cei mai scumpi ai noștri la mormîntul celu rece și întunecosu. Aspră este această încercare, la care a supus D-deu pre totu omul, rane grele și dureroase producă acestea despărțiri; cu șirăie de lacrimi udă cei rēmași fețele împăledite și reci ale celor ce trecu din viața acesta.

Numai relegiunea unică este în stare să aline aceste dureri cumplite, numai crucea lui Chr. pōte îndulci amăriciunile, ușurā chinurile și șterge lacrimile. Nemurirea sufletului nostru, re-nviarea noastră și viața viitoră sîntu pentru noi rađa sperânței, ce ne mângăiā.

Provedința lui Dumedeu a vrutū de astă dată, ca să se mute dela noi-unu părinte alesu și prețuitu, unu lucrătoriu și ostenitoriu neobositu în viaa Domnului. În mîna lui D-deu a fostu și dîilele lui, și preste marginea sfaturiloru celui prea Înaltu nici elu n'a pututū să trecă. Mōrtea și-a înfiptu acul în peptul lui și a ruptu fără milă legătura cele mai frăgedede, ce ne legău de elu; deci etā! casa dragilor lui pustiitā, biserica lui veduvitā, turma lui fără de păstoriu, erā noi, lipsiți de celu mai bunu și mai vrednicu frate conducătoriu, de celu ce ni-a fostu în adevērū modelu pentru înalta și sânta noastră chiāmare, de celu ce erā în viața sa „cetate stāndu pre munte“, „lumina lumii“ și „sarea pămîntului“. ²⁾ Gingașele flori, ce compuneāu

¹⁾ Rēmășițele pămîntene ale defunctului sîntu aședate în cripta familiară în Tișeuți.

²⁾ Mat. 5. 13. 14.

cununa fericirii sale, fiii și fițele sale plângu după părintele lor dulce și multu iubitū, plângu amarū rudele orfane pre unicul lor sprijinū. Aici, lângă acestū sicriū, lăcrimāmū și jelimū și noi plini de durere după vrednicul păstoriu, carele a fostū șerbū și învățacelū adevēratū alū lui Chr., carele a păzitū cu delū cuvēntul lui D-deū și sântia darului priimitū dela celū mai 'naltū archiereū și mai sântū.

Acestea plângerī sântū cu atātū mai juste și mai dureróse și jelea nóstră cu atātū mai grea, cu câtū perderea, ce o suferimū, nu se mai póte îndreptá, cu câtū acela, pe carele l'am iubitū atātū de multū, erá âncă de cea mai mare trebuință familiei, ce a rēmasū orfană, cu câtū mai scumpū erá elū bisericei, poporului și clerului acestui ținutū. Vedeți, iubiților! la câtū ajunge omul în lumea acēsta, elū se vescejesce curēndū, se înclină la pământū și cade.

Și totū acēsta sórte ne va ajunge și pre noi pre toți órecândū; de aceea trebuie după cuvintele s. Iónū gură-de-aurū „să socotimū cele de aici mai puținū, și să ne lipimū de cele viitórie, să sperāmū îndulcirea lor și pe cândū âmblāmū pre pământū să fimū cu dorul în ceriū. In lumea cea vedută să ne pregătimū pentru cea nevēdută, din lumea simțuală să tindemū la lumea spiretuală, din lumea ostenelelor și a luptelor dilnice, a sarcinelor împovăritórie, să năzuimū la lumea, în carea să câștigāmū cununele de biruință și rēsplata“. Din marea lumii acesteia, în care rētăcimū ca nisce nemernici, să căutāmū a ajunge la limanul netrecētoriu și vecinicū, lăsândū în urma nóstră, celor ce rēmânū aice pre pământū, fapte adevēratū creștinesci și esēemple vrednice de imitatū.

Elū, celū neobositū între frații noștri, s'a dusū și ne-a lăsatū, dară nu ne-a părăsitū, fără ca să nu ne lase moștenire faptele sale cele bune, și vieța sa plină de pilde demne de urmatū. Cătū de îngrijitoriu a fostū elū pentru familia sa numerósă, o știmū cu toții; cătū de ostenitoriu și delosū a fostū pentru biserică și pentru turma sa cuvēntătóriă; cu câtă blândēță și iubire frățescă ne-a condusū pre noi cei ce purtāmū jugul lui Chr.; cătū de amabilū și sincerū a fostū cu amicii și cunoscuții săi: — acestea tóte le dovedesce mulțimea fraților și a poporului, a notabililorū din fiă-care diregētoriă și stare, ce s'aū adunatū în acestū sântū locașū, spre a-i arētá cea de pe urmă onóre și dragoste. Să-i mărturisimū deci-dară cu Pavelū, apostolul limbelor: „Iubit'-ai dreptatea și ai uritū fără-de-legea, pentru acea te-a unsū

pre tine D-deu, D-deul tău cu untul-de-lemn al bucuriei mai mult decât pre soții tăi“. ¹⁾

L'a unsu D-deu, iubitilor! l'a alesu în lumea acesta, ca să ostenescă și să primescă ca șerb bun și credinciosu răsplata fericirii vecinice. Și toți câți urmédă în căile lui și urescū fără-de-legea și iubescū dreptatea vor fi părtași totu de aceeași răsplată la județul celu de apoi. Să se pregătescă dar' fiă-carele, câtu viețuiesce pe acestu pământu, să se abată dela deșertăciunile lumii, să-și îndrepte celu cădutu faptele sale, érá celu dreptu să rămâie în dreptate până la ultima răsufare, luându-și dreptu pildă pre repăusatul în Domnul, să se deprindă a trăi cu dreptate în lumea acesta, pentru-ca să dobândescă lumea cea viitoră.

În scopul acesta deci dați-mi voie să petrecu pe scyțu cursul vieței prea iubitului nostru frate.

Născutu din părinți cuvioși, din familiă preotescă la Mitocul Dragomirnei în anul 1807, repăusatul și-a făcutu studiele elementare în târgușorul Sadagura, érá cele gimnasiale, filosofice și teologice în Cernăuți, fiindu-le în anul 1834. Din cauza vacanței scaunului episcopescu, fu chirotonitu în diaconu și presviteru abia în anul 1835. Patru-deci și optu de ani așa-dară a lucratu elu în via Domnului. În decursul păstoriei sale însă a predatu în câte-vă rânduri, mai mulți ani după uă-l'altă, relegiunea la școla normală din Sucevă; a mai fostu unu șir de ani și inspectoru școlelor ort. or. din ținutul acesta. În anul 1848, devenindū protopresviteru, a condusū trei-deci și cinci de ani clerul și poporul ținutului acestuia cu înțelepciune, cu blândetă și dragoste frățescă, întărindū și îmbărbătândū pre celu slabu, și netrecendū cu vederea neci uă-dată meritele celui delosu. Érá înainte de trei ani primí elu dela prea scumpul nostru Archiereu în biserica vechiei Mitropolie darul de archipresviteru și purtătoriu de cruce, dreptu recunoscință pentru vrednicia sa. Érá în adevéru unu moméntu solemnū, cându bêtrânul și înalbitul protoereu și unchiu, înpodobitu de fapte bune și merite alese, ingenunchià înaintea Archiereului nepotū, spre a primí încă unu darū și uă recunoscință nouă. Érá solemnū moméntul și scâldați în lacrimi de bucuriă erău ochii tuturor, cându atárnà Inaltu prea Sântia Sa Archiepiscopul și Mitropolitul nostru crucea de aurū de ostenitul lui grumadū.

¹⁾ Evrei 1. 9—10.

Dară ce se mai vorbesc de meritele lui ca cetățen, căci fiă-carele cunósce prea bine, câtú de multú s'a săcrificatú elú pentru desceptarea și luminarea poporului ținutului acestuia, sporindú crearea scólelor rurale și participândú activú la cele mai împórtante afaceri naționale și patriotice.

Astú-felú și-a plinitú cursul vieții sale. Elú a petrecutú în lumea acésta, dar' nu scutitú de crude loviture. Iși pierdú mai ántáiu în flórea vieții scumpa și iubita sa soția, rămânéndú cu nóúe copii brudii, cărora li erá de atunci înainte maică și tatá. Mai pe urmă îi sfășiiará inima fi și fiice, trecéndú din vieță în tinerețele lor, ba unii chiar lăsándú copii orfaní, cărora le-a fostú elú apoi părinte îngrijitoriu pêná la finea vieții sale.

Din tóte acestea vedemú, iubiților! că omul aice pe páméntú mai multú suferé decátú se bucurá; unica lui mângâiare și îmbărbătare erá speránța re'nviării. Și în vírtutea speránței acesteia să conținemú și noi durerile și să nádúșimú suspinele nóstre, cu consciința sigurá, că și noi ca mâne îi vom urmá. Ca mâne va dispáre visul înșelătoriu alú vieții nóstre páméntesci; ca mâne vom lăsá și noi deșertáciunile lumii acesteia, pentru-cá sufletul nostru va cere bunuri mai duravere și le va priimí ca răsplatá pentru viețuirea nóstrá cuviósá páméntescá.

Rémasú bunú își ia dar fratele nostru în Christosú dela noi slujitorii sântului altariu, dela noi, pe cari ni-a condusú în spiretú adevératú evangelicú, dela noi cei ce ni-a însuflețitú la fapte adevératú creștinesci și cărora ni-a înlesnitú adese gréúta și sánta chiámare. Cale buná îți dicemú și noi Ție, celui ce ne-ai lăsatú dreptú testáméntú cuvintele sântului apostolú Pavelú, care dice: „Iubirea frățescá să rămână între noi“. ¹⁾

Éar' dela voi, fi și fiice și rude iubite își ia unú adio durerosú și fără de cuvinte, pentru-cá durerea sfășiiătorá a despărțirii acesteia n'are cuvinte. Lacrimele vóstre de durere să-i fiá dovadá de iubirea și de venerațiunea, cu care eráți lipiți de elú. Sufletul lui celú blándú se va rugá părintelui cerescú, ca să trămitá mângâiare inimelor vóstre sdrobite. Aduceți-vé aminte, că elú v'a pusú în calea vieții páméntesci, v'a arétatú, ce este bunú și ce este frumosú, ca să urmați căile Domnului și să păziți poruncele lui, „ca să vé deie după bogăția mării sale“. ²⁾ Păziți pacea și urmați-o și purtați

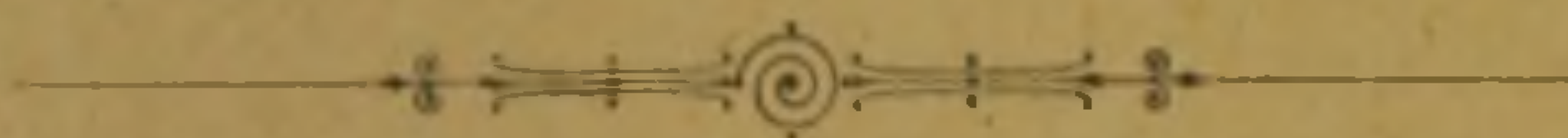
¹⁾ Rom. 12. 10.

²⁾ Efes. 3. 16.

sarcina unul altuia“. ¹⁾ Apoi rămasă bună și dela tine iubită turmă cuvântătoare și popor credincios, rămasă bună vă dice scumpul vostru păstoriu, carele a venit la voi în flăcarea tinereții sale și vă lasă la adânce bătrânețe, după-ce a slujit sântului altariu și cerințelor vostre sufletesci cu rîvnă învăpăiată, cu dragoste adevărată părintescă, ca păstorul cel bun din evangeliă, carele a fost totu-de-a-una gata să-și puie sufletul pentru oile sale.

În fine își ia rămasă bună dela toți amicii și cunoscuții sinceri, cari au bine-voit a-i arăta dragostea și venerăciunea pînă chiar și în momentul acesta.

Eră rugăciunile noastre ferbinti către Inaltul creatoriu conducă-i sufletul nobil în locașurile fericirii, acolo sus la părintele luminelor, unde slujitorii sântului altariu și neobosiții lucrători în via Domnului primesc înaintea cetelor ceresci răsplată dreaptă și vecinică. AMINU.

¹⁾ Galat. 6. 1.

Проповѣдь

въ день иже во святыхъ Отца нашего НИКОЛАЯ,
Архіепископа и Мурь-лвкїйскаго чудотворца.

(Сочинилъ А. МОНАСТЫРСКІЙ.)

*„Радуйтеся въ оный день и вози-
грайте, яко се мзда ваша многа на не-
бесѣхъ.“ (Лук. гл. 6.)*

СОБРАВШИИСЯ ВО ХРИСТЪ!

Идетъ путникъ дорогою ведучою до села въ гадкахъ за-
думаный и крокъ за крокомъ сближается онъ до креста граничнаго,
— ажъ наразъ стануль, зупинился... и наслушаетъ, ибо до его
уха ударилъ миленькій звукъ церковныхъ звоновъ произносящійся
посередъ зимной поры воздухомъ и въщающей славу Божію. Съ
богобойными мыслями въ сердцу входитъ подорожный той въ село
и видитъ, якъ побожны Христіане идутъ въ святошной одеждѣ
до обиталища Божого и ведутъ за руки свои чада, щобъ поспѣ-
шити до общаго моленія.

„Що то за видъ такъ прекрасныйъ взрушающей мое сердце“,
вопросилъ подорожный самъ себе. „Що то за праздникъ, що за
торжество церковное сегодня отправляется въ дому Божомъ“? ...
Пойду и я, вступлю до церкви, щобы насладитися духовными
чувствами и помолюся вразъ съ симъ христіанскимъ собраніемъ“.
И входяще въ храмъ Божій чуетъ онъ точно, якъ пѣвецъ цер-
ковный на утренъ благоговѣнно спѣваетъ: „Кій ми пѣс-
ненными пѣніями восхвалимъ днесъ нашего
святителя Николая, побѣдителя нечестія,
а благочестія ревнителя, церкви первосто-
ятеля и великаго учителя и заступника,
всѣхъ безбожниковъ посрамителя, потре-
бителя Арія и его поклонниковъ?“ И такъ оно

есть. Торжественно понимаетъ св. церковь днесъ одного изъ найревнѣйшихъ пастырей стада своего, которому весь свѣтъ христіанскій благоуханній молитвы произноситъ, ясного свѣтилника просвѣщающаго всѣхъ въ глубинѣ грѣховной заблуждшихъ, избранного воеводу и неустрашимого вѣры поборника и всѣмъ отчаяннымъ въ бѣдахъ заступника, торжественно поминаетъ днесъ цѣла вселенна иже во Святыхъ Отца нашего Святителя и Іерарха Н и к о л а я, Мурь-лукійскаго чудотворца.

Но съ якими словами восхваляю и я Тебе Святителю? Яку жертву духовную принесу и я Тебѣ, Чудотворче въ день Твоего торжества? Привесль-бымъ Тебѣ цвѣты благоуханныя, щобъ преукрасити Твоей образъ пречестный по звычайю богомольца, але цвѣты земскіи увяли теперь и недостаточны-бы были, преукрасити Тебе. Но я виджу на главѣ твоей вѣнецъ нѣкогда неувядаемый и зеленющійся въ прекрасной барвѣ упованія, сплетенный изъ тѣхъ прекрасныхъ честнотъ, которыми сіяетъ Твое житіе. Тожъ опишу вамъ, Слышати, по моей человѣческой возможности хотяи поодинокіи честноты изъ житія св. Отца Николая, дабы и вы научилися, ихъ душеполезно наслѣдовати.

Цѣлое житіе св. Отца Николая представляется намъ, любезныи, яко ясное и необрудженое жаднымъ порохомъ, якъ то солнце сіяюще надъ нами въ прекрасныхъ дняхъ, оно есть чисте даже отъ грѣховнаго помысла и напольнене отъ чудесныхъ красотъ якъ тое синявое небо засьяне прекрасно блистающимися звѣздами, плодовитое на добродѣянія, якъ овощное дерево въ прекрасный урожай. Яко дитятко посвятился онъ Богу, яко мужъ стоялъ онъ добро и твердо за славою имене своего Сотворителя и еще яко съдоглавый старецъ отзначалъ сеи угодникъ Божій послѣдніи хвили житія своего побожностію и ревностію въ вѣрѣ своей. Л ю б о в ь неограниченна ко своему Господу, сеи найкрасшій цвѣтокъ изъ его житія, воспламеняла его завсегда и напольняла его отвагою, не боятися еритика Арія и его даже передъ цѣлимъ І. вселенскимъ соборомъ, где собралося множество пастырей церковныхъ, посрамити и его лжеученіе общому засужденію передати. Цѣлыми ночами неразъ перебивалъ Святитель въ щирыхъ молитвахъ и размишленіяхъ праведника, а сходящее солнце свѣтило ему вже въ церковь святу посльшающему для продолженія розмовы своей щирою съ Господомъ.

Дабы безустанно и безпрерывно могъ сей чудотворецъ только Богу служити, то опустилъ онъ человѣческой округъ и поѣшолъ въ монастырь, где дождался за якій-то часъ ажъ до степене Архіепископа Муръ-лукійскаго. Теперъ затруднялся онъ мило своемъ стадомъ словеснымъ и изьявлялъ при каждомъ случаѣ свою любовь ко ближнему неограниченную, тутъ потѣшаючи, тамъ ратуючи свои любезныи овцы яко добрый пастырь. Его житіе есть полное добротностей: помагалъ-бо онъ несчастнымъ, поратунка требующимъ, выбавлялъ много несчастливыхъ изъ неволи, а трехъ юношей отъ смертной наветъ кары, ратувалъ убогихъ отъ смерти голода и отъ смерти на морю по середъ разогранныхъ морскихъ фаль, покривалъ онъ многихъ отъ напастей и ганьбы и провадилъ ихъ долготерпѣливо на дорогу правды, такъ, що церковь св. сегодня вдячно ему воспѣваетъ: „К о е м ъ п ъ о х в а л ь н ы м ъ в ѣ н ц е м ъ п р і й д е т ь н а м ъ у в ѣ н ч а т и н а ш е г о С в я т и т е л я , в с ѣ х ъ п р е д с т а т е л я и з а с т у п н и к а , в с ѣ х ъ с к о р б я щ и х ъ у т ѣ ш и т е л я , в с ѣ х ъ с у щ и х ъ в ѣ б ѣ д а х ъ п р и б ѣ ж и щ е , в с ѣ х ъ с и р о т ь и в д о в ѣ п р е д с т а т е л я , б л а г о ч е с т і я с т о л п ѣ , в ѣ р н ы х ъ у т в е р ж д е н і е ?“

Дальше отличалося житіе св. Іерарха послушенствомъ и покорюю надзвичайною, такожде двѣ честноти краенныя изъ его вѣнца славы. Бо заустившеся въ ревности своей противъ богохулника Арія за далеко и ударивше его рукою въ лице, отобрали ему св. отци за тое отзнаки епископскіи т. е. евангеліе и омофоръ и жалостно, но покорно сносилъ Святитель сіе засужденіе, ажъ пока волею Божіею снова неполучилъ свое достоинство назадъ. Ибо во снѣ явился тѣмъ св. Отцамъ Христосъ тримаючи евангеліе, якъ гласить преданіе, а матеръ Божа съ омофоромъ, напоминаючи ихъ такъ, абы назадъ постановили св. Николая въ Епископи, що они и сдѣлали, познавшѣ его яко правдивое „п р а в и л о в ѣ р ы“ и „о б р а з ѣ к р о т о с т и“.

Самоотверженіе и воздержаніе были товаришами безпрестанными въ житію Святителя. Николи нешукать онъ наслажденія въ ястію и питію, разъ на день заспокоивалъ онъ лишъ сіи потребности и наибольшую часть своего житія проживалъ въ постничествѣ, а св. преданіе наветъ досвѣдчаетъ, що, будучи св. О. Николай еще младенцемъ, вже онъ тогда упражнялся въ постъ, нехотячи сосати отъ сосца матерного въ

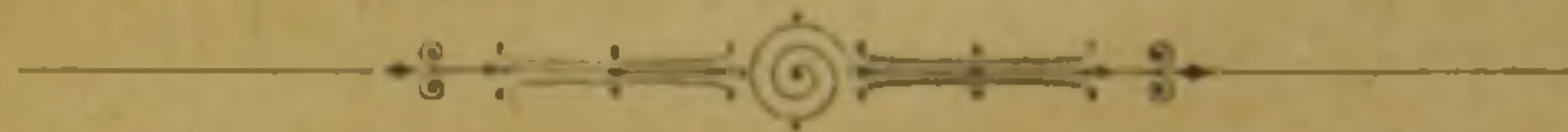
постніи дни больше, якъ разъ только на день. Щоже менъ теперъ о его чудотворной силъ говорити, которою обдарилъ его Всемогущій? Гляньте у записки его жизни и тамъ узрите, якъ онъ, путешествуючи на корабли до земли святой, где Христосъ жилъ и страдалъ, мертвого корабелника воскресилъ, якъ онъ въ Александріи недужныхъ и бѣснующихся выльчилъ и якъ чудесно онъ потомъ, бывше Епископомъ въ Муръ-лукійской, избавилъ подь часъ неурожаю отъ голода цѣлый народъ. А за его ревность, за его любовь горячую ко вѣрѣ своей бувъ Святитель сей въ часахъ царей римскихъ Деоклеціана и Галерія вкупъ съ другими Христіанами и въ темници, зъ отки освобожденно его ажъ тогда, коли буря напротивъ церкви вже утихла — и все онъ зносилъ охочо Христа ради, потышаючися словами Псалмиста: „Г о с п о д ъ п а с е т ь м я!“

Такъ проживалъ, любезныи слышатели, святитель Николай, тоє свѣтило церкви, той славный Богомъ избранный послѣдователь Христовъ, святостію своего житія знаный по цѣломъ свѣтъ! И тому то есть и его значеніе яко заступника нашего передъ Богомъ великое, тому то и его прошенія, которыи онъ за насъ передъ Отцомъ Вседержителемъ произноситъ, завше выслуханныи. Св. Отець Николай правда, що вже опустилъ насъ, опустилъ сію плачевную долину бѣдствій и поїшолъ, вселился въ той безболезный свѣтъ, о которомъ мы земнородніи дуже маленькое понятіе маємо, „якъ чрезъ зеркало“, але онъ все про тоє съ нами, которыи богоугодно жіємо, въ душь совокупленъ и есть щиримъ нашимъ посередникомъ у Бога въ нашомъ туземскомъ житію. Для того спѣвается сегодня въ церквѣ въ честь его: „К о т о р ы й г о р о д ъ б л а ж е н н е , н е и м ѣ е т ь т е б е п о м о щ н и к а , к о т о р а я д у ш а н е п р и з ы в а е т ь т в о е г о и м е н е и л и к о е г о м ѣ с т а н е п р о с в ѣ щ а е ш и д у х о м ѣ , д и в н и м и ч у д е с ы у д и в л я я й в с я Н и к о л а е .“ И воистинну! правдивыи слова, ибо весь міръ приклоняется ко чудотворному его образу, вся вселенна, гдѣ только христіанство существуетъ, прибѣгаетъ подъ его благоутробіе; а нѣтъ церкви православной на окрузь цѣлого свѣта безъ образа Святителя Отца Николая. До его образа спѣшутъ въ молитвахъ младенцы, къ нему приклоняють умьльно колѣна мужи и жены въ всякихъ обстояніяхъ жизни и въ немъ находятъ свое упованіе

съдоглавые старцы, однимъ словомъ, святой Отець Николай есть „в с ъ м ъ в с я“.

И можетъ ли красшая быти заплата за такъ богоугодное житіе, якъ тая, котору посъдаеть сей Святитель днесъ на небесъхъ? Можетъ ли красное чувство въ заплату ему принестися, якъ переконаніе, почитаннымъ быти цѣлимъ свѣтомъ христіанскимъ черезъ майже 15 вѣковъ? Вправдѣ, се есть тая мзда, та заплата прекрасна, о которой кажетъ самъ Спаситель: „Р а д у й т е с я въ о н ы й д е н ь и в о з и г р а й т е, я к о м з д а в а ш а м н о г а н а н е б е с ъ х ѣ“.

Тому, Христіане, незапоминаймо и мы во всѣхъ положеніяхъ житія нашего удаватися до сего щирого предстателя, покровителя въ напастехъ, а защитителя нашего въ бѣдахъ и нуждахъ. До-даваймо себѣ усилія послѣдовати его непорочному житію и его честноти себѣ присвоювати по возможности нашей. Глядѣмъ за-всегда въ сіе зеркало праведности и черпаймо изъ него тѣи бо-жественныи лучь, которыми сіяють праведники, абы и насъ спаситель удостоилъ разъ своего царствія. Мы того самого со-става, той самой природы, якъ сей Святитель, по желѣзной воли, непоколебымого намѣренія рѣдко маемо, щобъ могчи ходити по стоцамъ ведущимъ въ животъ вѣчный. Для того бодрствуймо, мольмся и жіймо по образу св. Отца Николая, а тогда и наша мзда будетъ многа на небесъхъ и мы возрадуемся и возиграемъ въ оный день, коли совокупимся съ нашимъ сладчайшимъ Спаси-телемъ на вѣки вѣковъ, Аминь.

Слеза надгробная

оголошена А. М а н а с т ы р с к и м ъ, сотрудникомъ въ русскомъ Баниловѣ надъ Черемшомъ при погребеніи упокоившейся блаженной памяти П а р а с к е в и д е Р е п т а.

„Блаженны мертвіи, умирающіи о Господь, ей глаголетъ духъ: да почиють о трудовъ своихъ; дѣла бо ихъ ходятъ въ слѣдъ съ ними“. (Апокал. 14. 13.)

Сумну, печальню вѣсть заголосилъ звонъ церковный на нашу весъ и ударяетъ до всѣхъ щирыхъ сердець, обвѣщаючи намъ, що вже снова держалъ ангелъ смерти свою неумолиму жатву, що вже снова понесла смерть с ою побѣду надъ одною земнородною. Уже свѣжій гробъ отворился, а изъ его темноты завѣваетъ скорбь и печаль до сердець нашихъ, ибо отъ насъ разлучаются и въ немъ сохранитися мають тѣнныя моци всѣмъ извѣстной и всѣми любимой благочестивой стариць блаж. память. П а р а с к е в и отъ тутъ предлежащей въ дому своего Господа и сопровождаемой печальными воздыханіями своихъ благородныхъ дѣтей, пріятелей и знаемыхъ.

Сумное собраніе!

Если гляну по всечестныхъ лицахъ всѣхъ собравшихся въ сію хвилю удара судьбы около трумны хранящей благочестивую покойницу и вижу на нихъ жаль и тугу напечатанну, то приходу на сію мысль, що вы скорбящіи, утрачете много, и що щирость ваша, котора присновувала васъ до упокоившейся въ ей житію, привела васъ на сіе мѣсто плачевное, щобы указати остатнюю почеть о Господь уснувшей и щобы произнести молитви ко Господу о ея упокоенію. — И такъ оно есть! Утратила-бо весъ извѣстную Богопочитательку въ ея богобойности, котора въ своемъ житію, мѡгль бытъ сказати, наслаждалася только подъ животворящею тѣнею св. Креста, наполнена еще тѣмъ стародав-

нымъ, добрымъ духомъ христiянства, которого теперь рѣдко найти; утратило-бо общество человѣческое щирю и милу сожительку, которую всѣ любили, поважали и почитали, утратили-бо и благороднiи дѣти сладчайшую мать, которая сердце счастливе було въ сей долинь бѣдствiй лишь въ счастiю и высочайшомъ образованiю своихъ высокопочтенныхъ дѣтей. Такъ, незабвенна душе, ты же опустила земскую краину, щобъ сочитатися съ своимъ Господомъ и вже nebudeшь съ нами, но память въ церквѣ и въ человѣчествѣ неугаснетъ о тобѣ, поставилась-бо себѣ памятникъ, ни зъ камня и ни зъ ишной мимоходящей дорогоценности, но памятникъ бессмертный въ нашихъ сердцахъ черезъ твое истинно христiянское туземское житiе, памятникъ непроходящiй въ твоихъ благородныхъ дѣтехъ.

Не есть то дѣломъ проповѣдника, возношати честноти упокоившихся на всеобщее зрѣнiе, а того и непотребно, бо доброе дѣло само собою хвалится, але кому изъ васъ въ прочiимъ есть неизвѣстна праведность житiя, богобойность и одушевленiе за вѣру о Бозѣ почившой Параскеви? всѣмъ здѣшнымъ сожителямъ ея, которыи неразъ були свѣдками, якъ помянутая спѣшила скоренько и въ старый и въ новый храмъ Божiй, неуважаючи на свою сѣдоглавую старость, ни на отдаленiе просторное. Извѣстна вамъ также и доброта сердца, умилность, человѣческое сочутiе надъ несчастными и безпрерывная молитва о Бозѣ почившой, а що есть наибольше, що завсегда була приготовлена на смерть, бо скоро только троха ослабла, желала заразъ слуги Божаго, щобъ заосмотрилъ ю святыми тайнами, и всегда мала въ мысли, що не тутъ ей отечество, и що вже сближается по словамъ Апостола ко двору Бога живаго.

Се суть поодинокiи цвѣти изъ ея благочестиваго житiя, которыи я вамъ припомнулъ для вашего созыданiя, се есть той памятникъ прекрасный о ней, который и тогда останится, якъ вже и гробъ покрывается зеленою травою. И тогда еще будетъ крестикъ зарослый мохомъ свидѣтельствовати, що подъ его тѣнею лежитъ мать незабутая, старица отъ всѣхъ почитаемая, а Христiянка правдивая. Правда, що дуже тяжело есть разлучатися отъ такой сестры въ Христѣ, которая въ смыслъ премудраго Соломона могла-бы служити всѣмъ женамъ въ прикладъ, правда що есть горестно працатися съ такою матерею, котора лепила высочайшiй памятникъ образован-

ному чловѣчеству въ своихъ благородныхъ сынахъ, але и то есть правда непоколебима, що есть положено кождому умирати. Только то есть чловѣческой плоти прикро, що, неможетъ превыкнуги безъ любимой сожительки или матери, але если за гробною могилою отворяется для той покойниці мѣсто прохладное, жизнь безконечная, идеже нѣсть болѣзнь, ни печаль, ни воздыханіе, то най насъ не засмучаетъ предлежащая хвиля розстанія, бо блаженъ путь, въ онъ же поидеть днесъ душа сія, бо воля спасительна есть, да, идѣ же онъ, тамъ и слуга его будетъ.

Працающа отъ насъ обдарилъ про тое Вседержитель съдинами старости и счастиемъ, ба даже и почестями и заслугами ея дѣтей на полю просвѣщенія, а если откликаль ю на мѣсто покоя, то потѣшаймося вѣрою, що разъ въ тѣхъ не знанныхъ сторонахъ побачемося.

Теперь працай ты дорогоценная сожительнице, почивай отъ трудовъ земскихъ, ты благочестивая стареце, спи мило незабутная мати. до второго прешествія твоего Господа и возми до легкого отпочинку твоего сіе щире заневненіе, що вѣчная будетъ память о Тобѣ между нами, поки щиріи сердца будутъ бити въ грудяхъ благодарныхъ твоихъ дѣтей и любящихъ тя пріятелей, сродниковъ и знаемыхъ.

Почивай оплакивана отъ насъ, почивай мила, почивай сномъ праведницъ ажъ до общаго воскресенія!

Се прійми отъ насъ въ путь блаженства! А мы засмученни слышатели, вознесѣмъ слезящее око къ небесамъ, къ Христу Богу нашему и благаймо изъ глубины сердець нашихъ:

Со святыми упокой Христе душу рабы твоея, идеже нѣсть болѣзнь, ни печаль, ни воздыханіе, но жизнь безконечная, аминь.

CRONICĂ

Sânțirea bisericei din Bălcăuți în protopresviteria Siretelui.

În Bălcăuți se făcú ũă biserică nouă cu spesele fondului relegiunariu și ale părochienilor de acoló și fú sânțită de Inaltú Prea Sânția Sa părintele nostru Archiepiscopú și Mitropolitú în 6/18 Noemvre a. c. Inaltú Prea Sânția Sa plecà din Cernăuți la Bălcăuți cu ũă di mai înainte împreună cu Archipresviterul catedralú, Prea Cucernicia Sa Grigoriú Hacmanú, cu Exarchul catedralú, Cucernicia Sa Iónú Procopoviciú și cu Archidiaconul catedralú, Cuvioșia Sa Isaia Isopescul. De lúngă délul Tereșenilor ilú petrecură pre Inaltú Prea Sânția Sa banderie de călăreți pēnă la satul Bălcăuți și în tóte satele, pe unde trecea, câtú și în orașul Siretele fú întimpinatú de parochii locali și de poporú numerosú cu procesiunea bisericésă. Chiarú și parochii din âmbii Sinăuți câtú și parochul din Rogojesci îi eșiră înainte; cestú din urmă îi eși înainte la respântiele drumului vamei spre Mihaileni și ale drumului celui mare spre Sirete, spre a-i aduce omagiele sale împreună cu învătătoriul, școleriú și poporul din Rogojesci. Oprindu-se Inaltú Prea Sânția Sa pentru timpul de amédă-di în Tereblecea la protopresviterul ținutului Siretelui, la Prea Cucernicia Sa părintele Dumitru Seleschi și plecândú apoi mai departe împreună cu Sânția Sa și cu capitannl districtului, dlú Antonú Negrușú, ajunse séra în Neguștina la dómna baronésă de Capri, unde ilú asceptăú dlú baronú Valerianú de Capri și mulți onorațiori din Sirete. A dóua di sosí la 9 óre în Bălcăuți, séversí în sóború cu 8 preoți ceremonia sânțirii, cuvēnta poporului, lăudându-i simțul religiosú documēntatú într'unú chipú atátú de viu prin zidirea unei biserice atátú de frumóse, chirotesi pre parochul din Iordănesci părintele Constantinú Hostiucú în protopresviterú onorariú și celebrà s. liturgiă, după care ținú exarchul catedralú par. Iónú Procopoviciú cuvēntarea festivă. Pregătirile de priimire în Bălcăuți aú fostú alese; atátú lúnga biserică câtú și lúngă locuința parochului localú erăú portaluri înfrumusețate cu cunune de brădișú și cu flamure în

felurite colori. Masa fu șervită în locuința parochului localu Iónu Hostiucú, luându parte la dinsa dómna baronésa de Capri din Neguștina, dlú Moisa proprietariú mare, dlú capitanú de districtú, preoțimea și mulți onorațiori din Sirete. In-datá după masă plecà Inaltú Prea Sântia Sa și, petrecéndu nóptea în Tereblecea la Prea Cucernicia Sa părintele protopresviterú Dumitru Seleschi, sosí a dónda-đi la amédă-đi în Cernăuți.

Diua onomastică a Maestății Sale Preagrațioseî împărătese Elisabeta se serbá în 7/19 Noemvre a. c. în biserica catedrală cu s. liturgiă și doxologiă solemnă, celebrată în absența Inaltú Prea Sântitulú Archiepiscopú și Mitropolitú, carele erá atunci la sântirea bisericeî din Bălcăuți, de Prea Cuvioșia Sa părintele Archimandritú-Mitroforú Arcadiú Ciupercovici cu asistința numérosă și luară parte la acésta solemnitatea prea venerabiliî membri ai consistoriului archiepiscopalú, ai făcultații teologice, ai înstitutului seminarialú, clirul orășenú, tineretul diferitelor scóle cu instructoriî lor și mulți credincioși. Corul alumnilor seminariali esecută în modú de totú esactú atátú cântările liturgice și ale doxologie, câtú și imnul poporalú și polichroniul îndatinatú.

Sântirea bisericeî din Frătăuțul vechiú în protopresviteria Rădăuților.. Și în Frătăuțul vechiú au ziditú parochienii cu concurința fondului relegiunariú úă biserică nóúă, care fu sântită în 13/25 Noemvre a. c. Inaltú Prea Sântia Sa plecà într'acoló cu acela-și personalú în 12/24 Noemvre cu trasul de amédă-đi și coborindu-se la stațiunea Ruda, fu întimpinatú de protopresviterul ținutului Rădăuțului par. Iónu Mandrilă, de protopresviterul Vicovilor par. Dumitru Onciul și de parochiî Tóderú Pétrașú și Georgú de Reus. Aice erá și unú banderiú lungú de călăreți din satele învecinate. Nóptea o petrecú Inaltú Prea Sântia Sa la parochul din Costișa par. Georgiú de Reus, de unde trecú a dónda đi la Frătăuțul vechiú petrecutú de delegatul dela Capitanatul de districtú, dlú Roler, de directoriul dela gimnasiulú din Rădăuți, dlú Clauser, de mai mulți preoți și de unú șirú mare de călăreți. Ceremonia sântirii câtú și s. liturgiă fu celebrată în soború de 10 preoți. Cu acésta ocăjune fu chirotesitú par. Iónu Mandrila în Archipresviterú-stauroforú, parochiî Nicolau Antonoviciú și Tóderú Pétrașú în Exarchi, erá doi călugeri din s. mōnăstirea Putna priimiră chirotonia unul în iero-

mnachū, altul în diaconū; se mai făcū și ūă chirotesiă în lectorū. În cuvântarea ținută după actul sântirii laudă Inaltū Prea Sântia Sa delul relegiosū alū parochienilor și conducerea înțeleptă și delosă a parochului localū, érá exarchul cathedralū par. Iónū Procopovicū desfășurā în cuvântarea, ce o ținū după s. liturgiă, necesitatea și importanța locașului Dumneșcescū pentru viața sufletescă a creștinului. La masa, ce fu șervită în locuința parochului localū, luară parte și mai mulți onorațiori din Rădăuți, între carii érá și dlū locoteninte-de-colonelū Doconalū. A două-di, sēvēșindū mai ântâiū ceremonia parastasului pentru ctitorii și bine-făcătorii bisericeii, ér' în locuința parochială primindū felicitările de diūa Sa natală dela preoțimea adunată și condusă de cătră archipresbiterul cathedralū Grigorie Hacmanū, se întorse Inaltū Prea Sântia Sa la Cernăuți, fiindū petrecutū pēnă la stațiunea Ruda de preoți, poporenii și de unū șirū mare de călăreți.

Cu cuviinciosă solemnetate se petrecū diūa aniversariă a nascerii Inaltū Prea Sântiei Sale părintelui Archiepiscopū și Mitropolitū Silvestru în 14/26 Noemvre a. c. În acēsta di de bucuriă pe'ntru totū creștinul ortodoxū din țera acēsta șervi s. liturgiă în biserica cathedrală Prea Venerabilul Archipresviterū-stauroforū și profesoriū emeritatū de teologiă părintele Nicolaū Hacmanū cu alți doi demnitari, érá rēnduieła doxologiei. o făcū Prea Cuvioșia Sa părintele Archimandritū-Mitroforū Arcadiū Ciupercovici cu soborū numerosū. De față aū fostū la acēsta sērbare: consistoriul archiepiscopescū, făcultatea teologică, institutul seminaryalū, preoțimea din orașū și din mai multe comune sătesci, tineretul școlei poporale ort. or. cu învățatoriū lui și mulți stimatori și adoratori ai bunului și multū iubitului Archiereū. Nefindū Inaltū Prea Sântia Sa în Cernăuți, ci în comuna Frătăuți-vechiū, unde sēvēși sântirea bisericeii celei nōue, se trāmiserā într'acoló pe calea telegrafică felicitările respectuóse ale clirului și ortodoxilor din căpitala țerei prin întrevinirea Prea Cuvioșiei Sale părintelui Archimandritū Arcadiū.

Inscrierile or. orientalilor la universitatea francisco-iosefină și la pedagogiul de statū din Cernăuți. La începutul anului scolaristicū curinte s'aū immatriculatū la universitatea din Cernăuți 286 de auditori. Dintr'aceștia nici pe jumătate nu sūntū or. orientali, căci numărul lor ajunge abia la 132 de inși, între cari sūntū nume-

rați și auditorii din România și din Banat. Din numărul acestu neînsemnatu cadu pe facultatea teologică 71 ordinari și 4 străordinari, pe facultatea juridică 37 ordinari și 2 străordinari., pe facultatea filosofică 9 ordinari și 7 străordinari; la cursul de farmaciă e 1 or. orientală. Cum se vede din cifrele acestea, acursul e mai mare la facultatea teologică; la studiul acesta îi împinge însă pe mulți nu chiămarea pentru starea preoțescă, ci pe unii lipsa de mijloce de a urmă alte studie, era pe alții comoditatea. Luându însă în vedere, că archidieceasa e plină de preoți, nu trebuie minte ágeră, spre a prognosticá, că în scurtu timpu mulți teologi, finindu-și studiile, nu vor puté fi priimiți în cleru, ci vor trebui să-și caute aiurea viitoriul și pânea de toate dillele. De altă parte e semnă forte reu, că atâtu de puținii or. orientali apucă cariera juridică și filosofică, unde ar fi locu destul pentru dinșii. Apoi mai atragemu luare a minte și asupra împregiurării următorie. După șematismul diecesanu suntu aici în țară 418.297 de ort. or.; împărțindu numărul acesta cu numărul auditorilor universitari, ádecă cu 132, cade unu auditori pe 3169 de locuitori or. orientali. Acestu rezultatu e uimitoriu. elu, de reu ce este, n'are párechia nici la uă confesiune în împărăția Austriei, din câte au parte a avé universitate în țara, ce o locuiescú. Totu atâtu de reu stamú și la pedagogiul de statú din Cernăuți, căci și acolo nu suntu înscriși în toate cursurile decát 64 elevi și 8 eleve or. orientali. De aceea dicemú și de astă dată cu totă puterea cuvântului: Decă totă înțelegința nóstră, era mai alesu venerabili preoți și onorații învățători nu se vor pune în picioré și nu vor îndemnă și nu vor lucrá cu toții din rësputeri, pentru-ca să se îmbunătățescă cercetarea scólelor de toate categoriile din țară, atunci nu numai că vom rămáne inapoiati în cultură, cum sntemú, ci vom scádé și în numărú, pentru-că poporulú sërăcesce din di în di și începe a se rësipi.

(Casse postale de economii). Secretariatul oficiului cassei postale de economie ni trámite următoriu articolu :

Dela 6 Noemvre a. c. înainte se introduce la casele postale de economie ale Austriei unu șervitu nou, carele oferesce depunătorilor avantajie străordinarie, împlinindú totu-ură-dată uă dorință sprimată inzădar înainte de mai mulți ani de lumea nóstră comercială.

Acesta este șervitul de asignățiune în formă de bonuri (check) ventilatú deja de atâtea ori, pre carele și-l'a însușitú oficiul cassei

postale de economie, și în puține zile, anume la 6 Noemvre, ilu va deschide.

Respectiva ordinațiune dispune, că depunătorii cassei postale de economie, cari în cassa postală de economie posedă un credit, ce întrece suma de 100 fl., vor primi, cerându, cărticica de asignațiunii cu 50 piese de blanchete pentru bonuri.

Aceste blanchete sânt de împlut cu înscrierea sumei de asignat în cifre și litere precum și cu adaogerea datului și a semnătorei.

Uă înoire interesantă la aceste blanchete este, că ele sânt providute cu patru șire de cifre (unimi, decimi, sutimi, miimi), fiecare șir cuprindend cifrele dela 1—9. Prin tăierea acelor cifre din singuritele șire, ce sânt mai mari decât cifrele necesarie pentru înfățișarea sumei de asignat, s'a făcut cu totul cu neputință falsificarea sumei asiginate pe blanchet.

Șervițul de asignațiune, ce s'a întrodus de oficiul cassei postale de economie, va avé parte de sigur în lumea noastră comercială de considerarea cea mai mare și de folosirea cea mai întinsă; căci el îi dă depunătorului putința, ca fără chieluiele și totuși cu siguritate, grabă și comoditate să asigneze ca plată sume de bani din creditul său în tóte direpciunile.

Dacă s. e. un depunător ar avé să efectuiască uă plată în Viena, împle blanchetul din cărticica de bonuri, lasă ca suma asignată să i-se scadă în cărticică la cel mai de aproape oficiu postal — la care nu se cere prezența sa în persónă — și predă ori trămite bonul persónei ori firmei, căreia are să-i plătescă. Acesta póte seú să încāseze singurā suma asignată la oficiul cassei postale de economie seú să cédă bonul alteia persóne dreptu solvițiune. Celu ce presentă bonul acesta pēnă în 14 zile la oficiul cassei postale de economie, primesce suma asignată a vista, căci bonul se plătesce presentătorului.

Dacă însă celu ce liberază bonul n'ar voi, ca plata să se efectuiască în Viena, ci la óre care altu oficiu postal, atunci pune el pe contrapagina bonului semnătura sa și adresa persónei ori firmei, cătră carea, precum și numele acelu oficiu postal, la care să se efectuiască plata, și trămite apoi bonul liberat astu-feliu scutit de porto și recomandat la oficiul cassei postale de economie, carele fără întârziare asignează suma la respectivul oficiu postal pentru plată. Voind depunătorul a încungiu, ca să nu

se scadă fiă-care suma asignată cu bonă în cărticica sa la celū mai de aprópe oficiū postalū, i-se oferesce ocăjiune și la acésta, și anume în următória formă: Elū să depuie numai cărticica sa de depuneri pe lūngă unū biletū de depositare la oficiul cassei postale de economie, carele va scāde singur în cărticica de depuneri suma asignată.

Pe basa āstui biletū de depositare se potū face vĕrsāminte ulteriórie la ori și care oficiū postalū asupra cărticelei de depuneri depositate.

Celū ce depositezā cărticica sa de depuneri, primesce cerĕndū și m a i m u l t e bilete de depositare, astū-feliū că pe una și aceea-și cărticică se potū face vĕrsāminte într'acela-și timpū și de diferite persóne.

Oficiul cassei postale de economie trāmite, dupā cum se înțelege de sine, la adresa indicată de depunĕtori, așā s. e. la ūā firmā vienesā, carea prin unul seū mai mulți voiajori încasēzā bani în provincā, adeverințele de primire cunoscute, carile, dĕși reū vĕdute câte ūā-datā, în cadul presĕntū însā sūntū fórte bine-venite și folositóre.

Fiă-care voiajor primesce unū biletū de depositare, pe basa căruia la celū mai de aprópe oficiū postalū póte să depuie banii încasati.

Acestū șervitū cu bonuri este fórte simplu, ușorū de înțelesū și accesibilū pentru fie-cine. Elū represĕntēzā unū progresū strāordinariu în traficul de plāți, și de sigurū va înriurí asupra circulāțiunii banilor statului și ai traficului poporāciunii.

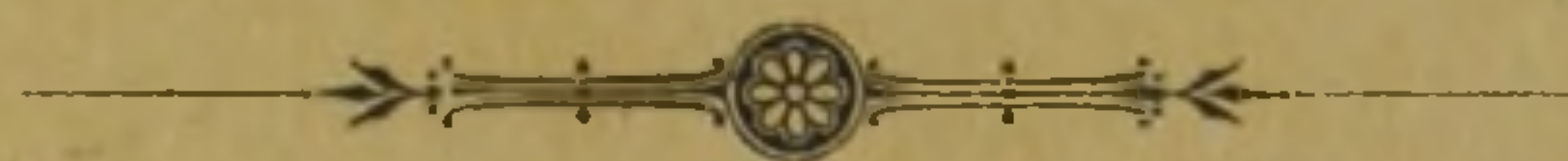
Pentru cei ce facū economie mici, cari nu dispunū de sume mai mari și vor să dispuie într'unū timpū mai scurtū asupra depunerilor lor, s'a purtatū de grigiā prin altū șervitū, ce se va întroduce de oficiul cassei postale de economie la 16 Noemvre a. c. de ūā-cam-datā la aprópe 1400 de colecture.

Acésta este șervitūl de „restituiri pe cale scurtā“.

La tóte colecturile aceste (oficii de solvire) destinate la acésta. alū cărora numărū, precum audimū, se va ímmultí la 1 Decemvre 1883 āncā și mai tare, se vor puté încassa sume, de-ūā-cam-datā, pĕnā la 20 fl., immediatū numai pe lūngă predarea revocārii și a ultimei adeverințe de primire, ori a ultimului certificatū asupra creditului și presĕntarea cărticelei de depuneri. Sumele se vor restituí immediatū a c e l u i a, a c ā r u i a s e m n ā t u r ā s ' a a s u -

m a t ũ în cãrticica de depuneri. Blanchetele adeveriței de primire pentru acestũ șervițũ sũntũ deja în circulațiune dela 16 Septemvre încóce, și confirmã creditul în litere. Dupre fiã-care restituire efectuitã pe acéstã cale scurtã primesce depunãtorul imediatũ de la oficiul cassei postale de economie ũã certificare asupra creditului sãũ rãmasũ (certificatũ asupra creditului, blanchetul No. 57 a), pe basa cãreia póte cere de noũ ũã restituire pe cale scurtã.

Acestũ șervițũ de restituire pe cale scurtã va aduce în tóttã tãmplarea casselor postale de economie unũ numãrũ șí mai sporitũ de depuneri, decum este deja în presentũ.

Redactoriũ primariũ responsabilũ :
Protopresviterul

Artemiũ Berariũ.

Redactoriũ alũ doile pentru textul slav.-rusescũ :
Profesoriũ de cãntarea coralã

Isidorũ Vorobchievici.

Administrãtoriũ și editoriũ : Archimandritul-Mitroforũ

Arcadiũ Ciupercovici.

Anticariat Arad

Lei 190

150 / 190 | 426/84

[Handwritten signature]